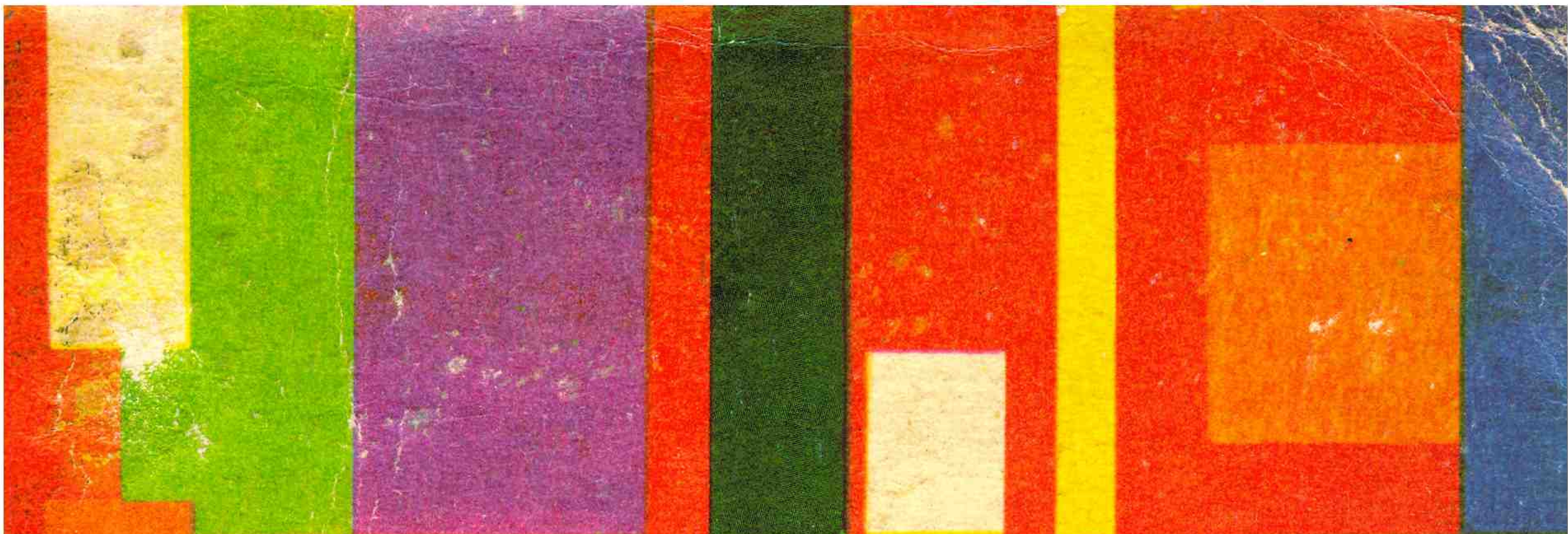

BTT
'83
ALMANAH
TURISTIC
PENTRU
TINERET

MEREU TÎNĂR
ÎN ŢARA TINEREŢII

Tovarăşului Nicolae Ceauşescu,
la a 65-a aniversare

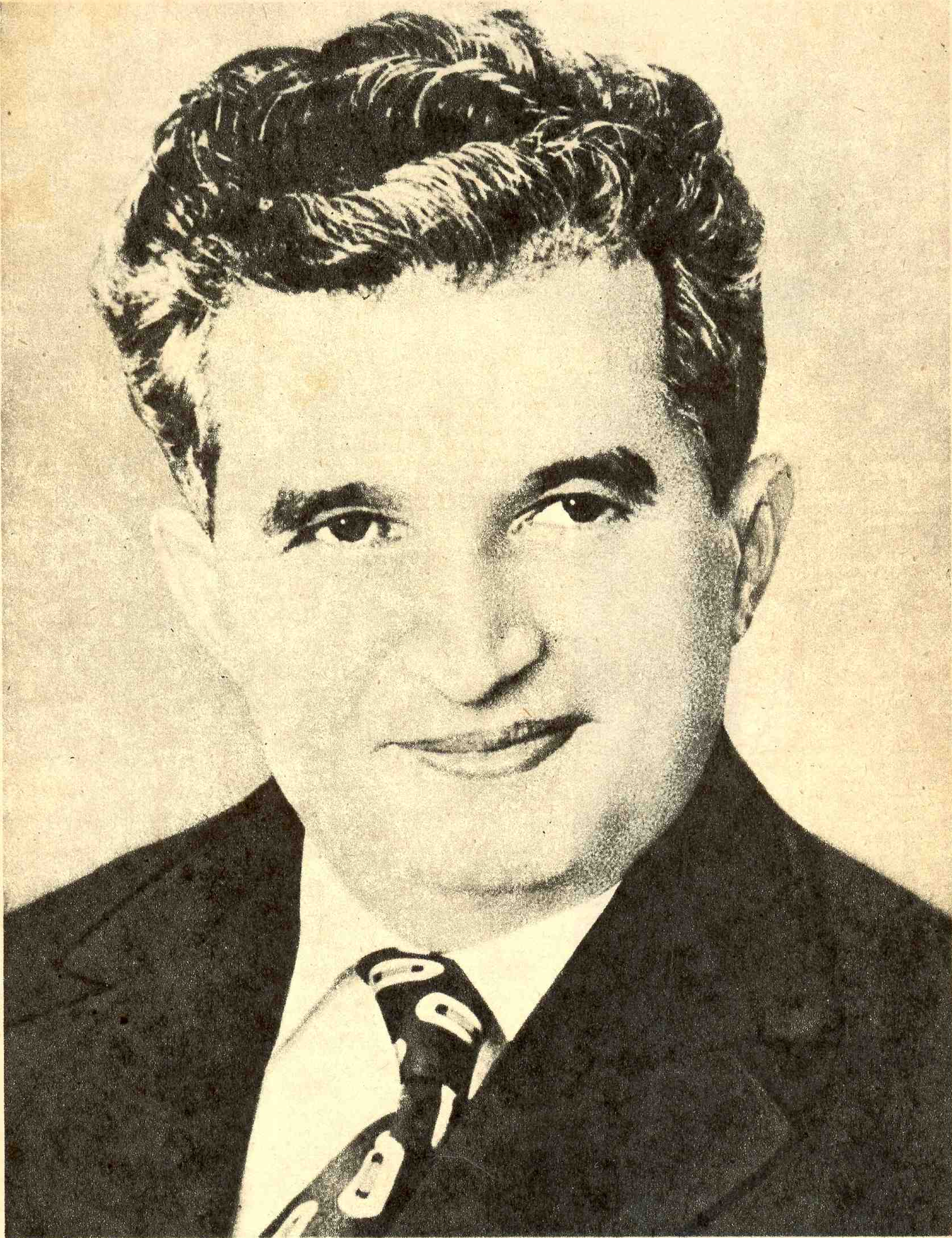
Copilul, Tînărul, Maturul — iată
Tot tinere întipăriri umane,
De parcă nici Jilave, nici Doftane
Nu-ntunecirǎ chipul lui vreodată.

Luminile ţîşnesc, arteziane,
Întinereşte-n preajma-i firea toată,
Privirile cînd şi le face roată
Din creştet de Carpaţi în Bărăgane.

Poveşti române, pline de poveţe,
De mult spunînd c-al nostru plai e-o Ţară
A tinereţii fără bătrîneţe!

Aievea visele se-ntruchipară
În veşnic nesecata-i tinereţe,
Străluminînd, Revoluţionară.

Niculae Stoian

Punînd pe primul plan educarea tineretului în spiritul muncii, organizațiile de tineret au datoria să se preocupe de toate problemele care privesc viața tineretului, să desfășoare o largă muncă educativă, să organizeze activitatea culturală de masă, activitatea distractivă, turismul și sportul de masă.

NICOLAE CEAUȘESCU

SUB CONDUCEREA PARTIDULUI SPRE NOI ÎNFĂPTUIRI

Almanahul nostru apare la hotarul dintre anii 1982 şi 1983. Este, prin urmare, în firea lucrurilor ca să ne referim, în cele ce urmează, atît la succesele, la bilanţul anului care a trecut, cît şi la perspectivele anului pe care îl începem. Avem de înfăptuit obiective măreţe, care decurg din sarcinile stabilite la cel de-al XII-lea Congres al partidului, din prevederile actualului cincinal, elaborate sub îndrumarea directă a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, secretar general al P.C.R., preşedintele Republicii Socialiste România, patriot şi revoluţionar, militant strălucit pentru slujirea intereselor supreme ale patriei şi poporului, a cauzei socialismului, comunismului şi păcii în lume.

Ducerea la îndeplinire a acestor obiective cere o puternică mobilizare a forţelor şi energiilor creatoare ale tuturor oamenilor muncii de la oraşe şi sate, ale tineretului, ale întregului nostru popor. Înflorirea în continuare a patriei noastre socialiste, soluţionarea problemelor tot mai complexe ale dezvoltării societăţii cer din partea fiecărui om al muncii o înaltă conştiinţă patriotică, revoluţionară.

Asigurarea mersului ferm înainte al patriei noastre, creşterea nivelului de trai al tuturor celor ce muncesc depind de competenţa şi abnegaţia cu care ne facem datoria, de spiritul de răspundere cu care acţionăm la locurile noastre de muncă, de hotărîrea cu care transpunem în practică politica partidului.

Pietre de hotar

Anul 1983 marchează, în chiar luna lui de început, împlinirea a 65 de ani de viaţă şi a 50 de ani de activitate revoluţionară ale celui mai bun fiu al poporului nostru, conducătorul încercat şi clarvăzător al partidului şi statului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Această glorioasă aniversare constituie pentru toţi oamenii muncii din ţara noastră un fericit prilej de a aduce un fierbinte omagiu personalităţii tovarăşului Nicolae Ceauşescu, de conducător comunist, de revoluţionar şi patriot înflăcărat, militant de frunte al mişcării comuniste şi muncitoreşti, neobosit luptător pentru triumful idealurilor sale de independenţă şi libertate, de progres social, colaborare şi pace în lume.

Pentru naţiunea română, pentru cei ce făuresc în România societatea socialistă şi comunistă, personalitatea, viaţa şi activitatea secretarului general al partidului, preşedintele Republicii, constituie cea mai puternică dovadă a puterii creatoare a românilor, a geniului românesc, în tot ceea ce are el mai revelator şi înălţător. Militant dîrz şi neînfricat în condiţiile aspre ale ilegalităţii împotriva exploatării şi nedreptăţii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a adus, în fruntea partidului şi statului nostru, o contribuţie de o inestimabilă valoare teoretică şi practică la elaborarea şi realizarea cu succes a măreţelor obiective ale edificării noii orînduiri, la fundamentarea şi promovarea celor mai viabile căi şi soluţii în vederea propăşirii partiei, a înaintării sale ferme şi sigure pe calea socialismului, a progresului şi bunăstării. Ideile şi orientările preţioase datorate conducătorului nostru iubit şi-au găsit o minunată materializare în măreţele succese şi înfăptuiri pe care oamenii muncii din România le-au obţinut în cei aproape 18 ani de cînd tovarăşul Nicolae Ceauşescu se află în fruntea partidului şi statului, cea mai fertilă şi mai bogată perioadă din istoria românilor. Epoca istorică inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului este dominată decisiv de puternica personalitate a secretarului general al partidului, poartă din plin pecetea gîndirii acţiunii sale revoluţionare, fundamentate pe aplicarea creatoare a principiilor materialismului dialectic şi istoric, ale socialismului ştiinţific, la condiţiile concrete ale ţării noastre.

Comuniştii, toţi cetăţenii României socialiste, apreciază în mod deosebit exemplul magistral de responsabilitate pe care-l oferă secretarul general al partidului în toate împrejurările, excepţionala sa capacitate de a organiza şi conduce ampla operă

de făurire a noii societăţi, realismul şi spiritul creator, profund ştiinţific pe care le manifestă, consecvenţa cu care acţionează pentru găsirea căilor şi mijloacelor cele mai potrivite de soluţionare a problemelor de care depinde mersul înainte al societăţii noastre. Întreaga ţară cunoaşte şi preţuieşte dăruirea cu care preşedintele ei acţionează pentru progresul ei economic şi social, pentru făurirea unei economii moderne, de înaltă eficienţă şi productivitate, pentru punerea tot mai largă în valoare a potenţialului material şi uman al societăţii noastre. De aceea, toţi ce locuiesc pe frumoasele plaiuri româneşti sînt mîndri şi fericiţi că au în fruntea partidului şi a ţării pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu, bărbatul ales de istorie în cea mai tumultoasă perioadă a ei să ducă cu strălucire mai departe nepreţuita operă a ctitorilor de neam şi de ţară, de libertate şi pace.

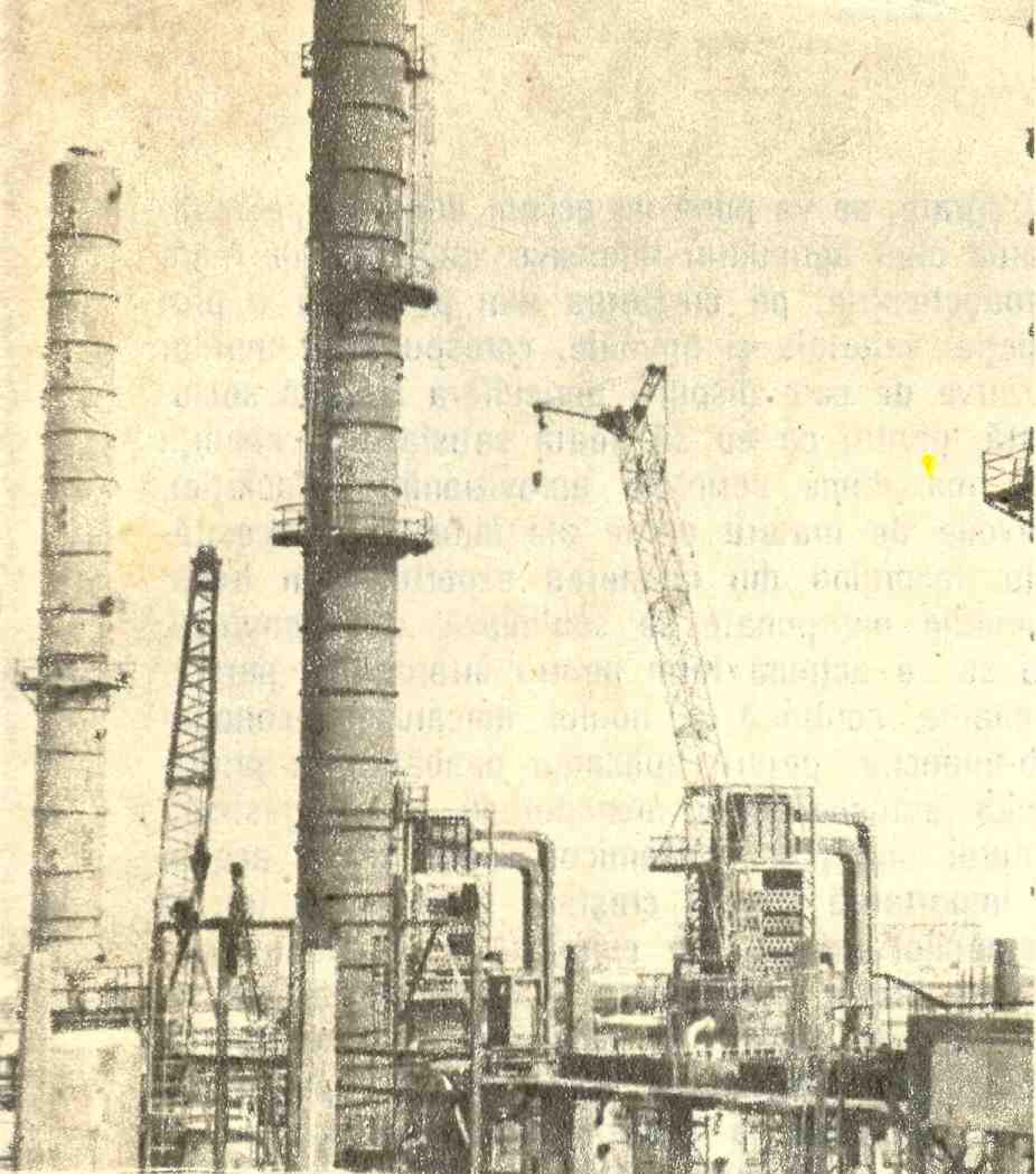
Puternic însufleţiţi de luminoasele perspective deschise de hotărîrile celui de-al XII-lea Congres al partidului, de orientările, indicaţiile şi îndemnurile cîrmaciului nostru, comuniştii, toţi oamenii muncii din România îl încredinţează pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu, cu prilejul împlinirii a 65 de ani de viaţă şi 50 de ani de activitate revoluţionară, de hotărîrea şi voinţa lor unanimă de a-l urma neabătut, cu înalt devotament, de a munci cu dăruire şi responsabilitate constantă pentru înfăptuirea exemplară a sarcinilor în toate domeniile de activitate.

Aceeaşi întîie lună a anului 1983 marchează, de asemenea, aniversarea zilei de naştere a tovarăşei Elena Ceauşescu. Cu acest prilej, poporul nostru aduce un călduros omagiu aceleia care, alături de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, ctitorul şi conducătorul României contemporane, se afirmă ca un militant proeminent al partidului nostru, ca un savant de înalt prestigiu, ca un minunat tovarăş de muncă şi de luptă pe calea istorică a înălţării noii orînduiri sociale în patria noastră, constituind o strălucită pildă de pasiune şi abnegaţie revoluţionară în edificarea operei de construcţie socialistă şi comunistă.

Personalitate politică dinamică şi complexă, un distins cadru de partid şi om de stat, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. şi prim-viceprim ministru, preşedinte al Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, tovarăşa Elena Ceauşescu s-a remarcat în îndeplinirea acestor funcţii printr-o înaltă competenţă şi prin acea calitate preţioasă proprie oamenilor de stat iluştri de a pune distincţie în elaborarea şi aplicarea actului de decizie, călăuzit totdeauna de apărarea intereselor clasei muncitoare, de asigurarea fericirii tuturor celor ce muncesc.

Reputat om de ştiinţă, realizînd lucrări esenţiale în domeniul chimiei, traduse în principalele limbi de circulaţie mondială, deţinătoare a numeroase titluri ştiinţifice de prestigiu, membră a unor înalte foruri ştiinţifice de peste hotare, tovarăşa Elena Ceauşescu, savant de renume mondial, reprezintă una din gloriile ştiinţei româneşti. Este remarcabilă hotărîrea cu care tovarăşa academician doctor inginer acţionează pentru ca pretutindeni în lume ştiinţa să-şi afirme plenar vocaţia sa de progres şi pace, pentru ca minunatele înfăptuiri ale geniului uman să nu fie puse în slujba războiului şi distrugerii, ci să servească exclusiv bunăstării şi fericirii oamenilor şi popoarelor — merit încă o dată confirmat prin alegerea tovarăşei Elena Ceauşescu în calitate de preşedinte al Comitetului Naţional român „Oamenii de ştiinţă şi pacea" şi de preşedinte al Biroului Executiv al acestui organism.

Ca de fiecare dată la început de an, locuitorii plaiurilor româneşti trăiesc acut sentimentul că evenimentele pe care le aniversăm în ianuarie constituie pietre de hotar în devenirea şi dăinuirea noastră, linii de forţă care ne potenţează capacităţile creatoare şi ne marchează destinul.

Triumful democrației socialiste

Printre evenimentele de seamă ale anului trecut, un loc de frunte îl ocupă alegerile de deputați în consiliile populare, care au avut loc la sfîrșitul lunii noiembrie. Strălucita victorie în alegeri a Frontului Democrației și Unității Socialiste a însemnat un adevărat triumf al democrației socialiste.

După cum este cunoscut, în concepția partidului nostru, a secretarului său general, democrația este privită și exercitată ca un proces multilateral și atotcuprinzător. De la o democrație pentru popor, cum a fost cu precădere în primele faze ale edificării noii orînduiri, democrația socialistă a devenit în anii de după Congresul al IX-lea al partidului democrație a poporului. În această nouă calitate, democrația noastră socialistă, așa cum există și funcționează ea astăzi, se exprimă în mai multe planuri: ca metodă prin intermediul căreia se realizează dialogul cu masele, cu poporul; ca factor dinamizator al energiilor și inițiativelor oamenilor de propulsare a noului; ca un cadru de manifestare responsabilă a personalității umane, de afirmare a capacității sale creatoare; ca un climat propice schimbului de opinii și idei. Toate acestea fac din democrația socialistă un instrument de lucru, de conducere și de control social. În felul acesta, sub influența gîndirii novatoare a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin ansamblul măsurilor pe care le-a inițiat de-a lungul anilor a fost deschisă o nouă perspectivă funcțiilor democrației, care nu numai că imprimă un pronunțat specific românesc spațiului nostru revoluționar, dar se constituie într-o contribuție valoroasă pentru îmbogățirea teoriei și practicii revoluționare, ca o generoasă și amplu apreciată experiență politică și socială.

Răbojul succeselor

Legate direct și indisolubil de activitatea neobosită, de gîndirea creatoare a conducătorului partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în anul 1982 au fost obținute realizări remarcabile în toate domeniile construcției economico-sociale, în ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație. Astfel, a fost continuată cu consecvență politica de industrializare a țării, s-a intensificat procesul de înnoire și modernizare a producției. Au fost date în folosință noi și importante capacități de producție, s-au obținut noi realizări în valorificarea superioară a potențialului material și uman al patriei noastre, a crescut eficiența economică, calitatea produselor, toate acestea asigurînd creșterea bogăției naționale. În prezent, industria românească produce de peste cincizeci de ori mai mult decît în 1938, numărul personalului muncitor a crescut, în aceeași perioadă, de peste cinci ori, produsul social de cincisprezece ori iar venitul național pe locuitor de aproape unsprezece ori.

Anul care a trecut a marcat realizări de seamă și în agricultură. A continuat înzestrarea acestei importante ramuri a economiei naționale cu o puternică bază tehnico-materială, s-a asigurat extinderea modernizării și chimizării, înfăptuirea unui amplu program de irigații, ceea ce a determinat creștrea producției agricole. În prezent, țărănimea muncitoare, întreaga noastră societate participă la înfăptuirea noii revoluții agrare, la făurirea unei agriculturi moderne, de înaltă productivitate, care să satisfacă pe deplin nevoile de consum ale populației, să asigure baza de materii prime necesare industriei, să contribuie substanțial la creșterea venitului național și la progresul general al țării.

Și în alte domenii s-au obținut, în 1982, succese importante. Astfel, a continuat înfăptuirea unui însemnat program de investiții, de construcție a noi și moderne obiective industriale, agrozootehnice și social-culturale; s-au înbunătățit condițiile de muncă și viață ale întegului popor, a crescut nivelul de trai material și spiritual al celor ce muncesc; un puternic avînt au cunoscut construcțiile de locuințe, modernizarea și sistematizarea localităților țării; sub directa, nemijlocita îndrumare a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, au cunoscut o constantă afirmare și dezvoltare știința, învățămîntul și cultura; au fost adoptate noi și importante măsuri de perfecționare a organizării și conducerii vieții economico-sociale, de adîncire a democrației socialiste.

În perioada pe care o avem în vedere, partidul și statul nostru au desfășurat o amplă activitate internațională, care a întrunit și întrunește aprecierea unanimă a popoarelor lumii. România întreține astăzi relații diplomatice și consulare cu aproape 140 de state și are legături economice

cu peste 150 de ţări, fapt care confirmă participarea ei tot mai activă la diviziunea internaţională a muncii, preţuirea, consideraţia şi stima de care se bucură pe toate meridianele pentru realizările ei importante, pentru politica pe care o promovează în toate marile probleme ale lumii de azi. În 1982 s-au dezvoltat şi adîncit relaţiile de prietenie, solidaritate şi cooperare pe multiple planuri cu toate ţările socialiste, s-a intensificat colaborarea cu ţările în curs de dezvoltare, cu celelalte state ale lumii, fără deosebire de orînduire socială. Cuvîntul de pace şi colaborare rostit cu fermitate de ţara noastră, adresat tuturor naţiunilor, marile iniţiative ale preşedintelui Nicolae Ceauşescu privind asigurarea dezarmării, securităţii şi păcii, aşezării relaţiilor dintre state pe bază de egalitate, renunţării la folosirea forţei şi rezolvarea tuturor conflictelor numai pe cale paşnică, prin tratative, corespund intereselor vitale ale poporului nostru şi constituie o contribuţie de inestimabilă valoare la soluţionarea marilor probleme cu care este confruntată astăzi omenirea, la făurirea unei lumi mai drepte şi mai bune pe planeta noastră.

Şi se cuvine subliniat cu tărie, acum, cînd însemnăm pe răboj succese dobîndite în cursul anului trecut, că realizările obţinute pun în evidenţă superioritatea orînduirii noastre socialiste, sînt rodul muncii eroice a întregului nostru popor, al dăruirii şi devotamentului cu care clasa muncitoare, ţărănimea, intelectualitatea, toţi oamenii muncii acţionează într-o deplină şi strînsă unitate în jurul partidului, al secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, pentru transpunerea în viaţă a politicii Partidului Comunist Român.

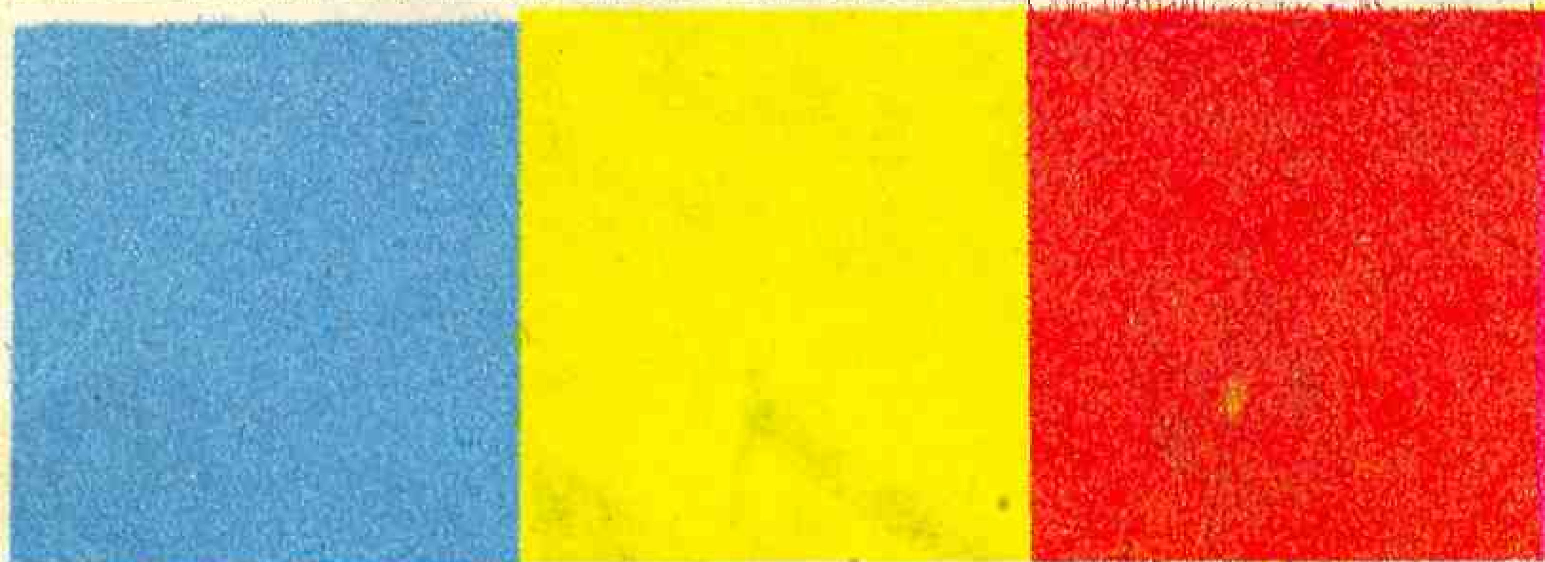
În cartea viitorului scrie

Programul Partidului Comunist Român, hotărîrile celui de-al XII-lea Congres, orientările şi îndrumările cuprinse în cuvîntările secretarului general al partidului, prevederile cincinalului, alte documente de partid şi de stat alcătuiesc, împreună, cartea viitorului naţiunii române. Şi în această carte, pentru anul 1983, pe care îl începem acum, sînt scrise pentru toţi oamenii muncii, pentru tineret, sarcini de seamă. Astfel, va trebui să se acţioneze cu toată energia pentru înfăptuirea în continuare a politicii de dezvoltare şi modernizare a industriei, pentru realizarea obiectivelor planului cincinal privind dezvoltarea bazei de materii prime şi energetice proprii, aplicarea largă în producţie a cuceririlor revoluţiei tehnico-ştiinţifice, realizarea unei producţii de înaltă calitate, competitive pe piaţa internaţională, reducerea consumurilor materiale, aşezarea întregii activităţi pe baza unei înalte eficienţe şi rentabilităţi. În deplină concordanţă cu orientările stabilite la Congresul al XII-lea al partidului privind înfăptuirea noii revoluţii agrare, se va pune un accent deosebit pe realizarea unei agriculturi intensive, moderne, de mare productivitate, pe creşterea mai puternică a producţiei vegetale şi animale, corespunzător marilor rezerve de care dispune agricultura noastră socialistă, pentru ca ea să poată satisface în condiţii tot mai bune cerinţele aprovizionării populaţiei, nevoile de materii prime ale industriei, necesităţile decurgînd din creşterea exportului. În documentele menţionate se subliniază, de asemenea, că se va acţiona ferm pentru întărirea şi perfecţionarea continuă a noului mecanism economico-financiar, pentru aplicarea neabătută a principiilor autoconducerii muncitoreşti şi autogestiunii tuturor unităţilor economico-sociale; se va acorda o importanţă sporită creşterii nivelului de trai al oamenilor muncii; vor cunoaşte o impetuoasă înflorire ştiinţa, învăţămîntul, cultura; se va asigura participarea activă la elaborarea şi înfăptuirea obiectivelor economice şi sociale, la conducerea întregii societăţi, a tuturor oamenilor muncii, ca deţinători ai întregii puteri în stat, ca stăpîni ai destinelor lor, ca făuritori demni şi conştienţi ai noii istorii a patriei, a viitorului comunist.

În ceea ce priveşte înfăptuirea politicii externe a partidului şi statului nostru, România va promova şi în viitor colaborarea şi prietenia cu toate ţările socialiste, cu ţările în curs de dezvoltare, cu ţările nealiniate, cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, cu toate forţele progresiste, antiimperialiste, pe baza principiilor noi de relaţii internaţionale, a respectării independenţei şi suveranităţii naţionale, neamestecului în treburile interne, renunţării la forţă şi la ameninţarea cu forţa, a dreptului fiecărui popor la dezvoltarea liberă, de sine stătătoare, fără nici un amestec din afară. Pornind de la orientările stabilite de Congresul al XII-lea al partidului, ţara noastră va acţiona în continuare pentru înfăptuirea securităţii şi cooperării în Europa, pentru dezarmare, în primul rînd pentru dezarmare nucleară, pentru participarea tuturor statelor, în condiţii de deplină egalitate, la rezolvarea problemelor care confruntă omenirea, pentru pace şi înţelegere între popoare. România îşi va continua neabătut eforturile pentru lichidarea subdezvoltării, a colonialismului şi neocolonialismului, a oricăror forme de asuprire a altor popoare, pentru instaurarea unei noi ordini economice, care să asigure progresul rapid al tuturor statelor.

Fără îndoială că atît în anul 1983, cît şi în întregul cincinal, în toată perioada care urmează, întregul nostru popor, sub conducerea înţeleaptă a Partidului Comunist Român, a secretarului său general, îşi va mobiliza toată energia şi voinţa pentru înfăptuirea Programului partidului, a hotărîrilor celui de-al XII-lea Congres, pentru realizarea aspiraţiilor sale de bunăstare şi fericire, pentru continua înălţare a patriei pe culmile tot mai înalte ale progresului şi civilizaţiei socialiste.

TRICOLORUL

ROMÂNESC

Am scris de foarte multe ori despre tricolor. Chiar și o carte despre un exemplar unic din comuna Lupșa, județul Alba. Am vorbit despre el, cu patimă, de nenumărate ori. De memorat se cere, pentru toți cei care l-am recunoscut ca fiind al nostru, al tuturor: dintotdeauna și azi, mai ales, după precizarea secretarului general al partidului și președintele republicii, din 1 iunie 1982, că: **„Și pentru partid, cît și pentru toate celelalte organizații, drapelul suprem este Tricolorul, simbolul unității întregului popor, al independenței și suveranității patriei"**. De reținut este deci de acum încolo, pentru vecie, că acest tricolor al nostru, al românilor, drapelul suprem s-a născut din tradiția neamului, și că poartă-n el mai întîi, dăruirea, datoria și jertfa oștirii române. De-aceea este mereu, mereu biruitor... A fost introdus îndată după organizarea oștirii pămîntene, în toamna anului 1834, la toate unitățile militare. Pe atunci avea benzile dispuse orizontal (nu vertical). Astfel, roșul era dispus deasupra, galbenul la mijloc și albastrul jos. În mijlocul pînzei, pe scurt, se afla o aquila natura cu zborul luat, încoronat princiar și cruciată de aur (cf. I. Popovici, Organizarea armatei, Roman, 1900 și C. Căzănișteanu, Trei culori cunosc pe lume, în „Magazin istoric", I-1967, nr. 8 pag. 35—36).

Și mai este important că revoluționarii de la 1848 din Țara Românească arborează ca însemn național tricolorul și Guvernul provizoriu stabilește, prin decretul nr. 1 din 14 iunie 1848, ordinea culorilor, precizînd că lîngă lemn vine albastru, apoi galben și în cele din urmă roșu, așezîndu-le vertical. Acest drapel astfel dispus este sfințit a doua zi, la 15 iunie, pe Cîmpul Libertății de la Filaret și apoi purtat de Garda orășenească din București (După Adolphe Billecocq, Album Moldo-Valaque din 24 septembrie 1848; în „Pruncul român, din 17 iunie 1848 și cf. P. V. Năsturel, **Steagul, Stema României, însemnele domnești, trofee,** București, 1903. Vezi și — pentru îndrăzneala ipotezei — **Tricolorul românesc simbol al unității naționale sub Mihai Viteazul** — un studiu semnat: Marcel Sturza-Săucești, Alexandru I. Gonța, în Revista Arhivelor nr. 2, anul XI, 1968).

Pe această linie a adîncirii și a permanenței conștiinței naționale fața-n fața cu simbolistica celor trei culori, nu de mult, cercetătorul Gh. D. Iscru, reconstituind împreună cu Olivia Strachină de la Arhivele Statului steagul cel mare al revoluției lui Tudor Vladimirescu, ne-au semnalat prezența culorilor roșu, galben și albastru pe ciucurell acestui steag și l-a reactualizat pe Onisifor Ghibu și un opus ramas încă nepublicat în care se află referiri și precizări privitoare la cel mai scump simbol al nației române: **steagul tricolor** pe care poporul l-a făcut să se înalțe și să fluture din anii 1877—1878 pe cîmpuri de bătălie ca să se adeverească zicerea domnitorului Alexandru Ioan Cuza, la 1 sept. 1863, în discursul ținut cu ocazia înmînării noilor drapele unităților militare: **„Steagul e România, acest pămînt bine cuvîntat al Patriei, stropit cu sîngele străbunilor noștri și îmbelșugat cu sudoarea muncitorului. El este familia, ogorul fiecăruia, casa în care s-au născut părinții noștrii și unde se vor naște copiii voștri"**, iar în anul 1918 va flutura peste aproape întreg cuprinsul Daciei străvechi. El vine din genuni și se duce în nemurire, **„Culorile eșarfului ce putam noi diriguitorii... nu sînt de datină modernă. Noi le-am avut încă de mai înainte pe steagurile noastre"** (Făceau cunoscut guvernul provizoriu din 1848 într-o adresă trimisă lui Emini pașa). Iar Mihail Kogălniceanu, de la înălțimea istoricului temeinic și profund și-a demnitarului — bărbat de stat și om politic — rostea într-un discurs al său din 1867 aceste nepieritoare cuvinte: **„Drapelul tricolor cum este astăzi, nu este drapelul unirii principatelor. El este un ce mai mult. El este însuși drapelul naționalității române din toate țările locuite de români.** Iată deci cum pentru generația de la 1848 și 1859 tricolorul era pornit din tradiția străbună; este neîndoios, de la înaintașii lor odată cu înțelegerea simbolisticii culorilor și a însemnătății lui pentru toți românii; ce-ar vrea să însemne oare versul-afirmației: **„Sînt culori de-un vechi renume"** din textul lui Ciprian Porumbescu decît atestarea unei tradiții orale a celor trei culori cunoscute pe această lume de bravul popor român. Ce va să însemne un portret al lui Mihai Viteazul încadrat cu tricolor sau blazonul Brîncoveanului sau niște cocarde bănățene la care se adaugă însemne din Moldova și Transilvania, blazoane ale unor familii vestite etc. din secolele: XV, XVI, XVII, XVIII? Ei n-au făcut însă aceste precizări-trimiteri în scris, în acte ca să le avem ca mărturii sau poate că le considerau, probabil arhiștiute, transmise prin experiență și oralitate sau poate nu le-am descoperit noi încă; cert este că îl avem în suflet, în inimă și-n cuget ca pe ceva scump pogorît din sfînta noastră tradiție. Oare cum șuiera **„lupul"** dacilor nemuritori? ca stindard-simbol? Sub drapelul tricolor ne-au pierit strămoșii și părinții, potopiți de apa suferinței, mușcînd din glia străbună spre a ne lăsa-o întreagă și nevătămată. Dar, murind: sînt în ogrăzi și-n case, la aniversări și pe străzi și în piețele unirii și ale libertății, peste tot unde se înalță și flutură slobod ca niciodată, la cotele celei mai înalte prețuiri: mîndrul nostru tricolor pe care-l apărară și-l păstrară din revoluție în revoluție, din redută în redută, din etapă în etapă istorică, dăruindu-i lacrima și sîngele, spaima și curajul, zîmbetul și bucuria vieții întru gloria și prestigiul neamului românesc. Alături de ei, biruințele noastre, ale celor de azi, sub drapelul suprem par mai sincere, mai îndreptățite și asigură tricolorului trăinicie veșnică, izvor de tradiție într-o patrie unită și liberă, suverană și independentă.

Ioan Ion Diaconu

În noua conjunctură diplomatică survenită pe plan internaţional, în anul 1918, se semnează la 5/18 martie la Buftea, tratatul preliminar de pace între România şi Puterile Centrale; la 24 aprilie/7 martie, se încheie Tratatul de la Bucureşti, prin care România este silită să consimtă unele rectificări de frontieră şi diferite acorduri economice dezavantajoase.

În aprilie se crează la Paris „Comitetul naţional al românilor din Transilvania şi Bucovina" condus de Traian Vuia şi dr. Ioan Cantacuzino. La Washington, Vasile Stoica pune bazele societăţii patriotice „Liga socială română". Simeon Mîndrescu, aflat în Italia, întemeiază la 6/19 iulie în acelaşi an, Comitetul de acţiune al românilor din Transilvania, Banat şi Bucovina — organ care şi-a propus mobilizarea în detaşamente militare — a voluntarilor români dintre prizionierii proveniţi din armata imperială.

În august, ia fiinţă la Paris Consiliul Naţional al Unităţii Române, acceptat ulterior de către guvernele francez, american, englez şi italian, ca purtător al intereselor naţionale româneşti. În componenţa sa, a intrat Take Ionescu în calitate de preşedinte, iar ca vicepreşedinţi Vasile Lucaciu, Octavian Goga, Ioan Th. Florescu şi dr. Constantin Angelescu.

Întrunirile Comitetului Executiv al Partidului Naţional Român şi ale Comitetului Central al Partidului Social-Democrat au hotărît reluarea legăturilor dintre cele două organizaţii.

La Arad îşi desfăşura activitatea un Comitet de Acţiune.

Împăratul Carol I de Habsburg emite la 3/16 octombrie 1918 un manifest „Către popoarele mele credincioase cu privire la o nouă organizare a Austro-Ungariei în şase state federative printre care Transilvania rămînea cuprinsă mai departe sub dependenţa Ungariei. Corpul voluntarilor transilvăneni şi bucovineni, au formulat în aceeaşi zi o declaraţie de răspuns, în care proclamă unirea cu România a regiunilor româneşti de sub stăpînirea habsburgică şi maghiară. După trei zile, la Iaşi, Comitetul naţional al românilor emigraţi din Austro-Ungaria a răspuns şi el printr-o declaraţie în care contestă dreptul Curţii din Viena de a hotărî soarta românilor din Transilvania şi Bucovina.

Aceleaşi principii au fost afirmate şi de socialiştii români în mitingul din 13 octombrie 1918, ţinut la uzinele „Csepel" din Budapesta. „...şi românii să aibă drept de liberă dispunere asupra sorţii lor, adică ei singuri să hotărască forma de stat în care să trăiască în viitor" — menţiona Tiron Albani, referindu-se la problema autodeterminării Transilvaniei.

Consiliul Naţional Român din Bucovina, înfiinţat la 14/27 octombrie 1918 a cerut de asemenea, realizarea dezideratului unirii cu România. În acelaşi an, la 15/28 noiembrie, idealul românilor bucovinieni a fost îndeplinit.

În lunile octombrie, noiembrie, s-au organizat în Transilvania, Maramureş, Crişana şi Banat, gărzi naţionale şi consilii locale. „Fraţi români; Închegaţi-vă pretutindeni în jurul fruntaşilor noştri, constituiţi-vă în Sfaturi naţionale locale şi în garde de pază şi nu faceţi nici un singur pas fără ştirea şi consentimentul Comitetului nostru Naţional Central — se menţiona la Blaj, într-o chemare din 22 octombrie, către populaţia românească. Arătaţi-vă vrednici de însemnătatea istorică a acestui moment sublim, puneţi temeliile viitorului fericit în linişte, fără tulburări, cu demnitatea unui popor conştinent de sine! Mergeţi înainte mîndri, cu fruntea ridicată, pentru a vă închina dumnezeescului soare şi libertăţii ce a răsărit, în sfîrşit şi pentru noi! Deşteaptă-te române! Visul urît al trecutului să rămînă uitat în întuneric, să-l uităm cu toţii, ca şi cînd n-ar fi fost! Păstraţi liniştea şi ordinea, nu vă atingeţi de persoana şi avutul nimănui! Trăiască libertatea tuturor popoarelor! Trăiască Neamul Românesc!"[1]

La 16/29 octombrie, o delegaţie a Partidului Social-Democrat Român din Transilvania, prezintă Comitetului Executiv al Partidului Naţional Român, propunerea de constituire a unui consiliu naţional cu atribuţii de preluare a conducerii teritoriilor locuite de români. În ziua de 18/31 octombrie se formează la Budapesta Consiliul Naţional Român Central, compus din Tiron Albani, Ion Flueraş, Ene Grapini, Iosif Jumanca, Iosif Renoiu şi Bazil Surdu din partea social-democraţilor; Vasile Goldiş, Aurel Lazăr, Teodor Mihali, Ştefan Cicio-Pop, Alexandru Vaida-Voievod şi Aurel Vlad din partea Partidului Naţional Român.[2]

În toamna anului 1918 forţele armate ale Antantei declanşează o puternică ofensivă în Balcani. Guvernul român adresează la 27 octombrie/9 noiembrie guvernului german, un ultimatum de evacuare a trupelor de pe teritoriul României, în 24 ore. Tratatul de la Bucureşti a fost denunţat şi în aceeaşi zi, trupele române au trecut munţii Carpaţi.

Generalul Berthelot lansează un apel către populaţia din Muntenia şi Oltenia: „La arme, Români!... Peste tot învins, pe alocuri zdrobit, duşmanul e mereu în risipă"! A venit ceasul să ardeţi petecul de hîrtie cu care ni s-a făcut silă la Bucureşti! Soldaţi! rîndurile voastre să se alăture la ale noastre! Ţărani, săriţi asupra duşmanului cotropitor cu furca, coasa şi toporul! La arme! E strigarea patriei române pentru care aţi suferit!... E strigarea strămoşilor noştri, a sufletelor lui Mircea cel Bătrîn, a lui Ştefan cel Mare, a lui Mihai Viteazul! strigătul fiilor şi fraţilor noştri, căzuţi vitejeşte pe cîmpurile de bătălie de la Oituz şi Mărăşeşti!... Sus fraţi români şi pe ei! Generalul Berthelot, comandantul Armatei aliate a Dunării".[3])

1. *Arh. St. Cluj-Napoca, colecţia anul 1918, nr. 11.*
2. *Vezi ziarul „Adevărul" din 21 octombrie/9 noiembrie 1918.*
3. *Arh. St. Buc., fond Casa regală, dos. 104/1918, f. 2, limba franceză, original.*
4. *I. Clopoţel, Revoluţia de la 1918 şi Unirea Ardealului cu România, Cluj, 1926, pag. 80.*

UN POPOR DE DOUĂ ORI MILENAR

Alba Iulia, 1 decembrie 1918

La 29 octombrie/11 noiembrie 1918 reprezentanţii Antantei semnează la Compiègne armistiţiul cu Germania, iar după două zile la Belgrad, armistiţiul cu Ungaria.

În noile condiţii externe şi interne, se intensifică mişcarea maselor pentru autodeterminare şi unire. Consiliul Naţional Român, cere printr-un ultimatum la 9/22 noiembrie, puterea deplină de guvernare asupra teritoriilor locuite de români".[4])

„Muncitorimea română — subliniază ziarul „Adevărul" din 10 noiembrie 1918 — şi-a ţinut de datorinţă ca-n primul rînd să dea cuvînt hotărîrii sale de a sprijini cu toate puterile acţiunea Consiliului Naţional Român. Sînt în curgere tocmai acum nenumărate adunări poporale la care muncitorimea română declară că se alătură cu trup şi suflet la Consiliul Naţional şi aşteaptă ca acest consiliu să fie la înălţimea chemării, lucrînd atît pentru dezrobirea naţională a neamului românesc din Ungaria, şi Transilvania, cît şi pentru ridicarea la o treaptă socială mai bună a poporului muncitor român şi a ţărănimii române".

Într-o nouă consfătuire din ziua 17/30 noiembrie, a reprezentanţilor celor două mari partide, s-a discutat proiectul de declaraţie; întocmit într-o formă iniţială de Vasile Goldiş, Ştefan Cicio-Pop şi Ioan Suciu, documentul a mai adăugat la propunerea fruntaşilor Partidului Social-Democrat o serie de amendamente, care prin conţinutul lor profund democratic au imprimat proiectului semnificaţia unui program, care a depăşit dezideratele tuturor organizaţiilor politice din Transilvania. Deplina libertate naţională pentru toate popoarele conlocuitoare, autonomia confesională, votul obştesc direct, egal şi secret; libertatea presei, de asociere şi întrunire; libera propagandă a tuturor gîndurilor omeneşti, reforma agrară radicală, drepturi pentru muncitorimea industrială legiferate la fel ca în cele mai avansate state din apus, şi alte revendicări au fost adoptate în consfătuire pentru a fi supuse aprobării Adunării Naţionale.

În oraşe şi sate, au avut loc adunări populare, în care masele şi-au ales reprezentanţii, delegaţi să le susţină cauza la Marele Sfat Naţional.

Armata română şi-a întrerupt ofensiva la izvoarele Mureşului pentru a crea posibilităţi înaltului for transilvănean să decidă într-o deplină libertate.

18 noiembrie/1 decembrie 1918. Alba Iulia. Vechiul centru daco-roman, retrăieşte epopeea unui popor de două ori milenar.

Sub zidurile cetăţii în care istoria şi-a încrestat suflarea cu sabia lui Mihai Vodă Viteazul, cu sîngele lui Horia, Cloşca şi Crişan, cu semnele urmelor paşilor întemniţaţi ai lui Avram Iancu, mii şi mii de români şi-au strîns rîndurile într-o unitate de limbă şi voinţă. În marele sfat popular al unificării statului naţional 1 228 de reprezentanţi ai cercurilor electorale şi ai diferitelor organizaţii politice, profesionale şi culturale din Transilvania, Banat şi Maramureş s-au întrunit sub preşedinţia lui Gheorghe Pop de Băseşti să desăvîrşească unirea cu ţara; printre delegaţi 150 de social-democraţi reprezentau doleanţele unui număr de aproape 70 000 de muncitori români, maghiari, germani şi de alte naţionalităţi. Peste 100 000 de ţărani, muncitori, intelectuali şi meseriaşi, din Ţara Maramureşului, din munţii Apuseni, din Ţara Bîrsei şi de la Dunărea Bănăţeană, s-au adunat pe cîmpul martirului lui Horia şi Cloşca pentru a fi de faţă la marele moment solemn. Sub faldurile stindardelor româneşti, a răsunat din nou, ca un semnal uriaş peste crestele Carpaţilor, cîntecul „Deşteaptă-te Române".

Vasile Goldiş prezintă proiectul de „Rezoluţiune".

„Adunarea Naţională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat şi Ţara Ungurească se menţionează în primul punct — adunaţi prin reprezentanţii lor îndreptăţiţi la Alba Iulia în ziua de 18 noiembrie/1 decembrie 1918 decretează unirea acelor Români şi a tuturor teritoriilor locuite de dînşii, cu România..." După citarea revendicărilor cu privire la deplina egalitate naţională şi confesională, la votul obştesc direct, egal şi secret, la reforma agrară şi drepturile muncitorimii, continuă: „Adunarea Naţională dă expresiune dorinţei sale ca Congresul de pace să înfăptuiască comunicarea naţiunilor libere în aşa chip ca dreptatea şi libertatea să fie asigurate pentru toate naţiunile mari şi mici deopotrivă, iar în viitor să se elimine războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaţionale... Adunarea Naţională cu smerenie se înclină înaintea memoriei acelor buni români, care în acest război şi-au vărsat sîngele pentru înfăptuirea idealului nostru, murind pentru libertatea şi unitatea naţiunii române... Pentru conducerea mai departe a afacerilor Naţiunii Române din Transilvania, Banat şi Ţara Ungurească, Adunarea Naţională hotărăşte instituirea unui Mare Sfat Naţional Român, care va avea toată îndreptăţirea să reprezinte naţiunea română, oricînd şi pretutindeni faţă de toate naţiunile lumii şi să ia toate dispoziţiile pe care le află necesare în interesul naţiunii". Preşedintele Adunării Naţionale George Pop de Băseşti propune Adunării adoptarea proiectului de rezoluţie. Uralele şi aclamaţiile exprimă o însufleţită aprobare. În continuare preşedintele proclamă: „Adunarea Naţională a poporului român din Transilvania, Banat şi Ţările Ungariei a primit Rezoluţiunea prezentată de Vasile Goldiş în întregimea ei şi astfel: Unirea acestor provincii româneşti cu Ţara mamă şi cu celelalte provincii surori alipite ei, este pentru toate veacurile pecetluită".

Într-un entuziasm înflăcărat de vie solidaritate frăţească, visul strămoşesc al unităţii naţionale, a fost înfăptuit.

Tiberiu P. Potârcă

Turismul
factor de cooperare și securitate internațională

Străbaterea unor spații locale, statale, continentale, intercontinentale sau chiar interplanetare au fost preocupări ale oamenilor din cele mai vechi timpuri iar istoria și numeroase opere literare au înregistrat acestea ca dorințe și multe dintre ele ca realizări. Din păcate însă în astfel de surse privind călătoriile găsim descrise și cele peste 15 000 de războaie în care călătoria impusă pentru cuceriri de teritorii străine a adus numai jertfe și nici un fel de satisfacție pentru mari mase de oameni. Dar omul a călătorit și în scopuri pașnice fie pentru nevoi de hrană, de păstorit, de schimburi comerciale, de pelerinaj religios fie pentru schimbarea mediului ca să se odihnească, să-și caute sănătatea, să-și îmbogățească cunoștințele ori să participe la anumite întîlniri internaționale de interes cultural-științific sau sportiv. „Per pedes" sau cu mijloacele de transport ale epocii omul nu s-a lăsat învins de greutatea călătoriei, a ieșit din inerție și a început să capete gustul călătoriei și s-o practice ca pe o necesitate vitală. Călătoria aceasta de plăcere, care a fost denumită turism, a fost practicată din ce în ce de mai mulți oameni pe măsură ce timpul liber și posibilitățile lor materiale le-au permis iar serviciile puse la dispoziția acestora s-au dezvoltat corespunzător.

Fenomen inerent progresului uman și, în același timp dependent de progresul economic și social al popoarelor, turismul a ajuns în secolul nostru și, mai ales în ultimele decenii, să ia o amploare de nebănuit greu de definit și de înscris cu precizie în formulare statistice. Singuri sau în grup, cu servicii plătite sau pe cont propriu, cu mijloace de transport personale sau puse la dispoziție de organizatori, turiștii străbat zone și țări, continente și chiar peste acestea devenind mesageri ai locurilor și țărilor lor pe alte meridiane și paralele ale Terrei. Dacă nu au și alte scopuri, mai puțin pașnice,

1 Turismul - categorie economică și socială de importanță internațională

i-am putea înscrie ca turiști și pe cei peste o sută de cosmonauți ce au evoluat în spațiul extraterestru pînă acum și care au deschis gustul a numeroase solicitări de călătorii interplanetare.

S-a spus în diferite ocazii că turismul poate fi considerat ca un barometru care arată pentru o țară gradul ei de dezvoltare economică, socială, culturală, științifică și tehnică iar pe planul internațional stadiul relațiilor dintre țări. Dar, prin efectul lui multiplicator turismul contribuie din plin la acestea. Exemplele arată că în anumite țări mai dezvoltate practică turismul o bună parte din populație, ca necesitate nu ca snobism, intrînd în stilul de viață și al cetățeanului de nivel mediu. Unele țări apar în statistici cu mai multe ieșiri turistice anuale, în țară și străinătate, decît numărul locuitorilor acestor țări, iar în anumite zone turistice sau țări primitoare de turiști numărul acestora anual este mai mare decît populația zonei sau țării respective. Un astfel de fenomen a început a fi caracteristic după al doilea război mondial, mai ales în Europa și America de Nord, continente în care dezvoltarea economică și socială, lipsa de conflicte militare și ruperea barierelor „războiului rece" l-a favorizat. „Reacția psihologică și alte cauze economico-sociale și politice, se afirmă, de către specialiști, au făcut ca numai la doi ani după al doilea război mondial numărul turiștilor să depășească recordul antebelic".[1] Prin natura lui turismul este o antiteză a războiului știind că acolo unde există încordare și conflicte militare pe planul național sau internațional și „muzele tac" iar turismul nu se poate dezvolta. Trebuie menționat în același timp că numărul turiștilor este foarte mic din rîndul populației locale, în zonele și țările mai puțin dezvoltate, iar obiectivele turistice din aceste locuri sînt insuficient valorificate. Produsul național brut și venitul național raportat la locuitor precum și venitul mediu pe locuitor constituie indici care sînt luați în considerare din puncul de vedere economic în aprecierea posibilităților pentru turism dintr-o țară. La acestea se adaugă timpul liber și concediul plătit precum și gradul de educație al populației.

Intrînd puțin în sfera teoreticului trebuie arătat că turismul este determinat și se dezvoltă în raport de anumiți factori de atracție locală, economici, demografici, politici, interni și internaționali, calitatea serviciilor, psihosociali și promoționali fiecare avînd ponderea sa și toți arătînd că o zonă sau țară, ca loc și ca populație se pot înscrie în pretențiile turismului modern.

Coborînd turismul din sfera elitelor spre sfera celor mulți, deși cei bogați beneficiază încă de un turism prioritar, s-a ajuns în unele zone și țări, mai ales în perioada estivală, la un turism de masă echivalent cu o „migrație", desigur temporară și cu mijloace de transport moderne.

Interconditionîndu-se solicitările turistice cu asigurarea serviciilor s-au depășit, în ultimele decenii preocupările pentru organizarea turismului pe care-l aveau anumite asociații sau organisme statale mai puțin puternice și acestea au fost preluate în multe state de organisme mari, controlate și ajutate de către statele respective. În unele țări turismul a devenit ramură principală a economiei naționale care contribuie la venitul național și la venitul personal al unei categorii de populație ce se ocupă cu serviciile turistice.

Turismul modern, național și internațional, nu poate fi conceput fără mijloace moderne de transport iar modernizarea și înmulțirea mijloacelor de transport contribuie la dezvoltarea turismului modern. Dezvoltarea industriei automobilistice prin producerea anuală mai ales în unele țări europene, din America de Nord și Japonia a milioane de autoturisme de diferite tipuri, a făcut ca autoturismul să fie principalul mijloc de transport pentru nevoile turistice interne și chiar internaționale. Organismele de specialitate arată prin statistici că 80,8 la sută din turiștii ce trec granițele țărilor respective pleacă cu propriile lor mașini, procentul acestora fiind desigur mai mare în Europa și America decît în celelalte continente. Pe unele șosele, în anumite perioade ale anului, se pot vedea caravane de autoturisme pe lungimi de kilometri.

Călătoria auto în grup a făcut ca să apară autocarele moderne cu aer condiționat, radio, televizor și altele precum și minicarele. Circulația turistică pe roate a obligat la modernizarea șoselelor și la construirea unor autostrăzi, ca adevărate întreprinderi. Cele mai lungi autostrăzi în Europa sînt în RFG — 7 200 km, Italia — 5 700 km, Franța — 4 500 km. De asemenea au apărut stațiile de benzină și cele service în localități și pe arterele de circulație. Turismul auto european a creat și necesitatea construirii unei autostrăzi vest-est, cu o ramificație și prin România, ce va ușura circulația dinspre vest spre est și invers.

Automobiliștii s-au constituit în asociații naționale (turing-cluburi), cum este și Automobil Clubul Român, iar acestea au aderat la asociații internaționale de profil pentru nevoi de informare turistică și acordarea anumitor facilități în timpul călătoriilor în străinătate.

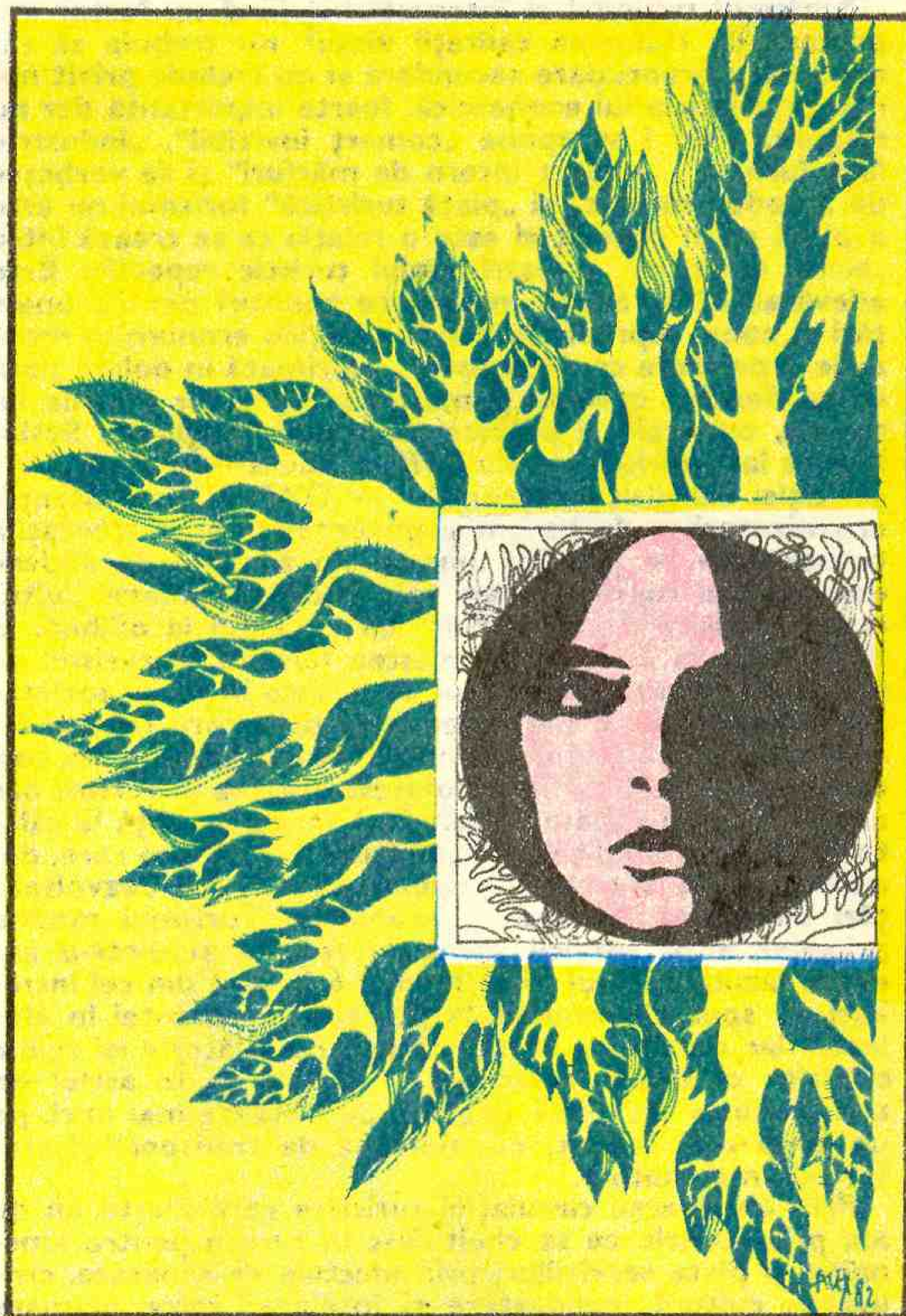
Anumite fenomene ca scumpirea carburanților, aglomerarea marilor artere rutiere, efectul poluant al actualilor combustibili, marele număr de accidente în anumite perioade ale anului nu au dus la scăderea fluxului circulației turistice auto. „Datorită crizei energetice lumea nu va fi împiedicată să se deplaseze"[2] aprecia constructorul de automobile Ford.

O evoluție spectaculoasă a avut în ultimele decenii aviația care a contribuit și ea cu mult la dezvoltarea turismului pe mari distanțe continentale și intercontinentale. În treizeci de ani de după război numărul anual al pasagerilor transportați cu avionul a crescut de aproape 30 de ori iar durata transportului din Europa în America de Nord a scăzut în același timp de la 17 ore la 3 ore cu avioanele supersonice. Au fost construite avioane ce pot transporta sute de pasageri avînd mare independență de zbor. Scumpirea carburanților nu a afectat circulația turistică cu avionul chiar dacă și tarifele de transport s-au mărit. La anumite călătorii turistice și mai ales în sistemul charter se acordă avantaje, mai ales în perioade de extrasezon. Pentru viitor, folosirea unor avioane cu decolare verticală pe lingă elicoptere; construirea unei noi serii de avioane supersonice; punerea în circulație către anul 2 000 a unor avioane cu hidrogen sau propulsie nucleară, capabile să meargă cu viteza de 4 000 km la oră și să transporte 500-1 000 de pasageri și eventuala folosire turistică a navelor spațiale toate acestea vor face ca mijloacele tradiționale de transport să fie folosite mai mult de turiștii cu venituri modeste.

Mărirea vitezei trenurilor și navelor maritime ca și ridicarea confortului acestora, pe lîngă acordarea unor reduceri la transporturile turistice în grup sau la cele în circuit intern și internațional, vor fi factori ce vor reabilita turistic aceste mijloace de transport, mai ales pe măsura scumpirii carburanților lichizi.

Pentru satisfacerea serviciilor turistice de cazare în anumite zone și localități s-au construit hoteluri, unele din ele giganți cu mii de locuri; au apărut rețele de hoteluri pe plan național și internațional ca Holiday Inn Inc, Sheraton Corp., Intercontinental, Hilton din SUA cu sute și chiar mii de unități în multe țări, Sofitel din Franța ș.a. Pentru nevoile turismului de masă se modernizează vechile hoteluri mai mici și se construiesc hoteluri noi cu capacitate medie și confort de 2-3 stele. În paralel se acordă atenție extinderii rețelei de moteluri, a campingurilor, pensiunilor ș.a. La spațiile de cazare s-au adăugat restaurante, baruri, săli de conferințe, săli și terenuri de sport, piscine, cazinouri, cu săli de jocuri ș.a. Acolo unde factorii naturali de cură constituie atracție turistică s-au dezvoltat stațiuni balneare de interes național sau internațional, multe din acestea în țările cu plaje marine însorite. Locuri importante din acest punct de vedere ocupă Franța, Italia, Spania, Jugoslavia, România, Bulgaria, Grecia, din Europa.

Nevoile de cunoaștere au făcut ca turismul cultural să ia din ce în ce mai mult o amplă dezvoltare. „Altă dată turismul reprezenta înainte de toate un prilej de plimbare și divertisment, spunea academicianul francez Georges Duhamel, astăzi adevăratul turism este un act de cunoaștere"[3]. Chiar și acei turiști care merg în anumite locuri pentru odihnă, tratament, afaceri comerciale, congrese, sport intră în contact cu obiectivele turistice de interes cultural din zona sau țara respectivă. Călătoria în sine, chiar neorganizată turistic, oferă posibilități de cunoaștere confirmînd ce au spus marii călători și mai ales învățatul francez Volney că „dintre mijloacele de a împodobi spiritul și de a forma judecata, cel mai eficace este să călătorești"[4]

Pentru turismul cultural în multe țări s-au creat condiții de a putea fi vizitate vestigiile trecutului cu întreaga lor încărcătură istorică, muzeele, expozițiile; de a participa la spectacole cu conținut tradițional sau modern.

Cum între practicarea turismului și mediul ambiant se crează anumite relații ce duc uneori la deteriorarea mediului, nu în puține locuri s-a urmărit grija de păstrare intactă a patrimoniului turistic, ce are atît valoare națională cît și internațională. S-au luat unele măsuri de a nu se construi hoteluri turistice în zona piramidelor egiptene; de a se opri circulația auto în zona obiectivelor turistice antice din Roma și Atena; de a se proteja de poluare realizările arhitecturale de mare valoare artistică, printre care și cele pictate la exterior din Bucovina; de a sancționa aspru pe cei care-și iau amintiri din construcțiile lăsate moștenire de strămoșii care le-au realizat cu multă trudă. Un important rol în acest domeniu și-a preluat UNESCO iar Consiliul Internațional al Monumentelor și Localităților (ICOMOS) a elaborat chiar o Chartă a turismului cultural, aprobată de 18 importante organizații internaționale la Bruxelles în anul 1976. În această Chartă, arătîndu-se importanța turismului în general și cel cultural în special, se solicită sprijinul mondial pentru a face ca turismul să nu ducă la deteriorarea patrimoniului existent din partea unor turiști mai puțin educați. Se insistă ca în școli să se facă educația copiilor și tinerilor pentru respect față de bunurile culturale iar mijloacele de informare să contribuie la trezirea unei conștiințe universale în acest sens. Se face de asemenea apel la specialiști și la guverne ca să găsească cele mai potrivite mijloace pentru a pune în valoare noi obiective turistice de interes cultural.

Dacă pentru nevoi de odihnă fizică și intelectuală locuitorii marilor centre urbane și industriale caută zone liniștite și mai puțin poluate totuși, în multe din marile centre urbane se găsesc obiective turistice de mare valoare națională și internațională care sînt vizitate de turiști din alte localități și țări.

Unele forme de turism național și internațional, mai ales pentru copii și tineret se organizează prin tabere, colonii, campionate și concursuri pe diferite teme în cadrul unor itinerare turistice, universiade, olimpiade și campionate mondiale de sport și altele.

Turismul național și internațional fiind un factor important de ridicarea calității vieții[5] nu trebuie să rămînă ca o preocupare secundară și nu trebuie privit numai prin latura lui economică, foarte importantă dar nu singura. Deși i se spune „comerț invizibil", „industrie fără furnale", „export intern de mărfuri" și se vorbește de „produs turistic" și „piață turistică" turismul nu este o piață ca în comerț ci este o relație ce se crează între „homo turisticus" și patrimoniul turistic repectiv. Este adevărat că el aduce însemnate venituri pentru unele țări și zone, reprezentînd și în relațiile economice mondiale o pondere ce depășește, „exprimată în dolari, ponderea fierului, oțelului și minereurilor"[6] dar laturile lui sociale, culturale și politice nu trebuie neglijate. Sesiunea de la Madrid, din anul 1979, a Adunării generale a Organizației Mondiale a Turismului — OMT, a atras atenția organizatorilor de turism și guvernelor că: „Activitățile turistice nu se justifică numai din punctul de vedere economic ci cuprind în ele valori sociale, umane, culturale și politice de neînlocuit" iar „dreptul la odihnă, la timp liber, la concedii și acestea folosite în turism, ca formă de folosire a timpului liber, este în toate societățile moderne unul din obiectivele prioritare de satisfacere socială"[7]. Desigur că nu tot timpul plătit și nu toți care dispun de timp liber folosesc acestea în turism dar acolo unde s-a căpătat obișnuință nu se renunță la călătorie chiar în condițiile dificultăților economice care, din anul 1974, au afectat și populația celor mai dezvoltate țări din punct de vedere economic. Turismul rămîne prioritar altor servicii așa cum rezultă și dintr-o anchetă făcută în anul 1978. Numai 6 la sută din cei întrebați au spus că renunță la petrecerea vacanței în alte locuri iar ceilalți au arătat că pentru călătorie își reduc celelalte cheltuieli personale și familiare[8]. În astfel de condițiuni se fac unele călătorii pe distanțe mai mici, pe un timp mai limitat, cu mijloace de transport și alte servicii mai ieftine.

Prin amploarea circulației turistice care crește an de an; prin sumele ce se cheltuiesc în turism pentru amenajări și plata serviciilor; prin efectele de sănătate, civilizație, cultură, cunoaștere și înțelegre între popoare turismul a depășit de mult granițele unor preocupări locale sau naționale și a devenit un factor de importanță mondială. Desigur că situația internațională complexă și contradictorie cu stări conflictuale, nesiguranță, inflație și șomaj, criza de energie, fluctuația valutară, reducerea puterii de cumpărare a bunurilor, concurența internațională se repercutează și asupra turismului, în anumită măsură. Guvernele și orgnizațiile internaționale care înțeleg adevărata importanță a turismului iau unele măsuri pentru sprijinirea turismului național și internațional. În relațiile bilaterale multe din documente cuprind prevederi și în domenuiul turismului. Încă din anul 1963 Organizația Națiunilor Unite, patronînd Conferința pentru turism și călătorii internaționale, de la Roma, a dat cuvenita importanță acestui fenomen care, așa cum s-a spus atunci, este o activitate umană fundamentală și eminamente de dorit, care merită elogiile și recunoașterea popoarelor și a guvernelor. Cu ocazia acelei conferințe s-a hotărît, printre altele, ca anul 1967 să fie declarat „Anul Internațional al Turismului". Crearea sau extinderea activității unor organizații internaționale, pe diferite specialități turistice, a dus nu numai la mai buna înțelegere a fenomenului turistic dar și la măsuri în activitatea lui practică. Turismul de masă și-a creat un puternic sprijin prin Biroul pentru turism social, al cărui secretar general este prof. dr. Arthur Haulot din Belgia. În Charta de la Viena a acestei organizații s-a consemnat: „Prin amploarea pe care a luat-o, devenind necesitate de masă, turismul joacă un rol care nu poate fi contestat în domeniul economiei naționale și internaționale, în comportamentul social al celor care-l practică și în existența celor care-i asigură funcționarea în mersul omului spre cultură mai largă și mai autentică, în stabilirea de relații pașnice între popoare"[9]. În țările nesocialiste turismul social este sprijinit de anumite organizații și asociații, iar în țările socialiste de sindicate, organizațiile de tineret și de stat.

Automobiliștii, hotelierii, agenții de voiaj, experții în turism, școlile de turism, cei care se ocupă de monumentele istorice, orgnizatorii de universiade și olimpiade, și-au afiliat organizațiile lor naționale la cele constituite pe planul internațional. În scopul folosirii în turism a celui mai potrivit limbaj eforturi deosebite a depus Academia Internațională de Turism care a editat un Dicționar turistic internațional ce a fost tradus în mai multe limbi, inclusiv în limba română în anul 1980. Cum în informarea și formarea turistului modern un important rol îl au mijloacele de comunicare de masă: cartea de turism, presa, emisiunile de radio și T.V., ziariștii și scriitorii de turism au constituit asociații naționale care, din circa 30 de țări europene și extraeuropene, s-au unit în „Federația Internațională a Ziariștilor și Scriitorilor de Turism – FIJET, la care este afiliată și asociația respectivă din România. FIJET ține congrese și adunări generale anuale pe teme privind rolul membrilor săi în promovarea turismului (în anul 1973 s-a ținut în România); editează revista „Vue touristique" și un buletin de informații; acordă distincția internațională „Pomme d'Or" în anul 1975 i s-a acordat zonei turistice Bucovina, pentru activitate permanentă în domeniul turismului internațional... pentru contribuția eficace la dezvoltarea raporturilor pașnice între oameni, între popoare"[10].

Un rol deosebit în dezvoltarea turismului pe planul mondial, sub toate formele lui, îl are Organizația Mondială a Turismului — OMT (pînă în anul 1975 — UIOOT), al cărei secretar general este Robert Lonati, în care sînt reprezentate guvernele a peste 100 de state. Colaborînd cu ONU, UNESCO și alte organizații internaționale și cu guvernele țărilor membre și-a propus să contribuie la clarificarea principalelor probleme ale turismului în lumea de azi; la dezvoltarea turismului în toate țările lumii; la sprijinirea acțiunilor pentru crearea de facilități pentru anumite categorii de turiști și în special pentru tineret; la pregătirea cadrelor necesare turismului modern; la apărarea mediului înconjurător ș.a. Convocînd în anul 1980, la Manila (Filipine) Conferința Mondială asupra Turismului a pus în fața delegațiilor din 107 țări (din România condusă de ministrul turismului), și a celor 91 de delegații de observatori, problemele principale ale turismului mondial printre care:

— clarificarea naturii reale a turismului în contextul uman, social, educativ, cultural și politic al vieții contemporane precum și rolul acestuia în raporturile dintre oameni și grupurile socio-profesionale din interiorul țărilor și în relațiile internaționale;

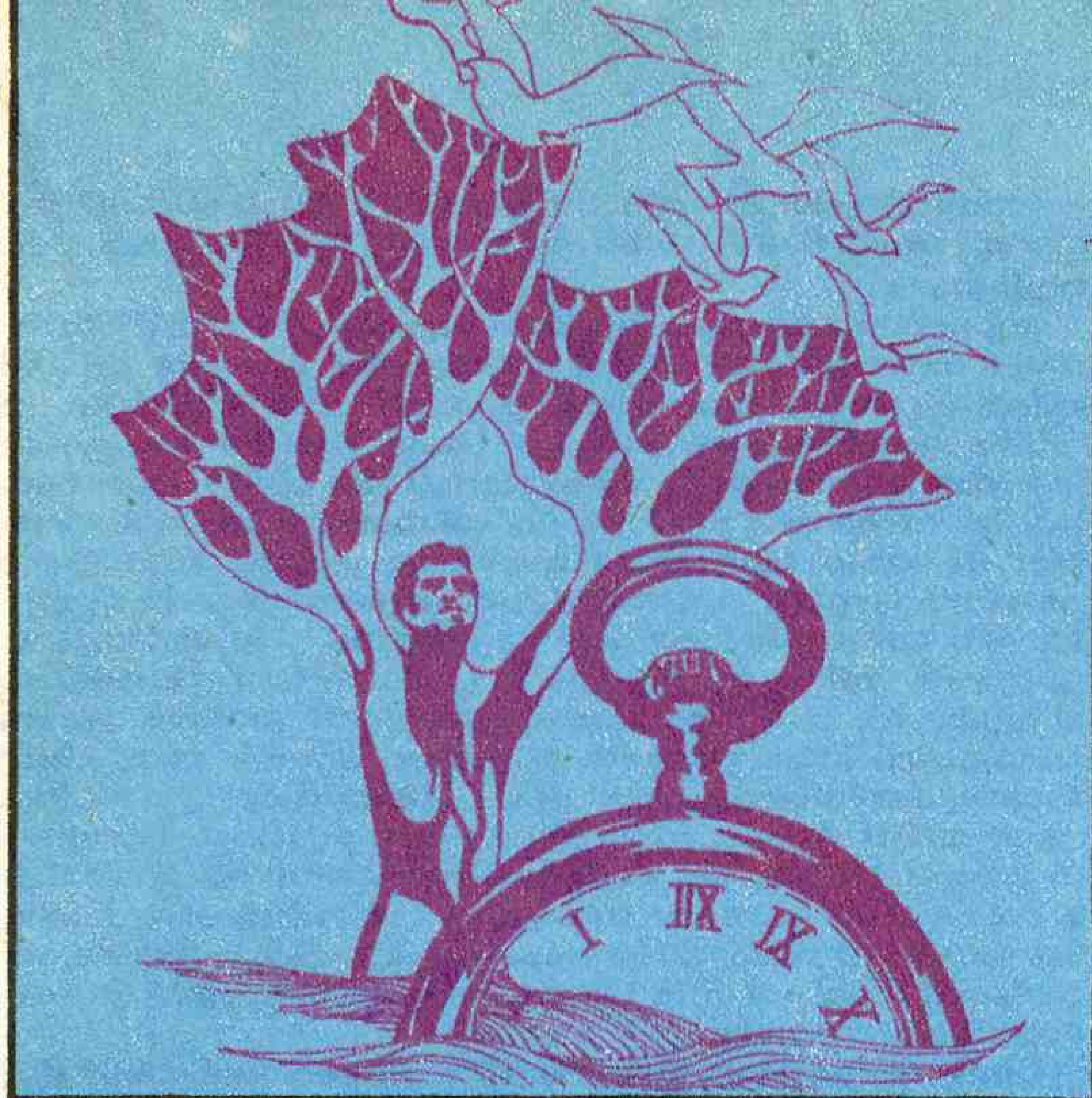
— punerea în evidență a responsabilităților statelor în materie de turism dincolo de preocupările strict economice și comerciale;

— tratarea problemelor care se referă la sectoarele public și particular, care cer o atenție imediată în vederea dezvoltării armonioase a turismului[11].

Declarația adoptată de Conferința de la Manila a devenit o proclamație de interes universal întrucît precizează: „Turismul este considerat ca o activitate esențială în viața națiunilor datorită efectelor directe asupra sectoarelor sociale, culturale, educative și economice a societăților naționale și asupra relațiilor internaționale în întreaga lume". Și tot acolo, se mai spune: „În cadrul relațiilor internaționale și de căutare a unei păci bazată pe dreptul și respectul aspirațiilor persoanelor și națiunilor, turismul apare ca un factor pozitiv și permanent de cunoaștere și de înțelegere reciprocă, o bază de respect și de încredere între toate popoarele lumii"[12].

Nu întîmplător i s-a spus turismului „pașaport pentru pace" întrucît orice activitate turistică este o replică dată războiului. Replica aceasta este concretizată prin fluxul turistic ce are continuu un ritm crescînd. Dacă în anul 1950 circulația turistică mondială a fost de 100 milioane de persoane, adică echivalentul a 4 la sută din populația globului, în anul 1970 s-a ajuns la 700 de milioane, adică 20 la sută din echivalentul populației, iar în anul 1980 fluxul turistic a atins cifra de 1 650 de milioane, reprezentînd 37 la sută din populație. Prognozele înscriu pentru anul 2 000 faptul că numărul turiștilor va fi de 3 000 de milioane, adică 50 la sută din populația Terrei la acea dată. Preluînd din acestea datele care se referă la turismul internațional rezultă față de anul 1950, cînd au trecut granițele țărilor respective

25 de milioane de turişti, în anul 1970 numărul acestora a ajuns la 168 de milioane, iar în anul 1980 la 185 de milioane. Pentru anul 2000 se prevede şi aici o circulaţie turistică internaţională de 450 milioane de persoane.

Îmbucurător a fost şi faptul că în anul 1977, pentru prima dată totalul cheltuielilor în turism a depăşit suma cheltuielilor militare pe întreg globul, după cum apreciază unii experţi.

2. Turismul şi problema cooperării şi securităţii în Europa

Din întreg turismul mondial 90 la sută aparţine celor 35 de ţări semnatare a „Actului final al Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare" din anul 1975, de la Helsinki, adică a 33 de ţări europene împreună cu SUA şi Canada. În acest important document şi, în acelaşi timp angajament de relaţii internaţionele, rezultă şi prevederi privind importanţa turismului în contextul situaţiei internaţionale precum şi modul cum statele participante se angajează să promoveze turismul. Acolo s-a spus: „Statele participante consideră că turismul contribuie la o mai bună cunoaştere a vieţii, culturii şi istoriei celorlalte ţări, la creşterea înţelegerii între propoare, la îmbunătăţirea contactelor şi la o mai bună folosire a timpului liber. Ele au intenţia să încurajeze dezvoltarea turismului, pe bază individuală sau colectivă, şi au în vedere îndeosebi:

— să favorizeze călătoriile turistice în ţările lor respective, încurajînd acordarea de facilităţi corespunzătoare, precum şi simplificarea şi accelerarea formalităţilor cerute pentru alte călătorii;

— să intensifice, pe bază de acorduri sau aranjamente corespunzătoare, acolo unde aceasta este necesar, cooperarea în vederea dezvoltării turismului, mai ales examinînd pe bază bilaterală posibilităţile de a spori informaţiile referitoare la călătoriile în alte ţări, precum şi la oferirea de servicii turiştilor ori la alte probleme conexe de interes reciproc."

Pe lîngă aceste consideraţiuni generale în document au fost prevăzute şi unele măsuri concrete privind: cooperarea pentru îmbunătăţirea infrastructurii turistice; încurajarea realizării de proiecte turistice comune; asigurarea schimbului de informaţii turistice, a legilor, studiilor şi documentaţiilor privind turismul; îmbunătăţirea sistemului de statistică; tratarea în spirit pozitiv a problemelor legate de alocaţiile de voiaj şi companiile de transport de pasageri pentru promovarea turismului internaţional; favorizarea turismului în afara sezonului de vîrf; posibilitatea schimbului de specialişti pentru mai buna calificare a cadrelor; încurajarea ţinerii de conferinţe şi simpozioane pe teme de turism; cooperarea la întocmirea de studii privind activitatea agenţiilor de voiaj, turismul de extrasezon, apărarea mediului înconjurător, uniformizarea clasificării hotelurilor, stabilirea unor itinerare turistice comune între unele ţări, cooperarea în domeniul sportului, a turismului pentru tineret, a luptei împotriva poluării ş.a.[13]

Este ştiut că multe din aceste prevederi s-au realizat înainte de Conferinţa de la Helsinki şi, numai aşa se explică circulaţia anuală turistică a zeci de milioane de turişti din ţările capitaliste spre ţările socialiste şi invers. Cei din Vest beneficiind, în special de valoarea terapeutică a unor staţiuni de litoral sau montane, cei din Est de mulţimea oraşelor muzee şi a muzeelor existente, dar, şi unii şi alţii contribuind la procesul de prietenie şi înţelegere între popoare. Încă cu 5 ani înaintea Conferinţei de la Helsinki se aprecia la a XXV-a aniversare a UIOOT (azi OMT), că ţările socialiste au contribuit mult la dezvoltarea turismului internaţional, spunîndu-se: „Suprimarea formalităţilor de intrare şi crearea echipamentului în staţiunile turistice din Europa de Est au fost printre cele mai importante fapte care au dus la dezvoltarea turismului mondial în cursul anilor 60".[14] Între ţările socialiste şi cele nesocialiste s-au încheiat multe acorduri de cooperare în domeniul turismului fie pe planul bilateral, fie chiar regional. O cooperare regională de acest fel este cea care s-a realizat începînd din anul 1966 între organismele de turism din ţările balcanice — R.P. Bulgaria, Grecia, R.S.F Iugoslavia, R.S. România, Turcia întărită prin „Acordul guvernamental de cooperare reciprocă în domeniul turismului", semnat la Bucureşti în anul 1971. Printre alte moduri de promovare a turismului între aceste ţări, precum şi cu altele, a fost şi organizarea în anul 1979 a unor acţiuni sub genericul „Anul turistic balcanic".

Desigur mai sînt şi unele piedici rezultate din vechile embargouri şi din unele încercări de a reînvia perioada războiului rece ca: unele termene destul de lungi la vize sau formalităţi greoaie la unele graniţe; propagandă ostilă făcută pe seama turismului din unele ţări socialiste; încercări de a boicota unele mari întîlniri internaţionale cum a fost Olimpiada de la Moscova din anul 1980; neacceptarea de valută estică în ţările occidentale; prezenţa bazelor militare în unele zone de interes turistic.

Cum unele din ţările care au semnat documentul de la Helsinki fac parte din cele două blocuri politico-militare, —NATO şi Tratatul de la Varşovia, — de desfiinţarea acestor blocuri depind multe realizări în domeniul securităţii şi cooperării europene şi pe tot globul, inclusiv în lichidarea piedicilor ce se mai pun în turism. Declaraţii de bune intenţii au fost înregistrate în multe ocazii şi ca să luăm exemple din ambele părţi cităm din cele spuse de cele mai autorizate personalităţi ale acestor blocuri. „Pentru a trăi într-o pace trainică, trebuie să ne acordăm reciproc încredere, iar pentru aceasta trebuie să ne cunoaştem mai bine unii pe alţii"[15] a spus L.I. Brejnev, ca şef al statului sovietic, cel mai puternic stat din Tratatul de la Varşovia. În anul 1978, secretarul general al NATO, Joseph Luns, făcea declaraţia că turismul „favorizează într-adevăr apropierea dintre persoane de cultură, de naţionalitate şi cu idei diferite, în condiţii cu specific de pace".[16]

Dacă aceste cuvinte sînt generoase şi în spiritul documentului de la Helsinki se pune întrebarea de ce nu se folosesc efectele lor şi se mai caută tot felul de motive pentru a se escamota problemele principale, mai ales desfiinţarea blocurilor cu toate consecinţele lor militare economice şi politice? Cîte hoteluri şi campinguri s-ar face din cazărmile ocupate de trupele aflate pe baze şi cîte zone turistice n-ar fi deblocate şi puse la dispoziţia turiştilor? Maşinile, avioanele, navele maritime şi chiar cele cosmice să fie folosite pentru călătorii paşnice nu pentru conflicte militare iar pe şosele să nu mai circule tancuri şi altă tehnică de luptă purtînd rachete cu încărcătură nucleară. În locul hărţilor şi planurilor cu obiectivele de distrus să se înscrie obiectivele turistice de vizitat iar în locul sediilor blocurilor militare să se facă muzee ale păcii cu evoluţia şi persepctivele turismului, a relaţiilor paşnice între ţări.

La propunerea ca viitoarea întîlnire pe tema cooperării şi securităţii europene să se ţină la Bucureşti nu ar fi lipsit de importanţă faptul de a se organiza, poate tot la Bucureşti, o largă dezbatere pe tema „Turismul — factor de cooperare şi securitate în Europa", la care să participe cele mai reprezentative personalităţi ale turismului din ţările semnatare ale documentului de la Helsinki şi altele. Aceasta, pentru a scoate şi mai mult în evidenţă

importanța fenomenului turistic cu implicații în toate domeniile politice, economice, sociale, cultural-științifice și tehnice ale fiecărei țări în parte, ale tuturor popoarelor și ale fiecărui individ ce trăiește pe acest pămînt.

Ca țară turistică, Republica Socialistă România a intrat mai tîrziu în rîndul țărilor cu experiență în acest domeniu, dar în contextul dezvoltării economico-sociale a țării a intrat și dezvoltarea turismului intern și internațional. În documentele de partid și de stat, în cuvîntările și interviurile tovarășului Nicolae Ceaușescu, în documentele de relații cu alte țări, în unele întîlniri internaționale se fac multe referiri și la activități ce sînt cuprinse în noțiunea de turism, intern sau internațional. Pe lîngă măsurile privind extinderea turismului de masă în țara noastră, ca mijloc de îmbunătățirea calității vieții, se iau și măsuri care să intensifice „preocupările pentru dezvoltarea continuă a turismului internațional" al țării noastre într-un sens și-n celălalt cum se preciza în Hotărîrea Comitetului Politic Executiv al CC al P.C.R., din martie 1978.

Pentru cei care vin în România, ca să-și satisfacă anumite motivații turistice, țara noastră poate, în toate anotimpurile și pentru toate vîrstele, să asigure servicii în toate domeniile turistice, fără a umbla după tot felul de vize. „România are frontierele sale deschise, scria ziarul „Correio Braziliense", și este deajuns să te prezinți la un punct de frontieră și să plătești taxa prevăzută pentru a intra în țară ca turist, fără a fi nevoie de viza consulară".[11] Bogățiile noastre turistice, eforturile făcute pentru a le pune în valoare, ospitalitatea poporului, politica noastră de pace și prietenie între popoare au făcut ca personlități de seamă ale vieții internaționale, printre care și numeroși ziariști de prestigiu, să consemneze aprecieri deosebite în ce privește turismul românesc. Dar și statisticile spun acest lucru prin faptul că, de la 100 de mii de turiști ce ne-au vizitat țara în anul 1960, s-a ajuns la 7 milioane în anul 1981, ritmul fluxului anual depășind de multe ori media ritmului pe planul mondial al turiștilor internaționali. Vîrstnicii vin în țara noastră atît pentru tratamentul cu Gerovitalul, care a prelungit viața activă a multor mari personalități, dar și pentru numeroasele noastre stațiuni de odihnă și tratament; tinerii găsesc în România locuri pitorești și pline de încărcătură cultural-istorică sau prilej de a-și etala calitățile sportive, ca la Universiada din anul 1981 sau să capete „o autentică experiență de ordin cultural și educativ"[18] cum menționează un grup de tineri americani, care au vizitat România, într-o scrisoare adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu. Copii din toate continentele se întîlnesc anual la Năvodari și contribuie la reușita festivalurilor „Copiii lumii doresc pacea". Și, în general, toți turiștii găsesc în România socialistă un climat propriu înțelegerii, prieteniei și îmbogățirii cunoștințelor despre un popor cu un trecut istoric măreț ce-și făurește acum o viață nouă, lipsită de exploatare.

Importanța pe care România socialistă o acordă turismului internațional precum și rolului acestuia privind colaborarea pașnică între popoare sînt cuprinse în multe răspunsuri pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a dat la întrebările unor ziariști din țări occidentale. Iar, la întrebarea pusă de un colaborator al unei societăți de radio televiziune olandeze: „Dacă dezvoltarea pe scară largă a turismului influențează negativ asupra bazelor societății socialiste?" a răspuns: „Nu văd care ar putea fi influența negativă a dezvoltării turismului. Dimpotrivă, lărgirea lui are o înrîurire pozitivă asupra cunoașterii între popoare și într-un anumit sens, chiar asupra dezvoltării economice... Nu consider că venirea unor turiști cu alte concepții politice poate pune cumva în pericol socialismul, deoarece socialismul s-a afirmat și a triumfat în lupta cu societatea capitalistă care a existat la noi, dovedindu-se superior acesteia... Bazele socialismului nu pot fi în nici un fel puse în pericol de dezvoltarea turismului..."[19]

Cum diplomația țării noastre și personal tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut o deosebită contribuție în ce privește ținerea Conferinței de la Helsinki, cu ocazia semnării Actului final și cu alte ocazii s-a menționat și rolul contactelor între oameni pentru promovarea cooperării și securității, poziția consecventă a politicii noastre externe. În acest spirit a fost adresată tuturor popoarelor și Declarația-Apel a M.A.N., Consiliului de Stat și Guvernului R.S.R., cu ocazia împlinirii a 5 ani de la semnarea Actului final de la Helsinki, în care se menționează și ideea „... să lărgim schimburile culturale și contactele între oameni, asigurind o mai profundă cunoaștere reciprocă a popoarelor noastre, a creației lor materiale și spirituale și, pe această bază, întărirea încrederii și prieteniei între națiuni".[20]

Teren favorabil pentru a-și expune punctele de vedere asupra rolului turismului internațional în actuala societate au găsit în țara noastră multe personalități și cu atît mai mult Robert Lonati, secretarul general al OMT într-o întrevedere la Consiliul de Miniștri cu care ocazie a arătat că „s-a accentuat în special rolul pe care turismul îl are pentru menținerea păcii în lume și contribuția pe care acesta poate să o aducă la stabilirea unei noi ordini economice, precum și la favorizarea obiectivelor Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa".[21]

Fie, ca și turiștii să găsească pe tot globul teren favorabil pentru a duce cu ei mesajul prieteniei și păcii între popoare.

Prof. dr. Stelian Streja

Note

1) Revista „Tourisme mondial", nr. 96 din 1970

2) După o declarație a omului politic francez Francis Palmezo, fost președinte al Academiei Internaționale de Turism.

3) Dicționar turistic internațional, Ed. Sport-turism, București 1980 p.11.

4) Vd. Marian Popa, Călătoriile epocii romantice, Editura Univers, 1972.

5) Vd. Gheorghe Barbu, Turismul și calitatea vieții, Ed. politica, București 1980.

6) Rev. „Tourisme mondial" nr. 137 din 1977.

7) O.M.T. Assemblée generale, Madrid 1979, Doc. A-3-5.

8) Rev. „Tourisme mondial", nr. 149 din 1979, p. 17

9) Din „BITS – INFORMATION", nr. 34 din 1972.

10) După diploma primită de O.J.T. Suceava.

11) După revista „Vue toruristique", nr. 4 din 1980.

12) OMT-CMT, Declaration A, sur le tourisme mondial, oct. 1980, p. 1, 13.

13) Scînteia din 29 iulie, 1975, pp. 5,6.

14) Revista „Tourism mondial", nr. 96 din 1970.

15) Citat după V.T. Cernov, redactor șef al revistei „Putesestivie v SSSR" în „Almanah turistic" 1974.

16) Din albumul „12 esposizione del manifesto turistico dei paesi euro-afro-asiatici, Italia (Sicilia), 1978.

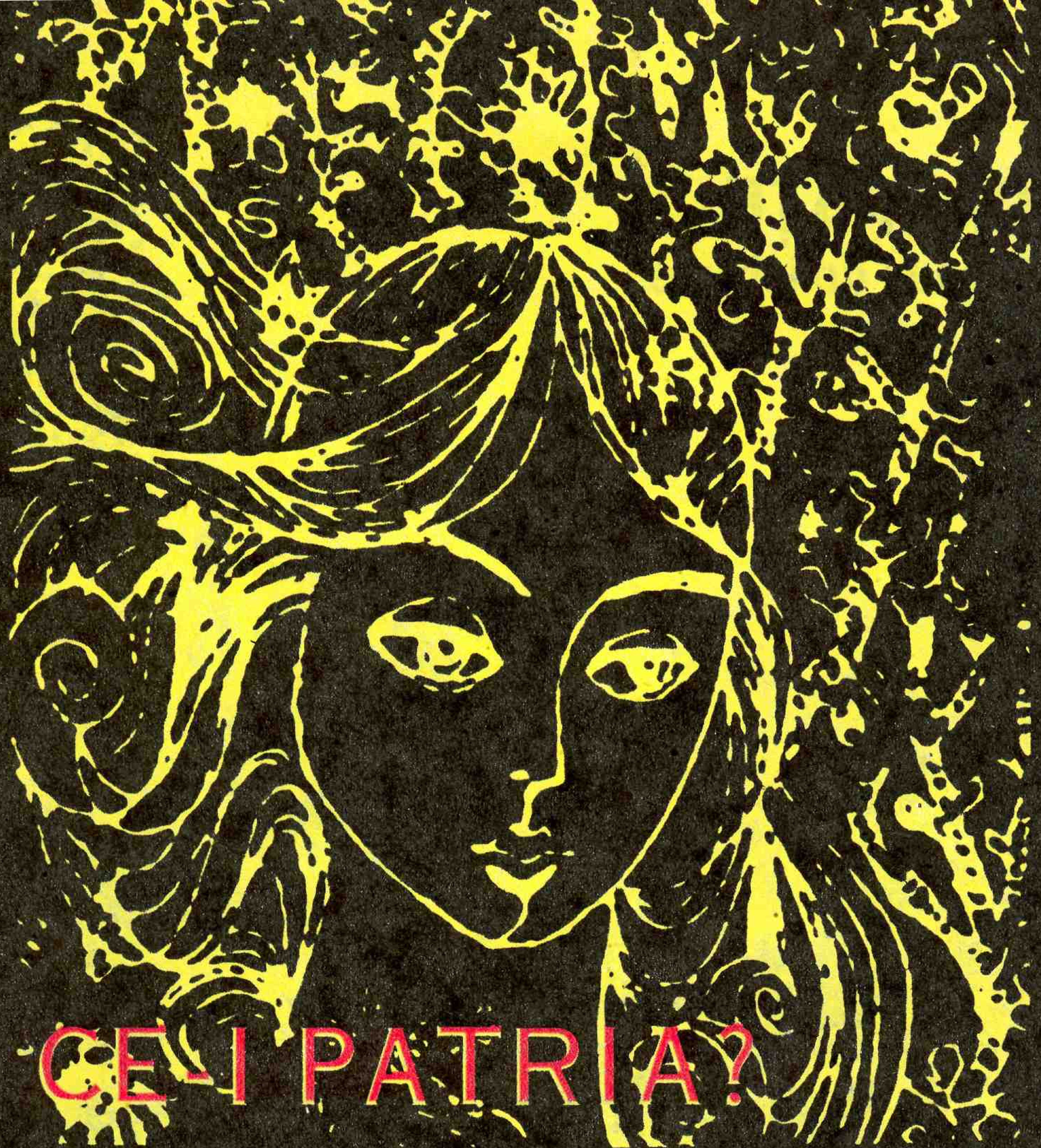
17) Din „Scînteia", 21 aprilie 1978.

18) „Scînteia", 9 septembrie 1972.

19) Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 8, p. 318, Ed. politica, București, 1973.

20) „Scînteia", 2 august 1980.

21) OMT, B.I., mai 1978.

CE-I PATRIA?

Îmi amintesc adesea, viu, cu o luminoasă sfială, de poezia *„Ce-i Patria?"*, pe care am învățat-o în clasa a treia elementară și mă văd trecînd pe Calea Victoriei din anul 1961, prin Bucureștii acelei epoci — alt ritm, alt trafic, alte expresii pe fețele trecătorilor —, mă văd trecînd cu ghiozdanul în spate avînd înăuntru, învelit în hîrtie albastră, manualul de *Geografie* care se încheia cu această poemă din care memoria mea regăsește frînturi de versuri. Cu vremea, ritmul lor s-a preschimbat într-un cînt și din plămada lui sonoră surprind țîșnind în suflet un havuz muzical, albastru, un sunet de ploaie roditoare curgînd peste pămînt. ...Nu cred că există om care să nu se fi întrebat: „Ce-i Patria?", preschimbînd, cu ochi lăuntrici, imaginea hărții pe care scrie România într-o apoteoză. După alți ani, aveam să citesc alte pagini care mi-au rămas scumpe, din *Memorialele* lui Pârvan, pe cele intitulate *Au căzut pentru libertate*, lecția ținută la Universitatea din Cluj, în 1919 sau '20, într-o Românie întregită și de cîte ori trec pe lîngă un cimitir de eroi, încerc să mă reculeg dinaintea acelor mărturisiri care, cu ființa lor trecătoare, au adăugat la veșnicia Patriei. Fiindcă veșnic înseamnează implicit imuabil, în de sine și identic cu sine asemeni mării și ritmurilor cosmice. Iar Patriei ideale îi corespunde, o răsfrîngere, Patria concretă pe care îmi place s-o trăiesc, să mă oglindesc într-Însa ca în cel mai curat cleștar. Sînt parte din întreg, îi aparțin și dăinui prin Ea. Rămînînd credincios Patriei, îmi rămîn mie însumi și mă sporesc. Înstreinarea de Patrie e o moarte fiindcă existența streinului nu e reală, ci părelnică, de om de spirit și sînge care s-a preschimbat în om de cenușă. Tînguirile și bocetele înstreinaților sînt balada neagră a extincției lor fiindcă nemaiîntorcîndu-te în pămîntul Țării, nu te mai întorci nici în tine însuți. Rupt din bucata vremii și-a spațiului tău, care-s ale Patriei tale, unde poți trăi? Suspendat între neant și absurd, exterior ție și celorlalți?...

Îmi place să privesc deșirările de nouri pe cerul albastru, perindarea navelor pe apă, trecerea oamenilor pe străzi și trecerea orașelor prin anotimpuri, ani și epoci și asta nu atît pentru lirismul senzației provocate de aceste imagini cît pentru certitudinea că îndărătul celor supuse timpului și prefacerii, există cele netrecătoare, cele din care și eu mă pot împărtăși.

Dan Ciachir

CARPAȚII — tezaur de istorie

Carpaţii, Carpaţii... „Munţi întăriţi cu ziduri" — le-a spus istoricul antic Dio Cassius, vorbind despre greutăţile ce aveau să le întîmpine legiunile împăratului Traian, pornite să cucerească Dacia regelui Decebal, în anul 101 e.n.

Carpaţii, Carpaţii... Coloană vertebrală a unei ţări ce s-a sprijinit dintotdeauna pe înălţimile acoperite de păduri, ridicînd vetre de locuit pînă în împărăţia norilor, cu „castele aşezate pe munţii prăpăstioşi", după cum avea să scrie un alt istoric roman **Tacitus.**

Carpaţii, Carpaţii... Avem o mare bogăţie — munţii Carpaţi. Dincolo de adevărul pur geologic, al bogăţiilor subpămîntene, dincolo de frumuseţea pămîntului peisagistică şi valoarea „aurului verde", acest adevăr tălmăceşte un cod genetic de virtuţi spirituale, adunînd în jurul uriaşei cetăţi de stîncă tot ceea ce de fapt formează tezaurul originii comune a românilor, graiului, înţelepciunii, hărniciei locuitorilor din Muntenia, Moldova şi Transilvania, adică cele trei mari provincii istorice româneşti închegate şi unite tocmai prin arcul de piatră al Carpaţilor. Este o realitate ce ţine nu numai de insemnele reliefului cuprins în spaţiul ţării noastre, ci de o întreagă configuraţie de gînd, de spirit, şi de faptă, născută din veşnicia acestor înălţimi, în ale căror ecouri ne regăsim fiinţa istorică.

Sîntem munteni

Există popoare „ale stepei", ale „deşertului", „ale fluviilor", „ale mării". Nouă ne-a fost dat să avem munte. Noi sîntem, înainte de toate, munteni; un neam al culmilor, oameni echilibraţi şi statornici, dîrji şi ospitalieri, harnici şi înţelepţi, moştenind virtuţile strămoşilor noştri daci şi geţi pe care **Herodot**, părintele istoriei îi considera „cei mai viteji şi mai drepţi dintre traci"! Dacii, au spus-o anticii, prin învăţatul lor **Florus**, „trăiau nedezlipiţi de munţii lor" (Daci inhaerent montibus). Din vechime sîntem străjuiţi de Carpaţi. Ne-au ocrotit şi noi i-am binecuvîntat. Strămoşii au avut un munte sfînt, Kogaianon, şi cultul culmilor, şi-au durat cetăţile în preajma cuiburilor de vulturi. Acolo, în munţi, şi-a mutat capitala Burebista, cam prin anii 89—90 î.e.n., acest „cel dintîi şi cel mai mare dintre regii daci" punînd bazele primului stat dac centralizat şi independent. Cetatea sacră, Sarmisegetusa Regia şi celelalte cetăţi din munţii Orăştiei au devenit pentru totdeauna un simbol al forţei şi permanenţei acestui popor, care şi-a găsit în munţi şi-n pădurile lor adăpost şi chiar armă în faţa năvălito-

rilor veniţi din întinsele stepe răsăritene, pentru a călca în goana calului faţa Europei. Acolo, în munte, în ani şi veacuri de restrişte, în mileniul migraţiilor, românii au doinit, au născut prunci, au crescut vite, au arat şi semănat, aşteptînd vremuri mai bune să coboare pe colinele dealurilor, în văile rîurilor, în şesurile ce înfloresc la poalele munţilor. „Un popor care a făcut agricultură la 1 000 m altitudine — afirmă etnograful prof. dr. Romulus Vulcănescu, nu poate fi unul venit de aiurea, el este al pămîntului, împodobind şi cîmpia cu braţele sale, în momentele de linişte". Avem sute de localităţi montane, de la „sate risipite" la oraşe-cetăţi industriale, oraşe-staţiuni.

Codrul

Avem peste 650 km² de munte — e mult, e puţin? Este atît cît ne trebuie! Arcul carpatic acoperă un sfert din suprafaţa României. Privind pe hartă, gîndim: iată această coroană a cărei culoare dă chiar greutatea şi stabilitatea pămîntului. Din ea izvorăsc apele, pe umerii ei cresc norii şi tainele codrilor, de la ea şi către ea coboară şi urcă turmele, drumurile, vetrele, anotimpurile. Această coroană dă măsura istorică a poporului român. Perla acestei coroane este pădurea sau codrul. În folclorul nostru este o vorbă străveche: „Codru-i frate cu românul". Neam de munteni fiind, românul a trăit sub streaşina pădurii, care i-a fost casă şi masă. Ne place să credem în etimologia pe care o încearcă unii cercetători, biologi şi istorici: Carpaţi — carpi — carpen — karp; carpii erau o populaţie de origine geto-dacică, locuind în secolele 2-3 e.n. la est de Carpaţi, adică în Moldova de azi, rămînînd nesupuşi de romani; carpenul este lemnul alb şi tare, ancorat de stîncă, din care oamenii acestor locuri îşi făureau arcuri, săgeţi şi scuturi ghintuite, iar mai tîrziu roţi de car; karp este stînca însăşi, a cărei neclintire şi-a pus pecetea pe firea românilor. În metaforă şi în conştiinţa noastră pădurea e veşnică, precum veşnicia s-a născut în satul de munte — avea să spună Blaga.

Cînd năvălirile...

Carpaţi... file de istorie, fir neîntrerupt de viaţă. Munte — leagăn de civilizaţie, document în piatră, martor tăcut al devenirii noastre, prezent în toate momentele de răscruce ale poporului ce se năştea din daci şi romani, dăinuind în spaţiul carpato-danubiano-pontic împotriva vicisitudinilor, devenind, în timp, un scut şi un factor de stabilitate în estul european. Mileniul I e o dovadă. Cînd au început să se mişte popoarele asiatice spre vest, spre Roma. Valuri, valuri. Goţii, hunii, gepizii — „vin potop cu toţii" — apoi slavii, ungurii, avarii — „cum veniră se făcură toţi o apă şi-un pămînt", avea să spună Mihai Eminescu, cel mai mare poet al românilor. Dincolo însă de vers, este explicaţia istoricului A.D. Xenopol: „cu cît toiurile năvălitoare deveneau mai numeroase şi mai sălbatice, cu atît populaţia daco-romană se retrăgea dinaintea lor în adăpostul nestrăbătut al munţilor şi pădurilor, de care provincia romană era plină. Barbarii dimpotrivă, se temeau de umbra pădurilor, şi se simţeau liniştiţi numai sub soarele cîmpiilor, care nu puteau urca munţii cu căruţele în care-şi transportau familiile şi avuţiile lor, nu se încumetau a urmări pe fugari în văgăunile pe care le aleseseră drept adăpost. Năvălirile barbarilor împinseră deci populaţia daco-romană în munţi (...). Romanii din munţii Daciei primeau adeseori adaose de element roman din dreapta fluviului (Dunărea), care căutau alăturea cu ei adăpost în munţii Daciei. Acesta întări la ei doctrina creştinismului, în forma luată după Constantin cel Mare (împărat roman, 306—337, a acordat libertate de cult creştinilor prin Edictul de la Milano, în anul 313 e.n.), care doctrină chiar şi înaintea acelui împărat găsise pe pămîntul Daciei o adăpostire contra prigonirilor".

Cetatea de la Costeşti. Sanctuarul mare din exteriorul cetăţii.

„Ţările" româneşti

Cînd un popor de păstori, pribeag, hrăpăreţ şi crud, de origine fino-ugrică, părăseşte cîmpia dintre Nipru şi Don, deplasîndu-se spre vest, în jurul anului 890, întîlneşte munţii Carpaţi, preferă să-i „sară", să-i ocolească, ajungînd în Cîmpia Pannonică. Aici îi sedentarizează conducătorul lor Arpad. Fiul acestuia, Zulta, se uită înapoi peste Tisa. Acolo se întindeau, acoperite de munţi, „ţările românilor". E secolul IX. Românii din Transilvania erau organizaţi în trei voievodate, conduse de Menumorut, Gelu şi Glad, după cum avea să scrie chiar un cronicar maghiar, notarul Regelui Bela I, Anonymus, peste un veac şi jumătate. Trei secole le-au trebuit ungurilor să cucerească Transilvania, dar numai podişul şi cîmpia au intrat efectiv în stăpînirea lor, deoarece în munţi, în cununa carpatină, în văile străjuite de păduri şi stînci, românii şi-au creat „ţări" ce aveau să dăinuie peste timp, ca dovezi de continuitate şi statornicie. Aşa au intrat în istorie „ţările" Maramureşului, Bîrsei, Făgăraşului, Amleşului, Haţegului şi în Munţii Apuseni, Ţara Moţilor. N-au pierit românii sub ocupaţia maghiară cum n-au pierit dacii cuceriţi de romani! Cum n-au pierit românii nici în pustiitoarele incursiuni ale tătarilor (sec. XIII, culminînd cu năvălirea din 1241), nici sub cumplita presiune a turcilor otomani, care după Cucerirea Constantinopolelui (1453) aveau calea deschisă spre Europa. Ba mai mult. Ţara Românească şi Moldova aveau să devină ţări-pavăză în calea tăvălugului imperiilor ce se mişcau de colo-colo, dorind fiecare să înghită „Terra Blachorum" — Ţara românilor. Şi asta după ce regele Carol Robert d'Anjou, al Ungariei, încercă să treacă munţii pentru a ocupa Muntenia. E anul 1330. Voievodul Basarab I îl aşteaptă într-o văgăună — Posada — şi armata invadatoare este făcută praf; stînca, rîul şi pădurea carpatică, sabia, suliţa şi săgeata românilor au tăiat pentru totdeauna pofta expansionistă a ungurilor. În veacuri, voievozii noştri cei mai mari şi armatele lor de viteji s-au înfrăţit cu munţii şi pădurile, biruind invadatorii mult superiori numericeşte, asigurînd libertatea poporului lor, şi liniştea Europei. Revoluţia de la 1848 din Transilvania a nemurit Munţii Apuseni, transformaţi de legiunile moţilor într-o cetate inexpugnabilă, al cărui comandant, Avram Iancu, a intrat în istoria României moderne şi-n legenda acestui neam.

Munţii şi pădurile, dealurile şi rîurile au fost, sînt şi vor fi marea bogăţie şi frumuseţe, marele templu de linişte şi siguranţă pentru poporul român. Străbătînd azi munţii aceştia străbatem un drum prin „tunelul timpului", drum trasat de existenţa noastră milenară, la fel de necesar ca bătaia unei inimi într-un trup viu, tot atît de adînc cum munţii aceştia ne-au născut şi apărat în tăcere, statornic, într-o singură credinţă, pe toţi de aceeaşi limbă şi simţire.

Valentin Hossu-Longin

MONEDELE

Geto-dacii sînt cei mai vechi locuitori ai țării noastre atestați de izvoarele istorice. Ei locuiesc în regiunea carpato-dunăreană pontică încă din secolul al V î.e.n., cînd ca urmare a evoluției societății lor se desprinseseră din masa triburilor de origină indo-europeană. După cum se știe, istoricul grec Herodot (sec. V î.e.n.) îi considera ca „fiind cei mai drepți și mai viteji dintre toți tracii".

Intrați de timpuriu în legături economice și politice cu grecii, ce întemeiaseră pe țărmul Mării Negre coloniile Tyras (la vărsarea Nistrului), Histria, Tomis (actualul oraș Constanța) și Callatis (Mangalia) precum și cu triburile iraniene ale sciților și cu celții veniți din Galia, geto-dacii vor dezvolta o cultură și o civilizație originală ce va atinge punctul culminant la începutul secolului I î.e.n. cînd se formează primul stat centralizat dac condus de Burebista. „O importanță deosebită se subliniază în Programul Partidului Comunist Român, — a avut organizarea statală traco-dacică, ce a atins punctul culminant în perioada lui Burebista și a lui Decebal. Influențe puternice asupra dezvoltării vieții materiale și culturale a Daciei au avut contactele largi cu unele din civilizațiile cele mai avansaste ale antichității — greacă, romană, persană și altele — procesul de înrîurie a acestora".

În cursul secolelor IV—III î.e.n. evoluția societății geto-dace cunoaște un ritm rapid de dezvoltare, mai cu deosebire în regiunile dunărene și pontice. Descoperirile arheologice și numismatice atestă multiplele contacte pe care geto-dacii le-au avut cu grecii din coloniile pontice precum și cu sciții ce locuiau în nordul Mării Negre. Drept urmare în lumea getică, încă din secolul al V-lea î.e.n. se răspîndesc monedele bătute la Histria și în alte orașe grecești. Treptat, monedele grecești înlocuiesc schimburile în natură, ceea ce atestă un mare progres economic.

În secolul al IV-lea î.e.n. avea să apară în Peninsula Balcanică un factor politic de primă importanță, ce și-a pus amprenta asupra evoluției istorice a umanității regatul macedonean al lui Filip al II-lea și a urmașului său Alexandru Macedon. Atît Filip al II-lea cît și urmașul său aveau să cucerească treptat regiunile balcanice, Grecia și imensul Imperiu persan. Pentru a ajunge la scopul urmărit inițial de a cucerii Grecia, Filip al II-lea a emis moneda de aur și argint cunoscute sub numele de Ștateri și Tetradrahme. În scurt timp datorită influenței politice și a purității metalului, aceste monede au înlocuit vechile monede emise de orașele grecești devenind, ca să folosim un termen modern, valută forte. Ca urmare, în spațiul locuit de geto-daci încep să se răspîndească masiv noile monede în special Tetradrahmele de argint. Această răspîndire era consecință directă a intervenției macedonene spre regiunile Dunării începută de Filip al II-lea în anul 339 î.e.n. împotriva sciților conduși de regele Ateas, continuată de expediția lui Alexandru Macedon din anul 335 împotriva tribului tracic al tribalilor, cu care ocazie armata macedoneană trece Istrul în țara geților ajungînd pînă la cca 10 km de Dunăre și sfîrșind cu expedițiile din jurul anului 300 î.e.n. ale regelui macedonean Lisimahos împotriva lui Dromihetes conducătorul unei formațiuni prestatale getice din Cîmpia Română cu capitala la Helis (neidentificată încă).

Aceste informații de natură politică sînt confirmate pe deplin de descoperirile arheologice din perioada sec. IV—III î.e.n., perioadă în care geto-dacii trec la ultima epocă a fierului — Laténe — ce precede formarea statului geto-dac. Forțele de producție, care se dezvoltă ca urmare a folosirii pe o scară mai largă a fierului în obținerea uneltelor de muncă, fac posibilă inregistrarea unor noi progrese în toate domeniile de activitate. Meșteșugurile legate de reducerea minereurilor și prelucrarea metalelor, olăritul unde este introdusă roata olarului, creșterea vitelor și în mod special agricultura ajung să cunoască progrese sensibile. Surplusul de produse, care este acum destinat schimbului, se îndreaptă acum spre diferite piețe, îmbrăcînd în mod treptat caracterul de produse-marfă.

Strîngerea unor cantități din ce în ce mai mari de surplusuri de produse concentrate în mîna șefilor de triburi geto-dace ca Dromihetes, Remaxos, Zalmodegikos, Moscon, Oroles despre care amintesc diverse informații istorice a făcut din Dacia, încă din sec. IV—III î.e.n., o piață însemnată spre care se vor îndrepta privirile lumii greco-macedonene și mai tîrziu romane, în vederea rezolvării unora din interesele lor economice.

Înmulțirea și permanetizarea schimburilor dintre triburile geto-dace și lumea mediteraneană impune treptat folosirea monedei ca mijlocitor în relațiile de schimb. Emisiunile de tip Filip al II-lea și Alexandru Macedon au fost înregistrate izolat sau în tezaure monetare în peste 60 de localități de pe teritoriul patriei noastre. Teradrahma emisă de Filip al II-lea avea pe avers capul lui Zeus cu cunună și barbă în profil, iar pe revers un călăreț lovind cu lancea un dușman căzut, iar împrejur legenda în grecește cu numele regelui.

În prima jumătate a secolului al III-lea î.e.n. numărul monedelor macedonene îndreptate spre Dacia se micșorează simțitor. Descoperirile de monede ne arată clar că locul monedei străine este luat treptat de emisiuni noi, bătute în cuprinsul zonei carpato-dunărene de înseși triburile geto-dace. Aceasta se datorește intensificării schimbu-

GETO-DACILOR

rilor comerciale între diversele regiuni ale Daciei. Volumul acestui schimb nu mai putea fi satisfăcut doar de moneda străină. Situația creată cerea cu necesitate o monedă nouă și un număr mult mai mare. Ca urmare triburile geto-dace trec la emiterea de monede proprii menite să rezolve dificultățile ivite în circulația produselor.

Monedele emise de geto-daci vor avea ca model monedele ce au circulat în lumea mediteraneană în acea perioadă și în primul rînd moneda macedoneană.

Potrivit cercetărilor recente, între care amintim pe cele ale lui C. Preda, primele imitații locale care au ca prototip tetradrahma emisă de Filip al II-lea, se plasează în timp la sfîrșitul secolului al IV-lea pînă la jumătatea secolului al III î.e.n. Imitațiile sînt asemănătoare cu originalul, dar prezintă unele modificări stilistice, pe avers la chipul lui Zeus prezentat cu barbă, iar pe revers la imaginea călărețului și a calului său. Greutatea acestor monede variază între 12—14 grame deci o scădere a pondului față de emisiunile originale din timpul domniei regelui Filip al II-lea.După invazia celtică din deceniul al 8-lea al secolului III, și așezarea acestora în Balcani, unde au întemeiat un stat cunoscut sub numele de regatul din Tylis care a avut însă o existență efemeră, în monetăria geto-dacă începe o nouă fază cuprinsă cronologic între jumătatea sec. al III î.e.n. în prima parte a sec. II î.e.n., ce se caracterizează prin serii de monede grupate regional și pe tipuri distincte.

Aria de răspîndire a tuturor imitațiilor de tip greco-macedonean, ce le putem atribui fără nici o teamă de a greși geto-dacilor se extinde mult spre Nord cuprinzînd practic tot teritoriul geto-dacic.

Cele mai de seamă descoperiri se găsesc în regiunea Munților Apuseni sau în regiunea dealurilor subcarpatice, unde trebuie să fi existat zăcăminte de argint. Monedele aproape în exclusivitate tetradrahme, au fost bătute dintr-un argint cu un titlu foarte ridicat (analizele metalografice au dat, de regulă, o proporție de peste 90% Ag, restul Pb, Cu, Zn etc.)

Potrivit clasificării lui Constantin Preda se disting următoarele tipuri:

— Tipul Rasa (după numele comunei Rasa, jud. Teleorman, unde s-a descoperit un important tezaur); Tipul Banat, Tipul Cricicova (după numele comunei Cricicova jud. Timiș unde s-a descoperit un tezaur ce cuprinde cca. 100 de monede); Tipul Ramna (după numele comunei Ramna jud. Caraș Severin unde s-a descoperit un tezaur ce cuprinde cca. 150 de monede); Tipul Agriș (după numele comunei Agrișul Mare jud. Arad); Tipul Tulgheș-Merieșu Mare (jud. Maramureș), Tipul Crișeni-Berchieși (jud. Bistrița-Năsăud), Tipul Sighet; Tipul Huși-Vovriești (jud. Vaslui); Tipul Larissa (după numele nimphei Larissa de pe avers); Tipul Prundu-Jihlea (după com. Prundu Bîrgăului jud. Bistrița-Năsăud); Tipul Ocnița-Cărbunești (după numele localităților Ocnița jud. Vîlcea și Cărbunești jud. Gorj).

Monedele sînt o imitație cu un grad mai mare de stilizare a tetradrahmelor emise de regii macedoneni Filip al II-lea, Alexandru Macedon, Filip Arideul, Lisimahos, Seleucos și alții.

Ultima fază a monetăriei geto-dace de tip greco-macedonean este fixată cronologic între jumătatea secolului al II-lea î.e.n. și primele două decenii ale sec. I î.e.n. pînă la apariția statului dac centralizat condus de Burebista. Studierea atentă a materialului numismatic descoperit pînă în prezent și care se încadrează în această perioadă de timp a permis cercetătorilor să ajungă la concluzii istorice extrem de interesante și utile. Astfel s-a putut constata că monedele geto-dace din această perioadă se pot grupa în 4 mari grupe stilistice, iar fixarea lor pe hartă a putut duce la concluzia confirmată și de alte izvoare istorice că se formează pe teritoriul Daciei 4 mari uniuni tribale care au emis monede, diferențiate după anumite caracteristici. Harta descoperirilor monetare fixează o astfel de arie în Oltenia și Vestul Munteniei — foarte probabil în aria în care a condus Dromihetes, o a doua cuprinzînd centrul Transilvaniei și Banatul, acolo unde se va menține centrul statului dac condus de urmașii lui Burebista pînă la Decebal; a treia uniune de triburi se întindea în Moldova și Estul Munteniei, a cărei conducători Remaxos și Zalmodegikos sînt amintiți ca protectori ai orașului Histria, iar ultima în Vestul Olteniei și Estul Banatului.

Este interesant de subliniat că diferențele stilistice între aceste tipuri de monede nu sînt mari întrucît ele derivă din aceleași tipuri anterioare și pentrucă între diferitele uniuni tribale geto-dacice existau permanente legături economice și culturale.

În legătură cu monedele din această perioadă este de subliniat că gradul de stilizare este foarte mare, iar titlul lor este mult mai slab, cantitatea de argint coborînd de regulă sub 50%. De asemenea, greutatea monedelor este mai mică, în jur de 10 grame, rareori 11 grame și de cele mai multe ori sub 8 grame. Această depreciere este legată de intensificarea și generalizarea schimburilor comerciale în care moneda devine acum principalul mijloc de schimb. Argintul era procurat în principal din minele din Dacia între care cele din Munții Apuseni au jucat un rol de prim ordin.

Cele patru mari uniuni tribale au constituit forța economică și politică pe care s-a sprijinit marele rege get Burebista, care a unificat în cadrul unui singur stat centrali-

zat toate regiunile locuite de geto-daci.

Apariția primului stat dac centralizat condus de Burebista a coincis cu încetarea emisiunilor monetare de tip greco-macedonean. Acest fenomen a provocat, cum era și firesc, numeroase controverse între cercetătorii istoriei strămoșilor noștri, unii ajungînd chiar la concluzia că n-ar fi vorba de un stat ci de o uniune de triburi, invocînd în acest sens ca argument și încetarea emisiunilor monetare de care am amintit.

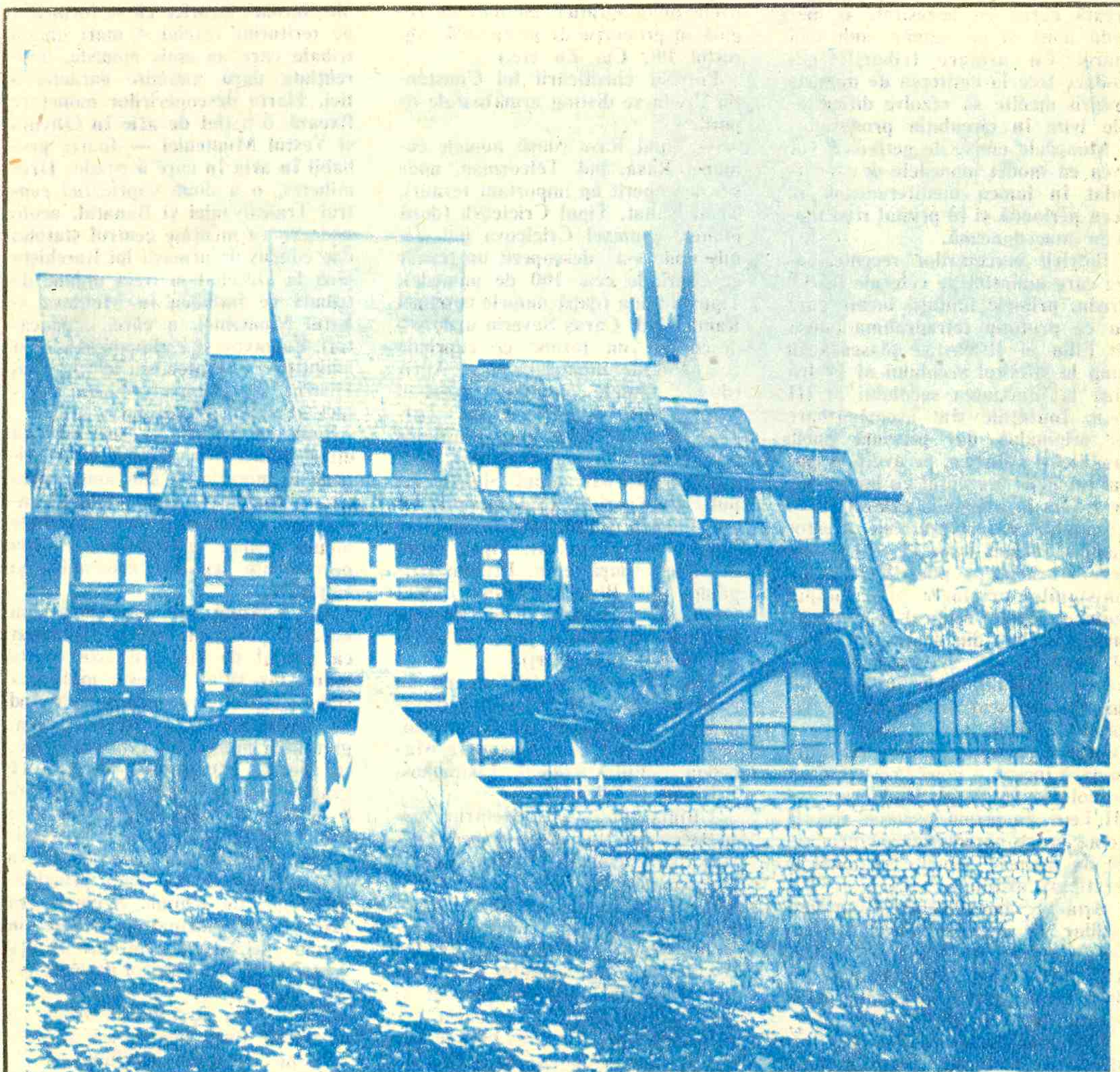
Explicația adevărată a acestui fenomen bizar avea să fie dată în anul 1961 cînd într-o cetate dacică aflată pe raza comunei Tilișca jud. Sibiu arheologul N. Lupu avea să descopere într-un vas de lut, în cuprinsul unui atelier, un număr de 14 stanțe monetare din bronz. Dintre acestea zece exemplare sînt în mod fidel copii ale unor dinari romani republicani (șase avers și patru revers).

În mod logic s-a ajuns la constatarea mai generală că geto-dacii au emis în sec. I î.e.n. monede, copiind întru totul, stilistic și tehnic, dinarul roman republican ce începuse să circule la nord de Dunăre încă de la sfîrșitul secolului al II-lea î.e.n. Astfel s-a lămurit nedumerirea care exista în legătură cu caracterul monetăriei locale, după încetarea emisiunilor de tip greco-macedonean. Se poate spune acum cu certitudine că în momentul formării primului stat centralizat geto-dacii n-au încetat să emită monedă proprie. Ei n-au făcut decît să schimbe, nu numai modelul ci și caracterul monetărilor, în funcție de schimbările survenite pe plan economic și politic.

Noua formă de organizare politică, concretizată într-un stat centralizat condus de regele Burebista, a avut nevoie de o monedă nouă, unitară și generală pentru toată Dacia. Aceasta a fost dinarul republican și mai tîrziu imperial roman. Aceasta explică și numărul mare de dinari romani descoperiți pînă în prezent în Dacia, care se cifrează la peste 20 000 de exemplare și care depășește cantitativ monedele romane din această perioadă descoperite în alte provincii ale imperiului Roman ca Tracia, Pannonia, Germania și chiar Galia.

Monetăria locală de tip roman este un capitol nou al monetăriei geto-dace. Din această cauză rămîn multe semne de întrebare sau probleme importante de rezolvat. Avem convingerea că ele vor fi rezolvate de viitoarele cercetări.

Prof. Corneliu Popa

Cabana Valea de Pești (Petroșani) Foto: G. Leancu

Din cuvîntările și interviurile tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU cu privire la turism

● În ședința Cercului cultural al tineretului de pe lîngă breslele textilă, pielărie și încălțăminte, din 14 august 1939;
„Ceaușescu Nicolae propune să se înființeze secțiuni turistice, teatrale, corale și culturale separate, breasla fiind obligată să angajeze profesori și dirijori" (Proces verbal din 15 august 1939, după „Anale de istorie" nr.1 din 1973, p. 33)

● În plenara Comitetului Central al P.C.R. din octombrie 1968:
„România este o țară cu multe posibilități în acest domeniu. Din păcate însă, stațiuni cu mijloace curative cum nu se găsesc multe în lume și care în trecut erau foarte apreciate, au intrat în anonimat. Am făcut puțin pentru dezvoltarea lor, am făcut puțin pentru a le pune în valoare. Nu s-a acordat destulă atenție ca ele să asigure cetățenilor noștri condiții de tratament adecvat și în același timp să atragă cît mai mulți străini. În directivele pe care le va elibera C.C. acestor probleme trebuie să ocupe un loc important". Din volumul „Nicolae Ceaușescu, România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste, Ed. politică, București, 1969, p. 657)

● În Raportul la Congresul al X-lea al P.C.R., august 1969:
„O atenție însemnată se va acorda îmbunătățirii condițiilor de odihnă a oamenilor muncii, dezvoltării rețelei și creșterii capacității unităților balneare și de tratament, dotării și utilizării acestora. O largă dezvoltare va cunoaște activitatea turistică, urmărindu-se punerea mai deplină în valoare a condițiilor naturale favorabile de care beneficiază țara noastră". (Din „Raport la Congresul al X-lea al P.C.R.", Ed. politică, București 1969)

● Expunere la Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și guvernului din 25 noiembrie 1970:
„Am investit și vom continua să investim mult în sectorul turism, avem un program mare de construcții, este necesar să fie luate toate măsurile pentru valorificarea eficientă a bazei materiale create".

● În Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din 25 noiembrie 1970:
„Nu poate fi acceptat punctul de vedere că principalul este să încasezi valută, indiferent cît ne costă ea. Luînd ca bază un astfel de principiu, ar însemna că turismul, dintr-o sursă de dezvoltare a economiei, să-l transformăm într-o activitate nerentabilă, ale cărei pierderi să fie acoperite pe seama celorlalte

Din cuvîntările și interviurile tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU cu privire la turism

economii. În activitatea de turism, ca și în toate ramurile economiei trebuie urmărită cu perseverență eficiența, obținerea de maximum de încasări cu cheltuieli minime; nu ne poate fi indiferent ce fel de turism facem, cît cîștigăm în această activitate". (Scînteia, 26 noiembrie 1970)

● Interviu dat unui redactor de la televiziunea olandeză (N.R.O.).

Întrebare: „Care este importanța turismului pentru țara dv? Dacă dezvoltarea pe scară largă a turismului influențează negativ asupra bazelor societății socialiste?"

Răspuns: **„România acordă importanță dezvoltării turismului. Dorim să creăm condiții pentru a primi cît mai mulți turiști, inclusiv din Olanda — și am fi foarte satisfăcuți dacă ei s-ar simți bine în România.**
Nu văd care ar fi influența negativă a dezvoltării turismului. Dimpotrivă, lărgirea lui are o înrîurire pozitivă asupra cunoașterii între popoare și, într-un anumit sens, chiar asupra dezvoltării economice. Aș putea spune deci că lărgirea turismului contribuie la întărirea bazelor societății socialiste. Nu consider că venirea unor turiști cu alte concepții politice poate pune cumva în pericol socialismul, deoarece socialismul s-a afirmat și a triumfat în luptă cu societatea capitalistă care a existat la noi, dovedindu-se superioară acesteia. Dezvoltarea în continuare a socialismului nu poate fi afectată de venirea unui grup mai mare sau mai mic de turiști — aceasta depinde de felul cum statul socialist rezolvă problemele oamenilor muncii, ale progresului societății. Repet, bazele socialismului nu pot fi în nici un fel puse în pericol de dezvoltarea turismului. Dimpotrivă, cu cît se dezvoltă mai mult colaborarea între popoare, cu atît se creează condiții mai bune pentru triumful socialismului în lume". (Scînteia, 10 aprilie 1973)

● Din interviul dat unor ziariști din Marea Britanie (29.XI.1973)

Întrebare: „Mai mult de 60.000 de turiști englezi vizitează țara dv. în fiecare an. Nu s-ar îmbunătăți, oare, turismul dv. printr-o destindere în cadrul reglementărilor privind schimbul valutar?

Răspuns: **„Sigur, noi salutăm și sîntem bucuroși de a avea un număr cît mai mare de turiști englezi în România. Considerăm că reglementările actuale privind schimbul valutar sînt destul de avantajoase pentru turiștii străini, ținînd seama de prețurile și de condițiile din România. Dacă m-aș referi la prețurile la hoteluri și restaurante, chiar la cele de lux, acestea sînt cu mult mai inferioare celor din țările occidentale, inclusiv din Marea Britanie. După toate calculele, la cursul de schimb actual al valutelor, condițiile pentru turiștii străini sînt foarte avantajoase în România.** (Scînteia, 2.XII.1973)

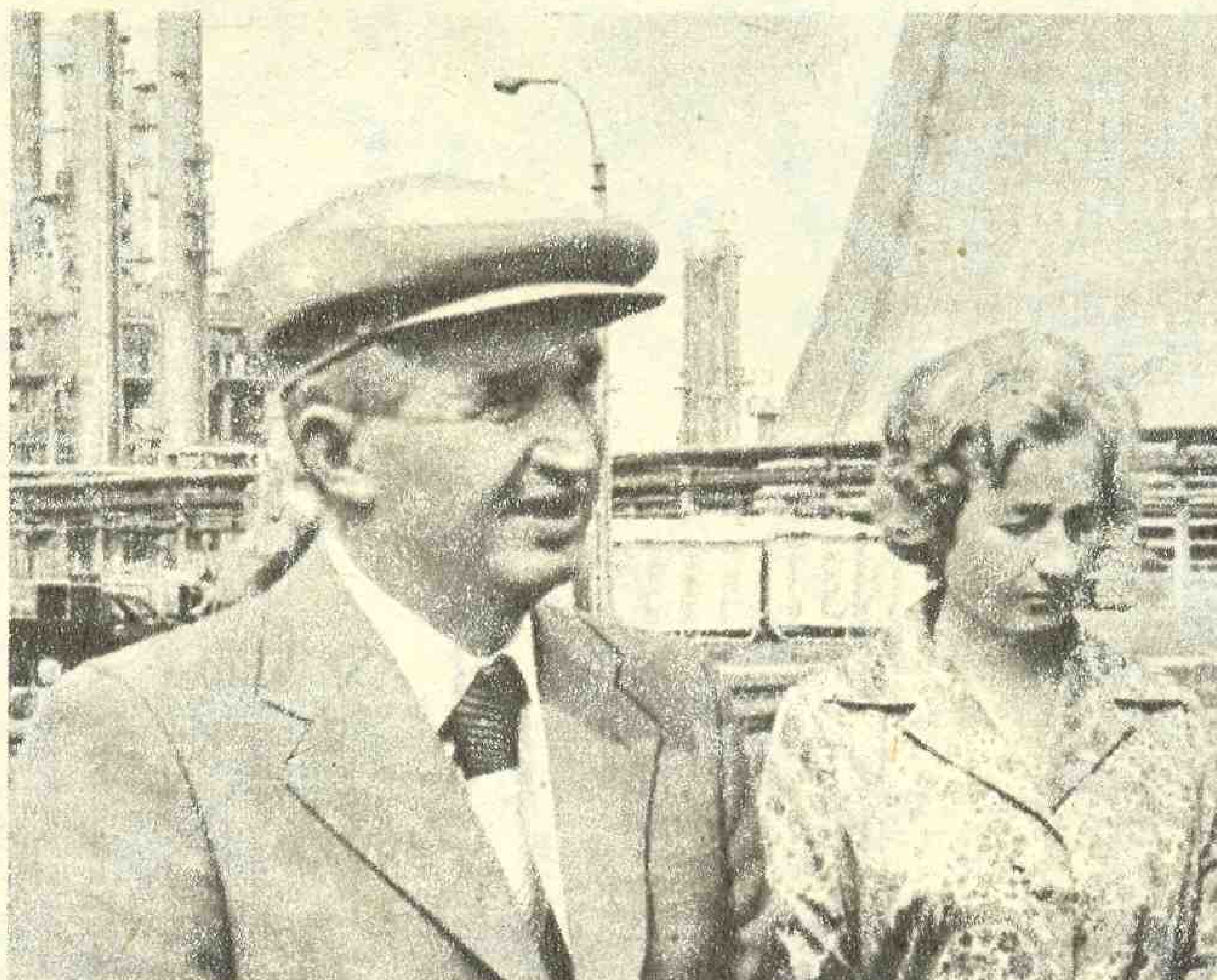
● Din interviul dat unor ziariști de la compania japoneză de radio-televiziune N.H.K., la 13.VII.1974.

Întrebare: „Care sînt orientările guvernului român în vederea dezvoltării turismului internațional?

Răspuns: **„Guvernul român acordă o atenție tot mai sporită dezvoltării turismului. De altfel, cred că ați putut constata investițiile și construcțiile realizate în acest domeniu, chiar în această stațiune.** (interviul a fost luat la Neptun, n.n.) **Apreciem că turismul are un rol important nu numai din punct de vedere economic, dar și pentru mai buna cunoaștere a popoarelor; el poate servi la dezvoltarea prieteniei și colaborării între popoarele noastre — deci, este un factor important de înțelegere, colaborare și pace în lume. În acest spirit avem în vedere să extindem și activitatea turistică, inclusiv să asigurăm crearea de condiții pentru a primi mai mulți turiști în România. În ce privește Japonia, numărul turiștilor este încă mic, de cîteva mii, dar sperăm ca, în concordanță cu relațiile bune dintre țările noastre, cu dezvoltarea lor multilaterală, ca și în acest domeniu, al turismului, să asistăm la o creștere a circulației turistice..."** (Scînteia, 2.VIII.1974).

● Cu ocazia vizitei de lucru în județul Brașov, în ianuarie 1974, s-a interesat și de modul cum sînt valorificate posibilitățile turistice ale zonei, pentru turiștii români și străini; ce program de dezvoltare au stațiunile Poiana Brașov și Predeal și, în același timp a recomandat conducerii Ministerului Turismului să acorde atenție deosebită și altor stațiuni climaterice și de tratament ca Băile Flex, Herculane, cele de pe Valea Oltului. (Scînteia 11.I.1974)

Din cuvîntările și interviurile tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU cu privire la turism

● În Raportul la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R., la 25 noiembrie 1974, a menționat: **„A continuat să se dezvolte baza materială a turismului, pentru odihna și tratamentul oamenilor muncii".** (Scînteia 26.XI.1974)

● Cu ocazia vizitei de lucru în județul Constanța, iulie 1975, s-a cerut ca viitoarele construcții să pună în valoare deplină posibilitățile deosebite pe care le oferă pentru odihnă și tratament litoralul românesc al Mării Negre. S-a cerut ca să se realizeze ansambluri turistice moderne, capabile să satisfacă la nivel superior cerințele turiștilor din țară și de peste hotare. (Scînteia 15.VIII.1975).

● La Consfătuirea cu cadrele din domeniul comerțului exterior, februarie 1975, a spus: **„Turismului va trebui să i se acorde o atenție deosebită, deoarece el are de pe acum o pondere însemnată care va crește și mai mult în viitor".** (Scînteia, 16 februarie 1975).

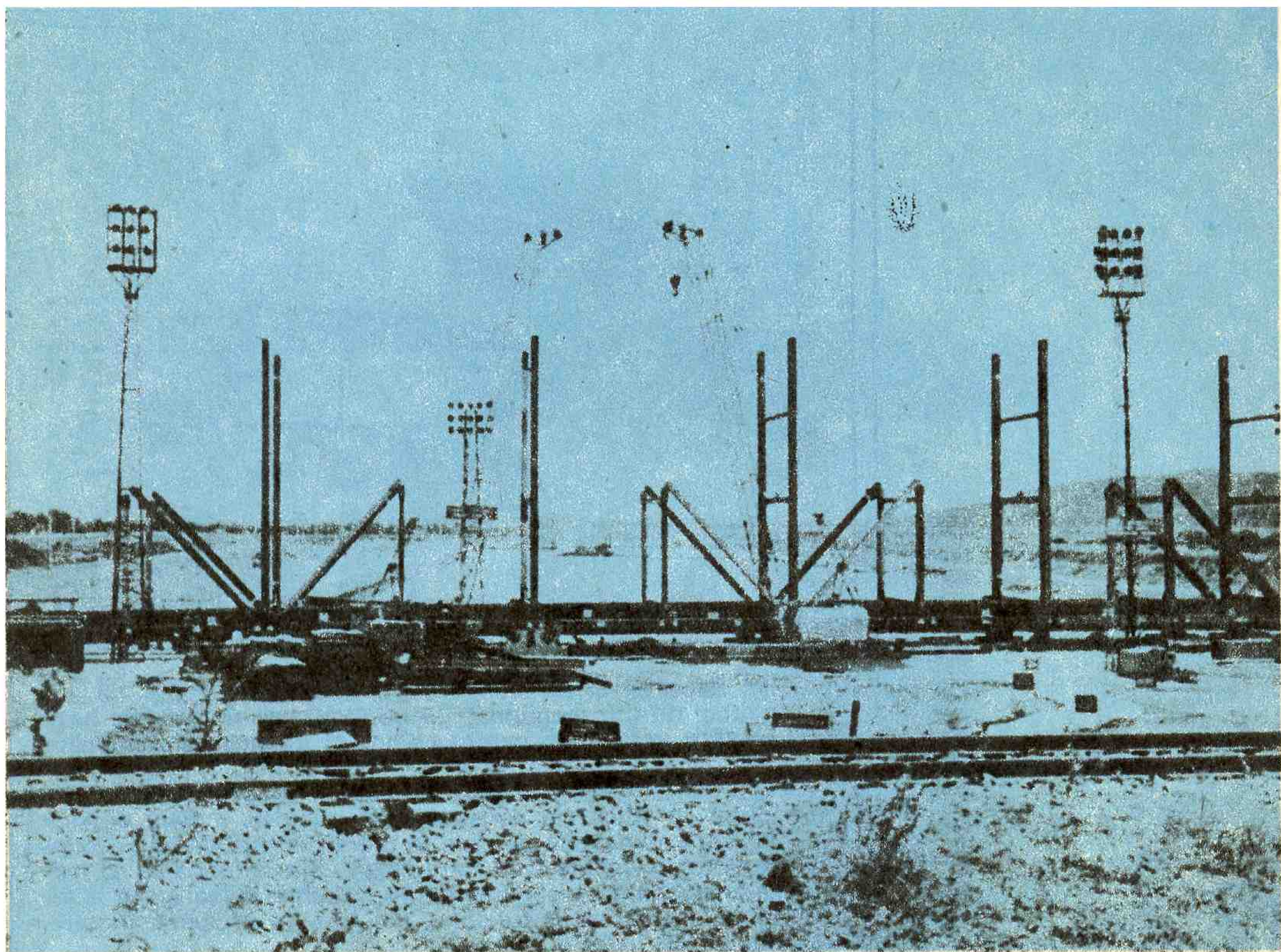
● La Consfătuirea pe țară a oamenilor muncii din comerțul socialist, iunie 1978: **„Trebuie trecut rapid la lichidarea neajunsurilor arătate, stabilind măsuri pentru desfășurarea în mai bune condiții a activității în toate sectoarele comerțului, serviciilor și turismului".** (Scînteia 28 VI. 1978)

● La Forumul tinerei generații, mai 1980 a spus: **„Revine organizațiilor voastre obligația de a acorda atenția corespunzătoare organizării timpului liber, odihnei, distracției, jocului. Aceasta este o latură foarte importantă a educării, a formării tinerei noastre generații de la șoimii patriei la pionieri, la tinerii comuniști, la întregul tineret".** (Scînteia 5. V. 1980)

● În Ședința comună a Biroului M.A.N., Consiliului de Stat și Biroului Executiv al Guvernului Republicii Socialiste România, august 1980, cu ocazia împlinirii a 5 ani de la Declarația de la Helsinki: **„De asemenea, va trebui să acționăm pentru extinderea colaborării și schimburilor culturale, pentru contacte largi între popoarele europene, între cetățenii țărilor continentului, astfel încît popoarele să acționeze cu mai multă hotărîre în direcția înfăptuirii unei Europe unite, a colaborării pașnice între toate statele, fără deosebire de orînduire socială"** (Scînteia 2. VIII. 1980)

● Cu ocazia vizitei în Franța, august 1980: **„Apreciem de asemenea, succesele obținute pe planul cooperării în domeniul științei și tehnicii, precum și al culturii și turismului care contribuie la mai buna cunoaștere reciprocă a valorilor materiale și spirituale ale celor două popoare, la adîncirea apropierii și prieteniei dintre ele".** (Scînteia 24. VIII. 1980).

● La adunarea generală a oamenilor muncii de la Întreprinderea 23 August din București: **„Să organizăm excursii, tot ceea ce este necesar pentru a oferi tineretului posibilitatea de a-și petrece timpul liber în mod plăcut, instructiv și educativ."** (Scînteia 15. II. 1981).

Canal, numărătoarea inversă

Canalul Dunăre Marea Neagră, cea mai mare construcţie din istoria ţării, arteră de navigaţie, navighează ea însăşi acum spre termenul final - 1 mai 1983. Cei 64,2 km de la Cernavodă la Agigea sau de la apa dulce a Dunării la apa sărată a Mării Negre se înscriu pe hartă sub forma unui drum.

Despre scoici se spune că păstrează vuietul mării. Va păstra apa acum la rîndul ei, năvălind peste golul lăsat de cei 300 000 000 mc săpaţi timp de şapte ani, va păstra apa vuietul muncii de zi cu zi din acest interval? Pentru că admirînd un rîu nu vedem încordarea geologică pe care a dus-o acela stabilindu-şi traseul, tot astfel, admirînd teribila lucrare vom vedea la inaugurare numai valurile Dunării deviate spre mare cu aproape 400 de km mai devreme şi malurile taluzate cu iarbă, vom vedea coronamentele celor patru ecluze şi superbele lor turnuri de conrol aeriene şi emblematice.

Dacă pe hartă se vede un drum albastru în viaţă această distanţă de 64,2 km a însemnat mai întîi excavaţiile în roci de la loessuri la marne şi calcare, mii de utilaje ronţăindu-le si cărînd dintre maluri sterilul devenit în alte locuri ciment, teren agricol, diguri sau porturi.

Canalul a fost un vis vechi, el a luat mai devreme forma unui antic drum comercial între Dunăre şi Marea Neagră, apoi imperiul Otoman a construit în 1857 o cale ferată Cernavodă-Constanţa, dorea chiar o cale navigabilă pe undele puţine ale bătrînului Axios dar nu s-a putut. Prin anii '20 ai secolului nostru apar în România voci care susţin cu argumente puternice ideea construirii acestei căi de navigaţie, dar această lucrare nu s-a putut realiza cu adevărat decît în anii noştri ca efect al dezvoltării economice pe care o înfăptuieşte socialismul în România. Să vedem puţin dimensiunile acestei realizări şi-mi veţi da dreptate:

La proiectarea canalului au contribuit 34 de institute de specialitate, s-au creat şase tabere muncitoreşti, mici localităţi compacte dotate cu tot ce este necesar de la dispensare la poştă la Saligny, Faclia, Medgidia, Valea Seacă, Cumpăna, Agigea şi au fost folosite aproape 1000 de apartamente în oraşe.

Au lucrat şi mai lucrează încă peste 5000 de utilaje între care: excavatoare cu diferite caracteristici, (me-

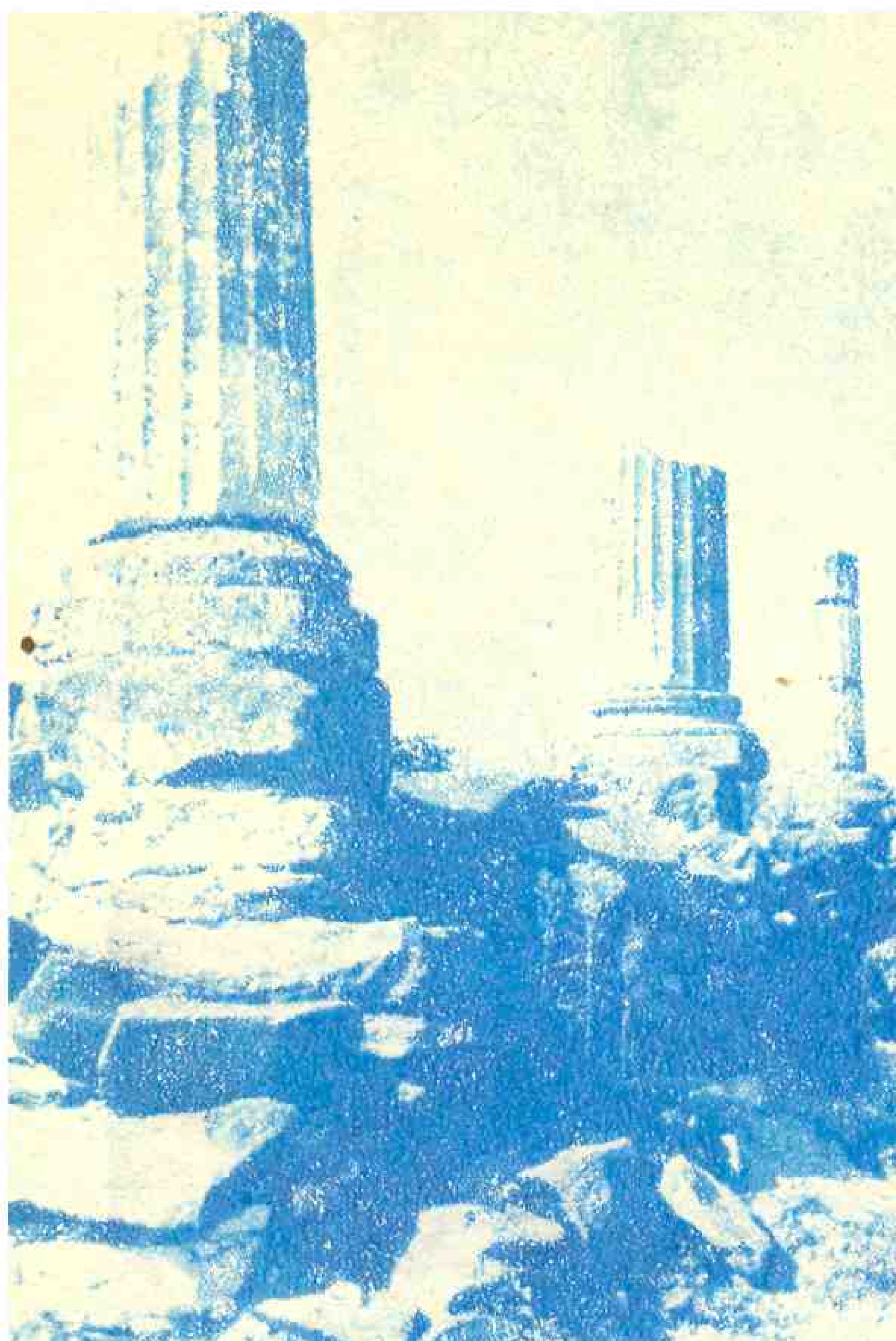

canice sau electrice) şi cupe de la 0,5 mc pînă la 10 mc; buldozere de la 60 la 300 CP; camioane şi basculante de 16, 50, 100 sau 120 de tone; fabrici de betoane, macarale, vibrosonete, drăgi cu cupe şi absorbo-refulante, screpere, benzi transportoare, remorchere şi şalupe. Foarte puţine din aceste utilaje au fost importate, restul, marea majoritate sînt româneşti şi toate acestea n-ar fi fost posibile de executat decît în condiţiile unei industrii deosebit de puternice, multe asemenea agregate s-au construit în mod special pentru lucrare.

Activitatea pe canal a fost neîntreruptă şi de neîntrerupt zi de zi, noapte de noapte, duminică de duminică, ploaie de ploaie din 1975 şi pînă la trecerea primului vapor care va admira cei 128,4 km de maluri cînd activitatea se va restrînge treptat, tumultul mutîndu-se pe alte rîuri ale patriei.

Şi printre toate acestea ei, cei 25 000 de oameni strunind utilajele, înălţînd pereţii ecluzelor şi zidurilor de sprijin la dimensiuni copleşitoare fără a se lăsa striviţi de imensitatea construcţiei. Nu trebuie uitat de asemenea că la realizarea acestei grandioase construcţii un aport important şi-a adus tînăra generaţie, muncind cu elanul caracteristic vîrstei de-a lungul celor 40 de km.

Petre Domşa

Histria - zona sacră

PARALELA 45

Poziția geografică a țării **noastre** pe glob este definită de două linii terestre caracteristice: *paralela 45°*, care străbate 10 județe aflate în treimea sudică a patriei, și *meridianul 25°* ce trece foarte aproape de Făgăraș, mai exact prin vecinătatea Combinatului chimic, spre E-SE de oraș. De notat că din totalul de intersecții ale paralelei 45°, cinci sînt cu drumuri europene, 19 au loc în afara localităților, iar 8 în cuprinsul unor localități cum ar fi: Baia de Aramă, Doicești, Filipeștii de Pădure, Blejoiu, Mizil etc.

Citite pe orice hartă sau planiglob, toate aceste coordonate par — la prima vedere — aproape banale, lipsite poate de orice interes. Văzute însă în peisaj, în contextul teritorial local, punctele prin care paralela 45° trece prin țara noastră capătă o valoare simbolică și de redescoperire. De redescoperire a unei țări în continuă dezvoltare și înflorire. Dar iată, mai întîi județele prin care trece această coordonată marcînd jumătatea distanței dintre Ecuator și Polul N.: Caraș-Severin, Mehedinți, Gorj, Vîlcea, Argeș, Dîmbovița, Prahova, Buzău, Brăila și Tulcea.

Pentru cine s-ar încumeta astăzi să urmeze traseul paralelei 45° — și între alții a făcut-o, cu mai mulți ani în urmă, un reporter — Pop Simion — locurile și oamenii i se dezvăluie într-o continuă și semnificativă transformare de la an la an, de la lună la lună. Bunăoară meleagurile Caraș-Severinului se prezintă astăzi călătorului care poposește aici cu întreaga sa salbă de orașe-cetăți industriale, între care Reșița — cetatea siderurgiștilor și Anina — străvechi punct minier, ocupă un loc de frunte. După ce le lasă undeva la nord de traseul său, paralela 45° depășește în dreapta Băile Herculane, stațiunea balneo-climaterică cunoscută și apreciată încă de pe vremea romanilor. Aici, ca dealtfel pretutindeni în stațiunile turistice românești, siluetele hotelurilor, vilelor și pavilioanelor de tratament dau contur modern și plăcut așezării, atrăgînd în fiecare vară zeci de mii de turiști din toată lumea. Pe teritoriul județului vecin — Mehedinți — linia geografică convențională despre care vorbim trece prin orașul Baia de Aramă, centru minier încă de pe vremea lui Mircea cel Bătrîn, astăzi și un puternic centru pomicol, localitate pitorească și aflată în plină dezvoltare economică și social-culturală. Popasul în Mehedinți este parcă scurt fiindcă paralela 45° merge mai departe la întîlnirea cu alte două județe — atrăgătoare deopotrivă pentru pitorescul locurilor dar și pentru hărnicia oamenilor: Gorj și Vîlcea. La nord călăuza noastră pe hartă și pe teren lasă orașul Tîrgu Jiu, reședință de județ, locul nemuritoarelor și celebrelor sculpturi ale nu mai puțin celebrului nostru Brâncuși; lîngă farmecul Coloanei infinitului, lîngă Poarta sărutului și Masa tăcerii călătorul sosit aci află un oraș modern, dezvoltat îndeosebi în ultimii cincisprezece ani pe coordonate nici măcar visate, pînă la ridicarea sa la rang de reședință de județ. În sud rămîne Tîrgul Cărbunești care ne trimite imediat cu gîndul la meșterul cuvintelor potrivite — Tudor Arghezi, magul poeziei descins de aici. Ajunsă în ținutul Vîlcii, în frumosul județ cu același nume, paralela trece parcă sfioasă la sud de Rîmnicu Vîlcea — oraș a cărui dezvoltare și înflorire se leagă nemijlocit de anii din urmă, mai exact de reîmpărțirea administrativ-teritorială din 1968, an de cotitură, punctul din care — în noua sa funcție, aceea de reședință de județ — a pășit pe noi coordonate, harta sa consemnînd acum obiective industriale puternice, obiective social-culturale noi, cartiere de locuințe cu sute și mii de apartamente. Așezarea geografică a municipiului, frumusețea locurilor sînt fără îndoială și o discretă invitație pentru vizitarea stațiunilor de pe Valea Oltului: Călimănești, Olănești, Cozia. În Argeș paralela 45° întîlnește două timpuri semnificative pentru patria socialistă: la nord, Curtea de Argeș, minunea în piatră înălțată de meșterul Manole și Pitești, la sud, puternicul centru administrativ al județului, centru economic, social și cultural important al țării. În județul vecin, Dîmbovița, linia convențională terestră trece pe la sud de Tîrgoviște, orașul cu atîtea vestigii istorice, devenit în anii noștri și cetate a siderurgiei, municipiu reședință de județ, oraș în care anii noștri au produs mutații social culturale esențiale.

Cu trecerea pe teritoriul județului Prahova, paralela 45° întîlnește de fapt cîmpia Bărăganului pe care n-o va mai părăsi decît tîrziu, la ieșirea din spațiul brăilean și pătrunderea în județul Tulcea, ultimul pe care-l străbate în ținuturile românești. În plină cîmpie, la Mizil, odinioară mărunt tîrg de provincie ironizat de Caragiale, de George Ranetti și Geo Bogza, călăuza noastră convențională ne poartă printr-un oraș agro-industrial în plină înflorire; nimic din amărăciunea paginilor literare de altădată nu mai există, Mizilul contemporan dînd, peste timp, o replică urbanistică modernă vechii așezări. De aici înainte, paralela 45° va mai lăsa în urmă, la nord, trei mari orașe: Buzău, Brăila și Tulcea — toate trei reședințe de județ, municipii cu o puternică viață economică, cu ritmuri de dezvoltare necunoscute în trecut, cu înnoiri arhitectonice demne de epoca modernă.

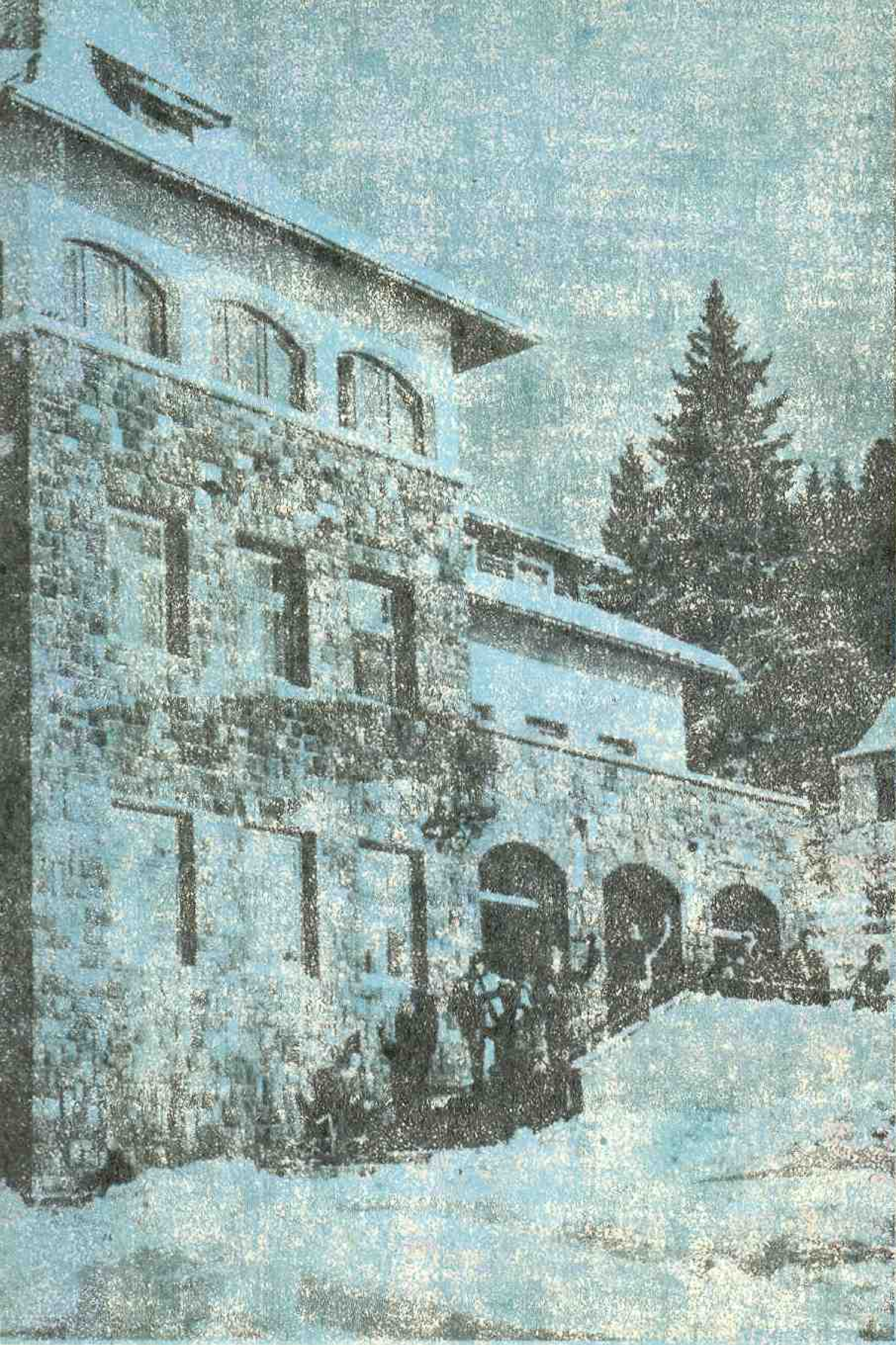
Locurile, oamenii cu viața lor de zi cu zi, satele și orașele, toate punctele prin care trece paralela 45° pot fi oricînd un formidabil și inepuizabil subiect de reportaj despre România socialistă, despre pulsul și ritmurile ei de azi, despre înnoirile de pretutindeni. Nu este nici locul și nu dispunem nici de timpul necesar pentru a ne opri mai mult asupra acestui pasionant subiect care este paralela 45°.

Vom mai consemna în încheiere o inițiativă: în urmă cu mai mulți ani Centrul de cercetare pentru promovarea turismului a elaborat un studiu tematic care prevedea plantarea de pomi, amplasarea unor panouri decorative și ridicarea unor baze turistice de-a lungul paralelei 45°. Inițiativa nu a prins însă, deocamdată, viață.

BAZELE BTT

Prin amplasarea lor geografică, prin dotările materiale, prin asigurarea unor instructori specializaţi, inventivi şi inimoşi, bazele BTT oferă cele mai adecvate condiţii pentru desfăşurarea unei complexe activităţi de educare şi recreere a tinerilor de diverse vîrste şi preocupări. În mod firesc, ele sînt punctele de atracţie ale tinerilor de pretutindeni şi nu lipsesc niciodată din traseele propuse, oricare ar fi obiectivul respectivelor acţiuni turistice. Mai vechi sau mai noi, ele s-au întregit cu modernizări, cu dotări care să menţină nivelul ridicat al calităţii activităţii desfăşurate, în context cu cerinţele sporite ale educaţiei tinerei generaţii. Astfel, ele devin importante centre de odihnă şi recreere şi totodată, adevărate şcoli de educare complexă a tinerilor, de perfecţionare a cadrelor care activează în turismul de tineret. Vă propunem deci, în cele ce urmează, să ne însoţiţi prin cîteva asemenea obiective.

combinat cu lambriuri şi covoare din gresie, dînd încăperilor un aer tineresc, luminos şi civilizat, sporit şi de servirea exemplară a unui personal specializat. Pensiunea-restaurant, cu 156 locuri, barul de zi, de la Vila „N. Bălcescu", restaurantul cochet de la Vila Pîrîul Rece asigură o masă copioasă, atît pentru turiştii aflaţi la odihnă, cît şi pentru grupuri de excursionişti sosiţi aici. Şederea în staţiune e mai plăcută şi odihnitoare, mai instructivă şi datorită posibilităţilor de petrecere a timpului liber, superioare a ceea ce a avut pînă nu demult staţiunea. Alături de terenurile de sport, care se pot adapta la tenis de cîmp, volei, handbal, badminton, au fost amenajate un teren de mini-golf, popicărie, pîrtie de schi pentru începători şi avansaţi, cu baby-schi. La video-discotecă se organizează nu numai programele cele mai atractive, ci şi întîlniri ale tinerilor, expuneri şi conferinţe pe teme turistice, activităţi de club, jocuri distractive. Terasa, reamenajată, este folosită atît ca scenă pentru spectacolele în aer liber, cît şi ca arenă pentru jocul de tenis de masă, concursurile de şah şi table, ring de dans, în timpul verii. Totodată, vechea cabană a constructorilor a fost amenajată şi destinată serviciilor administrative. Vestiarele, magaziile pentru echipament sportiv, centrele de închiriere a schiurilor, bocancilor, hanoracelor etc. întregesc o bază de agrement complexă, reprezentînd, în concepţia gazdelor, un obiectiv fără de care nu se poate imagina activitatea staţiunii. Posibilitatea practicării schiului pe pîrtiile de la Clăbucet, uşurinţa cu care se poate ajunge la Predeal, la Poiana Braşov, drumeţiile şi excursiile la Trei Brazi, Poiana Secuilor, Gîrbova, Diham, Poiana Izvoarelor, Rîşnov, Timiş, Doftana, Curtea de Argeş, Bran ş.a., concursurile de orientare turistică sînt argumente ce susţin opinia tinerilor că, aici la Pîrîul Rece, concediul sau zilele sfîrşitului de săptămînă sînt privite de către gazde cu cea mai mare căldură.

PÎRÎUL RECE

Cine nu cunoaşte această staţiune? Cine, venind de la Predeal, nu s-a abătut şi la Pîrîul Rece? Cochetă staţiune a tineretului atrage curiozitatea prin deosebita sa ospitalitate. În ultima vreme ea a reîntinerit cu adevărat, îmbrăcînd cea mai frumoasă haină pe care i-au „croit-o" cei mai pricepuţi arhitecţi şi constructori. În vilele renovate, modernizate, pot fi găzduiţi, în cele mai bune condiţii, 200 de tineri turişti. Mobilierul nou l-a înlocuit complet pe cel vechi, nu numai funcţional, ci şi estetic. Predomină elementele de mobilier şi decor montan, din lemn de brad natur,

BUŞTENI

În Buşteni, frumoasa staţiune de pe cel mai frecventat drum turistic al ţării, Valea Prahovei, se află Clubul republican de turism montan pentru tineret.

Acest Club a luat fiinţă la 23 august 1981 fiind singurul pe acest profil din ţară.

Complexul e alcătuit dintr-un hotel cat. I-a (51 camere — 102 locuri, grup sanitar, televizor).

Masa e asigurată în restaurantul din incinta hotelului (130 locuri).

În cadrul Clubului funcţionează:

1. Cercul "Amicii salvamont";
2. Cercul de activitate specializată;
3. Cercul de drumeţie montană;
4. Cenaclul „Prietenii munţilor";
5. Şcoala de schi şi şcoala de alpinism şi altele.

IZVORU MUREŞULUI

Aşezată în inima ţării, lîngă obîrşia rîului Mureş, avantajată de apropierea gării, staţiunea pentru tineret Izvoru Mureşului este frecventată tot timpul anului, putînd găzdui, vara, 300 de turişti, iar iarna 200. În zilele lor libere, tinerii din Gheorghieni şi Miercurea Ciuc vin aici să se destindă, să ia parte la manifestările culturale şi sportive tradiţionale. Staţiunea, am-

„Serbările zăpezii" pe „arena" de la Izvoru Mureşului

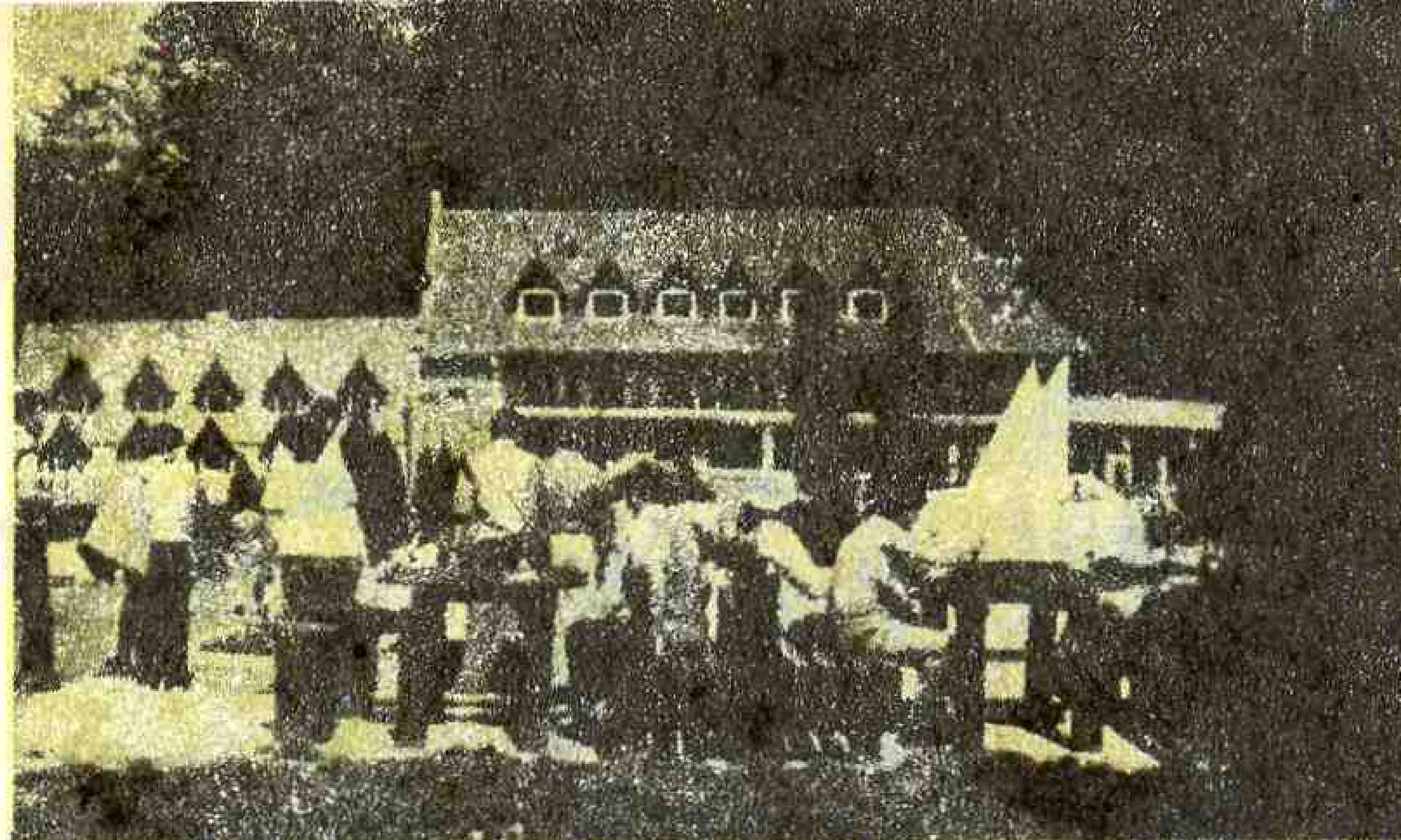
plasată pe 15 hectare, într-un parc natural de o frumuseţe nebănuită, cu vile cochete, pîrtie de schi dotată cu mijloace de tracţiune mecanică, găzduieşte de regulă prestigioasele „Serbări ale zăpezii". Mişcarea în aerul curat, ozonat de falnicii brazi, pe sub care se strecoară aleile flancate de garduri vii şi flori, devine mai odihnitoare după ce ai participat la o partidă de tenis, minifotbal sau, dacă este iarnă, la lecţiile de patinaj, activităţi pentru care stau la dispoziţie instructori bine pregătiţi. Altfel, vă puteţi petrece timpul disponibil la clubul staţiunii, fie la sala de jocuri, la bibliotecă, la sala de jocuri electronice, la dans, la televizor, la discotecă sau la barul de zi. Chiar dacă nu aţi adus cu dumneavoastră întreaga recuzită de munte, aflaţi aici, la centrul de închiriere a materialelor sportive, ceea ce vă lipseşte pentru a practica diversele jocuri, pentru a putea merge în siguranţă şi cu plăcere în excursiile şi drumeţiile preferate. Cei care îşi petrec aici vacanţele şi concediile pot alege între a vizita Lacu Roşu şi Cheile Bicazului, Munţii Harghitei, Obîrşia Mureşului, Piatra Singuratică, staţiunile Tuşnad, Borsec, Topliţa, Sovata, Durău, oraşele Piatra Neamţ, Reghin, Sighişoara, Braşov şi multe altele, incluse în cele mai interesante trasee de către organizatorii de turism. În aceste condiţii, este de înţeles pentru care motive, aici, la Izvoru Mureşului, se organizează, în perioada vacanţei studenţeşti, tabăra de instruire, în serii de 7 zile, pentru activiştii ASC.

Drum în Deltă - spre Roşu - cu ambarcaţiunea BTT

ROŞU

Mirifica Deltă îşi descifrează şi mai mult frumuseţile şi nebănuitele ei comori de cînd, în apropierea braţului Sulina, pe raza comunei Crişan, funcţionează baza turistică pentru tineret Roşu. După ce ai străbătut cărările de apă, printre păpurişuri, cu mijloacele navale proprii ale BTT, plăcerea debarcării la Roşu este fără margini. Pe grindul de nisip, de o parte şi de alta a canalului Litcov, dincolo de plajă şi aleile ornamentate cu umbrelele multicolore, luminate noaptea feeric, se zăresc 60 de căsuţe cochete. Găzduirea se poate face şi aici, dar şi pe pontonul dormitor, cu 40 de locuri. Turbinele eoliene asigură iluminatul electric, în instalaţiile solare, apa caldă. Nici nu-ţi vine să crezi cîte amenajări au fost făcute aici, pentru

ca tinerii să se simtă cît mai bine, să se poată odihni şi distra în cele mai bune condiţii. Printr-un efort generos al activiştilor BTT, în primul rînd al celor de la Agenţia Tulcea, au fost amplasate aici o modernă discotecă, sală de jocuri, punct de documentare, bar cu terasă, terenuri de tenis, volei şi handbal. Tinerii care vin aici au la dispoziţie, pentru agrementul nautic, 50 de bărci cu vîsle, un centru de închiriat unelte de pescuit, pot practica înotul. Pentru tinerii români şi străini, ce se odihnesc la Roşu, în seriile programate între 15 iunie şi 15 septembrie, se organizează excursii cu vizitarea satului pescăresc şi rezervaţia de la Caraorman. Cele mai interesante sînt însă excursiile de 4 zile, organizate de agenţia judeţeană BTT pe traseul Tulcea—Sulina (cu plajă la mare) — Roşu (cu petrecerea a două zile în baza turistică pentru tineret) — Caraorman.

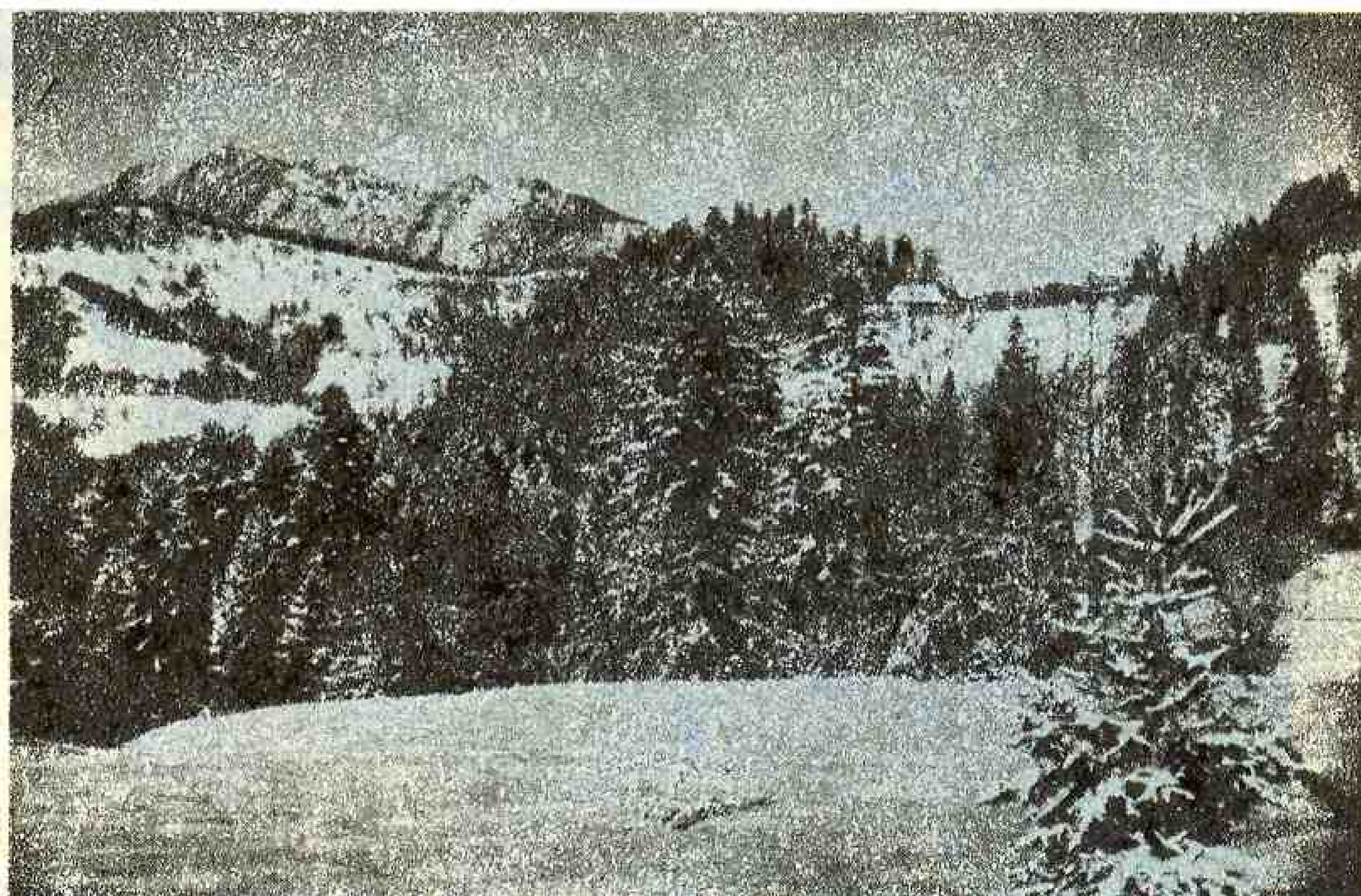

CÎMPULUNG MOLDOVENESC

Minunate privelişti, cu dealuri, poeni şi păduri de brazi, se desfăşoară în Ţara de Sus, pe apa Moldovei, odihnind ochiul şi sufletul, hrănind spiritul cu harul iubirii de patrie. Aici, la poalele Rarăului fiinţează de numai un an de zile una dintre cele mai frumoase staţiuni pentru tineret, cea de la Cîmpulung Moldovenesc. Complexul turistic şi de agrement dispune de cele mai moderne spaţii de cazare în hotelul nou cu 150 locuri, dotate cu grupuri sanitare proprii, televizoare, mobilier specific zonei, confortabil. În acelaşi timp, vechea cabană, cu 50 locuri, a fost modernizată, asigurînd, de asemenea, un confort deosebit. O canti-

nă-restaurant, cu 200 locuri, o terasă cu 150 locuri creează, prin amenajările tinereşti, un cadru intim pentru servirea mesei sau a băuturilor răcoritoare. Agrementul este asigurat atît prin posibilitatea practicării jocurilor de iarnă — schi, patinaj, a înotului, a tenisului de cîmp şi handbalului, a jocurilor mecanice şi de club etc., deoarece sînt amenajate aici cele mai moderne obiective de practică cultural-sportivă. Să amintim numai că bazinul de înot este de normă olimpică, fiind dotat cu vestiare, duşuri cu apă caldă şi rece. Din acest punct de vedere, Complexul turistic şi de agrement Cîmpulung Moldovenesc este preferat pentru găzduirea taberelor sau a cantonamentelor sportive. Într-o etapă următoare, el se va întregi cu o discotecă, o sală pentru întîlniri şi proiecţii de filme, cu 200 locuri, popicărie şi altele. Această bază, prin amplasamentul geografic, este un punct central de tranzit spre Maramureş, Valea Bistriţei, Suceava, prilejuind tinerilor oaspeţi vizionarea obiectivelor turistice de maxim interes. Frecvent, de aici pornesc excursiile şi drumeţiile la unităţi economice de interes din zonă, la Muzeul lemnului, Colecţia de linguri

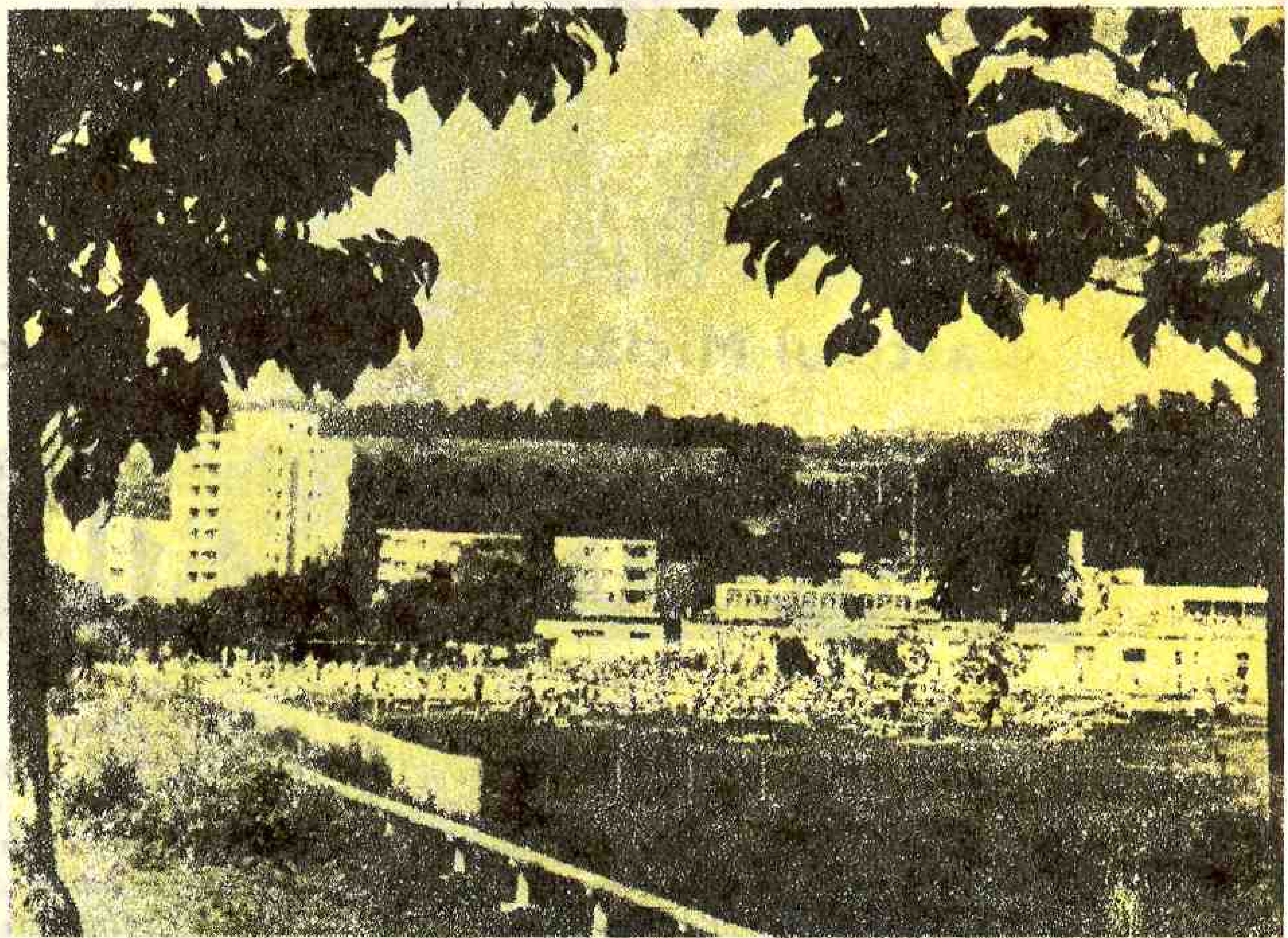
din lemn „Ioan Ţugui", Casa Prundeanu, rezervaţia geologică Pietrele Doamnei, la Muzeul de ştiinţe naturale Vatra Dornei, la hanul Ilişeşti, la Suceava, cu popasuri la Casa memorială „Ciprian Porumbescu" din Stupca, la centrul ceramic Vama etc.

GEOAGIU BĂI

În cocheta staţiune, aşezată pe latura sudică a Munţilor Metaliferi, într-o zonă deluroasă, de larg interes turistic, în vecinătatea Munţilor Apuseni şi a Văii Mureşului, se află casele de odihnă, cu funcţionare permanentă, putînd găzdui 60 de tineri. Pe lîngă condiţiile asigurate de BTT, tinerii au posibilitatea să urmeze un complex tratament balneoclimateric, beneficiind de bazinele staţiunii, cu ape alcaline, uşor sulfuroase, bicarbonatate, magneziene, hipotone, mezotermale şi termale. Vara, plaja este propice aero şi helioterapiei. Dar cel mai mare beneficiu pentru turiştii care sînt găzduiţi aici sînt excursiile. De aici se organizează frecvent excursii la Cernişoara, la Deva, la Castelul Corvineştilor, Combinatul siderurgic şi lacul de agrement Ciucaş din Hunedoara, la cetăţile dacice din Munţii Orăştiei — Costeşti, Blidaru, Sarmisegetusa — în Munţii Apuseni, la Muzeul minerologic al aurului de la Brad, Ţebea, Peştera Urşilor, Alba Iulia, Sibiu etc.

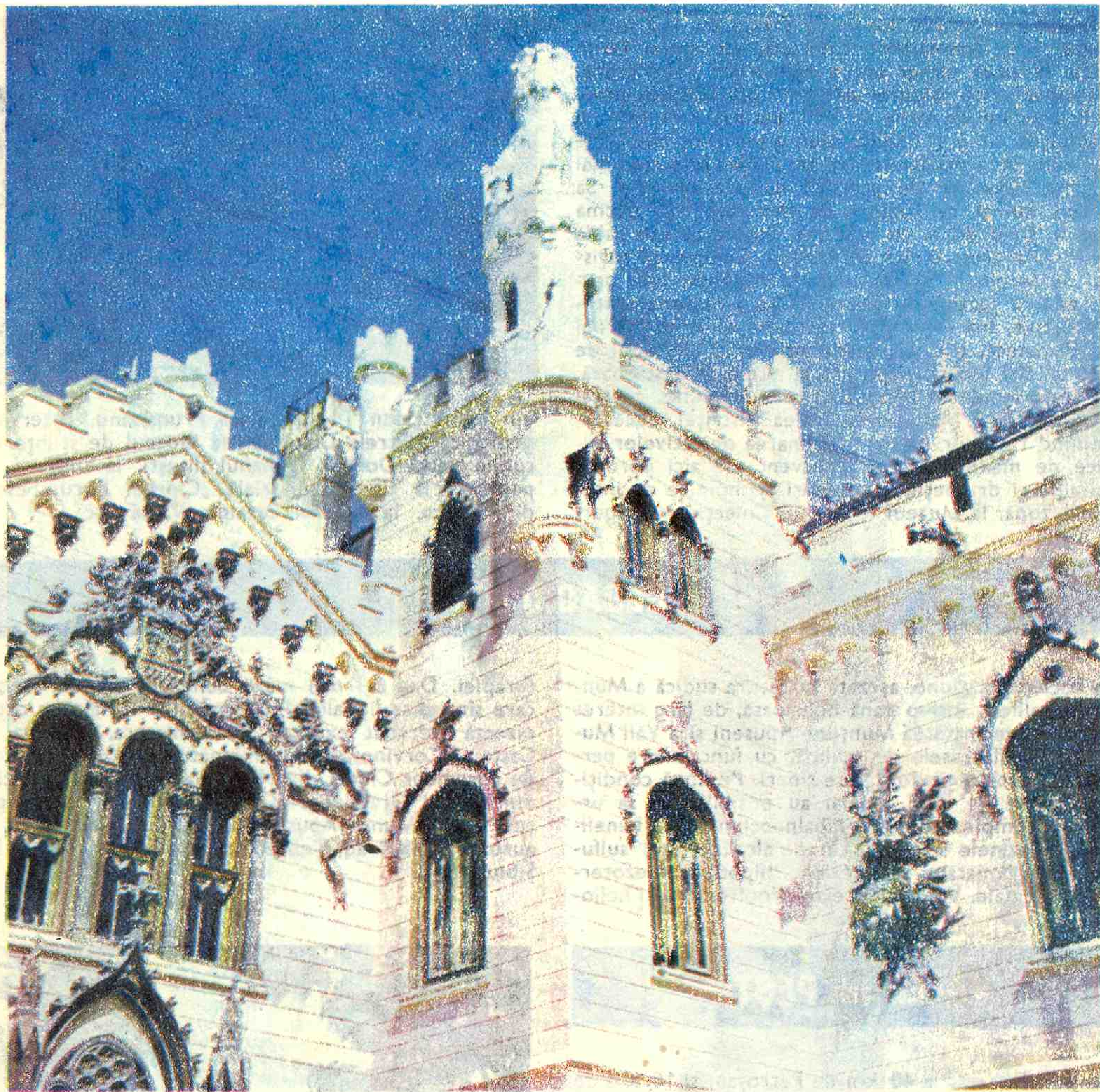
VALEA DE PEŞTI

Pe Jiul de Vest, la 40 km de Petroşani şi 10 km de Uricani, se află Cabana Valea de Peşti, aparţinînd Agenţiei BTT Hunedoara, unul dintre obiectivele turistice cele mai atractive. Poziţia favorabilă, la poalele Munţilor Retezat, în apropierea izvoarelor Jiului de Vest, pe promontoriu ce domină întreaga zonă a Cîmpului lui Neag, face ca, de aici, să avem cea mai frumoasă panoramă asupra lacului de acumulare, aflat la altitudinea de 820 m. În camerele confortabile pot fi găzduiţi 106 turişti. Împrejurimile sînt cel mai favorabil cadru pentru organizarea drumeţiilor şi a concursurilor de orientare turistică.

HOTELUL TINERETULUI DIN CONSTANŢA

Obişnuim să legăm frumoasele noastre vacanţe de vară, pe litoral, de staţiunea pentru tineret Costineşti. Iată, de puţină vreme, în municipiul Constanţa, pe Bulevardul Tomis, s-a dat în folosinţă **Hotelul Tineretului**. Relevîndu-se prin silueta sa sveltă, între clădirile vechiului centru, noul obiectiv este o prezenţă arhitecturală uşor de remarcat. Dar, în acelaşi timp, el se remarcă prin activitatea socială şi educativă ce se desfăşoară aici. Un colectiv tînăr, bine pregătit profesional, asigură serviciile de cazare în camere confortabile, totalizînd o capacitate de 220 locuri, cele de masă, în restaurantul cu terasă la stradă, în barul de zi, cele culturale, în sala de jocuri electronice, salonul de expoziţii. În mod firesc, aici s-au instalat şi birourile Agenţiei BTT Constanţa.

Castelul Miclăușeni, comuna Butea, Iași

CĂLĂTORI PRIN ȚĂRILE ROMÂNE

Poate că nici un scriitor român nu și-a iubit și nu și-a cîntat mai patetic locul nașterii, pămîntul străbun și țara de mîine, ca Alecu Russo, rar o îngemănare mai fericită de cuvinte. Zicea poetul patriei sale despre meleaguri și despre oameni fără seamăn pe lume, cum nici în basme nu se află: „Verzi sînt dealurile tale, frumoase pădurile și dumbrăvile spînzurate de coastele dealurilor, limpede și senin cerul tău; munții se înalță trufași în văzduh; rîurile, cu brîie pestrițe, ocolesc cîmpurile; nopțile tale încîntă auzul, ziua farmecă văzduhul..."

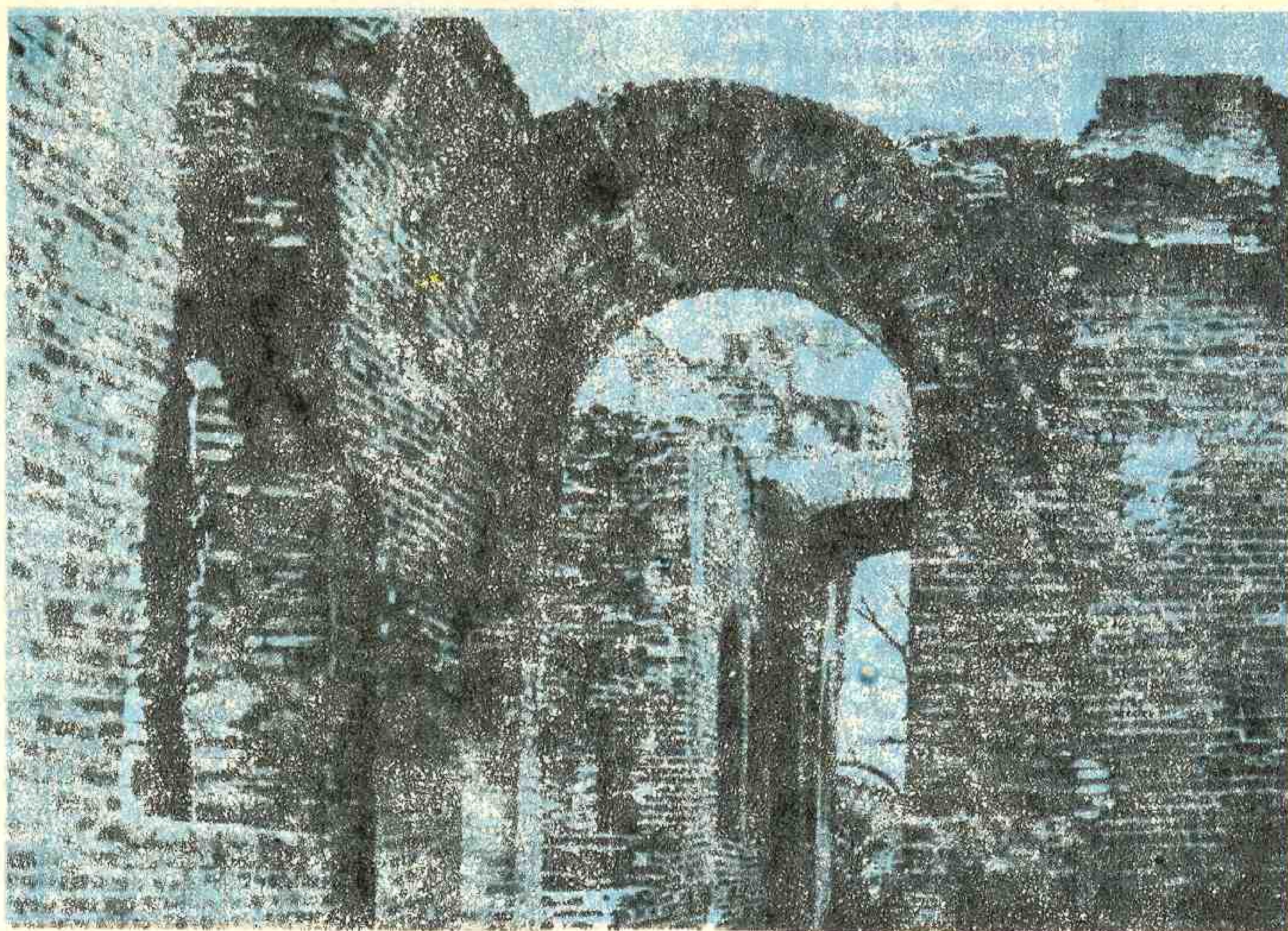
Și, mai departe, cu o mîndră duioșie pe care i-o înțeleg deplin: „... Dunărea bătrînă, biruită de părinții tăi, îți sărută poala și îți aduce avuții din ținuturile de unde soarele răsare și de unde soarele apune; vulturul din văzduh caută la tine ca la pămîntul său de naștere; rîurile cele frumoase și spumegoase, pîraiele cele repede și sălbatice cîntă neîncetat lauda ta... O, țară falnică ca nici una..."

Nu-s acestea vorbele unui pătimaș prea beat de iubire împodobindu-și dragostea cu haina de aur ireal a visării, cîți n-au călcat plaiurile ca prieteni și au judecat-o fără rea credință, n-au mărturisit nici ei altfel despre această „țară ca nici una". Vechi călători prin Țările Române nu mai istoveau să se minuneze de darurile pămîntului, de bogăția munților, de belșugul apelor și de omenia străbunilor noștri care și nouă ne-a rămas, statornică pildă și îndemn. Aventurieri purtați încoace de noroace nestatornice, negustori căutîndu-și sporul de avere, misionari și iscoade, oameni de carte și diplomați, călugări vînturînd lumea după pomeni și dezmoșteniți de soartă din baștina lor, drumeți din toate neamurile și de toate stările, au aflat la noi cea mai generoasă ospitalitate și s-au învrednicit să-și aducă aminte de pămînturile noastre ca despre o gură de rai, cum altundeva nu mai întîlniseră. Și totuși nu era atunci veacul drumeției slobode, țările noastre nu erau în întreaga lor făptură și libertate...

Și mai este demn de menționat faptul că acești călători erau niște încercați vîntură-lume și niște învățați pentru timpul acela, nu niscaiva copilandri neumblați; cunoscuseră țări care trec drept mai bogate și mai civilizate decît țările noastre, cărturăriseră în marile orașe ale Germaniei, Italiei, Ungariei, ori în vechi centre de cultură din Asia, deci termenii de comparație nu le-au lipsit și nici obiectivitatea oamenilor de carte înaltă. Știind asta cu atît mai mult mărturisirile lor întîlnind și întărind iubirea de moșie a românilor, sînt grăitoare. Într-adevăr țara aceasta este unică.

DESPRE ȚARA MUNTENEASCĂ

Despre Țara Muntenească. Așa, un italian, Bartolomeo Locadillo, negustor cam prea amestecat în istoria Moldovei și-a Munteniei va scrie, la 1641, că „Țara Românească este bogată și are un pămînt foarte roditor" și „din belșug tot felul de produse de vînzare". Deși pe atunci Muntenia era înpuținată „din cauza focului războaielor trecute" purtate de Mihai Viteazul cu turcii, totuși nimic nu i se pare a-i lipsi acestui colț de Românie care, „așezată la șes, are cîmpii întinse și păduri nesfîrșite precum și munți, dar numai spre partea Transilvaniei; este scăldată de multe rîuri; cele mai însemnate și mai mari sînt: Oltul, Argeșul, Ialomița și Dîmbovița; are bălți, care sînt numeroase, și își au vărsarea în Dunăre; din acestea se formează mlaștini foarte mari; de asemenea are și ocne de sare. Are mine de aur, de aramă, și o anumită păcură neagră care arde ca ceara... Bogăția acestei provincii stă în marele belșug de grîu, din care se oprește cantitatea necesară pentru nevoile țării și se mai trimite acum deajuns și în țările vecine, iar ceea ce prisosește este cumpărat de negustorii turci și greci și este dus pe Dunăre în Marea Neagră — și pînă la Constantinopol." Mînuitor de bani și de mărfuri Bartolomeo Locadillo va ști să cîntărească cu ochi de geambaș tot ce vede; vinul care „se produce din belșug", boii și oile „din care țara este îmbelșugată" au căutare la Constantinopol, la Zara, pînă la Veneția. Dar ce-l încîntă cu deosebire „este apoi uimitor belșugul nesfîrșit de miere despre care s-ar putea spune că alcătuiește venitul cel mai statornic al țării." Alt călător, de altă limbă dar contemporan cu Locadillo, neamțul Paul Strassbourg va amănunți ce acesta abia schițează, peste măsură încîntat de primirea care i s-a făcut aici de către Leon Vodă care l-a ospătat „mai multe ceasuri în șir", cinstindu-l cu „vinuri foarte bune la gust și de soi foarte ales închinînd des cu paharul" în vreme ce „lăutarii și un cor de muzicanți cîntau cu foc un cîntec bătrînesc în limba română", în timp ce domnul însuși „a început să-și strunească de zor caii săi aleși la jocul cu lancea și la alergările cele mai iuți, să întindă coarda arcului cu o putere uimitoare, să slobozească puștile și să tragă la țintă", isprăvi la care-l urmau boierii săi, într-o prea frumoasă întrecere, iar către cei vrednici „cu armele", domnitorul „s-a arătat foarte darnic și a dăruit cu mîna sa... bani de aur acelor care întreceau pe ceilalți prin iscusința sau agerimea lor". Se vede că Leon-vodă Tomșa îl avea pe acest Strassbourg tare drag dacă l-a ținut alături de dînsul la masă împărțind cu oaspetele umbra sfîntă a steagului țării, onoare care și pe neamț îl uluiește. „Și cînd căldura de amiază a început să ne dogoare, domnul băgînd de seamă a poruncit să se întindă deasupra noastră, în semn de cinste și de bunăvoință, acel mare steag al Țării Românești în chip de cort, pentru a opri razele soarelui." Descrierea pe care Paul Strassburg o va face Munteniei nu trebuie însă privită ca o plată a acestei domnești găzduiri, ci o recunoaștere uimită a unei stări de lucruri și de atîția alții adeverită. Scrie el: „Pot spune că în toată lumea creștină nu este pămînt mai roditor decît cel al Țării Românești. Căci pășunile, pretutindeni îmbelșugate și bogate, hrănesc numeroase turme și cirezi. În păduri și codri e mare mulțime de fiare sălbatice și de păsări. Lînă, in, piei pentru locuitori se află cu prisosință. Minele de sare sînt bogate și nu li se poate da de fund. Dunărea, Argeșul și celelalte rîuri dau pește în mai mare cntitate decît oricare altă țară din Europa. Locuitorii cresc o rasă de cai renumită. Țara este bogată în mine de metale și rîurile au nisip de aur. Viile se lucrează ușor și pămîntul se ară cu un mănunchi de spini... în sfîrșit, se bucură de o climă blîndă și au un aer foarte sănătos."

Curtea Domnească de la Tîrgoviște

La fel ca Strassbourg, un necunoscut diac polonez din solia lui Krasinski din 1636 va nota și el că „Țara muntenească aproape în întregime," este „netedă și veselă", anonimul polon neavînd, se vede, și obișnuința altor laude dacă și despre București și împrejurimile sale nu găsește altceva de zis, decît că „așezarea acestui oraș este foarte frumoasă și veselă pe o cîmpie neîntreruptă", chiar dacă în zarea albastră „munții se vedeau de departe". Oricum el nu uită să mărturisească despre „tot felul de ajutoare și de bunăvoința" cu care au fost întîmpinați și nici despre mesele ce li s-au întins, cu tot ce le poftea inima și, „după obiceiul acestor țări cu trîmbițași, cîntăreți din caval, panglicari și diferiți muzicieni și scamatori de tot felul care i-a mulțumit pe fiecare, după cum se cuvine". Vor fi mîncat ei atunci și pescărie, așa cum se-nfruptase un compatriot al lor, tot însoțitor de ambasadă, Achacy Taszyki, pe malul Buzăului, cel prunduit. Iată ce-și amintește acesta: „Ajungînd la Buzău, am trecut rîul Buzău, de la care-și ia numele orașul. Rîul nu e prea adînc, dar este repede, se aseamănă mult cu Dunajețul din ținutul Cracoviei, căci are multă piatră, se revarsă pe o întindere mare și are mult pește, mai ales somni mari, chiar am prins unul în semn de bunvenit, era lat cît un vițel mic și lung cît trei viței." Mai școlit, clericul bulgar, călătorit și adăpostit la noi, Petru Bogdan Baksev (Baksić) ne lasă și el o „descriere a Țării Românești îndestul de amănunțită și la fel de admirativă ca cele ale contemporanilor săi: „Țara Românească este foarte frumoasă și foarte mănoasă... Toată țara este loc șes, numai în apropierea munților și rîurilor se află dealuri. În părțile de la Dunăre sînt întinderi fără păduri, dar după o zi de mers înuntrul țării apar păduri și codri pe unde mergi uneori cît este ziua de mare." Vitregia vremurilor și nesațul vecinilor nu-i îngăduie însă huzurul. „Țara este mănoasă și îmbelșugată. E foarte bogată în grîne de tot felul. Românii nu ară pămîntul de două sau trei ori, ci numai odată, și pun sămînța în pămînt... ei seamănă cît să le ajungă pe un an", asta nu fiindcă pămîntul n-ar da mai mult dar, ca și în cazul minelor de aur și de argint, rodnicia țării e ferită de lăcomia otomană care încă „ar voi atunci să mai mărească tributul". Dintre minerale, afară de „aramă" și fier în apropierea Tîrgoviștei, se găsește în pămînt și o materie neagră și se fac din ea lumînări, care ard ca și cînd ar fi de ceară; și se mai găsește și păcură," dar mai ales ocnele de sare sînt prețuite „și de aici se scot sume mari de bani." Prelatul bulgar, după ce deplînge relativa lipsă a untdelemnului, de măsline firește, care se importă, arată că locurile din apropierea Dunării sînt bogate în pește", că vinurile nu-s destul de tari, dar se consolează cu „o băutură din miere și nuci", cea din meiu numită „bragă". Dar, mai încolo, el va vedea că „regiunile din apropierea munților produc cantități așa mari de tot felul de grîne și de pere și de prune că este de mirare. În multe locuri se găsesc

adevărate păduri și crînguri de pomi roditori, pe care nu-i păzește nimeni."

Dar cine ne-a trecut hotarul și nu ne-a admirat locurile și bogățiile și nu ne-a iubit oamenii. Un suedez, Clas Brorson Rolamb se va alătura și el acelor peregrini îndrăgostiți de România, de cîmpiile ei mănoase semănate din loc în loc de „multe păduri de stejar cu niște insule într-un lac," de munții ascunzînd în adîncuri „filoane de aur" dar mai ales de „locuitorii și mai ales boierii, care sînt foarte chipeși, politicoși în îndatoritori." În totul, „prin așezarea și prin dărnicia naturii Țara Românească este una din țările cele mai binecuvîntate din Europa", va scrie el. „Pămîntul ei este atît de roditor, încît locuitorii n-au nevoie să-și dea multă osteneală pentru a-l cultiva. Este de ajuns ca bobul de grîu să fie acoperit de pămînt pentru a da un rod îmbelșugat." Cum însă vremurile sînt tulburi iar munca nesigură, parte cea mai bună a țării rămîne nearată", adică acea „cîmpie întinsă, unde nu se găseștte nici cea mai mică ridicătură de pămînt", mai departe însă „în lungul Dunării, se găsesc pășuni grase; este peste îndeajuns; se găsește vin, miere, ceară și sare din belșug". Mai mult, deși în această parte a cîmpiei române satele sînt rare, totuși înlesnirile pentru călătorii străini nu lipsesc, căci „la fiecare două mile este cîte o crîșmă mică, clădită din stuf și acoperită cu paie, unde sînt cîteva butoaie de vin și unde drumețul poate găsi cîte ceva de-ale mîncării".

Dealtfel și alte mărturii vin să confirme faima de țară primitoare a Munteniei. Paul de Alep, ajuns aici tocmai din îndepărtata Sirie nota, cam tot în aceeași perioadă, că țara este îmbelșugată și fiecare sat este mare cît un tîrg", iar „oamenii îi iubesc pe străini." Călătorilor mai de vază li se împart veșminte de cinste „și li se asigură găzduirea de către slujitori domnești care le „tăiau lemne, aprindeau focul , curățau peștele de solzi, spălau vasele, aduceau tainul de hrană și de băutură". Că cei veniți de departe, în trecere ori cu treburi prin partea locului, de oriunde ar fi fost și de orice lege, nu erau lăsați în voia sorții, dimpotrivă, o certifica și călătorul vestit care a fost Eolia Cilibi, arătînd că, la București, și pentru „musulmanii veniți din partea padișahului, a marelui vizir și din alte părți, în afara orașului se află un caravan-serai în interiorul căruia se află un nucet, un cimitir separat și o grădină frumoasă. Are îngrijitori aparte, iar bucătarii sînt ghiauri. Tainurile trimise din partea beiului (domnului) le prepară bucătarii... Clima de aici este foarte plăcută, sînt foarte mulți bărbați arătoși și femei frumoase." Lui Eolia Cilibi zilele petrecute în împrejurimile Bucureștiului, pe gîrla Colentinei, îi vor rămîne neștearsă amintire, de la acesta rămînîndu-ne una dintre cele mai colorate pagini despre trecutul acestui oraș dintotdeauna ospitalier și tolerant. Dar să-l lăsăm pe turc să povestească despre Colentina și despre ce-a văzut acolo: „Din lacul mic de acolo și din brațele pe care le formează acest rîu se pescuiesc tot felul de pești... Astfel, ei petrec foarte frumos pe malul acestui rîu înviorător. Într-adevăr, e un loc acoperit cu trandafiri, cu ierburi, avînd și livadă plină de lalele, iar miile de feluri de cîntece ale păsărilor dau omului o viață nouă. Într-o parte cîntă din gură oamenii de veselie și cîntăreții, iar în altă parte se aud glasurile triste ale privighetorilor din livezi. Toate produc o armonie minunată. Clima este într-adevăr plăcută, iar grupurile alcătuite din musulmani și nemusulmani, care sînt cu toții făpturi ale lui Allah, se strîng cete-cete la umbra pomilor fără de sfîrșit, unde nu se vede soarele, și petrec cu bunăvoință cu atît mai bine cu cît sînt mai mulți... Acolo s-a dat un ospăț atît de îmbelșugat, încît fiecare flămînd a mîncat cît a vrut, umplîndu-și burta." Dealtfel Colentina a și rămas multă vreme, într-un fel și astăzi , loc de petrecere la verdeață pentru Bucureștenii sătui de hărmălaia și de praful tîrgului, așa cum și alte locuri din țară și-au păstrat peste ani bunul nume de care s-au bucurat odinioară și aș menționa doar Cozia zidirea cea albă de pe malul celui mai bărbat rîu românesc, Oltul, și despre care Paul din Alep scria încă din 1656: „Un om bolnav este alinat aici de murmurul vesel al apelor și nu numai de curentul spumegînd al rîului, ci și de șuvoaiele izvorului care se prăvălesc de pe rîpi. Și omul reînvie la privirea acestor munți cu verdeața înconjurătoare și de gustul nespus de bun al acelor pești frumoși numiți păstrăvi care nu se află decît în asemenea locuri. Ei trăiesc numai în ape curgătoare de munte, hrănindu-se printre stînci și nu le plac adîncimile noroioase și stătătoare... Grădina acestei mănăstiri este frumoasă și în ea se află, de asemenea, un chioșc unde obișnuiam să ne luăm prînzul la amiază..." Și la Bistrița Paul de Alep are prilejul să admire măreața frumusețe a rîurilor noastre de munte. „Zgomotul rîului", scrie el, „este un vuiet neîncetat căci, după cum am spus mai înainte, se prăvale din crestele cele mai înalte ale munților cu iuțeala cea mai năvalnică, iar în fundul rîului și, înconjurîndu-l de jur-împrejur, sînt stînci; așadar nu încetează de a mugi ca o furtună de trăsnete", iar la Tismana, aceasta „fiind așezată la marginea muntelui, înspăimîntă pe cel care o privește de jos, mai ales din pricina căderii de apă care se prăvale de sus pînă în fundul văii. Pînă în ziua de astăzi nu am văzut un loc atît de bogat în astfel de văi..."

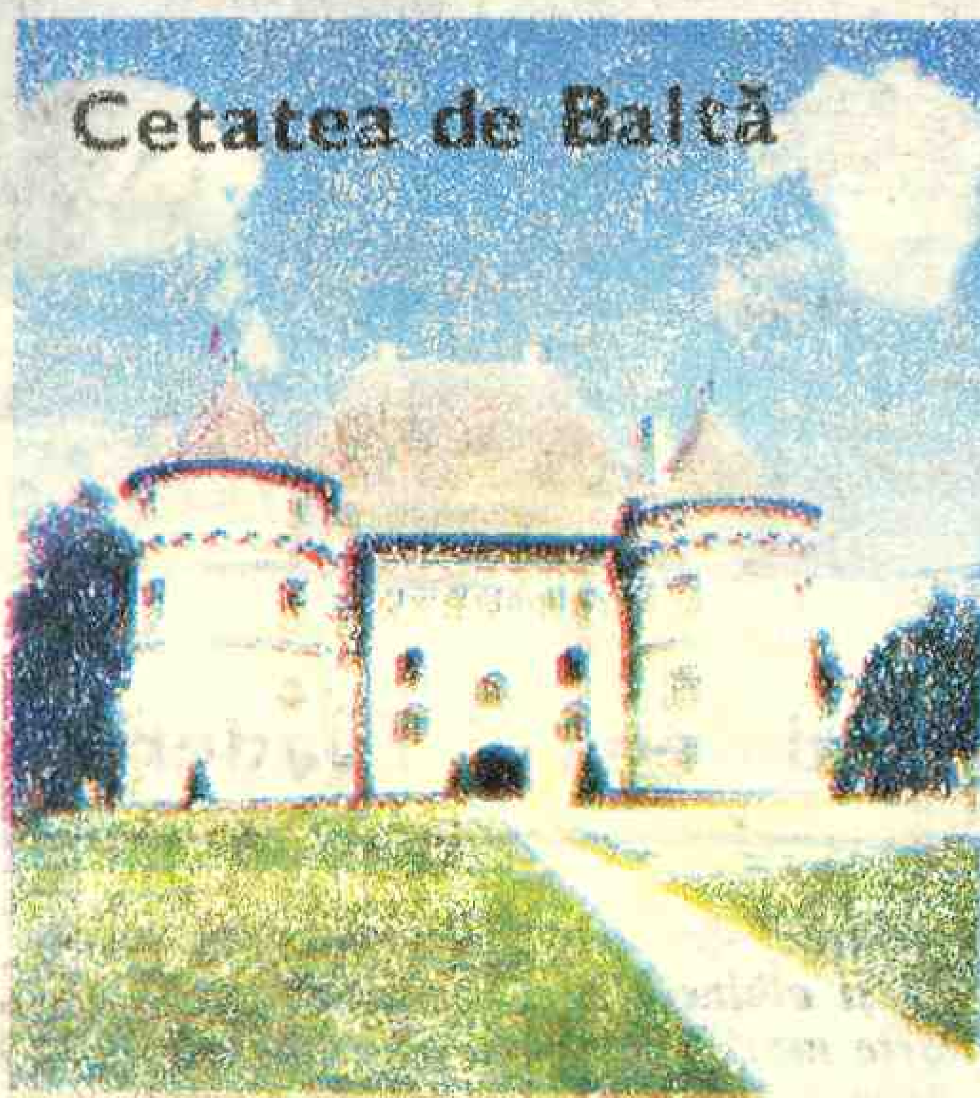
DESPRE ARDEAL

Despre Ardeal. Ținut românesc de cînd lumea lume, inima de aur a Daciei veșnice. Ardealul cel falnic încununînd munții noștri, s-a bucurat de asemeni încă din vechimi de interesul a numeroși călători străini care, cu alți ochi, cu alt suflet și cu alte cuvinte, mai stîngace, dar cu aceeași admirație vor anticipa acea lapidară declarație de dragoste, niciodată de prisos a ne-o reaminti fie și în parte, a lui Nicolae Bălcescu, la el acasă pretutindeni în România: „Pe culmea cea mai înaltă a munților Carpați se întinde o țară mîndră și binecuvîntată între toate țările semănate de Domnul pe pămînt. Ea semănă a fi un măreț și întins palat, capodoperă de arhitectură, unde sînt adunate și așezate cu mîndrie toate frumusețile naturale ce împodobesc celelalte ținuturi ale Europei... Aici stejarii, brazii și fagii trufași înalță capul lor spre cer; alături, te afunzi într-o mare de grîu și porumb, din care nu se vede calul și călărețul. Ori încotro te-ai uita, vezi culori felurite ca un întins curcubeu, și tabloul cel mai încîntător farmecă vederea: stînci prăpăstioase, munți uriași ale căror vîrfuri mîngîie norii, păduri întunecoase, lunci înverzite, livezi mirositoare, văi răcoroase, gîrle a căror limpede apă curge printre cîmpiile înflorite, pîraie repezi, care mugind groaznic se prăvălesc în cataracte printre acele amenințătoare stînci de piatră, ce plac vederii și o spăimîntă totodată. Apoi în tot locul dai de rîuri mari cu nume armonioase, a căror unde port aurul... metalul cel mai îmbelșugat decît toate, aurul pe care-l vezi strălucind pînă și prin noroiul drumurilor. Astfel este Țara Ardealului". Și așa ne-a rămas și nouă și fiilor fiilor noștri. Toți cei ce s-au peregrinat pe drumurile Transilvaniei au rămas uluiți de nemaipomenita fecunditate a pămînturilor ardelene, învecinate, cum arată atunci, la 1629-1639, eruditul geograf David Frölich, „la apus cu Ungaria, la miază-noapte cu Rutenia, la răsărit cu Moldova și la miazăzi cu Țara Românească," ultimele două țări surori dintru aceeași obîrșie. Între munți de unde se scot uneori bucăți mari de aur din cel mai curat", stăbătuți de rîuri care și ele „poartă firicele de aur și uneori chiar bucăți mari pînă la un funt și jumătate", și care belșug s-a „dovedit îndeajuns prin

monedele antice de aur ale romanilor care se mai scot foarte des acolo din pămînt chiar și acum în zilele noastre", cîmpii mănoase își răsfață roadele sub un soare nespus de darnic. „Cereale de tot felul se produc din belșug", scrie David Frölich, „și nu cred să se găsească în lume loc unde să crească mai bine grîul ca în această Transilvanie căci aici paiul grîului este aproape tot atît de tare și de lung ca trestia." Și, lucru de mirare pe atunci și semn de o deosebită bunăstare, „locuitorii nu mănîncă altă pîine decît de grîu", ba chiar, se minunează Frölich, și iobagii „cu acesta ca și cu meiul — din care este mare belșug — se îngrașă porcii și alte vite, ca și cu „fasole" și-un soi de orz numit „aloe".

Dar ce nu dăruiește glia ardeleană truditorilor ei: „vinul, care se face din belșug, este mai bun decît vinul românesc (din Moldova și Muntenia), francez, marchez, austriac, morav", mai cu seamă cele de „Alba Iulia, Deva, Aiud, Biertau, Feneș și Mediaș", iar „cîmpul este plin pretutindeni de cirezi de vite" și „pe lîngă ei cresc cai de viță aleasă și iuți la fugă, pe care străinii îi cumpără cu preț bun."

Nu-i muncă a omului care să nu lesne producă înzecit, într-atît de binecuvîntat îi apare călătorului acest străvechi ținut românesc. „Sînt albine din belșug", notează el, „atît de casă cît și sălbatice, mai ales în regiunea Oltului. De la acestea string ei din belșug, ceară și miere, și fierb un mied generos de aceeași calitate ca cel lituanian, dres cu ierburi aducătoare de sănătate și cu un fel de aromați și-l vînd cu preț mare în țările vecine", căci acolo „cîmpul este pretutindeni acoperit cu tot felul de ierburi de leac și cu iarbă obișnuită". Pînă și numeroasele „sălbăticiuni" care umplu pădurile, „cai sălbatici cu coamă pînă la pămînt, apoi cerbi, căprioare, vulpi și iepuri foarte mari ale căror piei se folosesc la îmbrăcămintea femeilor" ca și „lupii și urșii... ce se adună uneori în haite" aduc oamenilor „frumoase cîștiguri". Un peisaj de o sălbatecă măreție farmecă și subjugă peregrinul prin Transilvania: „Pădurile și munții, atît munții Carpaților cît și cei dinspre Țara Românească, o încing ca o coroană, mai mult chiar: aproape că nu se poate merge de la un oraș sau sat la altul altfel decît printre dealuri și munți păduroși, dintre care cei mai înalți sînt acoperiți cu zăpadă veșnică." Dealtfel, lămurește Frölich, „această țară a fost numită Transilvania, după mulțimea pădurilor". Ospitalitatea transilvăneană, cuprinzînd înlesniri de tot felul, va fi și ea generoasă: „Străinii în trecere și alții, la recomandarea vreunui demnitar mai înalt la curte, capătă cu ușurință de la principele Transilvaniei salv-conduct și scrisoare de liberă trecere prin toată Transilvania, cu care pot călători dintr-un oraș în altul, și acolo sînt ținuți în ospătării, din grija primarului... cîte două-trei zile, cu mîncare și băutură din belșug, pe cheltuiala obștească și apoi sînt duși mai departe", asta în afară de obișnuita bună primire pe care românul de rînd, la casa lui, o face străinilor, după datină. Relatarea neamțului Eberhard Werner Happel reia aproape în totul cele mai sus pomenite despre opulența aproape legendară a Ardealului: „Pămîntul este îmbelșugat în aur și argint ca și în oțel, antimoniu, pucioasă, aramă și sare minerală bună la gust. Este un mare belșug de roade. Grîul crește pe un pai înalt cît trestia, și nu poți găsi nicăieri mai bun, ei hrănesc vitele cu tărîțe și mei. Orzul crește prea bine aici și oamenii nici nu au nevoie de el pentru a pregăti berea, deoarece au vin destul care este mai bun decît unele vinuri din lumea creștină", afară de vinul de Rin și de cel unguresc". Sigur că și „albinele produc des ceară și miere", iar pădurile „nu duc lipsă nici de vînat, nici de vulturi, șoimi, fazani, potîrnichi, păuni sălbatici, cocoși sălbatici, lebede etc." Eberhard Werner Happel mai menționează și că „în grădinile lor, locuitorii... cultivă foarte des o buruiană anumită cu care se vopsește tortul în roșu, astfel că un singur gospodar poate să încaseze 300 pînă la 400 de guldeni pe an." În sfîrșit, „țara nu duce lipsă nici de fluvii navigabile bogate în corăbii, în pește și în aur" și întreaga Transilvanie este încinsă de păduri și de munți, astfel că este socotită foarte bine înstărită..."

Eolia Celibi care a colindat toată vechea Dacie, după ce vizitează Timișoara așezată între dealuri „acoperite în întregime cu vii" și unde „toți se ocupă cu pescuitul", ne-a lăsat în afară de obștestile date privind bogatul Ardeal și o relatare despre pitorescul Dunării la Porțile de Fier, „giardapurile Dunării vestite printre toți corăbierii din Anatolia, din ținuturile arabe, persane și printre toți corăbierii din celelalte țări frînce. „Peste ani, Vlahuță, în „România pitorească", își va aminti și el, înfiorat, trecerea acestui prag de piatră: „Aici, sub volbura asta de valuri, e încheietura Balcanilor cu Carpații. Peste pumnii lor încleștați, Dunărea se aruncă furioasă, rupînd cu zgomot cele din urmă stăvilare ce i se mai ridică-n cale. Și în vălmășagul acestei ciocniri de titani, fiecare val pare că strigă fiecare stîncă pare că se mișcă."

Iată acum și ce zice și Eolia Celibi care, după ce-a văzut în „optsprezece împărății și crăii", atîtea ape înfricoșate, consideră că această Poartă de Fier a Dunării este mai năprasnică" decît toate: „Mai întîi în apa Dunării ce curge în locul acesta numit Porțile de Fier se află mai multe rînduri de stînci mari cît turlele de Băi, încît, în cursul lunii iulie, cînd apele Dunării scad, flăcăi voinici și iuți ca vulturii, sărind de pe o stîncă pe alta, pot trece din partea aceasta dincolo și de dincolo în partea aceasta. Stîncile acelea mari nu se văd însă întotdeauna, ci numai cînd Dunărea scade foarte mult", căci altfel aici, în „vîltoarea năprasnică" răscolită de stînci „cît elefanții de mari" și de sorburi din adîncuri „pier în fiecare an sute de corăbii și mii de oameni". Copleșit de spectacolul fără asemănare al Dunării dezlănțuite Eolia Celibi va nota mai departe: „Omul nu poate să reziste în fața vuietului asurzitor și năprasnic produs de apa Dunării în locul acela al giardapurilor. Vuietul se aude de la o distanță de un conac", dar, cu toate acestea „sînt anumiți oameni meșteri în trecerea corăbiilor" care „cunosc locurile tuturor pietrelor din această vîltoare și toate întortochelile de temut" care acolo sînt „mai necruțătoare chiar și decît vîltoarea din ocean".

După ce se satură de priveliște și de poezie Eolia Celibi găsește răgaz ca să laude și avuția Ardealului însuși „înfloritor ca raiul", în stare să hrănească puzderie de oști „dar cu toate acestea nu scade nimic nici cît o picătură de apă din ocean sau nici cît o bucățică din soare". Orașele ardelene el le găsește așezate „în locuri minunate" și-s „frumoase și înfloritoare", avînd „o climă dulce,din care pricină bărbații și femeile de aici sînt de o frumusețe ce nu se mai poate întîlni în niciun alt ținut" mai ales „toate femeile și fetele sînt frumoase, grațioase și modeste, astfel că femeile și fetele sînt plăcute și atrăgătoare. Cînd încep să grăiască ele pronunță cuvinte alese."

Pentru acest atît de umblat om al Orientului opulența „vestită" de roade ale pămîntului este uimitoare și el va scrie cu bucurie neascunsă despre „merindele de laudă, pîinea cea albă și curată, diferitele feluri de fructe și îndeosebi merele felurite... Locuitorii trimit în dar, în celelalte regiuni, fructe, și gustul delicios al acestora se menține timp îndelungat, iar frumusețea lor nu dispare." Orașele împresurate de verdeață, „vii și livezi" îl încîntă peste măsură, ca și traiul celor de aici care „stau la umbră în mijlocul florilor și pe malul apelor și petrec cu băuturi. În aceste vii, cîntecul plăcut, și-n același timp trist, al privighetorilor încîntă sufletul omului". Eolia Celibi nu uită însă să lege cele dăruite de fire de rostul de muncă al oamenilor, între care se numără și meșteșugurile subțiri, tradiționale: „De asemenea," spune el, „dintre lucrurile de laudă care se fac din pămîntul binefăcător de aici, se numără și diferitele pahare și farfurii și ulcioare frumoase, asemănătoare cu cele chinezești și care nu se văd în nici o altă țară", atît de măiestrite încît cei care au văzut „aceste vase și căni... au crezut că sînt portocale". Nu numai orașele dar și satele sînt „înfloritoare" și „într-un cuvînt, între ghiauri și femeile lor sînt oameni cunoscători de mii de feluri de științe și meșteșuguri." Atît de mult i-a plăcut turcului Ardealul.

Vom încheia această prea scurtă incursiune prin cărțile vechi despre Transilvania cu cîteva spicuiri din Conrad Iacob Hiltebrandt, care a trecut pe aici între 1656-1658, despre felul în care erau primiți între Carpați străinii călători și este sigur că nu numai cei de vază se înlesneau astfel. Aici, scrie el, oamenii se arată în privința aceasta prietenoși față de călători, nu primesc nici o plată pentru adăpost și pentru pat, nici chiar pentru mîncare și băutură, socotind că este o cinste pentru ei că un străin s-a abătut pe la ei..." Întreținerea soliei din care făcea parte și neamțul nostru le-a fost „dată cu bunăvoință și din belșug în privința furajelor și a mîncării și chiar și a mijloacelor de transport. Și dacă la plecarea noastră le aduceam mulțumiri prietenești pentru buna găzduire, ei se bucurau de aceasta și se felicitau că au avut oaspeți atît de cum se cade și recunoscători."

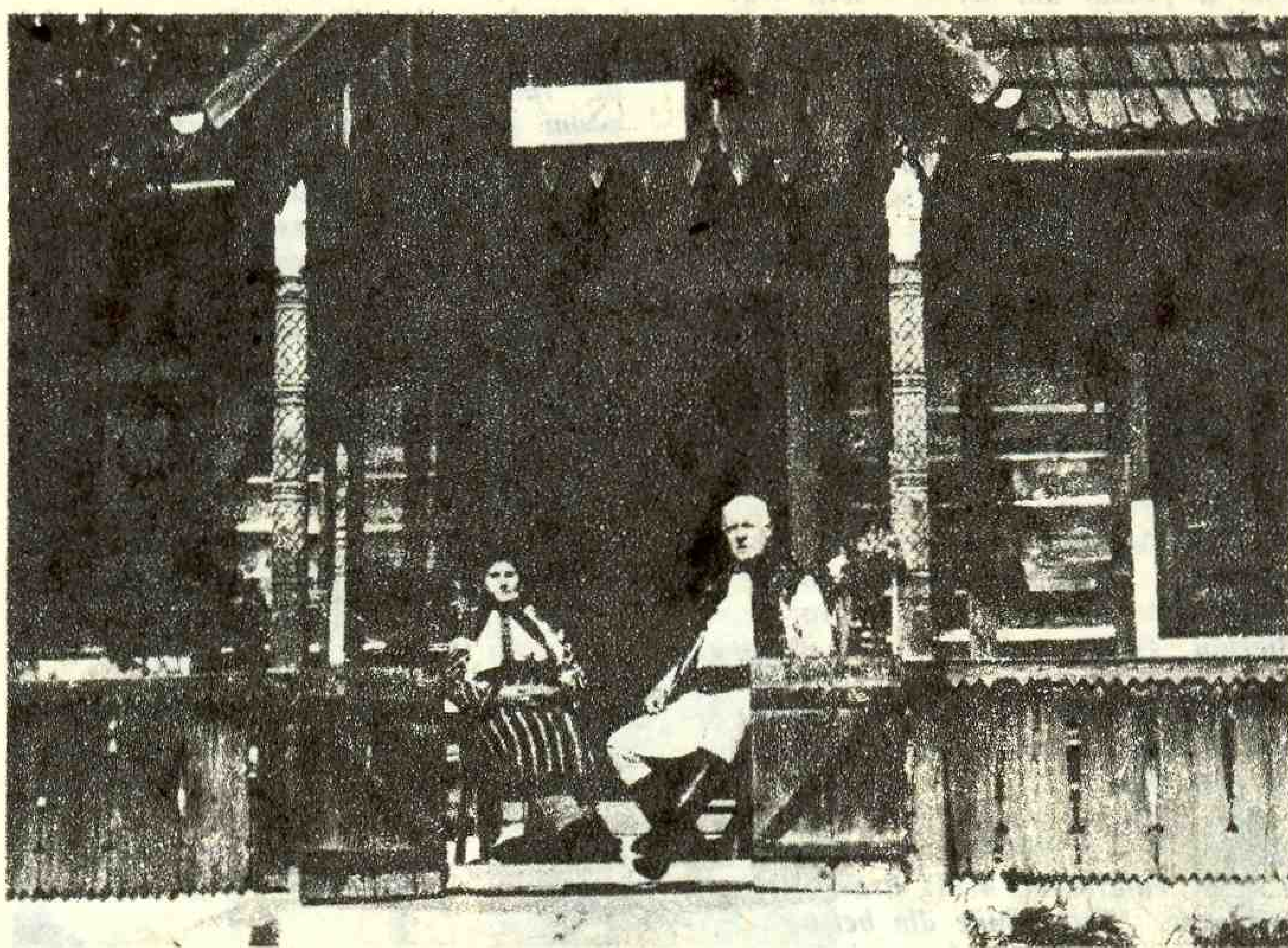
DESPRE ȚARA MOLDOVEI

Pentru Moldova anilor de demult avem un izvor neprețuit în acel tom de erudită sinteză și de literatură bună care este „Descrierea Moldovei" a lui Dimitrie Cantemir, domnitorul cărturar, operă complexă de care nu ne vom ocupa aici decît în măsura în care cîteva din paginile ei se încadrează în acest ansamblu, prea puțin pretențios și atît, vai, de incomplet, de referințe despre țările noastre, confirmîndu-le în ce au ele comun. Ca și ceilalți români de inimă și de istorie pomeniți mai sus și Cantemir își va cînta țara în superlative absolute. „Nu se poate afla nicăieri în vreo altă țară, cît Moldova de mică, atîtea ape și natura împodobită cu asemenea locuri minunate ca aici" exaltă el. Bogății nenumărate și frumuseți ce nu-și au pereche împodobesc acest pămînt binecuvîntat: înălțimile sînt aici acoperite cu copaci și alți pomi cu roade, care cresc peste tot de la sine și care, în alte țări, trebuie sădiți de mîna omului printre înălțimi curg piraiele cele mai limpezi, ce se rostogolesc ici și colo din vîrful munților cu un murmur plăcut. Aceste locuri par niște grădini dintre cele mai frumoase; cîmpiile dau din belșug roade... „Deși munții aceștia au ascunse „bogățiile obișnuite ale munților, adică mineralele", ele nu se scot la iveală, de vină fiind tot „binecunoscuta lăcomie a turcilor și teama ca nu cumva, săpînd după bogății, să-și piardă odată cu țara și truda și roadele ei." Totuși din albia piraielor se adună „numeroase grăunțe de aur din cel mai curat", iar sarea „cea mai curată și limpede ca profirul sau cristalul" se extrage cu ușurință, căci „în Moldova se află munți întregi care, dacă dai la o parte scoarța de pămînt de deasupra se dovedesc a fi cu totul de sare." „Silitră" iarăși „este peste tot", iar „aproape de satul Moinești, în ținutul Bacăului, țîșnește dintr-un izvor păcură amestecată cu apă, pe care țăranii noștri au obicei de o folosesc la unsul osiilor de la căruțe."

Cîmpiile moldovenești, „lăudate pentru rodnicia lor atît de scriitorii vechi, cît și de cei mai noi", scrie Cantemir, „rodesc atît de frumos, încît în anii bogați griul dă locuitorilor de douzeci și patru de ori sămînța semănată, secara de treizeci de ori, orzul de șaizeci de ori, meiul de trei sute de ori, lucru de necrezut pentru cel ce nu vede cu ochii lui." Cît despre pometuri, Cantemir zice că „nu se găsesc grădini cu pomi roditori, ci păduri întregi de pomi cu roadă", întrecute numai de viile țării, binecunoscute prin vecini și mai departe și care „sînt așa de rodnice încît un singur pogon, care e o suprafață pătrată de 24 de stînjeni, dă adesea patru pînă la cinci sute de măsuri de vin, socotită la patruzeci de litri."

„Este greu de spus cîte și cît de mari sînt turmele de oi", dar ne putem închipui că de vreme ce „neguțătorii de vite greci duc an de an, peste șaizeci de mii din aceste iu" numărul lor numai mic nu este, ca și al „boilor frumoși și zdraveni, din care sînt trimiși în fiecare an peste patruzeci de mii prin țara leșească spre Danzing, iar de acolo sînt vînduți iarăși in țările vecine ca boi leșești;" caii „iuți și tari, sînt foarte căutați". Firește, fiind într-o parte a unui și aceluiași pămînt românesc sînt pomenite așa cum se cuvine și albinele căci „locuitorii țării trag foarte mari foloase de pe urma lor; toate cîmpurile sînt pline de flori dintre cele mai frumoase și cele mai plăcute, iar pădurile le dau necontenit hrană îndestulătoare ca să-și strîngă ceara și mierea." Și mai cîte încă...

Avînd o astfel de țară moldovenii, mai cu seamă cei de rînd, răzășii, nu pot fi altfel, scrie Dimitrie Cantemir, decît „glumeți și veseli; ceea ce au în suflet le stă și pe buze", iar „chipul cu care primesc oaspeții străini și drumeți e vrednic de cea mai mare laudă; căci deși foarte săraci din pricina învecinării cu tătarii, totuși nu se dau înapoi niciodată să dea de mîncare și găzduire unui oaspete și-l adăpostesc fără plată timp de trei zile, împreună cu calul său. Pe străin îl primesc cu fața voioasă, ca și cînd le-ar fi frate sau altă rudenie. Unii așteaptă cu masa de prînz pînă la al noulea ceas din zi și, ca să nu mănînce singuri, își trimit slugile pe ulițe și le poruncesc să poftească la masă drumeții pe care îi întîlnesc." Acestea le zice un moldovean, să vedem acum ce spun străinii care au trecut prin Moldova înaintașilor noștri și-au cerut pîine și apă.

Magdalena și Toader Hrib (Arbore)

Pe la 1636 același anonim însoțitor al soliei polone a lui Jerzy Krasinski, ajuns la Iași, va constata doar că „femeile din acel oraș ca și în întreaga țară a Moldovei sînt deosebit de frumoase" și, deși se pare că solia nu s-a bucurat de favoruri speciale, totuși țara i se pare „mănoasă și bogată", dar locurile pe care le străbat polonezii trezesc amintiri dureroase ca acea „pădure foarte mare și vestită prin înfrîngerea cea însemnată a lui Ioan Albert, regele Poloniei și a oștirii lui..." Dealtfel „pe dealuri sînt pretutindeni movile care sînt semne ale războaielor multor neamuri", dovezi ale istoriei atît de zbuciumate a acestui greu încercat pămînt românesc.

O relatare ceva mai amplă ne-o dă Petru Bogdan Baksev aflat în 1641 într-o „vizită apostolică" în Moldova ca să cerceteze starea catolicilor, puțini la număr, răspîndiți prin cîteva tîrguri. Iată ce scrie acesta despre țară în general: „Această provincie are o așezare foarte frumoasă, nu este nici prea șeasă, nici prea numeroasă, este presărată cu codrii, dumbrăvi, cîmpii, dealuri și munți nu prea înalți, astfel încît în toată țara umblă căruțe și nu se slujesc de cai pentru purtatul poverilor, ci de care, țara, fiind bine proporționată și întocmită".

Provincia este bogată în fructe, grîne și pește, este bogată în vaci, boi, oi, miere și unt; cresc cai foarte frumoși și de preț, iar la turci sînt la mare preț caii moldovenești. Este o țară foarte bogată în rîuri și ape curgătoare", iar în „foarte frumoase păduri și dumbrăvi se găsesc tot felul de animale în mare număr". Și Baksev remarcă că pămîntul este „bogat în poame pe care le produce această țară ca: mure, piersici, nuci, etc." ca și „un mare număr de vii". Cele cîteva orașe pe care le vizitează îi apar acestui bulgar de treabă destul de îngrijite, dar mai ales fericit așezate, ca cetatea Sucevei „așezată pe un deal, la poalele căruia curge un rîu numit Suceava, în care se află păstrăvi și alți pești"... Deasemeni „în ținut se află din belșug grîu și poame". Tîrgu Neamț este și el așezat între munți „într-o vale acoperită toată de pruni, meri și alți pomi" iar „vitele nu sînt în număr mai mic decît în alte locuri, deoarece au pășunile trebuitoare". La Trotuș, așezarea nu-i întinsă, dar „natura l-a înzestrat cu materia cea mai necesară, cea mai plăcută pentru neamul omenesc, deoarece în jurul acestui oraș se găsesc ocne de unde se scoate sare în cantități așa de mari, încît este dusă în tot cuprinsul Moldovei, în Rusia, în Turcia și în alte țări... Se taie sub pămînt în bucăți mari și cubice și se scoate afară cu ajutorul unei roți trase de cai."

Iezuitul ungur Paul Beke va întreprinde o mai temeinică cercetare a locurilor pe care le străbate și de aceea povestirea sa va fi mai amănunțită și mai vie, pe acest pastor interesat de suflete preocupîndu-l oamenii Moldovei, nu numai bogățiile ei pe care, firește, nu le ignoră. Astfel el notează că „pămîntul acesta este atît de roditor încît nici cel al Ungariei, nici acel al Transilvaniei nu-i pot fi asemuite", iar locuitorii „în adevăr cu foarte puțină muncă recoltează atîtea bucate de tot felul, încît nici n-ar putea fi vîndute altora decît străinilor; este de asemenea foarte productivă și ia vin bun și îmbelșugată și în bere și în fructe." Atîta de gras este solul încît moldovenii, „nu ară atîta, cît rîcîie pămîntul; cu toate acestea ei strîng recolta cea mai bogată și cea mai timpurie în iulie" și „sînt îndestulați cu grîul cel mai curat, cu ovăz, orz ca să nu mai vorbesc de meiul care le place românilor peste măsură..."

La fel ca cei mai mulți călători și Paul Beke va enumera între belșugurile Moldovei sarea, dar și „mine de aur, de argint și de felurite metale", pe care însă „nu îndrăznesc să le extragă din cauza tiraniei turcești, temîndu-se că prin luarea lor de către turci, țara să fie sleită..."

Paul Beke nu le uită nici pe cele mișcătoare din care Moldova are cu prisosință, căci, scrie el, „țara este bogată în porci și păsări și se mîndrește cu lacuri și iazuri înaintea altor țări, de aici mulțimea de necrezut a peștilor". Cît despre animalele crescute în turme, păstorite pe meleagurile Moldovei iată ce spune Beke: „Această regiune produce cai foarte buni, oi și boi, atît de mari încît dacă cineva nu i-ar vedea cu ochii, abea ar da crezare celui ce i-ar povesti despre ei. Șesul Moldovei este larg deschis, cine vrea să o vadă va putea să o facă, numai să nu-i lipsească voința", încheie el, nu fără oarecare ironie.

Și desprinzîndu-se cu aceasta de oarecum vulgara numărătoare a averilor de toată mîna ale Moldovei, Paul Beke devine liric și-și face timp și pentru poezia plaiurilor moldovenești din care a parcurs în lume Miorița. Descrierea lui, scuturată de ticurile prozodiei geografice, poate să rivalizeze, cred eu, cu orice carte de versuri: „Munții nu sînt prea frecvenți; aproape toată regiunea este acoperită de cele mai frumoase și mai numeroase dealuri; mierea și ea e în așa mare belșug încît în unele locuri roua dimineții este la gust dulce ca mierea. Are patru rîuri navigabile mai însemnate; numele lor sînt: Bistrița, Moldova, Siretul și Prutul care se varsă în Dunăre, iar Dunărea însăși și Nistrul sînt fluvii ce mărginesc țara. Nu lipsesc nici alte pîraie zgomotoase, izvoare țîșnitoare ce îmbie visul cu murmurul lor la poalele munților și dealurilor, iar în locurile singuratice sînt fîntîni ce te înviorează vara cu apa lor atît de rece, crînguri cu umbrare ușoare ce îndeamnă la odihnă, pajiști zugrăvite cu fel de fel de flori și pe alocuri livezi zîmbitoare cu belșug de poame, cîmpii, bogate în bucate, păduri desfătătoare prin simetria copacilor și culoarea verde a frunzișului."

Cît despre moldoveni, scrie el, „sînt atît de veseli... încît nu am văzut niciodată oameni asemenea lor în veselie", iar pentru străini gazde mai prietenoase și mai darnice căci, dacă n-au haruri aceasta-i fiindcă nu sînt de trebuință, „ci fiecare casă este loc de găzduire, și în aceasta sînt vrednici de laudă moldovenii; că primesc oaspeți fără plată și îi ospătează generos cu bucatele pe care le mănîncă ei înșiși; și mai ales pe cel care cunoaște limba stăpînului casei", fapt confirmat și de bosniacul școlit prin Italia, Marco Bandini, care spune despre moldoveni că „sînt mai primitori decît muntenii și ceilalți români", iar călătorul poate umbla prin toată Moldova fără mijloace de drum. Ei dau bucuroși drumeților pîine, brînză, ceapă, lapte și altele de acest fel ce se găsesc în casa lor."

Turnul Golia, Iași

Dar prin Moldova anului 1652 s-a mai rătăcit pînă și un englez, fiu al decanului de Canterbury, Robert Bargrove. După ce mai înainte ne străbătuse Dobrogea pe care o laudă zicînd că acolo „cerul este atît de bun și clima atît de temperată, mîncarea așa de ieftină și călătorii sînt primiți cu atîta bunătate, potrivit obiceiului, încît aproape nici o țară nu i se poate asemui; ba chiar, oricine are o fire îndatoritoare și o sănătate bună poate să călătorească aproape ori unde ar voi, oricît ar fi de sărac". Robert Bargrove va trece Dunărea în Moldova pe la Galați, unde „pe o parte malul este acoperit de lanuri bogate de grîu și pe cealaltă parte de zăvoaie de sălcii, încingînd mîndre pajiști", și unde a găsit bere foarte bună și un „mied minunat."

Chiar și pentru acest flegmatic englez, ajuns la noi de peste mări, frumusețea pămîntului nostru îi va spori bucuria, mai cu seamă acel codru frate cu românul „pădure mîndră de copaci falnici, cu lăstăriș pe dedesupt și pe deasupra cu crengi răsfirate în boltă măreață, avînd ici și colo, boschete de diferite forme, ca și cînd ar fi fost așezate de meșteșug omenesc și nu de natură, și udate de numeroase izvoare..."

Locuitorii cel puțin îl farmecă trezind întrînsul nostalgii după bătrîna sa insulă. „Apropierea și prietenia care există aici între bărbat și nevastă", va scrie el, „purtarea nestingherită a bărbaților față de femei și obiceiurile lor la masă, cuțin atîtea elemente ale lumii creștine încît păreau că înfățișează un fel de oglindire mai slabă a Angliei". În casele acestora, unde a fost găzduit, — „chiar cea mai săracă din aceste case este atît de curată înăuntru, încît odată ce am intrat în casă, deși șovăisem să o fac, nu-mi venea să mai ies", notează Bargrave — el își amintește că „a fost ospătat după tradiție cu „miere din belșug și cea mai bună pîine obișnuită pe care țin minte să o fi gustat vreodată". Sînt desigur aceiași colaci despre care povestește și Conrad Jacob Hiltebrandt că i-ar fi mîncat la Trotuș, „în fața unei mese întinse, acoperite cu o față de masă pe sub care era pus fîn, iar pe masă erau multe pîini frumoase, colaci mari rotunzi și pîini rotunde", plămădiți din prisosul de grîu al țării și dăruiți cu plăcere tuturor celor în trecere pe la noi, căci era în obiceiul pămîntului acestă generozitate obștească. Numai cînd străinul era de vază, el era considerat drept oaspete al domnitorului țării și i se hotăra, pe cheltuiala domniei, cîtimea proviziilor, întotdeauna mai mult decît îndestulătoare. Iată după Paul de Alep, ce-i dădea patriarhului Macarie și micii sale suite: „patru pîini albe pentru domnul patriarh și două pentru băieții lui, șase ocale de vin ales și alte patru de vin obișnuit pentru băieții lui, o oca de unt topit, o oca de pîine, șase ocale de carne pentru băieții lui, o oca de lumînări de ceară galbenă, una de seu, două căruțe de lemne pe săptămînă, apoi bani pentru cheltuielile zilnice; dacă am fi avut cai ne-ar fi dat orz și fîn". Fie, căci și era de unde!

Încheiere

Nu-mi rămîne, călăuz doar în această drumeție livrescă, dar mîndru de sîngele meu de român și de țara binecuvîntată a nașterii și a muncii mele, decît să mai adaug în chip de epilog un verset din „Cîntarea României", acea invocație a lui Alecu Russo:

„Care e mai mîndră decît tine între toate țările semănate de Domnul pre pămînt? care alta se împodobește în zilele de vară cu flori mai frumoase, cu grîne mai bogate?".

Și să închei și eu încă odată cu vorbele lui, „O, țară falnică ca tine nici una..."

Octavian Stoica

FILE DIN ISTORIA TURISMULUI

PRIMUL REPORTER

Pămînturile locuite astăzi de poporul român au intrat în conştiinţa lumii antice — prin intermediul scrierilor acelor vremi — începînd din secolul al VIII-lea înaintea erei noastre. Se întîlnesc referiri la ele şi la populaţiile lor în opere literare celebre ca **Iliada** a lui Homer şi **Teogonia** a lui Hesiod. În veacurile următoare, Hecateu din Milet, în **Periodos gês (Călătorie în jurul pămîntului)**, Simonide din Ceos, Peisandors din Rhodos, Eschil — în **Prometeu înlănţuit** — Sofocle în **Oedip rege**, Pindar în **Olimpicele**, Euripide în tragedia **Andromaca** fac şi ei trimiteri mai ample ori mai succinte la aceste locuri. Nu există dovezi că autorii citaţi ar fi văzut regiunea geografică situată la apus de Pontul Euxin, la nordul Dunării, de o parte şi de cealaltă a Carpaţilor. Se presupune, de aceea, că referirile la acest spaţiu teritorial sînt ecouri din povestirile unor călători rămaşi pentru totdeauna anonimi.

Cel dintîi şi cel mai mare călător cunoscut al antichităţii, care a vizitat pămînturile noastre, este vestitul istoric şi geograf — Herodot. El s-a născut în localitatea Halicarnas, din Asia Mică, a trăit între anii 484—425 î.e.n. şi este autorul lucrării intitulată **Istoriile**, divizată în 9 cărţi.

Herodot a călătorit îndelung prin ţările lumii antice, care întreţineau, într-un fel sau altul, legături cu Grecia. Drumurile lui prin Asia, Africa şi Europa aveau o pronunţată finalitate documentară. Într-o asemenea ipostază a vizitat Halicarnianul, litoralul de vest şi de nord-vest al Mării Negre. Ca urmare, în cartea a IV-a a operei lui, autorul prezintă o multitudine de informaţii geografice despre Dunărea de Jos şi despre ţinuturile noastre. El a lăsat posterităţii prima descriere mai apropiată de realitate a fluviului Istros, afirmînd că acesta izvorăşte din regiunile celtice, că străbate toată Europa şi că sfîrşeşte **„prin a se vărsa în mare, în Pontul Euxin... acolo unde se află Istria, colonie a milesienilor."**

Tot Herodot aminteşte de existenţa Deltei Dunării şi consemnează numele unor rîuri aflate în stînga Dunării de Jos. La Deltă se referă cînd relatează despre expediţia lui Darius I împotriva sciţilor: **„După ce au mers cale de două zile în susul fluviului, de la mare, oamenii au construit un pod peste fluviu, acolo se despart gurile fluviului".**

Numele rîurilor transmise în scrierea geografului din Halicarnas au — toate — o veche tradiţie şi rezonanţă geto-dacică: **Porata** (Prutul), **Tiarantus** (probabil Siretul), **Araros** (probabil Buzăul), **Naporis** (Ialomiţa), **Ordessos** (Argeşul), **Maris** (Mureşul).

În **Istoriile** lui Herodot există, cum am spus, numeroase informaţii despre populaţiile cunoscute fie direct, fie, mai ales, din relatările elinilor ce se aşezaseră pe ţărmurile Helespontului şi ale Pontului. Istoricul aminteşte de geţi, care sînt **„cei mai viteji şi cei mai drepţi dintre traci"**, despre credinţa acestora în nemurire.

În legătură cu aşezarea populaţiilor, călătorul grec prin Dobrogea a lăsat însemnări de o valoare inestimabilă: **„De la Istru în sus, scria el, spre lăuntrul continentului, Sciţia este mărginită mai întîi de agatîrşi, după aceea de neuri."** Şi mai departe: **„Agatîrşii sînt lipsiţi de energie şi foarte gingaşi. Ei poartă, cei mai mulţi, podoabe de aur".**

Despre traci, Herodot afirma textual în cartea a V-a a **Istoriilor**: **„Neamul tracilor este cel mai numeros din lume, după cel al inzilor. Dacă ar avea un singur conducător sau dacă s-ar înţelege între ei, el ar fi de nebiruit şi cu mult mai puternic decît toate neamurile".**

E cazul să mai spun, că — aşa cum se ştie — unirea traco-dacilor într-un singur stat şi sub un singur conducător puternic s-a petrecut ceva mai tîrziu, în secolul I înaintea erei noastre, pe vremea lui Burebista. Istoricii au discutat şi continuă să discute despre importanţa primului stat centralizat şi în acest context, despre strămoşii noştri de demult.

Eu, vorbind despre Herodot şi opera lui, am încercat doar să spun, cum au spus-o şi alţii, cîte ceva despre importanţa călătoriilor întru cunoaşterea lumii şi să atrag atenţia — pentru cei care n-au aflat încă această informaţie deosebită — asupra primului mare reporter — călător care ne-a vizitat pămînturile acum mai bine de 2350 de ani...

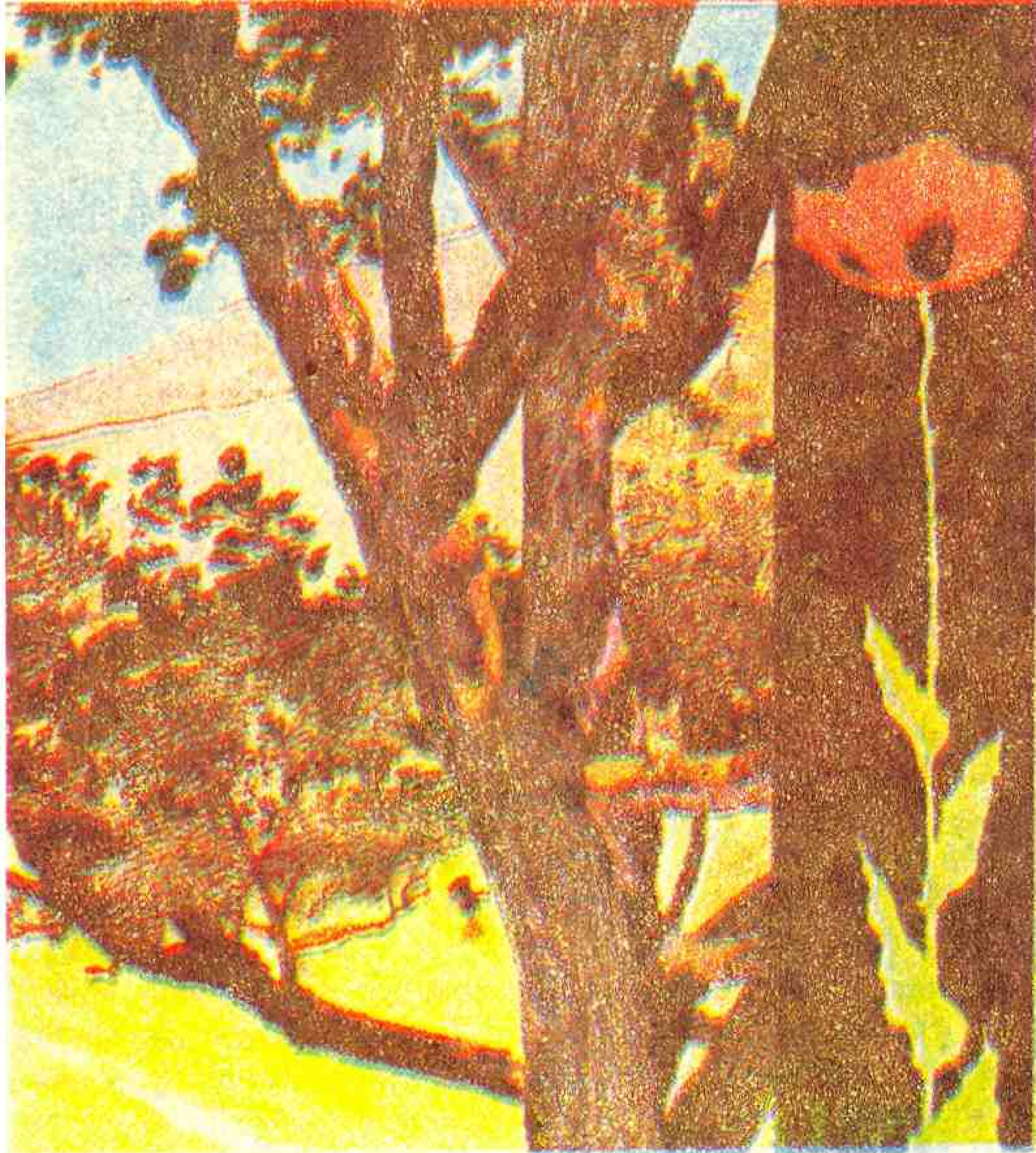
EPITAFUL

Nicolaus Olahus (n. 1493), locuia de mai bine de zece ani în apusul Europei, ca secretar şi consilier al reginei Maria a Ungariei. În 1536 se afla în Ţările de Jos, după ce devenise notorietate printre umaniştii vremii şi corespondent al lui Erasmus din Rotterdam sau al diplomatului Corneliu Duplicus Scepperus, ambasadorul lui Carol Quintul în Austria, Ungaria, Grecia, Turcia. Terminase de redactat lucrarea istorică **Atila** şi era pe punctul de a finisa şi cea de a doua scriere, care-i va spori faima: **Hungaria** — monografie istorică, geografică, economică şi etnografică dedicată, în mare parte, descrierii pămînturilor şi oamenilor Transilvaniei, Munteniei, Moldovei, Ţării Crişurilor, Ţării Someşului, Ţării Timişului. **În cuprinsul acestei opere, Nicolaus Olahus a afirmat, printre primii în lume, originea comună a locuitorilor vechii Dacii şi a explicat, de asemenea, originea sa românească, născut din tată fugar din vatra Argeşului şi nevoit să se stabilească la Sibiu, apoi la Orăştie.**

Pe cînd se afla în Ţările de Jos, aşadar, românul pribegit de evenimente aspre, a primit vestea morţii fratelui său, Matei, judele Orăştiei. Zguduit adînc de pierderea aceasta, viitorul regent al Ungariei, Nicolaus Olahus, şi-a exprimat durerea într-un poem devenit curînd foarte cunoscut. În cuprinsul lui, autorul îşi ruga prietenii de **acasă** să scobească în piatra de la căpătîiul fratelui iubit următorul epitaf:

„Eu, care zac în această hrubă, Matei, zis Valahul,
Jude pe vremuri am fost, şi-n Orăştie primar.
Ţara de peste Carpaţi a străbunilor, dintr-o vestită
Viţă, viaţa-mi dădu; fost-am doar oaspe aici.
Cînd aşteptam cu nespusă dragoste să mi se-ntoarcă
Fratele, moartea-mi curmă traiul în mijlocul lui.
O, trecător, nu îţi cadă greu de a-mi spune: Cu bine-n
Veci să rămîi şi al tău somn fie pururea lin!"

Erau aceste versuri din elegia intitulată **La moartea fratelui meu** încă un semn — rostit cu voce tare — despre originea românească a lui Nicolaus Olahus, unul dintre cei mai mari umanişti ai vremii sale.

RECOMANDAREA PATRIARHULUI

Nicolae Milescu Spătarul văzuse multe ţări pînă în 1671, cînd împlinise vîrsta de 35 de ani. În vremea domniei lui Grigore Ghica în Ţara Românească (1660—1664) era reprezentant diplomatic la Sublima Poartă. De la Constantinopol a plecat în Austria, apoi la Berlin, la curtea lui Frederic Wilhelm, electorul de Bradenburg, la Stettin, pe lîngă fostul domn al Moldovei, Gheorghe Ştefan (1658—1659), în Suedia (la Stockholm), în Franţa (la Paris)...

În 1671 se afla din nou în capitala Imperiului otoman, ca pribeag, şi întreţinea bune relaţii cu Dositei al II-lea, patriarhul Ierusalimului. Dositei aprecia în mod deosebit inteligenţa, cultura, dorinţa mereu vie de instruire şi dinamismul funciar al românului. De aceea, cînd Alexei Mihailovici, ţarul Rusiei (tatăl lui Petru cel mare) i-a cerut să-i trimită un om capabil să lucreze la Cancelaria Soliilor (Ministerul de Externe), acesta l-a ales, dintre toţi, pe Nicolae Milescu.

În scrisoarea de recomandare, înaltul prelat apostolic scria că Milescu este **„un om foarte învăţat, cunoscînd latina, slavona şi mai ales greaca"**, un om care **„a călătorit în multe ţări şi împărăţii ca să se instruiască şi este ca un cronograf, în care sînt adunate toate lucrurile lumii. În zadar am căuta om ca acesta..."**

Ajuns la Moscova pe un itinerar ce i-a purtat paşii prin Adrianopol, Belgrad, Buda, Varşovia, Milescu s-a distins curînd printre funcţionarii de la Posolski Prikaz. Ţarul l-a însărcinat, între altele, să-i instruiască fiul preferat: **„Şi pentru învăţătura lui au fost terziman împăratului şi învăţa pre fiul împăratului, pre Petru Alecsievici, carte. Şi era la mare cinste şi bogăţie"**, nota cronicarul.

Cinstea de care s-a bucurat i-a adus moldoveanului una dintre cele mai dificile şi responsabile misiuni din viaţa lui — călătoria în China, ca trimis al lui Alexei Mihailovici, la împăratul chitailor. A plecat din Moscova spre Pekin la 3 martie 1675 şi s-a întors la 5 ianuarie 1678.

HOREA ŞI CURTEANUL

Înaintea începerii răscoalei din 1784, Horea a fost primit la curtea imperială din Viena. Văzîndu-l, unul dintre curteni, necunoscîndu-l, a fost curios să afle din ce provincie a imperiului vine.

— Din Transilvania, spuse Horea.

— Aha! făcu curteanul. Adică din ţara unde oamenii mănîncă măgari.

— Dumneavoastră aţi umblat vreodată pe acolo?

— Sigur că am umblat! răspunse repede omul curţii.

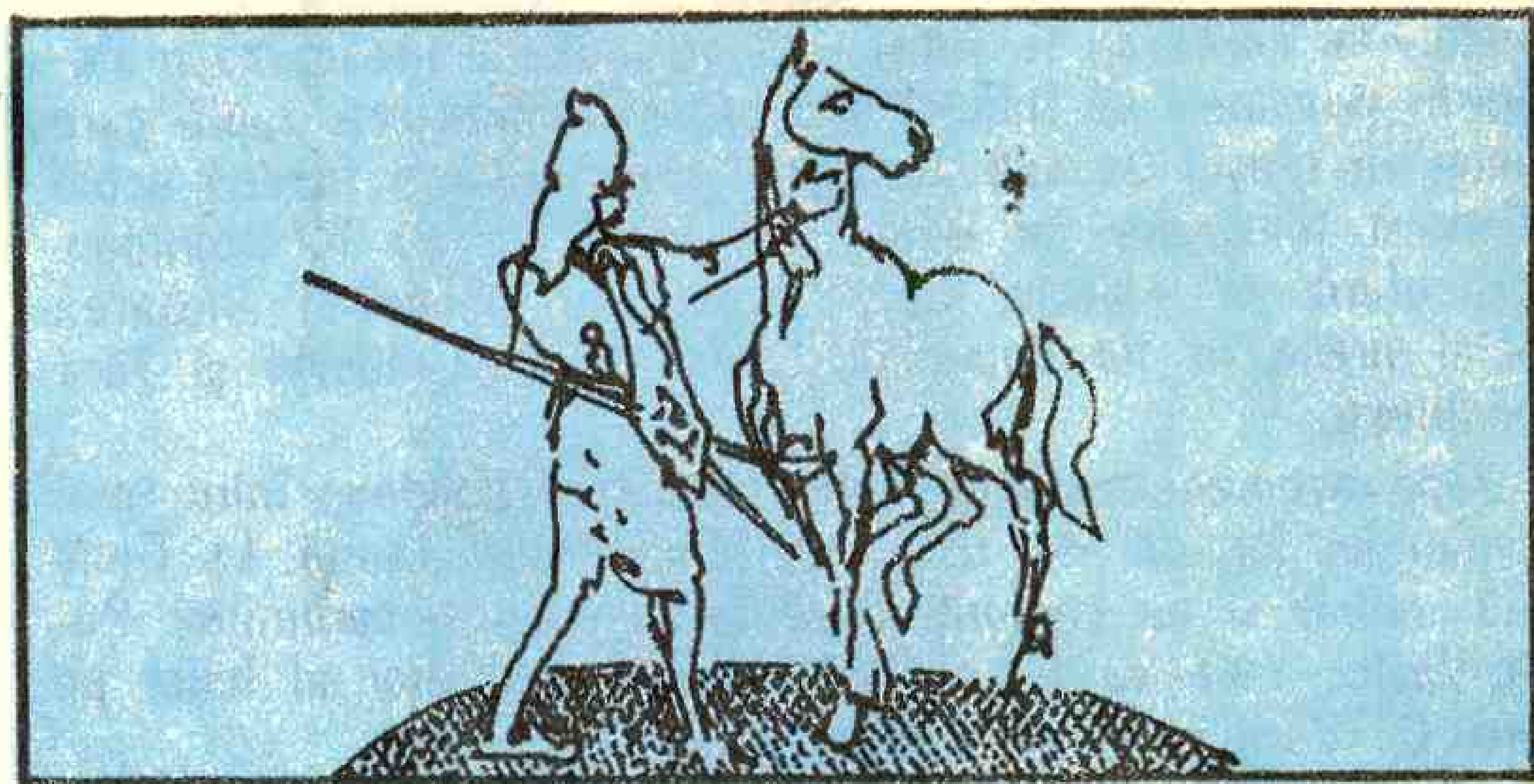
— Dacă-i aşa — mă mir cum de aţi scăpat fără să fiţi mîncat, i-o întoarse Horea...

Valentin Borda

FILE DIN ISTORIA TURISMULUI

CĂLĂTORIA LUI TIMOTEI CIPARIU ŞI G. BARIŢIU LA 1836 ÎN ŢARA ROMÂNEASCĂ

Din iniţiativa lui Timotei Cipariu, nepot de fost iobag, profesorii şcolilor din Blaj au început să manifeste, începînd din al treilea deceniu al secolului trecut, interes pentru poezie şi teatru. Gîndul lor cel mare era tipărirea şi apoi difuzarea în lumea satelor româneşti a unui ziar. Dar aşa ceva nu era pe atunci cu putinţă. La Blaj nu exista o tipografie, nici mijloace de difuzare; lipseau cu desăvîrşire mijloacele materiale; legăturile cu Moldova şi Ţara Românească erau firave, antagonismul între „papistaşi" şi „schismatici" se manifesta cu violenţă, iar autorităţile vegheau la zăgăzuirea înfiinţării unui organ de presă la Blaj, ceea ce corespondea întru totul cu servilismul manifestat de episcopul Ioan Lemeni. Un ziar românesc la Blaj a fost un act de mare curaj al lui Timotei Cipariu. El s-a concretizat abia în 1848 cînd a apărut **Organul luminării**, care este prima publicaţie românească, tipărită în întregime cu litere latine.

Asociindu-şi planurilor lui îndrăzneţe pe tînărul G. Bariţiu, numit în anul şcolar 1835—1836 profesor de fizică la liceu, Timotei Cipariu, care mai înainte călătorise călare, timp de patru luni, pînă la Constantinopol şi Jerusalim, de unde s-a întors cu o desagă plină cu cărţi greceşti, arabe şi persane, şi-a convins tînărul coleg că o călătorie în oraşele din sudul Transilvaniei şi chiar la Bucureşti, pentru sondarea opiniei publice, este de mare trebuinţă. În ce-l priveşte pe G. Bariţiu, el considera că ţinta principală a unei călătorii, în vederea acestui scop, trebuia să fie Braşovul. Avea bune legături acolo, fiindcă în ultimii ani de studenţie fusese invitat de cîţiva negustori bogaţi să le mediteze fiii la studiul limbii latine.

Călătoria celor doi profesori a început în vacanţa de vară a anului 1836. Prima etapă a fost Zlatna unde l-au căutat pe vestitul medic cercual Vasile Pop care, avînd bune legături cu braşovenii, le-a dat sfaturi şi scrisori de recomandare. La 29 iulie au sosit la Sibiu, unde au fost bine primiţi. Aici au întîlnit pe Nicolae Bălăşescul, mai tîrziu călugărul Nifon de la Cernica, originar din Haşag, jud. Sibiu, care era profesor la seminarul mitropolitan din Bucureşti. De la el au primit informaţii cu privire la organizarea acelui seminar, ca şi asupra bibliotecii mitropoliei „găzdacă în cărţi, dar care acum e în stare nesocotită". Un sas i-a dus, cu căruţa, pînă la Avrig, unde au vizitat parcul Bruckenthal, au admirat portul cu vălitori al femeilor române şi au poposit îndelung lîngă mormîntul lui Gheorghe Lazăr. S-au oprit şi la Sîmbăta de Sus pentru a vizita biserica zidită de Constantin Vodă Brâncoveanul în 1688, una dintre puţinele lăcaşuri de cult care nu au fost distruse de generalul austriac Bucov cînd, la începutul celui de al şaptelea deceniu al veacului al XVIII-lea, a înfiinţat regimentele româneşti de graniţă. Etapa viitoare a fost Făgăraşul. Aici au avut

FILE DIN ISTORIA TURISMULUI

întîlniri cu fruntaşii români, au vizitat castelul şi impunătoarea biserică, construită cu cheltuiala aceluiaşi voievod muntean pentru trebuinţele ortodoxiei, dar care curînd după actul unirii cu Roma din 1701 a fost ocupată cu forţa şi transformată în biserică greco-catolică.

La Braşov au ajuns în ziua de 2 august. Fac vizite la negustorii români fruntaşi, cunoscuţi de G. Bariţiu şi discută cu ei „despre starea Ţării Româneşti şi despre caracterul saşilor, al ungurilor şi al românilor". Bună primire le-a făcut protopopii Carabet şi Simion care i-au dus şi le-au arătat biserica din Schei, ridicată din dărnicia ţarevicei Elisabeta a Rusiei la 1751. Pe o faţadă a turnului, Timotei Cipariu a descoperit o inscripţie slavonească din care a descifrat numele lui Petru Cercel, fratele lui Mihai Vodă Viteazul. Cipariu, pasionat turist, a urcat pe Tîmpa, de unde a admirat frumuseţile Ţării Bîrsei. În aceiaşi zi, secondat de G. Bariţiu, a vizitat o filatură care valorifica principala sursă de trai a mărginenilor: oieri.

Nu vizitele şi admirarea frumuseţilor citadine sau din preajma Braşovului constituiau preocuparea cea mare a celor doi profesori. Ca să se sustragă oricăror bănuieli, ei s-au întîlnit, străbătînd drumuri diferite, cu fruntaşii negustorilor braşoveni, în satul Sînt-Petru. Discuţiile au fost migăloase. În secundar, se cerea ca G. Bariţiu să se mute la Braşov ca profesor; în principal, să înfiinţeze o presă românească, faptă care numai în oraşul de sub Tîmpa se putea realiza fiindcă acolo exista o tipografie iar negustorii, în frunte cu R. Orghidan, s-au oferit să suporte toate cheltuielile, asigurînd difuzarea acelei prese în tot cuprinsul Transilvaniei, Moldovei şi Ţării Româneşti.

După asemenea aranjamente, care corespundeau întru totul năzuinţelor lor, cei doi turişti au plecat spre graniţă. La Timiş s-au întîlnit şi au conferit îndelung cu medicul carantinei, Pavel Vasici, care va fi cel mai harnic colaborator al foilor pe care G. Bariţiu le va scoate la Braşov.

Valea Prahovei îi încîntă. Opresc şi vizitează case ţărăneşti „care toate îs în bună stare, văruite şi curate". Ceea ce-i încîntă mai mult, însă, este „portul muierilor care-s numai cu o pătură sucită împrejurul trupului, limpezi la obraz şi cu fizionomie delicată" (ceea ce N. Grigorescu va confirma în pictură).

După ce pătrund adînc în şesul de la poalele Carpaţilor, de pe o colină pot cuprinde cu vederea Bucureştii, pe care-i admiră cu veneraţie. „Dacă şi pe dinlăuntru e tot atît de frumos ca pe dinafară, conchide Timotei Cipariu, atunci printre cele mai frumoase oraşe din Europa ar trebui să se numere".

Programul în timpul cît au stat în Bucureşti e foarte încărcat. Prima vizită o fac la librărie, apoi urcă la mitropolie „unde un aleu, cu două rînduri de tei, la deal te duce". Admiră clopotul cel mare „cam de 6—700 ocale, ce s-a turnat din tunurile turceşti, capturate de ruşi în bătălia ce-au avut-o cu turcii la Silistra". Găsesc prilejul că, închiriind un fiacru (trăsură n.n.) cu 6 lei pe oră, să meargă la şosea unde admiră nu numai eleganţa caleştilor, ci şi „frumuseţea toaletelor femeieşti". Într-una din seri asistă la o reprezentaţie teatrală. Pe atunci, de trei ori pe săptămînă se juca în limba germană, de două ori în franceză şi, o singură dată, miercurea, în româneşte. În seara aceea, reprezentaţia se dădea în limba germană. Au fost încîntaţi, dar Cipariu nu întîrzie să constate că „lojile erau pline dar galeria goală". La o reprezentaţie dintr-o zi de miercuri au constatat că actorii români „aşa joacă încît răpesc inima oricărui simţitor român".

Despre „o manevră a armatei", Cipariu scrie cu admiraţie: „prinţul era în uniformă de general cu surtuc vînăt... steagul era tricolor (roşu, vînăt, alb) cu vultur, muştra era românească". Îi uimeşte „osebitele evoluţii cu marş falnic, iute şi elegant; punctualitate în execuţie exemplară".

Urbanistica oraşului le face impresie bună. Se miră totuşi că „lîngă palate, ca în oraşele din Transilvania, se iveşte cîte o hrubă sau o făurişte, care stîrnesc nemulţumire.

În zilele cît au stat în Bucureşti, cei doi profesori transilvăneni au fost invitaţi la masă de diferite personalităţi. În asemenea ocazii, totul se termina cu serate literare şi lecturi. Cu Eliade Rădulescu au discutat literatură, cu Cîmpineanu, politică; cu A. Creţu, şi Aaron Florian probleme şcolare. Iancu Văcărescu le-a citit un proiect de scriere cu litere latine şi le-a arătat cîte a avut de pătimit pentru o astfel de îndrăzneală din partea autorităţilor care vegheau la aplicarea strictă a Regulamentului Organic. Plăcută le-a fost vizita făcută în ziua de 26 august la C.A. Rosetti care „le-a citit fragmente din **Galeria morală şi politică** a lui Segur pe care tocmai o tradusese". În aceeaşi zi au mai vizitat pe Cezar Boliac. Amfitrionul le-a citit regulile unei societăţi literare ce intenţiona să înfiinţeze şi s-a jeluit amarnic că stăpînirea nu-i îngăduie să tipărească tragedia **Radu Vodă**.

Şederea în Bucureşti a durat pînă la sfîrşitul lunii august 1836. Itinerarul, l-a întoarcere, a fost prin Tîrgovişte, Curtea de Argeş, Călimăneşti, mănăstirea Cozia şi Turnu Roşu. Aici pe G. Bariţiu îl aştepta o scrisoare a negustorilor braşoveni prin care-l încunoştinţau că s-a aprobat instalarea lui ca profesor şi că toate cele plănuite în consfătuirea de taină de la Sînt-Petru se vor împlini întocmai.

Cei doi prieteni (Cipariu avea 30 ani, Bariţiu, 24), s-au despărţit plini de încredere în viitor. Cipariu s-a întors la Blaj unde va cîştiga recunoaşterea, printr-o necontenită muncă ştiinţifică, de „părinte al filologiei române". La Braşov, începînd din anul şcolar 1836—837 şi pînă în 1845, G. Bariţiu, va funcţiona ca profesor de gramatica limbii române, germană, latină, istorie, geografie, aritmetică, principii de bună purtare, contabilitate şi corespondenţă comercială. Curînd, ajutat de negustorii români din Braşov, îndeosebi de R. Orghidan, la 1 ianuarie 1838 a tipărit **Foaia literară**, la 12 martie **Gazeta de Transilvania** iar la 2 iulie va apare **Foaia pentru minte, inimă şi literatură** care va lua locul **Foii literare**, din care nu apăruseră decît două numere.

Pentru activitatea desfăşurată la publicaţiile amintite, cărora li s-au adăugat: **Calendariul pentru poporul românesc** (1852—1865), **Transilvania** (1878—1893, anul morţii), revista **Asociaţiunea transilvană pentru literatura şi cultura poporului român** ASTRA) şi **Observatorul** (1878—1885), lui G. Bariţiu i se recunoaşte meritul de a fi întemeietorul presei româneşti din Transilvania, vrednic partener al lui Gh. Asachi şi Mihai Kogălniceanu în Moldova şi al lui Ion Eliade Rădulescu în Muntenia. A publicat aproape în toate ziarele şi revistele româneşti din teritoriile locuite de români, ca şi la publicaţii ungureşti şi germane. A fost membru fondator şi preşedinte al Astrei, al Societăţii academice române (din 1878 Academia Română) şi al Partidului Naţional Român, înfiinţat în 1881. În ultimii ani ai vieţii s-a dedicat studiilor istorice. Cele trei volume, **Părţi alese din istoria Transilvaniei pe ultimele două sute de ani în urmă** (1889—1891) reprezintă cea mai interesantă contribuţie transilvăneană la cunoaşterea istoriografiei române din secolul al XIX-lea. La toate acestea nu se poate trece cu vederea fondul epistolar impresionant ce ne-a lăsat (11 000), care constituie un material documentar de strictă necesitate pentru cunoaşterea vieţii culturale, sociale, economice şi politice a unei epoci: epoca lui G. Bariţiu care se caracterizează printr-o neostoită luptă ce trebuia să ducă la ridicarea culturală a poporului român şi la realizarea unităţii sale naţionale.

Corneliu Albu

FILE DIN ISTORIA TURISMULUI

ÎN VATRA GOLEŞTILOR

Ca să ajung la Goleşti, am venit dinspre Piteşti pînă în comuna Văleni-Podgoria. De aici, o şosea ruptă din asfaltul drumului Piteşti-Găeşti, m-a condus, printr-un coridor de arbori tineri, înverziţi, pînă în faţa zidurilor muzeului. Poarta de intrare în incinta muzeului face legătura între aşezarea contemporană şi urmele marilor înaintaşi, care, de dincolo de mormînt, cheamă, parcă, mulţimile de pretutindeni să vadă — prin relicvele ce ni s-au păstrat de la ei — cum s-a făurit istoria şi gloria acestor pămînturi.

Văd primul obiectiv: conacul Goleştilor. Zidurile lui, parte din ele vechi de peste trei secole, sînt dovada unui simţ al proporţiilor, dar şi mărturia priceperii de a valorifica elementele specifice stilului arhitectonic românesc al epocii. Echipa de maeştri care au trudit la întîia lui înălţare din 1640, în frunte cu pietrarul Stoica, la fel ca şi cei care l-au refăcut şi l-au mărit din porunca banului Golescu spre sfîrşitul celui de-al XVIII-lea veac, ştiau de jertfa adusă la Curtea de Argeş, unde şi-a îngropat de vie Manole soaţa. E drept, la Goleşti construcţia n-a născut o legendă, dar meşteşugul ctitorilor primi e fără echivoc, tot aşa cum fără echivoc e şi acela al restauratorilor zilelor noastre. Nici nu putea fi altfel, gîndesc, de vreme ce între pereţii construcţiei goleştene urma să ardă, prin generaţiile care au locuit-o, candela visului închinat ţării.

Azi, la Goleşti, au rămas amintirile...

În odăile conacului, paşii mei calcă încet, ca într-un sanctuar, iar ochii îmi întîrzie pe chipurile blajine ale boierilor cu dragoste pentru pămîntul străbun. Iată, în încăperea din stînga, portretul banului Radu Golescu (1746—1818), cel care **„a aşezat dascăl pentru învăţătura copiilor satului în limba românească"**, a creat o casă pentru ajutorul săracilor şi a înfiinţat o bolniţă (spital), tot pentru săraci. Alături, portretul fiului său, Dinicu Golescu (1777—1830), cărturar şi scriitor, întemeietorul, în 1826, primei şcoli superioare de la sat în limba română. La şcoala sa aveau acces „fiii norodului", care puteau asculta lecţiile lui Heliade Rădulescu şi ale altor învăţaţi ai timpului. În portret, Dinicu Golescu este îmbrăcat după moda rangului şi a vremii sale. Barba stufoasă lasă să se întrevadă o figură de bonom şi doi ochi ce caută, parcă, retrospectiv, depărtările drumurilor europene din anii 1824, 1825, 1826, excursie care a generat celebra carte **Însemnare a călătoriii mele**. Pe aici pe undeva, îmi spun în sinea mea, într-o încăpere a conacului, la o masă de lemn scump ori pe vreun fotoliu însemnat de patina anilor, s-a gîndit, poate, nu o singură dată cărturarul la soarta «Societăţii literare», al cărui membru fondator a fost, sau la destinul ziarului pe care l-a sprijinit să apară în urbea de pe malurile Dîmboviţei şi ale Colentinei.

Un alt portret îl înfăţişează pe Alexandru G. Golescu, fruntaş al grupului democrat-revoluţionar de la 1848. Arăpilă, cum îl numeau prietenii, a fost secretar al guvernului din 1848, agent al acestui guvern în Occident, luptător pentru Unire, ministru şi prim-ministru în 1870. El seamănă, în conturul săvîrşit de pictor, cu înaintaşii săi din aceeaşi familie, de la care casa memorială prin odăile căreia îmi port paşii păstrează amintiri scumpe: Ştefan, Nicolae, Alexandru. Aproape de portretul lui Arăpilă, privirea îmi întîlneşte chipul îndurerat al prietenului său Nicolae Bălcescu. Apoi, pe alţi pereţi, din rame mari, aurite, sau de pe mese scunde, din rame de mici dimensiuni, alte şi alte chipuri se uită la mine. Le observ cu pioşenie şi respectul cuvenit şi repet în gînd, ajutat şi de explicaţiile ghidului, atîtea şi atîtea momente legate de memoria conacului. Îmi aduc aminte că aici s-a cimentat prietenia dintre cei doi Goleşti, Albu şi Arăpilă şi Nicolae Bălcescu. În timpul revoluţiei din 1848 s-au adunat aici, în repetate rînduri, fruntaşii mişcării. Într-una din aceste odăi luminoase a citit Arăpilă scrisoarea primită de la Bălcescu — păstrată în muzeu — şi tot aici au fost întocmite acte de importanţă şi s-au luat hotărîri majore pentru destinele Ţării Româneşti. Mai tîrziu, tot între aceste ziduri ale conacului, în camerele largi sau în cerdac, au petrecut Carol Davila şi soţia sa, Ana Golescu, zile şi nopţi cînd, şi ei, se îngrijorau de soarta oamenilor din popor.

— De la doctorul Carol Davila (1828—1884), precizează ghidul, organizatorul serviciului sanitar militar şi ocrotitor al sănătăţii publice, omul care, alături de N. Kretzulescu, a pus bazele învăţămîntului medical din ţara noastră, se păstrează în muzeu o trusă de campanie purtată în timpul războiului de independenţă (1877—1878), iar de la fiul său, Alexandru Davila, amintirea scrierii, aici, a piesei istorice **Vlaicu Vodă**.

Se păstrează, de asemenea, tot în odăile conacului, multe şi preţioase piese de mobilier de epocă: paturi, mese, scaune, oglinzi, covoare, scoarţe, candelabre, biblioteci, scrinuri. Aşezate cu grijă în camera de locuit a Zincăi şi a lui Dinicu Golescu, în cea a Anei Davila, în salonul de oaspeţi sau în alte încăperi, ele, ca şi celelalte relicve pe care e greu să le enumăr îmi spun, la fel ca şi altor vizitatori, că în vatra Goleştilor au gîndit şi au creat cîţiva dintre marii predecesori întru făurirea istoriei şi culturii naţionale. De fapt, istoria şi cultura în vatra argeşeană au făurit-o nu numai Goleştii. Pe aici au trecut Ion Heliade Rădulescu şi Nicolae Bălcescu. Dar a poposit, într-un amurg de viaţă, şi pandurul-pandurilor — Tudor Vladimirescu. Primului i se păstrează amintirea, mereu trează, în sălile şcolii-muzeu, iar ultimului — între cei ai foişorului de la intrarea în complexul muzeal...

„În viaţă încă fiind răposatul întru fericire Banul Radul Nicolaiuvici Golescu, părintele miei, s-au aşezat dascăl la moşiia Goleşti în odăile ce sînt înainte bisericii, pentru învăţătura copiilor satului în limba românească".

Cu aceste cuvinte evoca Dinicu Golescu înfiinţarea şcolii din vatra Goleştilor. Continua, apoi, rostind un mare adevăr: **„...că peste putinţă este de a dobîndi un neam bun năravuri întemeiate, îmbunătăţiri şi în scurt prefacere din rău spre bine, făr de întîia cîştigare a luminei, care îş ia începere şi întemeiere de la învăţătură".**

E aceasta concluzia la care a ajuns un spirit luminat, iubitor al oamenilor, dornic să contribuie la opera de instruire a poporului. De aceea, Dinicu Golescu a trecut la concretizarea gîndului său, printr-un gest practic de o importanţă covîrşitoare: **„...am hotărît să întocmesc la moşia me, Goleşti, şcoală slobodă obştească, unde pot merge fii nobleţii, ai norodului, şi măcar şi robi pămînteni şi streini, pentru limba românească, nemţească, grecească, latinească şi italienească..."**

Şcoala din Goleşti a fost deschisă **„la let 1826, Mai întîi"**. O puteau frecventa copii provenind din toate clasele sociale — **„negustoriu, sau boiaru, sau birnic, sau măcar şi rob"** — Învăţătura era gratuită, toată cheltuiala fiind suportată de către întemeietor, din veniturile moşiei.

Clasele şcolii nu erau prea încăpătoare, dar aveau ferestre suficient de mari ca să poată pătrunde căldura şi lumina soa-

FILE DIN ISTORIA TURISMULUI

relui de primăvară prin ele. În mijlocul lor, școlarii erau așezați în bănci rînduite. Profesorii, ajutați de monitori, își risipeau energia dăruindu-și cunoștințele învățăceilor. Elevii, la început mai puțini, pe urmă tot mai mulți, veneau și ascultau și repetau și răspundeau la întrebările profesorilor.

— Cît timp a funcționat școala lui Dinicu Golescu?

— Între 1826—1830, răspunde ghidul, aici în odăile clădirii din dreapta intrării ce duce la conac. Metoda de predare, utilizată și aici, era cea lancasteriană.

Mă uit, odată cu alți vizitatori, la graficul așezat într-una din fostele clase, la bănci, la documentele autografe, la manualele după care se învăța. Iată **Gramatica** lui Ienăchiță Văcărescu din 1787, întîiul **caiet de caligrafie tipărit** în 1837, **Abecedarul** alcătuit de D. Jianu din Cîmpulung Muscel, ediția din 1840 și chiar scrierile dedicate învățămîntului, ale Golescului. Sînt, toate, documente emoționante vorbind despre începuturile de lumină și de luminare a mulțimilor. Privindu-le aievea, mă gîndesc la strădaniile boierului Dinicu, la Heliade Rădulescu, la transilvanul Gheorghe Lazăr și la moldoveanul Gheorghe Asachi — marii ctitori pentru totdeauna ai învățămîntului românesc. I-am reîntîlnit pe toți în suflet și în memorie pe cînd vizitam secția pedagogică a complexului muzeistic din Golești.

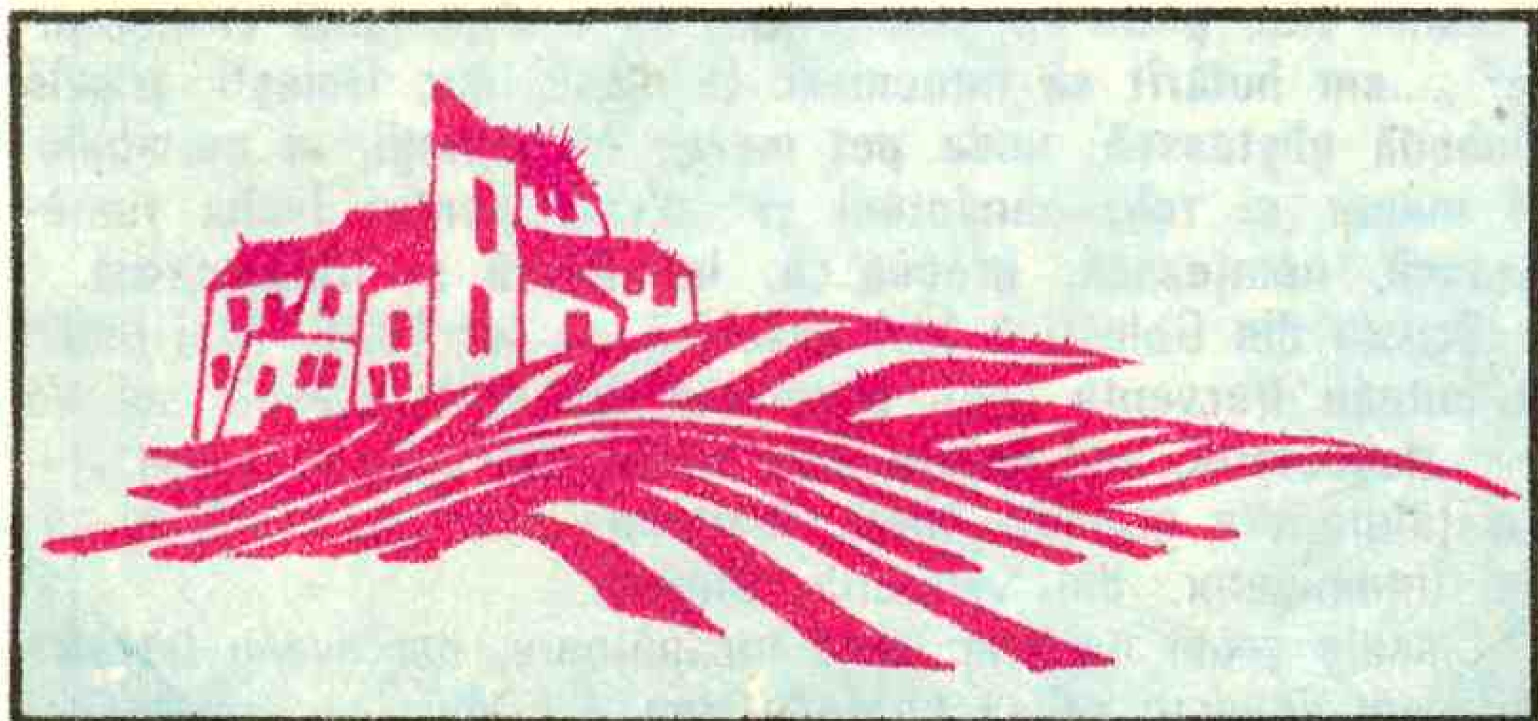
Foișorul e situat la intrarea în complexul muzeistic, chiar deasupra porții. Destinul lui a fost, mereu, același: loc de observare și supraveghere a împrejurimilor. De pe terasa lui vor fi privit Goleștii, nu o singură dată, incendiile ce mistuiau pădurile de pe dealuri sau holdele cîmpurilor, în depărtare. Vor fi văzut, poate, cete de năvălitori străini devastînd hotarele moșiei. Vor fi ascultat, apropiindu-se, caleștile trase de cai osteniți, ori copitele, sunînd sec, ale bidiviilor purtînd pe spinările lor vestitori ai bucuriei sau ai semnelor de îndurerare. Vor fi urmărit, cu ochii în lacrimi, cei dragi, rămași acasă, plecarea la învățături a copiilor. De aici, din foișor, a fost furat pandurilor și poporului conducătorul mișcării revoluționare din 1821, Tudor Vladimirescu. A fost furat mișelește și ucis mișelește în urma unui complot al eteriștilor și al boierilor dușmani lui. Tudor se stabilise la Golești pentru cîteva zile — 18—21 mai — după ce, trădat de Ipsilanti, părăsise Bucureștii, intenționînd să se retragă în Oltenia.

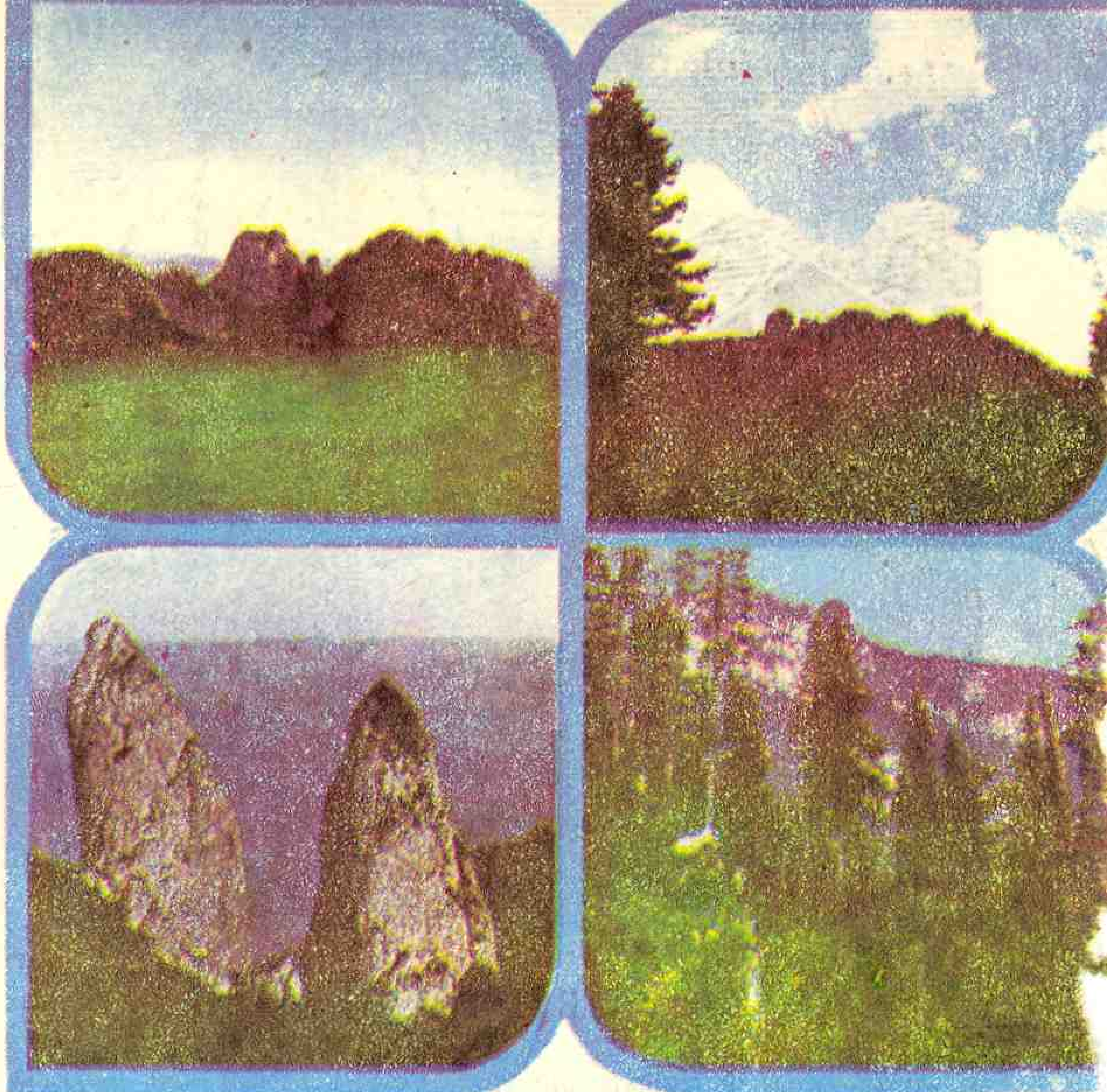
Dar a fost răpit și ucis în cea de a 27-a zi a lunii.

Tot într-o zi de mai, cîțiva ani mai tîrziu, Dinicu Golescu hotărîse să înființeze, în imediata apropiere a foișorului, școală pentru „fiii norodului".

Să-și fi amintit oare boierul de crezul rostit cu voce tare, al Vladimirescului: „Patria este norodul, nu tagma jefuitorilor?"

Nu știu dacă și-a amintit. Știu însă sigur, am văzut cu ochii mei, că aici la Golești, memoria caselor, a zidurilor, a lucrurilor lasă amintirea să se preumble în voie în trecut, printre fragmente de istorie națională. Sînt fragmente reconstituite cu migală și hărnicie de contemporanii noștri — autori pricepuți ai ansamblului muzeistic.

NEDUMERIRE

Cine dintre drumeții pasionați, tineri sau mai vîrstnici, n-a urcat măcar o dată Ceahlăul ori Bucegii? Iar dacă le-a urcat crestele, cine nu s-a simțit copleșit de frumusețea imaginilor pe care muntele le-a relevat privirilor? Te simți parcă mai aproape de cer, te simți în libertate deplină acolo sus, împresurat de măreția naturii...

Eu, de cîte ori am fost pe munte, m-am desprins cu greu din brațele lui. Cînd trebuia să mă smulg, totuși, din vraja lui, amintirea priveliștilor întîlnite îmi stăruie în suflet, ca o obsesie, zile și nopți lungi. Ceahlăul, de pildă, l-am urcat numai de două ori. Dar memoria mi-a păstrat vii în minte întîmplările drumului, cele de la cabană, promenadele pe platou. Îmi amintesc, între altele, că o colegă de excursie, Cici, studentă la Iași, ca și mine, în vremea unuia din urcușuri, era încălțată cu pantofi avînd toc-cui. I s-au rupt tocurile, i s-au stricat pantofii, încît a trebuit să-i împrumutăm noi ciorapi groși de lînă ca să poate ajunge sus. La coborîre, cabanierul i-a împrumutat un soi de sandale, uitate de cineva acolo...

Cînd urcam Ceahlăul — e drept că e cam mult de atunci — mă gîndeam la atîția și atîția care i-au defrișat potecile în vremuri de demult. Între ei, îi știam pe Veniamin Costache, pe principele Sturdza, pe Gheorghe Asachi, pe J.A. Vaillant, care s-au bucurat de plăcerile excursiei pe „muntele sfînt al moldovenilor" încă înainte de 1850. Mă întrebam atunci, ca și acum, dacă Dimitrie Cantemir a avut ori nu prilejul să-l urce. Sînt ani de atunci, dar mă întreb încă dacă descrierea frumoasă care i-a făcut-o avea la bază o cunoaștere reală a masivului sau era consecința lecturilor ori a imaginației.

Dar iată cum descria principele moldovean, el însuși un mare călător, „statuia" Ceahlăului...

„Cel mai înalt dintre munți este CEAHLĂUL, care, dacă ar fi intrat în basmele celor vechi, ar fi fost atît de vestit ca și OLIMPUL, PINDUL sau PELIAS. Este așezat în părțile NEAMȚULUI, nu departe de izvorul TAZLĂULUI, iar mijlocul lui e acoperit de zăpezi veșnice; pe vîrful lui însă nu se găsește pic de nea, fiindcă pare să fie deasupra norilor de zăpadă. Din vîrful său, care se înalță ca un turn, se prăvale un pîrău foarte limpede, ce se năpustește cu mare larmă peste stînci abrupte și se varsă în Tazlău. Drept în vîrf se vede o statuie străveche, înaltă de cinci coți, înfățișînd, de nu mă înșel, o bătrînă cu douăzeci de mioare, din a cărei parte firească curge întruna un izvor... Înălțimea cea mai mare a muntelui se poate vedea mai cu seamă atunci cînd, pe timp senin, la asfințitul soarelui, el poate fi zărit de la Cetatea Albă, cetate ce se află la șaizeci de ceasuri drum depărtare, în întregime și atît de limpede, ca și cînd s-ar afla în apropiere, lucru care cu greu s-ar putea spune, după cum cred eu, chiar despre piscurile cele mai vestite."

PĂSTRAREA PURITĂȚII LIMBII

Istoricul Alesandru Papiu Ilarian (1827—1877), tribun, alături de Ioan Buteanu și Avram Iancu, al revoluției transilvănene din anii 1848—1849, profesor la Iași, juristconsult al Moldovei, procuror la Curtea de casație, ministru de justiție în guvernul Mihail Kogălniceanu din 1863, procuror general la Casație și membru al Societății Academiei Române unde, în 1869, a rostit primul discurs de recepție, a fost, încă de pe cînd era doar student la liceul călugărilor piariști din Cluj, un înflăcărat apărător și propagator al limbii române, al purității ei, al orientării ortografiei ei după principiul fonetic, al feririi ei de **„neologisme nesocotite care-i strică frumusețea putînd duce ușor la ridicarea de baricade între popor și intelectuali"**.

Ca student la Cluj, Papiu înființează prima revistă studențească **Zorile**, caligrafiată cu litere latine, prin intermediul căreia caută să trezească în rîndurile celor vreo treizeci de studenți români, îndeosebi în cei de prin nordul Transilvaniei **„cu totului sleiți întru naționalism"**, dragostea pentru limba strămoșească, pentru cultură **„care numai națională poate fi"**. **„Iată**, scrie Papiu (avea 18 ani), **în zări depărtate se cam arată zeița înțelepciunii, Minerva, cu strălucitoarele-i vestminte din care se revarsă și către noi o bine-cuvîntată rază. Iată că ne cheamă și pe noi la dînsa. veniți iute cu toții... Veniți, grăbiți să ne aruncăm în consolatricele-i brațe... Haideți să arătăm pizmuitorilor noștri că și noi încă sîntem din acei fii ai pămîntului care adoră știința, artele și măestriile, cu un cuvînt tot ce e înalt, frumos și divin"**.

Într-un substanțial studiu, trimis **Foii pentru minte, inimă și literatură**, scoasă la Brașov de G. Barițiu, în chiar ziua izbucnirii revoluției maghiare la Tîrgu Mureș, unde făcea practica de avocat, el atrage atențiunea fruntașilor români de pretutindinea, că două lucruri sînt de cea mai mare necesitate: ștergerea iobăgiei fără desdăunare și apărarea limbii, care e puterea cea mai formidabilă a unei națiuni. Ea este asemenea unui munte de granit pe care nici un străin nu-l va putea străbate ca să ne robească" **Această limbă, dulce, melodioasă, prețuiți-o, iubiți-o, păstrați-o mai presus de toate, asemenea ca strămoșii noștri. Iubirea, prețuirea limbii române, să nu aibă margini. Așa să o iubiți încît chiar și atunci cînd veți muri să mai rămînă în voi o scînteie din ea"**.

Limbă, în concepția lui Al. Papiu Ilarian, trebuie să fie principala preocupare a celor care conlucrează la educarea tineretului. Din Padua, unde studia dreptul, cu scopul de a deveni profesor la universitatea românească ce urma să se înființeze la Cluj, el atrage atenție, în studiul **Neologismul**, publicat tot în foaia lui G. Barițiu de la Brașov, că **„nu este limbă mai curată decît limba română, nu este ideie căreia limba noastră să nu-i păstreze o formă proprie extensivă"**.

Ca profesor la Iași, inaugurînd în ziua de 24 februarie 1856 cursul **Statistica generală a Europei**, Papiu atrage atenția numerosului public din sală și studenților săi cum lingviștii europeni au ajuns la convingerea că fără studiul limbii române rătăcesc în toate încercările lor în legătură cu stabilirea originei limbilor romanice. Nu va trece mult timp, afirmă el, și se vor convinge cu toții că rămășițele limbii etrusce și cele ale altor limbi primitive din Italia, mai repede se pot explica cu autorul limbii vorbită de poporul român. El subliniază cu mîndrie că limba poporului român nu este împărțită în dialecte, excepție făcînd doar graiul macedo-românilor. Cît privește cuvintele străine din limba noastră, ele sînt **„rămășiță a domniilor barbare care s-au trudit din răsputeri să ascundă fața cea nobilă a limbii române"**. Datorința îndrumătorilor generației tinere trebuie să fie cultivarea limbii române pe fundamentul păstrat de popor cu o temeritate fără de egal.

Al. Papiu Ilarian a fost un istoric. Ca secretar al Comitetului național Român, constituit după adunarea de la Blaj din mai 1848, student la universitatea din Viena fiind a tipărit primele două volume (1851 și 1852, avea 23—24 ani) din lucrarea sa fundamentală **Istoria românilor din Dacia superioară**. Ca membru activ al Societății Academice Române a fost cooptat și a activat în cadrul secției de istorie cînd a scris **Viața și opera lui Georgiu Șincai de Șinca**, neegalată pînă acum în literatura de specialitate. A doua lui preocupare la Societatea Academică Română a fost limba română, îndeosebi gramatica ei, participînd activ la migăloasele lucrări care au dus la tipărirea dicționarului lui Massim și Treboniu Laurian.

Pornind în lume dintr-un sat din Sălaj (**Bezded**) și petrecîndu-și copilăria într-un sat de pe Mureș **Budiul de Cîmpie** (azi Papiu Ilarian), el a vegheat cu statornicie ca bogățiile și frumusețile limbii vorbită de poporul român să nu fie sufocate **„nici de arhaisme inexpresive culese de prin bucoavne, nici de neologisme sau barbarisme"**. Nu s-a sfiit să poarte răsunătoare polemică cu Timotei Cipariu, demonstrînd convingător că nici ortografia lui August Treboniu Laurian din **Testament**, (tipărit în 1840), nici cea din **Gramatica** (1855) a părintelui filologiei române de la Blaj, impusă de ASTRA ca singura valabilă în cuprinsul Transilvaniei, nu mai pot fi îndreptar pentru limba română în a doua jumătate a secolului al XIX-lea pentru simplul motiv că etimologismul lor este cu desăvîrșire străin poporului. Să nu renunțăm la graiul poporului, îndeamnă Papiu; să dăm poporului o scriere bazată pe fonetism.

Istoria a demonstrat cu prisosință că punctul de vedere al lui Papiu, singuratic în vremea cînd l-a exprimat, a fost cel just.

A. Corneliu

FILE DIN ISTORIA TURISMULUI

CARAGIALE, ORGANIZATOR DE EXCURSII TURISTICE...

În ultimul deceniu al secolului trecut, legăturile lui I.L. Caragiale cu orașul Piatra Neamț erau întreținute de prietenia cu cîțiva localnici. Printre ei: avocatul Lazariu, Nicu Albu, Calistrat Hogaș, familia Isăcescu, institutorul Halunga. La acesta din urmă trăgea, uneori, dramaturgul cînd sosea în cetatea de sub Pietricica. Se adunau aici, seara, în jurul oaspetelui, prie-

FILE DIN ISTORIA TURISMULUI

tenii, pentru discuţii lungi şi partide de table. De multe ori, societatea astfel constituită se destrăma abia în zorii zilei următoare...

Adesea, în compania amfitrionilor, scriitorul bucureştean făcea promenade prin oraş ori drumeţii prin munţi şi pe la vechile ctitorii de artă nemţene. Odată şi-a asumat chiar el sarcina organizării unei excursii...

Pentru reuşita ei, a redactat un program detaliat, pe zile, care a fost publicat postum în ziarul **Avîntul** din Piatra Neamţ, în anul 1923...

„Marea excursie română în judeţul Neamţ", cum îşi numea Caragiale iniţiativa, trebuia să se desfăşoare între 20—23 august 1898. Urmau să participe la ea localnicii şi cîţiva invitaţi din Bucureşti.

Pentru prima zi, programul prevedea, între altele: **„Primirea oaspeţilor bucureşteni, la sosirea trenului 25, orele 8,10 dimineaţa. Schimb de discursuri. Îmbrăţişări cordiale, excursioniştii iau loc în trăsură... Amiază, dejun Văratec... Seara, cină pastorală, table etc. şi noaptea odihnă la mănăstirea Neamţului".**

A doua zi, drumeţii trebuiau să ajungă la Durău, iar în a treia la Tarcău, încît în amurgul celei de a patra zile — să se petreacă **„reintrarea triumfală în reşedinţa judeţului Neamţu"**.

Cum se poate observa, tonul în care este redactat programul excursiei propuse de Caragiale este spumos, specific marelui comedian. Dar programul în sine şi preocuparea pentru întocmirea lui e o dovadă că Nenea Iancu avea pasiunea călătoriilor turistice, cum au avut-o şi continuă s-o aibă mai toţi oamenii de cultură, ştiinţă şi artă români.

Pentru istoria turismului nostru, iniţiativa din 1898 a lui I.L. Caragiale înseamnă o pagină de excepţie, aproape necunoscută.

OTRAVA

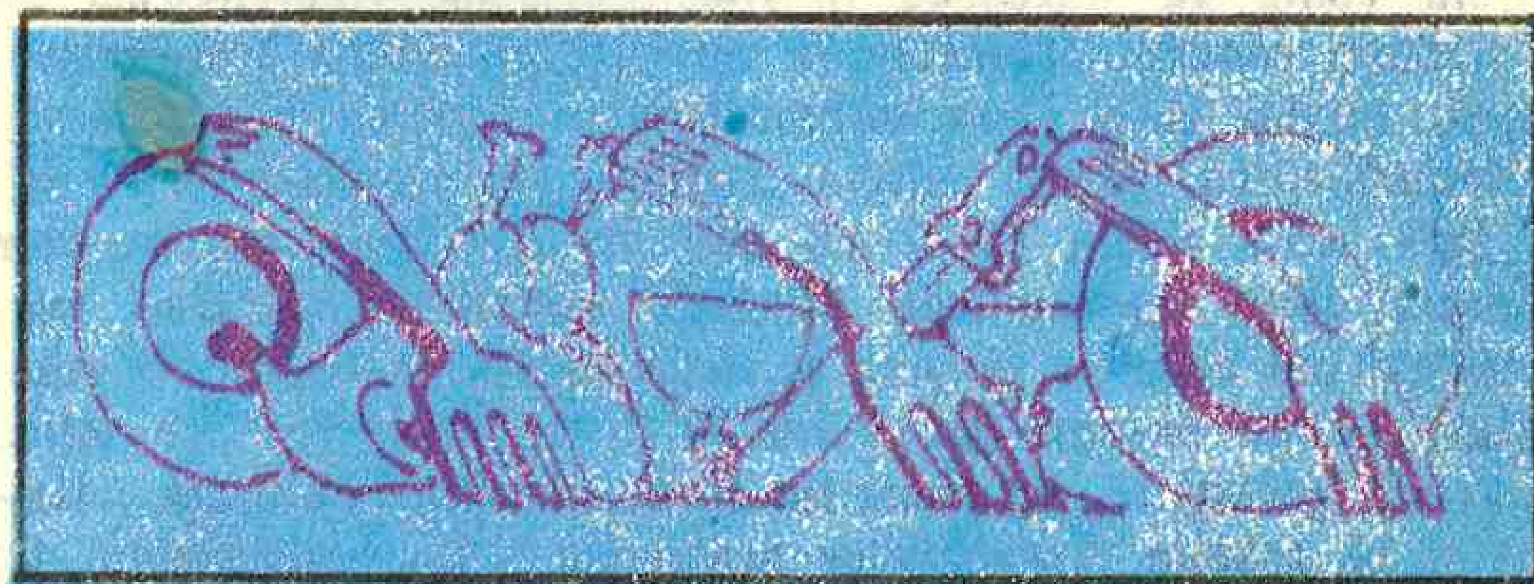
Indienii onas, populaţie numeroasă, în Ţara de Foc, au constituit una dintre preocupările de cercetare importante ale lui Iuliu Popper în sudul Americii de Sud. Pînă în 1890 a fost sprijinit de preşedintele Argentinei Miquel Juárez Celman şi de guvernul central condus de el. După această dată, noile autorităţi nu mai manifestau nici un interes faţă de onasi. Dimpotrivă, au permis exterminarea ori capturarea lor de către albi. Sînt cunoscute — din anii aceia — cazuri pe care românul le-a demascat cu vehemenţă: un vînător de onasi", scoţianul Mc Lenan, a încasat 412 lire sterline pentru capetele indienilor ucişi; un grup de asasini a vîndut capetele indienilor omorîţi Muzeului antropologic din Londra primind cîte opt lire sterline pentru fiecare fuegian ucis!; în 1886, pe ţărmul golfului San Sebastián au fost răpiţi copii şi femei, cu scopul de a fi duşi la Buenos Aires, ca să fie **expuşi** în faţa publicului; francezul Maurice Maître a atacat, la ţărmul golfului San Felipe, o familie de băştinaşi, a pus-o în lanţuri şi a transportat-o la Paris la Expoziţia mondială, prezentîndu-i pe cei 11 selkmani ca fiind canibali; în cuşti cu gratii, prizonierii au fost plimbaţi apoi prin Londra şi Bruxelles...

Împotriva acestor practici, Iuliu Popper a ţinut conferinţe la Institutul geografic din Buenos Aires, a publicat articole demascatoare în presă, a scris ministrului argentinian al Justiţiei. Într-un protest, trimis în iunie 1891, acuza de omucidere pe doi francezi, Willems şi Rousson, care „au asasinat bătrîni fără apărare, au răpit femei de lîngă soţii lor, şi-au satisfăcut instincte bestiale". În acelaşi document, exploratorul plecat din Bucureşti nota: **„indianul onas este nobil, cu inimă largă, nu fumează, nu bea, nu calcă legile naturii, este infinit mai bun decît alte fiinţe civilizate; aceşti oameni nu au intelect puternic şi dovedesc sentimente de umanitarism. Îi iartă pe duşmani, au afecţiune familială şi sînt îndureraţi pentru rudele moarte. Onasii sînt acuzaţi că sînt hoţi, dar aceasta nu este adevărat".**

Perseverînd în lupta de apărare a fuegienilor, Iuliu Popper a cîştigat de partea sa opinia publică. A răscolit, totodată, ura duşmanilor — colonialiştii de pe teritoriul chilian, guvernatorii din Ushuaia, reprezentanţii noilor autorităţi administrative, care nu priveau cu ochi senini pe vechii colaboratori ai preşedintelui Celman. Aceştia, uniţi, i-au intentat un proces la Buenos Aires. Inculpatul, **„om curajos, şi hotărît, dar şi un bun mînuitor al condeiului şi cunoscător al jurisprudenţei"**, cum se exprima A.S. Tschiffely într-o carte, era pe punctul să iasă victorios din odioasa înscenare juridică. Victoria sa le-ar fi stricat toate planurile acuzatorilor mincinoşi, puternici atunci prin poziţia şi relaţiile lor politice şi sociale.

Pe cînd se desfăşura încă procesul, trupul lui Iuliu Popper, fără suflet, a fost găsit — întins pe podeaua camerei în care dormea — în dimineaţa zilei de 6 iunie 1893. Medicul a declarat că moartea s-a datorat unui atac de cord.

Se pare însă că otrava a fost cauza reală a decesului...

CÎRNĂCIORI „ARGENTINIENI"

La 18 august 1897 pleca din Anvers, în călătoria sa antarctică, vasul „Belgica". La bord se afla un echipaj compus din 19 membri, condus de comandantul Adrien Gerlache. În afara matelotilor, ceilalţi expediţionari aveau preocupări ştiinţifice şi un scop bine precizat: explorarea complexă a Polului Sud. Expediţia a durat, cum se ştie, pînă în 1899. Printre protagoniştii ei, alături de Roald Amundsen, Georges Lecointe, Emile Danco, dr. Friederick Cooc, Henryk Arktowski, Antoine Dobrowoeski, figura şi Emil Racoviţă, ca naturalist.

La întoarcerea din regiunile polare sudice, „Belgica" a făcut o escală în Argentina. Aici, colonia românească l-a primit pe Emil Racoviţă cu onoruri. În cinstea lui au fost organizate, între altele, adevărate banchete.

Odată, o romăncă, doamna Decour, căsătorită cu un argentinian, l-a servit, la ea acasă, cu cele mai alese bucate. La un moment dat, a aşezat pe masă o farfurie cu cîrnăciori bine rumeniţi, aburind.

— Serviţi, domnule Racoviţă! şi-a îmbiat ea oaspetele.

Deşi sătul, tînărul savant n-a putut rezista insistenţelor amfitrioanei. A luat un cîrnăcior, a gustat din el, l-a mîncat, apoi a cerut altul şi altul...

— Sînt delicioşi aceşti cîrnăciori argentinieni! a exclamat musafirul. Aş vrea să-mi spuneţi cum i-aţi preparat...

— Ca la noi la Bucureşti, din carne tocată, cu puţin usturoi, cu piper şi cu sare...

Auzind răspunsul, Racoviţă a făcut ochii mari, parcă ruşinat, neştiind ce să spună.

Gazda i-a explicat că mîncase mititei pregătiţi după reţeta muntenească, dar cărora el, moldoveanul, cu siguranţă n-avusese prilejul să le simtă pînă atunci gustul, fiindcă la Iaşi, unde se născuse şi copilărise, se pare, nu se cunoştea acest fel de bucate...

O NOUĂ ŞTIINŢĂ...

În dimineaţa zilei de 15 iulie 1904, vaporul Roland, pe care efectuau cercetări oceanografice lucrătorii de la Banyuls sur Mer, arunca ancora la Porto Cristo, în insula Majorca. De pe vas, au coborît G. Pruvot, Emil Racoviţă şi Odeon de Buen. Veniseră aici să exploreze vestita peşteră Cueva del Drach. Au intrat toţi trei în imensa grotă şi, timp de trei zile, au cules o sumedenie de cavernicole (**fiinţe care locuiesc în peşteri**). La un moment dat, atenţia lui Racoviţă i-a fost reţinută de un răcuşor, incolor şi orb, care semăna extrem de tare cu animalele marine cunoscute, dar pe care, pînă atunci, nimeni nu-l descrisese. Prezenţa lui în apele dulci ale golului subteran l-a mirat pe savantul român. De aceea, i-a consacrat un studiu amănunţit. Curînd, a înfiinţat o revistă, **Biospeologia**, în paginile căreia se publicau observaţiile specialiştilor privitoare la animalele din peşteri. Prin revistă şi prin studii separate, pornind de la răcuşorul descoperit în grota de la Cueva del Drach, Emil Racoviţă a pus bazele unei noi ştiinţe — **biospeologia**.

Mult mai tîrziu, în 1920, tot ca o consecinţă a descoperirii din călătoria făcută în insula Majorca, acelaşi învăţat a înfiinţat la Cluj primul institut de speologie din lume.

A.D. XENOPOL – REPORTER DE CĂLĂTORIE

Marile personalităţi trec în eternitate, de obicei, lăsîndu-şi semnele perenităţii faptelor — cele ştiute de toată lumea — într-un singur cîmp al creativităţii. Numai giganţii ştiinţelor şi culturii rămîn — dar şi aceştia în cazuri destul de rare: un Michelangelo Buonarroti, un Leonardo da Vinci, un Shakespeare, un Goethe — cu toată opera plasată mereu sub fasciculul de lumină al unui interes egal şi constant. La noi, de pildă, cîţi mai reţin, din rîndul marelui public cititor, că Iorga a fost poet? Că Blaga nu e numai filosof şi poet? Că George Călinescu e şi poet şi dramaturg, pe lîngă istoricul literar şi romancierul ştiut? Există o lege implacabilă a receptivităţii valorii în postumitate: timpul selectează şi decantează, uneori pripit şi răutăcios, nu întreaga valoare, ci numai fragmente din ea. Procesul acesta ne apare firesc şi aproape că nu ne putem opune derulării lui. Numai arar, în împrejurări aniversare, ne amintim o clipă de complexitatea şi diversitatea creaţiei marilor noştri înaintemergători. Atunci le evocăm figura cu întreg spectrul de culori al nimbului ce şi l-au durat în viaţă. O clipă doar, apoi nuanţările dispar, investigaţia cercetătorilor se opreşte brusc, gestul repunerii în circulaţie, prin ediţii complete, a **întregii opere** se înregistrează — în afara unor cazuri foarte fericite — ca o simplă rostire ademenitoare, de circumstanţă şi propagandă. De aceea, tentativa rememorării pasiunilor predecesorilor, a acelor pasiuni care le-au fost uitate, dar care le întregesc personalitatea, dincolo de ceea ce se cunoaşte, îndeobşte despre ei, poate însemna un act gustat sincer, bine venit, nu numai unul de curiozitate efemeră. Cum sperăm să se întîmple cu evocarea de acum...

FILE DIN ISTORIA TURISMULUI

A.D. Xenopol (24 martie 1847—27 februarie 1920) a fost istoric, filosof, sociolog, jurist. E autor al unei opere vaste din care, deasupra întregului edificiu, se ridică cîteva titluri: **Istoria românilor din Dacia Traiană** (6 volume, 1888—1893), **Domnia lui Cuza Vodă** (1903), **Istoria partidelor politice din România** (1910—1911). Dar el, încă din tinereţe, a fost şi un pasionat călător. O pasiune care, între altele, s-a concretizat în note şi impresii de călătorie risipite în publicaţiile vremii, apoi, parţial, adunate în volum.

Ca reporter de călătorie, A.D. Xenopol a debutat în **Convorbiri literare**, XVII, 10, 11, 12, 1884, cu o suită de articole despre Mehadia. În **Lumea ilustrată**, II, 25—26, 1893, publica impresiile dintr-o **Excursie la Rădăşeni**. A urcat Ceahlăul, poate nu o singură dată, şi a scris, în **Arhiva**, XVII, 1906, **Un suiş pe Ceahlău**. În **Viaţa Românească**, VII, 1912, îşi comunica impresiile după o călătorie la Rîşnov (**Rîşnovul de lîngă Braşov**), iar în **Noua revistă română**, XIV, 1913, tipărea, sub titlul **Din fuga trenului**, alte note de drum. (**Apud**, Al. Zub, **A.D. Xenopol, Bibliografie**, 1973). Cea mai mare parte din însemnările lui de călătorie au fost reunite în două volume: **Amintiri de călătorie**, 1901, şi **Tablouri din natură**, 1913.

Voi nota, mai jos, cîteva consideraţii pe marginea volumului din 1901, Iaşi, Tipo-litografia H. Goldner...

Cartea conţine şapte capitole-reportaje: **O călătorie în Bucovina** (1888), **O călătorie în Şviţeria** (1892), **O călătorie prin Austria - Şviţeria şi nordul Italiei, Lacul celor Patru Cantoane** (1893), **O suire pe Pilatus** (1893), **Mehadia**, **O excursiune la Karlsbad**.

Toate drumurile istoricului, ale căror ecouri sînt cuprinse în carte, au fost efectuate pînă în 1893. Itinerarele pornesc din Iaşi, dar se resfiră în direcţii variate: Bucovina, Austria, Elveţia, Italia. Ele au, ca sorginte a derulării lor, neastîmpărul fiinţei autorului, mărturisit, dealtfel, în **O călătorie în Şviţeria**: **„De cum începe a adia vîntul de primăvară, un dor nesfîrşit se aprinde în sufletul meu... Pieptul mi se umflă şi răsuflu din adînc, de cîte ori mă aflu în sînul frumoasei naturi... Păsările îmi lămuresc însă năzuinţa; înţeleg dorul care mă munceşte. Este dorul de ducă, dorul de a mă pierde şi eu în lumi necunoscute, străine de a mea"**.

Acum vizitează localităţi ca Viena, Salsburg, Landeck, Zug, Lucerna, Interlaken, Berna, Geneva, Evian. Altă dată se va opri la Semmering, Innsbruck, va străbate, cu trenul, Saint Gothardul şi va fi uimit de realizarea grandioasă a tehnicii de atunci, va vizita lacul celor Patru Cantoane, va urca, cu trenul, muntele Pilatus, **„aşezat aproape de Lucerna, pe malul celor Patru Cantoane"**. În Mehadia şi-a petrecut vacanţa anului 1893 (**„În o zi din luna lui Cuptior mă urcai în trenul ce era să plece din Bucureşti către Vîrciorova"**), a participat la viaţa staţiunii din perioada băilor estivale, a descris-o ca o aşezare turistică, iar **„în ziua de 20 iulie"** a urcat pe Domogled. A părăsit staţiunea în 10 august 1893 călătorind, cu vaporul, pe Dunăre, de la Orşova la Brăila. Excursia la Karlsbad a istoricului a fost determinată de nevoia unui tratament împotriva obezităţii; din Marienbad a voiajat, alături de doi compatrioţi, Merlescu şi Botăş, cu omnibuzul.

Cel mai reprezentativ reportaj din volumul analizat este, însă, fără îndoială, primul: **O călătorie la Dorna în Bucovina.** Lectura lui facilitează formularea cîtorva opinii-concluzii privindu-l pe A.D. Xenopol **ca teoretician al gestului călătoriei, observator al mediului socio-uman şi peisagistic cunoscut cu prilejul peregrinărilor, scriitor înzestrat cu ştiinţa evocării şi a descripţiei literar-artistice.**

A.D. Xenopol e un călător asupra căruia natura a exercitat o atracţie fascinantă: **„Totdeauna am căutat ca să-mi scald cugetarea şi simţirea în izvorul cel veşnic proaspăt al naturii. Ce am văzut, am spus pe cît mi-a fost cu putinţă; ce am simţit însă a fost totdeauna deasupra puterii mele de rostire..."**.

FILE DIN ISTORIA TURISMULUI

Cum se ajunge în natură, cum se realizează cel mai bine actul cunoaşterii prin călătoria turistică? e o întrebare ce primeşte răspuns tot din partea reporterului: **„Călătoriile au cîştigat mult în repeziciune şi îndemînare prin introducerea drumurilor de fier; au pierdut însă în interes"; „Fără îndoială că, pentru acel ce vrea să cunoască o ţară, călătoria cu locomotiva nu este mijlocul cel mai nimerit, şi că el trebuie să recurgă tot la sistemul cel învechit şi primitiv de călătorie, cu trăsura, călare, sau chiar pe jos, pentru a veni în strînsă atingere cu pămîntul şi poporul pe care vrea să-l studieze".**

Călătoria la Dorna a istoricului a urmat un traseu marcat de toponimicile Dolhasca, Fălticeni, Roman, satele Baia şi Sasca, **„Gura Humoarei"**, Vama, Cîmpulung, Valea Putnei, Iacobeni.

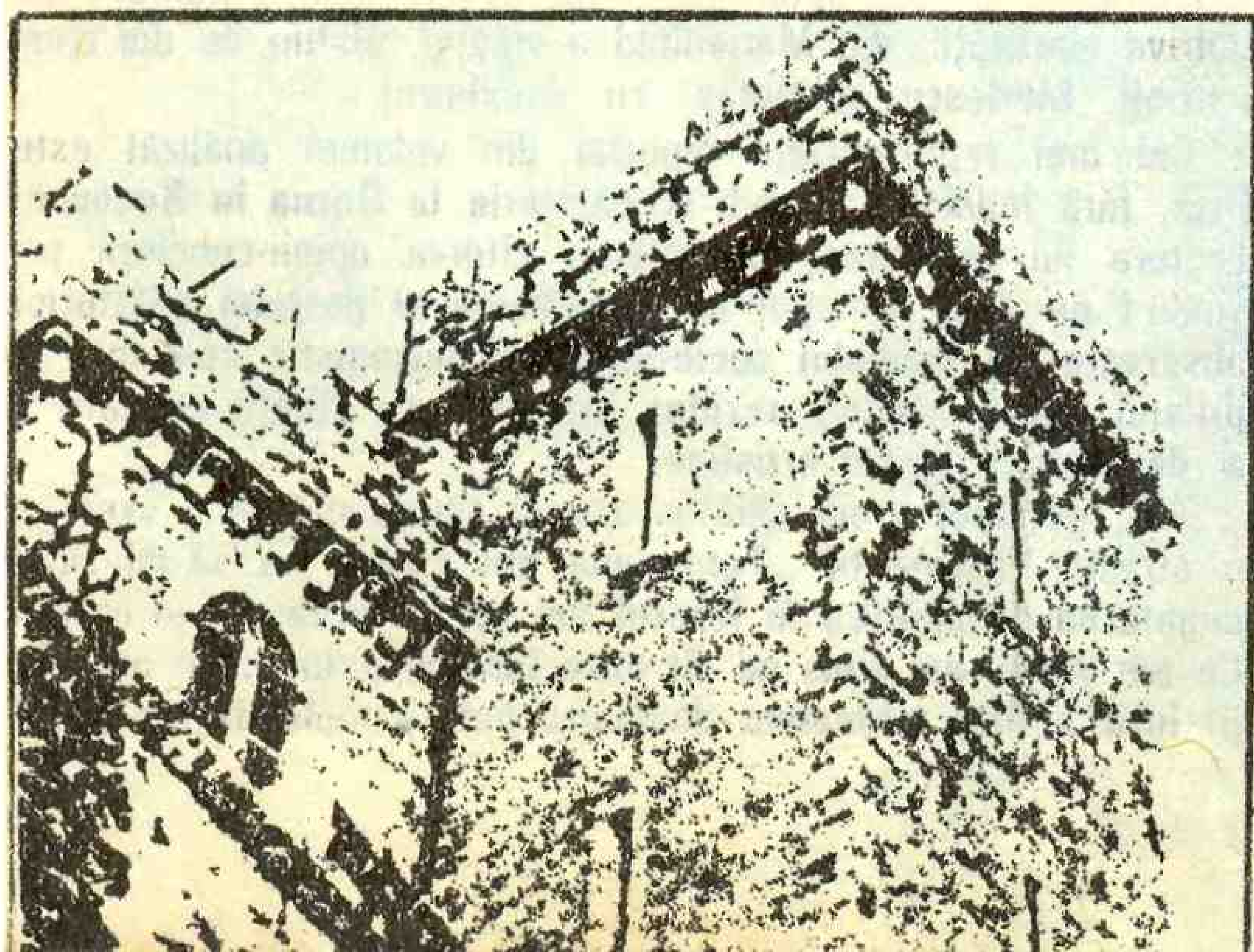
Observaţiile călătorului, de-a lungul drumului, sînt diverse, obiectiv-critice: **„Satele se zăreau rari în cale, cu aspectul sărăcăcios, cu casele mici, avînd nişte găuri în loc de fereşti, adeseori fără garduri în jurul lor, înconjurate, în loc de livezi, numai de spini şi de mărăcini".**

Cînd descrie staţiunea Vatra Dornei, ochiul reporterului cuprinde o gamă largă de aspecte, cunoscute atunci, de visu: **geografie („...un sat de munte, prin urmare foarte întins cale de vreo două ore pe jos de la un capăt la altul, însă îngust, aşezat în două, trei rînduri de case, pînă la temelia munţilor de-a lungul cărora se întinde"), valoarea curativ-medicală a izvoarelor de aici („Pe rîpa dreaptă a Dornei, aproape de revărsarea ei în Bistriţa, se află bogatele izvoare de apă feruginoasă care, după analizele făcute, întrec cu mult puterea apelor de Franzesbad şi se apropie, prin proporţia de oxid de fier ce conţin, de acele de la Schwalbach, dar sunt mai asimilabile decît aceste din urmă, încît întrunesc ambele însuşiri ale celor mai renumite ape feruginoase europene"), Statistici** (localitatea are o populaţie de 4000 locuitori, din care 2600 ortodocşi, 200 greco-uniţi, 600 catolici, 100 luterani, 500 evrei, 7 armeni, 5 mahomedani), **nivel de civilizaţie („Cît am stat în Dorna... nu am văzut nici un singur ţăran beat... Se bea şi la Dorna, dar cu cumpătare şi nu cu abuz"), turistic.**

Descrierile turistice scot în evidenţă şi calităţile de scriitor ale lui A.D. Xenopol. O scriitură fluidă, uşor de urmărit: **„Cu cît ne apropiem de strîmtoarea din Chei, cu atît albia rîului devine mai repede şi cursul apei mai pornit, munţii se apropiau tot mai mult de patul Bistriţei pînă-l restrîng cu totul între doi păreţi prăpăstioşi... Uneori tigva goală şi sălbatică a unei stînci pleşuve se înalţă, ca un turn părăsit, peste culmea chiar a brazilor. Soarele nu se mai vede: o răcoare pătrunzătoare te străbate, şi deodată auzi un vuet sălbatic şi îngrozitor, care-ţi îngheaţă sîngele în vine. Ajunsesem la Colţul Acrei".**

A.D. Xenopol, reporter de călătorie uitat, ar merita atenţie din partea editurilor. O lectură aplicată a scrierilor lui de acest fel ar duce, fără îndoială, la selectarea celor mai bune dintre ele şi la alcătuirea unui volum reprezentativ.

Valentin Borda

CONSTANTIN BRĂTESCU EXPLORATOR AL DOBROGEI

„Putem afirma, fără teamă de eroare, că de la Herodot, părintele istoriei, geografiei şi etnografiei, nimeni n-a privit cu mai mult interes şi cu mai multă înţelegere ţinuturile Dunării de Jos, decît geograful şi etnograful Constantin Brătescu".

Cu această apreciere întîmpina Simion Mehedinţi, în toamna anului 1939, pe mai tînărul său urmaş la catedra de geografie generală şi antropogeografie a Facultăţii de ştiinţe de la Universitatea din Bucureşti, Constantin Brătescu.

Brătescu venea aici după 30 de ani de activitate în învăţămîntul secundar şi universitar din alte părţi ale ţării şi cu faima de autor a numeroase lucrări ştiinţifice, dintre care se impuneau în mod special studiile sale de geomorfologie, cercetările de geografie umană şi geografie istorică.

De altfel, încă din perioada studenţiei desfăşurate la Bucureşti, ca şi în următorii trei ani petrecuţi la specializare la Leipzig şi Berlin, Constantin Brătescu publică o serie de lucrări geografice şi etnografice pentru ca, în curînd, stabilindu-se pentru o lungă perioadă ca profesor la Constanţa, marea sa capacitate de cercetător să se aplice cu pasiune şi predilecţie asupra Dobrogei.

De fapt, geograful era un fiu al acestui ţinut. Se născuse la Cîşla, un sat de lîngă Tulcea, în 1882; copil fiind, colinda prin bălţi, prin stufărişuri, prin lumea mirifică a deltei. Mai tîrziu, a străbătut pămîntul Dobrogei în lung şi în lat, observîndu-l, analizîndu-l.

După cum ne relatează un exeget al său, George Nimigeanu, locuitorii Dobrogei, cunoscîndu-l om demn şi gata să-i ajute, i se adresau profesorului Constantin Brătescu în multe împrejurări. Astfel, într-o vară, cînd lacul Taşaul era pe cale de a seca, ameninţînd cu dispariţia peştelui şi cu greutatea procurării apei, în special pentru vite, ei au solicitat sprijinul omului care umblă pe cîmpuri şi cunoaşte multe lucruri de folos". Geograful a analizat prompt problema, şi a publicat un studiu după care s-a construit un canal care ducea în lacul Taşaul apă dulce din lacul Mamaia.

Acest studiu a constituit prima lucrare de geografie aplicată în ţara noastră căreia i-a urmat lucrarea „Coasta de răsărit a Constanţei", elaborată în 1926, în care s-au arătat cauzele alunecărilor de teren şi ale surpării malurilor din partea de est a oraşului, indicînd şi măsurile ce trebuie luate pentru stăvilirea acestor fenomene.

Dar cîte alte lucrări semnate de Brătescu, rod al unor documente şi pasionate cercetări de teren, nu constituie azi un tablou de referinţă asupra teritoriului dintre Dunăre şi Mare?! Savantul a făcut investigaţii asupra reliefului, climei, apelor, vegetaţiei, toponimiei, etnografiei Dobrogei, a cules folclor, a interpretat diferitele evenimente istorice care privesc acest colţ de ţară.

Să ne amintim cîteva titluri de lucrări: „Contribuţii la studiul Deltei dunărene", „Mişcări epirogenetice şi caractere morfologice în bazinul Dunării de Jos"; „Pămîntul Dobrogei"; „Lacul Mangalia"; „Falezele Mării Negre"; „Fitogeografia şi soluŗiile Dobrogei" şi multe altele.

Şi dincolo de stilul riguros, ştiinţific, al lucrărilor, cu cîtă căldură ne apare descris peisajul caracteristic al ţinutului atît de îndrăgit de neobositul geograf!: „Dacă porneşti cu vaporul de la Galaţi la vale, spre Tulcea şi Mahmudia, din acelaşi nod vezi cum se desface o culme de dealuri care merg paralele şi în apropierea fluviului pînă ce se sting în bălţile deltei. Ele sînt înalte şi păduroase pînă în dreptul Isaccei unde se ridică dealul Saricei la 290 de metri. De la acest deal spre răsărit pădurea începe să dispară; colinele înşirate pe culme sînt tot mai scunde şi acoperite de aurul semănăturilor pînă aproape de vîrf. Numai în apropierea Mahmudiei, deasupra vechei cetăţi romane a Salsoviei, ele se mai ridică încă odată impunătoare în cele cinci vîrfuri ale Beştepei de pe creasta stîncoasă a cărora ai de asemenea una din cele mai frumoase privelişti dobrogene: spre miazănoapte vezi delta cu nesfîrşitele sale păduri de trestii, cu ochiurile sclipitoare de apă, cu turmele ce pasc pe grinduri, cu vasele ce plutesc pe fluviu; spre răsărit, înainte de revărsatul zărilor, vezi sclipind în zare Marea; iar spre miazăzi privirile ţi se duc peste întinderile argintii ale lacului Razim şi peste dealurile păduroase ale Babadagului care astupă zarea".

De altfel, geograful Constantin Brătescu, care în ceasurile de destindere traducea şi compunea versuri, a pus în descrierea ţinutului dobrogean multă culoare literară: „Pe la margini, peisajul bălţilor şi deltei: imense întinderi albastre, vinete, gălbui sau albe, după loc şi anotimp, raiul popoarelor de păsări acvatice şi migratoare, locul miliardelor de peşti de tot soiul. Cînd apele vin mari, întreaga întindere se transformă într-o mare de apă dulce, din care răsar insulele verzi de vegetaţie; atunci vasele plutitoare taie drumuri mari de-a dreptul fără a mai ţine seamă de firul apei, de gîrle sau de grinduri. Cînd apele scad, răsar în maluri rădăcinile sălciilor bătrîne, ca nişte măldări de bărbi roşcate de pescari. Insulele de plaur plutitor sînt purtate de vînt peste luminişuri de ape acoperite în parte de nuferi albi şi galbeni; cherhanale şi colibe pescăreşti apar pe grindurile joase. Iarna lacurile îngheaţă sticlă... În toamnele tîrzii incendii mari în pădurile de trestii înroşesc cerul nopţii ca-n savanele africane".

În „Analele Dobrogei", publicaţie prestigioasă aflată mulţi ani sub îngrijirea profesorului Constantin Brătescu, Dobrogea se dezvăluia prin pana inspirată a geografului în toată complexitatea sa. Acolo, sus, în faţa Brăilei şi a Galaţilor, muntele străvechi a fost tocit pînă la rădăcină, dar sîmburii mai tari din coaja pămîntului au rămas ca nişte ţuguie, ce dau impresia de munte; pe cînd aici, spre graniţă, coaja pămîntului, ridicată în chip de boltă foarte largă între Dunăre şi Mare, şi-a păstrat destul de bine vechile suprafeţe, care ne par astăzi ca nişte cîmpii înalte. Numai cînd cobori pe văi, şi mai ales în apropierea Dunării, priveliştea se mai înviorează, într-adevăr, vechile rîuri, care au curs pe aici într-o climă mai ploioasă, au tăiat straturile orizontale de dedesubt întocmai cum ai tăia cu briceagul un jgheab în foiţele unei cărţi mai groase şi au săpat nişte văi întortocheate, înguste şi în unele părţi, cu pereţii prăpăstioşi, întocmai ca nişte „chei", fără însă să aibă măreţia şi splendoarea unor chei ca acelea ale Dîmboviciaoarei din Carpaţi".

Călător neobosit pe întinderile atît de aride ale Dobrogei de odinioară, geograful nota în alt loc: „Toate fîntînile sînt săpate pe văi sau pe locuri joase. Pe podiş, cît vezi cu ochii nu zăreşti nicăieri cumpăna sau scripetele unui singur puţ. Întinderi uniforme sau larg ondulate, arse de soare şi bătute de vînturi, care curg într-una şi fluieră trist prin păişul uscat, sau prin buruienile înalte — cînd le străbaţi în vestita căruţă dobrogeană, ele îţi strecoară în suflet un sentiment de melancolie dulce, de tristeţe nețărmurită, de amintiri ale unei lumi străvechi; şi, cînd, amorţit de drum şi cu monotonul cîntec metalic al căruţei în urechi, urci, în sfîrşit, o poală întinsă de podiş şi zăreşti în depărtare nisipurile albe ale perisipurilor sclipind la soare şi, dincolo de ele, nemărginirea albastră, severă şi răcoroasă a Mării, un ţipăt de bucurie parc-ar sta gata să izbucnească din pieptul apăsat; şi întocmai ca cei zece mii ai lui Xenofon, îţi vine să exclami: Thalassa! Thalassa! Marea! Marea!"

FILE DIN ISTORIA TURISMULUI

Preocupat şi de istoria acestor locuri, de populaţiile care şi-au împletit traiul pe meleagurile dintre Dunăre şi Mare, Constantin Brătescu subliniază marile concluzii care se desprind din evoluţia acţiunii umane în această zonă de-a lungul veacurilor. „Şi dacă pentru alte neamuri care au circulat de la nord la sud şi de la sud spre nord, Dobrogea a fost numai o poartă, sau o porţiune dintr-un drum mai lung, pentru românii din Carpaţi ea înseamnă termenul final al drumurilor lor. Aceasta dovedeşte şi permanenţa elementului românesc în Dobrogea care este un fapt real".

Nemaiavînd şansa de a vedea acest ţinut ridicat pe treptele unei economii complexe, cu mari zone devenite grădini roditoare, cu oraşe moderne înălţate din colbul pustiului de altădată, Constantin Brătescu, trecînd dintre cei vii în 1945, încă în plină activitate, a lăsat posterităţii o operă multiplă şi variată care a contribuit la progresul geografiei în ţara noastră înscriindu-se în tezaurul ştiinţei româneşti.

Savantul modest, a cărui singură avere a fost o bibliotecă, numărînd mai multe mii de volume, spunea cu puţin înaintea dispariţiei sale: „O cultură mai ridicată în toată masa poporului, o concepţie etică a vieţii, o voinţă dîrză spre fapta bună, iată ce ne-am propus a propaga nu numai cu scrisul, ci şi cu fapta".

Noe Smirnov

Hotelul Tineretului din Constanţa

Turul ciclist al județului Mureș

Cicliștii de pe Valea Barcăului

Datorită mai ales mijlocului de locomoție ușor, comod și la indemină, turismul cu bicicleta își revendică un loc tot mai in față in activitățile de petrecere activă a timpului liber al tinerilor. Virtuțile sale — lărgirea orizontului de cunoaștere, realizarea legăturii teoriei cu practica, dezvoltarea unor trăsături de caracter puternice (voința, inițiativa, curajul, perseverența, spiritul colectiv), călirea organismului etc. — ii acordă șansele extinderii tot mai largi in rindul acțiunilor educative organizate de tineri pentru tineri. Mai presus de orice, cicloturismul se dovedește o formă eficientă de educare patriotică a tinerilor de toate virstele și preocupările. Ne-au convins încă o dată de aceasta membrii cercului de ciclism „Orizont" din comuna bihoreană Suplacu de Barcău.

În urmă cu 10 ani, doi inimoși dascăli ai școlii generale din comună, învățătorul Georghe Anderco și profesorul de educație fizică Octavian Tripon, au organizat excursii de cunoaștere pe trasee locale, vizitind obiective economice mai importante precum Rafinăria „Crișana", Schela de extracție, Mina Valea Cerului. Treptat, aceste trasee s-au extins, s-au diversificat, ceea ce i-a determinat pe cei doi pedagogi să procedeze la o selecție, alcătuind astfel, din elevii cei mai robuști și mai bine situați la invățătură, o echipă de cicloturiști, cu care au efectuat chiar in acel an, 1971, un tur al României, pe distanța a 1 797 Km, parcurși in 22 de zile. A fost cea mai puternică legătură a elevilor cu această formă turistică de cunoaștere a frumuseților și realizărilor patriei, de contact cu tinerii din diverse localități, de verificare a cunoștințelor dobindite la orele de clasă. De atunci, statornica pasiune a turismului pe bicicletă i-a „molipsit" pe elevii din Suplacu de Barcău. „Turul județului Bihor", din anul următor, le prilejuiește intilnirea cu meșterii sticlari de la Pădurea Neagră, cu istoria bogată a orașelor Oradea și Beiuș, cu muzee și case memoriale, cu noile obiective economico-sociale, tot atitea argumente de mindrie și iubire pentru locurile natale. În același an intreprinde primul tur cicloturistic peste hotare, vizitind localități și monumente din R.P. Ungară, R. P. Polonă, R. S. Cehoslovacă, prezentind la intoarcere, cu prilejul unor activități tinerești, albume și fotomontaje, jurnale interesante, care au atras noi adepți ai cicloturismului. În anii următori vor fi vizitate R.S.F. Iugoslavia și R. P. Bulgaria, R. P. Polonă (aici, ca participanți la ultima fază a „Florii Prieteniei" din cadrul „Marșului Victoriei"), prilej de stabilire a unor prietenii trainice cu copiii acestor țări, confirmate printr-o bogată și instructivă corespondență. Vizitarea monumentelor istorice din Transilvania, a zonei de nord a Moldovei, participarea an de an la „Turul ciclist al județului Bihor", la „Turul Maramureșului," la „Circuitul cicloturistic pentru tineret" și alte asemenea acțiuni de masă i-au remarcat pe pasionații și neobosiții elevi din comuna Suplacu de Barcău. Deseori, pe parcursul acestor acțiuni, ei intreprind concursuri de orientare turistică, pe diverse teme de cultură generală sau intreceri de viteză pe bicicletă, organizează programe cultural-distractive. Anul 1981 — anul aniversării a 10 ani de funcționare a cercului „Orizont", a fost marcat de un bogat și interesant program, din care n-au lipsit expunerile și prezentările de diapozitive realizate pe traseele turistice străbătute, fotomontajele expuse in centrul comunei și la școală și alte asemenea activități incluse in programul Universității cultural-științifice din localitate. Cei mai experimentați membri au participat la o expediție cicloturistică pe Transfăgărășan. Tot cu acest prilej a fost confecționată și o insignă proprie. Ambițiile cercului „Orizont", care numără azi peste 40 de tineri intre 12—40 de ani, români, maghiari și slovaci, sint tot mai mari. Realizările lor depind insă și de factorii diriguitori ai activității turistice și sportive din județ, care trebuie să acorde ințelegerea corespunzătoare pasiunii acestor temerari. Activitatea lor și a altor numeroși turiști din alte zone ale țării (amintim pe cei din județele Mureș, Călărași, Giurgiu,) confirmă frumusețea și bogăția spirituală, aportul deosebit al cicloturismului la educarea multilaterală a generațiilor de tineri ai patriei.

DEZARMARE - PACE imperative arzătoare ale umanității

TÎNĂRA GENERAȚIE CONFRUNTATĂ CU INECHITĂȚILE SOCIETĂȚII DE CONSUM

„În momentul de față problema centrală a vieții internaționale o constituie lupta pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru trecerea la dezarmare, și în primul rînd la dezarmare nucleară, pentru o pace trainică în lume. Înarmările au ajuns la un asemenea nivel încît un nou război mondial ar duce la distrugeri incalculabile, ar pune în pericol însuși existența omului, creația supremă a naturii. Este tot mai evident, așa cum afirmă diferitele organisme și congrese internaționale, îndeosebi ale oamenilor de știință, că într-un nou război mondial atomo-nuclear nu vor mai exista nici învinși, nici învingători, ci va fi distrusă omenirea".

NICOLAE CEAUȘESCU

Pacea omenirii a fost întotdeauna un deziderat arzător al popoarelor. Pe toate meridianele globului, cu o amploare şi o frecvenţă nemaiîntîlnită se înregistrează o puternică intensificare a acţiunilor şi manifestărilor dedicate păcii, la care reprezentanţi ai guvernelor şi parlamentelor, oameni politici, conducători ai unor organisme internaţionale, condamnă cu fermitate cursa înarmărilor, implicaţiile dezastruoase ale unui nou război mondial...

Şi totuşi, cursa absurdă a înarmărilor continuă în ritmuri nemaiîntîlnite, fondurile destinate susţinerii ei cunoscînd an de an dimensiuni incredibile. Cursa înarmărilor nu pare a fi, cîtuşi de puţin, „afectată" de gravele manifestări de criză din economia mondială, sectorul militar fiind poate unicul neatins de consecinţele acestora. Pe plan politic faptul scoate în evidenţă „rezistenţa" pe care o pune angrenajul militar la eventualele restrîngeri de fonduri pe care le necesită, atîta timp cît nici chiar criza mondială, cu multiplele sale aspecte nu poate să determine o micşorare a cheltuielilor militare.

ARMELE ŞI CRIZA ECONOMICĂ

Din punct de vedere economic, continuarea, fără precedent a cursei înarmărilor în actualele condiţii pune şi mai mult în evidenţă caracterul ei antieconomic. Anomalia pe care o reprezintă în planul deturnării de resurse energetice, materiale, umane, financiare de la folosirea lor în scopuri direct productive şi utile societăţii şi, deci, uriaşa povară pe care o asemenea deturnare o constituie şi pe care toate popoarele lumii sînt — în ultimă instanţă — cele nevoite s-o poarte pe umerii lor.

Prin grava irosire de resurse pe care o antrenează şi care vine în contradicţie totală cu exigenţele gospodăririi lor judicioase ca bază a depăşirii crizei economice, cursa înarmărilor se dovedeşte un puternic factor al agravării manifestărilor şi fenomenelor de criză şi dezechilibru din economia mondială şi relaţiile economice internaţionale.

Potrivit datelor ONU, numărul armelor nucleare a ajuns la peste 500 000, echivalînd cu aproximativ 3 tone explozibil pentru fiecare locuitor al planetei. După calculele experţilor, prezentate şi la cea de-a doua sesiune specială a ONU în problemele dezarmării, în prezent, cheluielile militare au ajuns la 600—650 miliarde de dolari pe an, ceea ce înseamnă aproximativ 1,5 milioane dolari pe minut.

Nu se poate să nu se facă o legătură între continuarea, la cote foarte ridicate, a cursei înarmărilor şi scăderii dinamicii creşterii economice în perioada din urmă. Această scădere este de fapt, consecinţa reducerii alocaţiilor pentru investiţii productive, în vreme ce expansiunea cheltuielilor este expresia menţinerii şi chiar sporirii alocaţiilor pentru investiţii militare.

ALIMENTE SAU ARMAMENTE

Astfel, în condiţiile crizei economice, a devenit şi mai evidentă implicaţia deturnării de fonduri investiţionale dinspre destinaţii productive spre destinaţii militare.

Expresia „tunuri sau unt", foarte des întîlnită în ultimul timp, arată în modul cel mai sugestiv raportul „bugete militare" — „bugete sociale" în contextul sporirii continue a cheltuielilor militare scoate în relief limitele impuse traducerii în viaţă a unor programe economice şi sociale în condiţiile în care din alocaţiile bugetare, proporţii care variază între 8 şi 40 la sută sînt destinate înarmărilor cu toate că foametea provoacă, pe glob, la fiecare opt secunde, moartea unei fiinţe umane. Nu există nici-o justificare, nici-o raţiune pentru susţinerea cursei înarmărilor în condiţiile în care circa o jumătate de miliard de oameni, adică a opta parte a populaţiei globului, cunoaşte ca mod de existenţă cotidiană, flagelul foamei.

În ţările în curs de dezvoltare povara cheltuielilor militare este şi mai greu de suportat. De pildă un locuitor, dintr-o asemenea ţară cu venitul anual pe locuitor de sub 200 de dolari, chiar şi alocarea cîtorva dolari în scopuri militare îl poate priva pe acesta de una din necesităţile sale vitale.

ÎNARMĂRILE — POVARĂ DEOSEBIT DE GREA PENTRU ŢĂRILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE

Implicaţiile cheltuielilor militare pentru ţările în curs de dezvoltare sînt deosebit de grave şi datorită lipsei lor de fonduri pentru finanţarea dezvoltării. Deşi în raport cu media mondială sau cu cea din ţările dezvoltate povara relativă a cheltuielilor militare pare a fi comparativ mai mică în majoritatea ţărilor în curs de dezvoltare, ea este infinit mai greu suportată în aceasta. Pentru ţările în curs de dezvoltare, cursa înarmărilor înseamnă, în modul cel mai direct, frînarea programelor lor de dezvoltare şi de îmbunătăţire a condiţiilor de viaţă, şi aşa deosebit de precare, ale popoarelor lor, evidenţiindu-se clar că orientarea spre dezvoltare a actualelor alocaţii militare ar duce la obţinerea unei considerabile accelerări a ritmului lor de creştere economică — singura modalitate de lichidare a subdezvoltării, de recuperare a decalajelor.

IMENSE IROSIRI DE RESURSE

Manifestare nemijlocită a irosirii şi risipei de resurse materiale, cursa înarmărilor constituie una din determinările de bază ale actualei crize a energiei şi materialelor prime şi unul din principalii factori ai perpetuării şi adîncirii acesteia. Irosirea în cursa înarmărilor a unei părţi importante din materiile prime şi resursele energetice existente pe glob contravine flagrant cu necesitatea utilizării lor judicioase, cu orientarea lor în scopuri nemijlocit economice-sociale, necesitatea impusă de însăşi caracterul limitat al rezervelor minerale. Armamentele de orice fel sînt printre cele mai mari consumatoare de oţel, metale neferoase, metale nobile şi rare, combustibili şi alte resurse.

Cursa înarmărilor are şi un caracter inflaţionist. Orientarea în scopuri militare a unor sume imense sustrase prin canale bugetare din cincinalul productiv — conduce la limitarea ofertei potenţiale de bunuri şi servicii utile societăţii. În schimb, fondurile respective, rămînînd în circuitul monetar, menţin la nivelul ridicat cererea în expresie monetară, ceea ce generează tendinţa inflaţionistă, distorsiuni şi dezechilibre economice ce se restrîng pe plan comercial şi financiar internaţional, accentuînd, în acelaşi timp, instabilitatea economică şi valutară. Or tocmai, în ideea combaterii inflaţiei, este promovată astăzi de către unele state o politică economico-valutară de scumpire a creditului, prin dobînzi excesive, care afectează pe plan general creşterea economică şi care loveşte cel mai tare ţările slab dezvoltate, nivelul lor de dezvoltare mai scăzut, dificultăţile lor de plăţi.

DEZARMARE — NOUA ORDINE ECONOMICĂ INTERNAŢIONALĂ: O LEGĂTURĂ INDISOLUBILĂ

Referindu-se la imperativele ardente ale omenirii: dezarmarea, pacea, înfăptuirii noii ordini economice internaţionale, tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia: **„Între problema dezarmării şi problema noii ordini economice internaţionale există o strînsă interdependenţă. Oprirea cursei înarmărilor, trecerea la reducerea cheltuielilor militare ar crea condiţii pentru a se aloca mijloacele necesare, financiare şi materiale, în vederea soluţionării problemelor grave legate de situaţia ţărilor să-**

race. Aceasta ar exercita o puternică influienţă asupra întregii economii mondiale, ar favoriza schimburile şi stabilitatea economică şi politică intenaţională. Ca ţară în curs de dezvoltare, România va acţiona în strînsă colaborare cu celelalte ţări în curs de dezvoltare, va face totul pentru a contribui la întărirea solidarităţii şi unităţii lor pentru realizarea noii ordini economice mondiale".

Din perspectiva realizării în lume a noii ordini economice internaţionale, efectul profund pozitiv al opririi cursei înarmărilor şi reorganizării spre destinaţii productiv-sociale cel puţin a unei părţi din alocaţiile militare se evidenţiază nemijlocit. Îndreptarea sumelor respective spre investiţii productive ar suplimenta alocaţiile mondiale pentru aceasta cu circa 2,5—3 la sută: ţinînd cont că o majorare de circa 3 la sută a fondului de dezvoltare pentru obţinerea unei creşteri de 1 la sută în sporirea globală a produsului social, suplimentarea menţionată ar putea să determine o sporire cu aproape un procent a ritmului creşterii economice pe plan mondial, ceea ce ar echivala cu un plus de aproximativ 70—75 miliarde dolari în produsul brut pe ansamblul ţărilor lumii.

ROMÂNIA ÎN FRUNTEA LUPTEI PENTRU DEZARMARE ŞI PACE

Sarcinile profunde ale programului **românesc** de dezarmare readus acum în atenţia întregii lumi prin noile iniţiative de pace ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu, program care propune o strategie internaţională vizînd reducerea concretă a cheltuielilor militare mondiale cu cel puţin 10 la sută şi orientarea fondurilor „demobilizate", atît spre ridicarea economiei fiecărei ţări cît şi în sprijinirea ţărilor sărace în eforturile lor de recuperare a decalajelor, stabilindu-se, prin aceasta, şi o legătură directă între dezarmare şi dezvoltare, între realizarea marelui deziderat al popoarelor privind eliberarea omenirii de ameninţarea unui război mondial, nimicitor şi înfăptuirea noii ordini economice internaţionale sînt, totodată, modalităţi eficiente de promovare a progresului general, de soluţionare echitabilă a complexelor probleme economice ale epocii noastre, de depăşire a crizei economice energetice mondiale etc.

Trecerea la măsuri concrete pe calea dezarmării, a reducerii cheltuielilor militare ar avea drept consecinţă directă o slăbire a tensiunilor inflaţioniste, eliminînd motivaţia politicii de scumpire a creditului şi facilitînd stabilirea unor dobînzi raţionale şi, ca atare, ar crea condiţii pentru promovarea, şi pe această cale, a programului general şi a procesului de recuperare a decalajelor de către ţările rămase în urmă prin dezvoltarea lor mai rapidă. Pe deplin responsabil, poporul român punîndu-şi semnătura pe Apelul adresat sesiunii speciale a ONU, consacrată dezarmării, consfinţeşte politica tradiţională de pace a României.

„În numele existenţei oamenilor, al viitorului umanităţii, ne adresăm Organizaţiei Naţiunilor Unite, tuturor statelor şi popoarelor cu chemarea de a trece peste orice considerente şi obstacole şi de a hotărî oprirea cursei înarmărilor, trecerea la înfăptuirea dezarmării, şi în primul rînd a dezarmării nucleare! Pînă nu au căzut primele bombe nucleare să trecem la dezarmare! Cînd vor începe să cadă bombe, va fi prea tîrziu!"

Poporul român, alături de popoarele întregii lumi, cere să se acţioneze cît mai grabnic acum, pînă nu este prea tîrziu, pentru a se asigura dreptul fundamental al oamenilor — dreptul la pace, la viaţă, la libertate.

În acest sens, în spiritul unei profunde responsabilităţi a înţeles şi înţelege secretarul general al partidului nostru, preşedintele ţării, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, să călăuzească întreaga activitate internaţională a României, în direcţia eliminării din lume a pericolului unui nou război distrugător, a orientării resurselor economice pentru dezvoltare şi nu pentru înarmări, pentru progres, pace şi prosperitate în întreaga lume.

Dr. Ioan Bari

ROMÂNIA ÎN SUPERLATIVE

RAZIM

– cel mai întins lac – cel mai mare complex lacustru

Complex lagunar pe litoralul M. Negre, format prin bararea de către cordoane litorale a vechiului golf Halmyris, unde cu circa trei milenii în urmă corăbiile greceşti pătrundeau pînă la cetatea Histria.

Reprezintă o asociere de trei tipuri genetice de cuvete: lagune marine (Agighiol, Babadag), lagune marine (Razim, Goloviţa), lacuri între grinduri (Cosna, Periteasca) avînd o suprafaţă de cca 86 770 ha.

Aceste tipuri de lacuri comunică între ele şi fiind legate de braţul Sf. Gheorghe printr-o serie de canale şi mare prin strîmtori formate în cordoane de nisip, Razim prin Portiţa iar Sinoe prin Periteasca. În interiorul complexului sînt cîteva insule martori Popina, Bisericuţa.

Lacurile mai importante din cadrul complexului sînt Razim, Goloviţa (11 870 ha), Sinoe (17 150 ha), Leahova (3 550 ha), a căror adîncime este destul de mică.

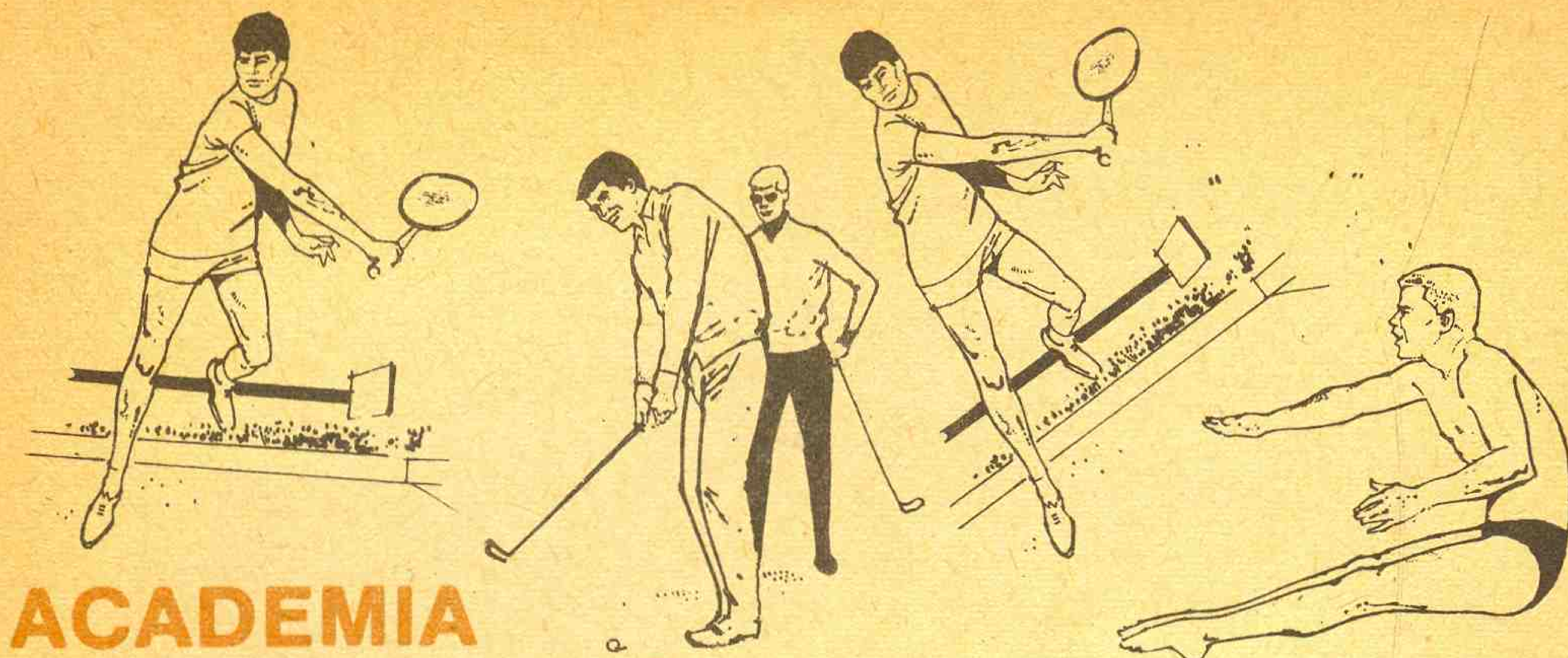
Alimentarea dinspre mare este redusă. Dacă adăugăm la aceasta cantitate de precipitaţii 300 mm de pe litoralul dobrogean, evaporaţia intensă într-un regim climatic arid, slaba alimentare cu apă dulce din rîuri (mai importante Teliţa, Taiţa) este explicabil de ce salinitatea acestor lagune a crescut considerabil.

– Lacul Razim este cel mai întins dintre acestea şi din ţară avînd o suprafaţă de 41 500 ha şi o adîncime maximă de 3,5 m.

Pentru a se conserva fauna piscicolă, a fost necesară alimentarea Razimului cu ape dulci din Dunăre.

Are ţărmuri ce reprezintă cîteva golfuri: Hobina, cu o deschidere de circa 6 km şi o lungime de circa 5,5 km; Fundea cu o deschidere 6,5 şi o lungime de circa 4 km.

ACADEMIA INTERNAŢIONALĂ OLIMPICĂ

Într-un cadru de un pitoresc desăvîrşit, în imediata apropiere a străvechii Olimpii, îşi desfăşoară activitatea începînd din anul 1961, Academia Internaţională Olimpică, forum aflat sub patronajul Comitetului Olimpic Internaţional. Creată din iniţiativa membrului C.I.O pentru Grecia — la acel moment —, Jean Ketseas şi prin strădaniile profesorului german Carl Diem, Academia îşi propune ca scop prioritar, studierea diferitelor aspecte ale olimpismului şi propagarea acestuia în lume. Amplasarea Academiei Olimpice pe însăşi meleagurile vechii Olimpii şi în imediata apropiere a monumentului închinat memoriei Baronului Pierre de Coubertin, acolo unde se află stela de marmură cu inima iniţiatorului Jocurilor Olimpice moderne, constituie un omagiu emoţionant adus unui trecut încărcat peste veacuri de acelaşi spirit, de aceleaşi idealuri.

Paginile de început ale Academiei vorbesc despre cele cîteva corturi, care adăposteau în aceste locuri pe cei 20—30 de tineri veniţi din diferite părţi ale lumii pentru a promova spiritul şi idealurile olimpice. La prima sesiune a Academiei a fost prezent şi iniţiatorul ei Jean Ketseas care şi-a văzut împlinit acest ideal plin de conţinut pentru spiritualitatea olimpică. În memoria sa şi a lui Carl Diem a fost ridicat un monument aflat în imediata apropiere a celui închinat lui Pierre de Coubertin.

Astăzi, la 21 de ani de la crearea Academiei Olimpice, activităţile se desfăşoară în clădiri moderne, dotate cu toate facilităţile, în marea sală de conferinţe, în documentata bibliotecă, dar şi pe terenurile de sport aflate în incinta instituţiei.

Cea de-a 22-a Sesiune a Academiei Internaţionale Olimpice, a găzduit în acest an (11—25 iulie) o cifră record de state (59) şi de participanţi (peste 180).

PARTICIPANŢII

La Olimpia îşi dau întîlnire tineri şi tinere din ţări şi continente diferite, recomandaţi de Comitetele Olimpice Naţionale şi care în pofida diverselor lor pregătiri, preocupări, orientări politice, filosofice, religioase, au ca interes comun dorinţa de a cunoaşte şi înţelege mai bine ideile şi idealurile olimpice, în scopul promovării acestora în toate ţările lumii. Studenţi, tineri profesori de educaţie fizică, specialişti, ziarişti, campioni sau medaliaţi olimpici, activişti ai mişcărilor olimpice şi sportive naţionale găsesc, graţie Academiei Internaţionale Olimpice, cadrul dinamic, activ pentru schimbul de păreri şi experienţe, precum şi pentru informarea asupra tradiţiilor şi prezentului în mişcarea olimpică internaţională. Cursurile, urmate de dezbateri interesante îşi dublează eficienţa prin schimbul direct de opinii între participanţi. Atmosfera creată este similară celei unui sat olimpic, unde tinerii de pretutindeni, uniţi prin aceleaşi idealuri de prietenie şi înţelegere concretizează năzuinţele de peste veacuri ale omenirii. Şi tinerii ştiu să arunce punţi peste toate diferenţele sau necunoaşterile. Poate tocmai pentru a facilita mai buna cunoaştere şi apropiere, aici, la Olimpia, organizatorii au construit terenuri de volei, de baschet, de fotbal, pista de atletism şi piscina, precum şi sala de jocuri dotată cu mese de tenis. Căci peste tot, sportul s-a dovedit factorul de integrare cel mai dinamic, prin limbajul său comun tuturor naţiilor. Pe aceste meleaguri, unde fiecare piatră, fiecare copac, fiecare potecă de munte nu vorbesc altceva decît despre tradiţia sportivă, aici, cu atît mai mult, tinerii participanţi la sesiunile Academiei Olimpice, nu contrazic această idee, ci dimpotrivă, se întrec în competiţii diverse. Premiile nu sînt coroniţele de măslin, ci doar „gloria“ de a participa, precum înţeleapta judecată a părintelui J.O., Pierre de Coubertin, care spunea că: „important este să participi, nu să cîştigi“.

CE PROBLEME DEZBAT TINERII LA ACADEMIA OLIMPICĂ?

În centrul preocupărilor Academiei de stat, pe toată perioada activităţii sale, pînă în prezent, problema definirii olimpismului din perspectivă filozofică, istorică, socială, ideologică, etnologică. An de an, aceste demersuri teoretice au fost orientate mai pregnant spre realităţile concrete ale vieţii contemporane, tocmai pentru a putea surprinde schimbările faţă de conceptul original de olimpism.

Iată de ce în acest an dezbaterile au cuprins întrebări cum au fost: „Se poate observa şi pune în practică ideologia olimpică?“, sau „Principiile olimpice sînt considerate prea generale; aceasta este forţa sau slăbiciunea lor?“, sau „Cum poate

fi schimbată filozofia olimpică pentru a promova conceptul original de olimpism?". De la aceste întrebări au decurs evident altele. Paralelismele dintre prezent și trecut, diferențele și cauzele schimbărilor, raporturile actuale dintre Jocurile Olimpice și marile campionate mondiale, legăturile dintre olimpism, mișcare olimpică, Jocuri Olimpice, Carta olimpică, precum și multe alte probleme au animat discuțiile, conducînd la concluzii interesante. Încercînd să se dea o explicație expresiei de „olimpism", unii l-au caracterizat drept o „filozofie a vieții", alții drept „un ansamblu de reguli și principii care guvernează mișcarea olimpică, avînd ca manifestare practică Jocurile Olimpice", iar alții ca „o sumă de principii etice și idealuri valabile din antichitate și pînă în prezent". Asupra unei idei, participanții la actuala sesiune au întrunit unanimitatea de păreri și anume că idealurile olimpice trebuiesc apărate și promovate în lume cu consecvență, prin toate mijloacele și formele, valoarea lor educativă și umanistă integrîndu-le în sfera culturii și civilizației popoarelor.

De la problemele generale și particulare ale olimpismului, nu a fost decît un pas pînă la abordarea unui nou domeniu de dezbatere și anume: „Personalitatea sportivului olimpic, de înaltă performanță". Și iată ce perspective au fost puse în discuție în acest an: „Sportivul față de el însuși; motivații, obiective, ideal moral", „Sportivul față de organismele sportive; apartenența la cluburi și federații", „Sportivul față de societate; opinia publică și spectatorii; rolul mass mediei; problema amplificării așteptărilor succesului", „Diferitele răspunsuri ale societății față de problemele sportivului; statutul social al sportivului; comparații între state cu sisteme sociale diferite; analogii cu situația artiștilor, muzicienilor, oamenilor de artă și cultură". Dezbaterile au avut ca suport teoretic prelegerile ținute în plen de profesori universitari, filosofi, sociologi, reprezentanți de frunte ai mișcării olimpice. Teme cum au fost „Profilul moral al sportivului olimpic", „Heracles, personalitate olimpică ideală", „Semnificația sportului ca joc și efectele sale asupra olimpismului contemporan", „Spre o antropologie filozofică a sportivului olimpic", „Motivația sportivului olimpic", „Olimpismul, sportul și societatea mondială", „Poziția sportivului olimpic în societate", „Spiritualitatea sportivului de înaltă performanță" au suscitat un interes deosebit, antrenînd la dezbateri ulterioare. Lectorii au fost de acord că din discuții au putut desprinde unghiuri noi de abordare a temelor, apreciind că participanții au devenit coautori ai cursurilor, prin contribuția de idei novatoare.

FILMUL UNEI ZILE LA ACADEMIA INTERNAȚIONALĂ OLIMPICĂ O FILĂ DE JURNAL!

Razele soarelui încă nu apucau să pătrundă în liniștea Academiei, la acel 6 dimineața, oră poate prea crudă pentru unii, dar respectată cu strictețe de organizatori pentru „deșteptare". Difuzoarele instalate pretutindeni intrau în acțiune, cu sunete de melodii vioaie, pentru a tulbura orice urmă de somn. În fond, aici la Olympia participanții nu trebuie să fie mai prejos decît înaintașii lor, cei ce duceau o viață aspră și plină de puritate, în dorința de a atinge culmile olimpismului. Deși noaptea se dovedește întotdeauna prea scurtă, ora 6 a devenit regulă generală acceptată pentru unul dintre momentele într-un fel inedite ale vieții la Academia Olimpică și anume începerea programului de înviorare. Ineditul deriva din simplul fapt că zilnic un alt tînăr profesor, student sau chiar mai vîrstnic lector, organiza înviorarea conform experienței și dispoziției sale. Nu au lipsit momentele de haz și voia bună, dar mai ales nu a lipsit aproape ritualul privirii răsăritului de soare de pe culmile dealurilor din împrejurimi. Îmbinarea alergării cu contemplarea și apoi iar cu mișcarea, creau buna dispoziție și incontestabil premiza favorabilă desfășurării programului cotidian. Alergam apoi în camerele confortabile, dotate cu toate facilitățile moderne, pentru a ne pregăti pentru cursurile ce aveau loc într-o sală spațioasă, prevăzută cu instalații de traducere simultană. Clopotul vechi de aramă ne chema școlărește în bănci, dar nu înainte de a lua micul dejun în cantina aflată în imediata apropiere a sălii de curs. Orele dimineții se scurgeau în lumea eroilor legendari ai Olympiei, dar și în lumea eroilor de azi, printre care cu emoție am auzit numele Nadiei Comăneci, al Iolandei Balaș, al Liei Manoliu și ale altor minunați sportivi a căror glorie a depășit de mult orice graniță. Expunerile ținute de lectori cu nume de prestigiu mondial în mișcarea olimpică, au fost ilustrate cu ajutorul aparatelor de proiecție. Momentul mult așteptat era însă cel al întrebărilor puse de participanți lectorilor, moment ce se transforma în dezbatere. Pauza de masă și odihnă era un nou prilej pentru continuarea discuțiilor. Temele erau însă mult mai diverse, fiecare povestind despre sine și despre țara sa, despre activități și prieteni, despre realizări și proiecte de viitor și despre cîte și mai cîte. Cele cîteva ore de pauză se petreceau de obicei la piscină, loc în care s-au legat multe prietenii, s-au schimbat păreri, s-a cîntat, s-a rîs, într-un cuvînt a domnit o atmosferă tinerească, în spiritul Academiei Olimpice.

Orele 17 regrupau tinerii participanți pentru dezbaterile care, în mod original aveau loc în aer liber, în împrejurimile Academiei, la umbra palmierilor și leandrilor. Discuțiile se animau repede, împletind idei teoretice cu experiențele concrete ale participanților. Odată terminate discuțiile, terenurile de sport deveneau centrul preocupărilor. S-au organizat competiții de volei, de baschet, de fotbal, echipele constituite ad-hoc fiind susținute cu ardoare de spectatori. Pe terenurile de sport tinerii s-au putut cunoaște mai bine, sportul dovedindu-se și aici un factor activ de integrare în colectivitate.

Seara, cinematograful în aer liber oferea filme din arhiva de aur a Jocurilor Olimpice, prin fața noastră perindîndu-se imaginile de neuitat ale campionilor olimpici și ale întrecerilor sportive din diferite timpuri și locuri ale lumii.

Dar seara nu se încheia aici. Satul Olympia aflat la cîțiva kilometri de Academie pulsa de viață pînă la ore tîrzii. Micii artizani nu-și închideau porțile magazinelor decît la miezul nopții, tavernele răsunau în ritm de sirtaki, discoteca te îmbia în sunete moderne și cred că nu e om să treacă prin aceste locuri și să nu încerce să învețe pașii de dans tradiționali în sunet de buzuki.

Drumul de întoarcere avea mereu o semnificație aparte. Poate pentru că cerul era plin de stele, poate pentru că în întuneric treceam pe lîngă stadionul olimpic antic, poate pentru că simțeam din tot sufletul că fiecare zi însemna o experiență extraordinară în viața noastră, cîte o pagină pe care memoria o va păstra pentru totdeauna.

Dana Crisicos

Agenția „London Press Service" relatează:

O DESCOPERIRE CARE INFIRMĂ TEORIA PRIVIND „MARGINILE UNIVERSULUI"

Un grup de astronomi din Anglia și Australia au descoperit un obiect în spațiul îndepărtat, descoperire care vine să infirme teoria privind stabilirea „marginilor universului". Obiectul descoperit este un quasar situat la circa 18 000 de milioane ani lumină de pămînt. Structura quasarilor — au fost localizați pînă acum mai mult de 200 — nu este încă cunoscută, dar ei sînt ca niște mingi uriașe de gaze extrem de fierbinți, care emit radiații deosebit de intense. S-a calculat că cel descoperit acum emite o energie cît 100 000 de milioane de sori.

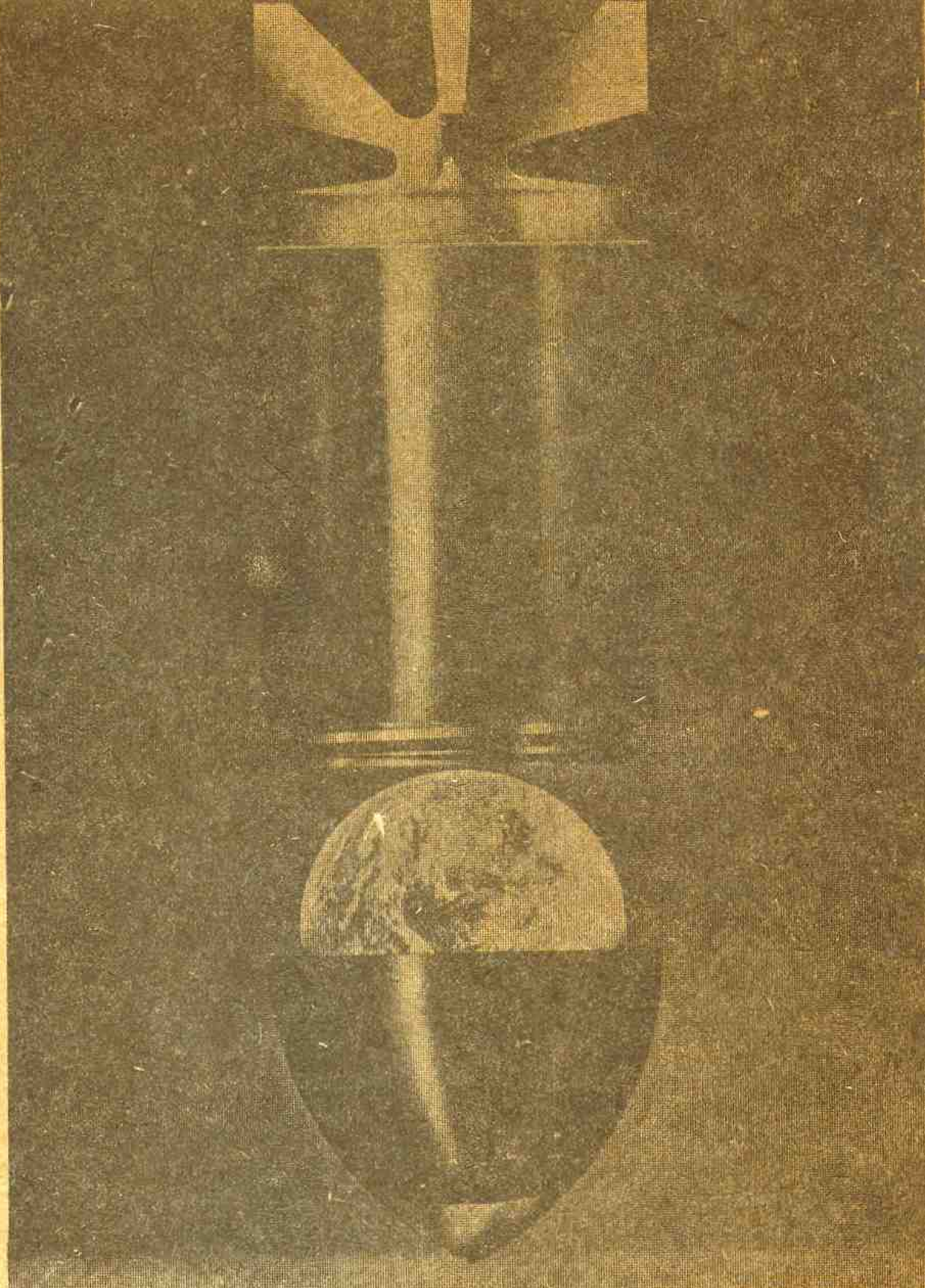
Descoperirea celui mai îndepărtat obiect din univers, cunoscut pînă în prezent, este rezultatul a șase ani de cercetări efectuate în Australia cu telescoape optice și radio de către dr. Ann Savage, de la Observatorul Regal din Edinburg, Scoția, dr. Bruce Peterson, de la Observatorul Mount Strombo al Universității naționle din Australia și dr. David Jauncey și dr. Alan Wright de la Centrul de cercetări științifice și industriale din Australia.

Un purtător de cuvînt al grupului de astronomi a declarat că noul quasar va fi cunoscut sub numele de „PKS 2000 Minus 330". El a adăugat: „Dacă există o limită a Universului, aceasta se află în mod sigur mult mai departe decît acest quasar".

Descoperirea este de natură să deschidă un nou capitol în dezbaterile privind vîrsta și mărimea universului, precum și în legătură cu natura quasarilor. Quasarul care a fost localizat acum a existat în mod sigur cu mult timp înainte de formarea sistemului nostru solar.

Astronomii din Anglia și Australia declară că ei cunosc acum căile de localizare a quasarilor foarte depărtați și consideră că vor fi în măsură să descopere alții și mai îndepărtați de pămînt.

Precedentul quasar, descoperit în 1972, se afla la circa 16 000 de milioane ani lumină. Faptul că în cursul cercetărilor din ultimii zece ani nu s-a găsit nici un alt obiect mai îndepărtat, a creat impresia că teoria privind stabilirea unei „margini" a universului ar putea fi adevărată.

STOP !

„SPAȚIUL COSMIC – O NOUĂ DIMENSIUNE A CURSEI ÎNARMĂRILOR"

Institutul internațional pentru cercetări în domeniul păcii de la Stockholm (S.I.P.R.I.) a publicat un volum intitulat: „Spațiul cosmic — o nouă dimensiune a cursei înarmărilor", în care se subliniază:

- In timp ce dumneavoastră citiți această frază (zece secunde) în lume se cheltuiesc circa 5 000 dolari pentru înarmări;
- În ultimul sfert de secol de la lansarea „Sputnik"-ului, în spațiu au fost lansați circa 2 000 sateliți cu scopuri militare — reprezentînd peste trei sferturi din sateliții amplasați pe orbită;
- La fiecare trei zile în cosmos se lansează un obiectiv cu caracter militar;
- Întrucît sateliții au devenit obiective militare se fac ample cercetări pentru găsirea celor mai adecvate căi de distrugere a lor; au fost deja puse la punct rachete care să poată distruge sateliți aflați pe orbită.
- Tehnologia spațială se dezvoltă cu asemenea rapiditate încît în anul 2000 cele mai multe din previziunile științifico-fantastice vor deveni realitate;
- Spre sfîrșitul secolului vor fi plasați pe orbită sateliți dispunînd de arme laser cu energii înalte și raze de particule;
- O armă laser, plasată pe orbită în jurul pămîntului, poate emite energia care să distrugă o țintă plasată la 36 000 km distanță în numai zece secunde;
- O bombă cu puls electromagnetic, explodată la 40 km deasupra Pămîntului, poate distruge toate comunicațiile pe un teritoriu cît Europa;
- Dezvoltarea tehnologiei sateliților a permis elaborarea unor doctrine militare noi care consideră posibil ca să se poarte și să se cîștige un război nuclear „limitat".

Revista „U.S. News World Report“ despre: PERICOLUL CREAT DE EXISTENȚA PREA MULTOR „DEȘEURI“ ÎN SPAȚIU

Una din problemele create de intensificarea activității omului în spațiul cosmic este aceea a existenței unui prea mare număr de diverse obiecte în cosmos, care reprezintă un real pericol pentru viitoarele zboruri interplanetare. În legătură cu aceasta, revista americană „U.S. News and World Report" scrie:

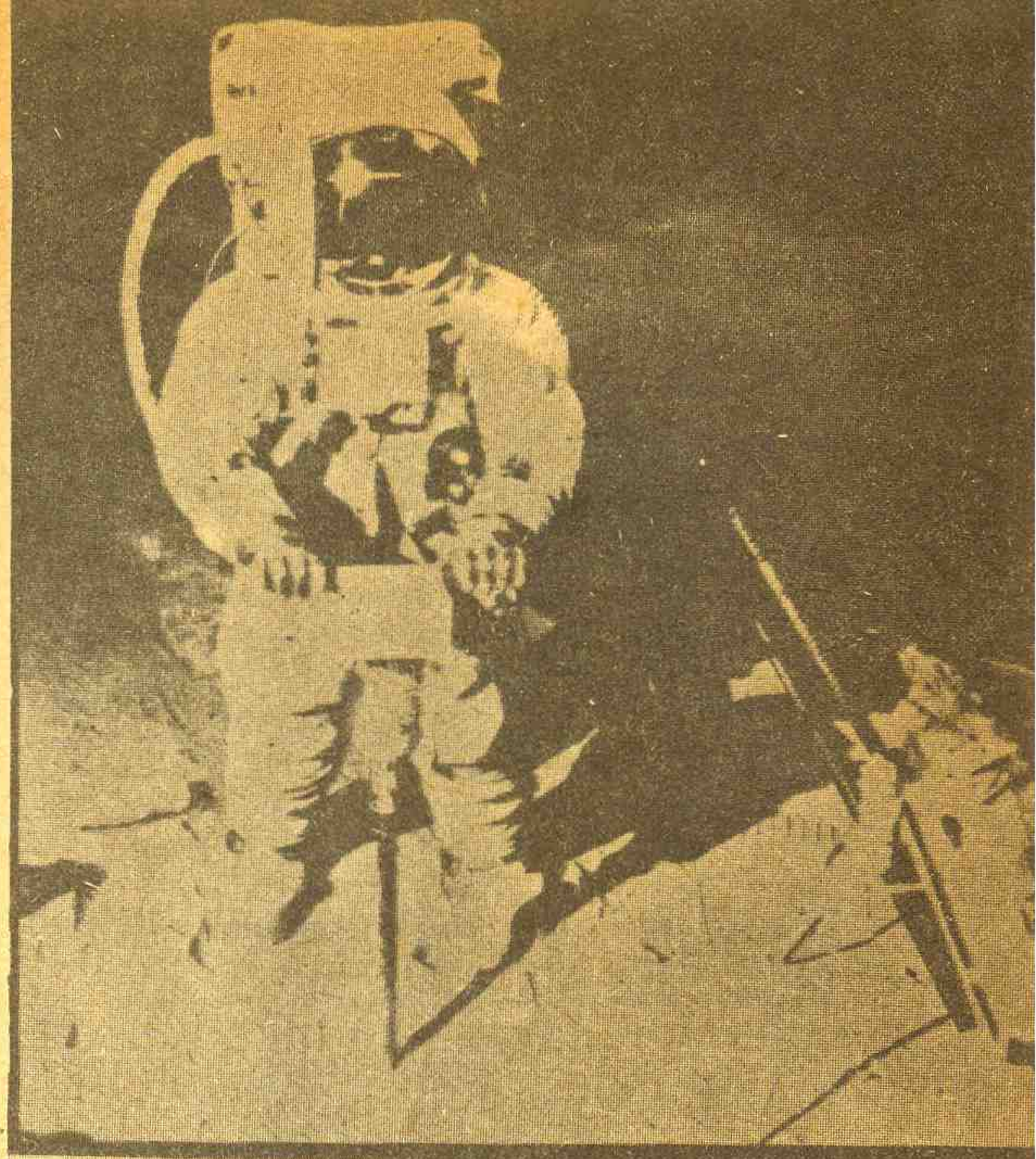
În rîndul țărilor care desfășoară activități cosmice, dar nu numai al lor, există o îngrijorare vizibilă în legătură cu proliferarea „deșeurilor“ în spațiul interplanetar. Prezența acestor „gunoaie“ creează un pericol grav nu numai pentru astronauții aflați în nave cosmice pe orbită, dar și pentru ceilalți cetățeni de pe pămînt.

Din 1957, cînd Uniunea Sovietică a lansat primul Sputnik, mii de diverse obiecte se rotesc în jurul Terrei. Ele sînt fie rezervoare goale de combustibil, fie trepte ale rachetelor purtătoare, fie sateliți care nu mai sînt în funcțiune, fie șrapnele de la diversele explozii produse în spațiu. Potrivit ultimelor estimări, în jurul pămîntului se învîrt între 10 000 și 15 000 asemenea obiecte și piese zburătoare, cu viteze de mii de kilometri pe oră. Cît privește numărul particulelor mai mici, rezultate din cele circa 50 de explozii provocate în spațiu, acesta se ridică la sute de milioane.

Aceste „gunoaie“ din spațiu cresc cantitativ cam cu 11 la sută pe an. „Oriunde se aventurează omul, el lasă în urma sa sfărîmături și deșeuri“ — a declarat William Hibbard, inginer la Administrația națională pentru aeronautică și spațiu. „Spațiul cosmic nu reprezintă o excepție: există numeroase gunoaie zburînd acolo sus“ — a spus el. Cele mai periculoase obiecte sînt fragmentele provocate de la diversele explozii, acestea putînd avaria navele cosmice. Din cauză că ele circulă atît de repede pot pătrunde prin învelișul navelor. Specialiștii în problemele spațiului exprimă temerea că aceste sfărîmături ar putea lovi și avaria unii din cei 1 100 sateliți aflați acum pe orbită. Se exprimă, de asemenea, temerea că unele din aceste „gunoaie“ ar putea, cînd reintră în atmosferă, să provoace răniri și chiar uciderea unor persoane de pe pămînt.

Într-un raport al Institutului american pentru aeronautică și astronautică se arată că pentru navele cosmice, aceste obiecte zburătoare ar putea să prezinte un pericol mult mai mare decît cel al meteoriților. „Continuarea practicilor actuale nu exclude posibilitatea unor coliziuni în spațiu. Într-un deceniu s-ar putea ca, cantitatea deșeurilor din cosmos să atingă un nivel deosebit de periculos“. Pe lîngă alte nave cosmice, în următorii trei-patru ani vor fi lansați în spațiu peste 200 sateliți destinați numai retransmiterii anunțurilor publicitare prin radio. Astfel, în cosmos, traficul va fi foarte aglomerat.

Ce s-ar putea face în legătură cu înmulțirea acestor „gunoaie“ din spațiu? O propunere a fost aceea de a se lansa sateliți la înălțimi mai mari în spațiu, acolo unde pericolul este mai mic. O alta a fost aceea de a se lansa un „satelit gunoier“ care, dispunînd de un braț mecanic, dirijat de pe pămînt, să colecteze toate „gunoaiele“ și apoi să le aducă pe pămînt. Rămîne de văzut cum se va acționa. Sînt opinii în sensul că problema nu va fi luată în serios pînă cînd nu se va produce în spațiu o ciocnire serioasă.

Explorarea spațiului cosmic - în slujba progresului general

● Numărul statelor participante la dezvoltarea cosmonauticii se lărgește continuu ● Zborurile orbitale au dovedit inepuizabile capacități de adaptare a omului în spațiul cosmic ● Se extind aplicațiile practice ale tehnicilor cosmice ● „Orașe cosmice“ pe orbită în cel mult un secol? ● Cosmonautica — domeniu în care ficțiunea este depășită de realitate.

„Era cosmică“ are ca zi inaugurală 4 octombrie 1957, cînd în Uniunea Sovietică a fost lansat primul satelit artificial al Pămîntului. A urmat apoi o succesiune de momente, mereu mai deosebite, care au ridicat tot mai sus ștacheta în bătălia pentru cucerirea Cosmosului.

Cu 21 de ani în urmă, din stepa scăldată în soare, unde este amplasat cosmodromul Baikonur, pornea spre înălțimi astrale prima navă cosmică pilotată, avînd la bordul ei pe cosmonautul sovietic Iuri Gagarin. S-a deschis astfel o primă breșă în Cosmosul de nepătruns; prin această poartă au pătruns apoi zeci de cosmonauți, pilotînd nave din ce în ce mai perfecționate. Omul, care a țintit din totdeauna să zboare spre aștri, a făcut un mare pas înainte în îndeplinirea visului său milenar.

„Chemarea necuprinsului cosmic“ a găsit un amplu ecou. De la cîteva ore sau cîteva zile, cît durau la început zborurile orbitale, șederea cosmonauților în spațiul extraatmosferic a ajuns la ordinul săptămînilor și lunilor, dovedind inepuizabilele capacități de adaptare ale omului. Sînt edificatoare în acest sens performanțele raidurilor la bordul stațiilor orbitale sovietice „Saliut“. În același timp au fost realizate zboruri cosmice tot mai variate; pe orbită au avut loc cuplări de nave nepilotate, care formau adevărate trenuri spațiale; stațiile științifice orbitale au fost înzestrate cu aparatură perfecționată, care a permis să se întreprindă experiențe tot mai complexe, cu rezultate mereu mai importante pentru cunoașterea tainelor universului planetar, pentru progresul omenirii. La dezvoltarea cosmonauticii o contribuție importantă aduc oamenii de știință și tehnicienii din S.U.A. Se știe, astfel, că în anul 1969 s-a înregistrat o premieră cosmică absolută: doi oameni, cosmonauții americani Neil Armstrong și Edwin Aldrin, au pășit pe Lună, îndeplinind astfel un alt vechi vis al omului. Programul spațial american a

cuprins, deasemenea, o serie de alte performanțe în amplele eforturi de sondare a spațiilor siderale, între care proiectele destinate cercetării unor planete ale sistemului solar, sau proiectul „Pioneer", care-și propune ieșirea din sistemul nostru planetar și sondarea altor sisteme.

Cercul statelor participante s-a lărgit — alături de U.R.S.S. și S.U.A. și-au adus contribuția la dezvoltarea cosmonauticii și alte state, între care R.P. Chineză, Anglia, Franța, Italia, R.F.G., Japonia, Canada. În cadrul programelor de cooperare, un număr tot mai mare de țări, între care și România, au trimis oameni de-ai lor în Cosmos, au dobîndit realizări în folosirea tehnicilor spațiale în scopul progresului științific și economic.

Pentru că, așa cum arată activitatea practică, cosmonautica nu are doar o însemnătate științifică, abstractă. Aplicațiile ei concrete, practice pătrund tot mai mult în viața de toate zilele, contribuind la ridicarea gradului de civilizație al societății. Este suficient de a aminti în acest sens aplicațiile cosmonauticii pentru identificarea unor zone bogate în resurse naturale de pe Pămînt sau pentru căutările care au loc în vederea soluționării problemei energetice.

Cosmonautica este, poate, singurul domeniu în care ficțiunea ajunge să fie depășită de realitate. Nenumărați autori vizionari descriseră descinderea omului pe Lună — dar niciunul nu prevăzuse că milioane de oameni vor urmări în direct, în fața televizoarelor, sosirea acestora pe Selena și nici nu și-au imaginat vreodată că astronauții se vor plimba cu automobilul pe satelitul nostru.

S-a vorbit și se vorbește tot mai insistent despre posibilitatea și actualitatea proiectului creării unor colonii umane de sine stătătoare în spațiul cosmic. Oricît ar părea de nerealist sau utopic în prezent, trebuie totuși arătat că specialiștii s-au declarat de acord cu acest proiect, mulți dintre ei fiind convinși că, peste cel mult un secol, o bună parte a populației lumii ar putea trăi și munci în „orașe cosmice", plasate pe orbite în afara zonei de gravitație a pămîntului. Potrivit unor ipoteze, o asemenea colonie, ar pute fi asamblată în așa numita zonă „L — 5", unde forțele gravitaționale ale Terrei și Selenei se neutralizeză reciproc. Mai există alte patru asemenea zone, dintre care două sînt mai stabile din punct de vedere al neinterferenței forțelor gravitaționale: prima — înaintea Lunii, iar a doua — în spatele ei, fiecare din aceste zone fiind la distanțe egale de Pămînt și de satelitul său natural.

Nenumărate sînt însă exemplele de utilizare practică a tehnicii cosmice, în special în domeniul comunicațiilor, al observațiilor meteorologice, în studierea mărilor și oceanelor (direcția și puterea curenților, „ieșirea" apelor din adîncime la suprafață), în prognoza migrațiilor animalelor marine, în perfecționarea mijloacelor de navigație etc. De mare perspectivă este considerată producția în Cosmos a unor serii de produse, cum ar fi cristalele semiconductoare, sticla metalizată, materialele compozite.

Este de la sine înțeles că atingerea perspectivelor deschise de cuceririle în domeniul cosmonauticii ar fi favorizate în mod hotărîtor de înfăpuirea dezarmării, în primul rînd nucleare, și alocarea fondurilor irosite pe arme pentru progresul general. În aceeași ordine de idei se cuvine subliniată însemnătatea deosebită a traducerii în viață a hotărîrii privind folosirea spațiului cosmic exclusiv în scopuri pașnice, asa cum propune țara noastră, președintele Nicolae Ceaușescu.

Avîndu-se în vedere perspectivele minunate pe care le deschide cosmonautica pentru binele și progresul tuturor popoarelor, se manifestă tendința spre lărgirea an de an a cercului țărilor care participă la eforturile pentru folosirea pașnică a spațiului cosmic, astfel încît el să devină din ce în ce mai mult o arenă a colaborării și înțelegerii între popoare, în folosul civilizației, al întregii omeniri.

Tînăra generație confruntată cu inechitățile societății de consum

Ce oferă tineretului de azi — societatea de consum?

Răspunzînd la această întrebare, propaganda capitalistă susține că lumea occidentală ar oferi tineretului „Șanse egale!", că pentru toți tinerii există oricînd „porți deschise".

Dar să dăm cuvîntul chiar unor specialiști și presei occidentale să spulbere aceste mituri.

„Pentru 40 la sută (cît reprezintă, procentual, tineretul) din cei peste 10 milioane de șomeri din țările Pieței comune vest-europene porțile oricăror întreprinderi, instituții, șantiere s-au închis. Viața pentru aceștia se rezumă zilnic la cozile oficiilor de plasare a brațelor de muncă" (ziarul **„International Herald Tribune")**

„Șansele pentru un fiu de muncitor de a intra în universitate sînt infime. Cînd aparții unui mediu defavorizat nu poți să ai șanse egale în viață" (sociologul francez **Raymond Boudon).**

„În Marea Britanie există două milioane de analfabeți, iar în Italia cifra celor ce nu știu să scrie și să citească este de 2,5 milioane (**J. Blaschette,** secretarul Comisiei culturale a Forumului european al tineretului).

„16 000 de absolvenți ai școlilor profesionale, care au făcut demersuri pentru obținerea unei slujbe de la începutul acestui an, au primit răspunsuri negative din cauza lipsei de locuri de muncă. Ei au intrat în armata șomerilor înainte de a fi început să lucreze o singură zi" (din raportul **Ministerului Educației)**

„Probabilitatea pentru un tînăr de a fi șomer este de trei ori mai mare decît pentru un adult. În Italia, rata șomajului în rîndul tineretului este năucitoare. La fel în Statele Unite. Tineretul sub 25 de ani reprezintă peste 50 la sută din totalul șomerilor în Luxemburg și Olanda" (din **Buletinul de informare asupra tineretului, editat de O.N.U.)**

Acestea sînt adevărurile despre miturile „șanselor egale" și „porților deschise pentru toți" în realitatea dramatică a lumii capitaliste, agravate de actuala criză economică mondială. **Și ce poate fi mai dureros pentru un tînăr la începutul vieții decît constatarea că societatea îl respinge, fiind de prisos.** De aceea, tot mai mulți tineri din lumea occidentală se ridică cu hotărîre la lupta împotriva unor asemenea nedreptăți, pentru afirmarea drepturilor și aspirațiilor lor legitime. Pe pancartele purtate de tineri la marile demonstrații pentru pace, adesea se pot citi asemenea lozinci: **„Fonduri pentru școli — nu pentru bombardiere strategice!". „Dați-ne de lucru, nu noi tipuri de arme!"; "Muncă nu rachete!"**

Dar sînt și mulți tineri care, neputînd să-și împlinească aspirațiile firești de a munci, de a-și face un rost în viață, cad pradă deznădejdei, căutînd o iluzorie cale de ieșire în lumea de himere a drogurilor și a șarlatanilor de tot felul sau lăsîndu-se tîrîți pe panta delicvenței, a actelor de violență.

Drama muncitorilor imigranți

Pînă mai ieri li se spunea, eufemistic, „muncitori oaspeți"

Azi însă răsună sloganul ostilității crescînde: „străini, plecați acasă!"

Ziarele și revistele occidentale continuă să se ocupe pe larg de condițiile tot mai grele cărora le au de făcut față imigranții, acei oameni care, în speranța iluzorie a unei vieți mai lesnicioase, și-au părăsit locurile natale și s-au stabilit în țări străine. În condițiile cînd fenomenele de criză se fac tot mai simțite, cei care pînă mai ieri erau numiți eufemistic, „muncitori oaspeți", acum aud tot mai adesea: „străini, plecați acasă!". Ei au fost buni doar să execute cele mai grele, mai periculoase, mai murdare și mai prost plătite munci, aducînd prin aceasta țărilor respective profituri de zeci de miliarde dolari anual; acum, au devenit elemente indezirabile, concurenți „primejdioși", primii afectați de concedieri, uneori chiar victime ale expulzării forțate.

Iată cîteva extrase din presa occidentală în legătură cu drama muncitorilor imigranți:

„Muncitorii imigranți au dat o contribuție importantă la producția și la prosperitatea Europei occidentale. Imensa lor majoritate a fost angajată în slujbe necalificate, inferioare, pe care muncitorii autohtoni le disprețuiesc — salahori în construcții, măturători, gunoieri. Chiar cei care dispuneau de diplome de profesori, doctori, ingineri, ajungeau pe cea mai de jos treaptă a societății. Patronii îi prefera cel mai adesea autohtoni-

lor pe imigranți, care nu crîcneau în fața celor mai grele și istovitoare munci, dispuși să primească o plată și beneficii mai mici decît forța de muncă locală. Orice protest din partea acestora însemna zvîrlirea afară. Și pentru ei aceasta însemna dezastrul. De aceea tăceau și munceau".
(Săptămînalul american „U.S. News and World Raport")

„Criza economică a agravat situația imigranților, devenind de cîtva timp obiectul unei adevărate campanii discriminatorii. Poate că unii din ei au dus, în țările în care se află acum, o viață ceva mai bună decît în țările din care provin. Dar cu ce preț? Umiliți, înjosiți, exploatați și cu demnitatea zdrobită ca ei n-a fost nimeni pe acest pămînt din cele mai negre timpuri ale sclaviei și pînă astăzi. Ei au fost nevoiți să locuiască în mizerie, ghettouri suprapopulate, unde nici un localnic nu vrea să trăiască. Chiar și în perioadele în care era nevoie de ei, au fost ostracizați și izolați de societate, ca ființe de categorie inferioară. Iar acum, cînd au devenit de prisos, sînt pur și simplu excluși din societatea în care pretindeau că au intrat.
Momentul este dificil. Se instituie tot mai multe restricții în ceea ce privește accesul celor care vor acum să vină, iar celor existenți li se pretinde să plece".
„Ziarul italian „Corriere della Sera")

„Un val de tulburări rasiale și sociale, urmare a fluxului a milioane de muncitori străini în ultimele trei decenii, ia proporții tot mai mari, amenințînd să provoace o explozie în principalele state ale Europei occidentale. Ciocniri violente au răbufnit deja în Marea Britanie, soldate cu morți și răniți și uriașe pagube materiale. În R.F. Germania, imigranții sînt confruntați cu resentimente tot mai puternice. Slogonul „Străini plecați acasă"! se aude tot mai frecvent. În Franța, Olanda, Belgia, Suedia muncitorii imigranți și familiile lor sînt confruntați de o puternică ostilitate, care crește pe măsură ce recesiunea și șomajul iau amploare. Izolați în ghettouri, imigranții sînt țintele atacurilor de tot felul. Deceniul actual, cu climatul său economic atît de dur, poate aduce grave tulburări sociale. De aceea, pretutindeni în Europa occidentală, ca și în Statele Unite și Canada autoritățile au luat și preconizează noi măsuri pentru a opri intrarea muncitorilor străini. Iar cînd aceștia nu respectă normele respective, sînt pur și simplu expulzați".
(Ziarul britanic „Guardian")

Amara deziluzie a unei „regine a frumuseții"

Într-o sută de articole publicate în cîteva numere consecutive, revista americană „Time" a dezvăluit viața grea dusă de imigranți în Statele Unite, țară în care, **în condițiile creșterii masive a șomajului, împotriva muncitorilor străini s-a deslănțuit o campanie intensă, deoarece aceștia „ocupă locuri de muncă ce ar trebui să revină americanilor"**. Pentru a fi mai convingătoare în analiza făcută, revista americană folosește pentru exemplificare chiar opiniile celor în cauză. Elocventă în acest caz este mărturia unei tinere din Salvador căreia, pentru a nu o „trăda" agenților serviciului de imigrație, nu-i dezvăluie localitatea în care se află și îi dă doar numele mic.
O cheamă Maria și în Ecuador a cîștigat un concurs de frumusețe, devenind „regină". Dar, atrasă de propaganda despre „țara făgăduinței", a plecat în Statele Unite. „Cînd am plecat de acasă — se lamentează ea acum corespondentului revistei „Time" — am crezut că lucrurile vor arăta altfel. La noi încă se mai vorbește de faptul că în America curge numai lapte și miere și că bani sînt peste tot, chiar și pe stradă. Există chiar, la noi în țară, o glumă în legătură cu un salvadorian care, sosind pe aeroportul Kennedy din New York și zărind pe jos o hîrtie de o sută de dolari, nu s-a învrednicit s-o ridice spunîndu-și în sinea sa: „N-o să mă aplec și să ridic chiar primii bani zăriți în cale. Mîine și poimîine și în zilele următoare o să am destul timp ca să tot ridic bani de pe jos". Nimeni — continuă, însă, Maria — nu mi-a spus înainte de a-mi părăsi țara cît de greu va fi aici, cît de mult va trebui să trudesc ca să pot trăi".
Ce face acum fosta regină a frumuseții?
În primul rînd — precizează revista „Time" — trebuie subliniat faptul că familia Mariei are o datorie de 18 000 dolari, pentru care trebuie să plătescă, lunar, o dobîndă de 5 la sută. Această sumă a fost necesară pentru a-i plăti pe „coyoții" specializați în aducerea ilegală a străinilor peste frontiera mexicano-americană. Pe lîngă aceasta trebuie făcut rost de bani ca să acopere cheltuielile de spital — tatăl ei fiind bolnav.
Și, ca să poată cîștiga banii necesari, Maria lucrează cîte 14 ore pe zi, cosînd bluze, primind de la patron cîte 8 cenți pe bucată. Unul din patroni i-a propus un tîrg rușinos dacă vrea să cîștige mai mult. Altul, i-a scăzut în mod abuziv 10 dolari din cei 65 pe care trebuia să-i primească după o muncă istovitoare de o săptămînă. De aceea, Maria nu iese din casă decît o singură dată pe săptămînă. „America te înspăimîntă" — spune ea. „Și apoi nici nu ști cînd poți fi înhățat de serviciul imigrărilor".
Un alt muncitor, venit tot din Salvador, pe nume Alfonso, în vîrstă de 22 de ani, a declarat revistei „Time": „Acasă, în Salva-

dor, fiecare eram bogaţi sau săraci, după cum ne-am născut şi tot aşa am trăit şi am fi murit. Acolo, aceasta era singura discriminare. Aici, în Statele Unite, stăpînii fac discriminări chiar şi între muncitori, adică între cei destinaţi să fie şi să rămînă săraci, pe albi asmuţindu-i împotriva negrilor, pe toţi acestoa împotriva imigranţilor, pe imigranţii sosiţi legal împotriva celor sosiţi ilegal şi aşa mai departe. Sînt discriminări care îţi distrug viaţa, te fac să-ţi pierzi demnitatea, identitatea".

Aşa arată viaţa muncitorilor imigranţi, a acestor „dezmoşteniţi ai soartei" care şi-au părăsit ţara în căutarea unui iluzoriu El Dorado

„Aliaţii invizibili ai omului"

Un vast domeniu de activitate al microbiologiei aplicate

Buletinul „informations UNESCO" publică sub semnătura lui Rex Keating un amplu studiu despre un domeniu de activitate al microbiologiei aplicate, respectiv acela al „punerii la lucru", în folosul oamenilor, a microbilor. În legătură cu aceasta, Buletinul Organizaţiei Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură scrie:

Cîmpul de activitate al microbiologiei aplicate este, practic, nelimitat şi, în acelaşi timp, dătător de speranţe pentru ţările în curs de dezvoltare în lupta lor împotriva sărăciei, bolilor şi subalimentaţiei. Aceste ţări pot deja folosi în practică rezultatele cercetărilor efectuate pînă în prezent în domeniul microbiologiei. Pentru că acestea îşi găsesc aplicaţii nu numai în medicină, dar şi în fizică şi chimie, în inginerie, agricultură şi industrie. Cercetarea fundamentală şi aplicată necesită o largă cooperare internaţională. Există deja un program mondial de cercetări în domeniul microbiologiei, iniţiat în urmă cu 20 de ani, cu ajutorul UNESCO. Acesta a dus la crearea Organizaţiei Internaţionale de Cercetări asupra celulei. Pe lîngă aceasta există un Program al Naţiunilor Unite privind mediul înconjurător, care a lansat proiectul destinat să păstreze patrimoniul genetic al microbilor şi a-l face accesibil ţărilor în curs de dezvoltare. De asemenea există o serie de centre de cercetări care favorizează aplicarea microbiologiei în economia rurală, creînd personal de specialitate şi ajutînd la înțelegerea utilităţii folosirii microbiologiei în folosul omului. Cîteva exemple în acest domeniu vor fi concludente.

O fermă din Republica Federală Germania dispune de 1 000 de vaci. Aceste vaci fac să „trăiască" ferma respectivă, deoarce, pe lîngă produsele date de ele, mai furnizează şi întreaga energie necesară exploatării fermei. Şi chiar ceva energie în plus. Practic, ferma dispune de două reactoare pe bază de gaz metan. Cele două reactoare dispun de un bazin ce cuprinde 1 000 de metri cubi de bălegar, din a cărui fermentaţie se obţine o cantitate de energie echivalentă cu 2 000 litri de mazut, ceea ce depăşeşte nevoile fermei. În plus, deşeurile sînt reutilizate ca îngrăşăminte pentru agricultură.

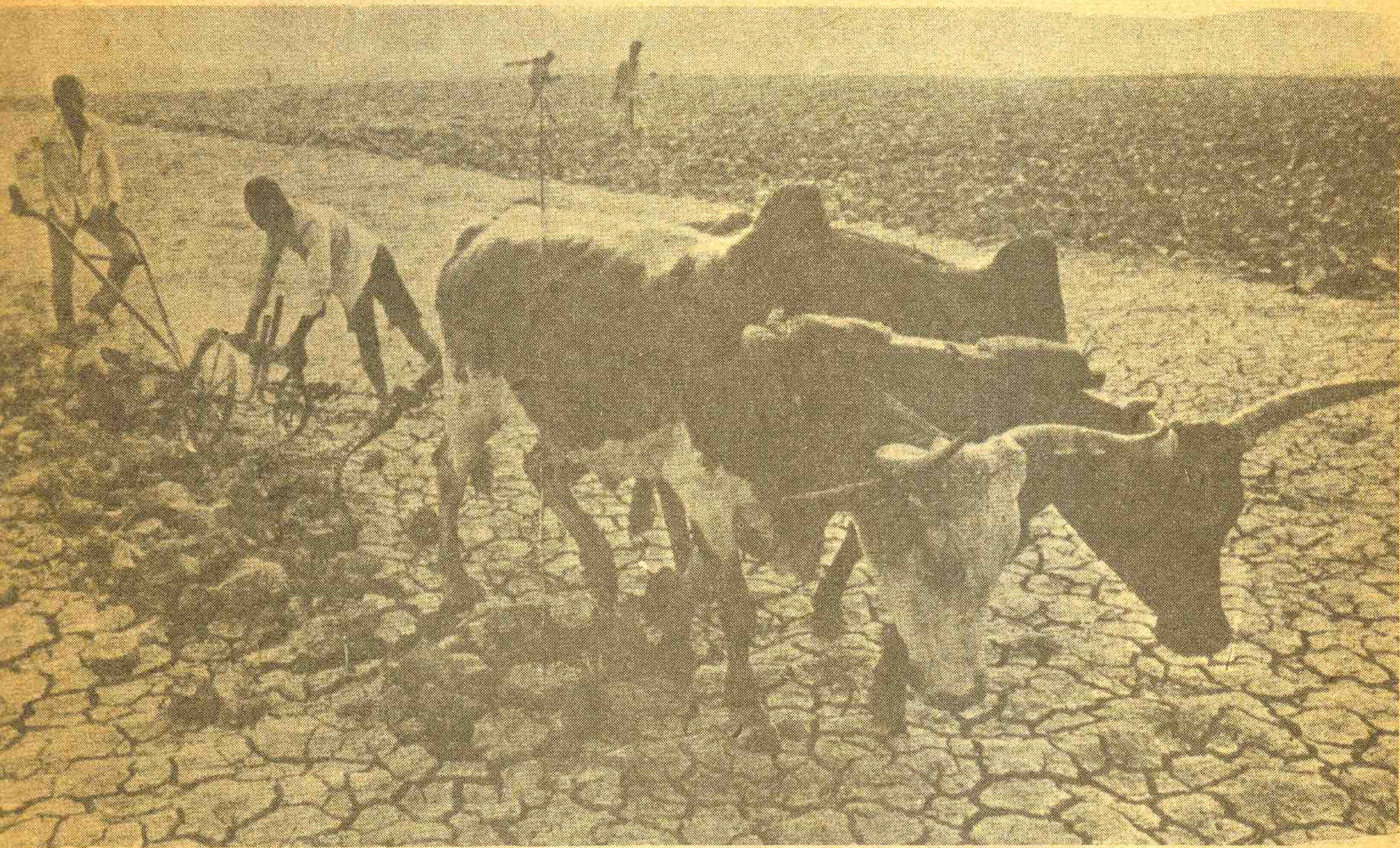
Experienţa acestei ferme a fost încercată pe o scară mai largă. Papua-Noua Guinee, care este obligată să consacre 25 la sută din întregul venit anual din exporturi pentru plata importurilor de petrol, depune în prezent eforturi pentru a se elibera din această situaţie dificilă prin producerea energiei din plantele care cresc din abundenţă pe teritoriul său. Din aceste plante se obţine alcool-carburant (etanol), care este folosit atît în transporturi, cît şi în industrie. O uzină intrată deja în funcţiune furnizează două milioane libre de etanol pe an, folosind în acest scop rădăcinile de manioc. Se studiază problema extinderii acestei distilerii pentru a folosi drept materie primă frunzele şi ramurile arborelui sago, un palmier care creşte pe mai multe milioane hectare de terenuri mlăştinoase. În următorii şase sau şapte ani, această ţară din sud-estul Pacificului speră să obţină 40—50 milioane litri de alcool carburant, ceea ce ar reprezenta 40 la sută din importurile sale de combustibil. În acest fel, Papua-Noua Guinee urmează exemplul Braziliei, aceasta din urmă produce anual o cantitate enormă de etanol, folosind în special trestia de zahăr.

În Marea Britanie, uriaşa companie de produse chimice „I.C.I." produce deja primul aliment sintetic pentru animale utilizînd biotehnologia bacteriilor. Acest produs, comercializat sub numele de „Pruteen", este fabricat în cantităţi de pînă la 800 tone pe an, cantitate ce ar putea să ajungă uşor la 50 000 de tone. „Pruteen" conţine 72 la sută proteine, adică dublu! cantităţii cuprins în cele mai bogate surse de proteine. Pentru realizarea acestui compus se pleacă de la celulele deshidratate de Methylophius Methylotropus. Această bacterie a fost izolată de oamenii de ştiinţă după 13 ani de cercetări. Aceste cercetări i-au purtat din mlaştinile Australiei pînă în regiunile petroliere ale Africii de nord. În acest timp le-au trecut prin „sită" mai mult de 10 000 specii de bacterii. Şi cum se întîmplă adesea, cercetătorii au descoperit-o chiar la ei acasă, respectiv pe un teren de fotbal din nordul Angliei.

Exemplele de mai sus, luate din alte cîteva sute din lumea întreagă, arată că microbiologia a „ieşit" din laborator pentru a pătrunde în viaţa de toate zilele, aducîndu-şi contribuţia la soluţionarea problemelor energetice şi alimentare ale unor ţări, ca şi a celor decurgînd din poluarea mediului ambiant de către diverse ramuri industriale. În toate aceste cazuri omul dezvoltă doar tehnologia necesară pentru a face faţă problemelor respective; cît priveşte munca propriu-zisă, aceasta o efectuează bacteriile. Se pune totuşi o întrebare: oare aceşti

aliaţi binefăcători ai oamenilor aparţin aceleiaşi familii de microorganisme care decimează populaţii întregi, care provocă pesta bubonică, holera, tifosul, tuberculoza, difteria (şi această listă nu se încheie aici) ce au ucis milioanele de fiinţe umane? Ei bine: da! Noi, ca şi celelalte forme superioare de viaţă, depindem de aceste microorganisme atît pentru sănătatea noastră, cît şi pentru binele nostru general. Fără ele noi nici n-am exista pe pămînt. Pentru fiecare tip de microbi dăunători omului, există alte mii care sînt inofensive sau în întregime binefăcătoare. Şi ne-am expune primejdiilor dacă le-am distruge fără discriminare.

Microorganismele sînt strămoşii noştri cei mai îndepărtaţi. Primele forme de viaţă care au apărut pe planetă au fost bacteriile. De-a lungul mai multor milioane de ani bacteriile s-au diversificat în forme noi, mai complexe. Cele ce depindeau de hidrogen şi-au dezvoltat, pentru a exista, mecanismul care să le permită să-l extragă din apa ce acoperea o mare parte din suprafaţa pămîntului. În acest fel s-a eliberat oxigen în atmosferă, care a devenit crucial pentru viaţa planetei, permiţînd florei şi faunei, oamenilor, să se dezvolte. Acţiunea microbiană este aceea care menţine nivelul oxigenului în aer. Microorganismele sînt răspunzătoare de extragerea din atmosferă a unui alt element indispensabil vieţii noastre — azotul — şi „ficsării" lui în plante. Azotul joacă un rol esenţial în elaborarea acizilor nucleici şi a aminoacizilor, care sînt la originea proteinelor. Cît priveşte corpul nostru, el nu poate să extragă acest gaz vital direct din atmosferă, de aceea trebuie să-l absorbim sub forma sa fixă. În timp ce creaţia organică depinde de ciclurile azot-oxigen-carbon, aceste cicluri se bazează pe acţiunea microbilor, care asigură astfel supravieţuirea restului lumii vii.

Poverile crizei din ţările capitaliste dezvoltate sînt aruncate tot mai mult asupra „lumii a treia"

În ultimii zece ani datoria externă a ţărilor în curs de dezvoltare a crescut de şase ori.

Actuala depresiune a economiei mondiale, care durează de peste 8 ani şi jumătate, a cuprins toate sectoarele de activitate. Începută în 1973 prin „criza petrolului", ea s-a agravat prin declanşarea crizei ciclice din 1974—1975 şi prin recesiunea începută în 1980, pentru a deveni apoi deosebit de complexă din cauza unor crize neciclice, dintre care unele au căpătat un caracter planetar. În întreaga istorie modernă a omenirii, nu s-a cunoscut o asemenea perioadă îndelungată de recesiune şi criză, cu atît de mulţi şomeri ca în prezent, cu o rată galopantă a inflaţiei şi cu o scădere dramatică a standardului de viaţă, aşa cum înregistrează acum imensa majoritate a ţărilor capitaliste şi ţările „lumii a treia". Iar analizele ce se fac în prezent — cel puţin aşa indică concluziile a numeroşi experţi — arată că perspectivele pentru viitor sînt puţin îmbucurătoare, dacă nu se trece la o remodelare profundă a actualei ordini economice şi politice internaţionale.

Încercările de pînă acum de a găsi o ieşire din cercul vicios al crizei n-au dat rezultatele scontate, cu atît mai mult cu cît o serie de ţări capitaliste dezvoltate şi în special Statele Unite au ales calea „scapă cine poate". În conformitate cu această politică, ce nu ţine seama de consecinţele grave pe care le aruncă asupra altor

state, s-a recurs la măsuri protecţioniste pe plan comercial, la fluctuaţii bruşte ale cursurilor de schimb valutare şi la un nivel exagerat de înalt al dobînzilor bancare. Desigur, asemenea măsuri au creat mari grautăţi chiar în Statele Unite, precum şi ţărilor capitaliste dezvoltate, ele formulînd — în special Franţa, R.F.G., Italia, Olanda, Belgia — proteste vehemente faţă de politica Washingtonului a dobînzilor ridicate. Dar, povara dificultăţilor crizei din statele bogate este aruncată într-o măsură infinit mai mare pe seama ţărilor sărace. Şi aceasta face parte din tentativele metropolelor de a pune din nou jugul colonialismului şi imperialismului pe gîtul popoarelor din fostele colonii. Tocmai acestea sînt acelea asupra cărora s-au abătut pînă în prezent cel mai mult „şocurile" crizei economice mondiale. Aceasta este clar oglindită prin creşterea vertiginoasă a datoriei externe a lumii a treia — de la 87 miliarde dolari în 1971, la 524 miliarde dolari în 1981. Potrivit estimărilor specialiştilor F.M.I., chiar în ipoteza ultra optimistă în care ţările în curs de dezvoltare ar reuşi să-şi menţină balanţele echilibrate, iar nivelul mediu al dobînzilor plătite pentru împrumuturile contractate va depăşi 15 la sută, datoria lor externă s-ar tripla pînă în 1990!

Eşecul încercărilor repetate ale ţărilor capitaliste este o dovadă elocventă că soluţionarea propriilor probleme nu depinde numai de evoluţiile de pe piaţa internă, ci de pe cea externă. Stabilitatea economică în lume nu poate fi asigurată atîta timp cît majoritatea omenirii se zbate în sărăcie şi mizerie. Însăşi actuala criză mondială este fructul unei prea mari concentrări a bogăţiei la un pol şi a sărăciei la celălalt pol al cruntei inegalităţi în dezvoltarea „Nordului" şi a „Sudului". Iar politica spoliatoare a dobînzilor înalte nu face decît să menţină şi să agraveze actualele stări de lucruri, de înapoiere şi sărăcie a ţărilor „lumii a treia".

Tocmai de aceea, agravarea fenomenelor de criză din economia mondială şi din viaţa internaţională impune cu o tot mai mare acuitate adoptarea unor măsuri eficiente în vederea edificării unei noi ordini economice internaţionale, chemată să asigure dezvoltarea mai rapidă a statelor rămase în urmă, progresul tuturor statelor naţiunilor lumii.

Un zguduitor paradox în epoca grandioaselor cuceriri ştiinţifice: PROLIFERAREA SECTELOR, veritabile concerne ale înşelătoriei

„În acest sfîrşit de veac — scrie ziarul francez „Le Monde", sub semnătura lui Henri Cavaillet — ştiinţa înaintează cu paşi de uriaş. Nu a ajuns oare ştiinţa să dea răspunsuri clare la fenomene pînă acum de neînţeles? Trăim o epocă de dezvoltare furtunoasă a cunoştinţelor ştiinţifice cu privire la compoziţia materiei, codul genetic, spaţiul cosmic — pentru a nu cita decît cîteva din certitudinile cele mai semnificative. Desigur, mai persistă zone de umbră, care rezistă încă investigaţiilor noastre. Avem însă convingerea că în curînd tot mai multe taine ale Universului vor fi descifrate".

Pornind de la această constatare, autorul îşi exprimă surprinderea că, tocmai în acest minunat sfîrşit de veac, cînd ştiinţa a luat un asemenea avînt, „opinia publică occidentală asistă, vădit nedumerită, la proliferarea a tot soiul de secte religioase — amestecătură derutantă, demenţială, de citate biblice, pornografice şi politică, de credinţe oculte, de practici de magie neagră, de elemente de astrologie şi alchimie, de cultivarea demonologiei — recuzită nefastă care ne aruncă înapoi cu secole, în cea mai întunecoasă perioadă a evului mediu".

Tocmai de aceea, în ţările occidentale se desfăşoară o vastă activitate de dezvăluire a adevărului asupra activităţii funeste a acestor secte, de combatere a lor şi de demascare a adevăratului rol — acela de a perverti conştiinţele, de a-i abate pe oameni de la lupta pentru adevăratele lor interese.

„Vidul speranțelor" - la originea proliferării sectelor

Datele publicate de presa occidentală, de studiile apărute în diverse țări arată că în Europa occidentală și peste ocean mii și zeci de mii de oameni acordă credit la tot soiul de secte, se pun orbește în slujba pretinșilor profeți și a ideilor dubioase pe care aceștia le propagă. Cum se explică această proliferare? Sau, aceeași întrebare, în versiunea revistei vest-germane „Stern": „Ce se întîmplă oare? De unde această pornire mistică? De unde această sete religioasă, într-o vreme cînd bisericile stau mai toate goale? De unde atracția misticismului și a vrajei profetice în epoca noastră — epoca de triumf a științei și tehnicii?"

Asemenea întrebări — precizează publicația vest-germană — și le pun cu îngrijorare crescîndă mulți părinți ai căror copii au căzut sau sînt amenințați să cadă victime șarlataniei mistice. Un sondaj în rîndul unui grup de tineri între 16 și 26 de ani, care a stat la baza unui studiu efectuat de ministerul însărcinat cu problemele sociale al landului vest-german Rhenania — Palatinat, arată că o bună parte din cei chestionați nu includ posibilitatea de a căuta, în anumite situații personale grele, sprijin și „alinare" la aceste „comunități religioase", care distrug nu numai spiritul, dar chiar și trupul celor ce le-au încăput în gheare, cum a fost cazul celor o mie de victime ale „sinuciderii colective" din Guyana, împinse la acest gest funest de psihoza demențială a „profetului" Jim Jones, în temeiul sectei „Templul poporului"! Or, care sînt, după expresia tinerilor chestionați, acele „anumite situații" care să-i împingă în brațele „alinării" unei secte sau alteia? După cum descifrează fenomenul respectiv ziarul vest-german „Frankfurter Rundschau", sînt tocmai acele situații generate de relațiile interumane ale societății în care trăiesc acești tineri, lipsa de perspective în profesie și în viața socială a acestei generații, care, așa cum arată statisticile — furnizează aproape jumătate din numărul șomerilor, al celor împinși la consumul de droguri și chiar la gesturi disperate, uneori chiar la sinucidere. Însăși presa, considerată oficială din țările capitaliste numește pe bună dreptate această generație drept „generația speranțelor înșelate", a „alienării" și „dezamăgiților". Sociologul american James Beckford explică proliferarea sectelor pseudoreligioase în Europa occidentală și S.U.A. prin faptul că „munca, familia, economia sînt angrenate într-un proces de dezintegrare. Este vorba mai ales de un vacuum, un vid de speranță".

Prin urmare, pe terenul creat de recesiunea economică în continuă creștere — cu tot cortegiul de implicații materiale și morale — în condițiile agravării cursei înarmărilor, cu psihoza războiului și distrugerii pe care o generează, care creează o stare de permanență tensiune și nesiguranță, în special în rîndul tinerilor, apare și proliferează obscurantismul sectelor. Ajunși la o vîrstă cînd factori ce nu mai depind de ei, ci de societate, le hotărăsc viitorul, tinerii din țările capitaliste se văd confruntați cu probleme din cele mai grave, depășind puterea lor de înțelegere. Ce li se oferă acestor tineri? În locul unei perspective profesionale — dificultatea calificării și găsirii unui plasament; în locul unui ideal — un vid; în locul unei atmosfere propice universului lor sufletesc — răceală, indiferență, alienare. Nu întîmplător sectele își recrutează adepții tocmai din rîndurile acestei categorii de vîrstă. Ei cad cel mai ușor pradă himerelor, soluțiilor iluzorii, propagandei mincinoase.

„Șarlatani lipsiți de scrupule"

Astfel i-a denumit sentința Tribunalului din Lausanne pe acești monștri care se pretind „zei", purtători ai „luminii divine", creatori de secte și „comuniuni" religioase, dar care în realitate reprezintă o adevărată pleavă de indivizi corupți, avizi de bani, ce nu se dau în lături de la nimic pentru a face avere aici pe pămînt, în timp ce adepților lor le promit fericirea cînd vor fi... în pămînt.

Procesul amintit mai sus s-a referit la căpetenia „Centrului luminii divine", un oarecare „Cuvios" Swami Omkarananda, autoproclamat „guru" (înțelept), învinuit că și-a tiranizat adepții: anihilînd în aceștia ultima fărîmă de voință și personalitate, îi împingea la tot felul de fărădelegi menite doar a-i consolida puterea. Pentru repetatele tentative de omucidere și atentate cu bombe, pentru jaf și încercare de otrăvire, toate urmărind anihilarea unor adversari ai sectei — Swami a fost condamnat la 15 ani închisoare.

Dar, în acest Olimp al sectelor — cele care fac acum „vogă" în occident sînt „Biserica scientologică", „Biserica unificării", „Hare Krishna", „Copiii domnului", „Meditația transcedentală", „Ananda Marga", „Centrul luminii divine" etc. — populat de monștri care se proclamă „zei", „guru", sau „sfinți" sau „profeți", există — așa cum au dovedit-o organele judiciare și de urmărire ale diverselor state occidentale — o pleiadă întreagă de „șarlatani lipsiți de scrupule".

Iată cîțiva dintre aceștia:

— Lafayette Ronald Hubbard, divinizat de membrii „Bisericii scientologice" înființată de el — se pretinde a avea cam 20 de milioane adepți — a fost condamnat, de către un tribunal parizian, la patru ani închisoare și la plata unei însemnate amenzi pentru escrocherie. Numai că escrocul dovedit era absent, aflîndu-se pe iahtul său de lux în apele Atlanticului sau ale Mediteranei, unde obișnuiește să facă des croaziere. De la bordul iahtului el își „îndrumă" credincioșii ca aceștia să adune bani pentru fericirea „dumnezeului" lor.

— David Berg, supranumit MO, este patronul celor circa 70 000 „copii ai domnului". A fost și este urmărit de justiția americană nu pentru delicte religioase, ci profane, ca de pildă, șantaj, viol, corupere de minori. Din aceste motive s-a făcut nevăzut, schimbîndu-și des locul ascunzătorilor. Legătura cu adepții săi este menținută pe două căi: el îi alimentează cu regularitate cu epistole „sacre", iar aceștia îi remit — tot cu regularitate — bani.

— Ervin Le Baron este „șeful spiritual" al sectei denumită „oile domnului". Numele acestui farsor ucigaș, care s-a dat drept „posedat de har divin", este asociat de cele ale lui Charles Manson și Jim Jones. Adică de două din cele mai sinistre figuri de așa-zis profeți care au participat la asasinarea colectivă a unui mare număr de persoane la Hollywood — primul — și la așa-zisa „sinucidere colectivă" din Guyana — cel de-al doilea. Care este originalitatea acestui „sfînt satanic", intrat într-o galerie așa de simandicoasă? Utilizînd diverse forme de presiune psihologică și bazîndu-se pe naivitatea,

credulitatea, şi fanatismul agresiv al „enoriaşilor" săi, Ervil Le Baron a alcătuit „comunităţi poligamice" alcătuite din „oiţele" sale, din care a format adevărate bande înarmate ce au procedat la execuţii, promiscuitate, cinism, brutalitate, subcultură, fanatism, obscurantism — iată osatura religioasă a acestei secte, căreia i-au căzut multe victime. Printre acestea chiar şi o fiică a „profetului", făcută cu una din cele 12 neveste ale sale.

— Sun Myung Moon este liderul sectei ce-i poartă numele. La 18 mai 1982 un tribunal din New York l-a condamnat pe Moon pentru „conspiraţie în scopul săvîrşirii de evaziuni fiscale", prilej cu care presa a publicat o serie de date despre viaţa şi activitatea sa. Despre viaţa acesteia vorbeşte o „biografie oficială", întocmită chiar de el şi cîţiva din prozeliţii săi.

Cînd avea 16 ani, se arată în această „biografie", zice-se că i-ar fi ieşit înainte Isus, pe vîrful unui munte, care i-a spus că „a fost ales să ducă pînă la capăt" misiunea sa neterminată. „Din copilărie eram clarvăzător" — a spus el unui grup de prieteni. După „întîlnirea" cu Isus — arată biografia sa — a „vorbit" cu Budha, cu Moise şi cu alte figuri biblice. — „În ce limbă a decurs convorbirea?" — a fost el întrebat de avocat la proces. — „Bineînţeles, în limba mea maternă!" — a răspuns „reverendul", a cărui limbă maternă este coreeana. — „Dar cum de ai ştiut că este Isus?" — a continuat avocatul. — „Păi l-am recunoscut din icoane şi apoi a spus el însuşi că este Isus" — a răspuns Moon. Dar curînd după „întîlnirea" cu figurile biblice, Moon a fost arestat de cîteva ori pentru „atentate la morală", întrucît proceda la „rituri purificatoare" cu tinerele ce cădeau în mreaja elucubraţiilor sale. În următorii ani, Moon a fost în Japonia, apoi a lucrat la Seul — aici a luat legătura cu serviciul secret sud-coreean, fapt nemenţionat în biografie — după care a scris o carte intitulată „Principiile divine", în care pune „bazele" „Asociaţiei sfîntului duh pentru unificarea creştinismului mondial". Sub sceptrul său, bineînţeles! Şi, cum nimeni nu este profet în ţara sa (spionajul sud-coreean nu avea nevoie de el în Coreea de sud) a pornit în lume să-i fericească pe alţii. Fiind excomunicat de biserica prezbiteriană, din care făcea parte, s-a gîndit să-şi creeze propria „religie" cu prozeliţi şi adepţi care să-l asculte ca pe dumnezeul lor. Şi nu s-ar putea spune că n-a avut un oarecare succes. A găsit creduli nu numai în Statele Unite, dar şi în alte ţări occidentale. Un fapt merită să fie reţinut: pretutindeni pe unde a „activat" Moon a intrat în conflict cu poliţia, fiind urmărit şi judecat de mai multe ori. A fost amestecat, împreună cu fostul dictator sud-coreean, Park Cijan Hi, că a căutat să mituiască membri ai Congresului american. Cele mai multe învinuiri şi condamnări au avut ca subiect evaziuni fiscale, corupere de minori şi de persoane, însuşirea averii acestora, forţarea lor să se prostitueze, să lucreze pentru el etc.

Afacerile veroase ale „negutătorilor de iluzii"

Se apreciază că în lume sînt mai mult de o mie de secte, cel mai puternic fiind implantate în Statele Unite — scrie săptămînalului „Voix Ouvrière". Toate — continuă publicaţia — se proclamă „religioase" şi promit „fericirea garantată", dar nu aici în viaţă, ci atunci cînd prozeliţii vor ajunge... în mormînt. Acestea sînt, însă, doar aparenţele, pentru că în spatele prăvăliei „negustorilor de iluzii" se ascunde o uriaşă afacere comercială. Cea mai înfloritoare dintre aceste „întreprinderi" este secta lui Sun Myung Moon, care se spune că ar dispune de circa 2 milioane de suflete. Dar nu numai de atît!

Tribunalul din districtul newyorkez Manhattan l-a urmărit pentru „fraudă fiscală": „mesia" Moon a omis să declare un venit de 112 000 dolari. O bagatelă faţă de cei 1 600 000 dolari depuşi de aceeaşi persoană la Chase Bank. Sau pe lîngă conacul cu 25 de încăperi de pe Hudson River, unde îşi petrece o parte din timp pescuind — are o navă specială destinată acestui scop. În S.U.A. mai dispune de cîteva firme de comerţ, curăţătorii chimice, o firmă de navigaţie, o întreprindere de pescuit etc.

Moon la ieşirea din tribunalul de la New York.

Filiala franceză a „Asociaţiei pentru unificarea creştinismului mondial", aparţinînd lui Moon, desfăşoară activităţi foarte puţin evanghelice pentru „apostolii revoluţiei spirituale" — cum se autoproclamă adepţii săi: achiziţionează vile şi apartamente, efectuează afaceri cu produse farmaceutice şi bijuterii, se ocupă cu comercializarea de ginseng, provenit de la firma sa din Coreea de sud. În Coreea de sud, Moon posedă „Tong Il Industries Co", „Il H.W.A. Pharmaceutical Co", „Il Shio Soneworks", „International Exchange Entreprisese" etc. În Japonia este proprietarul unui ziar şi al unei întreprinderi de cinematografe. Nu este absent nici în in-

dustria de armanent. Întreprinderea sa „Tang II Industries" a primit comenzi de la guvernul sud-coreean pentru a produce puşti, tunuri, grenade, aruncătoare de grenade etc. Dispune, în total de 60 de întreprinderi şi organisme, în care muncitorii sînt foarte prost plătiţi, nefiindu-le permis să se organizeze în sindicate.

Pentru Moon, banul este dumnezeu şi rege. Fiecare membru al sectei trebuie să aducă din cheta sa zilnică o sumă de bani. Pentru a o strînge „se poate face orice".

Ca şi Moon, toţi ceilalţi „zei" dovedesc un simţ negustoresc fără seamăn de dezvoltare. Speculanţi de credinţe religioase, ei se ocupă cu lucruri foarte lumeşti, adunînd averi cu carul. Conducătorul „Misiunii luminii divine" posedă, printre altele, o reţea de magazine, studiouri cinematografice, tipografii, întreprinderi de transport şi turism. La fel, maestrul „Meditaţiei transcedentale" este proprietarul cîtorva castele, al multor maşini de lux, hoteluri, edituri, tipografii.

„În realitate — scrie revista vest-germană „Stern" — falşii profeţi ai lumii de azi se aseamănă mai în grabă cu managerii unor concerne riguros administrate. Ei se pricep, desigur, la prostirea adepţilor prin elucubraţii supranaturale. Dar, simţul lor cel mai dezvoltat este acela îndreptat spre a face bani, spre contabilitate şi finanţe. Organizaţiile lor storc milioane din «consultaţii spirituale» („Biserica scientologică"), din prostituţie („Copiii domnului"), din cerşetorie („Hare Krishna"), căci luxul exorbitant în care trăiesc aceşti veritabili prinţi ai escrocheriei trebuie finanţat într-un fel sau altul".

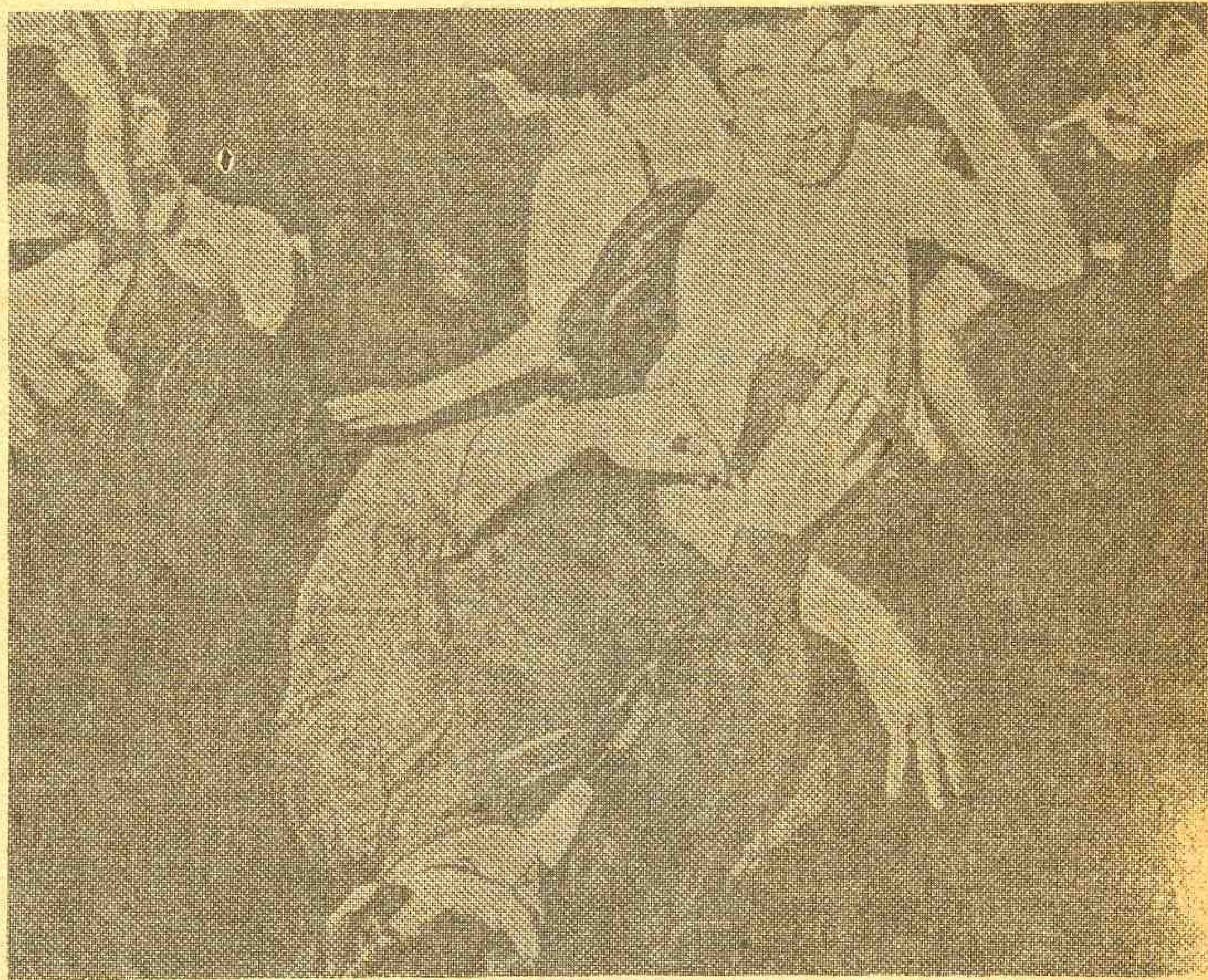
Iar o altă revistă vet-germană, „Der Spiegel", scria". „Toate aceste organzaţii urmăresc nu scopuri «divine», ci pur şi simplu valorificarea trudei neremunerate, după o metodă abilă, în faţa căreia chiar şi proprietarii de sclavi de odinioară şi-ar scoate plini de respect pălăria".

Destine naufragiate pe ţărmul şarlataniei...

„Silit să muncească şapte zile din şapte, cîte douăsprezece pînă la şaisprezece ore pe zi, practic fără să doarmă şi aproape lipsit de hrană, adeptul sectei îşi minează sănătatea, îşi pierde orice vlagă. El se dezintegrează progresiv din punct de vedere mintal şi fizic. După cîţiva ani devine o zdreanţă omenească". Această zguduitoare mărturie aparţine unui ex-moonist, pe nume Allen Tate-Wood, fost preşedinte al „ramurii "politice" a sediului central din S.U.A. al sectei „reverendului" Sun Myung Moon. Reuşind să se desprindă din ghearele sectei, el a împărtăşit revistei franceze „Paris Match" dedesupturile şi afacerile tenebroase ale „asociaţiei universale" a lui Moon.

„Cum transformă sectele pe adepţi în nişte roboţi?" — a întrebat reporterul revistei franceze. Şi răspunsul a venit prompt: „Noul adept este condiţionat cu grijă din primul moment. Operaţiunea de condiţionare sau de „spălare a creierului" este simplă, dar de o eficacitate înspăimîntătoare: este pus să repete la infinit o serie de cuvinte fără sens, să intoneze imnuri, i se dau interminabile sfaturi şi îndemnuri, o hrană lipsită de proteine, activităţi fizice violente, privarea de somn. Adeptul sau adepta respectivă se transformă pe nesimţite în perfecţi roboţi, într-un fel de cadavre vii".

În acest fel, sectele urmăresc totala despersonalizare şi aservire sufletească şi fizică a adepţilor, punerea lor în imposibilitate să desluşească substratul antiuman al societăţii capitaliste, caracterul prădalnic al exploatării şi umilinţelor la care sînt supuşi în societatea de consum.

Desprinzîndu-l pe individ din ansamblul relaţiilor sociale , reale şi din comunitatea în care trăieşte, acesta este proiectat într-o lume a fantasmelor, nu mai este în stare să desluşească atît caracterul prădalnic, nefast al societăţii capitaliste, cît şi exploatarea la care este supus. El nu mai este în măsură să distingă necesitatea luptei, alături de ceilalţi exploataţi, împotriva nedreptăţilor societăţii care are la bază tocmai această exploatare sîngeroasă. Indivizii înrobiţi astfel din punct de vedere spiritual acţionează, bineînţeles, în domeniul îngust al dogmelor prescrise de mai marii sectei, convinşi că sînt liberi şi autonomi. Contestaţia eventuală a nedreptei orînduiri capitaliste este astfel deturnată şi în cele din urmă blocată de o manieră subtilă, insesizabilă. Aceste secte devin astfel un drog, ca oricare altul — heroină, cocaină, marijuana, L.S.D. etc. — „ţărmul rîvnit" al unei pseudotrăiri. Ele devin astfel un alt nume dat unui fenomen de metastază ideologică, cu consecinţe dureroase.

Dezvăluirile făcute de presa occidentală asupra activităţilor nefaste ale sectelor reprezintă — cum scria revista franceză „Le Nouvel Observateur" — „un semnal pentru a veghea ca somnul raţiunii să nu mai nască monştri"

Grupaj de
Nicolae N. Lupu

TRECUT ŞI PREZENT ÎN PODGORIA PANCIU

Pe vastul teritoriu de peste 335 000 de hectare pe care-l alcătuiesc suprafeţele cultivate cu viţă de vie din ţara noastră, podgoria care te întîmpină la intrarea în Valea Şuşiţei, spre adîncurile vegetale ale Ţării Vrancei, prezintă cîteva caracteristici care o situează pe un loc deosebit nu numai în tabloul general al viticulturii româneşti dar şi în triunghiul de aur al podgoriilor vrîncene delimitat de Odobeşti-Coteşti-Panciu.

În perimetrul acesteia din urmă vom şi zăbovi, amintindu-ne, mai întîi, că cea mai veche mărturie scrisă a specificului economic al acestui loc se găseşte într-un uric din 1589 prin care Petru Voievod întăreşte lui Bucium, mare vornic din Ţara de jos, „stăpînire pe viile ce au fost domneşti", această precizare dovedind că podgoria respectivă era mult mai veche decît secolul al 16-lea. Dar cine ştie dacă pe aceste dealuri nu culegeau ciorchini plini de soare şi dacii liberi de peste milenii?

Oricum, alte şi alte atestări documentare ne semnalează vii muncite cu trudă şi la Clipiceşti, şi lîngă gîrla Putnii, şi la poalele Măgurii, şi lîngă aşezările de la Străoane şi Codrul Sîrbilor, toate acestea înscriindu-se azi în marea podgorie vrînceană.

O podgorie care, întinsă pe cîteva mii de hectare cu plantaţii amplasate pe dealuri ale căror văi sînt străbătute de numeroase cursuri de apă, valorifică prin rîvna viticultorilor din cadrul Intreprinderii Agricole de Stat şi Coop. agricole de producţie din localitatea cu acelaşi nume, calităţile unor soiuri de struguri tradiţionali pentru această zonă: Feteasca albă, Feteasca regală, Rieslingul italian, Băbească neagră.

Pe teritoriul Intrepr. agricole de stat, în ferme ca acelea de la Ţifeşti, Sîrbi, Zăbrăuţi sau Dumbrava, unde s-au obţinut şi cantităţi de 15 000 struguri la hectar, noile tehnologii imprimă plantelor sporuri deosebite de volum şi calitate.

De altfel, mare parte dintre viile întreprinderii au fost modernizate, au cunoscut binefacerile unor îngrăşăminte naturale şi chimice, cum ar fi cele potasice care tonificînd butucii viţei de vie, au contribuit din plin la maturarea corzilor. Tineri tehnicieni au întregit în ultimii ani cetele podgorenilor tradiţionali, acţionînd utilaje moderne din marele complex de vinificaţie construit nu demult, analizînd cu exigenţă în instalaţiile de laborator însuşirile sevei acumulate în bobul auriu de strugure.

Dar pe teritoriul podgoriei Panciu se găsesc şi numeroase hrube săpate cu veacuri în urmă în coastele delurilor de milenii acoperite cu plantaţii de viţă de vie pentru păstrarea vinurilor care fac faima acestor podgorii. Altele au fost uitate şi părăsite. Intrările unor hrube au fost astupate de oameni sau de întîmplare. Unele au fost redescoperite şi puse în valoare, dîndu-li-se rosturi noi.

Aşa s-a întîmplat cu hruba din Valea Cerbului, care are un culoar central şi 30 galerii laterale, ce totalizează aproape 2 000 m, săpată pe vremea lui Ştefan cel Mare. A fost redescoperită prin anii '50. În această hrubă a fost organizată în cadrul IAS Panciu, pentru prima oară pe aceste meleaguri, producerea de şampanie. La 18 aprilie 1968 au fost introduse pentru fermentare primele sticle, cîteva mii. Acum, anual în aceste hrube se produc aproape 700 mii sticle cu şampanie albă (natur, sec, demisec, demidulce şi dulce) şi roze, apreciată de toţi consumatorii din ţară precum şi din numeroase ţări ale lumii, printre care Uniunea Sovietică, R.F. Germania, Belgia şi altele. Astfel, hrubele care au păstrat vinuri ce odinioară or fi făcut cinstea oaspeţilor domneşti, au devenit azi adevărate uzine subterane unde oameni cu un grad sporit de competenţă profesională, cu voinţă şi perseverenţă dau vinurilor păncene noi şi alese calităţi.

De altfel, trebuie menţionat că vinurile realizate la Panciu, albe şi roşii, cu aciditate mare şi un conţinut modest în alcool, vinuri cu fructozitate şi prospeţime specifice, sînt deosebit de apte pentru producerea şampaniei.

Şi iată acum o altă hrubă a fost de asemenea pusă corespunzător în valoare. Hruba se află în partea centrală a oraşului Panciu, şi are o galerie principală în formă de potcoavă cu o serie de galerii laterale. Din gura hrubei se deschide o minunată privelişte. În prim plan Valea Brazilor pe fundul căreia curge pîrîul Hăulita. Pe versantul de peste vale se văd ruinele celor două schituri despre care se spune că au fost zidite pe vremea lui Matei Basarab.

Dincolo de acest versant care se termină printr-un promontoriu la confluenţa Hăulitei cu Şuşiţa, se văd dealurile Clipiceştilor acoperite cu masive plantaţii viticole şi, mai departe, se ridică maiestuoase dealurile Odobeştilor sau Măgura, cea străjuită acum de un releu de televiziune.

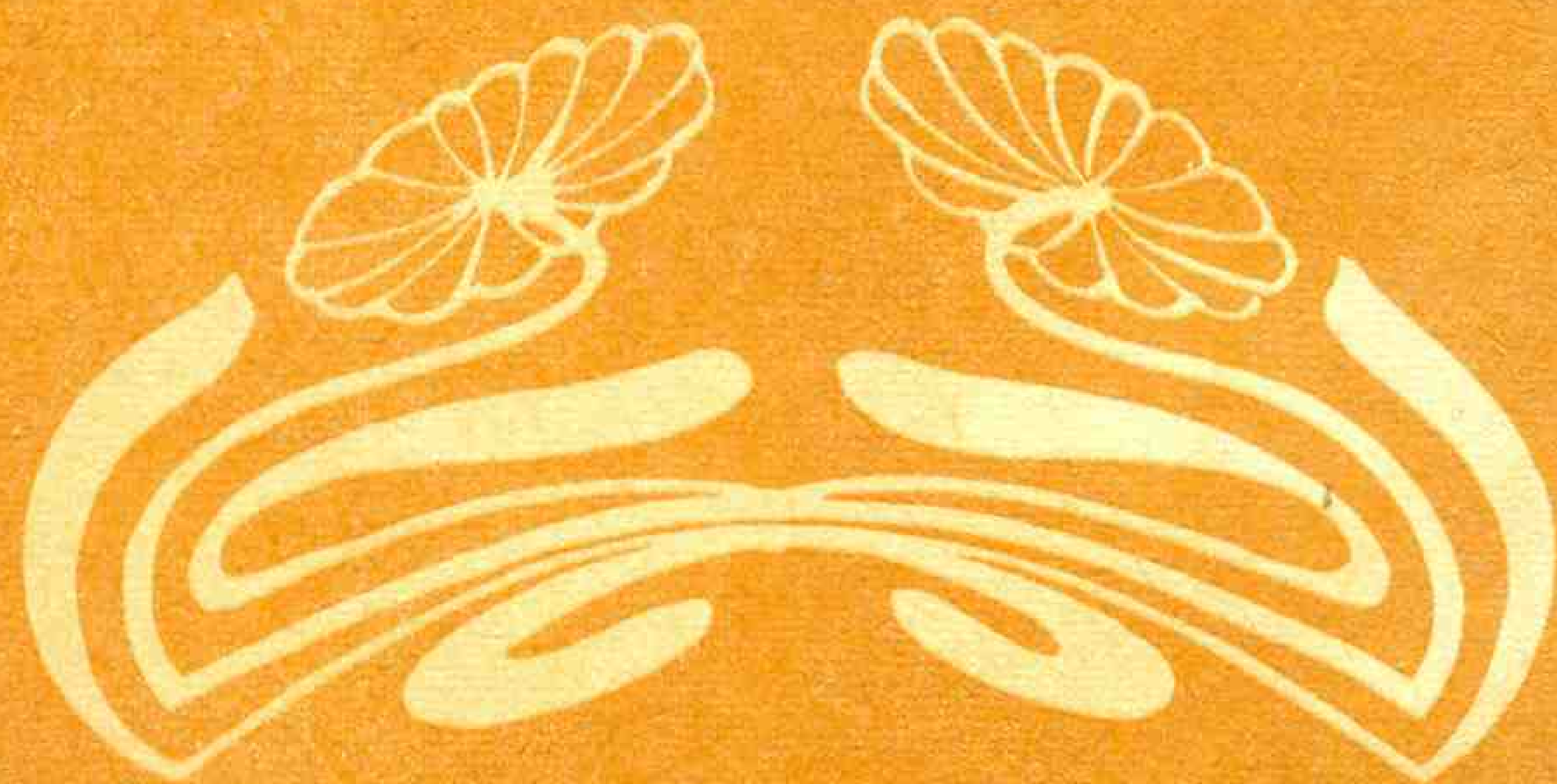
În această „Potcoavă" începînd cu data de 9 martie 1981 s-au introdus în fermentare, pentru şampanizare, 140 mii sticle (aceasta reprezintă capacitatea a aproximativ jumătate din lungimea galeriilor). Cealaltă jumătate, cu galerii laterale corespunzătoare, este în curs de amenajare.

Şi toate aceste noi împliniri viticole păncene se definesc odată cu personalitatea urbană a localităţii din mijlocul podgoriei.

Oraşul Panciu îşi întîmpină oaspeţii, turişti dornici să-şi odihnească privirile pe talazurile calme ale podgorilor în floare sau încărcate de perlele ciorchinilor, cu atributele unei aşezări civilizate, primitoare, cu blocuri moderne însumînd peste 600 de apartamente, magazine, o casă orăşenească de cultură cu o sală de spectacole de 400 locuri, cu un puternic liceu agro-industrial, policlinică, spital, creşe şi grădiniţe ca şi cu una din primele sale dotări industriale de anvergură: întreprinderea de tricotaje care va asigura la peste 2 000 de femei din partea locului, o nouă cale de afirmare a hărniciei lor nedezminţite.

Aceasta, în timp ce rodul de chihlimbar al dealurilor va continua să aducă noi medalii pe panoplia de onoare a podgoriei vrîncene.

Ion Puşcă
Noe Smirnov

BRAN

CALATORIE PRIN SECOLE

Cetatea Branului cunoscută mai ales sub denumirea de Castelul Bran, domină trecătoarea (pasul) cu același nume, străveche arteră de legătură folosită de populația autohtonă din vremuri imemoriale. Drumul Branului are pe lîngă importanța economică și una strategică. Pornind de la Brașov, străbate comuna Cristian (unde se poate vedea o biserică din sec. al XIII-lea și o cetate construită în sec. al XV-lea) trece prin Rîșnov (unde pot fi admirate icoanele pe sticlă ale bisericii ridicate în 1384 și cetatea țărănească) urmează pitoreasca vale a Sohodolului și ajunge la Bran. De aici se continuă la Rucăr îndreptîndu-se spre Cîmpulung, Argeș sau Tîrgoviște.

În nordul acestui culoar depresionar, Rucăr-Bran, a fost ridicat pe un colț de stîncă cu peste șase veacuri în urmă una dintre cele mai frumoase și mai bine păstrate cetăți medievale din țara noastră.

Interdependența strînsă a țărilor române este pusă în evidență și de construcția de la Bran.

În iarna anului 1369 are loc prima incursiune a turcilor în Țara Românească. Vladislav-Vlaicu (1364—cca. 1377) cu sprijin din Transilvania reușește să-i alunge pe invadatori, trecînd chiar Dunărea și eliberînd Vidinul. Transilvania și Ungaria erau direct amenințate de oștile semilunei, care năzuiau spre inima Europei. Calea de pătrundere spre Transilvania trebuia barată!

Despre ridicarea cetății avem știre precisă, dintr-un document emanat de la Ludovic de Anjou (1342—1382) regele Ungariei. Documentul este datat: 19 noiembrie 1377, fiind o scrisoare în care Ludovic I confirmă brașovenilor stăpînirea unor sate și alte privilegii pentru ca aceștia „de bună voie și nesiliți de nimeni" să ridice „cu propriile lor cheltuieli și osteneli" o cetate regală la Bran, cheie de control a accesului dincolo de Carpați.

Meșterii brașoveni i-au ales ca temelie o stîncă masivă, transformînd construcția — un cuib de vulturi — într-o fortăreață inespugnabilă, punct permanent de strajă care controla orice mișcare din zonă. Materialele utilizate au fost bolovanii de rîu, piatra de calcar brută, iar la numeroasele modificări din secolele următoare a fost introdusă și cărămida. După studiul amănunțit făcut de Titus Hașdeu, rezultă că cel mai vechi dintre cele patru turnuri este acela dinspre latura nordică avînd rolul de observator și posedînd șase deschideri de tragere care au și rol de ferestre fiind situate la diferite nivele. În vîrful donjonului se află foișorul de observație unde stătea de strajă permanent un oștean.

Turnul pătrat din partea de sud a fost înălțat în sec. al XVII-lea fiind „prevăzut cu o poartă mobilă din lemn de stejar cu ornamente din fier..." O scară de lemn manevrabilă asigura accesul în acest turn.

Turnul dreptunghiular al porții se află pe latura de răsărit. O punte mobilă care se lăsa cu ajutorul unor scripeți asigura trecerea peste șanțul săpat în stîncă. La nivelul al patrulea al turnului se pot vedea și azi două „ciocuri de turnare" pe unde apărătorii aruncau diverse materiale lichide împotriva atacanților. Pe latura de vest este încadrat turnul cilindric devenit în sec. al XV-lea depozit de pulbere. El a suferit multe modificări, actuala înfățișare, în linii generale, datează probabil din 1593.

Un labirint întreg de coridoare, întortocheate și înguste de scări de lemn sau piatră leagă între ele camere spațioase sau chilii avînd diverse destinații, ale celor cinci nivele, cu turnurile, cu coridorul de apărare de la etajul al doilea, cu subsolurile și curtea interioară.

Centura de fortificații care unește bastioanele are un acoperiș din țiglă aplecat spre interior avînd un dublu scop: ca măsură de prevedere împotriva incendiilor provocate de atacatori și pentru a aduna apa provenită din ploi. Pentru aprovizionarea cu apă, în curtea interioară a castelului, a fost săpată în stîncă o fîntînă adîncă de 57 m. Capitelul de fîntînă vizibil astăzi în curte, executat în stilul Renașterii italiene provine însă din secolul nostru.

În afara cetății pe latura de miazăzi cu scopul de a închide trecătoarea au fost construite două rînduri de ziduri din piatră brută și cărămidă care în parte se văd și astăzi, avînd scop defensiv și fiind prevăzute cu cele necesare pentru lupta cu arme de foc (deschizături, metereze, nișe pentru cartușe). Între aceste ziduri se aflau clădirile vamei, reconstruite de brașoveni în 1758.

Prelungirea avîntată parcă, a

stîncii, spre eternitate, castelul de la Bran, menit să ocrotească drumul de legătură dintre Transilvania și Țara Românească este atras în vîltoarea clocotitoare a istoriei meleagurilor românești.

Ca orice cetate feudală, Branul a fost înzestrat cu un domeniu care a variat în timp ca întindere și importanță economică. Fiind cetate regală ea era dependentă de monarh care numea sau destituia castelanul, județul și comitele. Țăranii dependenți ai domeniului, iobagii, aveau obligația de a îndeplini prestații în munca pentru castel și o multitudine de obligații în produse ale pămîntului și animaliere (dijma, nona, zeciuiala, darurile) precum și în bani față de castel, rege și biserica catolică. Această situație a determinat dese nemulțumiri și manifestări ale luptei de clasă din partea celor exploatați. În timpul domniei lui Mircea cel Bătrîn (1386—1418) Țara Românească se consolidează. Mircea reintră în cursul anului 1389 în stăpînirea Severinului, Amlașului și Făgărașului. Sesizînd pericolul iminent al expansiunii otomane, și înțelegînd că Mircea este un element de bază în dispozitivul antiotoman, regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg (1386—1437) se apropie de Mircea cel Bătrîn recunoscîndu-i posesiunile de peste munți. Ca semn de prețuire, Sigismund îi cedează lui Mircea cetatea Bologa de lîngă Cluj și Branul. Împărtășim părerea lui G. Nussbächer care situează, foarte bine argumentat, stăpînirea Țării Românești asupra cetății Bran între anii 1407—1419. Reînnoirea de către Mircea a unor privilegii vamale date de înaintașii săi negustorilor brașoveni duc la înviorarea comerțului de o parte și de alta a Carpaților.

În 1419 castelul Branului este preluat de Sigismund și pus sub comanda comitelui secuilor.

Un alt moment important trăiește castelul pe vremea cînd Iancu de Hunedoara devine voievod al Transilvaniei (1441—1456). Înțelegînd importanța strategică, Iancu a reparat-o, a sporit efectivele garnizoanei și a numit la conducerea cetății în 1448 pe românul Nicolae de Bizere din Banat. Una din primele sale victorii este obținută la Bran în 1442, an în care, tot de acolo, a pornit în ajutorul Țării Românești obținînd strălucita victorie de pe Ialomița.

Vămile luate caravanelor negustorești (a treizecea parte din valoarea produselor) aduceau venituri însemnate visteriei regale, fapt ce nemulțumea pe brașoveni, aceia care de altfel construiseră castelul. Profitînd de împrejurări favorabile în anul 1498 printr-un împrumut de 3 000 de florini acordat de brașoveni regelui Vladislav al II-lea (1490—1516) aceștia intră în posesia cetății pentru zece ani. Noi împrumuturi în anii următori și neplata celor vechi aduc castelul și domeniul aferent în stăpînirea Brașovului. Castelanii erau aleși și ei întocmeau anual dări de seamă asupra veniturilor și cheltuielilor. De permanență existau în castel doi vicecastelani (pîrcălabi), un administrator, 7—12 soldați mercenari și două străji care primeau salariu. La aceștia se adaugă bucătăreasa, pivnicerul, grădinarul și apoi vizitiul.

De istoria acestui cuib de vulturi se leagă destinul tragic și viața tumultuoasă a lui Vlad Țepeș, pusă în slujba luptei pentru independență. În mai multe rînduri Vlad Țepeș a trecut prin cetatea Branului. Prima sa domnie din 1448 o găsim consemnată într-o scrisoare expediată brașovenilor la 31 octombrie 1448 prin Bran. Pierzînd tronul, ajunge în Transilvania și este însărcinat de Iancu de Hunedoara (așa cum fusese și tatăl său Vlad Dracul între 1431—1435) cu apărarea sudului Transilvaniei și deci și a acestei trecători. Între el și castelani s-au stabilit relații de prietenie. În a doua domnie (1456—1462) a acordat noi privilegii negustorilor brașoveni, dar a întreprins și expediții de pedepsire a negustorilor sași care-l sprijineau pe oponentul său Vlad Călugărul, atrăgîndu-și dușmănia acestora din urmă. În 1462 prin intrigi l-au determinat pe Matei Corvin să-l aresteze în trecătoarea Branului și să-l dețină cîteva zile ca prizonier chiar în castel. Patrusprezece ani mai tîrziu în 1476 eliberat din temnița de la Buda revine în scaunul domnesc al Țării Românești trecînd din nou pe la Bran.

O altă etapă din istoria castelului se desfășoară între anii 1610—1612 cînd a fost disputat de principele Gabriel Báthory (1608—1613) și de domnul Țării Românești Radu Șerban (1601—1611) care-l învinge lîngă Brașov pe principe.

În 1612 G. Báthory ia castelul în stăpînire prin forță de la brașoveni. Principele Gabriel Bethlen (1613—1629) aduce transformări importante castelului, adăugîndu-i două turnuri noi.

O altă pagină de semnificativă istorie românească este scrisă în castelul Bran la 12 octombrie 1659. La această dată s-au întîlnit între zidurile castelului fostul voievod al Țării Românești, Constantin Șerban (1654—1658) și principele Transilvaniei, Gh. Rákoczy al II-lea semnînd un act de alianță și cooperare împotriva dușmanului comun: Imperiul otoman. Este încă o dovadă a rolului Branului, ca centru de legătură între ținuturile locuite de români.

Sub „jugul de fier" habsburgic care se instaurează în 1699 asupra Transilvaniei, castelul Branului a continuat să aparțină Brașovului. El își pierde însă treptat importanța militară dar nu și pe aceea de stăpîn feudal. Situația țărănimii de pe domeniu se agravează continuu, noi și noi sarcini înrăutățindu-i condițiile de viață, fapt care determină revolte și chiar răscoale.

În 1759 este reconstruit oficiul vamal, iar în 1836 vama este mutată la Giuvala, odată cu aceasta castelul își pierde și însemnătatea economică.

Anul revoluționar 1848, aduce și la Bran suflul înnoirilor, sătenii din împrejurimi se ridică la luptă. Ei hotărăsc ca o „gardă națională" să ocupe castelul. Sub conducerea tribunului Aron Moșoiu, țăranii pătrund în castel alungînd pe castelan și pe cei 12 trabanți, iar actele care cuprindeau obligațiile au fost arse în curte. „Ordinea veche" este restabilită de armata trimisă de magistrul Brașovului.

În 1877, anul Independenței noastre naționale, este marcat neplăcut în bătrînul castel. O garnizoană își avea sediul la Bran. De teama avîntului luptei de eliberare ce cuprinsese întregul popor român, autoritățile austro-ungare profanează secularul lăcaș dispunînd înlocuirea acoperișului castelului cu straturi de pămînt și nuiele pentru a proteja castelul în cazul unui atac de artilerie românesc. Procesul intentat de brașoveni autorităților austro-ungare a avut cîștig de cauză și în anul 1886 acoperișul este refăcut.

Alte modificări și adăugiri a suferit castelul în deceniul al treilea al secolului nostru.

Castelanii Branului își puteau permite cheltuieli mari, obiectele din castel întrunind un număr mare de stiluri: fotolii florentine, lăzi brașovene, statuete din sec. al XV-lea, scaune din piele de Cordoba, oglinzi venețiene, vase orientale și produse locale, alături de mobile stil Ludovic al XV-lea, unelte, arme și stampe. Toate acestea și multe alte comori de artă medievală sînt expuse în diversele încăperi ale castelului devenit muzeu de istorie și artă feudală în 1957, avînd și o secție etnografică în aer liber.

Castelul se află într-un parc imens care-i valorifică și mai bine excelenta poziție, scoțînd în relief acest vestigiu scump de istorie națională peste care cortina istoriei s-a lăsat, dar care continuă să trezească interesul, mîndria și admirația contemporanilor, a tuturor celor care îndrăgesc drumeția și frumosul.

Prof. Teodor Axioti

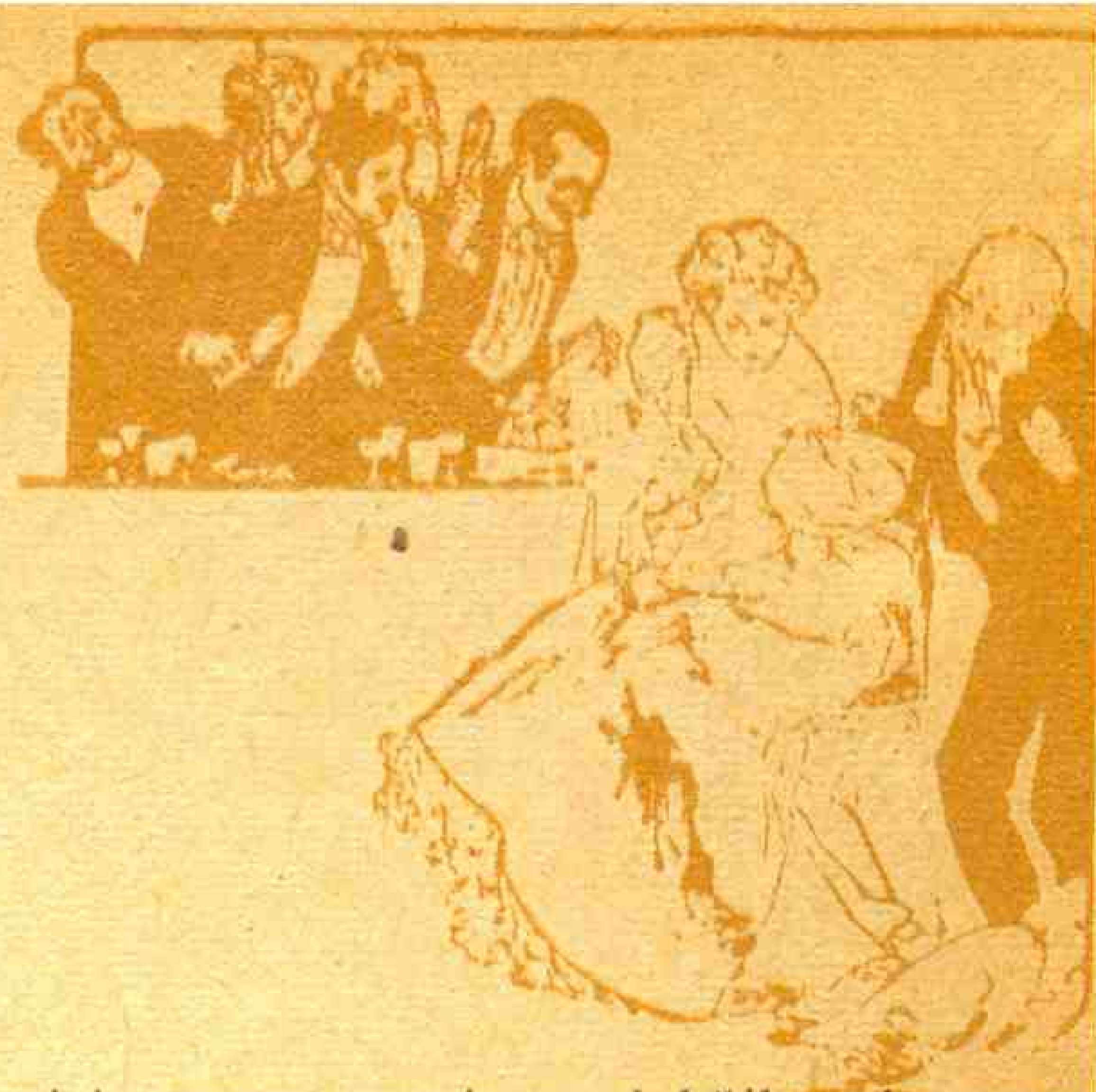
RETRO-TURISM...

• Vasilache - Firfirică • Inimi magnetice • Vînt de nebunie • Steaua de aur • O cură forfetară • Poiana Țapului...

Turismul, fiul mezin al SPORTULUI, tinde să-și surpe descendența-i ilustră, acuzînd tot mai frecvent un statut de pater-familias incontestabil. Evident, asta în special după al doilea mare război, cînd mijloacele de comunicație s-au obrăznicit pînă la a nu mai fi recunoscute de... bunicii noștri, să zicem, cărora dacă nu imposibil, totuși greu le mai vine să circule la peste 10 km înălțime cu vitezele pe care le cunosc, azi, și copiii, sau cu vehicule pe perne de aer, pe șine magnetice ș.a.m.d. Astăzi, ei da, astăzi apeși o clapă sau răsucești un buton sau plătești biletul de intrare într-o sală publică — și ai la picioare Everestul și Kilimandjaro, dar și celebra „groapă" a Marianelor, dar și pe Venus din Milo sau Capela Sixtină, dar și cîteva felii din stratosferă sau din pîntecul celor mai răzvrătiți vulcani, dar și, dar și... Încît turismul, dată fiind situația asta, ar fi trebuit să sucombe în flanări nevinovate pe aleile parcurilor sau prin pădurile de blocuri care au urbanizat, peste noapte, așezările numite de bunici tîrguri sau orașe. Și totuși, turismul s-a luptat și și-a obținut porția de dominantă a vieții moderne planetare, în pofida cît și datorită exploziei calitative a atîtor mijloace de a-și aduce fiecare, la domiciliu, muntele, marea, vulcanul, stratosfera...

De aceea, o nostalgie picantă plătește intenția noastră de a chestiona cîteva gazete „vechi" asupra tentațiilor turistice ale anilor premergători actualei dezvoltări exponențiale (ce eufemism!) a posibilităților de a circula „de colo-colo". Vom încerca, fără nici o altă pretenție decît de a amuza și, poate, a instrui, să redăm unele informații și oferte din domeniul sport-turismului — iată un cuvînt delicios pentru culegătoarea de perle care, nu demult, a publicat un Dicționar de cuvinte recente. Așadar, să răsfoim împreună pagini îngălbenite permițînd lacrimilor nostalgice să spele afrontul surîsurilor condescendente. Astfel, într-o duminică de august din 1941 aflăm că „LA SOARE ORBITOR, pe mare, sticla ZEISS-UMBRAL asigură o vedere clară și redă nuanța reală a culorilor. Afară de aceasta, ele (sic!) feresc ochii de razele invizibile și supărătoare. ZEISS-UMBRAL de vînzare la magazinele de branșă" (UNIVERSUL, nr. 235). Sigur, lentilele ZEISS se potriveau oricui și la ștrandul Bordei sau la bazinul Lido, unde curentul năprasnic (de opinie, desigur) putea produce amarnice regrete, încît, alăturat, gazetarii grijulii anunță că „Durerile de dinți dispar cu VERAMON-SCHERING. Tuburi de cîte 10 și 20 tablete. Plicuri cu 2 tabl. Prețul unei tablete este de lei 5. VERAMON, calmantul rapid și inofensiv". Iar dacă nu și-a făcut efectul ilustrul produs tranchilizant, atunci, aceiași profesioniști ai condeiului de la UNIVERSUL recomandau la alegere, fie procurarea unui KAWECO, „tocuri rezervoare și creioane automate, de calitate superioară ca fabricație și ca material", deoarece cu „KAWECO se scrie perfect", deci se poate scrie și despre nerezolvata durere dentară, sau, dacă nici scrisul nu era o soluție, atunci următoarea recomandare anunța că „astă seară la 8 precis, Teatrul SAVOY prezintă marele succes FIRFIRICĂ, cu irezistibilul **Vasilache** și toată distribuția de la premieră". Indiferent de opțiune, merita aflat și că „Vara trebuie să fim foarte atenți la cele ce mîncăm. Natura ne pune la îndemînă o mare varietate de produse vegetale care de care mai gustoase. Să ne bucurăm de toate, dar pe rînd, nu cu grămada; să nu ne lăcomim..." Altfel, cum să mai rezistăm pe stadioane, ore întregi, aplaudînd și fluierînd, la rigoare, de vreme ce, „prin ridicarea opreliștei aplicată sportului, fotbalul își reia activitatea normală. Programul de inaugurare în Capitală este deosebit de atractiv". Cum așa? Păi, explicația este simplă: „Rapid, Venus, Sportul Studențesc și Unirea Tricolor în cadrul aceluiași program". Sau, cum s-ar spune azi, derbiuri bucureștene. Iar cui nu-i cade bine la stomac fotbalul, să aștepte pînă duminica viitoare cînd „Atletism Muntenia Organizează... un concurs popular, băieți și fete, pentru obținerea timpului standard în vederea concursului de la Predeal". Mă rog, între timp, se putea consola cu spectacolul **Viena cîntă, Viena dansează,** oferind „cel mai pitoresc tablou al Vienei de altă dată, în care viața era ușoară, oamenii veseli și îngăduitori, iar orice eveniment din viața lor, prilej de dansuri și cîntece" Chiar așa? Hm, jugul aducerilor aminte... Sau dacă unul sau altul nu preferă muntele, nici Predealul, nici concursurile, atunci poate foarte bine să deschidă ochii deasupra gazetei CINEMA, nr. 441, și să afle: „GRAND HOTEL-REX-MAMAIA. Cel mai elegant hotel la cea mai frumoasă plajă. AER! MARE-SOARE-LUX într-un cadru de rafinată mondenitate. Informațiuni și rețineri de camere ROMÂNIA, societatea comercială oficială de turism S.A.R. „Neapărat, în valiză, peste atîtea robe-de-chambre și short-uri, să strecoare și romanul INIMI MAGNETICE semnat de J. Farjeon, de numai 15 lei, recomandat de reclamă așa: „Neîntreruptul și palpitantul duel detectiv al tînărului nostru erou pentru salvarea unei fete necunoscute face din **Inimi magnetice** unul din cele mai emoționante romane. La chioșcari și librari". Ori, alunecînd pe firul de păianjen al gusturilor plătitorilor/plătitoarelor, se putea achiziționa și romanul VÎNT DE NEBUNIE scris de Henry de Golen și asortat în presă cu glazura atracțioasă de tipul „Daa, un vînt de nebunie și crimă, de erori judiciare și enigme, suflă prin paginile emoționantului roman celebru, răvășind viața conjugală a avocatului Olivier". **Pauvre avocat...** Cine achiziționa palpitantul roman? Ia să ne gîndim, poate chiar și o reprezentantă a sexului slab de peste Ocean, care, cu abilitate, anterior, a știut să dea și un anunț lămuritor: „Sînt tînără, blondă și frumoasă" I-auzi! Dar mai

departe: „Vreau să-mi încerc norocul în cinematograf. 50 kg. Americană. Experienţă în arta dramatică. Sporturi: călărie, box (??!). De asemeni, susceptibilă de a place producătorilor". Frumos din partea ei... (CINEMA, nr. 390). În acelaşi an, 1938, în ziarul ROMÂNIA, doritorii puteau să afle că, nici mai mult, nici mai puţin, „cu CIT în ITALIA voiajaţi confortabil, ieftin şi fără grijă. Înscrieţi-vă deci la frumosul nostru voiaj în Italia dintre 15 şi 27 august. Venezia (Lido), Florenţa, Roma, Napoli (Capri, Pompei) şi grotele de la Postumia. Informaţiuni şi înscrieri la Biroul de voiaj CIT, Calea Victoriei, 53". Asta era valabil pentru cei care au reuşit să agonisească sumele necesare, după ce, cu şapte ani înainte, urmaseră invitaţia publicată în UNIVERSUL, nr. 210: „Bucureşteni, faceţi-vă vilegiatura la Sighişoara — Poziţie splendidă, viaţă ieftină, cameră confort modern; pensiune completă, primul rang 150 lei zilnic oferă marele hotel STEAUA DE AUR". Dar celelalte ranguri, ele, ce ofereau? Mai bine să ne pricopsim cu visul unei călătorii în Cehoslovacia, unde Federaţia ecvestră „organizează în anul acesta un mare concurs hipic internaţional, care se va ţine la Pardubice... în cadrul expoziţiei de educaţie fizică şi de sporturi". Acolo, ar fi reuşit să impună colegului de cameră sau colegei de padoc ultimile noutăţi autohtone, precum „În aproape toate ramurile sportului, România e bine reprezentată şi la toate întîlnirile a făcut totdeauna faţă frumoasă. Oare de ce numai boxeurii noştri, echipele noastre de fotbal, piloţii noştri să fie peste tot cunoscuţi şi admiraţi? De ce să nu fim tot atît de bine reprezentaţi şi în nataţie?". Azi întîietăţile sînt altele, mai bine să nu ne agăţăm de ele ci să ne imaginăm că respectivii au aflat că „Se proiectează o expediţie ciclistă şi motociclistă în Bulgaria, unde reprezentanţii noştri urmează să participe la competiţiile olimpiadei balcanice". Iar în cazul cînd colegul sau colega vor fi dat semne de nelinişte, refuzînd ditamai elanul patriotic, muşteriul nostru, avizat ca întotdeauna, va fi căzut pe o informaţie de calibru internaţional: „Aviatorii americani Boardman şi Polando, plecînd de la New York şi aterizînd la Stambul, au bătut recordul lumii de zbor în linie dreaptă, 8 044 km, deţinut de francezii Costes şi Belonte cu 7 905 km". Dacă şi o asemenea prezenţă de spirit zornăia fără haz în timpanele altora, insul, fabricitat, extrăgea iute din valiză MAGAZINUL, nr. 55, şi tălmăcea, internaţionalist înfocat, următoarele: „La munte ai cazinou, dar nu poţi veni în chiloţi, ca la mare. Ah, marea!... Numai la mare se fac căsătorii potrivite, cu domni şi doamne bine în totul, pentru că nu e o surpriză: vezi, ce cumperi! Apoi pregătirile de plecare sînt un poem". Chiar aşa, un poem descris şi de poetul Ion Minulescu: „Azi, mîine, fiecare dintre noi vom pleca. Mai departe sau mai aproape de Bucureşti, pentru o săptămînă, o lună sau poate chiar pentru mai multe, nu importă... Cei care în timpul anului nu au avut niciodată ocazia să-şi vadă lucrurile din casă împachetate, de astă-dată simt o deosebită voluptate privindu-şi cuferele cu capacele căscate, ca nişte guri de monştri enormi, care parcă nu se mai satură, oricîte perechi de haine, de ghete, de cămăşi şi de gulere le-ai da de mîncare. Psihologia celui care pleacă în vilegiatură este tot ce poate fi mai complicat şi mai fără rost. Fiecare se simte fericit că poate părăsi Capitala pentru un timp oarecare; şi totuşi fiecare se plînge de deranjul, de enorma corvoadă pe care trebuie s-o îndeplinească cu împachetarea celor trebuincioase, acolo la munte ori pe malul mării. Cunoscîndu-i pentru prima oară, ai crede că aceşti obişnuiţi vilegiatori sînt adevăraţi martiri. Şi cu toate acestea, martirajul vilegiaturii, pe care de altfel nimeni nu ni-l impune, este cel mai plăcut, cel mai dorit, cel mai visat din toate cîte merită acest nume". Tocmai, am prezentat in extenso părerea poetului, întrucît nici azi nu sîntem departe de situaţia descrisă anterior. Chiar dacă a slăbit în mintea şi portul bucureşteanului influenţa turcă,

legenda Mamaiei, punct terminus al băilor de soare marine pentru cei care nu-şi permiteau Dalmaţia, Crimeea, Biarritzul etc., legenda asta l-a captivat, probabil, ajungîndu-i termen de exaltare şi temei de bîrfă la Capşa, la Café de la Paix, la Dragomir... Mamaia îşi trage legendarul nume de la o frumoasă roabă moldoveanească, Dina Costandina; pentru a-şi salva copila, zice-se că femeia s-ar fi transformat într-o limbă de nisip, ca drum peste ape, să nu i se înece fata care, alergînd pe puntea nisipoasă jeluia în grai beduinic: **Aglá ciogiuc, aglá Mamaiá!...** Dar, trecut-au anii... şi cu toate astea, litoralul romănesc rezistă. Fireşte, alături de alte atracţii: „La cursele de duminică de la Băneasa, premiul Dumbrava Roşie l-au luat Bandit şi nu l-a putut lua Jurnalist. Vra să zică, şi în lumea cailor, tot aşa e?" Lăsînd retorismul de-oparte, un chilipirgiu se făleşte, într-o coloană alăturată, cum că dînsul îşi poate permite: „POIANA ŢAPULUI. PREDEAL, caut vilă, două, trei camere, complet mobilat, confort, telefon. Tot sezonul „Deci, bani se mai găsesc, chiar dacă, în acelaşi TIMPUL, nr. 3149 din vara lui '46, stă scris: „Apropo de preţuri. Cică au îngheţat. Or, chiar ieri am fost vestiţi că sfertul de bloc de gheaţă se va vinde săptămîna aceasta cu 3500 lei în loc de 1000. Apoi dacă nici gheaţa nu mai îngheaţă, cum oare să ne mai aşteptăm să îngheţe celelalte?" Şi dacă tot se mai găsesc bani, de ce să nu urmăm invitaţia, din aceeaşi gazetă: „PETRECEŢI VACANŢA LA MARE. O zi la MARE. O cură forfetară. Constanţa şi Carmen Sylva cu tren special, 16 iunie, cu preţul lei 52 000. La Carmen Sylva în vile luxoase 15—29 iunie cu preţuri lei 50 000 pe zi, inclusiv camera şi întreţinerea completă. Camera cu luna în vilele C. Sylva şi Mangalia". Iar cei care nu doreau să se prăjească, datorită preţurilor sau soarelui, puteau servi cu încredere următorul anunţ: „HUILE ANTI-SOLAIRE et BRUNISSANTE-ZÉOZONE — **plus fort que le soleil.** Laboratorul Lant. Buc. str. Italiană". Şi încă o soluţie, la fel de estivală: „Toată lumea rîde, cîntă şi dansează fiindcă a apărut nr. 3 al revistei PIŢIGOIUL". Iar dacă nici asta n-ajunge, aceeaşi gazetă nu dezerta, oferind o compensaţie deloc neglijabilă: „ASTROPSIHOLOG consultă conflicte sufleteşti, destinul astral. Horoscopuri ştiinţifice. Telefonul 1 29 07". Aşa încît, se putea începe vilegiatura la mare mai întîi consultîndu-l pe astropsihologul... După aceea, dialogul următor trecea drept foarte actual: „Alo, aici e Nina! — Te-am văzut înnegrită de soare. Eşti splendidă! (Hm, o femeie să-i zică aşa ceva altei femei...) — Soarele meu este ZÉOZONUL. Zéozonul îmi dă sănătate, dispoziţie, vioiciune. Sînt fericită că întrebuinţez **Zéozone**". Mă rog, am putea, cel mult, să ne amintim refrenul cum că „Banii nu aduc fericirea". Or, şi acel Zéozone se achiziţiona tot pe parale. Frumoase. Dar ce nu făceau părinţii noştri ca să arate...?! Parcă noi facem altfel...

Mircea Constantinescu

UN STRADIVARIUS ROMÂN

● Ucenic la 46 de ani ● Lutierul care a smuls lemnului „misterul sonorităţii" ● Ştirbulescu — un element preţios al viorilor româneşti ● S-a născut sărac, a devenit celebru, cu viorile lui cîntîndu-se la Viena, New York, Budapesta, Los Angeles, Havana şi a murit sărac. ● Un spirit generos şi urmaşii acestuia.

S-a născut în anul 1870, probabil, într-o zi însorită, într-o familie de gorjeni veniţi în Bucureşti din comuna Secu, sub acelaşi petec de cer care a luminat şi geniul lui Constantin Brâncuşi. A construit 64 de viori, 2 sau 3 viole şi un violoncel, instrumente muzicale de o excepţională valoare atît în ceea ce priveşte construcţia impecabilă a cutiei de rezonanţă cît şi în ceea ce priveşte materia primă folosită: celebrul molid de rezonanţă provenit din Carpaţi, în special din pădurile Bucovinei, Munţii Neamţului şi Valea Italienească din masivul Gurghiului, ultimul loc fiind una dintre principalele surse de aprovizionare ale vechilor maeştri italieni ce au făcut să vibreze renumitele viori cremoneze şi bresciene.

A murit, în 1937, lăsînd în urma lui o serie întreagă de viori neterminate. Dimitrie Ştirbulescu cel mai valoros constructor de viori pe care l-au avut românii, denumit la început, „lutierul de la poalele Carpaţilor", iar mai tîrziu „un Stradivarius român" s-a dovedit a fi un artist de excepţie, viorile sale fiind comparabile cu cele ce aparţin vestitelor şcoli italiene. Ştirbulescu a început să construiască viori relativ tîrziu. La vîrsta de 46 de ani. Devine ucenic, pentru scurt timp, al primului constructor din România care lucra pe baze ştiinţifice instrumente muzicale — Remus Macarie din Piteşti — pe una din viorile sale cîntînd şi marele George Enescu. Apoi îi sînt trimise viori construite ale celebrilor Amati, Stradivarius, Guarnerius, pentru a le ameliora, repara sau recondiţiona, operaţii ireproşabil efectuate de către Ştirbulescu.

Urmează epoca de aur a acestui lutier plin de generozitate şi talent. Primele viori sînt apreciate de către specialişti, printre aceştia numărîndu-se şi cunoscutul expert Welke din Hamburg, care trecînd prin Bucureşti rămîne impresionat de tonul şi ţinuta instrumentelor. În 1921 în revista „Muzica" din capitală, se scria că acest creator de excepţie a smuls lemnului „misterul sonorietăţii" şi era apreciat ca un constructor unic în istoria lutieriei. Că nu era o afirmaţie nefondată o dovedeşte şi faptul că violonişti virtuoşi George Enescu, Jacques Thibaud, Yehudi Menuhin, Lucien Capet caută viorile create de Ştirbu-

lescu. Pentru George Enescu, cel care a avut un rol hotărîtor în sprijinirea și popularizarea peste hotare a lutierului, Știrbulescu a creat trei viori ce poartă numele maestrului. Enescu cîntă în 1922, la Teatrul liric din București pe o vioară a acestuia, despre care scria: „Prin aceasta certific că violinele construite de domnul Știrbulescu, pe care le-am încercat sînt de o sonorietate frumoasă și de o construcție excelentă", iar cu un alt prilej scria: „Știrbulescu este un element prețios pentru lutieria noastră națională".

Mai mult, cel mai renumit lutier al vremii, austriacul Alfred Coletti, a apreciat una dintre viorile lutierului român ca fiind superioară unei viori Stradivarius care-i aparținea. Elogii la adresa calităților deosebite ale viorilor lui Știrbulescu sînt aduse și de interpreți ca Fritz Kreisler, una dintre stelele europene ale viorii, ale marilor violoniști Erika Morini și Busch Adolf.

Mai puțin cunoscut decît alți lutieri valoroși ai lumii, datorită posibilităților materiale reduse ce nu i-au permis să-și prezinte viorile în alte țări și datorită lipsei de interes a oficialităților vremii, marele lutier a lăsat în urma sa creații valoroase, dintre care în țară se mai păstrează doar cîteva. Una dintre lucrările neterminate o desăvîrșește un urmaș al său în această artă. Lutierul Roman Boianciuc, laureat al Premiului de stat pentru lutierie, participant la concursurile internaționale de lutierie din Polonia și Franța din ani 1963 și 1966, mai lucrează și azi, deși se află la o vîrstă înaintată, în orașul viorilor — Reghin. Oraș unde există un atelier al lutierilor ce reunește alături de maestrul Boianciuc pe constructorii de instrumente muzicale Luca Ioan, Precup Florea și Ciurba Nicolae.

Mulțumesc pe această cale distinsului om de cultură din Tîrgu-Mureș — Valeriu P. Vaida — autor, printre altele a unei cărți despre viața și destinul lui Dimitrie Știrbulescu, pentru informațiile și documentele pe care mi le-a pus, cu dărnicie, la dispoziție.

Marian Constantinescu

MUZEU CENTENAR

Pentru a cunoaște istoria, pentru a înțelege prezentul la adevărata sa valoare, pentru a savura intimitățile spirituale ale unui oraș ca Turnu Severin trebuie să ne abatem pașii pe la Muzeul regiunii „Porțile de Fier", instituție care a aniversat o sută de ani de la înființare. Deși data oficială de constituire este anul 1912, eforturile de înfiripare a acestui muzeu sînt mult mai vechi. Documentele vorbesc chiar de 1833, anul cînd s-a înființat și orașul. După 20 de ani autoritățile au luat măsuri pentru strîngerea tuturor elementelor arheologice descoperite cu prilejul săpăturilor pentru construirea noului oraș. Ele au fost organizate, în grădina publică, în cadrul unui lapidarium. În 1868 ilustrul A.T. Laurian exprimă necesitatea înființării unui muzeu în care să fie adăpostite valoroasele piese descoperite. Doisprezece ani mai tîrziu se înființează, în acest scop, la Turnu Severin prima Societate de arheologie locală care contribuie la organizarea și deschiderea muzeului în 1881. Colecțiile de atunci constituie nucleul actualului muzeu al regiunii „Porțile de Fier", oficializat în urmă cu o sută de ani prin strădaniile profesorului Alexandru Bărcăcilă.

Printre valoroasele exponate se numără cele ce aparțin culturilor preistorice, paleolitice și neolitice, vestigiile din perioada geto-dacică, din timpul ocupației romane, bogat reprezentată prin materialele arheologice descoperite pe teritoriul castrului roman Drobeta și cele rezultate de pe urma lucrărilor de la barajul hidrocentralei Porțile de Fier, hidrocentrală, care din 1976 are o expoziție proprie de istorie și arheologie. Pot fi văzute ruinele piciorului podului din vremea lui Traian și o machetă a acestuia făcută după reconstituirea din 1906 a inginerului Edgar Duperrex, ruinele castrului roman Drobeta, băile romane și cetatea medievală a Severinului.

O altă secție deosebit de interesantă a Muzeului o constituie cea de științele naturii unde este expus un bogat material floristic și faunistic, rarități de origine mediteraneeană precum și o serie de elemente specifice pentru această zonă. Însă vedeta secției o constituie acvariul în care pot fi văzute exemplare aparținînd celor peste 25 de specii din fauna piscicolă a Dunării.

Și pentru că scriem despre evoluția muzeului centenar trebuie relevat că patrimoniul său s-a îmbogățit și diversificat ca tematică. Cel mai tînăr compartiment al bătrînei instituții, înființat în 1976, îl reprezintă secția de artă. Pot fi admirate aici lucrări semnate de artiști plastici români: Gh. Petrașcu, Th. Pallady, Fr. Sirato, Dărăscu, Țuculescu, circa 60 de lucrări ale pictorului D. Ghiață, reprezentînd cea mai marea colecție din țară, sculpturi din bronz și gips ale lui Gh. D. Anghel, ultimii doi originari din aceste locuri, ca și ale artiștilor plastici mai puțin cunoscuți Ipolit Strîmbu și Alexandru Severin. În același cadru sînt prezentate elemente de artă decorativă contemporană care impresionează prin diversitatea stilurilor și a materialelor de lucru utilizate. Sînt expuse, de asemenea, tapiserii, ceramică, sculpturi în lemn, opere artistice realizate în metal și sticlă.

ȘTIȚI CUM SE LANSEAZĂ PE MUNTE UN SOS?

Iată întrebarea pe, care cu răbdare, am adresat-o, în răstimp de un an de zile, unui număr de 100 de turiști — individuali sau în grup — luați la întîmplare, întîlniți pe potecile din Bucegi, Piatra Mare, Parîng și Retezat.

Cîți credeți că au răspuns pozitiv? Doi! Da, doi dintr-o sută — ați citit bine. Rezultatul acestei investigații ar trebui să pună pe gînduri pe ghizi, profesori de sport, organizatori de excursii montane, pe părinți. Pentru că de cunoașterea sau necunoașterea acestui amănunt, acolo, în împărăția alpină poate depinde o viață de om sau chiar mai multe! Este o mare obligație socială și de omenie ca fiecare dintre cei ce urcă în Carpați să știe perfect cum se alertează, în fața unui pericol, o formație Salvamont, cabanierii sau alți turiști. Pentru că de ani de zile a fost stabilit un adevărat cod de alarmă pe munte, practicat și cunoscut în toate țările. Semnalele au fost preluate de la binecunoscutul S.O.S.[1] și e bine să le amintim din nou pentru ca să le învețe și alții — din ce în ce mai mulți ne-am dori. Ar fi chiar indicat ca acest cod de semnalizare pe munte a pericolului să fie învățat la școală, în cercurile de turism, să fie înscris la cabane, în gări, pe pliantele turistice, în locurile de mare circulație.

Un om sau un grup de oameni aflați pe munte în mare pericol — rătăciți, răniți, epuizați, în neputință de a mai înainta, pînă la cea mai apropiată cabană ori localitate, atacați de răuvoitori sau de animale sălbatice, surprinși de o calamitate (foc, inundație, alunecare de teren, avalanșă) — au dreptul să ceară ajutor lansînd alarme după codul de semnalizare montană.

Devine o obligație socială pentru oamenii aflați pe munte să lanseze și în cazul cînd observă că alți semeni de-ai lor, cabane, refugii sau așezări umane au nevoie de ajutor sau sînt amenințate de unul dintre pericolele mai sus enumerate.

Alarma pe munte trebuie dată, însă, cu toată seriozitatea și răspunderea cetățenească și numai în situații reale de nevoie de ajutor sau în caz de pericol știut fiind că o falsă alertare a unor formații de salvare montană sau a altor organe de stat este pedepsită aspru de lege.

Cum se dă alarma?

La munte alarma **care înseamnă și chemare în ajutor** se face prin lansarea în spațiu a șase semnale pe minut, la intervale egale între ele, adică un semnal la zece secunde.

Semnalele lansate pot fi **luminoase, acustice** sau **vizuale.**

Semnalele luminoase se pot realiza cu diferite mijloace; noaptea, prin emiterea celor șase semnale de lumină cu ajutorul lanternei, a unui felinar sau a oricărei surse luminoase sau prin lansare a șase rachete de mînă, la intervale de cîte zece secunde sau trase din pistol; prin acoperirea-descoperirea unui foc, a flăcării unui aragaz sau primus de voiaj sau chiar a unei lumînări cu o pătură ori un hanorac; prin aprinderea succesivă, la intervale cerute de cod, a cîte șase chibrituri de vînt. Ziua, semnalele luminoase se pot improviza cu o oglindă ce reflectă razele soarelui sau cu rachete lansate manual sau cu pistolul.

Semnale vizuale — altfel decît cele luminoase, care și ele se văd — se pot executa prin fluturarea, prin ridicarea unei eșarfe improvizate dintr-un obiect vestimentar (cămașă, tricou, hanorac, pulover pantalon, pătură etc.) ori prin ridicarea deasupra capului, sau pe o înălțime, a unei crengi de brad, a oricărui alt obiect sau măcar prin ridicarea, cît mai sus a unui braț.

Semnalele acustice se pot lansa prin țipete, fluierături (executate din gură sau cu fluierul — chiar unul improvizat — prin lovirea unui obiect metalic de rezonanță (piolet, ceaun, bețe de cort, gamelă, ploscă, butelie de aragaz, linguri etc.)

Foarte important: cele șase semnale, de orice natură ar fi ele se lansează fiecare la zece secunde, timp de un minut; între ele se face o pauză de un minut-două; este lesne de înțeles că semnalele de alarmă se lansează în direcția potecilor montane, a cabanelor, hotelurilor sau localităților apropiate.

În cazul în care turistul care are nevoie de ajutor se află într-un refugiu alpin, sau în vecinătatea lui, el dă alarma înălțînd imediat **fanionul roșu.** Acesta, avînd dimensiuni de 2 x 2 metri, se află, obligatoriu, în dotarea fiecărui refugiu sau casă de adăpost nepăzită și el se înalță pe un catarg anume ancorat în locul de unde poate fi văzut de la mari distanțe.

Cum se răspunde la semnalele de ajutor?

Cînd cineva zărește semnalul prin care se solicită ajutor pe munte — cele șase semnale pe minut sau fanionul roșu — este obligat să răspundă imediat celui care le-a lansat.

Confirmarea că semnalul de alarmă a fost recepționat se face prin remiterea a trei semnale pe minut — acustice, vizuale sau luminoase — fiecare lansate la douăzeci de secunde unul de celălalt.

Cel care cere ajutor trebuie să continue să dea semnale pînă cei ce vin să-l ajute ajung lîngă el, în acest fel accidentatul poate fi ușor reperat de salvatori, căci adeseori s-a întîmplat ca cel ce a recepționat cererea de ajutor, după ce a dat răspunsul de recepționare a ei, s-a grăbit spre cabana cea mai apropiată și a căzut el însuși victimă grabei, sau n-a știut să arate cu precizie unde a văzut chemarea, iar legătura cu accidentatul s-a pierdut.

Foarte important: cel care a recepționat semnalul de chemare în ajutor este obligat — după ce a răspuns celui care le-a lansat — să alerteze imediat cea mai apropiată cabană, stație meteorologică, orice altă unitate care ar putea transmite mai departe alarma sau să anunțe grupurile cele mai apropiate de turiști care la rîndul lor trebuie să alerteze formațiile SALVAMONT sau, dacă este cazul, vînătorii de munte.

---

[1] SOS — sînt inițialele cuvintelor din limba engleză SAVE OUR SOULS care înseamnă „Salvați sufletele noastre"; sînt folosite în cazul cînd se cere ajutor grabnic; acest semnal, lansat în caz de mare pericol, a fost adoptat în marină și aviație.

● Ecusonul triunghiular ● O întîmplare adevărată ● Mulțumirile se simt...

ACEȘTI OAMENI DE ALEASĂ OMENIE...

Acs Gabriel, salvamontist din Petroșani

Cum poți cuprinde în haina obișnuită a cuvîntului dăruirea, sacrificiul și omenia pe care o manifestă salvamontistul atunci cînd la miez de noapte își lasă patul cald, casa și familia și se avîntă prin viscol și ger, peste nesfîrșitul muntelui, pentru a veni în ajutor unui semen pe care nu-l știe, nu l-a văzut vreodată? Sînt acești bărbați ființe aparte? Ei spun că nu, dar n-au dreptate: sînt oameni făcuți din altă plămadă decît noi, ceilalți. Iată-l, bunăoară pe Acs Carol. De meserie este șofer. E cunoscut în Petroșani ca un om cald și mintos. Are un fel de a fi liniștit, tăcut și ceea ce te izbește imediat la el este modestia. Niciodată nu vorbește despre sine. Și cîte n-ar avea de spus! Bărbatul acesta are vreo 40 de ani și împlinește, iată, un deceniu de cînd este salvamontist. Cîte vieți de oameni răniți, epuizați, rătăciți înghețați, învăluiți de ger și viscol în împărăția de piatră a Retezatului sau Parîngului n-au fost salvate prin abnegația acestui om, care alături de ceilalți salvatori montani din Valea Jiului, n-a pregetat niciodată să plece pe ger, arșiță sau potop de ploaie ori de cîte ori un om era la necaz pe munte! În urmă cu cîtăva vreme și el a fost răpus de munte. La un antrenament dur de schi a căzut și și-a rupt un picior. O fractură parșivă de femur care avea să-l țină pentru totdeauna departe de munții pe care i-a îndrăgit din pruncie. Cel puțin așa au hotărît medicii: să termine cu schiul, chiar și cu mersul pe munte; a fi salvamontist pe mai departe nici nu mai putea fi vorba. Dar Acs Carol, bărbatul dîrz a hotărît altfel. La puțin timp după ce a fost operat – i se „înădise" la femur o placă metalică – a început, neștiut de nimeni, un antrenament special de mărșăluitor, după care a început să se cațere pe poteci grele de munte; apoi a început din nou să schieze. Cu eforturi mari, cu o ambiție de nedescris omul acesta tare ca oțelul și-a reluat locul în echipa de salvamontiști. Nu accepta nici o renunțare – chiar – silită de medici – de la datoria lui de a sări în ajutorul altor oameni. Nici n-a vrut să audă ca să nu facă parte din echipa Petroșanilor care a luat parte în anul trecut la un raliu național Salvamont – era doar specialistul în conducerea saniei-targă „Akja" cu care sînt transportați pe munte, în mare viteză, cei răniți. L-am revăzut mai apoi la al doilea raliu la care lua parte după accidentul său. Echipa din Petroșani – din care făcea parte și Acs Carol – se clasase prima pe țară la proba de alpinism. Făcuseră, cu toții, o coborîre pe stînca verticală, ca-n filme. Doar cu vreo șase luni în urmă Acs avusese o a doua operație la piciorul fracturat: i se scosese placa metalică. Și din nou se antrenase supraomenește, cu asiduitate ca să rămînă salvamontist. Pe mîneca stîngă el poartă mai departe ecusonul triunghiular al salvamontistului.

Peste 300 de bărbați între bărbați din țara noastră poartă un asemenea ecuson; ba ca să fiu exact în rîndul lor sînt azi și trei femei. Nimeni nu-i obligă să activeze în formațiile de salvare montană. Se știe că această nobilă veghe pe munți se desfășoară pe bază de voluntariat. Doar dragostea nemăsurată pentru oameni și munte îi îndeamnă să se dăruiască fanatic ajutorării celui în nevoie. Cîte sacrificii nu fac! Tot timpul lor liber, toată tinerețea lor și-o petrec pentru a-și desăvîrși pregătirea lor specială. Căci un bun salvamontist trebuie să știe să schieze perfect, să fie alpinist, să aibă o excelentă și permanentă condiție fizică, să știe să acorde primul ajutor medical, să mînuiască aparatul de radioemisie-re-

cepție, să șofeze, să aibă o putere de decizie rapidă și să aleagă imediat cea mai bună soluție în situațiile limită. Mi-aduc aminte de o întîmplare petrecută de curînd tot cu echipa Petroșanilor. Veneau salvamontiștii cu trenul la raliul lor național ce se ținea la Păltiniș. Stăteau relaxați în compartimentul cald și trenul gonea aprig prin noapte. Deodată cineva dă alarma: „Pe scara ultimului vagon e un om; de-abia se mai ține!" Dumitru Bîrlida șeful echipei se repede la geam. Într-o secundă a cîntărit exact situația. „Se ține doar în mîini, dacă-și dă drumul e un om mort" le spune celorlalți. Apoi totul s-a petrecut pe tăcute, ca într-un film rulat cu acceleratorul. Bîrlida a înhățat un pialet și o coardă de alpinism. S-a repezit pe culoarul vagonului. După el alți doi – Acs Carol și Silviu Vladislav. Ajuns la capătul vagonului Bîrlida izbește cu pialetul geamul de la ușă. Sar scîntei din sticlă. Lovește năprasnic a doua oară. Geamul sare țăndări. Scoate capul pe fereastră și strigă din răsputeri:

– Ține-te, veniiiim!

Cel agățat de scară, două vagoane mai în urmă, e la capătul puterilor, trenul gonește în noapte, pe un ger de minus 20 de grade. Nimeni nu-l mai poate salva. Ajunsese în asemenea situație printr-o întîmplare stupidă: coborîse în gară la Deda unde îl aștepta cineva. Trenu a plecat brusc, el l-a prins agățîndu-se de barele de la ușa ultimului vagon. Dar ghinion! Era un vagon de dormit și ușa era încuiată. Și fiind ușa închisă treptele scării nu mai erau accesibile. Se ținea doar în mîini de barele metalice din stînga și dreapta ușii. Cît a stat așa, greu de spus. Trenul a prins îndată viteză mare; gerul l-a învăluit în cîteva clipe. Puterile îi slăbeau secundă cu secundă. „Mi-a sunat ceasul, gata mă prăbușesc" a mai gîndit omul agățat de bare. Și atunci a auzit glas omenesc: „Ține-te venim!" Și parcă a prins puteri. Mușchii i s-au contractat și mîinile i-au prins puteri noi.

Între timp cei trei salvamontiști alergau pe culoare, din vagon în vagon, spre coada trenului unde un om se ținea cu ultimele-i puteri să nu cadă. Penultimul vagon era unul cu cușete pentru dormit. Ușile rabatabile din interior erau blocate; un lanț gros nu le lăsa să se deschidă. Salvatorii nu mai puteau trece spre cel ce aștepta ajutor.

Bîrlida face un gest. Și ceilalți doi l-au înțeles. Au pus umărul și-au scos toți același strigăt de suprem efort. Pialetul de oțel a mușcat iarăși lacom. Lanțul a sărit. Ușile au cedat. Iarăși începe goana pe culoar. La penultimul vagon iarăși ușile legate cu un lanț. Se vede treaba că e un obicei al conducătorilor de la vagoanele de dormit să se baricadeze așa peste noapte, ca să tragă liniștiți un somn. Din nou un urlet pe trei voci și iarăși lanțul sare. În spate un conducător somnoros, pe jumătate îmbrăcat, aleargă revoltat după cei trei salvamontiști strigînd de zor:

– Huliganilor! Stați pe loc că vă arăt eu!

Dar cei trei știu ce preț poate avea o singură secundă de zăbavă. Nu era timp de nici o explicație, măcar un gest liniștitor.

Cînd a spart geamul ultimei uși a trenului ce gonea turbat în noapte Bîrlida nici azi nu-și amintește; a făcut-o de bună seamă dintr-un gest reflex, ordonat creerului, dinainte, în timp ce alerga pe culoare. A scos mîna înafara ușii și a simțit șfichiuirea gerului. Apoi a dat de un trup omenesc ce se lăsa încet. A simțit cureaua pantalonului celui dinafară și a strîns-o cu disperare. „Dacă nu ține cureaua, am fugit în zadar!" a gîndit Bîrlida în fracțiunea aceea de clipă. Apoi a simțit că este proiectat pe fereastra cu geamul spart. Pentru că trebuie să știți că acest Dumitru Bîrlida e un om mic de stat, subțire de te întrebi mereu unde încape în acest trup un suflet atît de mare. Dar Bîrlida și-a încordat oțelul mușchilor săi de om supercălit. Degeaba era mai greu cel dinafară – i-a oprit căderea! Și-apoi l-au ajutat ceilalți doi să-l tragă înăuntrul vagonului pe cel salvat. Nu mai încăpea, aproape, pe fereastră, înghețase în formă de ac, cum a stat el acolo, răstignit pe cele două bare de la ușa vagonului...

O întîmplare străină de perimetrul activității salvamontistului – vor zice unii. Da, așa este. Dar dacă în acel tren nu erau salvamontiștii, o viață de om se prăpădea. Nimeni n-ar fi salvat pe tînărul agățat înafara trenului. Desigur că adevărata arie de lucru a salvamontistului rămîne muntele. În cei peste 10 ani de cînd a luat ființă Salvamontul mii de oameni au fost ajutați de cei cu ecusonul triunghiular să revină dincoace de apa Styxului*). Salvamontiștii sînt cei ce veghează buna circulație a turiștilor pe munți, ei sînt cei care cu greu cară, cu spinarea, materiale de construcție ca să înalțe refugii alpine pe văi îndepărtate de cabane, ei sînt cei care repară podețele, marcajele turistice. Dar cine strică aceste marcaje pe munte? Foarte puțin vîntul și ploaia – cel mai mult oamenii. E ciudat? Dar e adevărat. Aceasta să fie recunoștința pentru greaua muncă de salvamontist? Să vedem care-i părerea lui Mihai Sîrbu, Șeful formației Salvamont din Sinaia, unul care a smuls din clipa cea grea, sute de oameni.

L-am întrebat într-o zi:

– Ai avut vreodată emoții cînd cei pe care i-ai salvat ți-au mulțumit?

A cătat spre cer, îndelung, apoi și-a pironit privirea lui verde, oțeloasă drept în ochii mei:

– N-o să mă crezi, dar cei pe care îi salvăm nu ne mulțumesc!

Se vede treabă că am rămas interzis căci Mihai se simte dator să se explice:

– Da, ăsta-i adevărul – reia el. În clipele acelea tragice cînd alergăm în goana mare pe munți să-i scoatem pe accidentați – zdrobiți, epuizați, înghețați, întometați, speriați de moarte – nimănui nu-i mai arde de cuvinte de mulțumire. Îi aducem la spital și nu-i mai vedem. Iar cînd cei salvați mai dau pe la Sinaia nu ne mai caută – probabil le e rușine să dea ochii cu noi. Căci fiecare dintre cei ce ne-au cerut ajutor poartă o vină gravă: au comis o mare abatere de la legile de fier ale drumeției. Muntele nu-i ucigaș. Oamenii greșesc. La început ne-a durut treaba asta cu nerecunoștința celui ajuns la ananghie. dar cu vremea am înțeles că sufletul omului e complicat. Mai ales de cînd am mîncat și bătaie...

Tresar și caut cu ochii neîncrezător.

– Da, am alergat o noapte să scoatem un tînăr găsit în comă alcoolică pe una din văile de sub Furnica. L-am cărat cu greu – era un om înalt, masiv – pînă la Piatra Arsă. Acolo i-am dat primul ajutor. Cînd și-a revenit a avut o reacție neașteptată: a luat un scaun și a început să ne lovească, crunt, pe noi cei care l-am salvat de la o moarte sigură. De-abia ne-am apărat de loviturile lui furibunde – eram complet vlăguiți după acea cursă de o noapte prin viscol și ger. L-am imobilizat cu greu și l-am dus rapid la spital. Peste patru ore era înafară de orice pericol. A fost singura mulțumire „concretă" a unuia salvat!

Și aș putea, oameni buni, să înșirui zeci, sute de astfel de întîmplări despre cei 300 de bărbați care veghează de bună voie și nesiliți de nimeni pentru viața altor oameni. Dar poate ar fi cauza ca noi cei ce pășim pe munte, ca oaspeți ai lui, să privim cu alți ochi pe purtătorii ecusonului triunghiular pe care scrie SALVAMONT dedesuptul unei cruci roșii. Să ne ridicăm șapca în fața lor, chiar dacă nu-i cunoaștem. Și ei, doar, își riscă mereu viața pentru oameni pe care nici măcar nu i-au văzut în viața lor. Și care nici măcar nu le mulțumesc vreodată pentru salvarea lor.

Ion Preda

---

* Styx = (în mitologia greacă) – unul dintre fluviile infernului; cine trecea dincoro de apa lui pășea în împărăția morții.

turismul
ŞI LEGILE MUNTELUI

Există oare legi ale muntelui pe care omul trebuie să le respecte? Toţi cei care sînt cu adevărat montaniarzi răspund afirmativ la o astfel de întrebare. De cîte ori cineva păţeşte un necaz în zona împărăţiei alpine a Carpaţilor oamenii locului sau turiştii cu mare experienţă spun cu durere în glas, dar concis ca o sentinţă dură: „s-a încălcat legea muntelui!".

Să nu căutăm în biblioteci juridice aceste legi ale muntelui. Nu omul le-a elaborat, ci muntele i le-a impus. Aceste legi formează o întreagă învăţătură, un fel de cod al comportării corecte în împărăţia de piatră a înălţimilor, care s-a decantat din experienţa nenumăratelor generaţii de oameni care au urcat mereu pe munte; aceste legi, necuprinse în decrete sau normative scrise, se transmit de la cel bătrîn la cel tînăr, de la cel cu mare experienţă la ucenic. Legile acestea se pot învăţa doar, acolo, pe munte, iubind cu adevărat natura şi semenii noştri, respectîndu-i şi ocrotindu-i. Ele sînt a.b.c.-ul educaţiei turistice căci te învaţă nu numai cum să te îmbraci şi să te încalţi ca să nu te doboare gerul sau ploaia, dar cum să dai bună-ziua unui om întîlnit pe o potecă din pustiul muntelui, chiar dacă nu-l cunoşti; cum să-ţi ajuţi tovarăşul de drum la nevoie chiar cu preţul propriei vieţi, cum să ocroteşti plantele şi animalele Carpaţilor sau cum să te comporţi civilizat într-o cabană.

Aceste legi nescrise ale muntelui ar trebui afişate la cabane, în şcoli, în facultăţi, în gările în care debarcă turiştii. Mai ales tinerii să le cunoască fiindcă ei sînt aceia care cad cel mai adesea victimă accidentelor montane — după cum reiese din statisticile SALVAMONT. Ei, tinerii sînt aceia care au azi posibilitatea să practice intens turismul de munte, iar numărul îndrăgostiţilor de tărîmurile Carpatine va creşte enorm după generalizarea săptămînii de lucru redusă ce se extinde în tot mai multe întreprinderi, fabrici, uzine, instituţii.

Iată de ce este o mare bucurie pentru mine — gazetar de turism — să fiu găzduit de acest excelent almanah adresat tinerilor pentru a nota toate legile muntelui. Le-am scris după ce am discutat cu foarte mulţi montaniarzi bătrîni, cu specialişti în sport sau psihologie, cu oameni care au trecut prin încercări grele pe munte tocmai pentru că nu le cunoşteau, antrenori de alpinism, ghizi montani, cabanieri, salvamontişti, adică semeni de-ai noştri care trăiesc de-o viaţă în încleştarea cu muntele şi pot spune şi altora cum turistul poate fi mai tare decît cremenea. Căci cel care ştie aceste legi, şi le respectă cu sfinţenie, nu va fi niciodată o victimă a muntelui, ci doar un cuceritor al acestuia, se va bucura din plin de fiecare zi petrecută pe crestele Carpaţilor.

1. **Să nu călătoreşti niciodată de unul singur pe munte!** Ca orice sport şi turismul de munte se practică numai în colectiv. Un singuratic se poate uşor rătăci, cade într-o prăpastie sau avalanşă; apoi drumul cu prieteni alături e mai uşor, mai vesel, iar dacă cuiva i se face rău, îşi rupe un picior sau este epuizat de efort cine-i poate veni în ajutor dacă n-are un tovarăş de drum?

2. **Întotdeauna la munte nu se pleacă decît cu echipament corespunzător!**

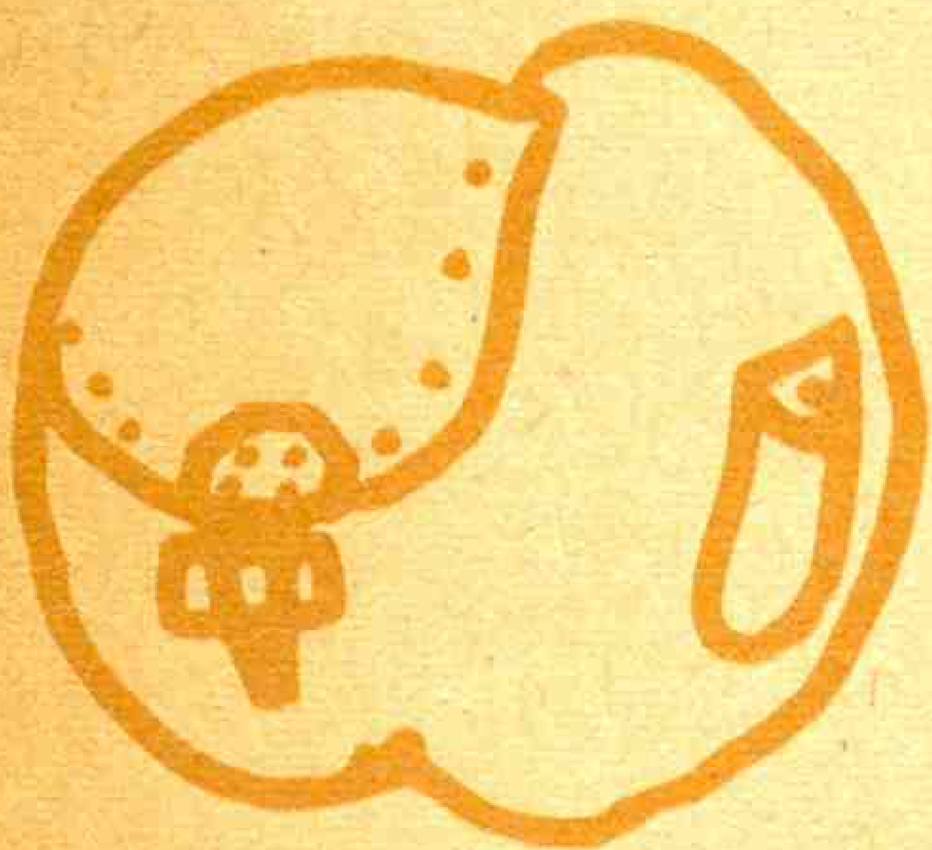
Aceasta ar fi o lege a muntelui cu drept de viaţă şi de moarte asupra omului care-i încalcă domeniul". Timpul la munte are alte rosturi decît la altitudinile joase. În zonele alpine ninsoarea şi viscolul se năpustesc şi cînd jos domneşte canicula. Ce păţeşte cel care n-are în rucsac îmbrăcăminte călduroasă? Poate muri îngheţat în mai puţin de o oră. Căci atunci cînd e frig şi bate vîntul corpul omenesc se răceşte de 5—6 ori mai repede decît cînd nu bate vîntul. Iar efortul la mers este imens: un strat de zăpadă proaspătă reduce viteza de înaintare cu 25 la sută; cînd zăpada are 40 cm. grosime viteza de mers normală se reduce la mai mult de jumătate, iar cînd neaua proaspătă atinge 50 cm. omul nu mai poate merge pe munte decît folosind schiuri sau rachete pentru bocanci. Dar ce poate păţi omul care după ce merge ore în şir în urcuş greu nimereşte brusc sub o ploaie rece şi n-are o pelerină? poate contracta o pneumonie galopantă. Ce înseamnă echipament corespunzător? Rucsac (în nici un caz valize sau sacoşe!), hanorac pantalon, ghete (nu bascheţi sau tenişi!) antiderapante pentru vară şi bocanci grei pentru iarnă, pulovăre, tricouri de schimb; cîteva perechi de ciorapi — iarna, din lînă şi nu din fire sintetice —, o pelerină de ploaie, mănuşi, fes gros, lanternă, o rezervă de hrană şi un bidon de apă. Fără un asemenea echipament minimal nu se pleacă pe munte, unde vremea este capricioasă şi unde orice surpriză trebuie prevenită prin preve-

dere. Cei care întreprind trasee lungi vor trebui să ia cu ei şi un cort, un sac de dormit, baterii şi becuri de rezervă pentru lanternă, o coardă de alpinism, un piolet şi iarna neapărat colţari.

3. **Este contraindicat să te avînţi pe trasee necunoscute.**

Pe munte pericolul de rătăcire este mare, mai ales că sînt zone încă nemarcate sau cu marcaje turistice precare. Aşa că întotdeauna turistul inteligent trebuie să meargă pe un traseu nou mai întîi cu un ghid sau alţi oameni care-l ştiu foarte bine. De abia după ce a fost străbătut de cîteva ori, după ce ştii, vara sau iarna, toate semnele de orientare, timpul necesar de mers, adăposturile ce se pot folosi în caz de forţă majoră de-abia atunci se poate spune că un traseu este cunoscut şi te poţi încumeta să-l prezinţi şi altora.

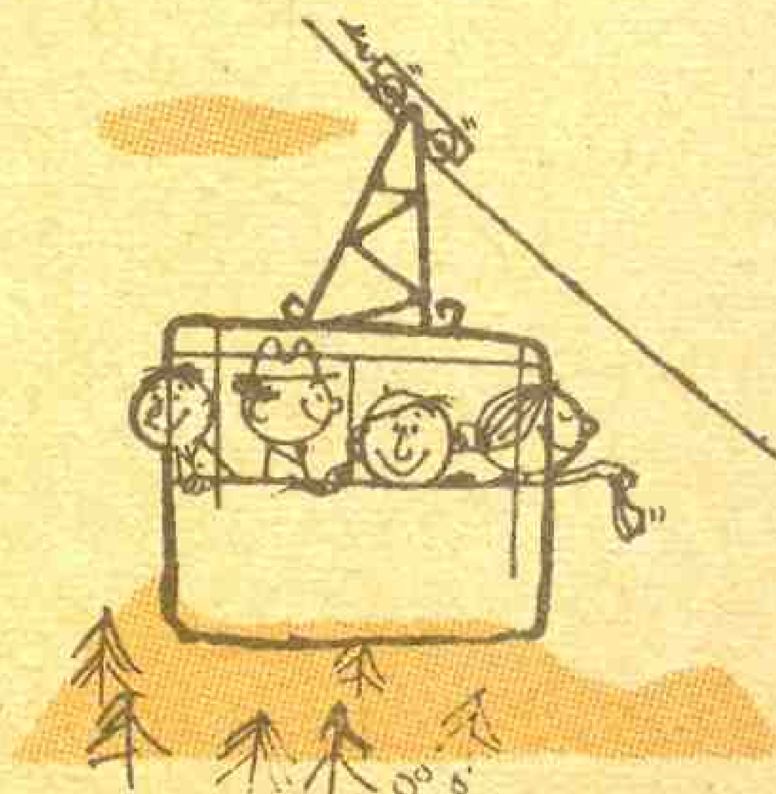
4. **Turismul de munte este incompatibil cu consumul de băuturi alcoolice!**

Au muntenii o vorbă: „pe munte un om băut e ca şi mort!" Cele mai mari nenorociri — epuizări, rătăciri, moarte prin comă alcoolică, prăbuşiri, bătăi, crime, incendii la cabane sau în păduri s-au întîmplat din cauza alcoolului. Dar în afară de aceasta pentru organismul uman supus condiţiilor de efort intens şi de lungă durată, cînd temperatura exterioară, presiunea atmosferică, apoi ritmul cardiac, presiunea arterială şi respiraţia îşi modifică mereu parametrii, ingurgitarea alcoolului este extrem de dăunătoare prin urmările sale negative. Nici un fel de alcool pe munte, nici de concentraţie mică! Este total falsă ideea că un gît de rom sau coniac băut la drum sau în cabană te remontează sau încălzeşte!

5. **La munte trebuie să ştii ce, cît şi cînd să mănînci!**

Funcţiile organismului într-un marş pe munte suferă continue modificări. Ori, actul hrănirii produce imediat alte modificări biologice interne. Dacă începi un urcuş greu imediat după masă poţi contracta o indigestie care pe unii îi aruncă în comă. Apoi, se ştie că în rucsac nu se poate lua orice mîncare. Deci iată cîteva sfaturi. Montaniardul mănîncă puţin şi des. Îmbuibarea duce la moleşire, oboseală rapidă. Nu se pleacă la drum cu stomacul plin, ci după măcar o oră de la masă. La sosirea la o cabană nu e bine să te aşezi imediat la masă — de-abia după 30—40 minute organismul iese de sub imperiul efortului. În timpul marşului e bine să se facă la o oră-două scurte pauze de 10 minute pentru a se mînca o bucată de ciocolată, de glucoză, un fruct, şi să se bea o înghiţitură de apă. Alimentele din rucsac să fie cu grijă alese: conserve proaspete, unt, brînză, şniţele, chifteluţe, cîrnaţi, ouă fierte tari, napolitane, lapte condensat, nuci, ciocolată, zahăr, cîteva fructe, supe la plic, glucoză — iată hrana concentrată ce se poate lua în excursii. Să nu ne lipsească pîine, biscuiţi pentru „stocul intangibil" şi o ploscă pentru apă. Desigur că acei care-şi iau în rucsac oale cu sarmale, cremvurşti fierţi, salată de boeuf, prăjituri de cofetărie şi le consumă după ce le cară două-trei zile prin soare sînt total străini de o educaţie alimentară a turistului şi pot avea cele mai tragice experienţe.

6. **Toţi pentru unul şi unul pentru toţi!**

O nobilă deviză a solidarităţii umane care în turismul montan capătă drept de lege în comportamentul fiecăruia. Cum se traduce ea în etica montaniardului?

— toţi membrii grupului se supun disciplinar celui mai experimentat dintre ei — ghid, conducător de excursii, montaniard cu experienţă;

— cel ce conduce grupul răspunde pentru toţi — de integritatea grupului, de comportamentul pe munte, de respectarea regulilor de drumeţie, de într-ajutorare; nimeni n-are voie să părăsească grupul în timp ce se parcurge un traseu — din snobism, în urma unei certe cu cineva, dintr-o subapreciere a celorlalţi;

— grupul nu poate alunga, îndepărta din mijlocul său pe careva nu-l poate lăsa s-o ia înainte sau să rămînă în urmă; un om lăsat singur pe munte este pe jumătate accidentat!

— cel ce merge încet să fie aşteptat de toţi; cel care nu-şi mai poate căra rucsacul să fie ajutat; cine are apă şi mîncare să dea şi celui ce n-are; cînd un om de lîngă tine suferă de frig dă-i o haină călduroasă; cînd plouă împarte cu el pelerina; cînd e speriat dă-i curaj; cînd unul cade, ceilalţi îl duc pe rînd, în spate, pînă la primul adăpost; cînd cineva este în primejdie de moarte ajută-l chiar cu preţul propriei tale vieţi, dar cu calm, luciditate, inteligenţă fără eroisme ieftine, alegînd soluţia optimă.

7. **Cînd întîlneşti alţi oameni pe munte dă-le bună ziua!**

Nu este o exagerare a bunei purtări să dai bineţe unor necunoscuţi cu care te încrucişezi pe întinsul muntelui. Să-l întrebi de unde vine, unde se duce, dacă ştie drumul, dacă are tot ce-i trebuie. Aşa au fost aflaţi oameni rătăciţi, epuizaţi, speriaţi care au fost imediat ajutaţi, începînd de la un „bună ziua".

8. **Pe munte nu se vorbeşte mult, nu se ţipă, nu se face zgomot!**

Desigur, e un sacrilegiu ca liniştea şi puritatea muntelui omul s-o întineze cu ţipete, fluierături, strigăte, înjurături. Dar înafară de aspectul etic al acestei cerinţe să nu uităm că un ţipăt poate provoca o avalanşă ce poate zdrobi oameni în rostogolirea ei. Strigătele pot speria animalele, dar pot alarma şi oamenii; căci de cîte ori se aud ţipete pe munte cei din jur — cabanieri, vînători, salvamontişti sau alţi turişti — aleargă să vadă cine are nevoie de ajutor. Căci cine ţipă sau strigă pe munte trebui s-o facă doar în caz de primejdie.

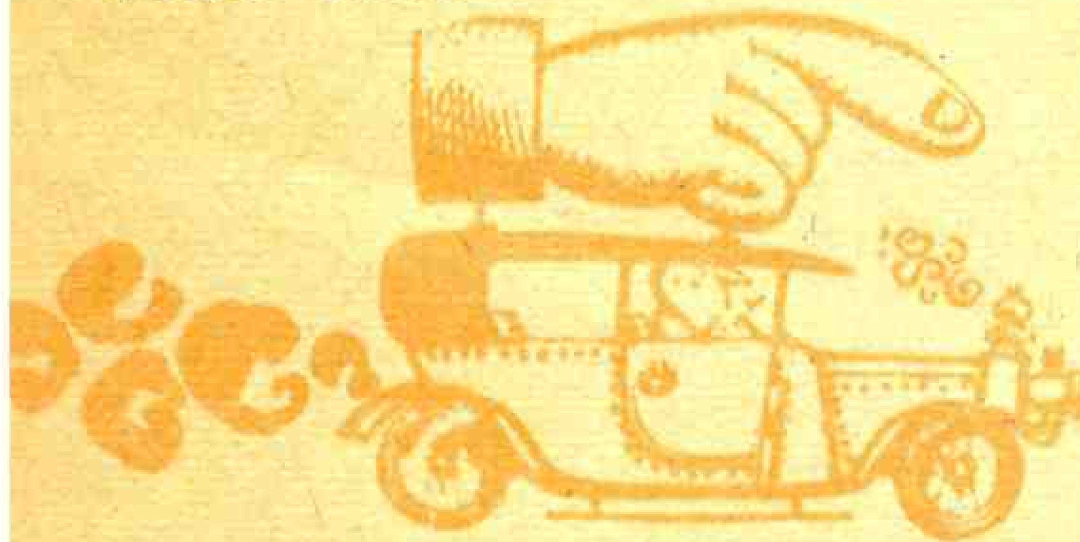

9. **Cine iubeşte muntele trebuie să-l ocrotească!**

Este o regulă de fier a turismului montan izvorîtă din ecuaţia om-natură. Dacă muntele îi dă adăpost, bucurii, fericire, satisfacţii, omul trebuie să-i acorde la fiecare pas ocrotire. Turistul cu adevărat iubitor al muntelui nu aruncă pe jos hîrtii, pungi de plastic, cutii de conserve, sticle şi alte gunoaie; nu rupe flori sau brăduţi, nu-şi spală automobilul în apa rîurilor; nu-şi încrustează pe coaja copacilor numele.

10. **Nu deterioraţi indicatoarele cu marcaje turistice sau alte semne de orientare!**

Cred că nu mai e nevoie să amintim ce sume uriaşe şi ce muncă se cheltuiesc, anual, pentru vopsirea marcajelor turistice din Carpaţi şi întreţinerea lor. Şi nici nu mai trebuie spus ce importanţă au aceste indicatoare pentru securitatea celor ce circulă pe munte. Au fost cazuri cînd oamenii s-au rătăcit şi şi-au pierdut viaţa pentru că înaintea lor un chefliu s-a „distrat" întorcînd în direcţie inversă o săgeată indicatoare aşezată pe un stîlp. O asemenea faptă frizează crima.

11. **Refugiile alpine sau casele de adăpost înseamnă un loc sfînt pe munte!**

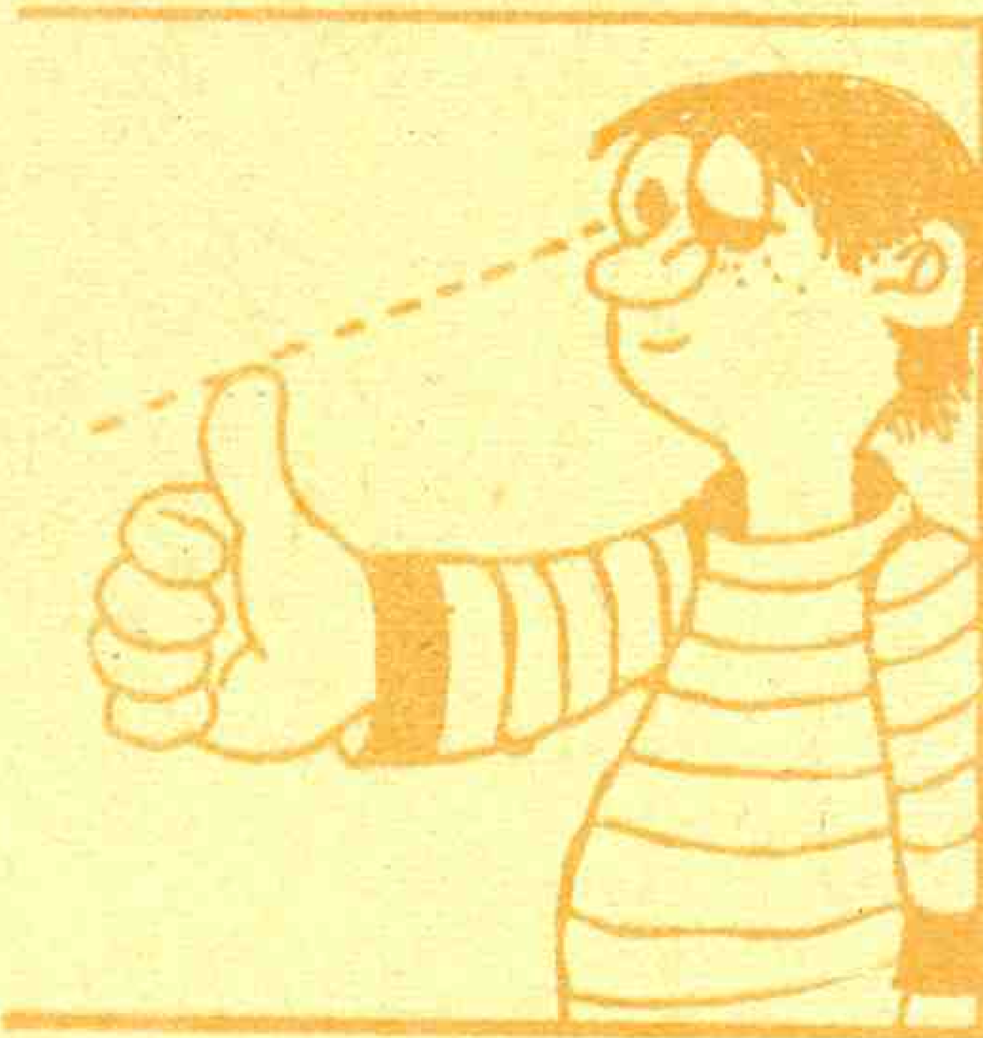
În afară de cabane, pe traseele montane lungi se ridică din loc în loc, de către adevăraţii iubitori ai muntelui şi oamenilor, refugii sau mici adăposturi unde turiştii se aciuiază în caz de ploaie, de viscol sau cînd îi surprinde noaptea. Nu puţini şi-au salvat viaţa în aceste adăposturi unde au ajuns îngheţaţi, fără apă, răniţi sau epuizaţi fizic! Cine beneficiază de adăpostul unui asemenea refugiu trebuie să se gîndească şi la cel care vine după el: să păstreze curăţenie absolută, să strîngă patul în care a dormit, să lase un braţ de lemne în locul celor pe care le-a consumat, să lase apă şi o cutie de conserve sau de biscuiţi. De acestea pot avea nevoie un om a doua zi ca de unica şansă de supravieţuire.

12. **Cînd ajungeţi la o cabană notaţi în registrul de evidenţă a circulaţiei turistice: numele, prenumele (sau numărul grupului), locul de unde aţi venit, cînd plecaţi şi viitoarea etapă a călătoriei!**

Asemenea indicaţii sînt prevăzute chiar de Hotărîrea Consiliului de Miniştri 140/1969 şi o asemenea practică ajută enorm echipele de salvamontişti ca rătăciţii sau accidentaţii să fie uşor găsiţi.

13. **Regulamentul de ordine interioară al fiecărei cabane trebuie respectat cu stricteţe!**

Regulile de comportare dintr-o cabană sînt expuse, de obicei la loc vizibil şi ele trebuie respectate de oricine poposeşte sub acoperişul ei, indiferent de vîrstă sau grad social — această obligaţie fiind izvorîtă din însuşi conceptul de om civilizat de care trebuie să se prevaleze montaniardul, în toată comportarea sa pe munte.

14. **Circulaţi numai pe traseele marcate!**

Începător sau avansat turistul de munte nu trebuie să părăsească potecile marcate pentru a evita multele capcane primejdioase, rătăcirea, prăbuşirea, epuizarea din cauza mersului pe un drum bănuit mai scurt.

15. **Iarna, pe munţii acoperiţi de zăpadă, pericolul de avalanşă este în fiecare zi!**

Avalanşa poate „porni" şi de este soare şi de sînt nori. Pentru că, cercetări recente au demonstrat, undele de lumină ce conţin şi iradiaţii calorice penetrează plafonul de nori oricît de gros ar fi şi acţionează ca un impuls termic asupra straturilor de zăpadă de pe munţi. Acestea pot fi stîrnite nu numai de soare sau iradiaţia lui invizibilă, ci şi de o capră neagră, împuşcătura vreunui vînător, un trăznet, apa unui izvoraş ce se adună sub straturile de nea, propria greutate a celui ce calcă pe crestele înzăpezite, ba chiar şi un strigăt amplificat de ecou, al unui om. De aceea, iarna în zonele expuse avalanşelor traseele turistice sînt închise. Chiar pe traseele admise circulaţiei grupurile de turişti trebuie pilotate de ghizi specialişti şi mers în condiţiile unor măsuri deosebite.

16. **Începătorii într-ale drumeţiei la munte să-şi facă o lungă ucenicie pe lîngă montaniarzi cu mare experienţă!**

Doar aşa se pot învăţa, practic, toate regulile de comportare, a turistului pe munte a căror strictă respectare îi asigură o securitate perfectă în excursiile montane.

17. **Cînd un cabanier, un grup de turişti sau o echipă Salvamont cere sprijin pentru a da ajutor unor oameni aflaţi în primejdie sau pentru a preveni o nenorocire, oricine trebuie să răspundă solicitării!**

Este o regulă ce derivă din acea minunată deviză umanitară a montaniarzilor „toţi pentru unul şi unul pentru toţi". Cine nu dă ajutor la nevoie semenului său n-are ce căuta pe munte.

18. **Este obligatoriu pentru orice turist, ghid sau conducător de grup să urmeze cu stricteţe sfaturile şi indicaţiile salvamontiştilor!**

Mai ales acum cînd în munţi urcă oameni din ce în ce mai mulţi — majoritatea lor fără o pregătire de montaniarzi — este imperios necesar să se urmeze întocmai spusele salvamontiştilor. Din păcate sînt mulţi din cei care nu au ascultat de sfaturile acestor sentimente ale Carpaţilor şi au plătit tribut greu, chiar cu viaţa.

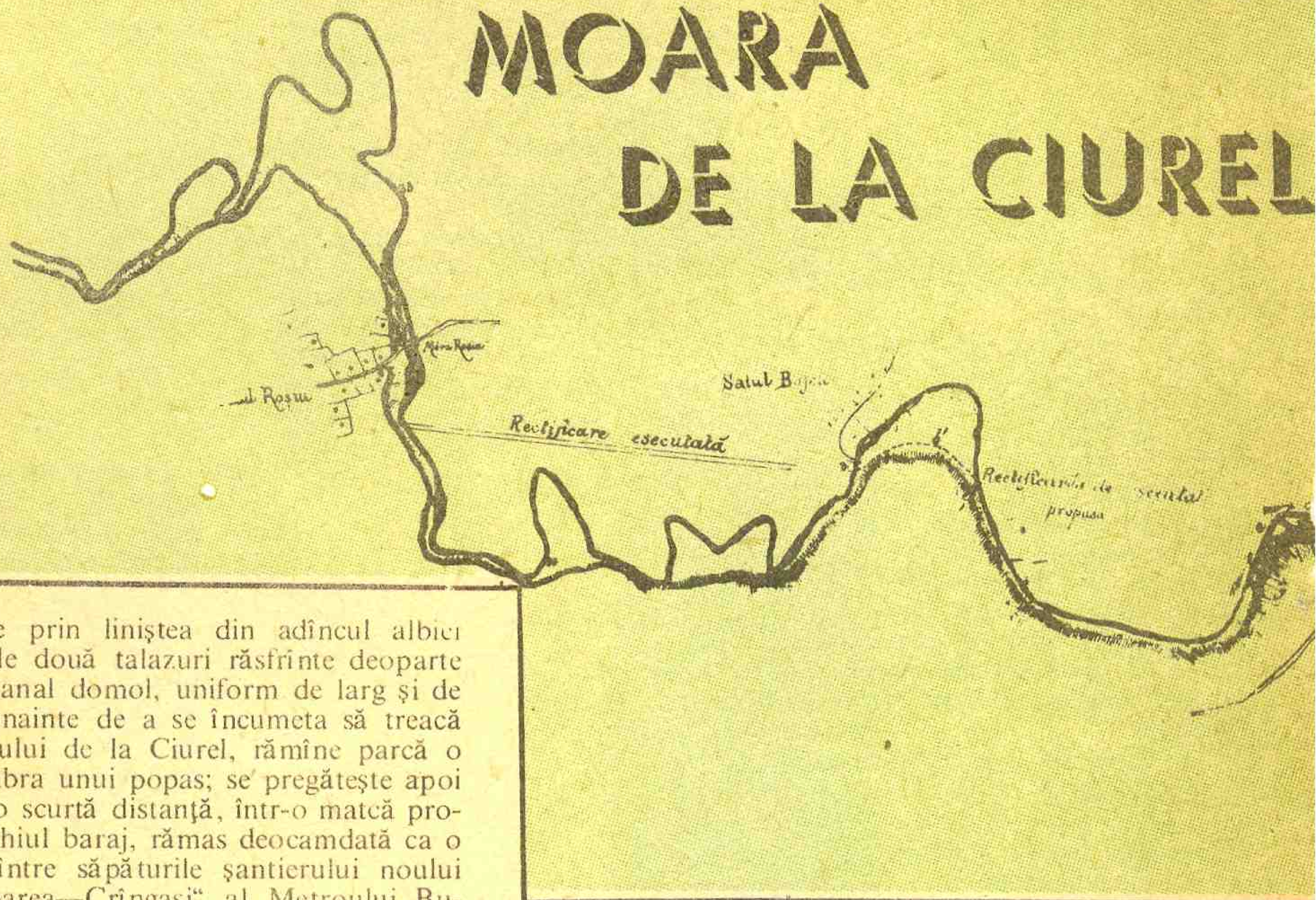
19. **Codul de semnalizare în caz de pericol trebuie cunoscut şi însuşit de toţi turiştii montani!**

20. **Turistul de munte trebuie să ştie să acorde, la nevoie, primul ajutor medical!**

Nu este deloc pretenţioasă o asemenea obligaţie pentru adevăratul montaniard. Mulţi oameni au fost salvaţi de la moarte — prin infarct, îngheţ, fracturi deschise etc. — de cei care s-au priceput să le dea primele îngrijiri acolo în pustietatea muntelui. Aceste cunoştinţe se capătă, desigur, de la personalul medico-sanitar în cadrul grupelor de cruce roşie ce se organizează în şcoli, facultăţi, întreprinderi, instituţii.

Iată, aşadar, înşiruite în scris legile drumeţiei montane aşternute pe hîrtie în urma unor îndelungi convorbiri cu montaniarzi cu o experienţă de o viaţă. Este bine să medităm serios la fiecare în parte, să ne gîndim că doar una din aceste reguli ale muntelui cînd nu se respectă poate duce un om sau mai mulţi la nenorocire.

Ion Preda

MOARA DE LA CIUREL

Purtîndu-și apele prin liniștea din adîncul albiei adăpostită între cele două talazuri răsfrînte deoparte și de alta a unui canal domol, uniform de larg și de adînc, Dîmbovița înainte de a se încumeta să treacă printre pilonii podului de la Ciurel, rămîne parcă o clipă numai, în umbra unui popas; se pregătește apoi să se strecoare pe o scurtă distanță, într-o matcă provizorie, ocolind vechiul baraj, rămas deocamdată ca o relicvă de prisos între săpăturile șantierului noului tronson „Semănătoarea—Crîngași" al Metroului București.

Din mărturiile existente în documentele Arhivelor Statului, desprindem printre alte fapte sau gînduri, cîte o imagine a unor locuri, ce au lăsat în amintire, semnificația elementelor care au stat la temeliile așezărilor de azi, contemporane cu nivelul științei, tehnicii și pulsul modern al vremurilor noastre.

Moara Ciurel, al cărei nume se mai păstrează și azi, alături de podul de peste Dîmbovița care leagă șoseaua dintre Splaiul Independenței și Crîngași, este atestată documentar înainte de 1830. Terenul pe care a fost construită, cît și împrejurimile, aparțineau satului Ciurel, incorporat azi în perimetrul Bucureștiului. Este o așezare de la marginea vechiului tîrg, existentă încă din epoca bronzului, cu o bogată tradiție seculară în prelucrarea minereurilor, lemnului, cărămizilor și a obiectelor casnice.

În anul 1884, o parte din terenurile acestui sat de pe Valea Dîmboviței, dependent de județul Ilfov, au fost cumpărate de la stat, împreună cu moara, de către moșierul Ion Machedon.

În urma introducerii după 1850 a sistemului cu aburi rămîn în afara orașului, pe rîul Dîmbovița, mai sus de Cotroceni și pe Colentina, numai cîteva mori hidraulice, printre care și cea din satul Ciurel.

În 1859 este reconstruită prin consolidarea unor clădiri din lemn, de pe cele două margini ale unui canal de derivație, prevăzut cu zăgaz.

În urma inundațiilor din iunie 1864 și ianuarie anul următor, s-a decis conform legii promulgate la 18 martie 1865 ca „morile și orice alte clădiri proprietăți ale statului, ce se vor afla pe apa Dîmboviței, să se desființeze îndată, cu totul fără nici o excepțiune". Prin înlăturarea zăgazului, moara a încetat să mai funcționeze. Apa și-a reluat cursul normal, îndreptîndu-se spre matca naturală, situată cu doi metri mai jos de nivelul iazului. Într-un proces verbal întocmit la 29 mai 1872, de către o comisie instituită de Ministerul Lucrărilor Publice, se consemnează că „deși moara aflîndu-se construită pe un canal (iaz) s-a găsit cu totul potmolit, fiind crescută chiar iarbă pe dînsul iar apa curge toată pe matca cea veche, care se desparte de canalul morii, cu mult mai sus și că această moară cade în categoria art. 3 din legea din 1865".

În același timp, pentru a feri orașul de inundații, Primăria Comunei București, a început executarea unor lucrări de amenajare a gîrlei Dîmboviței, prin rectificarea cursului, adîncirea albiei și realizarea unui sistem de canale pentru colectarea și evacuarea apelor menajere sau a celor adunate în bălți și ostroave de pe urma ploilor.

Planul întocmit de arhitectul Grigore Cerchez, a fost luat în antrepriză de francezul A. Boisquerin, care între anii 1880 și 1883 a executat lucrările de rectificare, în aval de Moara Ciurel, Cărămidarii de sus și Grozăvești, pînă în dreptul Abatorului. Dar pentru menținerea unui debit suficient de apă, primăria a trebuit să-și extindă lucrările și în amonte, pe o distanță de douăzeci de kilometri spre comuna Roșu. După cum reiese dintr-o schiță anexată la un raport al Primăriei București către Ministerul de Interne, la data de 5 mai 1890 a fost realizată și corecția traseului dintre comunele Roșu și Bojea. În continuare, proiectul noului tranșeu scurta extrem de mult într-o formă rectilinie curba dinspre sud a rîului, unindu-se cu noua matcă printr-un canal situat destul de departe de vechiul zăgaz.

Rămas, vorba proverbului fără apă la moară, noul proprietar a despotmolit iazul, a barat în matca naturală un nou stăvilar cu o deschidere de patru metri, a construit un imobilizator de nămol, iar mai la vale pe același canal a ridicat o altă casă a morii, sporind în felul acesta forța de cădere a apei, de la o înălțime de trei metri, față de doi, cît avea în anul 1865.

Din nou Primăria comunei Bucureşti, deschide un alt proces, de astădată împotriva lui Ion Machedon, cerînd desfinţarea morii, în baza legilor din 1835 şi 1865. Susţinînd că rîul Dîmbovita fiind declarat domeniu public, articolul 1 hotărăşte: „să se desfinţeze toate zăgazurile, îngrădirile şi orice alte obstacole ce se vor fi aflînd pe Dîmbovița, atît afară din Capitală în sus şi în jos, cît şi în centrul Capitalei. făcute în urma legiunii Regulamentului Organic".

În şedinţa sa din 21 iulie 1890, Consiliul de Miniştri, luînd în deliberare referatul prezentat de Ministrul de Interne, referitor la o tranzacţie notată de Consiliul Comunal al Capitalei în ziua de 27 mai 1889, cu privire la propunerile lui Ion Machedon de stingere a procesului, încuvinţează convenţia prin care proprietarul moşiei Ciurel din judeţul Ilfov, se obligă să finanţeze şi să execute lucrările de corecţie a Dîmboviţei, atît în aval cît şi în amontele morii, pînă la finele anului 1890, conform planului şi sub supravegherea Serviciului Tehnic al Primăriei cedînd fără despăgubire şi terenul necesar amenajărilor rîului, propuse în perimetrul proprietăţii sale. În caz de abatere, pentru continuarea lucrărilor. Primăria Capitalei putea pune sechestru pe veniturile Morii, fără intermediul justiţiei.

Proiectul de lege aprobat de membrii Consiliului de Miniştri, a fost înaintat organelor legiuitoare.

Şi azi sosind pînă la cheiul din amontele podului Ciurel, Dîmboviţa îşi încetineşte cursul încercînd parcă să-şi amintească de o clădire veche, de pe platoul malului stîng; o moară de apă, demolată nu demult, în perioada dintre ultimele inundaţii şi organizarea primelor puncte de lucru ale constructorilor noului cartier, din preajma uzinei Semănătoarea.

P. Tiberiu

Memento la Vaslui

În Vaslui, oraş aşezat temeinic pe orbita dezvoltării contemporane, călătorul sosit pentru prima oară va fi surprins plăcut de noile cvartaluri de locuinţe şi de curăţenia străzilor. Chiar în centru se ridică siluetele palatului administrativ, Casa cărţii, Muzeul judeţean, magazinul Universal, hotelul Racova şi ale altor construcţii edilitare cuprinse într-un perimetru gîndit în relaţie nemijlocită cu timpul oamenilor care beneficiază de ele. În prelungirea centrului, spre sud-vest şi spre nord — cele două zone industriale: platforma chimică, filatura şi integrata de bumbac — sînt alte mărturii despre dezvoltarea localităţii. Istoria trecută a Vasluiului se îngemănează — prin semnele ei — cu istoria zilelor noastre. De aceea, un popas cît de scurt aici e un prilej de memento pentru vremile de odinioară. Ele ne sînt evocate de cîteva monumente: Complexul arheologic „Curţile domneşti", statuia lui Ştefan cel Mare, Monumentul Independenţei, bustul lui Mihail Kogălniceanu, busturile din parcul Copou, Casa Ghica, Palatul Mavrocordat, monumentul eroilor căzuţi în războiul antifascist. Dar cea mai intensă emoţie o vom încerca la Mausoleul Peneş Curcanul, situat pe strada Andrei Mureşianu, în partea estică a cimitirului oraşului.

Aici se află, de fapt, un întreg ansamblu memorial din cadrul căruia se disting obeliscul şi mormîntul lui Constantin Ţurcanu, sergentul nemurit de Vasile Alecsandri.

Obeliscul central al ansamblului, la baza căruia se găseşte osuarul, este decorat cu benzi de frunze de stejar şi cu un medalion cu însemne ale vitejiei. Zidul din spatele lui, de formă semicirculară, are imprimată în el, din loc în loc, casca ostăşească şi frunze de laur. Pe obeliscul de culoare albă sînt incrustate cuvintele: **„În amintirea ostaşilor căzuţi de-a lungul veacurilor pentru întregirea neamului".**

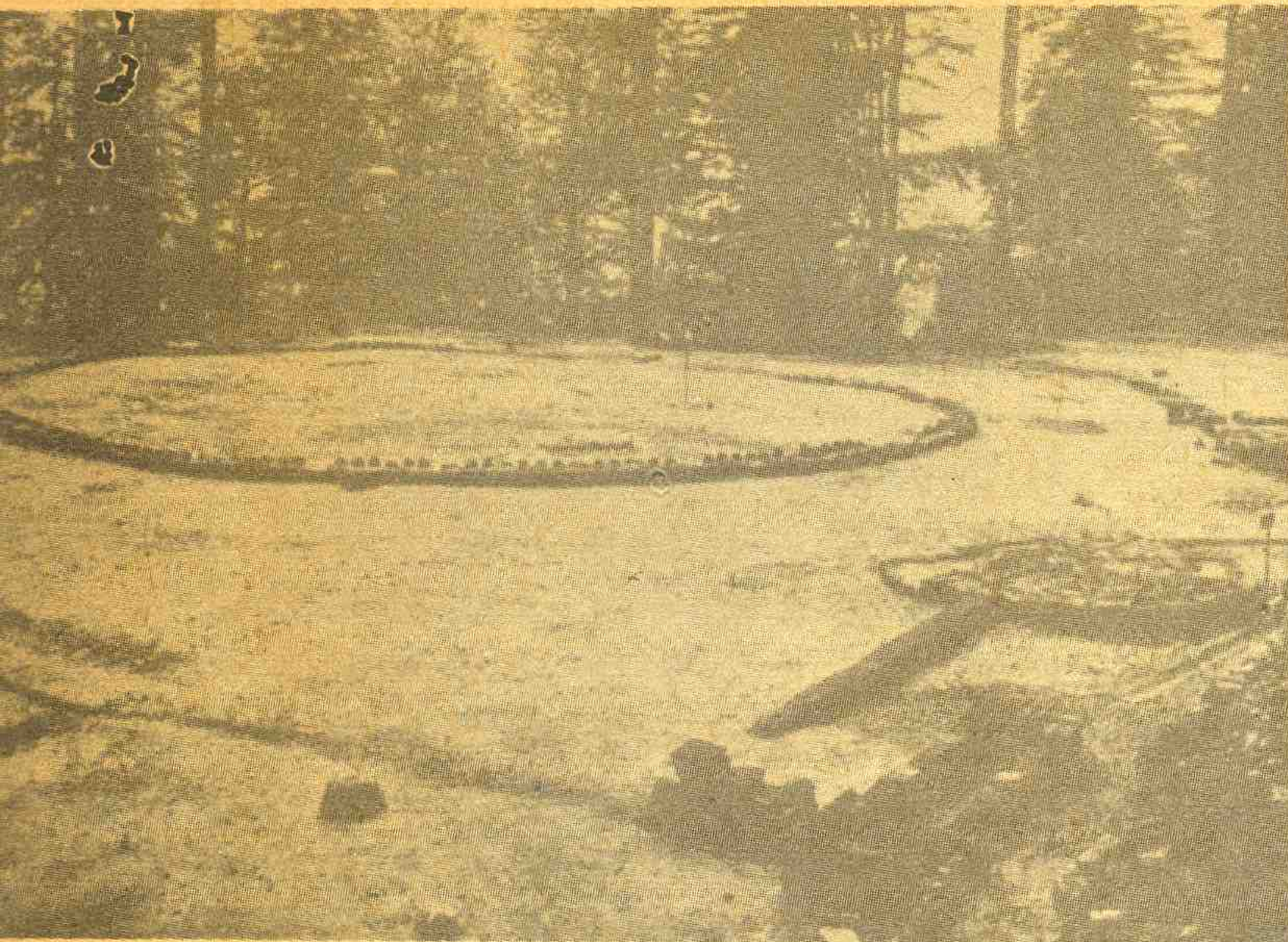
Tot la baza obeliscului, în plan uşor distanţat, se află piatra funerară a lui Constantin Ţurcanu, veteran din războiul de neatîrnare. Pe lespedea mormîntului stau scrise, pentru eternitate, celebrele versuri ale poetului:

Plecat-am nouă din Vaslui
Şi cu sergentul zece
Şi nu-i era, zău, nimănui
În piept inima rece.

La căpătîiul lui Peneş Curcanul, ca un omagiu adus sergentului şi ca o amintire perpetuă, stau pietrele-simbol ale celor nouă soldaţi conduşi de el pe cîmpul de bătaie: Zaharia Ion, Lăzărescu Vasele, Ciuraru Petrache, Andrei Aftimescu Deleanu, Păciucă Petrea, Neguţ Ilie, Popa Vasile, Ciobanu Ioan, Chiriac Gh. Stamate. În preajma mormîntului lui Peneş Curcanul se văd şi alte însemne memorabile cu numele eroilor trecute pe ele.

Monumentul de pe strada Andrei Mureşianu din Vaslui, căruia localnicii au convenit să-i spună Mauzoleul Peneş Curcanul, o denumire evident simbolică, este un loc de reculegere şi emoţionantă evocare. El este opera sculptorului I. Scutari-Iaşi. A fost executat în 1934, din iniţiativa generalului Răşcanu, cu sprijinul societăţii Cultul eroilor. Cunoaşterea lui înseamnă o obligaţie de suflet a fiecăruia dintre noi, românii, o dovadă a dragostei pe care le-o datorăm înaintaşilor care s-au jertfit pentru independenţa patriei.

A. Păcuraru

1. Sanctuarul calendar din Sarmizegetusa.

2. Ceramică dacică.

CETĂȚILE DACICE DIN MUNȚII ORĂȘTIEI

Una dintre cele mai plăcute și instructive excursii de vacanță se poate organiza la cetățile dacice din Munții Orăștiei. Drumul ușor accesibil și frumusețea naturii, sînt argumente suficiente pentru a înscrie pe agenda zilelor următoare această interesantă și veche rezervație arheologică.

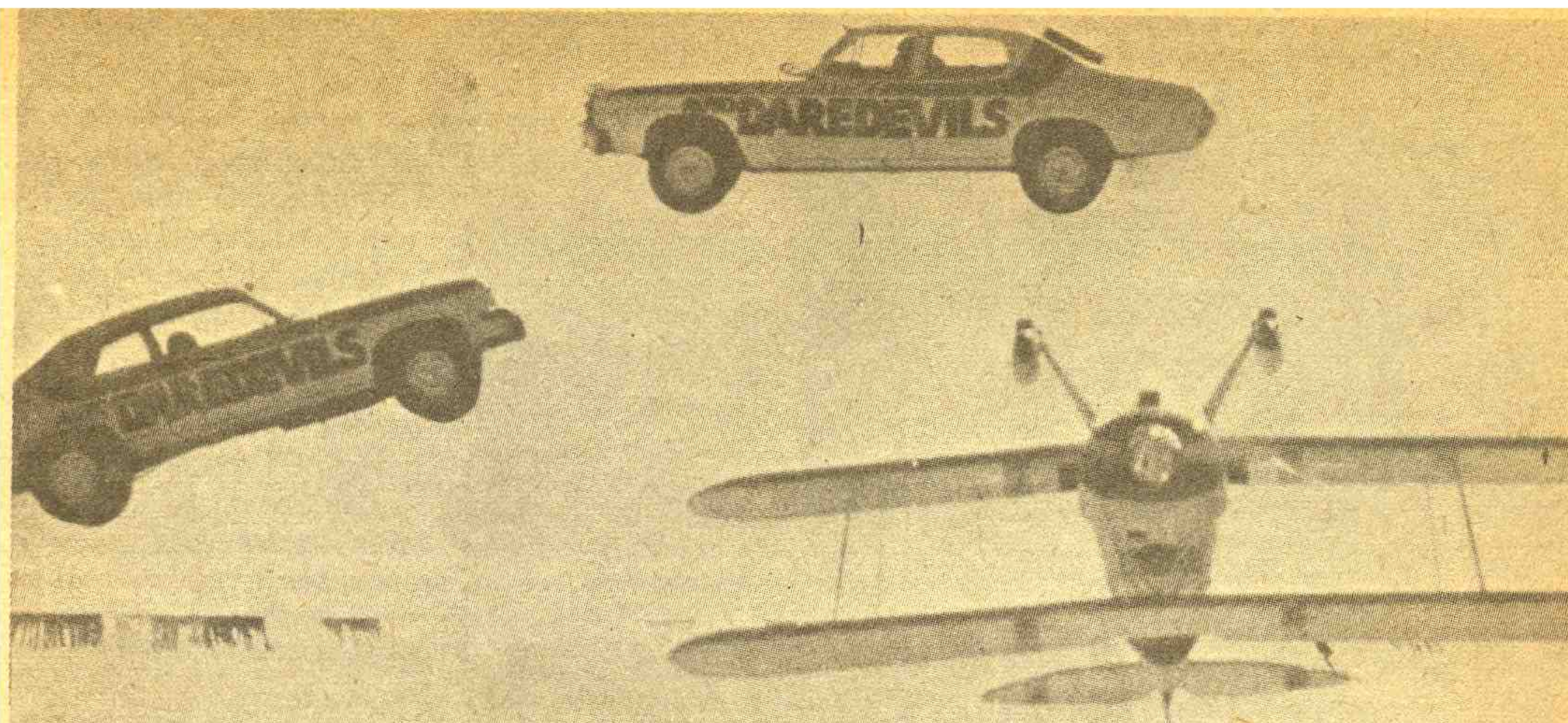
Zona cetăților dacice se întinde pe o suprafață de cca. 150 km — fiind limitată la nord de Valea Mureșului mijlociu, la sud de Carpați, la vest de Valea Luncanilor și la est de Rîul Mare și de alte pîraie. Marele complex arheologic este accesibil din orașul Orăștie (26 km depărtare de municipiul Deva, reședința județului Hunedoara). Plecînd din Orăștie, drumul pătrunde pe Valea Beriului pînă la Costești (31 km de Orăștie). De aici se poate merge pe jos sau cu trenul forestier pînă la Grădiștea de Munte (31 km de Orăștie) — localitate așezată pe locul vechii capitale a Daciei romane. Ajunși aci ne vom afla deodată în incinta unui adevărat muzeu arheologic în aer liber. Deosebit de prețioase mărturii date la iveală la Costești, Blidaru, Piatra Roșie și Grădiștea de Munte — și care constau în turnuri de veghe, cetăți, construcții religioase și laice — atestă fără putere de tăgadă nu numai că aici a fost centrul vieții materiale și spirituale a Daciei în secolul I î.e.n., sub Burebista și Decebal, ci și nivelul de viață la care ajunseseră strămoșii noștri la acea dată. Casele, atelierele, apeductele, cisternele — construcții din piatră, lemn sau cărămidă arsă — așezate împrejurul cetăților de apărare, ca și sutele de unelte pentru fierari, lemnari, sau agricultori sînt deosebit de semnificative pentru modul de viață al societății dacice a acelei vremi. Turistul este și azi impresionat, de pildă, de turnurile-clopotniță, de cisterna adîncă de 5 m, lungă de 8 și lată de 6 m, construită pentru aprovizionarea cu apă a cetății de pe dealul Blidaru, aflat la o altitudine de 705 m, de urmele drumului pavat ducînd la Piatra Roșie sau de sanctuarul închinat zeului Soare.

Reîntorși la Deva (și dacă timpul vă îngăduie) vă sugerăm și o excursie la **Sarmizegetusa** (la 34 km de Deva, pe șoseaua spre Caransebeș), localitate aflată pe locul fostei capitale a Daciei romane. Așezată într-o zonă de șes, Sarmizegetusa antică s-a dezvoltat în jurul unei fortificații ce avea drept scop apărarea și controlul celor mai scurte căi ce făceau legătura cu podul construit de Apolodor din Damasc la Drobeta. Drumul lega Drobeta de Tibiscum (Caransebeșul de azi), traversa munții pe la Tapae (actualele Porți de Fier ale Transilvaniei) și de la Sarmizegetusa se îndrepta pe Valea Streiului și a Mureșului către Apulum (Alba Iulia actuală), Potaisa (Turda), de unde făceau legătura cu Napoca (Cluj).

La Sarmizegetusa se pot vedea și azi: **Palatul Augustalilor,** unde își avea sediul oficial Collegium Augustalium, cel mai înalt for preoțesc, **Forul** — locul întrunirilor, pavat cu piatră și înconjurat cu ziduri, alături de care erau inscripții sau statui votive, **Amfiteatrul,** care cuprindea cca. 5 000 de persoane. Referințe legate de epoca de înflorire a Ulpiei Traiana Sarmizegetusa, ca și numeroase piese arheologice descoperite aici se află la Muzeul local, unde specialiști cu înaltă calificare vă vor putea oferi detaliile solicitate.

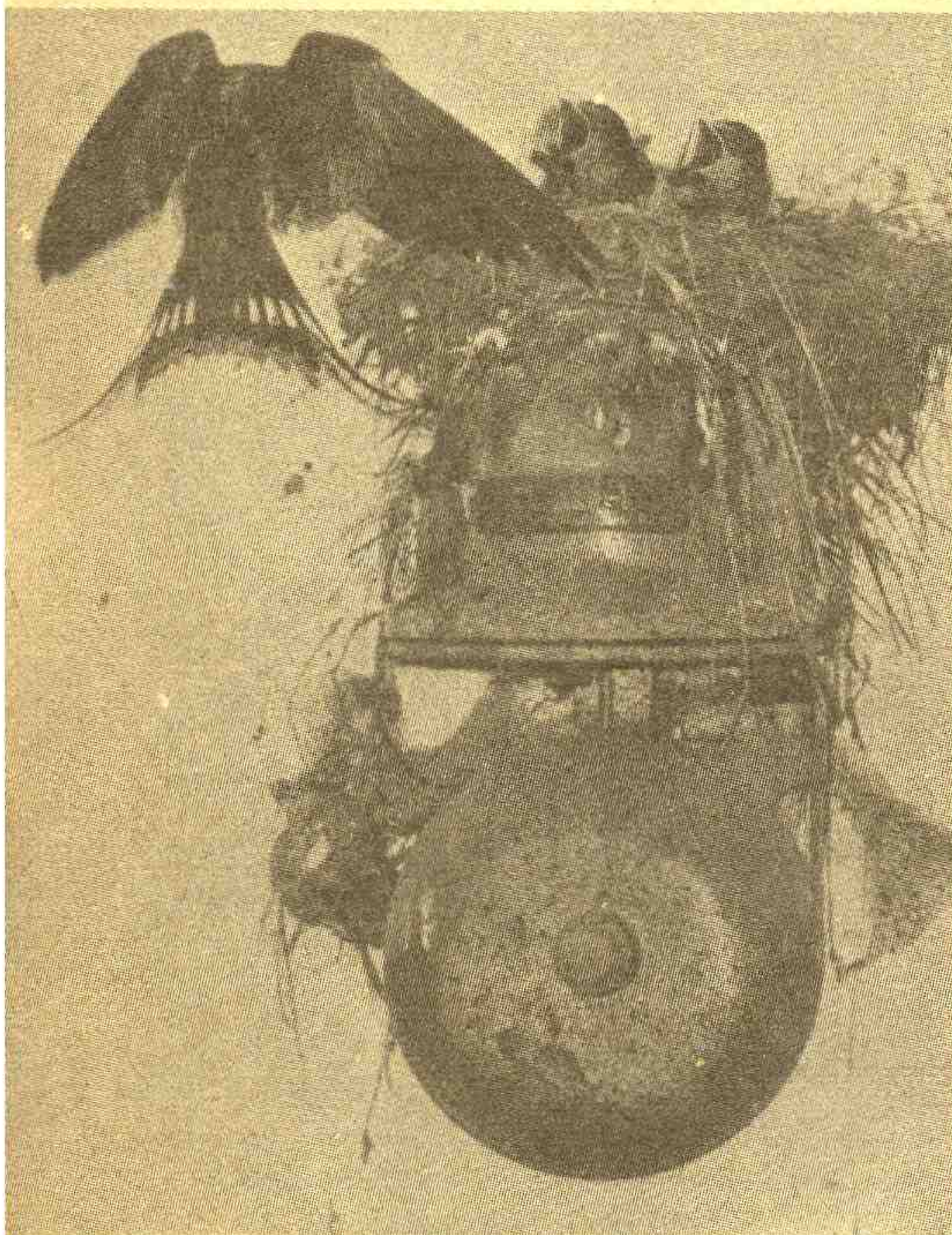
Din oricare parte ați veni, orașele aflate în zonă la mici distanțe vă pot asigura cazarea la confortul preferat. Nu ne rămîne decît să vă urăm un călduros „Drum bum!"

Florentin Popescu

Senzaţional

Nici un trucaj în această fotografie care a imortalizat o execuţie cu totul ieşită din comun. Este vorba de o secvenţă prevăzută în scenariul unui film turnat în California City, la care au fost solicitaţi cei mai buni cascadori din S.U.A. Două maşini trec realmente peste un biplan care zboară cu capul în jos. Încercarea a reuşit pe deplin, cu excepţia faptului că unul din automobilişti a „aterizat" alături de pistă, fără însă a se întîmpla vreun accident. Autorii acestei secvenţe: Orville Kisselburg, Weslwy Kink şi aviatorul Joe Hughes.

Preferinţe

Deşi nu este acesta cel mai bun loc pentru a-şi face cuib, o familie de rîndunici nu a ţinut cont de acest lucru. Ele şi-au construit cuibul lor exact pe soneria unui telefon de la grădina Zoologică din Hagenbeck (Hamburg), R.F.G. Deşi au afectat calitatea convorbirilor telefonice se pare că păsările nu s-au deranjat absolut de loc, mama lor continuînd să-şi crească puii în acelaşi loc „pitoresc".

Efort aniversar

Cîtă energie consumă Bjorn Borg, steaua suedeză a tenisului mondial, în timpul unui meci, este greu de estimat. Se pare însă că un efort epuizant a trebuit să facă împreună cu soţia sa Mariana pentru agitarea acestei mari sticle de şampanie pe care au primit-o cadou la Xenon, New York, cu ocazia sărbătoririi a doi ani de căsătorie.

În ultimul timp fenomenul așa-zisei muzici ușoare cunoaște o propagare fără precedent, o impresionantă dezvoltare cantitativă și calitativă cu nebănuite implicații sociologice. Ni se pare, în acest context, demn de tot interesul să aducem în fața cititorilor mărturiile de credință artistică și umană a trei mari cunoștințe ale vieții muzicale din lumea postbelică, reprezentînd tot atîtea orientări majore ale muzicii contemporane: RINGO STARR, din renumita formație BEATLES, promotoarea cea mai faimoasă a muzicii rock, BOB DYLAN, capul de listă din toate timpurile al muzicii folk și YVES MONTAND, veteran al chansonettei, cu înclinații spre music-hall, reprezentînd deci muzica ușoară tradițională. Am utilizat, în rîndurile de mai jos, mai multe interviuri acordate de cei trei revistelor «Melody Maker», «Rolling Stone» și «Rock 8 Folk».

RINGO STARR: „TOȚI AVEM DREPTUL SĂ TRĂIM, AVEM CHIAR DATORIA!“

— Credeți că tinerii au fost influențați de ceea ce au făcut «Beatles»-ii?

— Sper din tot sufletul că nu, dar gurile rele zic că da! Cîteodată, asta mă cam enervează, dar orice s-ar spune, au existat întotdeauna oameni gata să-i imite pe alții... Cînd faci asta fără să te gîndești, e de-a dreptul idiot...

— Ce părere aveți, tinerii muzicieni trebuie să încerce drogul?

— O, nu, cîtuși de puțin! Dimpotrivă! De cele mai multe ori drogurile pot avea efecte nocive care lasă urme grave, de nerecuperat și trebuie să luptăm împotriva folosirii lor de către orice tînăr, nu numai de către muzicieni!

— Nu aveți nostalgia spectacolelor Beatles?

— O, nu! Scena era scenă și noi am avut o mulțime de spectacole care ne-au adus mari satisfacții. Dar acum a trecut timpul... Chiar dacă nu am vrut niciodată să mă plîng de violența mulțimii, pentru că am fost întotdeauna foarte bine protejați, acum nu m-aș mai simți în stare de așa ceva!...

— Aveți o instalație, o baterie, acasă?

— Nu. Nu am. Totuși, mă gîndeam săptămîna trecută să-mi instalez una, încă nu m-am hotărît. Știți ce se întîmplă? Cînd nu înregistrez, nu cînt de loc. Și în momentul cînd încep să lucrez la un disc nou, am senzația că reîncep totul de la zero. Stilul meu se schimbă cu fiecare disc.

— Ascultați din cînd în cînd și alți bateriști?

— Nu. Poate că am ales comoditatea, dar nu m-a interesat niciodată să privesc la bateriști sau să ascult solouri. Eu n-am avut niciodată ambiția sau plăcerea de a face un solo de baterie, pentru că asta mi-ar rupe inutil picioarele.

— Știți că dumneavoastră, ca, de altfel și ceilalți Beatles, ați fost de multe ori supus unor aspre critici, în ceea ce privește planul instrumental?

— Da. Știu că oamenii zic, unii dintre ei, că nu știu să cînt. Eu însumi nu mă consider un mare baterist. Eu dau interpretării mele o pulsație rock'n'roll și asta îmi convine perfect: nici măcar nu simt poftă să «progresez». Cînd unii mă bat la cap în privința asta, mă gîndesc că poate ar trebui să fac ceva. Dar n-ar însemna decît să le dau apă la moară.

— Ați putea să ne spuneți care v-au fost muzicienii favoriți?

— Nu am avut, propriu-zis, muzicieni favoriți. Intr-o zi cumpăr, de exemplu, un disc al lui Jimi Hendrix, după care eram nebun o perioadă... Apoi luam un disc al nu știu cărui ilustru necunoscut. Și tot așa...

— Credeți că acum nivelul muzicii pop este mai ridicat decît în momentul în care debuta grupul Beatles?

— Da. Astăzi, de exemplu, este mult mai dificil să debutezi! La debutul nostru, de exemplu, nici unul dintre noi nu putea să cînte orice! Astăzi, pentru a putea debuta onorabil într-un grup pop, trebuie să ai deja în spate cîțiva ani de activitate ca instrumentist și o pregătire cît de cît corespunzătoare...

— Credeți că succesele rapide, asociate cu banii cîștigați reprezintă un lucru bun?

— Cred că adevăratul succes nu poate fi niciodată rapid! Altfel, e vorba de 2—3 hit-uri, care mor imediat și... gata, s-a terminat, iei din nou tramvaiul ca toată lumea!

— Epoca de glorie a grupului Beatles s-a suprapus, într-o oarecare măsură, cu mișcarea «hippie». Ce ne puteți spune despre asta?

— Nici o legătură! Mișcarea «hippie» a murit în Anglia pentru purul și simplul motiv că noi nu ne putem permite să trăim în asemenea îmbrăcăminte ultra-lejeră din cauza amenințării de a muri înghețați! Ceea ce nu i-a împiedicat pe oameni să rămînă amabili unii față de alții, chiar dacă au revenit la costume mai obișnuite... Una din cauzele existenței unei asemenea mișcări au fost tulburările mondiale, criza care stăpînește acum întreaga lume. Noi simțim foarte bine că nu noi sîntem responsabili pentru asta, ci toate aceste canalii burgheze care dirijează conducerea statelor după principiul: «Dați-ne un război! Avem nevoie de un război!». Nimeni n-are dreptul să vorbească și să acționeze așa, pentru că nici un om nu are, de fapt, nevoie de un război, toți avem dreptul să trăim, avem chiar datoria să trăim!...

BOB DYLAN: „EU SPUN ÎNTOTDEAUNA ADEVĂRUL“

— Ce puteți să ne spuneți despre speranțele dumneavoastră de viitor, ce sperați să se schimbe în lume?

— Sper numai să pot să-mi schimb eu, de cîte ori va fi nevoie, ghetele! Asta-i tot, în rest, ce-aș mai putea spera?

— Cum ați defini muzica folk?

— Ca o continuă repetiție, sub formă de producție de masă, a cîntecelor tradiționale.

— Vă numiți compozițiile cîntece folk?

— Nu.

— Cîntecele dumneavoastră vorbesc întotdeauna de oameni care au existat în realitate?

— Bineînțeles, ele nu vorbesc decît de persoane reale.

— Despre anumite persoane?

— Sigur că da. Sînt convins că i-ați văzut pe toți oamenii care sînt în cîntecele mele, într-un moment sau altul!

— Cum vă explicați popularitatea considerabilă de care vă bucurați.

— Nu știu! Asta-i adevărul! Eu spun întotdeauna adevărul!

— Vi s-a întîmplat să fiți împiedicat să cîntați ceea ce vroiați să cîntați?

— O, sigur că da, de mai multe ori. Dar probabil că de fiecare dată era ceva care trebuia să fie cenzurat în cîntecele mele, altfel nu-mi explic de ce nu m-ar fi lăsat să spun ce aveam de spus!

— Să înțelegem că cuvintele sînt mai importante decît muzica?

— Cuvintele sînt la fel de importante ca muzica. În ceea ce fac eu, în orice caz, muzica nu ar putea exista fără să existe cuvintele.

— Ce compuneți mai întîi?

— Versurile.

— Ce poeți preferați?

— Rimbaud, poate; W.C. Fields, Smokey Robinson, Allen Ginsberg...

— În multe dintre cîntece sînteți dur cu oamenii — în «Like a rolling stone» sînteți dur cu fetele, în «Positively 4-th street» sînteți dur cu un prieten? Vreți să le arătați care sînt greșelile din viața lor?

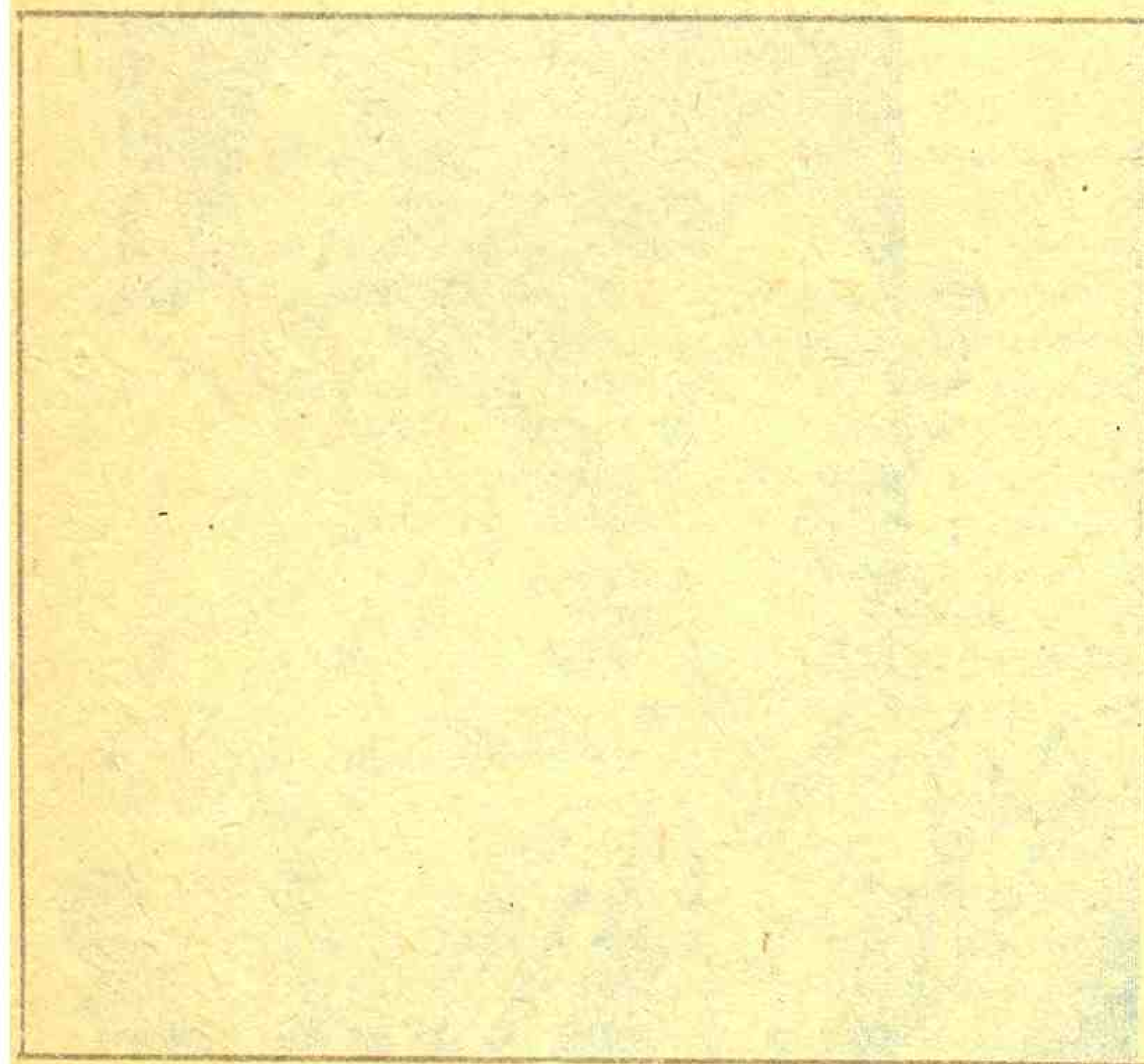
— Vreau să-i irit!

— Ce credeți despre interpretarea unor cîntece ale dumneavoastră de către Joan Baez?

— Cred că e foarte bine!

— Ce gîndiți despre oamenii care vă analizează cîntecele?

— Îi primesc cu brațele deschise.

— Considerați concertele mai importante decît discurile?

— Nu! Discurile sînt mai importante.

— Pentru că se pot bucura de ele mai mulți oameni?

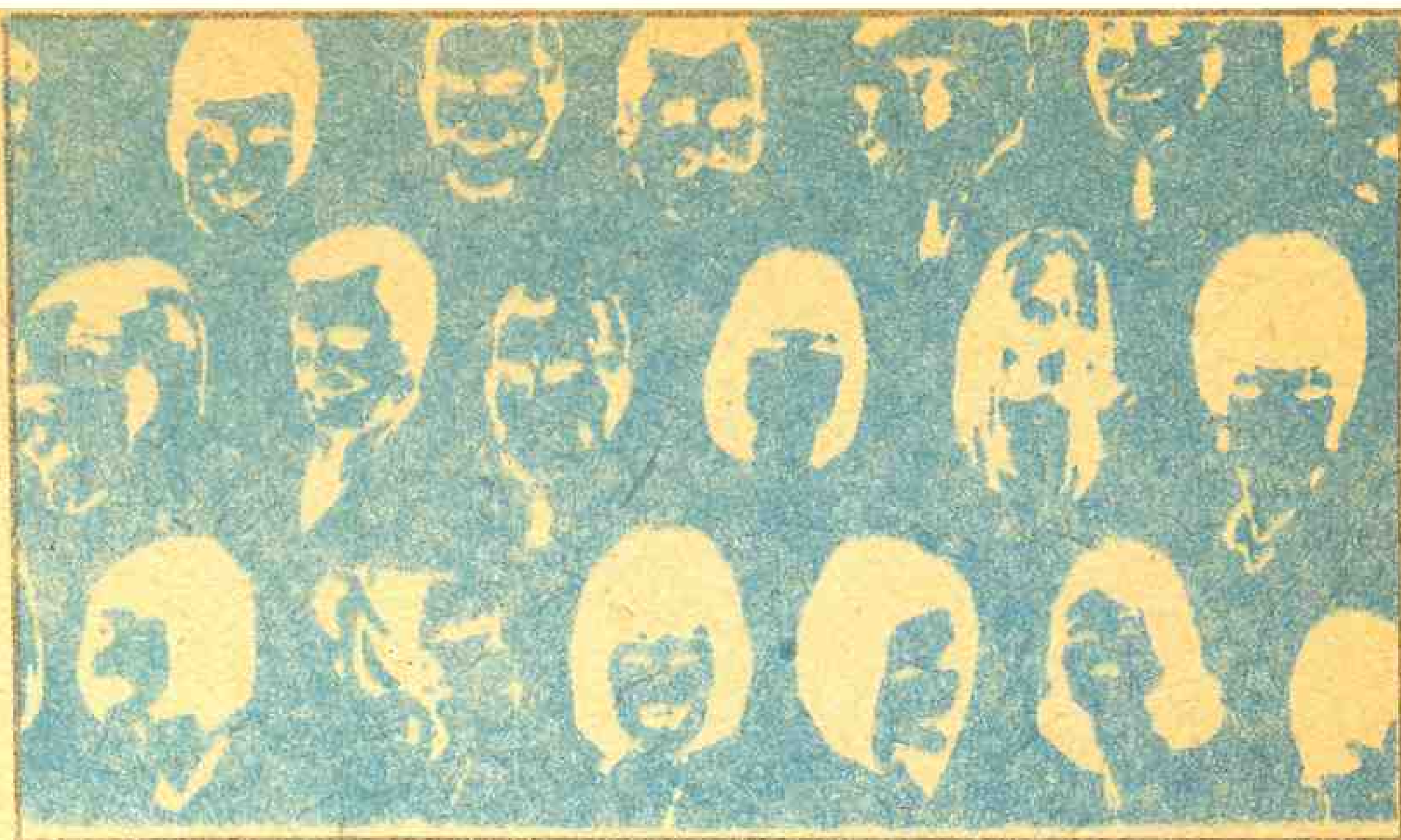
— Și pentru asta, dar în primul rînd pentru că este mult mai ușor să asculți cuvintele și totul, în general. Nu mai pot exista sunete care să jeneze, în timp ce într-un concert sala poate să fie uneori foarte rea.

— Găsiți că atunci cînd scrieți vă asociați întotdeauna plenar ideilor pe care le exprimați?

— Găsesc că totul e mult mai clar și mai simplu. Aceste cîntece nu sînt deloc complicate pentru mine. Nu am nici-o dificultate să le inventez și nu aș scrie nimic dacă nu aș vedea totul foarte clar.

— Care ar fi principalele surse de inspirație ale cîntecelor dumneavoastră?

— Dacă n-aș fi trăit eu însumi ceea ce am scris, cîntecele mele nu ar valora nimic. Nu recunosc altă inspirație în afara existenței mele și ochii și urechile mele sînt singura mea influență!

YVES MONTAND: „SÎNT ȘI EU UN OM CA TOȚI OAMENII"

— În 1941, la «Alcazar» și la «ABC», au fost primele dumneavoastră contacte cu scena și cu publicul?

— Erau într-adevăr probe de foc aceste scene. Cam cum este acum la New-Orleans sau la San Francisco. Oamenii demolau totul dacă nu le plăcea ce faci pe scenă...

— Între recitalurile dumneavoastră de la «Olympia» se scurg de fiecare dată 4—5 ani. Din ce motive?

— Așa se întîmplă, pur și simplu, și asta nu înseamnă că în intervalurile respective nu fac nimic, ba dimpotrivă, cred că perioadele acestea sînt pentru mine cele mai fertile. Pot să compun liniștit, să fac filme, etc.

— De ce faceți mai mult cinema decît teatru? Pentru că e mai bine plătit?

— Pentru că e mult mai dificil să găsești o piesă foarte bună decît un film foarte bun. Pentru că, de asemenea, în diversitatea de filme care mi se propun, am găsit subiecte care să mă pasioneze. Au fost unele filme pe care le-am făcut ca și pe gratis, altele pentru care am fost foarte bine plătit. În orice caz nu chestiunea banilor îmi determină alegerea ci subiectul.

— După cîte știu, aveți legături serioase cu jazz-ul. O bună parte dintre muzicienii care vă acompaniază sînt instrumentiști de jazz cu un bun renume...

— Am avut întotdeauna legături cu jazz-ul. Am iubit jazz-ul și am început să cînt din dragoste pentru jazz. Am avut întotdeauna o nețărmurită admirație pentru Armstrong, sau pentru Ella Fitzgerald, pentru Count Basie, Gillespie, Miles Davis, Oscar Peterson.

— În ultimul timp se vorbește tot mai mult despre cîntecul angajat. Asta probabil că nu prea este o noutate pentru dumneavoastră, care cîntați «Le chant des partisans», «Madrid» sau «Le soldat» în plină desfășurare a războiului din Indochina...

— Cîntecul angajat astăzi în Franța, nu mai spune nimic, absolut nimic!

— Dar, totuși, «Mon frere» parcă ar spune ceva...

— E altceva... Acesta poate să se cheme un cîntec angajat, dacă vreți, dar eu nu țin să dau lecții nimănui. Să fiu bine înțeles, eu nu sînt Jeanne d'Arc, sînt și eu un om ca toți oamenii, nu fac întotdeauna ce ar trebui să fac, nu reacționez întotdeauna prompt atunci cînd ar trebui. Rămîne mereu partea pasivă pe care o avem toți, și eu, și dumneavoastră și absolut fiecare om. Atîtea și atîtea războaie și nenorociri care se întîmplă continuu pe pămînt nu ne împiedică să ne facem zilnic siesta și să plecăm liniștiți în week-end! Totuși, cîteodată nu se poate altfel și mă simt realmente obligat să scriu un cîntec ca cel despre care am vorbit. Este modul nostru, singurul mod al nostru, al artiștilor, prin care putem să ne manifestăm adevărata rațiune de a fi.

Victoria Nancă

UN MUNTE NEOBIȘNUIT

Neobișnuit de frumos și de interesant. Un munte aparte. În sezonul vegetal muntele DOMOGLED, din partea sudică a Munților Mehedinți, pentru că despre acest masiv este vorba, are un aspect cu totul deosebit de cel al altor regiuni montane de la noi, ochiului înfățișîndu-i-se specii neobișnuite țării noastre, rarități în fapt. Ai impresia că te afli în ținuturi sudice sau orientale. Primăvara, cînd se află în floare liliacul sălbatic, în variate nuanțe de alb și mov, fața muntelui ia un aspect de basm. La aceasta contribuind, în bună măsură, și aproape ireale uriașe torțe, cum îi apar privitorului exemplarele de pin negru de Banat ce se înalță deasupra atîtor alți arbori și arbuști. Acesta este un conifer rar, cu ace lungi și foarte rigide, neprietenoase, vrînd parcă prin această particularitate să atragă atenția asupra poziției incomode în care se găsește: cățărat sau suspendat pe stînci. Apar, apoi, mai cunoscutele specii submediteraneene stejarul pufos, cerul, gîrnița, nucul sălbatic, dar și mahalebul sau vișinul turcesc, alunul turcesc, ghimpele, mojdreanul, cărpinița și atîtea altele, împreună închegînd un peisaj aparte. Alunul turcesc, de pildă, întîlnit la noi în țară și în Cheile Nerei și împrejurimi, are aici o înfățișare surprinzător de impunătoare, cu aspect arborescent, de multe ori coroana și grosimea trunchiului nediferind prea mult de cele ale falnicilor fagi în mijlocul căror trăiesc. Iar fagii de aici, să nu uităm, figurează în multele atlase și alte lucrări botanice drept adevărate modele ale speciei! Îți vor atrage atenția, de asemenea, în multitudinea florilor ce acoperă acest munte, cele albe ale mojdreanului și turturelei, mai ales ale acesteia din urmă, care sînt deosebit de delicate, ori galbene ale ciuboțicii cucului, șuvițele prelungi ale candeluței ori micile flori verzui ale ghimpelui, flori ce se strecoară pe lîngă sau printre fructele lui persistente, de forma și culoarea cireșelor. Și, parcă pentru a întregi tabloul varietății speciilor neobișnuite de aici, în mijlocul parcului din stațiunea Băile Herculane, se înalță un exemplar de conifer mai aparte. Înrudit cu celebrii Sequoia *din California, exemplarul de la poalele Domogledului aparține tot unei specii de pe continentul american dar care trăiește mult mai spre nord, în ținuturile canadiene. Specie care a fost onorată cu numele lui Arthur Wellesley, primul Duce de Wellington, așadar cu numele generalului britanic care l-a învins pe Napoleon la Waterloo, în ziua de 18 iunie 1815... Se numește, prin urmare,* Wellingtonia gigantea. *Se pare că exemplarul amintit, despre care nu se știe cum a ajuns pe meleagurile noastre, are o vîrstă cel puțin milenară...*

Din rîndul viețuitoarelor, sînt de amintit, în primul rînd, cele două specii de vipere, avertismentul înscris în cîteva locuri („Atenție, loc cu vipere!") nefiind de circumstanță. Nu este mai puțin adevărat însă că problema agresivității lor a luat proporții de legendă deși, în realitate, se pare că nu s-au înregistrat mai mult de trei cazuri mortale în ultima sută de ani. Nu trebuie, în nici un caz, uitați fluturii, marea varietate și frumusețe a acestora. Domogledul, Valea Cernei și împrejurimile reprezintă de fapt unul dintre ținuturile europene cele mai bogate în asemenea multicolore insecte. Și dacă, pe bună dreptate desigur, sîntem înclinați să vedem în fluturi simbolul primăverii timpurii, nu este mai puțin adevărat că există și excepții care întăresc regula, fluturele Kydroccia moesiaca *făcîndu-și apariția abia la sfîrșitul lunii septembrie, așadar toamna.*

La frumusețea neobișnuită a Domogledului contribuie însă și alte elemente. Fiind un masiv de natură calcaroasă, stîncăriile sale sînt albe, cel puțin în lumina Soarelui, fapt care creează un plăcut contrast cu verdele de diferite nuanțe al pădurii ori cu aspectul smălțuit al poienilor înflorite. Apoi turnuri albe de piatră, roase de intemperii, ori mulțimea grotelor, peste o sută cunoscute, între care Fierbinți, Coirici, Grota lui Șerban, Gaura Dracului.

Foarte interesant pentru acest munte este și faptul că, în calitate de vizitator, poți vedea absolut tot ceea ce îi este caracteristic străbătînd un singur traseu. Cel ce pornește de jos, din mijlocul stațiunii Băile Herculane, și, trecînd pe la Crucea Albă, se oprește sus, pe unul din cele două vîrfuri: Domogledul Mic sau Domogledul Mare. Aceasta este una dintre cele mai frumoase cărări de munte, desigur dintre cele străbătute de mine. Impresionant este, în primul rînd, abruptul cu care domină Domogledul valea Cernei în acest sector și, implicit, stațiunea Băile Herculane. Pe acest perete se cațără o vreme și cărarea amintită, care, la un moment dat, e adevărat mai sus, se îngustează simțitor, fapt care i-a creat renumele de „cărarea pisicii". În alte sectoare se continuă printre versanți încărcați de greaua podoabă a codrilor de fag și brad, presărați cu unele din raritățile vegetale amintite, sau străbate poieni cu un colorit viu, greu de redat în cuvinte. Iar de acolo de sus, de pe Domogledul Mare, priveliștea unei panorame cu adevărat frumoase și spectaculoase, în zilele senine zărindu-se foarte clar defileul Dunării și, mai ales, Cazanele.

Nu pot să nu amintesc și punctul de pe traseu cunoscut sub numele de „La chioșc", de unde, printr-o deschizătură a pădurii, poți vedea ansamblul construcțiilor din centrul stațiunii Băile Herculane și, deasemenea, poți avea perspectiva văii Cernei spre amonte. Cu înfățișarea ei schimbătoare de la un sector la altul, cînd ceva mai lărgită, ca în dreptul stațiunii, cînd îngustă, cu versanți ba împăduriți pînă la oglinda apei, ba stîncoși și golași, albul lor sclipind în lumina Soarelui. Tocmai această frumoasă panoramă a stațiunii și văii Cernei, din punctul „La chișc", este aceea imortalizată de atîta vreme în

stampe și, mai de curînd, în fotografii.

Toate aceste elemente, prezentate aici succint, fac din Domogled un munte neobișnuit, neobișnuit de frumos și original. Fapt pentru care a și fost pus sub ocrotirea legii încă în urmă cu o jumătate de secol, mai exact în 1932, numărîndu-se, așadar printre primele sanctuare ale naturii din țara noastră. Apreciem, cu acest prilej, că Domogledul nu trebuie să rămînă la statutul de rezervație naturală, cu toate avantajele pe care acesta le oferă protejării. Considerăm ca fiind mai mult decît binevenit, chiar necesar, ca acest colț de natură să constituie, împreună cu Valea Cernei — după cum se află dealtfel în intenția Comisiei pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii — un parc național, în care protejarea mediului natural și turismul să se îmbine mai mult decît armonios. Este dreptul nostru, al tuturor celor care iubim cu adevărat natura, să ne putem bucura de clipe de destindere și intensă trăire într-un mediu natural atît de frumos și original în care omul nu și-a pus amprenta. Dar, totodată, dobîndirea unui atare statut ar presupune din partea noastră, a tuturor celor care dorim să-l străbatem sau să-l restrăbatem, un plus de bunăvoință și atenție față de ceea ce natura a zidit atît de frumos aici.

Silviu Neguț

ROMÂNIA ÎN SUPERLATIVE

CARPAȚI

cel mai frînt șir de munți, pe distanța cea mai scurtă

La data formării lor în era terțiară, s-au izbit întîi de munții Cimerici – surpați în adîncul pămîntului Moldovei de azi, împingîndu-i spre noi, apoi de temelia munților Măcin, foarte dură și rezistentă care a dus la formarea cotului și orientarea lor spre vest.

Fac un cot spre sud, fiind străbătuți de fluviul Dunărea la Porțile de Fier. Pe teritoriul țării noastre cele trei schimbări de direcție au dus la formarea Carpaților Orientali, Meridionali și Occidentali.

OLTUL

cel mai lung rîu interior

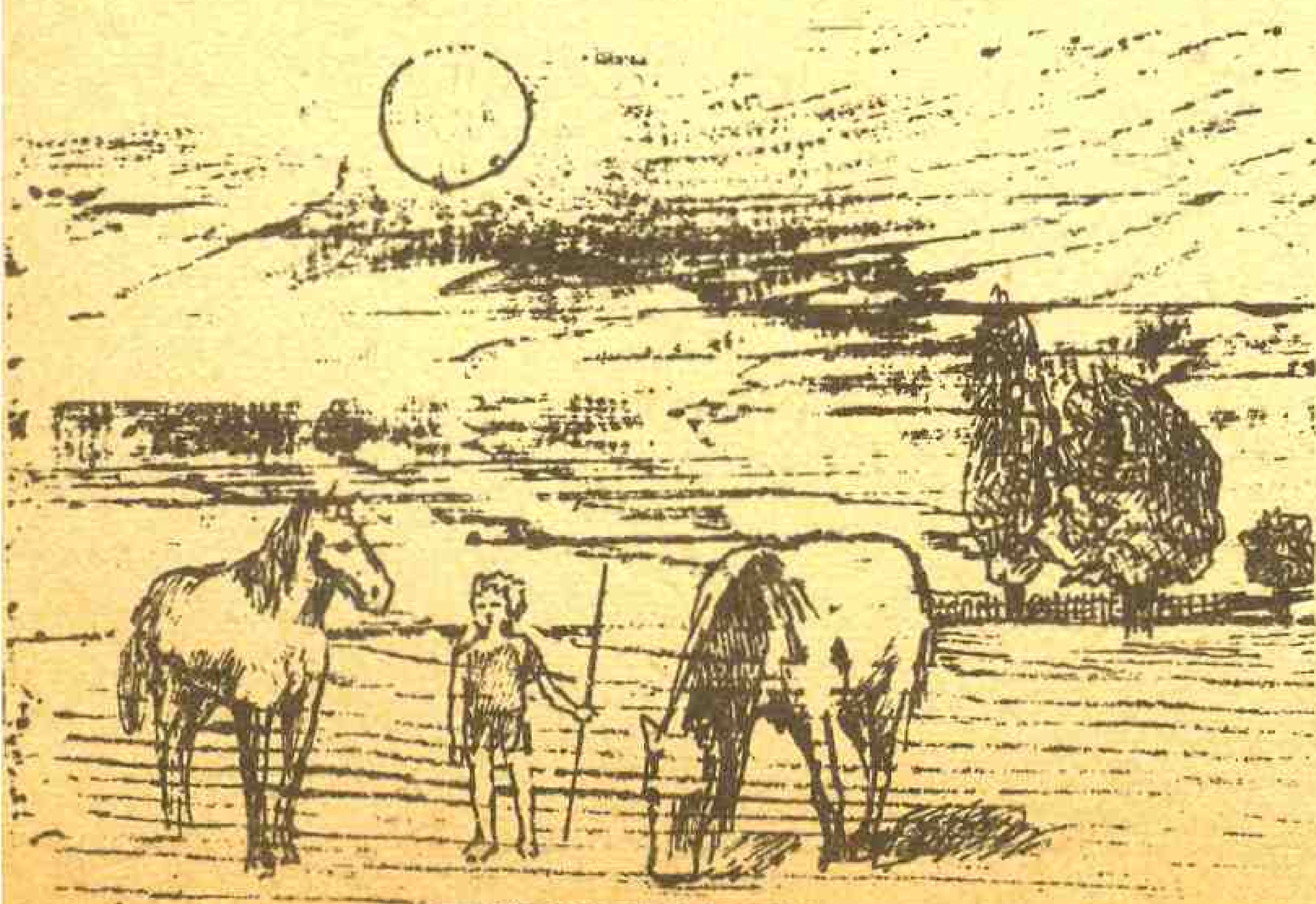
Rîul străbate pe cei 736 km, ai cursului său, unități de relief cu condiții fizico-geografice diferite.

Izvorește din Masivul Hășmașul Mare (1800 m) adunîndu-și cei 564 de afluenți – ce au o lungime totală de 8465 km – de pe o suprafață de 24 000 kmp, reprezentînd aproape 10,1% din suprafața țării și cuprinzînd circa 1500 de așezări situate în cele 6 județe pe care le străbate cu o populație de peste 1,5 milioane locuitori.

Traversează de 3 ori Munții Carpați prin defileele de la Tușnad (10 km), Racoș (12 km), Turnu Roșu (47 km).

Lunca rîului în zona superioară prezintă lățimi de pînă la 10 km, iar în zona inferioară ajunge la 25 km. Afluenții mai importanți sînt Cibinul, Lotru, Olteț, Topologul.

Potențialul hidroenergetic linear reprezintă o valoare de 24% din potențialul tuturor cursurilor de apă interioare.

Un monument al naturii: BABELE

Sînt construite sau în curs de construcție 31 trepte de centrale hidroelectrice – dintre care 19 la sud de Cozia – cu acumulări zilnice și săptămînale cu căderi cuprinse între 8–18 m și debite instalate de la 110 la 330 metri cubi/secundă.

Această salbă de uzine va totaliza o putere instalată mai mare de 1000 MW, echivalentă cu cea de la Porțile de Fier I, partea românească.

Trei dintre aceste hidrocentrale vor fi mai mari la Veneția din amonte de Făgăraș, Brezoi sau Cernetu din defileul Turnu Roșu și Ipotești în bazinul inferior.

Potențialul irigabil al Oltului se cifrează la 820 000 ha din care o parte în bazinele Vedea și Neajlov. Amenajarea complexă a Oltului are în vedere și scoaterea din regimul de inundații a cca 65 000 ha terenuri, controlul atenuării la jumătate a debitelor maxime, un spor de energie, asigurarea debitelor minime, dezvoltarea pisciculturii, îmbogățirea căilor de comunicație (fiecare baraj va fi în același timp un pod peste Olt), dezvoltarea turismului, agrementului.

Grupaj realizat de Ion Manta

Şi ascen

Excursiile, drumeţiile, expediţiile au de la bun început, din faza organizatorică, obiective instructiv-educative, care sînt o permanenţă, indiferent de caracterul ori scopul general al excursiei, de vîrsta participanţilor, sau de zona în care se desfăşoară.

În condiţiile de azi excursiile pot fi organizate oricînd şi pretutindeni fiind motivate de frumuseţea, de dărnicia şi pitorescul inegalabil al naturii şi pămîntului românesc, de faptul că nu există palmă de pămînt care să nu aibă legenda ei, care să nu prezinte interes, care să nu înglobeze în ea sîngele strămoşilor sau prezenţa activă a constructorilor socialismului.

Departe de a fi numai un divertisment (deci fără a nega şi acest aspect) excursia avînd cum arătam mai sus un scop, presupune observarea atentă a tot ce se intîlneşte în cale.

Eficienţa unei excursii, drumeţii sau expediţii pioniereşti este foarte mare. În excursie se face educaţie intelectuală şi morală, se stimulează la tineri şi copii dorinţa de cunoaştere, se crează legătura directă cu viaţa. Excursiile, drumeţiile, expediţiile „Cutezătorii" trezesc sentimente trainice şi puternice, contribuind prin cele văzute, la dezvoltarea sentimentelor patriotice. În acelaşi timp contactul nemijlocit cu trecutul şi cu prezentul, cu natura plaiurilor româneşti contribuie la dezvoltarea unei viziuni estetice.

Excursia presupune mişcare, efort, deci se constituie şi ca un exerciţiu fizic, aducîndu-şi contribuţia la o dezvoltare fizică armonioasă. Aspectul sportiv al excursiei, trebuie privit cu toată seriozitatea. În excursie şi expediţie tinerii şi pionierii învaţă să învingă greutăţile, se dezvoltă curajul, disciplina, iniţiativa şi spiritul de colectiv.

În cele ce urmează ne propunem un memento turistic care să cuprindă sfaturi pentru iubitorii de drumeţie montană.

Itinerarul va fi stabilit cu precizie ţinîndu-se cont de vîrsta, capacitatea fizică şi antrenamentul celor care fac parte din grup.

Aveţi grijă ca echipamentul şi alimentele să fie astfel aşezate încît obiectele mai grele şi mai tari să se afle la fundul rucsacului, iar cele moi să fie aşezate în partea ce vine în contact cu spatele.

Aparatul de fotografiat, busola, bidonul sau gamela nu trebuie agăţate în jurul mijlocului. Ele dezechilibrează şi pot avea loc accidente. Pentru a fi totuşi la îndemînă e bine să le rînduim în buzunarele rucsacului.

Urcînd în altitudine oxigenul din aer se dimineazǎ, iar presiunea atmosferică scade, fapt care duce la o îngreunare a respiraţiei. La acestea se adaugă efortul care pretinde o cantitate mai mare de oxigen. Se ajunge la inspiraţii frecvente, forţate, dar superficiale, întrucît plămînii nu se golesc complet de aerul pătruns prin inspiraţiile anterioare. Şi astfel apare senzaţia de lipsă de aer (dispnee).

Pentru a se păstra un ritm respirator normal, respiraţia se va adapta după mers, care trebuie să fie cît mai regulat, ritmic şi rar, fără accelerări. Respiraţi cît mai mult posibil pe nas.

Deşi sîntem învăţaţi să vorbim şi grupul de excursionişti oferă prilejul, e bine să vorbim la drum, dar strictul necesasr. Dacă nici nu vom cînta în timpul mersului, cît am fi de exuberanţi, realizăm o mare economie de energie.

Pentru prevenirea insolaţiilor care pot surveni şi la munte datorită radiaţiilor solare puternice, capul trebuie să fie protejat. E drept că avem medicamente şi ceaiuri în trusa sanitară dar mai bine e să nu avem nevoie de ele!

Zonele expuse soarelui, precum şi articulaţia genunchilor, mîinilor, ceafa şi gîtul pot fi unse cu o pomadă.

Atît în cadrul drumeţiilor practi-

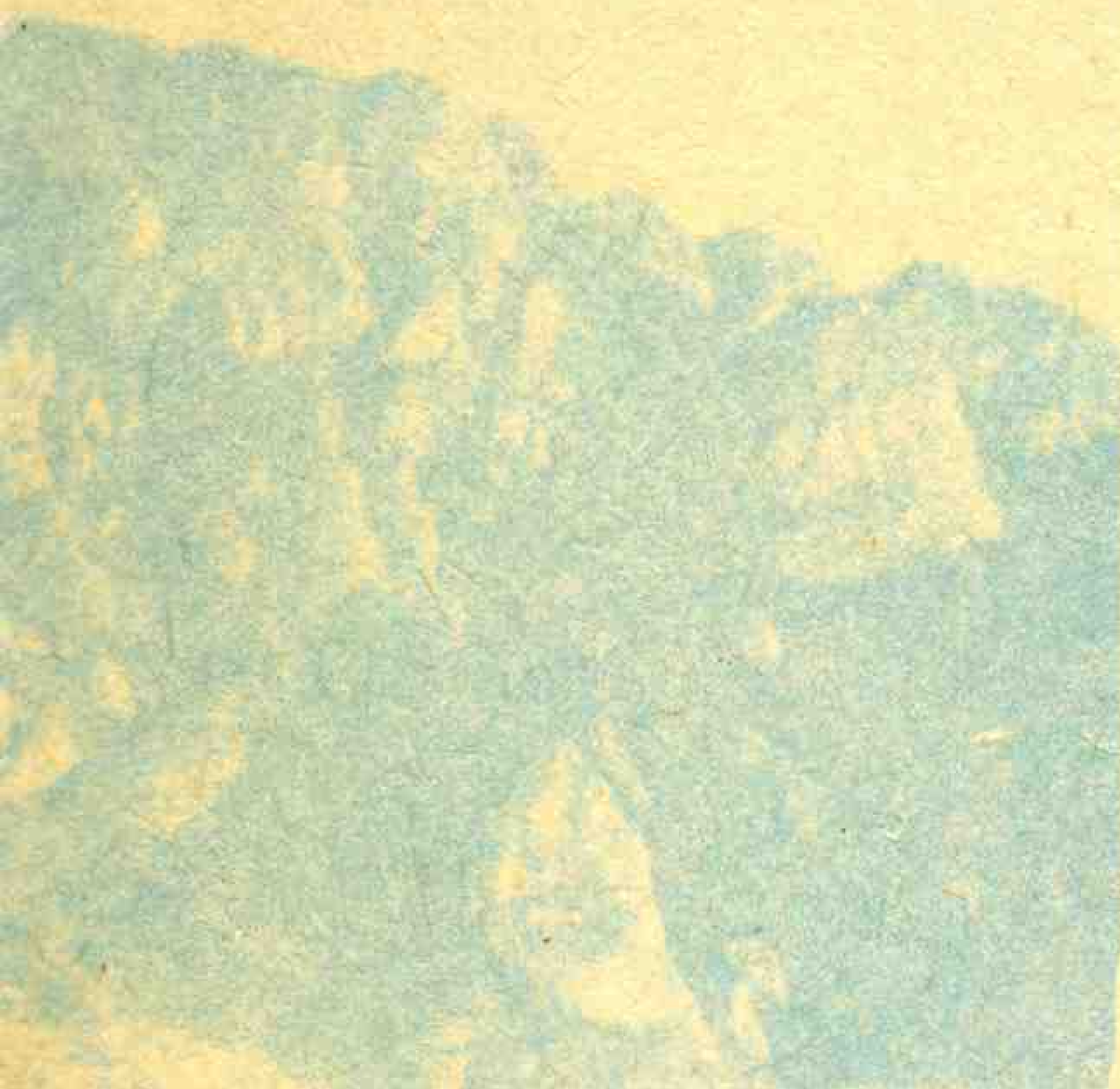
Acad. RADU VOINEA:

„Mi se pare straniu să schimbi restaurantul din Bucureşti cu bodega de la Sinaia..."

În copilărie am bătut cu piciorul Munţii Olteniei, zona mănăstirilor Arnota, Bistriţa, Horezu. Apoi, la şcoală, cu profesorul de limba română, Dumitru Teodorescu, mergeam regulat în excursii. Peştera Muierii, Lainici, Pietrele Doamnei... De atunci, tot călătoresc.

Anul trecut, am făcut o excursie cu trenul în circuit; acolo unde erau locuri mai frumoase, coboram din tren şi o luam pe jos. Cîteva zile de viaţă în codru şi reveneam apoi la calea ferată. Am din drumeţii un inventar de aproape 1200 de imagini pe diapozitive; am şi un jurnal turistic în care îmi trec toate peripeţiile; l-am început la 14 ani dar îl păstrez şi azi. Sînt o fire sentimentală, îmi plac animalele pădurii pe care le vînez cu... aparatul de fotografiat. Sînt, poate şi o fire conservatoare: mi se pare straniu să schimbi restaurantul din Bucureşti cu bodega de la Sinaia...

siunea este o artă

cate vara cît și iarna e recomandabil să fie folosită o îmbrăcăminte ușoară, largă, care să nu stînjenească mișcările.

Înclinați corpul înainte, aceasta ajută la asigurarea stabilității (dat fiind că aveți rucsacul în spinare), de asemenea această poziție solicită mai puțin mușchii picioarelor, ceea ce îndepărtează în timp momentul cînd survine oboseala.

Căutați să călcați cu toată talpa atît la urcare cît și la coborîre, mersul pe vîrfuri încordează mușchii picioarelor.

La coborîș căutați să păstrați același ritm, aceeași regularitate a pașilor pe tot parcursul etapei propuse. Se coboară pe îndelete, o coborîre rapidă poate duce ușor la fracturi sau luxații.

Încălțămintea cea mai potrivită o constituie bocancii sau ghetele cu talpă de cauciuc. Spre deosebire de pantofii de tenis și de ghetele de baschet, aceștia asigură o bună protecție a picioarelor, mai ales pe timp nefavorabil.

Faceți popasuri de zece minute după fiecare oră de mers, pe cît posibil în locuri lipsite de curent. O haină pusă pe umeri în timpul unei staționări mai îndelungate e binevenită.

Nu vă culcați pe iarbă dacă sînteți transpirați!

Mersul mediu pe zi poate atinge 10—25 km în funcție de zona pe care o străbateți și de capacitatea membrilor care compun grupul. Durata fiecărei etape nu trebuie să depășească 7—8 ore. În afară de cele 10 minute de odihnă luate la fiecare oră de mers, se va face și o pauză mare de 1—2 ore, pentru masă și odihnă.

Locul de popas trebuie ales lîngă o apă curgătoare, sau lîngă un izvor, într-un loc unde se pot găsi vreascuri pentru foc și adăpost de vînt și de soare.

După ce ați servit masa nu lăsați resturile și ambalajele la voia întîmplării. Faceți o groapă, depozitați-le în ea, apoi acoperiți-o cu pămînt și pietre. Este un omagiu și o dovadă de respect față de natură!

Urcarea pantelor abrupte se face în zig-zag și nu în linie dreaptă. Opririle vor fi mai dese, iar odihna se va face stînd în picioare.

Deplasarea pe terenuri suspecte nu se va face frontal ci tot în zig-zag, ca să nu rostogoliți pietre peste cei care urmează după noi.

Nu utilizați scurtăturile! Vă înșelați că veți ajunge mai repede. Avantajul „tăierii" drumului este iluzoriu, drumul pe scurtătură fiind mult mai greu, iar efortul depus mai mare.

Riscați să rămîneți în pană și să faceți o febră musculară ceea ce trebuie să recunoașteți că nu-i de loc plăcut.

Înainte de a folosi un punct de sprijin sau pentru agățat, trebuie încercat dacă rezistă.

Cadența întregului grup trebuie potrivită după colegul din grup cel mai puțin obișnuit cu muntele.

Evitați porțiunile unde au loc căderi de pietre; dacă totuși vă aflați într-o asemenea situație, adăpostiți-vă repede la spatele unei stînci.

Dacă vîntul bate cu putere nu este indicat să umblați pe creste.

Ascensiunea se face în monom, în frunte se află șeful ales, călăuza, care e bine să nu fie plictisit cu întrebarea obositoare „mai avem mult?" Grupul este închis de o persoană, care va avea grijă să nu rămînă nimeni în urmă.

În timpul urcușului nu aruncați cu pietre sau bucăți de pămînt. La ce v-ar folosi? îi puteți lovi pe cei ce vin din urmă.

Ați ajuns în preajma unui lac alpin. Nu vă scăldați în apele sale nici în toiul verii. Apa extrem de rece poate produce șocuri puternice, care pot avea consecințe imprevizibile.

Nu duceți nimic în mîini sau atîrnat de gît în timpul deplasării, vă poate dezechilibra.

Rucsacul va fi dus tot timpul pe spate și nu în mînă sau atîrnat de gît. Fiecare își va duce rucsacul personal.

Dacă sînteți nevoiți să treceți prin vadul unor ape nu o luați împotriva curentului. Puteți eventual să vă prindeți de o frînghie. Evitați văile înguste. La traversarea rîurilor repezi adîncimea vadului să nu treacă de genunchi, iar la rîurile line să nu fie mai înaltă de mijloc.

Dacă vă prinde lapovița, nu se mai fac popasuri, chiar dacă ritmul de înaintare e mai lent, iar oboseala vă cuprinde. Se poate îngheța foarte ușor.

Bocancii trebuie să fie ceva mai largi încît să permită piciorul încălțat cu două perechi de ciorapi (una de lînă direct pe picior și cealaltă de bumbac) să intre lejer. Ciorapii de lînă au un rol amortizor, amortizînd în același timp frecarea, rosăturile, bășicile.

Pe timp de iarnă dacă vă e foarte frig la picioare, înfășurați peste ciorapi o foaie de ziar, iar șireturile nu le strîngeți prea tare pentru a se păstra un strat izolant de aer. Deși utilă această metodă dă și bătaie de cap, atunci cînd hîrtia se transformă în cocoloașe.

Folosiți mănuși îmblănite sau de lînă cu un singur deget, ele asigură o mai bună păstrare a căldurii mîinii.

Dacă încălțămintea nu a fost bine impregnată și s-a umezit nu o uscați în apropierea focului sau altei surse de căldură.

Puteți rămîne fără ghete sau în cel mai bun caz cu ele scorojite.

Curățați ghetele și dați-le cu cremă zilnic.

Feriți-vă de copacii mari, dacă plouă ei pot fi loviți de trăznet.

Dacă din întîmplare v-a prins noaptea pe drum, întregul grup va merge cu multă atenție, se vor aprinde lanterne și chiar vă puteți ține de mînă.

Disciplina este o îndatorire a oricărui om civilizat. Este necesară și în excursie. Căutați să vă păstrați calmul chiar dacă ați obosit, nu-i mișcați pe ceilalți, nu ridicați tonul, aduceți-vă aminte că „vorba dulce, mult aduce". Respectați locurile pe unde treceți și natura înconjurătoare, arătați-vă amabili față de oamenii pe care-i întîlniți.

Dacă unul din tovarășii de drum se află într-o situație critică datorită oboselii NU îl părăsiți sub nici un motiv. Urmarea unui asemenea gest poate fi tragică.

Încercați să vedeți și să rețineți cît mai mult, nu uitați scopul propus la începutul drumului, cînd v-ați fixat itinerariul.

Minunată e natura patriei și oamenii ei. Memoria peliculei vă va ajuta să refaceți cu plăcere traseul parcurs.

Georgeta Dumitru

AMENINȚAREA DEȘERTURILOR

de Ronald Schiller

Atenție: deșerturile Terrei sînt în continuă expansiune! În cursul ultimei jumătăți de secol, Sahara s-a extins anual în anumite regiuni la aproximativ 50 km spre sud, acoperind 650 000 km² pămînt arabil. Mai mult de o cincime din India continuă să fie dominată de către Thar, iar din 1960 sute de kilometri pătrați din Chile au fost absorbiți de Atacama. Situația este aproape la fel de îngrijorătoare în Orientul Mijlociu, în Iran, Argentina, Africa de Sud și în anumite regiuni din Siberia, China și Statele Unite ale Americii.

Nu există nici măcar un singur loc pe planeta noastră unde deșerturile să bată în retragere, iar perspectivele umanității nu sînt deloc bune. Deșerturile și zonele aride și semi-aride (regiuni care primesc în medie mai puțin de 350 mm de precipitații pluviometrice anual) acoperă în ziua de azi 43% din suprafața terestră a globului. Multe dintre aceste regiuni erau odinioară fertile. Timp de șase secole, nordul Africii a constituit unul dintre grînarele principale ale imperiului roman, iar dedesuptul nisipurilor sahariene sălășluiesc încă ruinele unor mari orașe. În imensitatea Mesopotamiei — în zilele noastre și ea stearpă — au înflorit aproape patru mii de ani diverse imperii. Importante civilizații s-au perindat și prin regiunile care astăzi corespund deșerturilor africane Mali și Sahel, precum și deșertului Samarkand din Asia.

Oare ce a putut să se întîmple pentru ca aceste întinderi care au fost fertile să se transforme în deșerturi? Mulți au presupus că o mare parte de responsabilitate ar putea fi atribuită mutațiilor de ordin climatologic, doar că meteorologii sînt de părere că nu ar fi acesta singurul factor. Se argumentează că, de la începuturile civilizației au avut loc puține modificări semnificative de temperatură și de precipitații pluviometrice în aceste regiuni.

Cele peste nouă milioane de kilometri pătrați de deșert (6,7% din suprafața terestră a planetei) care s-au format atunci au fost aproape în exclusivitate generate de activitatea omului.

Lucrurile s-au petrecut cam în felul următor: cînd oamenii au început să se dedice agriculturii, aceștia „au curățat" pămîntul, distrugînd arborii și vegetația, în general prin ardere. În așa fel încît după cîteva recolte, plantațiile au secat solul de elemente nutritive iar agricultorii și-au abandonat loturile de odinioară pentru a se muta în alte ținuturi încă neexploatate,

unde în mod cert s-a repetat acelaşi ciclu. Acest procedeu este încă practicat şi în zilele noastre în vaste regiuni din Africa, America Latină şi în sud-estul asiatic.

Pămînturile sărăcite s-au transformat cu timpul în păşuni pentru animale. Pe măsură ce turmele se înmulţeau, ele au început să devoreze iarba şi alte tipuri de vegetaţie cu care se alimentau, înainte ca o nouă vegetaţie să poată ajunge la maturitate. În locul ierburilor pe care vitele le puteau consuma s-au proliferat cactuşii, plantele lemnoase şi arbuştii spinoşi. În cele din urmă, atît în Orientul Mijlociu cît şi în Africa, pămîntul a fost invadat de caprine care au smuls solului toată vegetaţia.

În acest timp, omul continua să distrugă pădurile, în scopul obţinerii lemnului necesar în construcţii, dar încă folosit ca principal combustibil în casele oamenilor în Africa şi America Latină. Ploile au smuls pămîntul fertil de pe costişuri, provocînd inundaţii şi deci ochiuri adînci de apă în plin cîmp. Cînd a venit seceta (lucru care se întîmplă cu aproximaţie la o generaţie o dată), vîntul a măturat stratul superior al pămîntului, slab fixat, strat căruia îi trebuise mii de ani pentru a deveni productiv. În cele din urmă, aceste locuri aride au devenit „întinsuri deşertice", peisaje stîncoase unde nu există urmă de plantă.

(...) Se poate spune că astfel a creat omul deşerturi în nordul Chinei, în America Latină sau în Sahel şi în multe dintre ţinuturile aride în Orientul Mijlociu, nemaiamintind şi de cîteva regiuni din Marile Cîmpii din Statele Unite.

Apariţia deşerturilor în Mesopotamia, unde agricultura era deja practicată de 6 mii de ani s-a datorat unor circumstanţe diferite. În lipsa precipitaţiilor — în cantitate suficientă — necesare culturilor, oamenii au fost nevoiţi să le ude, doar cîteva milenii mai tîrziu au înţeles ei importanţa unui drenaj adecvat. Fără să fie drenate, pămînturile irigate îşi îmbogăţeau din ce în ce mai mult conţinutul de săruri minerale. Pe măsură ce apele de irigaţie se evaporau, lăsau depozitate reziduri alcaline şi alte substanţe minerale; cu cît creştea concentraţia acestora recoltele deveneau tot mai sărace.

Înclinarea accentuată a terenurilor împădurite din regiunile de munte boreale a constituit altă calamitate care a atins activitatea agricultorilor. Apele ploilor care se scurgeau de pe dealurile dezgolite transportau aluviuni care făceau să crească nivelul albiilor rîurilor, astupînd canalele şi obligînd apele să se reverse peste diguri. An după an cîmpurile au rămas mai apoase, acumulînd săruri, saturînd pămîntul cu apă şi sărăcind recoltele. Ecologul Erik Eckholm afirmă că 2 mii de ani de inundaţii şi de secete au provocat o crustă atît de groasă de săruri, că în ziua de azi „regiuni vaste din sudul Irakului strălucesc precum nişte cîmpii peste care a căzut zăpada recent".

Edafologul (om de ştiinţă specializat în cunoaşterea solurilor) sovietic Victor Kovda estimează că de cînd au început să se practice irigaţiile, circa 25 mil. de hectare de pămînt arabil din toată lumea s-au transformat deja în deşert datorită excesului de salinitate sau din cauza saturaţiei cu apă. Această greşeală teribilă se repetă continuu. Între 50% şi 70% din suprafeţele recent irigate în Egipt, Siria, Iran şi în Pakistan sînt afectate de salinitate. Regiuni enorme cu conţinut ridicat de sare au apărut deasemenea în zonele boreală şi centrală ale Africii, Americii de Sud şi suprafeţele cultivate cu orez din Extremul Orient. În Senegal deja există plantaţii de trestie de zahăr care au început să fie irigate la 10 ani.

(...) Totuşi, principala cauză a expansiunii deşerturilor poate fi considerată proliferarea oamenilor. În multe regiuni aride, în ultimii 25 de ani, numărul de oameni şi de animale a crescut de 2 ori. Cînd o cultură sau o pajişte sărăceşte, persoanele sau animalele nu pot merge în căutarea altora, deoarece practic tot pămîntul este ocupat. Deşi o plantaţie necesită doar 350 mm anual de ploaie pentru a se dezvolta, agricultorii, în goana lor după profituri imediate agonisite de pe urma pămîntului, cultivă soluri care primesc în medie circa 150 mm de ploaie pe an.

(...) Anumiţi oameni de ştiinţă cred că suprafaţa nisipoasă a pămîntului reflectă o mare parte a energiei solare, în loc să o absoarbă şi că imensa cantitate de praf din aer reţine în asemenea măsură incidenţa razelor solare, că pămîntul nu se încălzeşte niciodată suficient pentru ca ciclul meteorologic care provoacă ploile să se pună în mişcare. În felul acesta deşertul continuă să se perpetueze prin sine însuşi şi fiecare părticică ce devine sterilă face ca următoarea să se contureze şi mai rapid.

Altă problemă gravă o constituie influenţa pe care expansiunea deşerturilor o are asupra vieţii însăşi. În aceşti 20 de ani, de cînd a început să se practice defrişarea pădurilor în statul brazilian Espírito Santo, altădată mîndrindu-se cu o vegetaţie luxuriantă, au dispărut 204 specii de păsări, ceea ce a permis ca insectele pe care ele le consumau să înceapă a devasta recoltele. Pe de altă parte, avînd puţini arbori care să îi protejeze împotriva soarelui, coloniştii germani, foarte albi, au început să sufere maladii de piele. Un dermatolog de la Universitatea Federală a acelui stat declară: „Dintre cei pe care i-am examinat, 90% au cancer de piele sau leziuni precanceroase".

Este oare posibil să oprim expansiunea deşerturilor?

(...) Ecologii recomandă următoarele:

— Să se facă o trecere în revistă a terenurilor aride pentru a se determina care dintre ele sînt mai adecvate pentru păşuni, pentru agricultură precum şi care sînt inviolabile.

— Să se limiteze turmele la un anumit număr, în aşa fel încît fiecare porţiune de pămînt să acopere cerinţele cu care se confruntă.

— Să se utilizeze sistemul de cultivare rotativă şi să se determine numărul de ani în care o anumită suprafaţă arabilă trebuie lăsată în repaus. Să se menţină stabilă producţia, chiar în anii cu ploi abundente, în scopul de a economisi umiditatea reţinută în sol pentru anii de secetă.

— Să se replanteze dealurile şi munţii; să se planteze arbori şi arbuşti pe dune, pentru fixarea nisipurilor, precum şi pe cîmpii, pentru a fixa stratul superior al solului.

— Să se utilizeze pe scară mai largă înlocuitori ai lemnului, cum ar fi energia solară, gazul şi alţi combustibili.

— Să se renunţe la arbuşti ori alte plante necomestibile pentru vite şi oi de pe păşuni, în aşa fel încît să poată creşte iarba şi alte plante furajere.

— Să se proiecteze sisteme de irigare aşa încît plantaţiile să nu primească mai multă apă decît au nevoie. Să se deschidă canale de scurgere şi să se instaleze sisteme adecvate de drenaj. Să nu se construiască noi baraje, nici reţele de irigaţie, înainte ca să se fi elaborat un studiu complet asupra prejudiciilor pe care le pot cauza.

Pe suprafeţele unde au fost adoptate astfel de măsuri, rezultatele sînt surprinzătoare.

(...) Totuşi, interesul mondial pentru combaterea expansiunii deşerturilor nu este un lucru uşor de rezolvat. „Dacă nu sîntem capabili să susţinem implacabila invazie a deşerturilor asupra terenurilor arabile", atrage atenţia dr. Addeke Boerma, fost director general al Organizaţiei pentru Alimentaţie şi Agricultură (FAO) a Naţiunilor Unite, „probleme cum ar fi producţia de alimente pentru acest secol vor fi socotite lucruri insignifiante în comparaţie cu cele ce vor trebui să le înfruntăm pe viitor."

Traducere de Mihaela Neculcea

1. Date privind baza materială pentru turism

— Pe glob există circa 7 milioane de camere destinate scopurilor turistice, în hoteluri și alte forme de cazare, cea mai mare parte din acestea cu 2 sau 3 locuri. În S.U.A. sînt peste 9 milioane de locuri, în Italia circa 2,5 milioane, în R.F. Germania peste 2 milioane, în Franța 1,5 milioane, în Spania 1,5 milioane, în R.S.F. Iugoslavia 0,6 milioane, în R.S. România circa 0,3 milioane.

Dezvoltarea turismului internațional a dus și la apariția unor companii care au creat rețele hoteliere naționale și internaționale, unele din acestea de mari proporții. De exemplu Holliday Inn Inc. (S.U.A.) are 1 741 de hoteluri cu 296 000 de locuri; Sheraton Corp. (S.U.A.) are 402 hoteluri cu 102 019 locuri; Intercontinental, Hilton, Romanda Inn și altele din S.U.A.; Club Mediteranee, Novotel SIEH, Sofitel, Frantel ș.a. din Franța.

În afară de astfel de capacități de cazare s-au creat campinguri, sate de vacanță și altele pentru turiștii automobiliști, sau anumite categorii de turiști cu venituri mai modeste.

Tendința actuală, privind construcția de hoteluri, mai ales în Europa este de a construi capacități de cazare de dimensiuni medii și cu confort mediu.

Pe lîngă hoteluri s-au construit restaurante, baruri, săli de conferințe, piscine și alte locuri de agrement.

În zone cu factori naturali de cură, pe litoral sau în alte zone au apărut stațiuni întregi, ca adevărate localități.

— Circulația turistică, internă și internațională, a dus și la modernizarea și înmulțirea mijloacelor necesare în acest scop. Industria automobilului asigură circa 80 la sută din circulația turistică, numărul autoturismelor ajungînd de la 165,2 milioane în anul 1969 la 320 de milioane în anul 1978 și se prevede să se dubleze pînă în anul 2000. Cel mai mare număr de automobiliști sînt în America și Europa. Din unele statistici, privind Europa, rezultă că față de anul 1960 s-a ajuns în 1980, la 1 000 de locuitori să existe în Suedia de la 159 la 571 autoturisme, în Anglia de la 114 la 437, în Franța de la 109 la 391, în R.F.G. de la 70 la 380, în Italia de la 33 la 300. În România erau la 1 000 de locuitori; în anul 1975 un număr de 14 autoturisme, în anul 1978 s-a ajuns la circa 22, în 1980 la 28 iar pentru anul 1985 se prevăd 57. La începutul anului 1982 Automobilul Club Român avea 330 000 de membri.

Circulația automobilistică a dus și la modernizarea șoselelor, precum și la construirea unor moderne autostrăzi. Lungimea autostrăzilor a ajuns în R.F.G. la 7 200 de kilometri, în Italia la 5 700 km, în Franța la 4 500 km, în Marea Britanie la 2 800 km, în Spania la 1 800 km, în Iugoslavia la 3 000 km.

Circa 8 la sută din turiști sînt transportați cu avionul. De la 24,3 milioane de pasageri în anul 1947 s-a ajuns la circa 700 de milioane în anul 1979. Viitorologii prevăd că spre sfîrșitul acestui secol vor fi folosite avioane cu viteze superioare Concord-ului, care să parcurgă cu 200 de pasageri distanța Paris—New York în 2 ore, la peste 30 de km înălțime. Se prevăd și avioane pentru 500—1 000 de pasageri cu viteză de 4 000 km la oră pentru distanțe intercontinentale. În loc de benzină se va folosi hidrogenul lichid sau chiar energia nucleară. Folosirea rachetelor și navelor cosmice va tenta și la călătorii turistice extraterestre.

2. Circulația turistică

În fluxul turistic mondial s-a ajuns de la 100 de milioane în anul 1950, la 700 de milioane în anul 1970, la 1 650 de milioane în anul 1980 și se prevede să ajungă la circa 3 miliarde în anul 2000. Din acești turiști au trecut granițele țărilor lor în anul 1950 circa 25 de milioane, în 1960 peste 72 de milioane, în 1965 s-a ajuns la 115,5 milioane, în anul 1970 la 168,4 milioane, în 1975 la 213 milioane, în anul 1978 la 265 milioane, în anul 1980 la 285 de milioane iar pentru anul 2000 se prevăd 450—500 de milioane. În Europa și S.U.A. este cea mai mare circulație turistică. Din Europa R.F.G. a dat în anul 1980 peste 16 milioane de turiști internaționali. În Spania au intrat în anul 1980 circa 38,5 milioane de turiști. În Europa au circulat în anul 1980 circa 1 390 milioane de turiști din care 208 milioane internaționali.

3. Cheltuieli pentru turism și în turism

— Spania a alocat pentru anul 1981 suma de 5 435 milioane de pesetas din care 1 382 de milioane de pesetas pentru promovare turistică.

— Încasări din turism pe planul mondial în anul 1965 circa 50 de miliarde de dolari, în anul 1970 circa 66 miliarde de dolari, în anul 1978 circa 230 de miliarde de dolari. În turismul internațional s-au cheltuit în anul 1965 circa 10,1 miliarde de dolari, în 1970 circa 14,3 miliarde de dolari, în 1978 circa 65 miliarde de dolari, în 1979 circa 79 miliarde de dolari, în 1980 circa 92 miliarde de dolari. În Europa 64 miliarde de dolari, din care în Italia, Spania, Franța în jur de cîte 7 miliarde de dolari, aceste sume fără transporturi.

4. Cheltuieli și flux turistic în R.S. România

— S-au alocat pentru 1966—1970 circa 3,5 miliarde lei; pentru 1971—1975 circa 5 miliarde Ministerului Turismului și 1,5 miliarde altor instituții; pentru 1976—1980 inițial 5 miliarde, dar au rămas 3,5 miliarde, iar pentru anii 1981—1985 s-au alocat circa 4,5 miliarde de lei. Cu locuri de cazare s-a ajuns de la 35 000 în anul 1960 la 148 695 în anul 1970, la 205 894 în anul 1975, la 215 491 în anul 1978, la 288 000 în anul 1980. Pe litoralul românesc al Mării Negre s-au construit hoteluri ce dispun de peste 100 000 locuri de cazare.

— Circulația cu turiști români în anul 1960 a fost de 3 milioane, în 1970 de 5 795 171, 1975 de 9 797 055, 1978 de 10 563 989, 1979 de 11 100 000, 1980 peste 12 milioane.

În România au venit turiști străini în anul 1956 circa 5 000, în 1960 circa 100 000, în 1965 s-a ajuns la 675 668, în 1970 la 2 289 450, în 1974 la 3 900 000, în 1975 la 3 270 000, în 1977 la 4 000 000, în 1978 la 5 700 000, în 1979 la 6 035 000, în 1980 la 6 735 000, în 1981 — 7 000 000. Ponderea turismului internațional al României din turismul internațional în 1970 a fost de 2 la sută, în 1979 de 2,2 la sută, în 1980 de 2,4 la sută.

Încasările valutare au crescut în perioada 1976—1980 cu 57,8 la sută.

5. Alte date și fapte cu implicații în turism

— În România se află 160 de stațiuni balneo-climaterice care au circa 1/3 din apele minerale ale Europei. 15 din stațiuni sînt de valoare internațională. Herculane cunoscută de pe vremea romanilor, Olănești din care folosea apă minerală și Napoleon al III-lea, Sovata cu lacul Ursu singurul de acest gen din Europa, mai fiind unul pe glob în California cu aceleași efecte heliotermice, Mamaia cu nisip foarte fin și în general plajele litoralului românesc cu orientare spre Răsărit.

— U.R.S.S. a construit una din cele mai lungi căi feroviare, peste 4 000 de kilometri, între lacul Baikal și fluviul Amur.

— La 5 septembrie 1980 s-a inaugurat tunelul rutier de la St. Gotthard, din Elveția, cel mai lung tunel de acest fel din lume, de 16,3 km. El va uni Europa de Nord cu Europa de Sud și va fi deschis tot anul, fără vamă. Construcția a durat 10 ani și a costat 680 de milioane de franci elvețieni. Acest tunel este cea mai importantă cale de circulație din Alpi.

— Dintre țările în care populația recurge la cure balneare termale sînt: R.P. Ungară — 5 la sută, R.S. Cehoslovacă — 5 la sută, R.P. Polonă — 3 la sută, R.F.G. — 2,5 la sută, Italia — 2 la sută, Franța — 1 la sută.

— În R.F.G. practică skiul circa 7 milioane de persoane din care 1,5 skiul de fond.

— La Londra sînt cele mai scumpe tarife la hoteluri și restaurante dintre toate țările europene.

— În raport de numărul de locuitori (20 000) republica San Marino ocupă primul loc în lume în ce privește sosirile de turiști, circa 3 milioane anual.

— La o populație de 60 de milioane în R.F.G. sînt 40 de milioane de bicicliști, iar la Beijing sînt circa 3 milioane de bicicliști.

— Unele rețele hoteliere au început să folosească ordinatoarele pentru rezervări de locuri, și situația locurilor libere, facturării, situații statistice ș.a.

— UNESCO a constituit un comitet din 15 experți denumit „World Heritage Convention of 1972", care a investigat în 7 țări 12 locuri cu obiective turistice de interese cultural și naturale, constituind prima listă de acest fel. Se află pe această listă parcuri naturale, orașe istorice, biserici unice, din Canada, Ecuator, Etiopia, R.F.G., Polonia, Senegal, S.U.A. În evidența UNESCO se află și monumentele arhitecturale cu pictură exterioară din nordul Moldovei.

— În Olanda se folosesc elicopterele compa-

niei KLM pentru zboruri de agrement deasupra orașelor cu plecarea din aeroportul Schipol. Sînt utilizate elicoptere de tip Sykorsky de 11 sau 25 de pasageri. Durata unui zbor este de la 10 la 40 de minute, de la ora 16 pînă seara în zile de lucru și de sărbătoare de la ora 10 la 17. Această companie este unica din Europa care folosește elicoptere în acest scop, în mod regulat.

— În raport de folosire turismul din Franța reprezintă: 43 la sută hoteluri, cafenele, restaurante; 42 la suta transporturile aeriene; 25 la sută transporturile feroviare; 12 la sută transporturile auto; 8 la suta din produsele agricole; 6 la suta din clădiri. Franța este pe locul trei ca țară primitoare și emițătoare de turiști din Europa.

— O agenție de turism din Paris folosește videocarul, adică în autocar sînt proiectate imagini din zonele pe care turiștii le străbat, completînd prin acest sistem explicațiile ghidului.

— Dacă în Franța subvențiile pentru turism sînt de circa 100 de milioane de franci, intră anual în buget din turism circa 2 500 de milioane de franci.

— Pentru turismul francez lucrează, direct și indirect, circa 500 000 de persoane din care circa 80 000 numai la Paris.

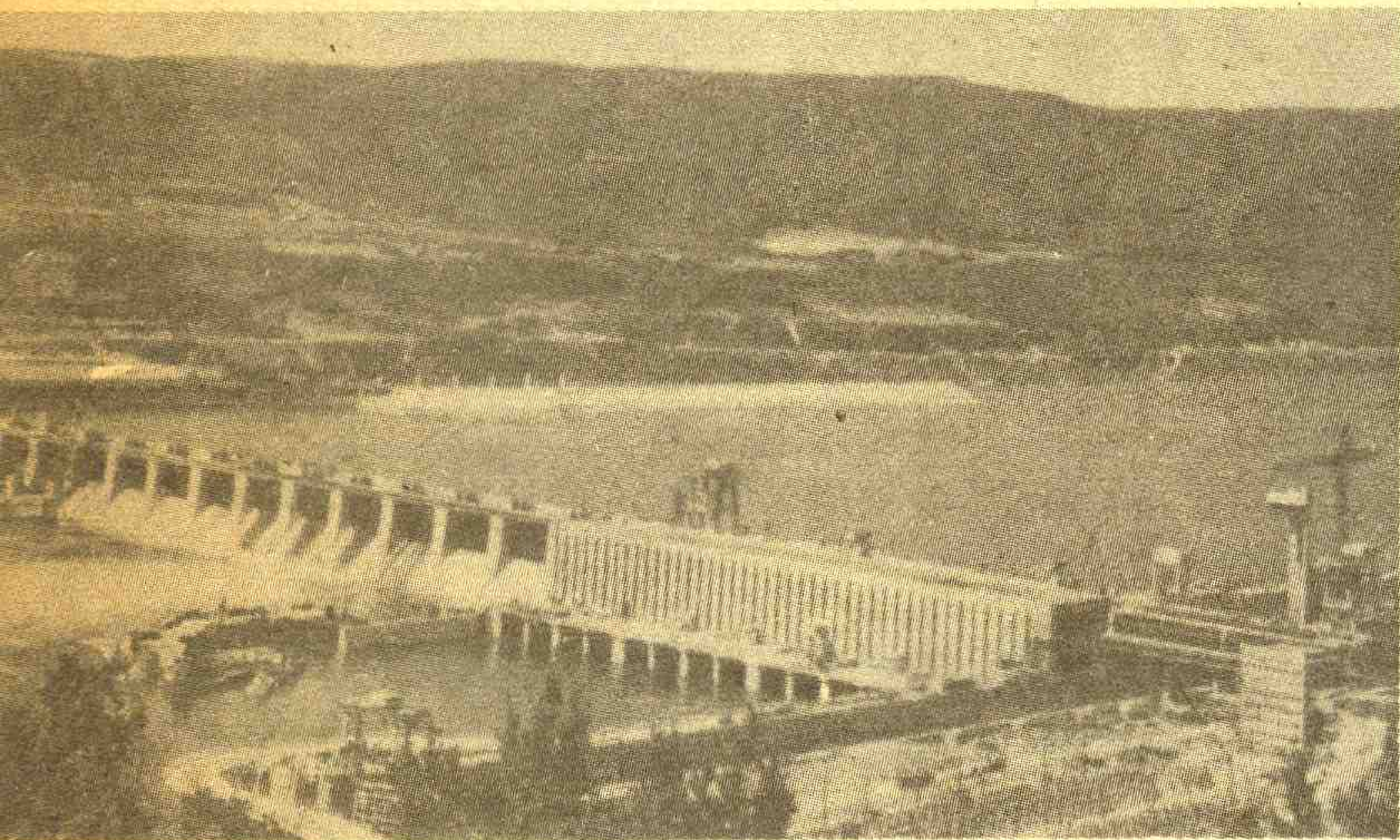
— Un congres internațional de gerontologie a dat o nouă clasificare a populației după vîrstă cu implicații pentru activitățile turistice: pînă la 45 de ani persoane tinere; de la 46 la 59 vîrstă mijlocie; de la 60 la 74 persoane vîrstnice; peste 75 bătrîni.

— Dintr-un studiu făcut în anul 1978 la New York rezultă că numărul persoanelor de peste 60 de ani a crescut de la 188 de milioane în anul 1951 la 291 de milioane în anul 1970 iar pentru anul 2000 se prevăd 585 de milioane pe tot globul.

— Peste fluviul Iantzi din China a fost construit un pod, la Nanking, de 6772 metri pentru calea ferată și 4 583 metri rutieri.

Prof. Stelian Streja

ROMÂNIA ÎN SUPERLATIVE

PORȚILE DE FIER I

cea mai mare hidrocentrală

Este amplasată pe Dunăre la o distanță de 12 km în amonte de municipiul Drobeta Turnu Severin, reședința județului Mehedinți, între România și Iugoslavia, țări care au colaborat la construcția ei.

În apropiere de comuna Gura Văii, pe o lungime de 5 km Dunărea străbate trecătoarea Porțile de Fier. În această zonă datorită reliefului stîncos, fluviul nu a putut șlefui albia sa în suficientă măsură, fapt pentru care navigația se făcea anevoios, printr-un canal amenajat în 1896 pe malul drept. Căderea cursului apei era de 5 m ceea ce făcea ca viteza apei să atingă 19 km pe oră.

Aceste greutăți au determinat începerea construcției la 7 septembrie 1964 și intrarea în funcțiune la 30 octombrie 1971.

Apele fluviului sînt zăgăduite de un baraj lung de 1000 m și înalt de 60 m. Construcțiile au ridicat nivelul apei cu 33 m, creîndu-se lacul de acumulare care are o lungime de 130 km, o suprafață de 700 kmp și un volum de 12 kmp. Prin ridicarea nivelului apei au fost acoperite insula Ada-Kaleh și orașul Orșova Veche.

Pentru înlesnirea traficului pe Dunăre, în zona hidrocentralei au fost construite două sisteme de ecluze pe fiecare parte (mal), care asigură tranzitul și dispecerizarea modernă a convoaielor de nave.

Corespunzător acestor modernizări traficul a crescut de la 1 200 000 tone la peste 4,5 milioane tone anual. Fiecare din impresionantele părți ale ecluzei au o greutate de peste 1000 tone, permițînd o traversare rapidă în mai puțin de o oră a unor convoaie de 8–10 ambarcațiuni între 1000 și 2000 tone.

Sălile turbinelor – care solicită fiecare în parte un debit de peste 700 cm/s – sînt impresionante: 240 m lungime, 80 m înălțime și 40 m lățime. Pe coronamentul barajului trece o șosea ce unește România și Iugoslavia, aici funcționînd un punct vamal.

Puterea instalată a celor 6 hidrocentrale ale centralei electrice de pe partea românească a Dunării este de 1025 MW, ce întrece de două ori tot potențialul energetic al țării anului 1938.

Energia debitată anual (5 mil/kwh) este egală cu întreaga producție electrică a României din 1958. Pentru construirea acestei capodopere a energiei românești s-au escavat pentru baraj, centrală și ecluze 2 milioane mc rocă și pămînt.

Un interesant traseu pentru automobiliști

SUCEAVA — DOROHOI

Cei care călătoresc cu automobilul spre Țara de Sus vor face un popas aproape obligatoriu în fosta reședință a voievozilor Moldovei — Suceava. De aici, drumurile duc spre renumitele ctitorii voievodale Voroneț, Moldovița, Sucevița, Putna — nemuritoare „cronici de piatră și de vis", unde drumețul negrăbit va zăbovi spre cunoașterea trecutului patriei. Apoi, irezistibila chemare a munților Bucovinei, spre care ne mînă cureaua șerpuitoare a asfaltului: Mestecăniș, Vatra Dornei și de acolo mai departe, prin Bîrgaie, către Bistrița...

Vă propunem însă un alt drum, mai puțin bătut de automobiliști, spre Dorohoi (42 km), pentru că pămîntul moldovenesc poartă în el atîta ademenire încît te subjugă cu farmecul peisajului, molcom și el ca și oamenii, cu așezările și colțurile lui tăinuite. Așadar,... volan dreapta înspre unul dintre cele mai vechi orașe din nordul țării, pe un drum (asfaltat) de mai puțin de o oră.

Coborîm cam pieziș pe șoseaua ce se îndreaptă către apa Sucevei, trecînd prin fața marelui combinat de hîrtie și celuloză. Urcăm apoi prin Burdujeni, cartier de nord al Sucevei, cîteva curbe — pe o diferență de nivel de cîteva zeci de metri — și ne pomenim în cîteva minute în poala pădurii de la Adîncata. Ultima curbă, mai în pripă decît toate, solicită din plin motorul, dar mînăm cu „a doua" și iată-ne sus, afundîndu-ne în umbra pădurii. Aerul tare, pur, pătrunde parcă prin parbriz. Simțim nevoia să coborîm din mașină, dar cînd vrem s-o facem, observăm un indicator ce ne îndeamnă s-o luăm la stînga, spre popasul „Căprioara". Tocmai bine pentru o „haltă de ajustare" la restaurantul de aici, unde putem gusta din preparatele moldovenești. Și nici motorului nu-i strică un pic de „odihnă" după opintirile de adineaori. Iar dacă „ne împinge păcatul" să poftim niște sarmale... stropite cu vin, neapărat vom înnopta aici. E foarte bine și așa, pentru că motelul — situat în inima pădurii — are și căsuțe primitoare, cochete și curate. O ușoară plimbare pe înserat prin codrii Adîncatei ne va prilejui clipe de destindere și desfătare ascultînd cîntec de orgă din coroanele brazilor împovărați de ani...

Dacă nu ne vom opri la „Căprioara", ne vom continua drumul spre Dorohoi. Șoseaua coboară deocamdată lin, prin pădure, cale de cîtiva kilometri. De o parte și de alta, ca la defilare, trunchiurile înalte și drepte „ca lumînarea" ne veghează drumul. (Să ne imaginăm ce feerie ni se înfățișează noaptea, la lumina farurilor!). Intrăm în Adîncata, așezare bucovineană tipică, unde ne fură privirile casele curate, mici ca niște jucării, zugrăvite în culori stinse, pastelate ce ascund rafinament, discreție și bun gust. Mașina ar coborî nebunește în curbe nedomolite, dacă n-am ține-o în „hățuri" prin... frînă de motor.

După aproape o jumătate de oră, șoseaua „taie în două" comuna mare a Zvoriștei, clătită de apele Siretului. Trecem podul masiv de fier de peste rîu și urcăm domol spre Vîrful Cîmpului, așezare cu rezonanță în istoria Moldovei: aici, în anul 1499 Ștefan cel Mare a învins și vînturat oastea regelui polon Albert. De vom dori să poposim în împrejurimile comunei, ne vom bucura de soare, de o baie în apa Siretului, de plajă sau de pescuit. Ori, dacă nu ne vom deplasa la Rogojești, în apropiere, unde vom admira laleaua pestriță (Fritilaria meleagris)*, element al florei mediteranene, sau tufele de salbă pitică* (Evonymus nana) *— amîndouă monumente ale naturii.*

Din Vîrful Cîmpului, urcăm iarăși prin pădure, de astă dată de stejar, de unde începe "jocul serpentinelor", ca la munte, dar mai dulci și mai puțin „afurisite". Volan dreapta, volan stînga, mereu cu frînă de motor, ceea ce nu ne împiedică să privim stejărișul tînăr, ademenitor pentru umbra lui în toiul verii. Nu prea multă vreme, pentru că, la puțini kilometri, cînd curbele par mai îndrăcite, un indicator prizărît ne îndrumă la dreapta, să vizităm mănăstirea Gorovei. Drumeagul ascuns printre stejari (accesibil auto) ne îmbie spre lăcașul monahal, unde — înconjurat de o liniște parcă ireală — veghează de aproape două secole cele două biserici, ctitorite, se pare, de călugări veniți în această pustietate de la Dragomirna.

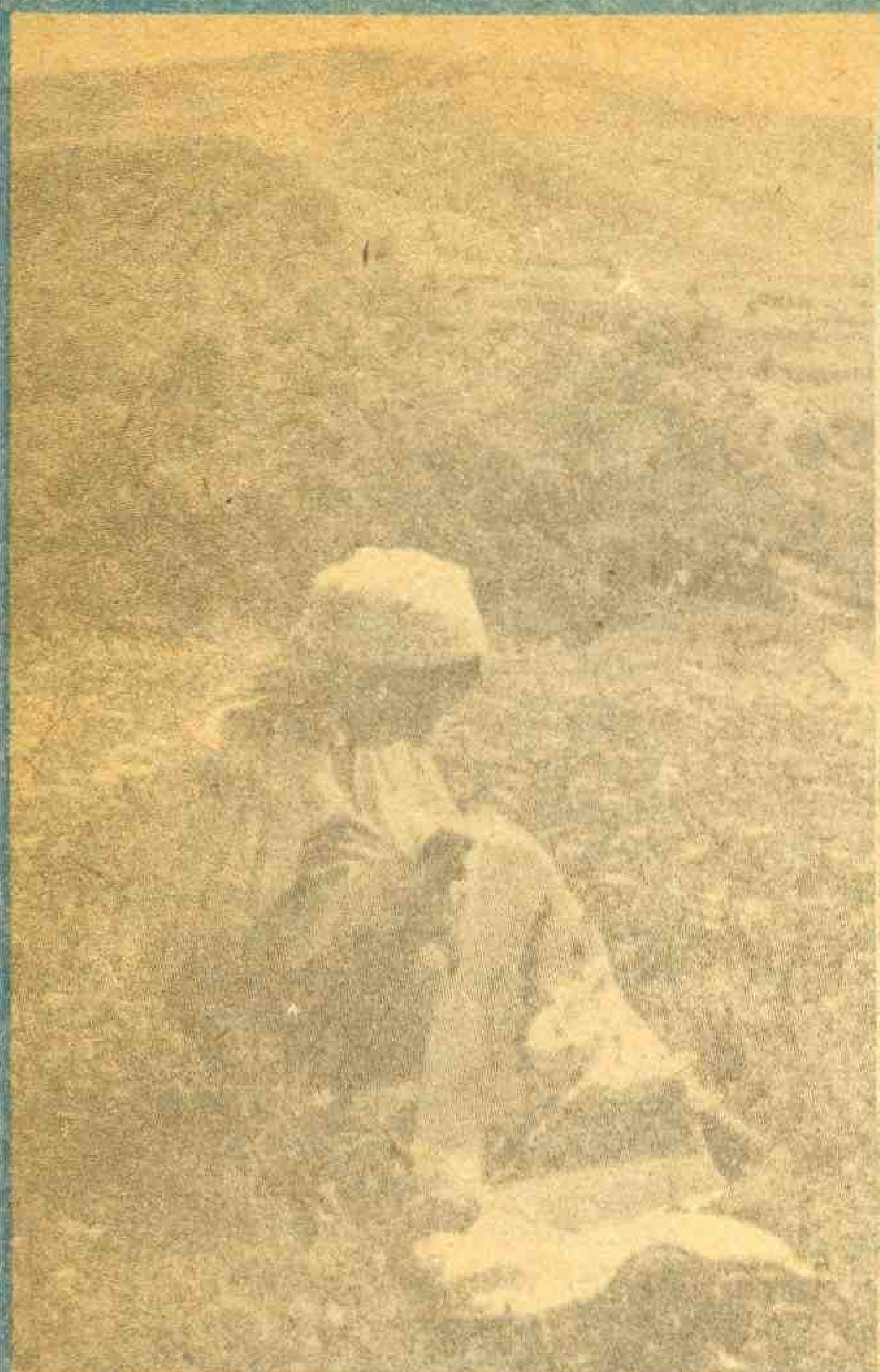
Revenind în șoseaua înădită de curbe, mai coborîm puțin, străbatem un mic șes, apoi urcăm pieptiș dealul Polonicului. Din vîrful lui, se deschide panorama asupra Dorohoiului, întins pe dealuri mai joase.

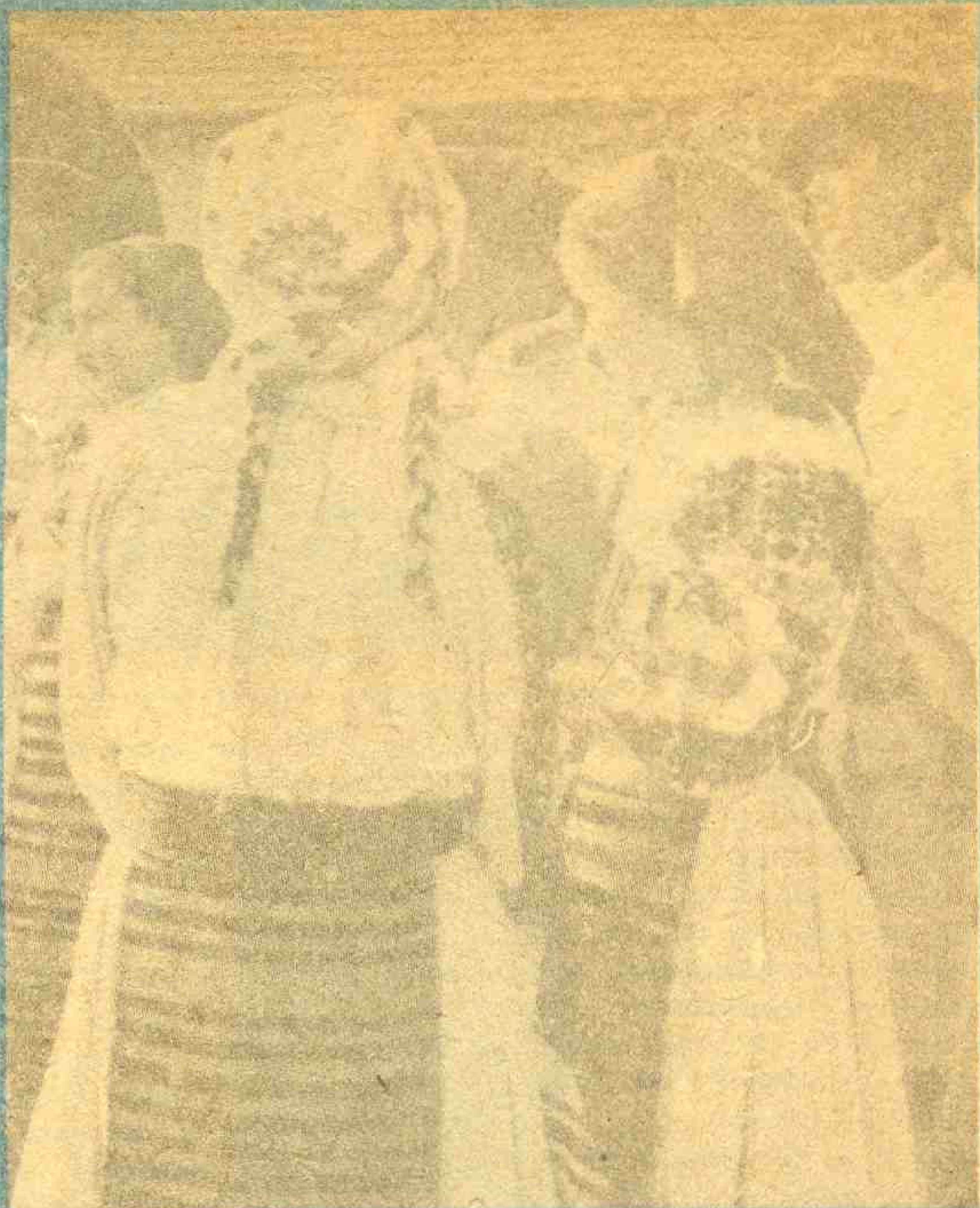
Orașul Dorohoi, cu un trecut ce se pierde în istorie, ne oferă cîteva obiective demne de a fi vizitate: biserica Sf. Nicolae, ctitorită de Ștefan cel Mare (1495), apoi bisericuța de lemn ridicată în sec. XVIII, muzeul memorial George Enescu, muzeul de științele naturii, primăria veche, străzile din centru învăluite în melancolia trecutului, cartierele noi de locuințe etc. Dacă nu vom fi nerăbdători, vom vizita parcul „Brazi", de unde orașul apare ascuns ca într-o covată, clădirea vechii prefecturi (multă vreme a fost reședință de județ), bătrîna clădire a gării, admirînd ciudata îmbinare între vechi și nou ce ni se dezvăluie la tot pasul.

După un scurt popas în orașul de pe Jijia (dacă nu vrem să rămînem peste noapte la hotelul nou), ne putem întoarce la Suceava. Dar ce este dincolo de dealul Trestiana, tăiat de panglica de asfalt? Ce alte ademeniri ne mînă spre orizontul țărmurit de gurguiele dealurilor? Ne avîntăm într-acolo din pură curiozitate, ca să constatăm că, din înălțimea Trestienei, mai departe se clădesc... alte dealuri, ce-i drept mai line, cu așezări ce se pierd în pîcla albăstrie a depărtării. Stăm puțin în cumpănă, apoi o luăm spre Hudești-Darabani, către Prut, urcînd și coborînd, ca într-un scrînciob, dealurile astîmpărate de văi cuminți. Într-un sfert de oră ajungem în Dumbrăvița, de unde, la dreapta, cale de 2 km, asfaltul ne duce la casa memorială George Enescu de la Liveni. Vizităm casa în care s-a născut acela ce a dus, ca un ilustru mesager al muzicii, peste mări și țări puritatea sufletului românesc. Pășim prin odăile răcoroase ale casei și aflăm povestea uimitor de simplă a vieții autorului „Rapsodiei Române", ale cărei acorduri parcă se revarsă în grădina cu arbori bătrîni...

Dacă nu vrem să ne avîntăm spre Hudești și Darabani, ca să „hălăduim" prin frumoasele sate de pe Prut (Rediu, Rădăuți ș.a.), ne întoarcem la Dorohoi, de unde ne cheamă „vechea dragoste" — Suceava.

D. Martiniuc

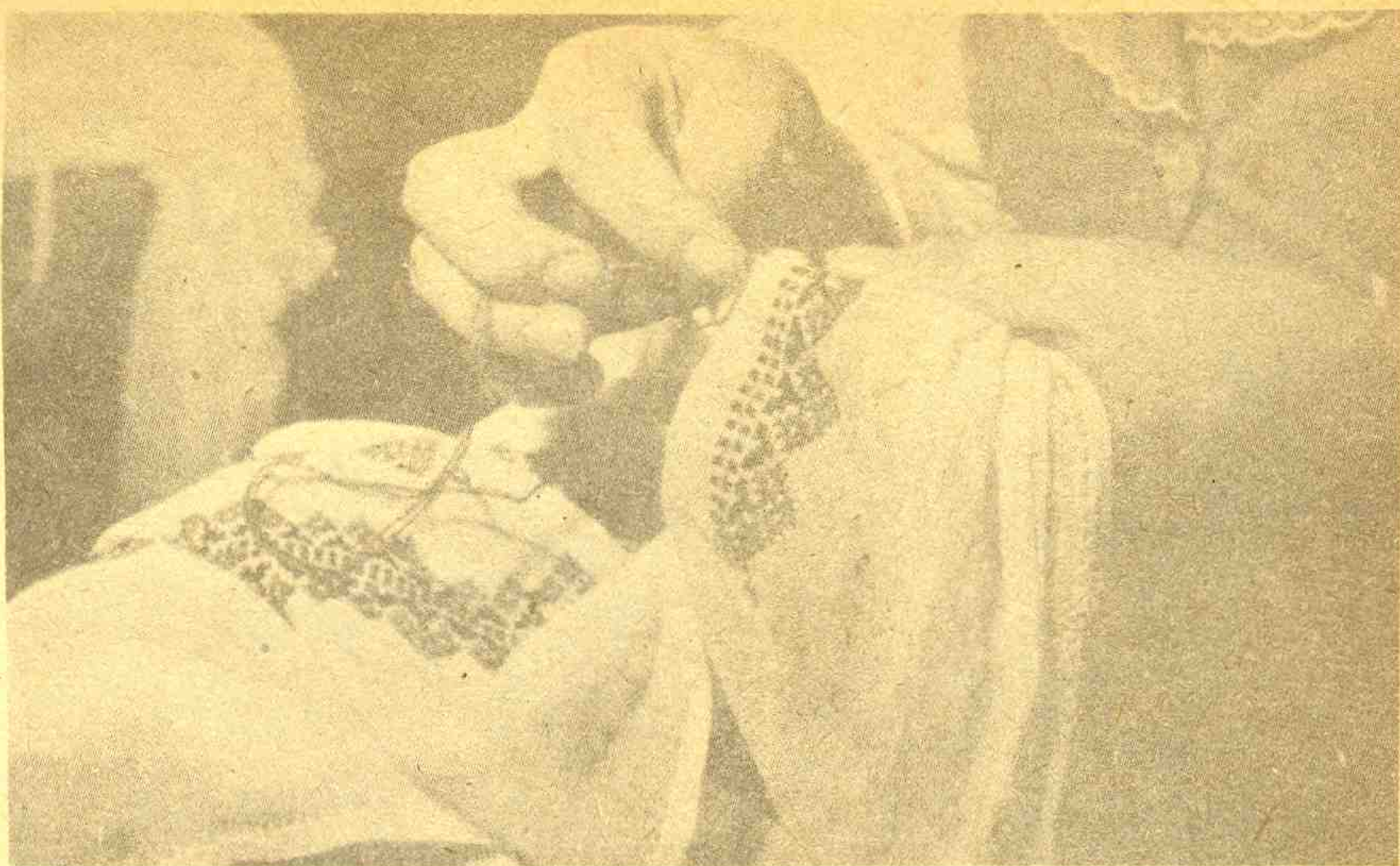

1. În Munții Rodnei, în poiană la Sîngiorz.
2. Ii din Bistrița-Năsăud.
3. Șezătoare în Rucăr.
4. Breaza. Lucrînd sub privirile curioase ale unor vizitatoare de peste hotare.

IIA ROMÂNEASCĂ

A făcut-o celebră pictorul francez Matisse cu tabloul său „La blouse roumaine". De atunci ea a fost în vogă de cîteva ori pe diverse meridiane şi continuă să fie. Element de vestimentaţie feminină, vaporos şi sofisticat, ea este totdeauna „modernă" poate tocmai prin arhaismul ei. Puţini care îmbracă sau văd această iie îi ştiu însă povestea.

Originile ei duc înapoi, departe, în negura timpului. Era, neîndoielnic, elementul principal de îmbrăcăminte al femeilor dace. Cînd împăratul roman Traian a cucerit Dacia (la începutul mileniului I al erei noastre) a înălţat în cinstea grelei sale victorii două strălucite şi mari monumente - Columna lui Traian, la Roma, şi Tropaeum Traiani, la Adamclisi, în Dacia, un fel de „acte de naştere" ale poporului român din amestecul daco-roman în spaţiul de la Carpaţi, Dunăre şi Marea Neagră. Documente de piatră, ele îi înfăţişează pe daci cu o remarcabilă veridicitate. Aşa cum apar ei acolo sînt aproape identici la chip şi la port cu ţăranii români de azi din zonele muntoase (mai ales din Maramureş, Oaş şi Munţii Apuseni). Femeile dace de pe aceste două monumente poartă iia, făcută exact aşa cum o găsim şi azi în satele româneşti. Era probabil dintr-o pînză mai groasă şi cu înflorituri mai puţine, dar identică. Arhaica linie (venită poate la daci prin filieră grecească) se păstrează aidoma - un cerc mare, strîns pe şiret, în locul unde se îmbracă peste cap, mîneci largi, croială bogată pe trup. Simplă, funcţională, bună pentru orice măsură, uşor de executat ea constituia îmbrăcămintea ideală. De-a lungul mileniilor croiala de fond s-a păstrat, cu foarte mici variaţii, în schimb iia n-a mai rămas doar îmbrăcăminte funcţională, ci a devenit, treptat, operă de artă. Eterna cochetărie feminină a lucrat generaţii în şir asupra ei transformînd-o în una din cele mai falnice piese ale portului popular. Materialul originar de confecţie, pînza groasă, a devenit treptat pînză albită, apoi pînză topită şi borangic - adică ţesătură din ce în ce mai vaporoasă. Marile cîmpuri albe - pieptii, mînecile, umerii, marginea gîtului au devenit - de la caz la caz şi de la o zonă etnografică la alta - teritoriul unor neîntrecute broderii monocrome sau policrome. O bogăţie de stiluri, de combinaţii de culori, de moduri de a dispune pe cămaşă broderia au transformat iia românească într-o temă cu infinite variaţii. Ceea ce rămîne monumental este tocmai faptul că dacă o iie nu seamănă cu alta, cum nu seamănă om cu om, totuşi nimic nu e mai asemănător decît o iie cu altă iie, aşa ca un om cu alt om. În aceasta consta, poate, certificatul de vechime şi perfecţiune al iiei - unicitatea, cu toată pluralitatea ei.

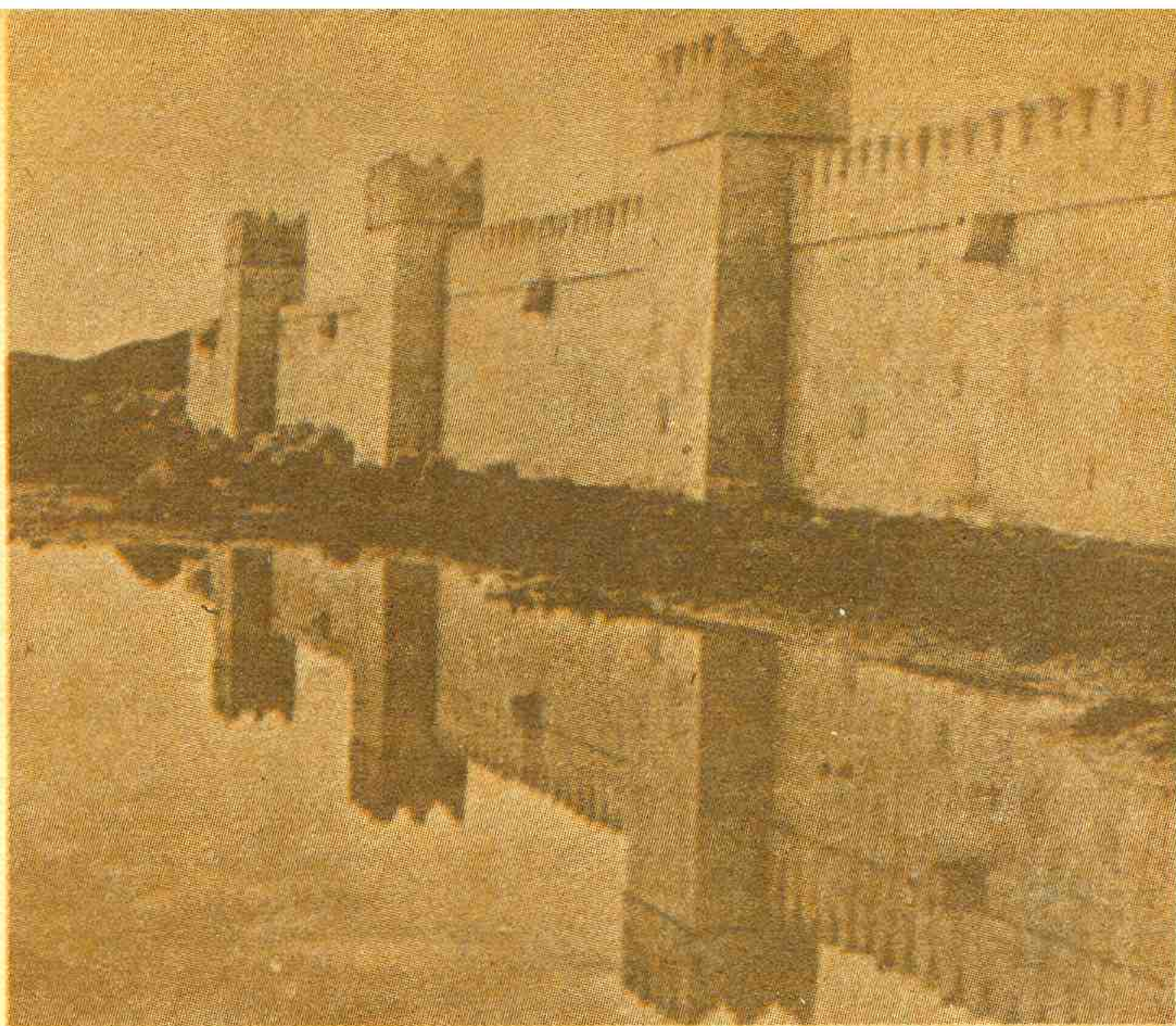
La Breaza, la poalele Carpaţilor Meridionali, există o cooperativă meşteşugărească de cusături populare. Acolo se poate vedea cum se naşte iia, aşa cum se naşte, dealtfel, în sute de alte locuri în ţară şi s-a născut mereu de-a lungul timpului, sub degetele harnice ale femeilor cusătoare. Ele „povestesc" cu acul pînzei de făcut iie tot ce natura din jur le-a învăţat, toate frumuseţile pe care ea le dezvăluie ochilor - culorile padurilor de toamnă, aurul soarelui, transparenţa aburului văilor muntoase cînd se trezesc din somn, sclipirea stelelor, zborul păsărilor, chipul florilor şi cîte altele. Toate esenţializate însă în motive geometrice sau florale, sugestive şi pline de o mare valoare decorativă, valoare care stă în putinţa de a schimba mereu combinaţiile (de forme sau culori) păstrînd însă nealterată originalitatea de fond.

Dacă priviţi deci o iie, nu-i admiraţi numai ingeniozitatea, frumuseţea decorului sau savant-delicata transparenţă. Gîndiţi-vă că priviţi un fragment de istorie etnică şi culturală a românilor, un fragment din oglinda sufletului acestui popor.

Dorin Iancu

Foto: C. Săvulescu

DRUM LA NINIVE

Pe teritoriul fostei capitale asiriene se găsesc două mari movile numite de localnici Tell Nebi Yunis şi Tell Quyunjuq, care de la bun început au atras atenţia specialiştilor, ele reprezentînd în ochii lor surse de adevărate comori arheologice. Conform aprecierii arheologului Felix Jones, movila Tell Quyunjuq conţine 14 000 000 tone de pămînt, Tell Nebi Yunis 6 000 000 tone. În cazul în care, arăta el, s-ar angaja 1 000 de oameni care să îndepărteze cîte 120 000 de tone de pămînt pe an, pentru nivelarea primeia dintre movilele amintite ar fi nevoie de 124 de ani, iar pentru a doua 54 de ani. Arheologii nu s-au lăsat înspăimîntaţi de această profeţie, iar rezultatul muncii lor s-a materializat nu numai prin degajarea de porţi şi părţi de ziduri, ci şi prin descoperirea ruinelor unor impunătoare palate: cele ale regilor Sanherib şi Assurbanipal ale cărui urme s-au găsit în movila Tell Quyunjuq, precum şi cel al regelui Assarhadon, depistat în movila Tell Nebi Yunis. Ruinele palatului lui Sanherib (704–681 î.e.n.) se află situate în partea sudică a movilei Tell Quyunjuq, ocupînd o mare parte din aceasta. Pereţii săi erau groşi, confecţionaţi din cărămidă şi îmbrăcaţi în marmură şi piatră. Pe aceşti pereţi, pînă la înălţimea de trei metri, erau tăiate imagini în relief înfăţişînd diferite personalităţi şi scene din activitatea zilnică a asireliefuri. Deasupra acestor basoreliefuri, executate în general din piatra colorată, se aflau picturi murale în culori vii. În cursul săpăturilor au fost descoperite o serie de inscripţii care au ajutat la reconstituirea imaginii acestui palat impresionant. Astfel, s-a aflat că arhitecţii asirieni au folosit pentru executarea decoraţiunilor interioare mult aur, argint, aramă şi au recurs, de asemenea, la pietre de mare valoare şi la lemn de esenţă preţioasă. Imensele perdele utilizate erau, de asemenea, decorate cu argint. La intrarea în diferite încăperi se aflau instalate statui uriaşe înfăţişînd tauri şi lei înaripaţi, îndeplinind funcţii magice de protecţie. Numeroasele coloane întrebuinţate la construcţia palatului aveau în partea lor superioară forme de animale şi oameni. În urma excavaţiilor din ultimul secol au fost scoase la lumină 71 de camere şi diferite anexe. În scrierile asiriene se menţionează prezenţa în rîndul sclavilor care au înălţat acest palat a numeroşi foşti regi, prinţi şi guvernatori din ţările cucerite.

Un moment deosebit de important al săpăturilor arheologice de la Ninive l-a constituit descoperirea, în două din camerele palatului lui Sanherib, a faimoasei biblioteci a lui Assurbanipal. De menţionat că Assurbanipal (668–631 î.e.n.) a folosit acest palat drept sediu în primii săi ani de domnie. Biblioteca menţionată a avut peste 30 000 de tăbliţe cu inscripţii cuneiforme. Aceste documente cuprindeau o gamă largă de cunoştinţe ale omenirii din acea epocă din domeniile astronomiei, al ştiinţelor naturii, al altor ştiinţe exacte, al artei, literaturii, medicinii, dreptului, istoriei, gramaticii,

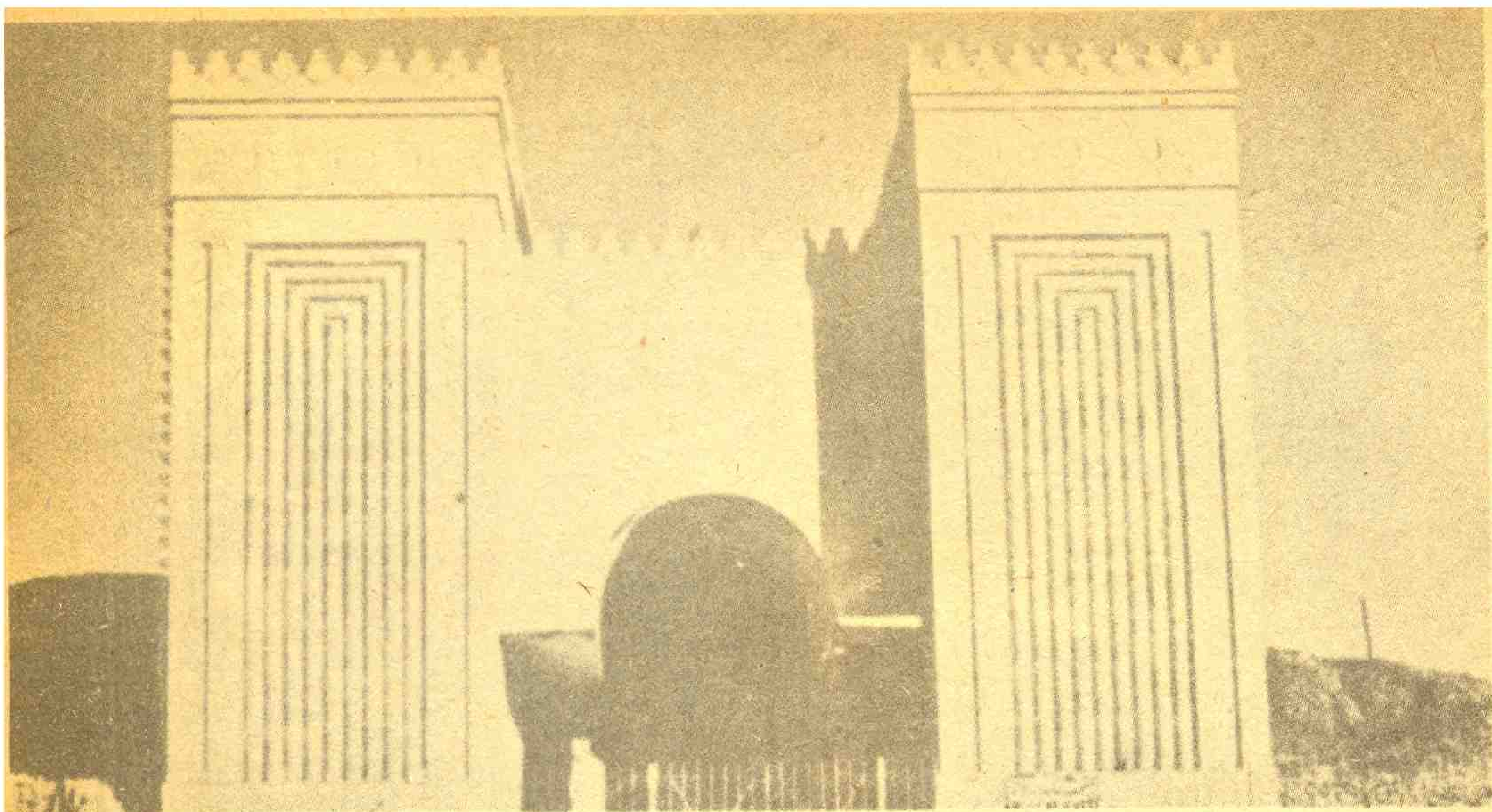

precum şi diferite obiceiuri şi mituri. Se spune că Assurbanipal îşi trimitea scribii în toate „centrele“ ştiinţifice şi culturale ale epocii sale pentru a înregistra comoara de cunoştinţe înmagazinate în acele locuri. La întoarcere, înainte ca fiecare tăbliţă să-şi găsească locul în bibliotecă, conţinutul acesteia trebuia să fie relatat lui Assurbanipal. Dealtfel, acest monarh s-a deosebit mult de predecesorii săi, cărora le plăcea doar campaniile militare şi ridicarea de monumente impunătoare care să vorbească posterităţii despre domeniile lor glorioase. Assurbanipal, deşi a organizat şi el campanii militare încununate de succes, era în mod deosebit interesat de arte şi ştiinţe. Astfel, nu întîmplător, el a dispus să se construiască un nou palat la Ninive, ce trebuia să satisfacă gustul său rafinat şi ale cărui urme au fost depistate de arheologi. Aici s-au găsit obiecte de artă de deosebită valoare, inclusiv celebrul basorelief reprezentînd vînătoarea de lei. Din păcate, după cum mi-au mărturisit gazdele irakiene, majoritatea tăbliţelor cu inscripţii cuneiforme amintite şi a obiectelor de artă asiriene se află în muzee străine, cu preponderenţă la British Museum.

Pe măsură ce soarele se înălţa pe boltă, simţeam cum dogoarea sa devenea din ce în ce mai greu de suportat. Aerul s-a înfierbîntat aşa de tare încît de abia mai puteam respira. Nisipul de sub picioare se încingea şi el tot mai tare. Uitîndu-mă în jur aveam impresia că marea de nisip se întindea la infinit. În unele locuri era netedă, în altele nisipul acoperea motivele misterioase. Din loc în loc apăreau adevărate insule de pămînt sterp. Am încercat să privesc cu încordare în zare. Atunci, în aerul fierbinte de la orizont mi s-a părut că se întruchipează aevea o cetate fascinantă cu ziduri groase, puternice, cu turnuri semeţe, cu porţi aurite ce străluceau de-ţi luau ochii. Mi-am dat imediat seama că această impresionantă imagine era rezultatul festei pe care mi-o juca fata morgana. Dar, totodată, ştiam că o asemenea cetate a existat în acel loc cu multe secole în urmă. Mă aflam doar în zona unde cîndva s-a înălţat una din cele mai temute cetăţi ale lumii – Ninive.

Cu timpul s-a şters orice urmă. Au dispărut, parcă înghiţite de uriaşe valuri de nisip, armatele asiriene care, cu veacuri în urmă, ieşeau cu mare fală pe porţile cetăţii pentru a răspîndi groaza pînă în ţinuturi îndepărtate cum ar fi Egiptul sau care, după campaniile lor victorioase, aduceau în capitala imperiului lor imense bogăţii smulse din ţările cucerite, precum şi numeroşi prizonieri de război aparţinînd celor mai diferite popoare. Aceştia din urmă erau obligaţi să lucreze sub biciul necruţător al supraveghetorilor la ridicarea de noi ziduri de apărare, la consolidarea celor vechi, la construirea unor palate luxoase, care să constituie peste veacuri simboluri ale puterii şi măreţiei regilor asirieni. Aparent, toate aceste palate, templele, grădinile, apeductele, reţeaua de canale de irigaţie ce dădeau viaţă deşertului au dispărut fără urmă ca urmare a atacurilor necruţătoare ale armatelor duşmane coalizate formate din mezi, babilonieni, cimerieni şi sciţi, care în mod violent au pus capăt, la 612 î.e.n., imperiului asirian, distrugînd, în primul rînd Ninive – acel simbol al puterii Asiriei. Apoi, nimicirea cetăţii a fost desăvîrşită de acţiunea comună a nisipurilor şi vînturilor. De ce este, însă, vorba de o dispariţie aparentă? Pentru că arheologi pasionaţi au pornit să sape în movilele de nisip pentru a scoate la lumină vestigiile trecutului. Şi munca lor tenace a fost treptat răsplătită. În urma unor atente cercetări, s-a ajuns la concluzia că Ninive a fost înconjurat pe cele patru laturi ale sale de un zid masiv de apărare de formă trapezoidală în lungime totală de 12 km. Materialul de construcţie folosit consta din cărămizi din lut nears şi blocuri de piatră. Pentru fundaţii şi zidul exterior a fost folosită piatra. Zidul interior era confecţionat din cărămizi. Între cele două ziduri se găsea un culoar de trecere. Zidul exterior atingea înălţimi de peste zece metri, fiind, însă, întotdeauna depăşit de cel din cărămidă. Grosimea zidurilor era de 15–45 de metri. Laturile de nord, sud şi est ale cetăţii erau, de asemenea, protejate de un şanţ adînc plin cu apă. Latura vestică era străjuită de cursul fluviului Tigru. Intrarea în cetate se făcea prin 15 porţi bine străjuite de oşteni încercaţi. Deosebit de renumită era poarta Shamash, purtînd numele zeului Soare. Iat-o situată pe latura estică a zidului de apărare. Lucrările de degajare a ei din nisip au început încă în secolul trecut, aici desfăşurînd o

intensă activitate arheologii Austen Henry Layard şi Hormuzd Rassam. Pe locul ei, în prezent se înalţă structuri masive din cărămidă ce includ camere de gardă şi diferite anexe necesare pentru buna desfăşurare a activităţii corpului de pază. Din păcate, frumoasele reliefuri ce cuprindeau inscripţiile unei forme preţioase prin conţinutul lor au fost desprinse, în cursul timpului, de la baza zidurilor unde erau fixate şi au fost sustrase din Irak. Ele împodobesc la ora actuală sălile muzeelor din diferite ţări ale lumii. Dincolo de deschiderea acestei faimoase porţi, care odinioară dezvăluia trecătorului perspectiva unor străzi largi extrem de animate, a unor pieţe vaste şi în podurile de piatră, privirea îţi este de-a dreptul copleşită de imaginea nisipului ce şi-a întins cu totul stăpînirea în interiorul cetăţii, de pămîntul sterp, dezolant ce se vedea din loc în loc.

Săpăturile în movila Tell Nebi Yunis au început de abia în 1954. Aici au fost dezgropate ruinele palatului regelui Assarhadon (681-669 î.e.n.) Spre mirarea arheologilor au fost depistate trei statui ale faraonului egiptean Taharqa. Ele au ajuns aici, după toate probabilităţile, ca pradă de război în urma expediţiei din anul 671 î.e.n. a lui Assarhadon în Egipt. Faptele sale de armă sînt, dealtfel, consacrate pe un cilindru de lut descoperit în timpul săpăturilor. Inscripţiile găsite aici menţionează, între altele, participarea la lucrările de construcţie a acestui palat a 22 de foşti suverani din ţinuturile hitiţilor.

O nouă amploare au cunoscut cercetările arheologice de la Ninive după 1965. În acel an, Departamentul irakin al antichităţilor a dispus începerea în acest loc a unor săpături pe scară largă. Această măsură urmăreşte să împiedice ameninţarea pe care o reprezintă extinderea oraşului Mosul pe partea fluviului Tigru în care se află încă ascunse în nisip numeroase vestigii ale fostei capitale asiriene. Conducerea noilor expediţii arheologice a fost încredinţată lui dr. Tariq Madhloom. Lucrările au început la poarta Shamash şi apoi au continuat în partea de sud a colinei Tell Quyunjuq. Rezultatele noii campanii de săpături nu s-au lăsat mult timp aşteptate. Un loc de interes major pentru cercetătorii irakieni îl reprezintă sala tronului din palatul lui Sanherib. Această sală, lungă de 54 de metri şi lată de 11,5 metri, este prevăzută cu două intrări în peretele dinspre est şi cu alte două în cel dinspre vest. Primele două intrări dau într-o curte sprintenă în care, pe vremuri, erau cultivate plante decorative aduse din toate zonele cucerite. (De remarcat că Ninive dispunea de mari parcuri cu pomi exotici şi animale aduse din alte ţări). Aceste intrări erau flancate de nelipsiţii tauri înaripaţi. Din sala tronului spre vest se putea ajunge fie într-o sală spaţioasă măsurînd 47 metri în lungime şi 7,5 metri în lăţime, fie într-o cameră de formă patrată pardosită cu calcar. Proiectul şi materialele de construcţie utilizate indică destinaţia acestei camere, folosită se pare drept cameră de baie regală. Arheologii irakieni au declarat că şi în aceste camere au fost găsite basoreliefuri înfăţişînd atît campanii militare, cît şi scene din viaţa de zi cu zi.

În ultimii ani, specialiştii irakieni au depus mari eforturi pentru păstrarea vestigiilor scoase recent la iveală în condiţii cît mai bune. Un punct important de atracţie îl constituie sala tronului lui Sanherib. S-a încheiat restaurarea celei mai mari părţi a basoreliefurilor găsite aici şi s-a trecut la montarea unei părţi a lor în locurile prevăzute de arhitecţii asirieni. A fost construită o baracă metalică de 60 x 25 metri pentru protejarea acestei săli. Cea mai mare parte a pereţilor depistaţi au fost reconstruiţi, utilizîndu-se în acest scop cărămizi asemănătoare cu cele originare. între pereţii propriu zişi şi plăcile de piatră cu basoreliefuri s-a păstrat un spaţiu liber atît pentru a se putea observa scrierea cuneiformă de pe spatele acestor plăci, cît şi pentru a se asigura o cît mai bună protecţie a acestora. Au fost, de asemenea, puse la punct sisteme moderne de ventilaţie şi iluminare. Această sală, organizată ca muzeu, are menirea de a arăta vizitatorilor ingeniozitatea asirienilor în materie de artă şi arhitectură.

M-am despărţit cu părere de rău de acest loc încărcat cu atîtea preţioase amintiri ale civilizaţiei umane. Fierbinţeala de nesuportat a amiezii m-a determinat să plec. Dealtfel, locul de refugiu atît al vizitatorilor, cît şi al arheologilor îl constituie Mosulul, situat în apropiere, oraş care a cunoscut, în ultimul timp, o deosebită dezvoltare, obişnuită, dealtfel, pentru toate regiunile Irakului contemporan.

Tudor Prelipceanu

Sugestii turistice

TÎRGOVIȘTE

Ajungînd la Tîrgoviște — veche cetate de scaun a Țării Românești, bogată în numeroase obiective de interes turistic, vă sugerăm să faceți un popas și la **Muzeul tiparului și al cărții românești vechi** (din str. Justiției nr. 3—5), unic în țară, deschis în casa Saftei Brâncoveanu, fiica domnului. Muzeul oglindește, prin exponate reprezentative, dezvoltarea tiparului în Țara Românească, încă de la 1508. Dintre multele piese de valoare ale muzeului amintim **Liturghierul lui Macarie** — sec. XVI, **Evangheliarul slavonesc** al lui Coresi — sec. XVI, **Îndreptarea legii** — sec. XVII. Alte două puncte de atracție în Tîrgoviște sînt: **Casa memorială Gh. Petrașcu** (str. Narciselor nr. 20), amenajată într-o frumoasă clădire în stil popular, și **Muzeul scriitorilor tîrgovișteni** (str. Justiției nr. 3—5), amplă frescă a istoriei literare românești vechi, bogat reprezentată de mințile luminate și condeiele înaripate ale unor oameni ai literelor de pe aceste meleaguri. Despre **Curtea Domnească** și **Turnul Chindiei** nu mai este, credem, nevoie să scriem deoarece le cunoașteți deja și nu le veți ocoli.

BOTOȘANI

Iată acum cîteva trasee turistice botoșănene de mare interes pentru cei care vizitează această frumoasă zonă a țării — excursii scurte, cu durată de la două ore la o jumătate de zi: **Botoșani — Ipotești — Dorohoi — George Enescu (Liveni) — Darabani — Rădăuți Prut — Miorcani — Ungureni — Botoșani; Botoșani — Săveni — Ripiceni — Trușești; Botoșani — Nicolae Bălcescu — Flămînzi — Frumușica — Iași — Ștefănești — Trușești — Botoșani.** Traseele cuprind cîteva muzee memoriale, popasuri în locuri pitorești etc.

HARGHITA

Într-o altă parte a țării, în Harghita, un popas plăcut se poate face la Gheorghieni unde, pe lîngă **Muzeul orășenesc** (cu secții de istorie, etnografie, științele naturii și artă plastică) mai pot fi vizitate **ruinele cetății feudale** din secolul al XVI-lea și **Parcul dendrologic**, cu peste 2 500 de specii de plante și aproape 200 specii de arbori. În apropiere de Gheorghieni, în comuna Lăzarea, un alt obiectiv de mare interes — **Castelul** construit în sec. al XVI-lea și care a aparținut contelui Lázár, o construcție masivă de piatră, interesantă atît ca arhitectură cît și pentru importanța sa istorică: aci au fost primiți ca oaspeți, între alții, domnitorul Moldovei, Petru Rareș, voievodul Țării Românești, Mihnea Vodă și principele Transilvaniei Bethlen Gábor. Și tot în Lăzarea mai poate fi vizitată **Movila Tătarilor,** un monument ridicat în amintirea rezistenței populației locale în fața invaziei tătare din 1658.

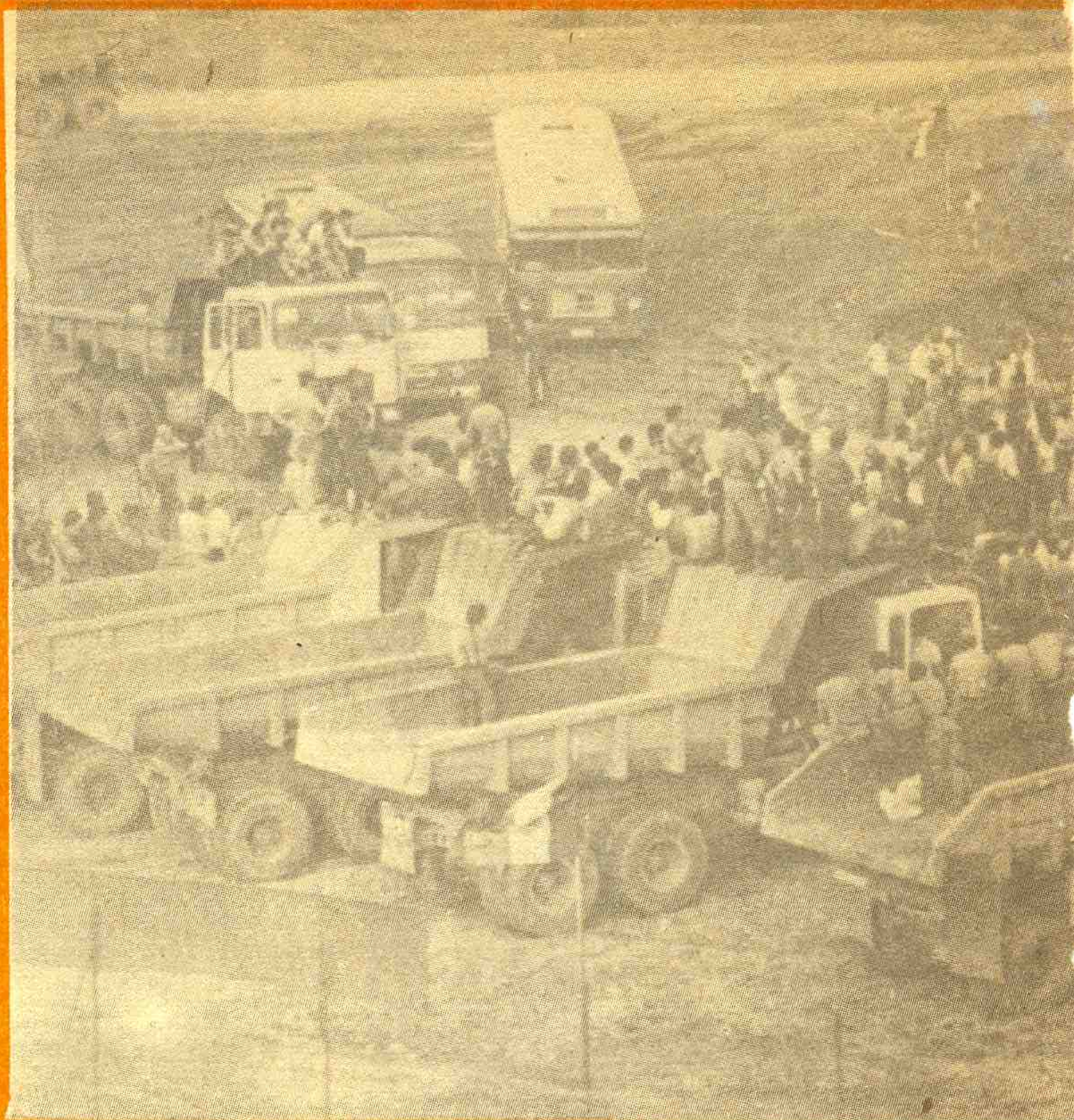
GORJ

Cîteva sugestii adresate celor în trecere prin județul Gorj, bogat, cum se știe, în monumente ale naturii: **Cheile Oltețului**, din masivul **calcaros Polovragi-Cernădia,** la 2 km de satul Polovragi, în nord-estul județului: **Peștera Polovragi; Cheile Galbenului** și **Peștera Muierilor,** prima peșteră electrificată din România; **Cheile Sohodolului,** din nordul Gorjului, unde nu demult pe un perete de stîncă au fost descoperite vechi și interesante desene rupestre, etc.

BUZĂU

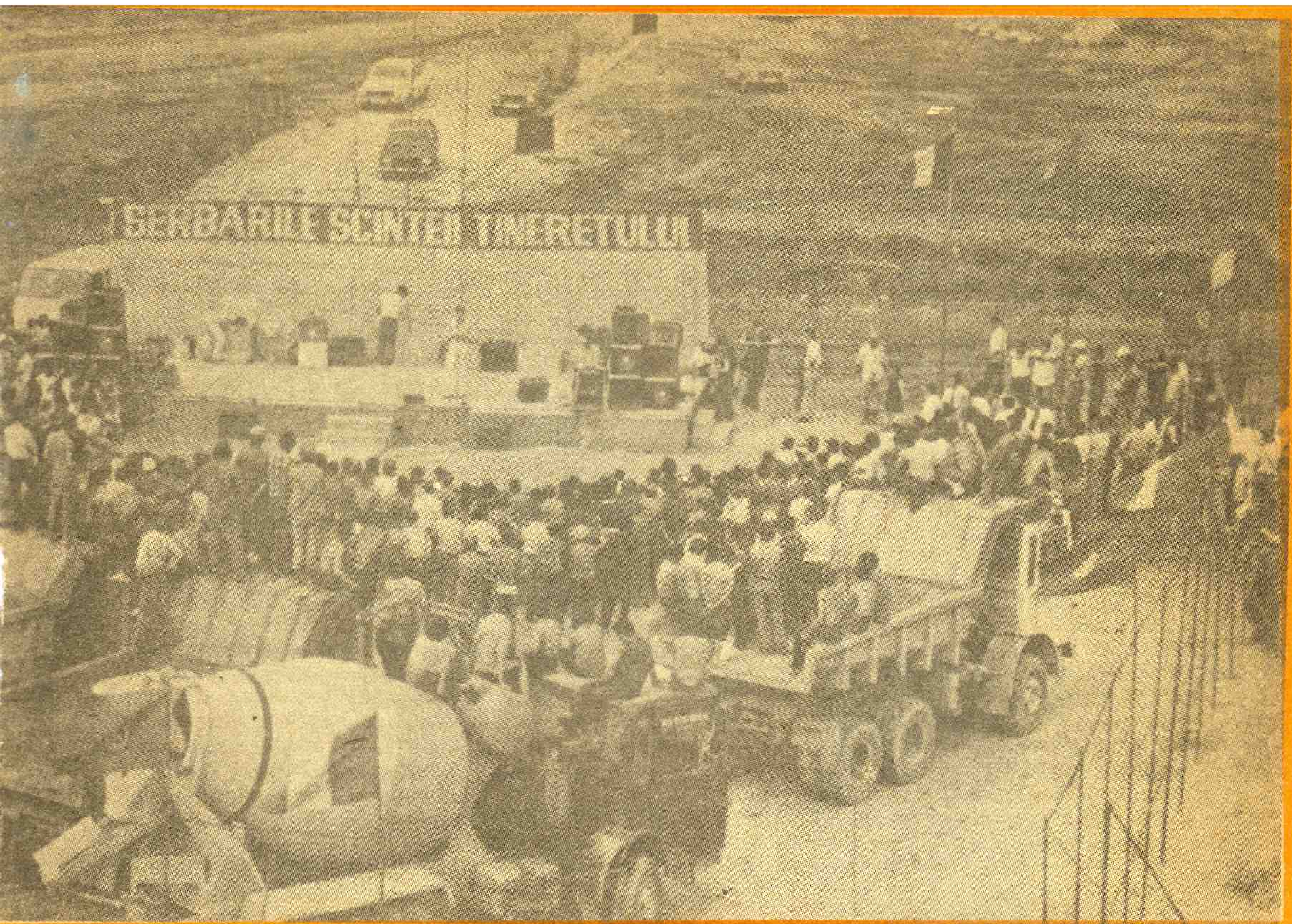
În fine, dar nu în ultimul rînd, un popas plăcut se poate face pe meleagurile buzoiene la **băile Sărate Monteoru,** la 20 km. de Buzău. Climatul plăcut, izvoarele cu ape minerale sărate, nămolul mineral de depunere din izvoarele sulfuroase, vilele de aici, numeroasele obiective turistice din împrejurimi — sînt suficiente argumente pentru a avea garanția petrecerii cîtorva ore plăcute, într-un cadru agreabil.

Din culisele „Serbărilor Scînteii tineretului“

Viața în turneu este mai palpitantă și mai plină de neprevăzut decît cea a unei stagiuni permanente. Familiarizați cu scena, cu culisele, cu cabinele, cu recuzita, actorii sînt, uneori, la ei „acasă“, „victime“ ale farselor colegilor sau ale propriilor amnezii. În schimb, într-un turneu nici nu știi de unde apare surpriza și mai ales sub ce formă! Multe s-au întîmplat de-a lungul celor peste o sută de spectacole ale „Serbărilor“ Scînteii tineretului, multe și pline de haz acum (dar atunci, Lucian Avramescu ar fi fost în stare să ia de gît pe toată lumea și într-un moment de enervare pe niște gazde a ieșit în scenă și a recitat o poemă care începea așa „Am bătut doi primari“ pe care l-a modificat în „Am MAI bătut eu vreo doi primari“!) Cele mai multe necazuri le-am avut cu momentele de muzică clasică și balet: găsirea unui pian pentru Adrian Tomescu și aflarea unui magnetofon cu turația 19 (neapărat 19 ne spunea Carmen Anghelus) erau deseori punctele de încercare. În lungul turneu din Ialomița, totul a mers bine pînă la Țăndărei, acolo, nu și nu, nu există pian, deci n-o să avem moment cu Adrian Tomescu (ceea ce Avramescu, realizatorul „Serbărilor“ nu acceptă pentru nimic în lume). În ultima clipă se face rost de un pian. Adrian Tomescu iese în costumul său de gală pe scenă, salută publicul ca la Ateneul român, se așează în fața pianului, se reculege o clipă, mai multe clipe, mai multe clipe și noroc că sala nu-l vede: ne face semne disperate, nu-l înțelegem, îi facem și noi semne să-i dea drumul odată, cîntă, primește aplauzele de rigoare și iese transpirat, roșu la față, așa cum nu-l văzusem niciodată.

„Ce mi-ați făcut fraților, nu s-a uitat nimeni la pianul ăsta?“ „Nu, zicem noi senini“, a ieșit bine, ce te tot omori. A ieșit, a ieșit c-am improvizat o temă din Chopin care să nu aibă în componență la-ul și si-ul. Că p-astea două nu le-avea pianul de la Țăndărei“! Carmen Anghelus se pregătește mult înainte de a intra în scenă. Cum s-ar zice își face o încălzire strașnică, surîde extrem de grațioasă și de emoționată (este prima dată în viața ei pe un podium de scîndură, în aer liber, în fața a

mii de ochi de șantieriști de la Drobeta Turnu Severin) și așteaptă derularea benzii cu „Giselle" cu care a venit pregătită și începe să danseze. La fiecare piruetă, săritură sau întoarcere cu fața către improvizatele culise are o grimasă îngrozitoare. Ne șoptește cînd face reverența către public „Mi-ați încurcat benzile, mi-ați pus „Aida", uff!" Asta e! Puțini știu cîte sacrificii se fac pentru ca publicul să-și vadă favoriții! Ion Caramitru a promis că vine la Bistrița, a promis, a fost trecut pe afiș, începe spectacolul, se termină prima parte, începe a doua, primim cîteva biletele în care sîntem întrebați de Ion Caramitru, amînăm strategic răspunsul pentru că nici noi nu știm ce se întîmplă cu Caramitru. N-a venit! Aproape de final, în culise (ceea ce vrea să însemne în vestiarele sălii polivalente) bucurie mare: a venit Caramitru. N-are timp de vorbă cu nimeni, repetă (așa cum face de fiecare dată) momentul, se concentrează, recită magnific douăzeci de minute, este bisat, recită încă un poem eminescian și pentru prima dată îl vedem uitîndu-se la ceas. Iese din scenă și spune: o mașină, să pot prinde și eu trenul de 22. Cursa de Tîrgu Mureș întîrziase 7 ore și aterizase la Cluj, de la Cluj făcuse autostopul, ajunsese cu greu la Bistrița la comitetul județean U.T.C. unde nu-l mai aștepta nimeni, nimerise cu greu sala și trebuia să se întoarcă în aceeași noapte la București pentru că a doua zi dimineață i se fixase o repetiție! Pentru cele 30 de minute Ion Caramitru colindase jumătate de țară, venise cu toate mijloacele de transport care circulă pe drumurile publice și se întorcea la București. Magnifică putere, extraordinar respect pentru public. Dar, spectacolele noastre s-au întrupat dintr-o mulțime foarte mare de mici amănunte (generatoare de nervi, zîmbete, strîmbături) de acest fel. Important era că noaptea tîrziu, cînd mîncam mai mult să ne facem datoria față de stomac, pe fondul unei oboseli generale cineva spunea: a fost bine! Să vedem mîine!

Constantin Stan

INDIENII DIN

Cu privire la apariția locuitorilor pe teritoriul Americii de Nord s-au emis numeroase păreri. Dar cercetarea complexă a problemelor antropologice, etnografice și lingvistice, examinarea atentă a formelor de organizare a vieții triburilor primitive și a miturilor străvechi ale Americii arată că: la popularea Americii au contribuit în primul rînd migrațiile unor triburi primitive de vînători originari din Asia de nord-est, în timpul ultimei perioade glaciare cu aproximativ 20 000 de ani în urmă. Acestora li s-au adăugat valuri succesive și de triburi sau grupuri originare din Australia, Melanezia și Polinezia.

Cele mai vechi urme de civilizație umană în America s-au găsit în anul 1937, într-o peșteră din munții Sandia, în împrejurimile orașului Albuquerque din New Mexico: vîrfuri de suliță primitive din piatră.

La venirea europenilor, indienii se ocupau cu vînatul, pescuitul în regiunile litorale sau chiar cu agricultura în regiunile de cîmpie.

Diferite autorități au estimat că atunci cînd a ajuns Columb în Lumea Nouă, trăiau aici 6—60 milioane locuitori care vorbeau 550 de dialecte. Ei ocupau un imens teritoriu ce acoperea America de Nord și America Centrală. De la 1—8 milioane de locuitori vorbeau aproape jumătate din aceste limbi și trăiau în nordul statului Mexic de astăzi. Nu după mult timp acești locuitori au intrat în conflict cu europenii. Conquistadorii au început să-i exploateze brutal pe indieni. Setea de pămînt a colonizatorilor a determinat împingerea triburilor de pe țărmul Oceanului Atlantic și Golfului Mexic spre interior, cu toată opoziția lor care s-a manifestat mai ales în anul 1780. În această situație, în 1830 președintele A. Jackson al S.U.A. a semnat o lege prin care indienii erau sprijiniți să-și mute vechile vetre. Cu excepția unui mic grup de indieni care au fugit, urmașii acestor triburi pot fi întîlniți și astăzi în Oklahoma. Începînd cu secolul al XX-lea indienii trăiesc în rezervații atît în S.U.A. cît și în Canada. Triburile de indieni din America de Nord și America Centrală pot fi grupate în mai multe regiuni:

În regiunea de Nord-Est triburile algonkine *continuă tradiția preistorică locuind în cadrul unor așezări mărunte și îndeletnicindu-se cu pescuitul, vînătoarea sau chiar cu cultivarea porumbului. Triburile Ojibwa și celelalte din jurul Marilor Lacuri au înlocuit treptat cultivarea orezului sălbatic cu cel al porumbului. Triburile Seneca și Irokin aveau o limbă care se deosebea mult de limba algonkinilor care era mult vorbită. În secolele al XV-lea și al XVI-lea, acestea ca și triburile Oneida, Cayuga, Inondaga și Mohawk vorbeau limba irokeză. Ele au încheiat, o alianță cu triburile Tuscarora în anul 1700. Prin reunirea lor aceste vechi triburi au format Confederația celor șase națiuni și au depus mari eforturi pentru a nu fi ocupate de francezi. În toată perioada colonială această Confederație a fost ca un tampon între regiunile ocupate de englezi și francezi. Dar neînțelegerile interne au dus la slăbirea Confederației la începutul secolului XX.*

Hernando de Soto care a organizat expediții în regiunea de Sud-Est (1539—1542) descrie orașele, templele și satele indienilor. Pătrunderea europenilor a contribuit la distrugerea și declinul acestor așezări. Triburile Creek *cu ajutorul englezilor reușesc să distrugă populația indiană din Florida Spaniolă, dar în anii 1813—1814 ele au fost înfrînte de americani. O parte din triburile Creek au migrat în Florida unde s-au unit cu triburile Seminole. Restul au ocupat un teritoriu necolonizat din Vestul Fluviului Mississippi, unde vor locui în bune relații cu triburile Seminole. După revoluția americană triburile Cherkee s-au adaptat foarte repede la viața vecinilor săi albi. Dar, descoperirea aurului a dus la lupte tot mai numeroase în această regiune. În 1839, armata federală mută cu forța triburile Cherkee spre teritoriul indian.*

În regiunea Mării Caraibilor, Columb a descoperit triburi de războinici canibali Caribi *ce locuiau în Antilele Mici. Ei s-au statornicit de puțin timp aici, venind din nordul Americii de Sud și, după lupte grele cu băștinașii, au putut ocupa aceste teritorii. Ei au contribuit la extinderea suprafeței de locuit în aceste insule. Dar sub stăpînirea înrobitoare a spaniolilor, numărul indienilor a început să scadă. La începutul anului 1500 ei au înlocuit pe sclavii din Africa. De asemenea triburile Cuna de Panama au avut mult de suferit sub stăpînirea spaniolilor. Agricultorii, pescarii și vînătorii se închinau la soare și lună. Ei au un sistem bine organizat al claselor sociale și trăiesc în uniuni de sate sub conducerea unor căpetenii. Sub influența europenilor cultura lor veche a fost distrusă. Astăzi triburile Cuna cunoscute și sub numele local „San Blas" sînt renumite prin articolele textile realizate de ei.*

În regiunea Marii Cîmpii se întîlneau descendenți ai agricultorilor ce au migrat pe malul Missouri în timpuri preistorice și anume triburile Mandan. *Alături de alte triburi Dakota sau Arikara s-au stabilit în centrul acestei cîmpii. Aici ei și-au construit sate fortificate, iar casele din pămînt. Cultivau porumbul, dovleacul și floarea soarelui. Așezările lor serveau ca centre comerciale în schimbul dintre albi și triburile nomade din cîmpie. Dar războiul cu triburile Dakota și Arikara la care s-au adăugat epidemia de variolă din 1837 a distrus populația Mandan.*

AMERICA DE NORD

Aducerea cailor de către spanioli a contribuit la transformarea vieții din sudul preeriilor la sfîrșitul secolului al XVII-lea. Din anul 1800 multe triburi din nordul preeriei, printre care Cheyenne *s-au deplasat pe malul apelor, iar* Blackfoot *au început o nouă viață prin folosirea calului la vînat. Deoarece vînătoarea a luat o mare amploare în acel timp multe triburi aplicau sever legea împotriva celor care o încălcau. Aceasta, deoarece căutau să apere turmele de bizoni care le asigurau hrana și îmbrăcămintea. Deși cultura lor cunoaște o perioadă clasică de înflorire în mai puțin de un secol, călăreții preeriilor au îndurat mari suferințe ca toți indienii din America de Nord.*

Înainte de sosirea spaniolilor în regiunea Americii Centrale, populația se ocupa cu cultura cerealelor. Aveau tîrguri bine organizate. Se reflectă astăzi într-un grad variat influența de peste 400 de ani a europenilor asupra indienilor din această regiune. Triburile Nahuatl, Zapotec, Maya *și celelalte au creat cîteva tipuri de civilizație avansată pentru acele timpuri și un fel de viață ce a dus la evitarea cuceririlor de către spanioli. Triburile Maya au fost numite adesea „Elinii Americii", fiind socotite făuritori ai celor mai profunde, mai armonioase și mai unitare culturi din America precolumbiană* „cultura Maya". *O parte dintre ei trăiau în orașe și formau clasa mijlocie. Dar cei mai mulți trăiau în sate care au păstrat vechi tradiții. Viața indienilor se desfășura în centre, piețe și biserici. Costumele locale reflecă un amestec dintre culturile vechi și cele moderne. Religia străveche a indienilor din această zonă se contopește cu religia catolică. Adesea zeitățile sînt la fel ca sfinții catolici.*

În regiunea de Sud-Vest spaniolii au ocupat în anul 1540 teritoriile triburilor Hawikuh *și orașele triburilor vecine* Pueblo. *Epidemiile, foametea și exploatarea religioasă din partea noilor stăpîni au provocat în anul 1680 revolta din orașul Pueblo. Locuitorii acestuia au reușit să alunge din oraș pe spanioli, dar numai pentru 12 ani căci apoi a fost cucerit din nou. Astăzi, indienii Pueblo și* Hopi *sînt agricultori, păstori, la fel ca strămoșii lor. În ciuda influenței triburilor* Anasazi *ca și ale organizării sociale persistă în orașele lor construite din piatră și cărămidă. La triburile* Navajo *se observă influența în dezvoltarea agriculturii și tehnica lucrării țesăturilor de la vecinii lor Pueblo. Spaniolii au introdus folosirea animalelor în prelucrarea pămîntului. La mijlocul secolului al XIX-lea, triburile Navajo au învățat arta prelucrării argintului de la mexicani. Triburile Navajo și* apași *(Apache) din această zonă au vorbit de pe la anul 1500 limba athapaskan, atestînd originea acestora din vestul Canadei.*

Între rîurile de pe coasta de Nord-Vest a Pacificului și coasta aridă a Mexicului, în secolul al XVI-lea europenii au descoperit regiunea California, unde nu se cunoștea agricultura. Locuitorii din această zonă vorbeau 100 de dialecte și locuiau în sate mici. În California trăiau atunci peste 300 000 de locuitori. Caracteristica triburilor Pomo *ce locuiau aici era pe lîngă pescuit și vînat, culegerea ghindei pe care o transformau în făină. Conflictele dintre triburi și bolile au determinat pe indieni să se apropie de așezările albilor la începutul acestui secol.*

În regiunea Marelui Bazin meritul indienilor a fost că au reușit să se adapteze condițiilor foarte grele din acest ținut. Din antichitate și pînă la jumătatea secolului al XIX-lea au avut un mod de viață neschimbat. Ca și alte triburi, în această regiune aridă cu variații mari de temperatură, triburile Paiute *își construiau adăposturi în tufișuri. Acestea reprezentau o șansă de existență sezonieră pentru ei prin bogăția micilor animale și insectelor.*

O altă regiune — Podișul —, peisaj variat în care se întîlnesc semideșertul, pădurile și munții înzăpeziți. Din cele mai vechi timpuri, în acest podiș s-au împrăștiat numeroase grupuri de populație în căutare de hrană și adăpost. Triburile acestor locuri locuiau în sate bine dezvoltate și în bună armonie cu triburile vecine. Erau foarte credincioși, fapt care a dus la izolarea lor o lungă perioadă de timp. După anul 1800 triburile Nez Perce, Kutenai *și altele din estul podișului s-au adaptat la viața vecinilor devenind călăreți și vînători de bivoli. După 1877 luptătorii tribului Nez Perce au fost înfrînți de către trupele guvernamentale. Urmașii lor trăiesc astăzi în rezervația Idaho.*

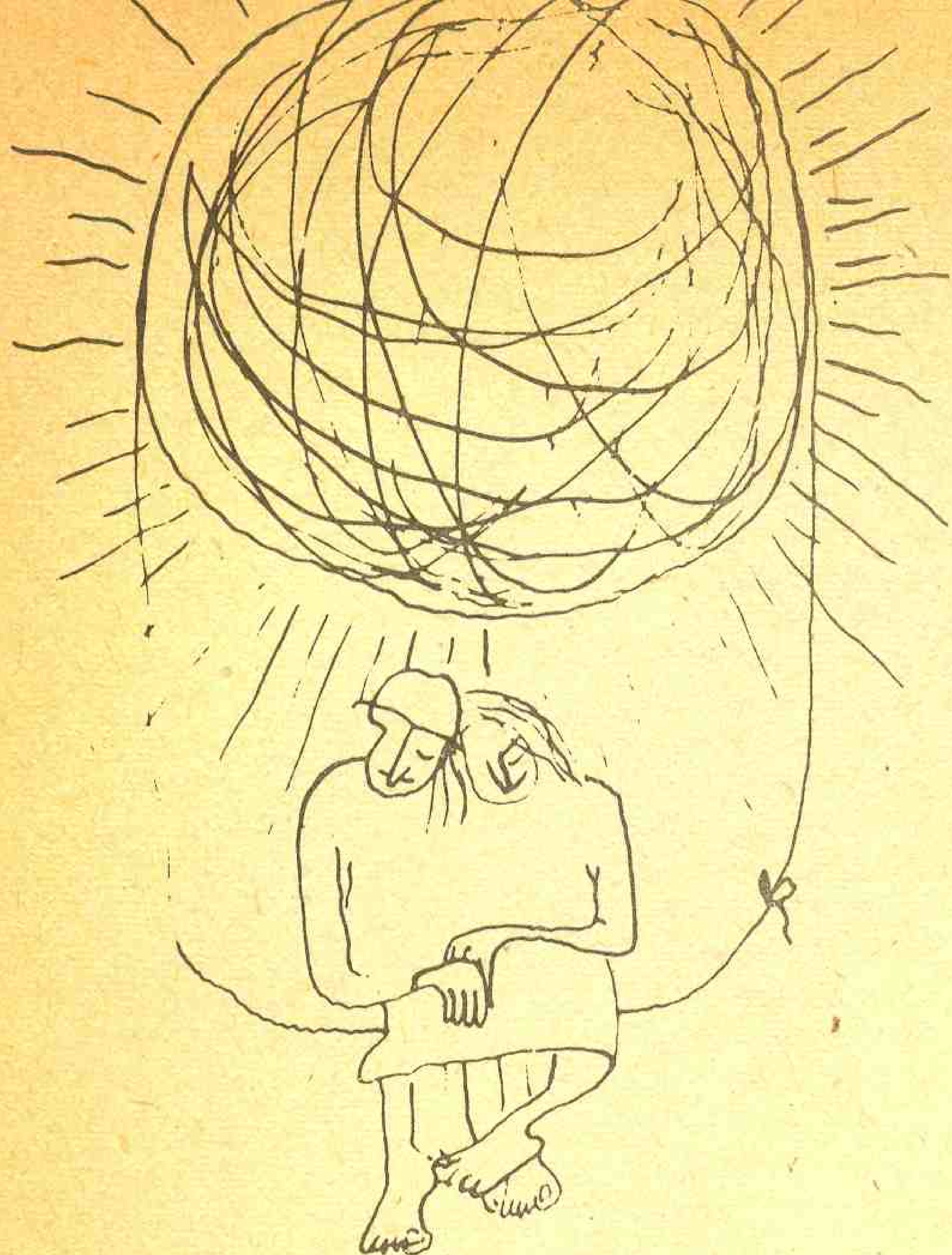
În regiunea de coastă din nord-vest s-a putut observa că oceanul a fost darnic, iar tehnica rafinată de conservare și depozitare a asigurat viața locuitorilor. Cînd europenii i-au întîlnit pentru prima dată pe acești locuitori în secolul al XVIII-lea au observat că existau clase sociale. Triburile Tlingit, Kwakiutl *se ocupau cu prelucrarea lemnului. Obiectele de artă și uneltele erau cioplite și vopsite. Aceste sculpturi din lemn demonstrau o artă naivă de mare rafinament. Triburile Nootka se ocupau cu vînătoarea de balene. Aveau pirogi făcute prin scobirea buștenilor de cedru cu care se deplasau pe ocean. Astăzi, obiceiurile și arta lor în mare parte au dispărut, dar o nouă generație a încercat să le reînvie.*

În regiunea arctică sînt cunoscute triburile de aleutin *și* eschimoșii. *Descendenții aleutinilor au fost primii care au locuit Insulele Aleutine. Ei vorbeau o limbă asemănătoare cu cea a eschimoșilor ceea ce dovedește relațiile strînse cu aceștia și combinarea lexicului din fondul celor două limbi. Sursa lor de existență era vînătoarea de mamifere marine. Numeroasele cunoștințe de anatomie însușite prin tăierea leilor de mare, focilor și morselor precum și din disecția cadavrelor umane le-au permis să-și formeze o „medicină" rafinată și măsuri de apărare a sănătății. Începînd cu anul 1714 cînd Rusia a descoperit insulele pînă în 1867 cînd SUA a cumpărat Alaska, aleutinii au fost impulsionați în arta de prelucrare a blănurilor realizînd astfel un venit însemnat populației acestor insule. În secolul al XVIII-lea era estimată la 20 000 iar astăzi numără numai 6 000.*

Eschimoșii, prin iscusința lor dar și prin puterea de adaptare au reușit să supraviețuiască într-un mediu foarte aspru. Cei din centrul regiunii trăiesc în grupuri mici. Se deplasează în grupuri mici. Se deplasează sezonier la pescuit și vînarea mamiferelor marine sau caribu. Cei din insule depind în întregime de caribu. Eschimoșii Cooper *diferă puțin de vecini cu deosebirea că ei folosesc unelte din metal. Astăzi trăiesc aproximativ 85 000 de eschimoși, inclusiv cei din Siberia. În America de Nord sînt localizați în Alaska și în Groenlanda.*

În regiunea subarctică, vasta pădure boreală creează puține condiții de locuit. Sînt întîlniți pescari sau vînători nomazi de elan și caribu. Indienii călătoresc cu sănii lungi (din lemn de mesteacăn), canoe sau schiuri. Armele de foc introduse de francezi au ușurat vînarea animalelor. De asemenea aceștia au sprijinit prelucrerea blănurilor ca de exemplu la triburile Cree. *Și în rîndurile triburilor Cree variola din 1781 a produs ravagii ceea ce a făcut ca astăzi numărul lor să nu depășească 5 000 de locuitori.*

Cristian Mărculescu

Ilustraţie de Florin Pucă

Meridiane lirice

Poezia indienilor americani ascunde sub simplitatea ei convingătoare un nesaţ reţinut, o sugestie de stări fundmentale, cu grafice pare uşor de transpuns în altă limbă, datorită mijloacelor restrînse şi aparent elementare. Cu toate acestea, inefabilul său cere aplicaţie şi talent real, trăsături bine ilustrate în versurile româneşti ale acestor poeme echivalate de tînăra traducătoare Florence Mănăiloiu. Avem de-a face cu un talent real, o încercare de-a surprinde inexprimabilul, caracterul volatil al frumuseţii poeziilor amerindiene, cu un desen subtil, o artă esenţială pe care ne bucurăm s-o salutăm în cele mai călduroase cuvinte. Practica îndelungată a versului disonant şi atrăgător, a cuvîntului precis articulat şi a structurilor limpide, halucinante în concretenţea lor, dau măsura unei tentative de traducere poetică ale cărei ecouri vor fi prelungi, sîntem siguri, în conştiinţa cititorilor de mîine ai acestei foarte talentate traducătoare.

Aurel-Dragoş Munteanu

PLÎNGERE ÎMPOTRIVA CEŢEI (NOOTKA)

Niciodată
Tu, acolo sus pe cer,
Nu oboseşti niciodată
Avînd mereu norii între tine şi noi?

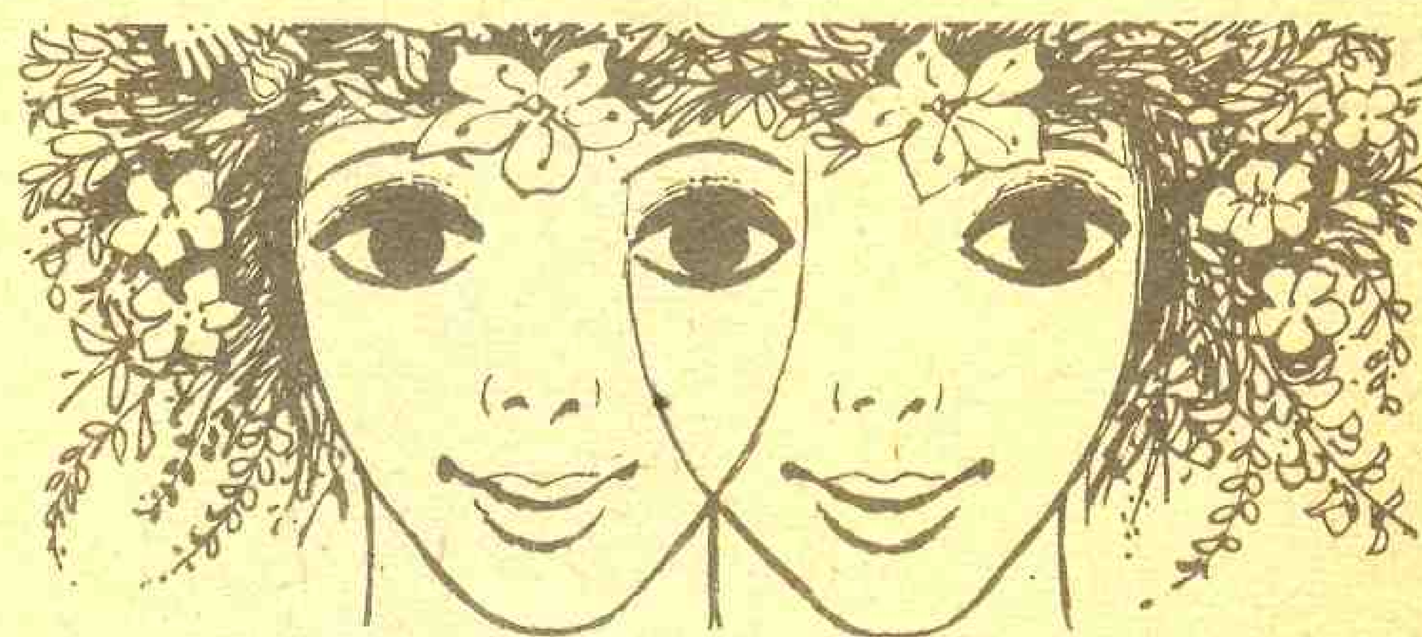
CÎNTEC DE RĂZBOINIC (CROW)

Etern e cerul cu pămîntul,
Bătrînii toţi se sting sărmani,
De aceea tu să nu ai teamă.

CÎNTEC DE DRAGOSTE (INDIENI CROW)

Oriunde vre-o tulburare se aflã,
Nu voi muri, ci voi învinge.
Deşi săgeţile sînt multe, voi învinge
Căci inima mi-e de bărbat.

CÎNTEC DE DRAGOSTE (AZTEC)

Nu ştiu de-ai fost plecat cîndva:
Cu tine-adorm şi tot cu tine-n' veci mă voi trezi,
În visele mele acelaşi mereu tu vei fi.
Şi dacă cerceii-n urechi îmi tremură acuma,
Ştiu că doar tu eşti, zbătîndu-te în inima mea.

CERUL VORBEŞTE (PAWNEE)

– 1 –

Acolo-am stat, acolo-am stat
Unde chiar norii glăsuiesc.
Eu le vorbesc: „Voi sînteţi puterea cea stăpînitoare
Iar eu nu înţeleg nimic, urmînd doar tot ce mi se spune,
Voi sînteţi puterea cea stăpînitoare şi numai voi vorbiţi acum,
Căci doar a Voastră e puterea, ceruri!"

– 2 –

Acolo inimile noastre stau;
În necuprinsul cerului.

Traducere de Florence Mănăiloiu

„De treci codrii de aramă..."

La numai cîțiva kilometri de blînda și molcoma așezare a Botoșanilor, un drum de țară te poartă peste dealuri la Ipoteștii lui Eminescu. Străbătînd această distanță, adică pornind spre raiul Luceafărului poeziei românești gîndul cheamă, aproape fără să vrea, imagini și metafore, ritmuri și ecouri atît de cunoscute: **„De treci codrii de aramă/ De departe simți vuind/ Și-auzi mîndra glăsuire/ A pădurii de argint"**.

La intrarea în sat, pe un deal aflat în stînga drumului se află muzeul memorial „Mihai Eminescu". Sufletul îți este de îndată cuprins de înfrigurare și pășești sfielnic pragul porții. Doi salcîmi bătrîni aflați în curte (martori ai copilăriei poetului, după cum indică o tăbliță) mai poartă parcă și azi, după decenii, amintirea copilului de altădată ce rătăcea prin codrii Ipoteștilor: **„Copil fiind păduri cutreieram/ Și mă culcam ades lîngă izvor..."** (undeva, la trei kilometri de aici se află și lacul din poezii).

Dar casa în care s-au țesut visurile și speranțele copilului de odinioară nu mai există. Fostul proprietar al moșiei Ipotești, dr. C. Papadopol a dărîmat-o.

Atunci țăranii din Cucoreni au trimis o scrisoare de protest prefectului de județ și „lumii intelectuale a județului Botoșani". Conținutul ei (fotocopia se găsește în muzeul de azi) este zguduitor: **„...videm cu durere în suflet că, casa din satul Ipotești... a fost dărîmată în mod mișelesc...; toți țăranii acestei comune uniți într-un glas, protestăm, înaintea intelectualilor din județul Botoșani, din întreaga țară și în fața lumii întregi...**

În numele tuturor ce sînt românești protestăm...

Îndrăzneala comisă de dl. dr. Papadopol, de a distruge pînă la pămînt casa copilăriei acestui mare geniu al poeziei universale, o considerăm ca o mare crimă...

Această casă era ceva sfînt pentru noi căci ori de cîte ori trecem pe lîngă ea ne pătrunde pietatea, sfințenia și iubirea ce trebuie s-o păstrăm marelui dispărut...".

Actuala clădire a muzeului reconstituită după o fotografie din arhiva familiei Eminovici) (reproduce, în mare, arhitectura și ambianța de odinioară.

În camerele muzeului sînt oglindite (prin fotografii, extrase din presă, corespondență etc.) pe rînd etapele vieții și creației poetului. Cunoștințele avute dinainte se completează, date și imagini, versuri și gînduri aparținînd celui mai mare poet al nostru capătă parcă aici, la Ipotești, consistență și valoare mai mari decît oriunde. În prima dintre încăperile muzeului pot fi văzute fotografiile unui număr al revistei „Familia" (așa cum arăta ea pe vremea debutului lui Eminescu), lista poeziilor publicate de revista orădeană și versurile atît de cunoscutei „De-aș avea..." (prima creație eminesciană care a văzut lumina tiparului în „Familia"). Nu lipsesc nici cuvintele, devenite cunoscute public mai tîrziu, ale lui Iosif Vulcan ce însoțeau poeziile: **„Farmecul gingaș al poeziilor, considerînd și etatea tînără a autorului ne indica un talent adevărat, care avea un viitor frumos în literatura română. De aceea, publicăm cu plăcere acele inspirațiuni juvenile: prima apare în nr. 6 al „Familiei" din anul acela"** (1866 n.n.).

Mai departe etapele vieții poetului — călătoriile prin țară, studiile la Viena și prietenia cu Slavici, perioada revizoratului, viața plină de lipsuri: **„Rămas fără o poziție materială asigurată și purtînd lovitura morală ca o rană care nu se poate vindeca, voi fi nevoit să reiau toiagul pribegiei. O singură fericire ar renaște în sufletul meu, dacă aș putea să ascund nedreptatea; posteritatea nu vreau să afle că am suferit de foame din cauza fraților mei"** (exponat).

În vara lui 1883 Eminescu are primul acces al bolii care avea să-i aducă sfîrșitul. Cînd iese din sanatoriul Ober-Döbling și află că prietenii au deschis o listă de subscripție pentru a-l ajuta se simte zguduit pînă în adîncul sufletului: **„Nu te pot încredința în destul** — scrie el lui Vlahuță — **cît de odioasă este pentru mine această specie de cerșetorie, deghizată sub titlul de subscripție publică, recompensă națională etc. E drept că n-am bani, dar aceasta e departe de a fi un motiv pentru a întinde talgerul în public"** (fotocopie, exponat).

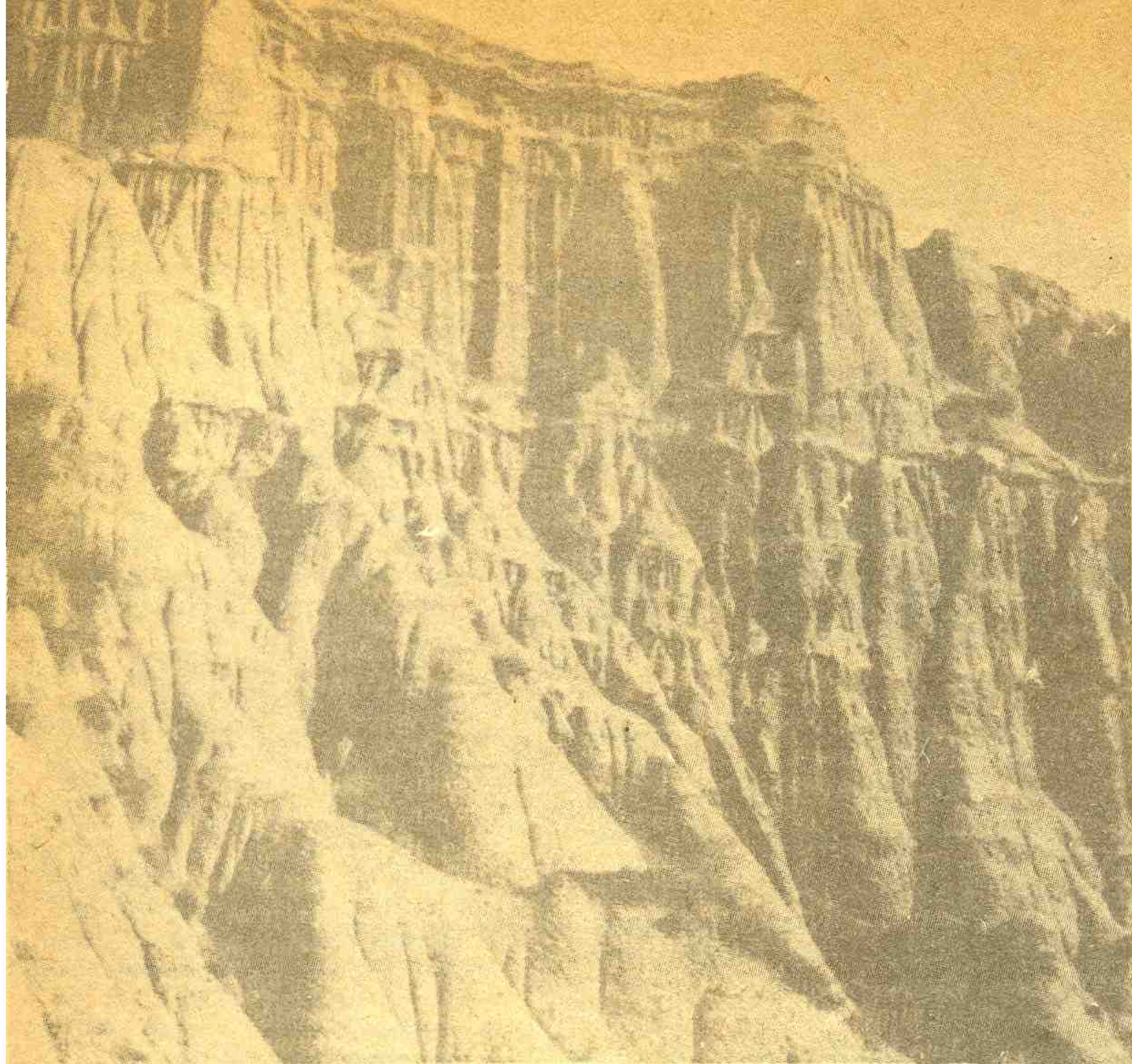
Seria exponatelor din muzeu evocînd etape din viața și creațiile sale se sfîrșește cu cîteva cărți (ediții vechi) și fotografii.

Alături, lîngă muzeu, două morminte ale părinților poetului și o capelă modestă, parcă obosită de timp, îndeamnă la reculegere, întorc gîndul și inima spre vremurile de altădată: **„Unde ești copilărie/ Cu pădurea ta cu tot?"**.

Mai departe, în vale, stă satul iar dincolo de el se întind dealurile și pădurile. Ca o dulce mîngîiere, eternizîndu-le, soarele amintește parcă, la fiecare trecere a sa, de frumusețile și bogățiile eterne ale acestui pămînt. Ca-n poezia fiului de cărturar...

N.B. De fapt, de numele bardului din Ipotești se leagă multe orașe și locuri din țară. La București, de pildă, în str. Piața Amzei, pe unul din blocuri, o placă memorială indică locul pe care a existat casa în care Slavici l-a găzduit o vreme pe M. Eminescu. La Giurgiu, în parcul orașului se află un bust al poetului Mihai Eminescu (realizat de I. Jalea) amintind de trecerea poetului prin Giurgiu la vîrsta de 15—16 ani, cînd se angajase ca muncitor în port. La Sibiu (str. Tribunei nr. 22) se află o placă memorială pe clădirea în care a locuit M. Eminescu în timpul turneului cu trupa teatrală Pascaly (1868). La mănăstirea Putna, ctitorie a domnitorului Ștefan cel Mare, în curtea interioară, se găsește o cruce a cărei inscripție amintește festivitatea de la Putna din anul 1871, la organizarea căreia Mihai Eminescu a avut cea mai mare contribuție. Se spune că poetul a dormit în fîn, în încăperea din foișorul aflat la intrarea în mănăstire.

V. Buzoianu

Rîpa Roșie

La 3 km nord-est de orașul Sebeș se află unul din cele mai interesante monumente ale naturii din țară. E mai puțin cunoscut fiindcă nu se află în apropierea unor trasee turistice tradiționale, dar unic în felul său. Se numește Rîpa Roșie, denumire transmisă prin tradiție orală poate de cei dintîi care au văzut-o și au condensat în cei doi termeni caracterul cel mai izbitor al unei realități geografice — o coastă de deal abruptă, de o frapantă culoare sîngerie neobișnuită în elementele de peisaj.

Din Sebeș, calea către monument duce peste un cîmp urmărind traseul unui antic drum roman ce lega Valea Oltului cu Apulum (Alba Iulia de azi) reședință a legiunii a XIII-a Gemina. Drumul trece peste apa Secașului, urcă și coboară o colină oprindu-se în fața unei păduri de tei și stejari. De aici, Rîpa Roșie se vede în toată măreția ei. Un perete gigantic, aproape vertical, se înalță ca niște ciudate coloane suprapuse, lăsînd impresia unui monument ruinat rămas dintr-o ancestrală și necunoscută civilizație. Roșul aprins care domină panta abruptă amplifică parcă și mai mult masivitatea rîpei compusă din piramide etajate, fantezist sculptate de scurgerea apelor. Cu sute de mii de ani în urmă apele de eroziune au modelat acest perete în forme pe care inventivitatea oricărui sculptor ar putea fi geloasă. Parcă ai avea în față o enormă orgă, cu mii de tuburi de dimensiuni și poziții felurite pregătită pentru a cînta o simfonie a naturii. Acest monument înalt de 496 m peste nivelul mării, văzut de aproape este însă policrom. Dungi de gresii cenușii și argile roșietice, galbene, negre, albastre compun o combinație de-o plasticitate desăvîrșită cum numai natura poate alătura. Straturile care constituie rîpa sînt orizontale, formate din nămol, nisip, pietriș, argilă și marnă alternînd cu blocuri mari de marmură pestriță. Apele de șiroire au săpat cute adînci pe fața rîpei dînd naștere acelor superbe coloane numite de geografi piramide coafate. Fenomenul este unic în țară avînd replici doar în munții Tirolului și în Marele Canion al rîului Colorado din America de Nord. (Colorado... și acolo aspectul geografic a atras denumirea).

Canionul nord-american este desigur mai spectaculos și mult mai amplu ca desfășurare, dramatic și impunător. Asemănarea este însă frapantă și explică de ce în „western-urile" cinematografiei românești (cu sau fără ardeleni) multe secvențe au fost filmate lîngă această rîpă seacă, superbă în „Eastmancolor".

Jos, pădurea de stejar și tei, înfiorată uneori de vînt, șoptește tainic și pare că sunetul nu vine de la ea, ci din uriașa orgă închipuită de zidul roșietic din fundal.

Focuri nestinse și vulcani noroioși

Din măruntaiele pămîntului mustind de bogății necunoscute, se strecurau pînă la suprafață gaze, care scăpate prin crăpăturile scoarței se aprindeau printr-un incident oarecare și ardeau — flacără nestinsă lipsită de vrășmășie, dar impresionantă prin perpetuitatea ei. Acestor limbi de foc galbene-albăstrui li se închinau strămoșii daci ca unor altare.

Sînt de atunci petrecute mai bine de două mii de ani. Tainele au fost descifrate treptat, explicate, pe măsură ce omul a stăpînit tot mai divers mediul în

erup împroşcînd noroi şi construiesc conuri ce nu depăşesc 10 m înălţime. Erupţiile sînt desigur nepericuloase şi nu produc cutremure.

Un fel de mic peisaj selenar se desfăşoară privirilor pe o întindere de cîţiva km. Movilele, mlaştinile circulare pufoase şi bolborosinde de glod cafeniu, conurile miniaturale sfîrşite cu un crater pe care se prelinge glodul — unele albite de sarea cristalizată — produc senzaţia unei privelişti de pe altă planetă. Goliciunea locului accentuează şi mai mult această senzaţie. Cîte un asfinţit roşietic cu lumină trandafirie prefirată prin umbrele serii, reliefează puternic întinderile subliniindu-le stranietatea. Nu e desigur un loc de delicii turistice, dar e un loc care merită văzut prin însuşi caracterul său singular.

care trăieşte.

Sînt două mii de ani de atunci; focurile mai ard şi azi dar nu le mai aureolează decît legendele şi propria lor privelişte stranie.

Focurile nestinse şi vulcanii noroioşi au rămas printre curiozităţile peisajului nostru.

Ştiinţa suprimă semnul de întrebare, explică originile, cauzele, şi lasă liberă admiraţia fenomenului.

Uneori cînd plouă temeinic focurile „nestinse" se sting şi se reaprind doar prin accident sau datorită chibritului. În zona Buzăului se găsesc răspîndite cîteva vetre cu asemenea focuri la Jariştea, Berca, Lopătari. Cel mai robust este focul situat la 3 km de satul Berca. El este plasat sub o rîpă afumată de arderi şi are o flacără a cărei înălţime depăşeşte un metru şi un diametru de 30 cm.

O manifestare mai curioasă însă a naturii din valea superioară a rîului Slănic sînt vulcanii noroioşi. Denumirea lor este desigur pretenţioasă. Pentru cei care nu i-au văzut ei pot implica cine ştie ce închipuiri masive şi ameninţătoare.

Denumirea de vulcani este datorată doar asemănării cu vulcanii adevăraţi şi „modului de lucru", adică felul cum se manifestă: au o vatră, erup, formează un crater şi conuri caracteristice. Pe cînd însă vulcanii veritabili au vatra plasată la mii de metri în adîncul pămîntului, aruncă lavă cînd erup, bucăţi de rocă ucigătoare, produc cutremure şi făuresc conuri înalte de mii de metri, vulcanii noroioşi au vatra plasată doar la cîteva sute de metri adîncime,

Activitatea acestor vulcani este astăzi mai redusă. În trecut, erupţii frecvente şi puternice au aruncat la suprafaţă glod din belşug şi bucăţi de rocă din care s-au format cele două platouri ale Pîclelor, azi acoperite cu argilă sărată.

De pe înălţimile de lîngă satul Beciu, Pîclele Mari apar ochiului în toată strania lor frumuseţe.

Dorin Iancu

Acad. prof. MILTIADE FILIPESCU: Viaţa mea ca şi cea a haiducilor este legată de munte

Ce rol a jucat turismul în viaţa mea? Am făcut parte din societatea turistică „Hanul drumeţilor" fondată în 1920, de Mihai Haret. Apoi, un naturalist nu poate să nu fie şi un drumeţ pasionat. Am ciocănit cu unealta stîncile; pereţii munţilor, fiecare în parte, mi-au spus cîte o istorie...

Am fost şi în Tatra şi în Pirinei şi în Alpi; am urcat pe Himalaia, pînă la 3000 de metri, dar prietenii mei cei mai dragi au rămas Munţii Buzăului. Merg în fiecare an să-i revăd fiindcă îi simt ca pe un element al vieţii mele. Am rămas în unele privinţe, copilul trăit pe Valea Zeletinului. Viaţa mea, ca şi cea a haiducilor, a fost şi este legată de munte.

TINERII TREBUIE SĂ ŞTIE!

Cît l-a costat pe Hitler „devotamentul" subalternilor...?

Istoria nu a înregistrat un caz similar în care activitatea unei personalităţi să fi atras cu mai multă luare aminte atenţia atentatorilor, cum a fost cazul lui Hitler. Aşadar, în materie de atentate, Hitler deţine cea mai bună performanţă din toate timpurile, chiar dacă nu punem la socoteală atentatul de la München pus la cale de führer în persoană pentru a putea lichida opoziţia. Altfel spus, dictatorul fascist a fost cea mai urîtă figură dintre toate cîte i-a fost date istoriei să înregistreze.

Dar, în ciuda tuturor acestor probe evidente, publicaţii occidentale de orientare de dreapta sau de extremă dreaptă, se străduiesc — şi uneori reuşesc să o facă — să acrediteze ideea că Hitler a fost cel mai iubit dintre toţi conducătorii Germaniei: inclusiv de persoanele din anturajul său imediat. Logic, altfel ce impuls ar avea oamenii pentru a adera la ideologia fascistă?

Iată însă că, pe de altă parte, publicaţii de prestigiu, care numai de simpatie faţă de socialism nu pot fi acuzate, şi am numi în primul rînd revista „Stern" care apare la Hamburg şi-au pus paginile lor la dispoziţia persoanelor capabile să dovedească contrariul afirmaţiei de mai sus.

Cît de iubit a fost Hitler de poporul german o ştim prea bine cu toţii, ştim şi cît de mult l-au iubit unii dintre oamenii din imediata lui apropiere — colonelul Stauffenberg, de exemplu, autorul atentatului împotriva lui Hitler, eşuat în iulie 1944. Dar oare ceilalţi conducători ai Germaniei fasciste să-l fi iubit fără margini şi, mai ales, dezinteresat pe führer?

Iată o întrebare la care încearcă să răspundă, şi după părerea noastră reuşeşte de minune să ne convingă, ziaristul Peter Meroth de la revista hamburgheză „Stern".

„Dragostea", în special a militarilor, faţă de Hitler se măsura în valută, dacă putem spune aşa. Este vorba despre adaptarea la condiţiile Germaniei naziste a zicalei potrivit căreia „obrazul subţire cu cheltuială se ţine!"

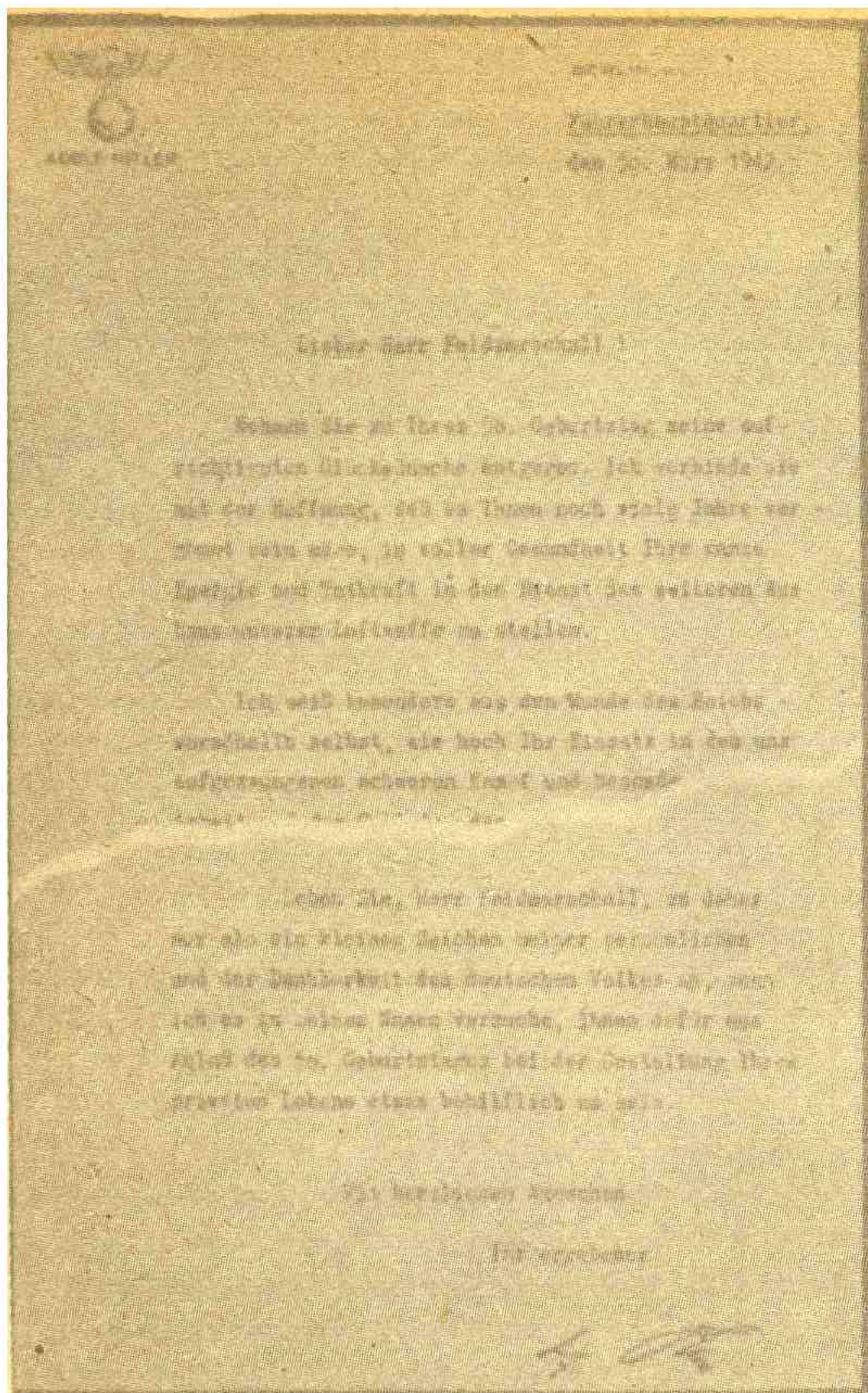
De ce era... topit după Hitler generalul colonel Heinz Guderiana, şeful Statului Major al führerului? Pentru că drept răsplată pentru meritele sale faţă de Reich, faţă de führer, el a fost împroprietărit cu o moşie care valora 1 230 000 mărci. Actul de împroprietărire, semnat de Hitler însuşi, nu era însă decît transpunerea în practică a orientării teoretice a acestuia, exprimată la 22 iulie 1940, după ce scăpase ca prin minune din atentatul care avea să intre în istorie sub numele de „Operaţiunea Walkiria": „Cu cît voi recompensa mai substanţial faptele de eroism, cu atît ofiţerii mei vor fi mai mult legaţi de mine!"

Cu cîteva zile înainte de a pronunţa aceste cuvinte semnificative prin ele însele, el a înmînat unui număr de doisprezece... bastonul de mareşal, astfel încît la acea dată Germania era ţara cu cel mai mare număr de mareşali pe cap de locuitor! Iar îndemnizaţia de 4000 de mărci pe lună, care însoţea... bastonul, era, ce-i drept, de natură să-i lege şi mai mult pe subalterni de conducătorul lor. În cazul eşuării unui nou atentat, îndemnizaţia ar fi putut urca la, să zicem, 8000 de mărci, nu?!

Dictatorul dispunea de un fond special pe care îl manevra după bunul lui plac, după cum îi dictau interesele. Dacă în anul 1933 acesta era de numai 150 000 mărci, el a ajuns în 1935 la 3 300 000 mărci, în 1943 la 20 de milioane mărci, iar în 1944 la 40 de milioane mărci. Hitler şi acoliţii lui au găsit şi modalitatea „neutră" sub care aceşti bani puteau fi cheltuiţi: „sume alocate pentru dezvoltarea culturii". Într-un fel, ei nu erau departe de adevăr, întrucît o mare parte dintre donaţiile dictatorului către subalternii săi constau în opere de artă de o deosebită valoare, furate din galeriile de artă de pe teritoriile vremelnic ocupate. Între altele fie zis, la Galeria Naţională din Praga, tablourile care i-au plăcut cel mai mult şi mai mult marelui om de cultură care a fost... Adolf Hitler poartă şi acum însemnul potrivit căruia ele trebuiau să ia calea Berlinului. Numai precipitarea evenimentelor din ultima parte a războiului a făcut ca acestea să nu ajungă a împodobi locuinţa vreunuia dintre devotaţii lui slujitori, poate chiar a celui care declarase plin de mîndrie că atunci cînd aude de cultură îi vine să pună mîna pe pistol!

Dictatorul a înţeles foarte bine un lucru şi anume acela că „puterea lui e-n taină legată de aceşti" subalterni-colaboratori ai lui, în special de cei îmbrăcaţi în uniformă. (Fie-ne iertată pomenirea unui vers al Luceafărului poeziei noastre într-un asemenea context!) Iată, de altfel, cum se sfîrşeşte scrisoarea semnată personal de Hitler, care însoţea darul care recompensa devotamentul primitorului: „Consider aşadar, domnule mareşal, acest dar ca pe o expresie modestă a recunoştinţei mele personale, a întregului popor german în numele căruia mă străduiesc să contribui la îndestularea vieţii dv. personale. Adolf Hitler."

mentul“ necondiţionat al subalternilor săi. Iată de ce în materialele apărute după 1945 în Occident s-a încercat şi se încearcă să se explice fidelitatea colaboratorilor faţă de Hitler prin aceea că el era exponentul şi realizatorul unei idei mărete şi juste, în concordanţă cu interesele omenirii şi — se putea? — ale poporului german! Că el exercita asupra subalternilor o fascinaţie cu totul aparte, care îl făcea pe aceştia din urmă să-l urmeze fără să crîcnească, cu devotament fără margini.

Lieber Herr Feldmarschall !

Scrisoare de felicitare trimisă de Hitler feldmareşalului Milch cu ocazia împlinirii vîrstei de 50 de ani.
Scrisoarea a fost însoţită de un cec în valoare de 250 000 mărci pentru folosinţă personală.

Mulţi au fost cei cărora dictatorul le-a îndestulat viaţa personală înmînîndu-le cecuri de cîte cel puţin 250 000 de mărci: amiralul Raeder, feldmareşalii von Leeb, von Runstedt, Milch von Kluga. Reţineţi pentru că este important: suma de 250 000 de mărci era plătită de Hitler în perioada de început a războiului. Mai tîrziu însă, cînd roţile maşinii de război naziste nu numai că au început să bată pasul pe loc, dar începuseră chiar să se învîrtească în sens invers, nevoia de devotament crescuse şi ea. În noile condiţii führerul s-a văzut nevoit să ridice suma.

Numărul beneficiarilor a fost suficient de mare pentru ca Hitler să nu fie nevoit să reporteze pentru anul viitor banii rămaşi disponibili: mareşalului von Keitel (o proprietate în valoare de 730 000), feldmareşalului Reichmann (o proprietate în valoare de 1 130 000 mărci), feldmareşalului von Leeb (o proprietate în valoare de 630 000), Heinz Guderian, şeful Statului Major (o moşie valorînd 1 230 000 mărci)

După înfrîngerea Germaniei naziste nu s-a vorbit nimic despre sumele fabuloase cu care Hitler îşi exprima recunoştinţa şi îşi asigura „devotamentul“ necondiţionat al subalternilor săi.

Exemplele nu sînt puţine. În biografia pe care generalul de brigadă elveţian Karl J. Walde a scris-o despre Heinz Guderian, acesta scrie negru pe alb că „Guderian era total independent de Hitler“. Să nu fi ştiut domnul general de brigadă nimic despre proprietatea în valoare de 1 230 000 de mărci primită de eroul său de la führer? Despre Keitel, istoricul Görliz scrie: „El considera că supunerea este singurul mod de conduită în viaţă“ cu condiţia, am adăuga noi, ca în prealabil să fi primit o moşie în valoare de 730 000 de mărci, apoi un ţinut cu păduri în valoare de 441 354 mărci, şi apoi o nouă moşie în valoare mai mică, ce-i drept!

În cartea sa, „Statul Major german pe banca acuzaţilor“ Ziegfried Weatphal scrie depre feldmareşalul von Leeb (oblăduit în anul 1941 cu un cec în valoare de 250 000 mărci, şi a unei moşii valorînd 638 000 în 1944) că avea un „caracter ales“, în vreme ce feldmareşalul Erich von Manstein scrie în amintirile sale (uitînd că se înfruptase din plin din darurile „conducătorului“) că „Hotărîtor este spiritul de sacrificiu, devotamentul, fermitatea şi simţul datoriei“

Aceşti indivizi atît de pătrunşi de... devotament şi spirit de sacrificiu nu numai că nu se sfiau să primească darurile făcute de führer — pentru ei lozinca „o vorbă bună a şefului face cît o moşie!“ — nu avea nici o valoare — dar făceau tot ce le stătea în putinţă pentru a le obţine. Feldmareşalul von Leeb este un exemplu tipic. În calitatea lui de comandant al grupului de armate „Nord“ el a primit amintitul cec de 250 000 mărci. Iată însă că în anul 1943, după ce a acumulat, aprecia el, noi dovezi de neţărmurit devotament, a adresat cancelariei Reichiului o scrisoare din care spicuim: „Aş fi foarte bucuros dacă aş beneficia de o proprietate undeva la ţară, unde să-mi pot petrece în fiecare an cîteva luni departe de cotidienele raiduri aeriene“... Führerul nu a ezitat şi i-a acordat din „sumele alocate pentru dezvoltarea culturii“ banii necesari procurării unei superbe proprietăţi pe malul Dunării!

La procesul de la Nürenberg al criminalilor de război, acelaşi feldmareşal von Leeb declara cu toată seninătatea: „Am fost puşi în faţa unei situaţii care contravenea principiilor noastre...!“

Aceştia sînt cîţiva dintre oamenii devotaţi fără margini, cu un acut „simţ al datoriei“ etc, etc, faţă de cauza dictatorului fascist de repudiată faimă, cîţiva dintre fruntaşii celui de al III-lea Reich pe care unii dintre contemporanii noştri îi iau ca model, în numele cărora năzuiesc să răspîndească în lume cancerul nazismului!

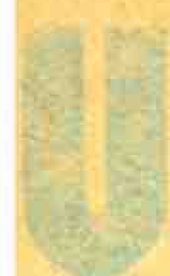
Concluzionînd, putem spune că subalternii-colaboratori ai lui Hitler au avut faţă de acesta un devotament de milioane. Dar numai spunînd: subalternii-colaboratori ai lui Hitler au avut faţă de acesta, numai în anul 1944, un devotament de 40 de milioane de mărci, numai atunci am spus şi adevărul!

Liviu Borleşteanu

Ştiinţa descifrării inscripţiilor

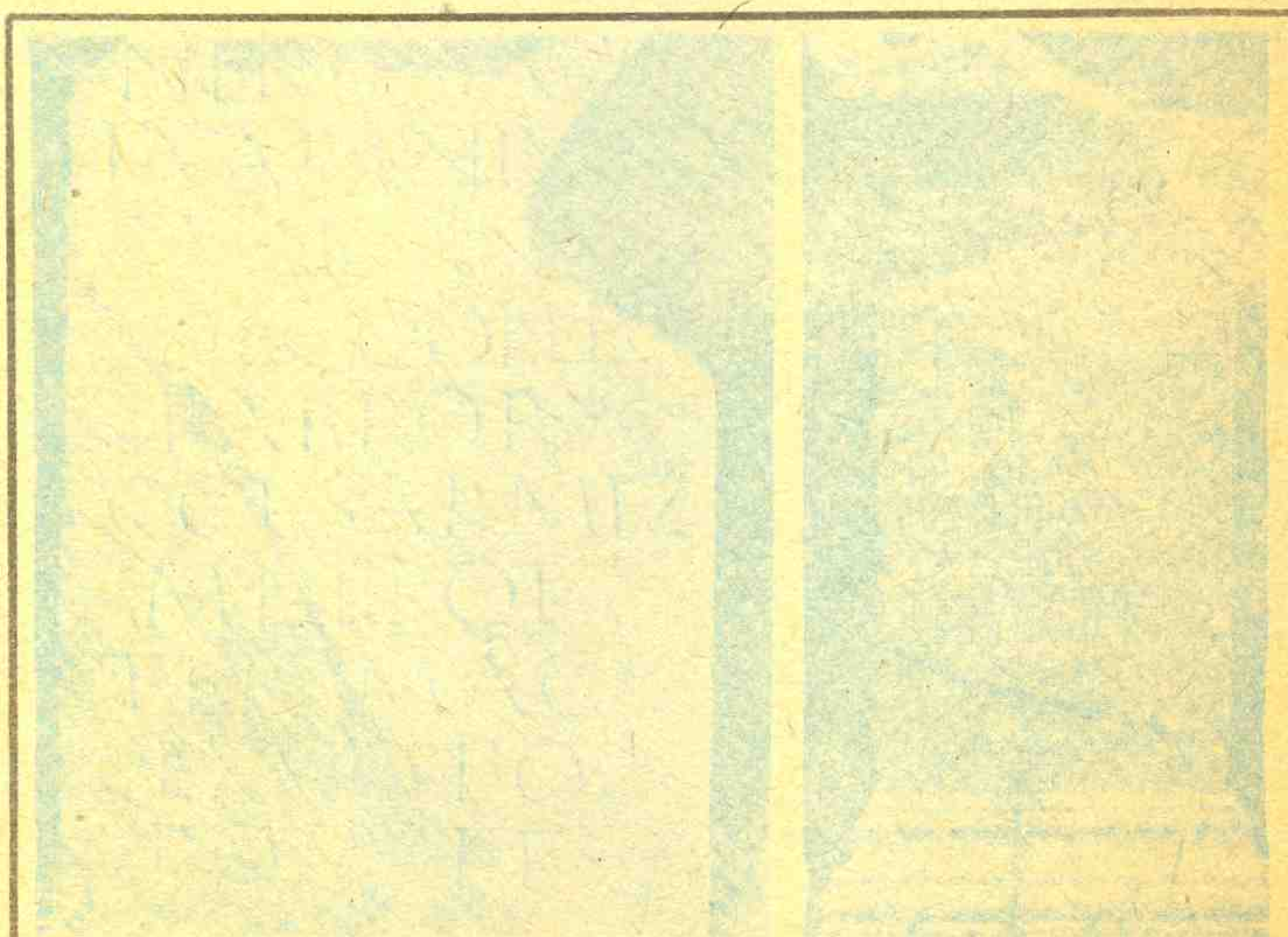

Ultimul congres internaţional de epigrafie greacă şi latină, cel de al VII-lea, s-a desfăşurat la Constanţa în 1977. Istoria acestor congrese merită a fi cunoscută, deoarece nu punctează doar un simplu itinerar parcurs de această ştiinţă a descifrării inscripţiilor, ci justifică şi interesul foarte mare acordat în ultima vreme cunoaşterii acestor veritabile scrisori lăsate de antichitate viitorului.

Pentru aria aşa-numită de cultura clasică, August Boeckh (filolog german, 1785—1867) aducea în sfera cercetării prima culegere de inscripţii greceşti, **Corpus inscriptionum graecarum,** în patru volume, publicate între 1824—1850; un nume care şi-a cîştigat celebritatea — Theodor Momsen semna colecţia **Corpus inscriptionum latinarum**, sub conducerea lui apărînd 12 volume. Atenţia specialiştilor era captată. Primul congres internaţional de epigrafie greacă şi latină a avut loc la Amsterdam în 1938. Aveau să treacă însă paisprezece ani pînă cînd, în 1952, la Paris, s-a putut relua contactul direct între specialişti, sub preşedinţia prof. Louis Robert, recunoscut a fi cel mai de seamă epigrafist în viaţă.

Ce sînt aceste însemnări pe piatră, pe amfore? Ce informaţii aduc? «Sînt documente oficiale sau private, legate de diferitele aspecte ale vieţii antice — spunea dr. Emilian Popescu, şeful sectorului de epigrafie din Institutul de arheologie. Sînt informaţii istorice, informaţii despre viaţa politică, socială, culturală». Din categoria largă de inscripţii care dezvăluie aspecte din viaţa economică se reţine celebrul edict al împăratului roman Diocleţian (284—305 e.n.), prin care se stabileau preţurile alimentelor. Edictul a fost copiat din provincie în provincie. O copie a ajuns şi pe teritoriul Dobrogei, unde s-a descoperit un fragment. Din numeroasele inscripţii descoperite la Histria şi descifrate de prof. Dimitrie Pippidi aflăm informaţii despre viaţa cultural-artistică a îndepărtaţilor noştri strămoşi. Aici se desfăşura o interesantă activitate teatrală, iar localitatea constituia un centru al activităţii cultural-artistice şi sportive a tineretului. În lucrarea sa **Geţi şi greci la Dunărea de jos** profesorul D. Pippidi a arătat că «lista literaţilor şi cărturarilor originari din Callatis care şi-au cîştigat loc de cinste în literatura greacă — de la Demetrios la Satyros şi la Heracleides Lembos — e destul de lungă. E de presupus că numărul celor rămaşi să activeze în cetatea de baştină trebuie să fi fost cel puţin tot atît de mare ca al celor porniţi să dobîndească faimă în metropolele culturale ale timpului».

În inscripţiile funerare se pot citi nu numai numele şi funcţiile, dar şi gînduri despre viaţă şi lume, adeseori de o mare frumuseţe. Sînt inscripţii nu numai pe pietre, ci şi pe amfore, oglinzi, diferite podoabe. De pildă, pe o oglindă (descoperită la Sucidava, azi Celei, judeţul Olt, datînd din secolul al V-lea) dedicată frumoasei Kyrilla se poate citi: «unei frumoase i se cuvine un dar frumos». Evantaiul de probleme ridicat de inscripţii este mult mai larg. Unele însemnări aduc la iveală probleme de hotărnicii. De o mare importanţă este acel document histrian din secolul al III-lea î.e.n. de cinstire a trei soli trimişi să negocieze cu Zalmodegikos (rege get din nord-vestul Dobrogei), repatrierea unui mare număr de ostateci şi restituirea către cetate a principalelor ei surse de venituri: exploatarea teritoriului orăşenesc şi pescuitul în Delta Dunării. În decret apare pentru prima dată numele acestui rege, destul de puternic, după cum se vede din text. Sînt foarte multe documente epigrafice care permit urmărirea îndeaproape a istoriei poporului român şi a limbii române. E interesant de observat cum tracii şi geto-dacii primesc civilizaţia şi limba latină, pe care o adoptă şi o folosesc pe monumentele funerare. După modul de exprimare, limba latină, aşa-numită **vulgară**, pe care o folosesc inscripţiile, conţine unele «formule» rămase pînă azi şi care demonstrează evoluţia ulterioară a limbii.

1) Inscripţie romană pusă de un membru al colegiului fabrilor şi dînd coloniei Sarmizegetusa titlul de „metropolă".

2) Inscripţie romană dedicată zeilor Sarapis, Jupiter, Soarele, zeiţelor Isis, Luna şi Dianei, precum şi „zeilor şi zeiţelor conservatori" de un guvernator al celor trei Dacii. Muzeul din Deva.

— **Fermecat de frumusețea peisajelor întîlnite pe străvechiul teritoriu românesc dintre Dunăre și mare, Jules Verne a difuzat în lumea întreagă descrierea voiajului.**

Cu diligența prin Dobrogea, acum un secol...

Revelatoarele descoperiri privitoare la viața ilustrului anticipator științific au atestat nu numai un filon biografic necunoscut, ci și vizitele sale în Transilvania, Oltenia, Muntenia și Dobrogea. Cele mai concrete dovezi ale afecțiunii manifestate pentru țara noastră și poporul ei sînt 5 romane cu subiecte românești, în cuprinsul cărora prolificul scriitor a înfățișat milioanelor de cititori din lumea întreagă idealurile de libertate și independență ale românilor. Atașamentul său pentru cauza noastră se explică și prin faptul că fratele său a navigat pe Marea Neagră iar fiul lui a stat mai mult timp în Transilvania, pentru a prospecta mine.

Prima descriere literară a Dobrogei realizată de un mare prozator de peste hotare a fost transpusă într-o acțiune demnă de măiestria penei lui Jules Verne. A imaginat o întîmplare aproape imposibil de conceput, forțîndu-și eroii povestirii să participe la o călătorie de mii de kilometri de-a lungul perimetrului Mării Negre, numai datorită încăpățînării personajului principal, care nu voia să achite minora sumă de 10 parale! Originalul voiaj, captivant prin peripețiile sale, pare un atractiv western din zilele noastre.

Intrînd pe teritoriul românesc, autorul nu uită să semnaleze lectorilor că după războiul pentru independență din 1877—1878 Dobrogea a reintrat sub administrație românească și o descrie astfel: „**Această regiune este ca o peninsulă formată de un mare cot al Dunării, fluviul după ce se îndreaptă spre nord, la Galați, reintorcîndu-se spre est, spre Marea Neagră, în care se varsă prin mai multe guri**". Cînd diligența a ajuns la valea Carasu, cititorii iau cunoștință de înfățișarea acesteia: „**... un fel de pîlnie, mare, ale cărei ape, alimentate de izvoare subterane, se varsă în Dunăre**". La Medgidia poștalionul a fost oprit de un tren care stătea în apropierea orașului, prilej de a aminti de calea ferată ce lega marele port Kiustengu (Constanța) de Cernavodă. Popasul i-a dat ocazia să menționeze că nou construita urbe promite să se dezvolte. Călătoria a continuat prin Babadag pînă la Tulcea „**... unul din orașele cele mai însemnate ale provinciei**".

Interesantă este descrierea verniană a portului: „**... un amfiteatru foarte pitoresc care se întinde pe versantul nordic al unui șir de dealuri mici, în fundul unui golf format de un cot larg al fluviului**". Din acest punct povestirea ia o turnură deosebit de atractivă, acțiunea derulîndu-se în mirificul peisaj al deltei. Traversînd Dunărea cu un ponton pe care au urcat și diligența, probabil pe la localitatea Tudor Vladimirescu de astăzi, voiajorii vor încerca să urmeze firul apei pe un drum carosabil. Aventura în veritabilul paradis al păsărilor l-a impresionat profund pe Jules Verne, care a redat pictural ținutul înconjurat de ape. În același timp, n-a uitat să dea explicații cititorilor despre geneza cuvîntului Dunăre „**... căreia în vremea lui Hesiod grecii îi spuneau Ister sau Hister, tracii i-au dat semnificația de «noros», iar numele de Danuvius provine de la împăratul roman Cezar**". Narațiunea se desfășoară apoi în genul preferat de scriitor imaginînd un atac al mistreților, tocmai cînd diligența se împotmolise în ținutul mocirlos. Neobișnuitele întîmplări se succed cu repeziciune, călătorii fiind ținta unor roiuri compacte de țînțari; pînă la urmă caii speriați de animalele sălbatice s-au opintit din răsputeri și au smuls poștalionul, rupînd-o la fugă. Așa au fost salvați eroii, care au atins ultima localitate românească, Chilia...

Subiectul expus extrem de succint l-am extras din romanul **Keraban le Tetu, — „Keraban încăpățînatul"**, care a apărut la Paris în anul 1883, dar marele prozator francez a folosit notițele luate cu ocazia vizitei sale în Dobrogea și în realizarea altui volum unde, de asemenea, a descris delta Dunării. A doua versiune verniană, — **Pilotul Dunării —**, relatează o expediție pe parcursul fluviului, de la izvoare pînă la vărsarea lui în mare. Interesant este că și aici apar eroi români, sînt amintite cîteva porturi românești iar finalul acțiunii se petrece în apropiere de Sulina.

Prietenia lui Jules Verne cu o transilvăneancă și situația deloc roză din familia sa l-au obligat pe scriitor să se deplaseze în țara noastră incognito. Iată cum cred că a avut loc voiajul amintit. În vara anului 1882 a pătruns cu iahtul său din Mediterana în Marea Neagră și a aruncat ancora în fața unui port dobrogean. După formalitățile de rigoare, un bărbat viguros, cu figura înconjurată de o frumoasă barbă și îmbrăcat după moda europeană a timpului a intrat pe teritoriul românesc. Era faimosul Jules Verne, care, spre a nu fi recunoscut de ziariști, și-a schimbat identitatea așa cum a mai procedat cu prilejul venirii la Florența... În acest mod s-a putut deplasa unde a vrut și a putut cunoaște atît peisajele românești cît și obiceiurile localnicilor...

Simion Săveanu

DIN ISTORIA SPORTULUI...

— Primele spectacole atletice şi primele meciuri pugilistice de pe cuprinsul ţării noastre s-au desfăşurat în secolele VII—VI î.e.n. pe coasta Pontului Euxin în vechile cetăţi întemeiate de greci — Histria, Callatis, Tomis...

— La Tomis (Constanţa) s-au ţinut, în secolul IV î.e.n., **Jocurile lui Ares.** Din inscripţia ce atestă desfăşurarea lor reiese că au durat şase zile şi că cetăţenii înstăriţi ai cetăţii au cheltuit sume importante de bani pentru buna lor reuşită...

— La Mangalia a fost descoperit un fragment de relief în piatră votivă, care înfăţişează pe un atlet în arenă cu suliţa gata de aruncare. Documentul pare că datează din anul 335 î.e.n....

— În secolul II î.e.n., la Histria aveau loc, probabil că anual, întreceri atletice şi de gimnastică închinate zeului Dionisos. La ele participau atît localnici, cît şi concurenţi veniţi din alte părţi...

— Practicarea gimnasticii acrobatice a început, în vechime, tot în zona pontică a ţării. Stă dovadă pentru acest fapt un document epigrafic care se referă la oraşul Tomis...

— În secolul III e.n., pe timpul împăratului Gordian al III-lea, exista la Mangalia o asociaţie de vînători amatori. Erau grupaţi în jurul unui cetăţean numit Herennios Apolinarius...

— Prima menţiune documentară a jocului de popice datează din secolul al XIII-lea. Nu se referă însă la Dobrogea, ci la Transilvania...

— Una din primele scrieri în care se fac recomandări privind practicarea jocurilor şi exerciţiile fizice este **Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie,** scrisă în jurul anului 1520...

— Ioan Honterus, cărturar umanist din Braşov (1498—1549) publica un regulament (1543) prin care exerciţiilor fizice li se acorda o mare atenţie în colegiul pe care-l conducea, în special scrimei, popicelor, trîntei şi... tragerea cocoşului» (ţintă cu arcul asupra unui cocoş viu).

— Exerciţii fizice şi jocuri se practicau, se pare, şi la şcoala din Cotnari, pe timpul lui Despot Vodă (1562—1563)...

— Primul concurs hipic cunoscut, în Moldova, a avut loc în vremea domniei lui Petru Şchiopul, în tîrgul Bîrladului. Informaţia e cuprinsă într-un document emis în mai 1589 din cancelaria domnească...

— În anul 1603, pe timpul domniei lui Radu Şerban, s-au desfăşurat la Tîrgovişte întreceri cavalereşti şi acţiuni cinegetice călare. Participanţii, relatează un martor ocular, au avut regim de tabără!

— Cea mai veche carte de şah, scrisă în limba latină, ce se păstrează în ţara noastră datează din secolul al XVIII-lea.

— Primul afiş sportiv tipărit în ţara noastră datează din anul 1815. El anunţa «fuga mare cu prinsoare» a unei velosipete din Viena pe traseul Podul Mogoşoaiei (Calea Victoriei), Calea Tîrgului dinafară (Calea Moşilor)...

— Întîia şcoală de înot (cunoscută) a luat fiinţă la Arad, pe malul Mureşului, în anul 1821...

— Prima carte de şah în limba română s-a întitulat **Jocul Şatranei** şi a apărut în anul 1838...

— După alţi şapte ani, în 1845 apărea la Arad cartea cu titlul **Maestrului de înot arădean.** În cuprinsul ei se dădeau indicaţii privind diferitele stiluri de înot şi de sărituri în apă, se făceau recomandări referitoare la igiena înotului şi la salvarea de la înec...

— La Braşov ia fiinţă o Societate de gimnastică în 1860...

— În 1865 s-a tipărit la Sibiu cartea de călătorie intitulată **Peregrinul transilvan.** Autorul, Ion Codru Drăguşanu, descria, în paginile ei, un meci de box, la care asistase pe cînd se afla într-o vizită la Londra. Prima descriere a unei gale pugilistice în ţara noastră...

— În septembrie 1869 s-a organizat, la Bucureşti, o excursie pe biciclete. Traseul: Şoseaua Kiseleff—Herăstrău...

— Una din primele competiţii internaţionale din istoria sportului românesc a avut loc la Bucureşti la 26 septembrie—8 octombrie 1874...

— În 1876 s-a organizat o cursă ciclistă pe ruta Viena—Mediaş. Cîştigător: A. Hiltrich din oraşul transilvan Mediaş...

— Primele asociaţii de patinaj la Ditrău şi Miercurea Ciuc datează din anul 1882...

— Memoriile mele asupra istoriei gimnasticei în România şi asupra călătoriilor mele în întreaga lume, 1863—1895 este titlul cărţii semnate de Gh. Moceanu, apărută în Bucureşti în 1895...

— Braşov 1901: are loc primul concurs de schi la care, printre participanţi, se afla şi o femeie...

— Tot în 1901, Valentin Bibescu realiza o performanţă deosebită: cursa Geneva—Bucureşti cu automobilul. Durata: 73 de ore, cu o viteză medie de 25 km/oră...

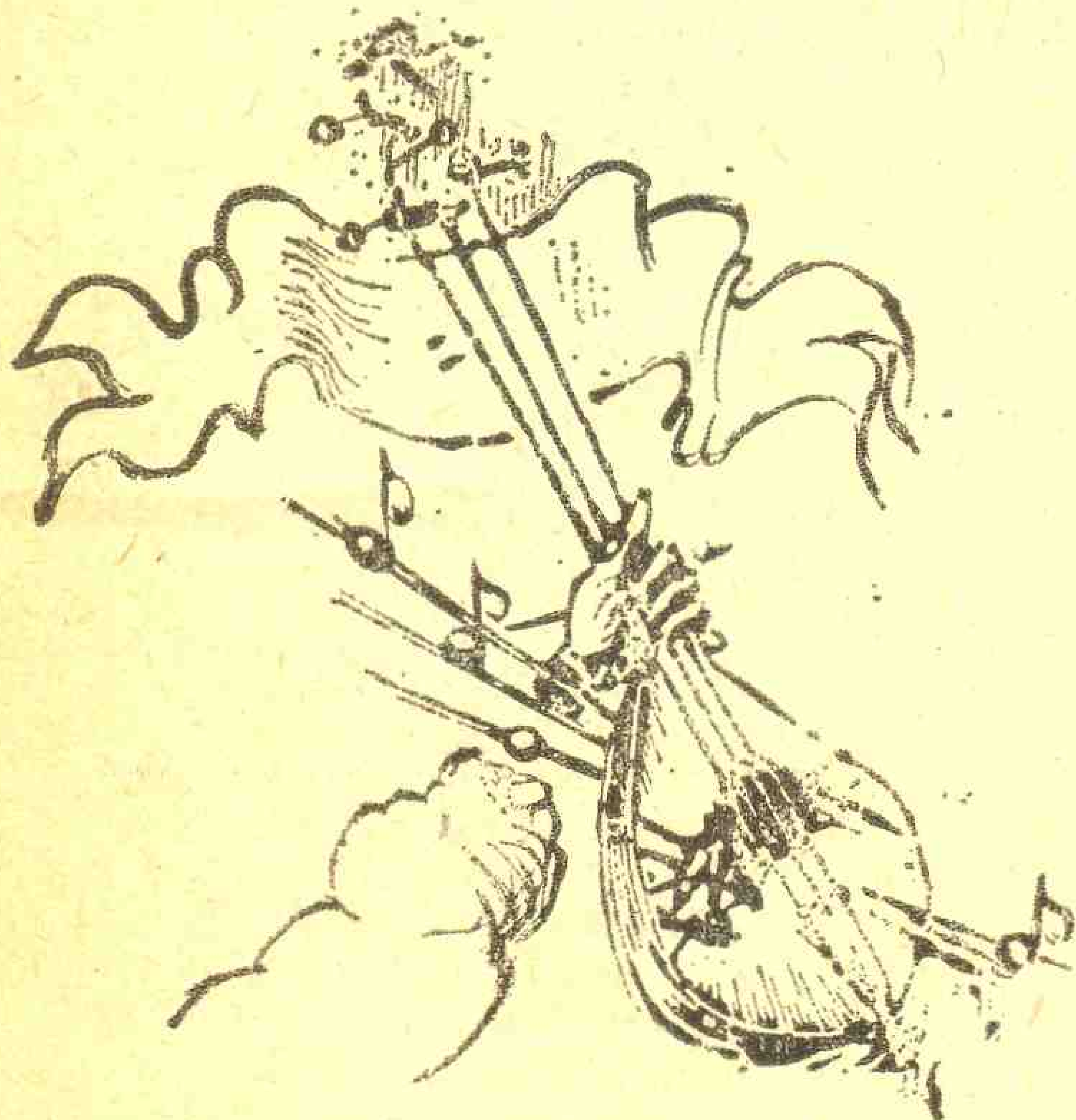
SURSA: Nicolae Postolache, «Istoria sportului românesc în date», Editura Junimea, Iaşi, 1979

Caiet liric

LA FEREASTRĂ

Miroase a spice coapte
Şi a ţărînă ocolită de ploi.
Un fum înecăcios
Se zăreşte-n grădina
Unde fluturi de toate culorile
Se-ncaieră pentru-o palmă de cer.
De-atîta căldură, cleiul pomilor
Se prelinge în şiroaie transparente
Pe crengile răsucite bezmetic
Ca sub tortură.
Printre pietrele încinse
Se rostogolesc şopîrle
Alungate de copii
În joaca lor fără noimă.
Din odaie se aude toropitor
Zgomotul unor ceasuri vechi.
Tu stai la fereastră
Cu o carte în mîini
Şi capul tău blond
Luminează şi mai mult
Întreaga privelişte.

George Arion

MAREA

Voi zgomote şi rumori
De după-amiază spre seară
Pierind ascuţit în cerul decolorat
Al orelor livide
Cînd scîrţîie mobilele şi
Se drapează cîntînd cabotinii, solitarii,
Nebunii
Anulaţi oraşul, ritmul i-l ucideţi
Şi din memorie ţîşnesc atunci
Lumini noi şi
Ca un pian în flăcări, o
Orgă destrăbălată
Izbucneşte
Marea

Dan Ciachir

DESEN

Desen atent, gravat în lutul calm
se pierde curînd
într-un surîs de femeie.
Alunecă mereu un ochi
prin culorile somnului.
Aproape de cer şi de pămînt
ajunge doar un înţeles de zeu
în interiorul cuvintelor.

Mircea Cristea

CERUL ÎNFLORIT

anotimpul strigă pe străzi
cu sărutul trandafirilor
părul tău
îmi biciuie memoria
ochii tăi miraţi
mă privesc din toate lucrurile
care există şi care nu există
anotimpul strigă pe străzi
dar undeva stă ascuns frigul
nările mele-l simt
frigul are un miros aparte
stă ascuns gata să vină
peste părul tău lung
care cîntă
cerul înflorit
într-o formă ciudată.

Gheorghe Daragiu

DOR DE DRUMEŢIE

Aş vrea popas de mas aici la noapte —
Sus — în tainiţele de pe Ceahlău —
Şi-n plaiuri — jos —
Aici, pe cer cu ape —
În florile de aici —
De pe Drobeta —
Aici — pe dealuri bihorene-n fîn
Să simt prin ierburi cum plaiurile toate
Rotesc în mine dor senin...
Şi-aş vrea popas de mas aici la noapte
Aici, lîngă bulboana de demult —
Pe muşchi umbros de aprig bolovan
Ce-a fost şi el — cu stîncile şi codrii —
Oştean —
Pe vremea lui Ştefan!

Arcadie Donos

ÎNGÎNDURAREA LUNII MAI

În ziua-n care m-aşteptai
Se-ngîndurase luna mai

Şi-ngîndurarea ei trecea
Încet, pe carele cu cai.

Cît de frumoasă ne părea
Avea ceva din cer în ea,

De rouă strălucind pe urma
Prinţeselor fără de prinţi

Ce-şi stăpînesc în pace ţara
Deplinelor făgăduinţi.

Erai acolo, nu erai ?
Se-ngîndurase luna mai

Şi ochii tăi şi ochii mei
Vedeau îngîndurarea ei

Şi-ngîndurarea lunii mai
Trecea pe carele cu cai

Cu frîuri late strălucind
Bătute-n aur şi argint

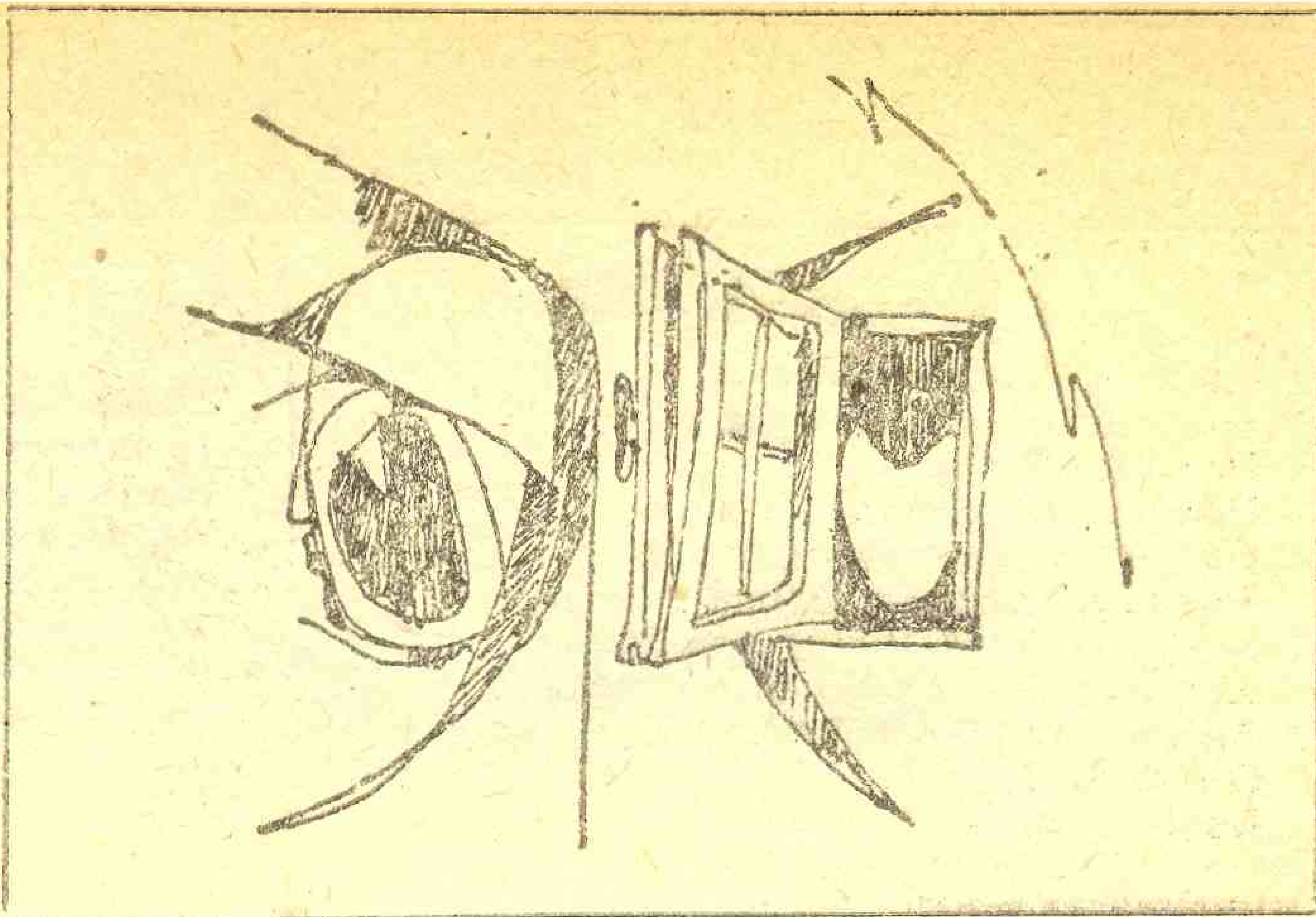
Şi sub privirea tuturor
Sub crengi cu frunze şi cu flori

Trecea prin marele alai
Îngîndurarea lunii mai

Şi-ngîndurarea ei avea
Puterea de-a ne-ngîndura.

În ziua-n care m-aşteptai
Erai acolo, nu erai ?

Dumitru Eliade

OCHII CLOVNULUI

s-a născut ca toţi oamenii
cu două pleoape
dar n-a clipit niciodată
pentru că a vrut
să vadă totul
şi cînd a simţit
că pleoapele lui devin
mai grele decît cuvintele
şi-a smuls pleoapa
ochiului stîng
şi-a îngropat-o în pămînt
şi-a smuls pleoapa
ochiului drept
şi-a îngropat-o în piept

şi fără de pleoape
n-a mai murit niciodată
pentru că văzuse totul.

Miron Georgescu

DELFINARIU

Aplaudaţi cerescul Delfinariu
De-arhangheli zburători, cu-aripi de peşti :
Tritonii-nscrişi prin nimburi îngereşti,
Taifuni zbucniţi printr-un havuz de bariu !

Dresaj uranian — bagheta-n deşti,
Vals orchestrînd — sublim precît hilariu ! —
Sirenele-n balans parcă-mi apariu,
Ca lui Ulise-n mitice poveşti !

Cînd Zeul Dirijor pe frunţi i-atinge
Şi-i gîdilă cu deştiul sub pomete,
Heruvii, fericiţi, stîrnesc comete,
Jonglează-n bot-ţugui celesta minge !

Drept premiu, cerul le azvîrle-o nadă
Şi-o prind — monumental proptiţi
în coadă !

Tudor George

DAR O IUBIRE

Un cîntec o, iubita mea un cîntec
înseamnă o tristeţe calmă
statornică pedeapsă pentru suflet
cum sîngele statornic încălzeşte
dorinţa noastră de pămînt

cuvîntul o, iubita mea cuvîntul
e timpul condensat cu insistenţă
şi-n calea altora ascuns
o densitate aspră care naşte
în spaţii vaste-un început

dar o iubire e ca o speranţă
ce încolţeşte iarba după ploi
statornică lumină pentru suflet
cum sîngele statornic încălzeşte
fiinţa noastră de acum

Gabriel Iuga

RONDELUL MĂRII DIN SÎNGE

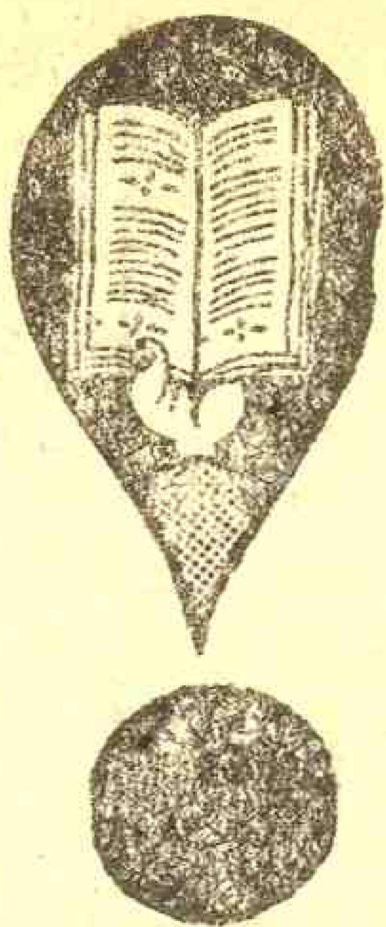
Cu marea-n sînge an de an
Visîndu-i aspra ei mătasă
Mă coboram răsăritean
Cast pețitor la o aleasă

Dar eu tot singur și profan
Nădăjduiam solară masă
Cu marea-n sînge an de an
Visîndu-i aspra ei mătasă

Era tumult marmorean —
Madonă taină aburoasă
O straniu fecioresc liman
Netulburata mea mireasă...

Cu marea-n sînge an de an

Pan Izverna

SONET

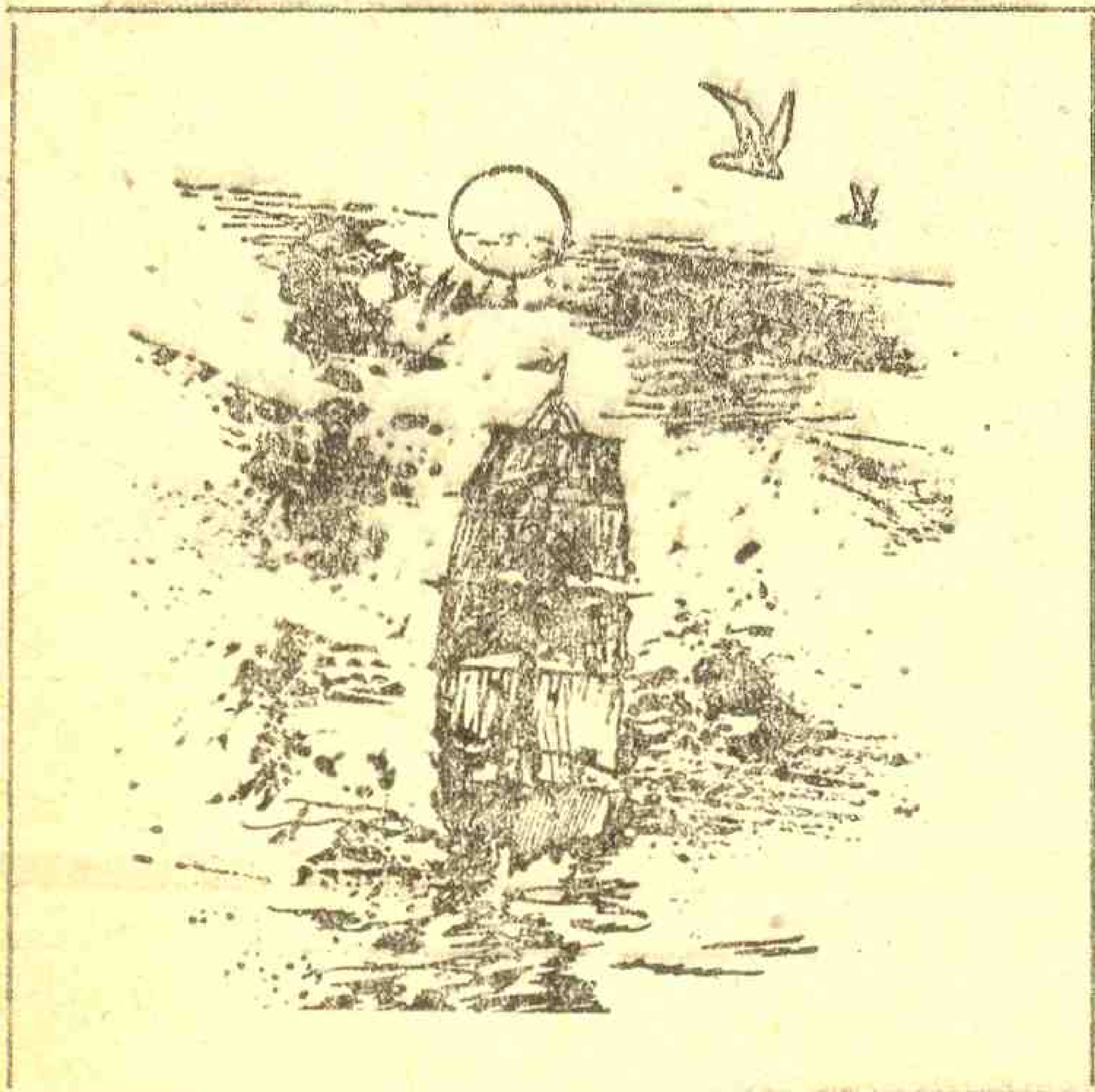
Cîinii amintirii latră-n os,
Amăgiți de pasul tău, femeie,
Risipit în liniști de moschee
Ori zidit în marmuri, maiestuos...

Noaptea însetată de trofee
Scripeții stelari îi trage-n jos,
Răsucind în ochiul lor sticlos
Lucitor miracol, ca o cheie...

Dintr-un țărm ca strigătul vibrînd
(În adîncuri lespezi stau să cadă)
Cîinii nopții au ieșit în vînt,

Ascuțindu-și poftele, să vadă
Cine, cu talazuri în cuvînt,
Îți răsfață somnul de naiadă...

Dragomir Magdin

AȘTEPTARE

Te-aștept de patru anotimpuri
Se-așează gaițe pe-un zid
Cad mere acre în livadă
Eu fug la ușă s-o deschid

Odată cu cerneala timpul
Din două călimări a curs
Și fala mi se tăvălește
Ca în zăpezi un pui de urs

Presimt că lacăte de aur
Au înflorit la tine-n pîntec
Și că un viscol de cuvinte
Din țipăt a trecut în cîntec

Te văd împrăștiind miresme
Vînzînd săruturi în alcov
Și rup hîrtiile pe care
Ți-am desenat furoul mov

Ion Lotreanu

AFLÎND CĂ SE MOARE

Ieșea duminica și-i punea pe toți
pe genunchi,
linia dreaptă o făcea triunghi,
gemeau ființele pieritoare,
aflînd că se moare,
aflînd că se moare,
rîdeau ființele cîntînd,
aflînd că sînt secunde...

Dan Manole

COSTUME DE BAIE

Amiază eternă — văpaie-n văpaie :
Trec tinere fete-n costume de baie,
Iar unda, rănită, sub talpă tresare
Mușcîndu-le glezna cu lanțuri de sare.

Secunda de aur sculptează-n lumină,
Aceeași secundă destramă statui ;
Din scoici risipite, o briză felină,
Le zvîrle-n obraji o perdea de pistrui.

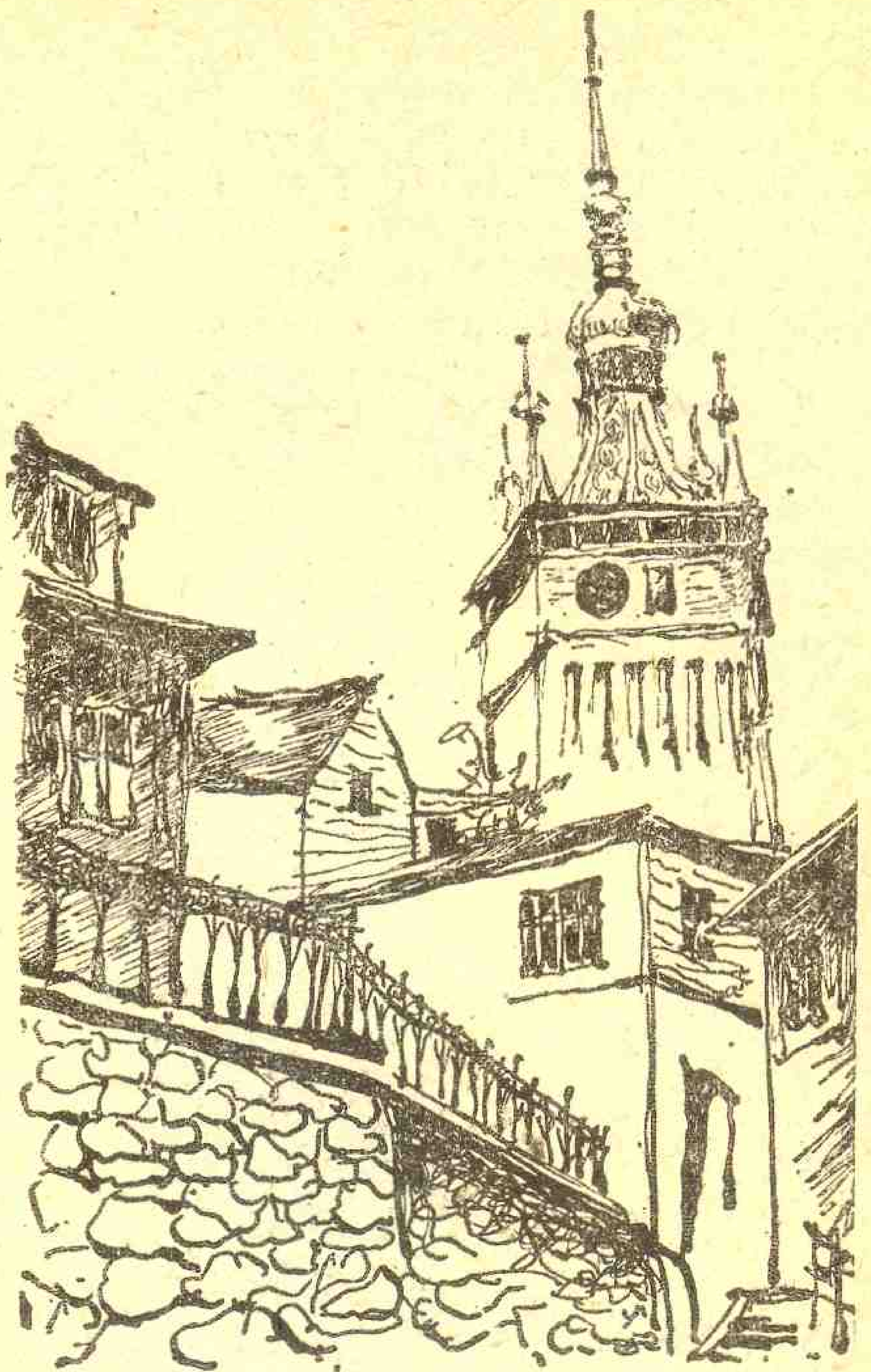
Prin umbrele lor în părelnice straie
Din valve nisipul migrează-n castele ;
Costumele numai, costume de baie,
Alunecă-n marea pupilelor mele...

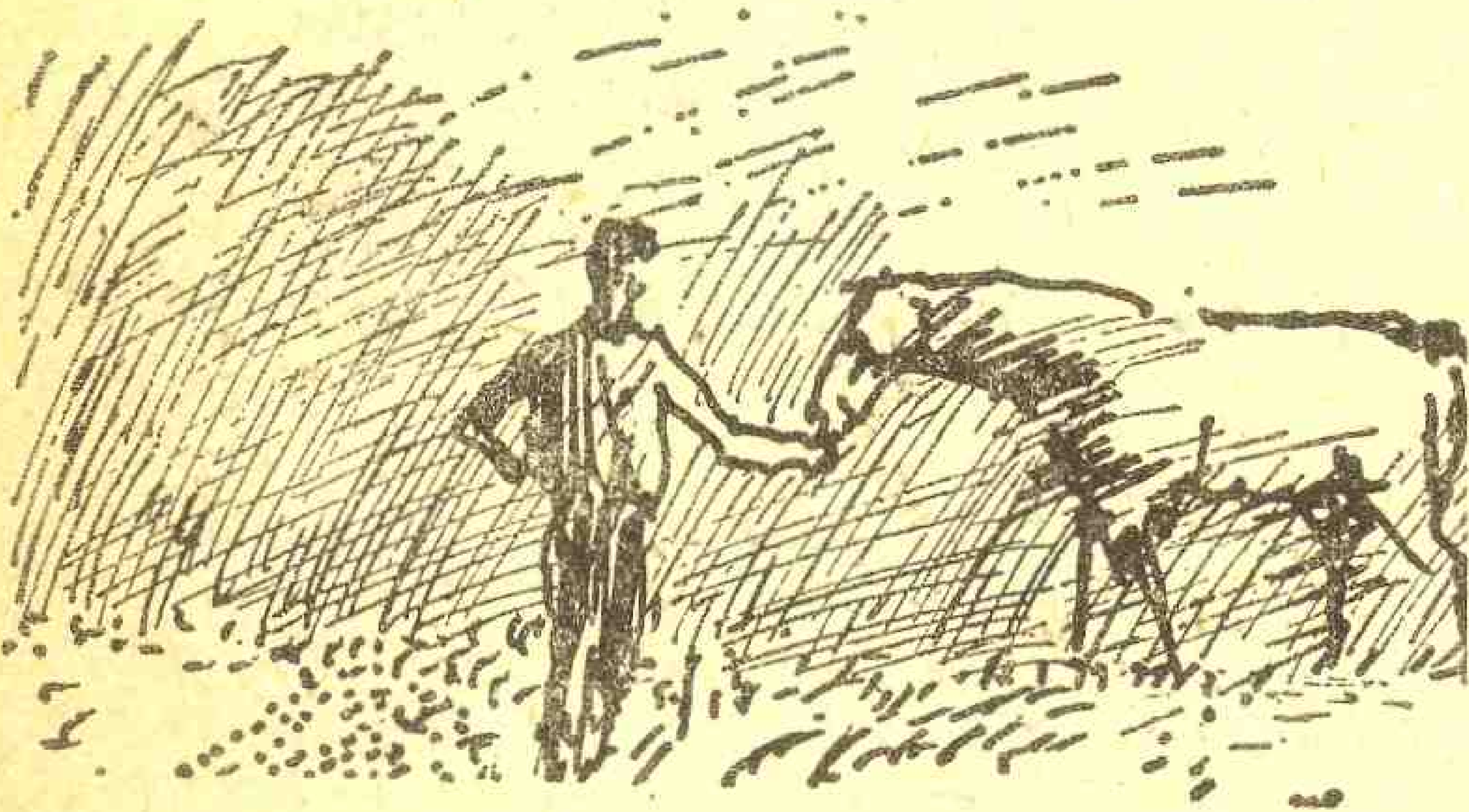
Toma Michinici

POEM FREIBURGHEZ

Europa şi-a trăit apogeul.
Oamenii ei au început să uite
Să mai citească şi să mai scrie.
Trăiesc perfect, fără nici un sentiment
De vină sau de datorie,
Fără urmă de poezie.
În casele lor goale, bogate-sepulchral
Vor năvăli în curînd rasele termofoare
Şi vor mînca vechea civilizaţie.
În locul lor vor clădi muşuroaie
Şi se vor hrăni cu rămăşiţe şi cu erzaţuri.
Naţiunile sînt pe cale de dispariţie.
Culturile lor vor cădea-n amintire
Şi ce va mai rămîne din vechiul
concept al frumosului
Va avea altă faţă.
Noua eră a postatomului
Va mai dăinui un milion şapte sute
optzeci şi trei de ani
Apoi pămîntul se va sfărîma
Risipindu-se-n spaţiu ca un bulgăre
de cenuşă.
Să trăieşti e din ce în ce mai mult un curaj.
O părere de rău e să mori
Cu toate că nu e nici o împlinire
Mai desăvîrşită ca-n moarte.
Să te-nchizi între patru pereţi
Şi să nu se audă nimic din afară
Iar pămîntul sub tine să se scufunde
Ca un lift ce-ar cădea.
Toate gîndurile să fie gîndite
Şi toţi străinii să fie cunoscuţi
Toate femeile necunoscute
Şi toate dorurile apuse demult.
Şi să uiţi şi să uiţi şi să uiţi.
Freiburg i. Br., 18.1.81

Gavril Matei Albastru

PLOAIA

Din ce oraş sînteţi, fraţilor ?
Pe toate zidurile bătăliile
lui Alexandru

pe toate zidurile se sfîrşeşte
strigînd
Alexandru.

De unde ploaia asta
în oraşul de lîngă munţii Dobrogei ?
Pe-aici a trecut Alexandru cel Mare.

Ce ploaie, zeule
ce izbăvire de aur
venind peste marea cenuşă.

Ce ploaie, zeule
şi ce mai curg pe ziduri bătăliile lui Alexandru
şi ce mai bat în aer sceptrele de apă

şi ce mai scînteiază cele o mie de picioare de
apă
ale lui Ducipal.
Fete de piatră rîd încet pe străzi.

şi sîntem toţi din oraşul neîmblînzitului
Alexandru
şi sîntem tineri şi strălucitori de ploaie
ca marele Alexandru cel mort.

Şi bate soarele
stîlpii se fac de sticlă
oraşul, o cîmpie plină de stîlpi de sticlă

pămîntul e atît de străveziu
încît zărim strălucind
banii de aur de pe ochii morţilor.

Florin Mugur

COPILUL NECUNOSCUT

Mă doare iar copilul necunoscut
al veştii ce-aduse cearcănului ridul
cătuşă de aur lasciv adormită pe lut
copiată de cercul ce-mprejmuie vidul

Mă-nlănţuie vraja, sînt îndurerată
de primăvara care dînd muguri mă
va elibera
de strînsoarea fragilă, de cruce
de obsesia soarelui, de minunea ta.

Lucia Negoiţă

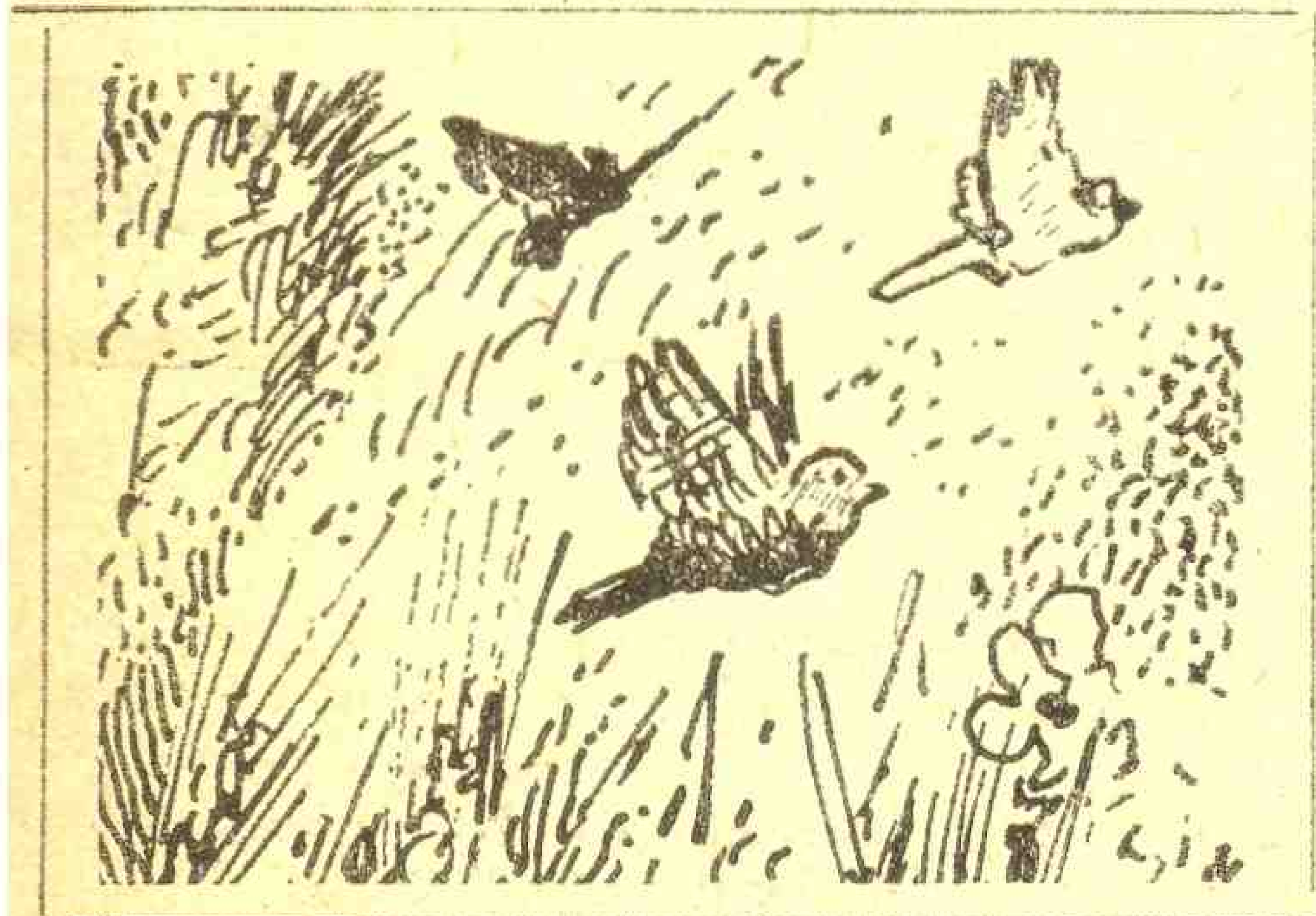
CU PICIOARELE ÎN APĂ

Mă încîntă profilul tău transparent
Ezitînd între roşeaţă şi impertinenţă

Din ochiul tău s-a furişat un peşte
Ori poate gîndul ascuns

Eşti tînără domnişoară pletoasă
Ai vîrsta la care ai putea să iubeşti
Ai vîrsta la care aş putea să te-alint
cu cuvinte frumoase
Alături de tine orice cuvînt e frumos.

Vasile Popa

DEFINIŢIE

Tu eşti durerea din mine
albă
nesfîrşit de albă,
chinuitoare
ca şi tăietura firului de iarbă
în degetul inelar.
Tu eşti durerea
surdă
ca şi tăietura colţului de pîine.
Să mă izvorăsc
ca o fereastră
cuprinzînd petec de cer
în încăpere
Tu eşti firea
durerii de iubire.

Viorel T. Sălăgean

MARINĂ

Antinei Mateescu

Acum, cînd mi-e sufletul navă pe cale
de valuri eterne dansînd în furtuni,
fii tu întruparea speratei minuni —
primeşte-mă-n marea privirilor tale...

Acum, cînd refluxul părerii de rău
spre zări neştiute mă poartă-n derivă,
fii tu condamnarea mea definitivă —
ascunde-mă-n golful surîsului tău...

Acum, cînd îmi pare că-i tot mai tîrziu
semnal să trimit spre eterele pale,
fii tu semnul invers al notei de jale
ce face din cer şi din mare pustiu —

şi pentru o vreme ce n-am s-o mai ştiu,
păstrează-mă-n portul memoriei tale...

CA MINE, IERI — TU, MÎINE...

Aceleiaşi A.M.

Cu sufletul cuprins de elegie
cînd viaţa îţi va fi la jumătate,
vei vrea să retrăieşti zilele toate
din minunata ta copilărie.

Vei vrea să-ntorci de unde nu se ştie
privirile sclipind de puritate
pantofii rupţi, rochiţa roasă-n coate
în joaca terminată la chindie...

...Ceva-ţi va spune, însă, că-n zadar
trimis-ai gîndul într-un zbor hoinar
să-ţi readucă ziua de april ;

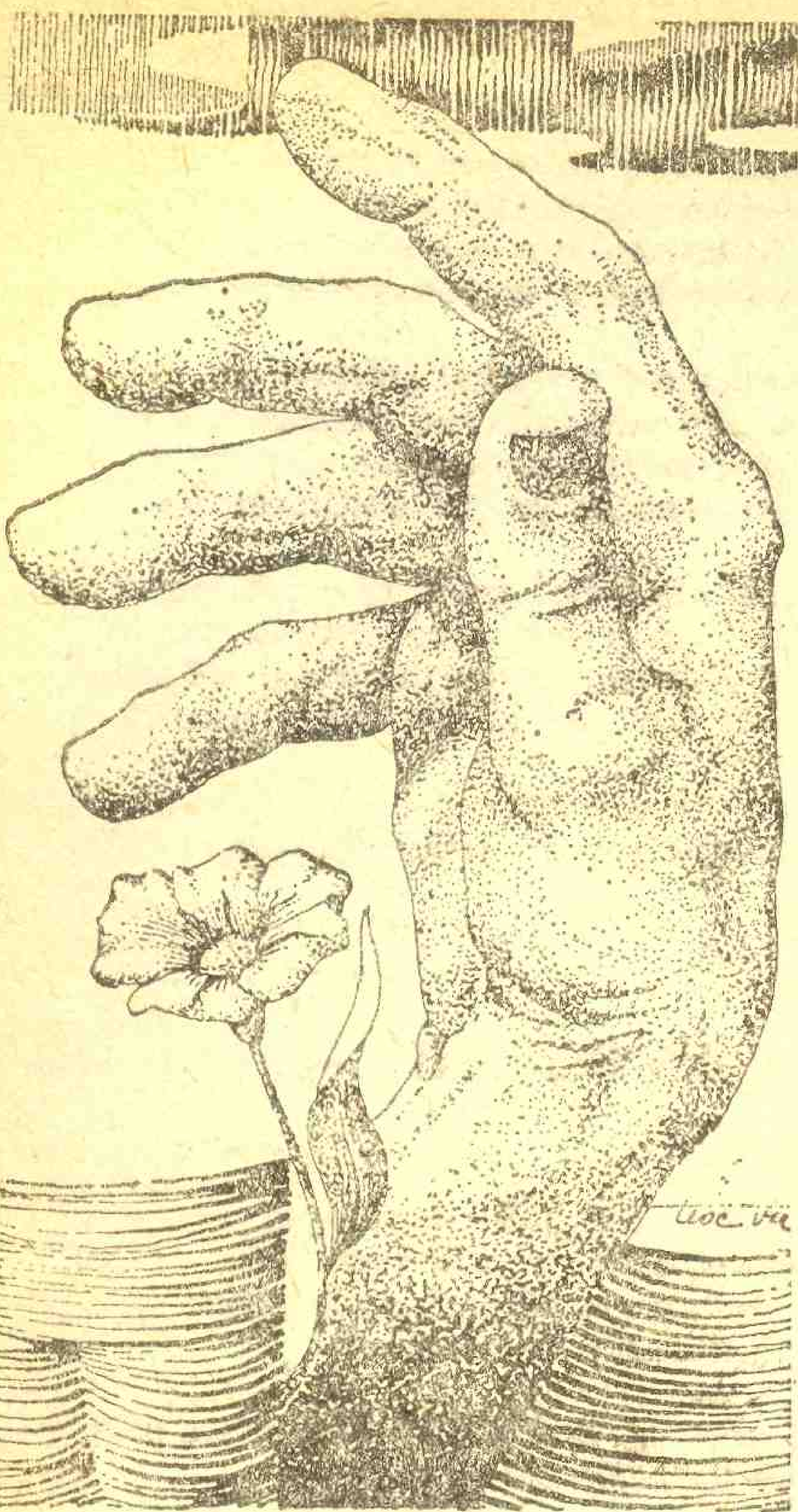
Da, da — prea bine ştii că toate-aceste
le vei găsi aevea, nu-n poveste,
atunci cînd vei avea primul copil...

Sandu Ştefănescu

BALADĂ

Spînzurat între hoţi
era păzit de ostrogoţi
citii asta-ntr-o carte
fără cuvinte sau moarte
pe loc deveni de lemn
un fel de ţintă ori semn
trecu unu şi mă văzu
mă luă şi-n cap mă bătu
de-ajunsei îngropat pîn-la brîu
lîngă un lan de secară ori grîu
pasămite eram o sperietoare
de ciori şi alte vieţuitoare
ţeapăn rămas într-o doară
seara se-ncinge lăptoasă şi chioară
pe ochii tăciuni
ce sar din orbite nebuni.

Marius Vulpe

SCRISOARE

Lasă că-ți scriu mai ai și tu răbdare
s-o îndulci și focul în amnare
și sîngerînd luceferi pe grătare
va fi și-o pace întrele popoare

vino în vîrful razelor de soare
privește-n valea lumii curgătoare
cum ostenește patima-n cuptoare
și se urzește chefu-n cîrciumioare

e loc de muncă încă în picioare
se plictisește osu-n osuare
dar șoimu-abia așteaptă să coboare
într-o săgeată necuvîntătoare

și să apuce friguros în stare
ori o idee ori o întrebare
de-ngrijorare însuflețitoare
șoimul cu ghearele în zare

șoimul plantat cu dărnicie mare
în bucuria de a fi chemare
spre-o dragoste mereu devastatoare
de pace între oameni și amnare.

Ion Nicolescu

IUBIREA DE EMINESCU
(Întrebări și răspunsuri)

Ce este iubirea de Eminescu ?

Iubirea de Eminescu este un mod fericit de-a respira al celor născuți întru Limba română.

De cînd durează iubirea de Eminescu ?

Iubirea de Eminescu durează dinainte de a se naște Eminescu.
În carnea noastră dintotdeauna a existat cifrul numelui său.

Deci nașterea lui Eminescu nu este o întîmplare ?

Dacă Eminescu nu s-ar fi născut, l-am fi inventat ; dacă noi nu ne-am fi născut, ne-ar fi inventat.

Se poate întîmpla uitarea de Eminescu ?

Nu, pentru că el este sinele nostru și poezia lui lucrează în noi precum anticorpii într-un organism, ferindu-ne de îmbolnăvire.

Se poate spune că Eminescu are darul de a vindeca ?

Existența poeziei se explică și prin natura ei vindecătoare. În acest sens și Eminescu este un vindecător. El ne-a vindecat de tînjirea de-a locui alte limbi, universale. Prin fapta lui ne-a demonstrat că născuții întru Limba română nu sînt nicidecum mai săraci decît alții.

Iubirea de Eminescu nu exclude iubirea de alți poeți ?

Prin însăși existența sa, Eminescu presupune nașterea altor poeți. Eminescu singur este de neconceput. Fiind Iubire, el este incapabil de ură. Pentru a fi ceea ce este, nașterea altor poeți devine o necesitate, după cum iubirea de alți poeți întreține iubirea de Eminescu.

Se poate vorbi deci de un „efect Eminescu" ?

Se poate vorbi, înțelegînd forța de regenerare pe care a declanșat-o în organismul poeziei române. El este o sursă de energie inepuizabilă, un perpetuum mobile creator de mitologii de dimensiunea unui neam.

Cum ar suna enunțul unei astfel de mitologii ?

Limba română este de natură eminesciană.

Înseamnă că iubirea de Eminescu e fără limite ?

Dacă asta înseamnă a răsări și a apune întru Limba română, atunci iubirea de Eminescu e fără limite.

Dan Verona

APLEACĂ-TE

Apleacă-te,
lumina în spirală
latră la lună.
spasme de noapte
migrenele asediază soclul
din cetatea Umilinței.

Lanțul dintre ură și dragoste
ruginește ca un inel
într-o oală de pămînt nears.

Ioana Proca

PĂDUREA

Apleacă-te,
insultă adusă rîndunelelor
e îmblînzirea noroiului
așezat pe gleznele
căpriorilor buimăciți de noapte.

Risipită-i răcoarea pădurii
sub vînătaia de ieri a securii
și nimeni n-o plînge, n-o cheamă
și leacuri nu-i pune pe rană.

Și cîntecul ei s-a topit
înainte de asfințit —
cîntecul ei de altistă
și cînt de fecioară tristă.

Iar culoarea demult i s-a frînt
și n-a mai venit nici-un vînt
s-au întors toate din drum
nu mai au să-n nopteze acum.

Nici miros nu mai are pădurea
i l-a rătăcit tot securea
și ploaia în hohot, nici ea
să mai vină s-o scalde nu vrea.

Iar umbra e-acum cerșetoare
se roagă-n genunchi după soare —
soție în doliu prelung
sau mamă jelindu-și un prunc.
Risipită-i răcoarea pădurii
sub vînătaia de ieri a securii
și nimeni n-o plînge, n-o cheamă
și leacuri nu-i pune pe rană.

Vasile Smărăndescu

Théophile Gautier

MANSARDA

Văd din balconu-mi o mansardă
Între burlane cocoțată
Unde-o pisică, vrînd s-o piardă,
Pîndește-o pasăre-nsetată.

Mințind precum un autor
Ca s-o gătesc a bunăstare
La fereastră i-aș face ușor
Din măzăriche-un cadru mare,

Și aș putea pe Rigolette
Arăta-o-n mica-i oglindă,
Cu ape reflectînd secret
Un ochi din fața-i surîzîndă ;

C-o rochie fără agrafă
Cu pieptul gol și păru-n vînt
Margot stropind dintr-o carafă
Grădina doar o glastră-avînd ;

Sau cum un biet poet scandînd
A sale versuri sibiline
Și spre Montmartre contemplînd
Mori de vînt de pe colină.

Oh, dar mansarda mea există
Volbura pîn'la ea nu suie
Geamu-și holbă-albeața-i tristă
Subt grinda putredă, vierzuie...

Pentru artist sau o cocotă,
Pentru un văduv ori holtei
Mansarda-i nevrednică grotă
Podu-i frumos doar în cîntecul ei.

Subt coperișul-scund ungher
Frunți s-aplecau într-un sărut
Iubirea-avea un pat de fier
Venea la taină în trecut.

Plăcerea spre-a o vătui
Ziduri le vream capitonate,
Valuri dantelă-ar trebui,
Paturi de Mombro sculptate.

De nopți Margot nu vine-acasă
Pe Bréda-ntîrzie-n tumult
Și Rigolettei nu-i mai pasă,
Rezeda s-a-ntristat de mult.

Poetu-i obosit și gol
Din zbor nu mai vînează rime,
Cerul l-a dat pentru-un subsol
Și scrie la foi anonime.

Mai vezi rezemată la geam
O babă c-un uscat profil,
Predicîndu-i Minetei infam,
Trăgînd de un fir, mereu, inutil.

În românește de Pan Izverna

Jean Tardieu

MILIARDARUL

John se îndrepta cu o tavă
Pe care era o navă.

Domnu-ntins într-un halat
s-a foit și-a comandat :
„Pune asta lîngă pat
vreau să termin de fumat."

Peste o oră John revine :
geamul însă e deschis
și în pat nu mai e nimeni,
totul dispărut ca-n vis
și nimic nimic pe tavă.

— Domnu' a plecat pe navă.

CONVERSAȚIE

Cum mai merge pe pămînt ?
— Merge, merge de minune.

Cîinii tot cu nasu-n vînt ?
— Har Domnului, cum se spune

Și norii ?
— Plutesc.
Vulcanii ?
— Țîșnesc

Fluviile ?
— Curg.

Orele ?
— Se scurg.

Inima ta ?
— E supărată
primăvara a fost prea verde
și-a mîncat multă salată.

Pierre Béarn

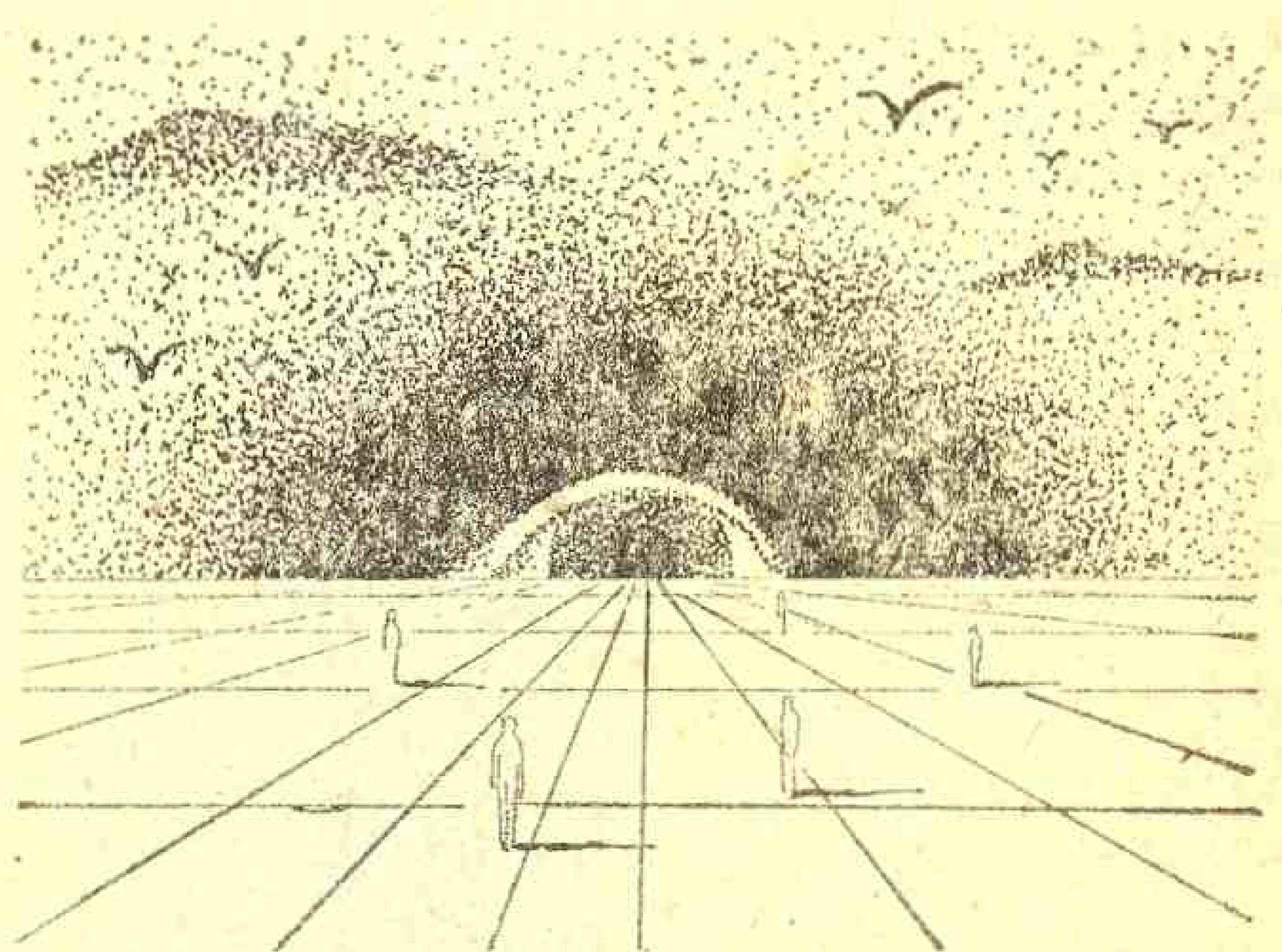
PĂIANJENII ȘI PROVERBELE

Paianjen de dimineață — necaz,
gîndea un pui de gărgăriță
încercînd să-și elibereze aripile.

Paianjen de prînz — grijă,
pufnea un șoarece de supărare
văzînd pisica lîngă a sa iubită.

Paianjen de seară — speranță,
spunea amnarului scînteia
murind în vîntul grădinii.

Dar paianjenul în nacela sa
prizonier pe viață de foame
visa să fie rîndunică.

Raymond Queneau

LECȚIA LUCRURILOR

Veniți, puișori
așezați-vă
veți învăța
despre ou
de unde
toți veniți, puișori

Oul este rotund
dar nu cu totul
El ar fi mai curînd
ovoid
cu o carapace
și de acolo veniți toți, puișori

El este alb
pentru rasa voastră
crem sau chiar portocaliu
uneori cu un
fir de pai lipit
dar acesta
este un supliment.

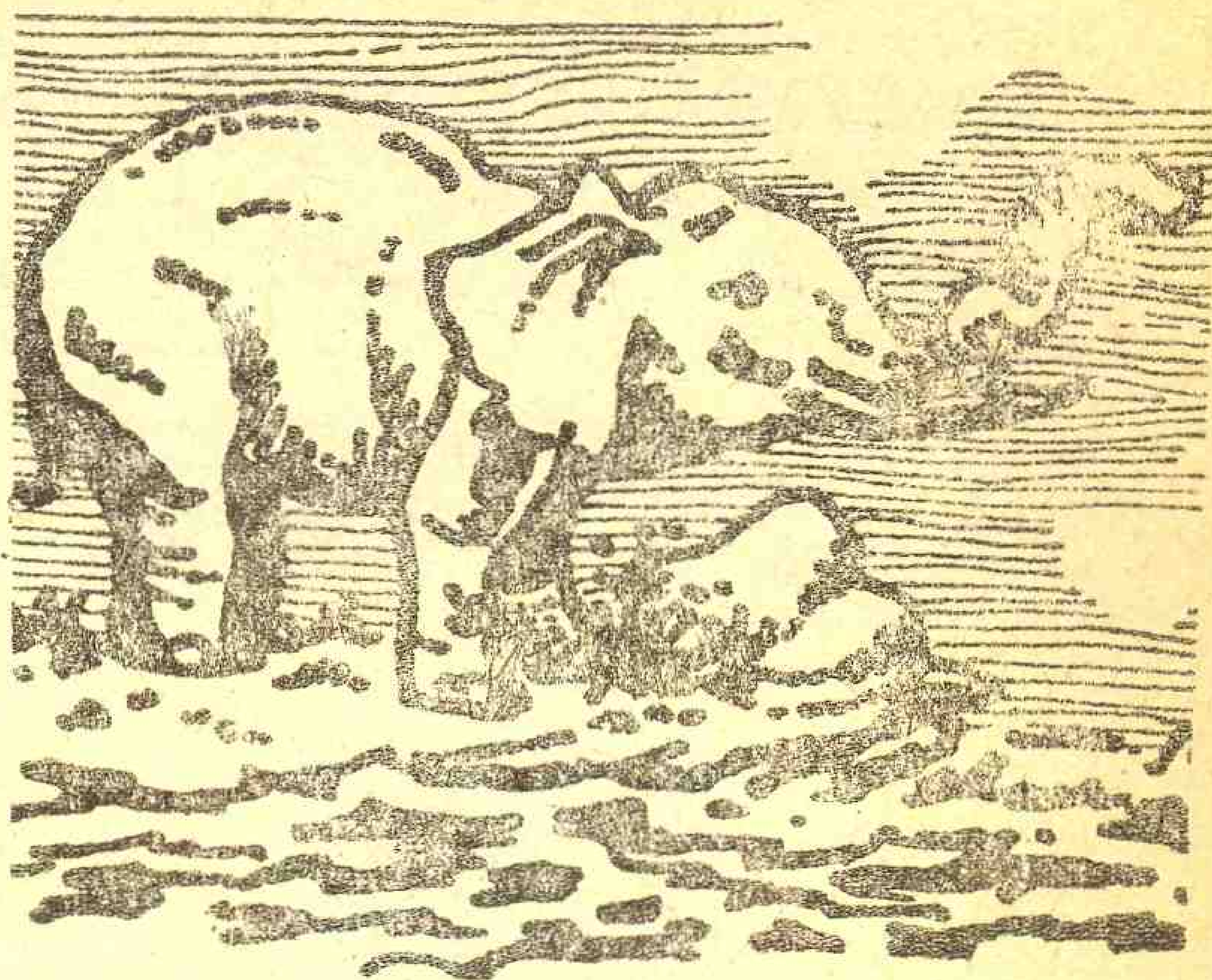
In interior există

Dar ca să vedem
trebuie să-l spargem
și atunci de unde — voi, puișori — ați ieși ?

Traducere de Sanda Ungureanu

ÎNTOARCERE-N COPILĂRIE

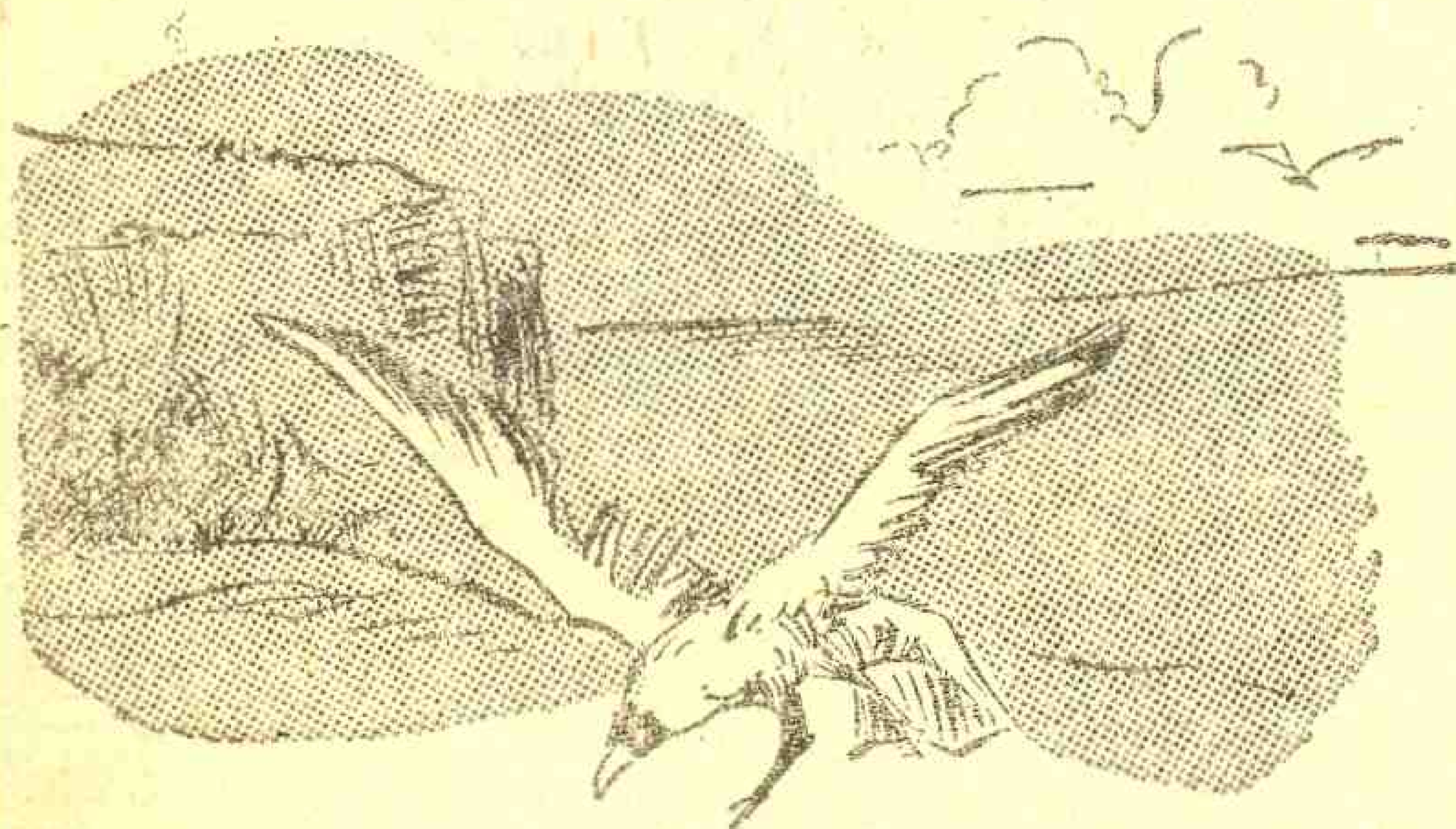
Intoarce-mă-n copilărie,
Dă-mi viață, astăzi alt destin,
să pot zbura ca un delfin
pe pînza mărilor pustie.
Să fiu un ied. Un ied de fum
și ochii mei mirați să pască
aroma ierbii nefirească
țîșnind la margine de drum.
Pur ca o lacrimă de fată
să-mi fie sufletul fragil,
să înfloresc ca în april
magnolia imaculată.
Intoarce-mă-n copilărie
viață, dă-mi din cîte am
candoarea clipei cînd eram
sortit zăpezii pe vecie.
Să cad pe crini ca roua rece
și dînșii cu mirosul lor
ca moartea de otrăvitor
să creadă că-i un vînt ce trece
din vremea-vremilor, în zbor...

ELEFANȚII MURIND

Bătrînii elefanți scăpați din raza
privirilor ce nu-i mai văd, se duc
domoli și demni și muți înspre oaza
desprinderii de inimă și trup
și chingi de fier sau mantii vechi își rup
și se dizolvă-nspăimîntînd amiaza.

Urechile imense și imune
ascultă ritmul marelui apus
și devotați destinului impus
se duc acolo unde toți s-au dus
să piară puri și nevăzuți de lume
învăluiți în neguri și în spume.
Bătrînii elefanți cînd vor, se duc...
Puterea lor rămîne-n mica turmă,
ei sînt sinucigașii fără urmă
cu fildeșul intact care mai scurmă
pămîntul deschizîndu-se năuc.
Bătrînii elefanți cînd simt, se duc...

PASĂREA DE ACASĂ

Ea vine seara și n-o chem
și de suflarea ei mă tem.
Și mă prefac că-s mort și surd
cînd pe la geamuri o aud.
Ea n-are trup, ea e un fel
de crin cu aerul în el.
Ea n-are ochi și-n două părți
poartă inele mari, de morți.
O văd și ea mă vede, știu
prin geamul rece și pustiu.
Prelungă ca o frunză grea
se-așează-ncet pe fruntea mea,
apoi se mută mai în jos
spre-al tîmplei vulnerabil os,
apoi spre coaste, pînă cînd
o simt cu ghearele strîngînd.
Și tace-atît de mult și greu
c-aud cum plînge dumnezeu...

Cînd vine seara mă despart de toți.
Cobor într-un adînc fără de nume
pe unde umblă singuri, prieteni morți
și-ascultă mersul stelelor prin lume.
Ies din armura țeapănă și grea
ca un războinic ostenit de lupte
a cărui mînă cu falange rupte
renvie pentru lupta cea mai grea.

INUTILITATE

Nu-mi număra coastele, lasă-mă
trist și culcat pe o parte.
Trupul mi-e aici, pe pămînt,
sîngele mult mai departe.

Nu-mi mai desfă pleoapele, lasă-le,
ele-s ceruite paftale.
Poeți sînt toți blestemați
să aibă, noaptea, orbitele goale.

Nu-mi căuta nici inima,
ea s-a ascuns speriată,
mai demult, într-un miel aburos,
și nu s-a mai întors niciodată.

Mircea Micu

A ȘAPTEA SCRISOARE DE IUBIRE DIN 21 DE POEME

I

Copiii mei
își amintesc numai liniștea
cu care-i îndemnai :
fii blînd ! fii blînd !
ca să fii bun ;
la fel îi vorbeai numai Lunii
cînd avea cearcăn.

II

Gloria occidentului
nu stă nici în domurile
negre de timp
nici în mașinile cu energii
tot mai perfide
nici în libertatea opiniei sugerate.
Gloria occidentului
stă într-un amurg implacabil
și în credința în Omul
născut în Răsărit.

III

Cîrtițele — încă din primul an
al plecării tale
ți-au sesizat absența
și-au arat pe dedesubt
astfel că fiecare pas de pămînt
de sub numele tău
s-a umplut de movile
fine ca nisipul.

IV

După cum s-a constatat de curînd
legea talionului nu mai corespunde
epocii actuale, adică nu se aplică naiv,
ar fi fost de altfel o plictiseală de moarte
ca pentru un dinte
să se smulgă un dinte,
conflictul ar fi durat astfel
la nesfîrșit ;
acum celui ce a tăiat un deget
i se taie capul,
pentru a se respecta strict
raportul de unu la unu.

V

Din cînd în cînd
mă întorc pe pămîntul
unde ți-ai petrecut viața ;
în curte sub nucul uscat
un cerșetor
pansează lupi răniți și bătrîni
și-i apără
de cîinii unor străini
porniți la vînătoare.

VI

Am văzut Nilul și izvoarele sale
cum țîșnesc dintr-o gură albastră
pe ale cărei buze alunecă
pururi ca raful de roată
un șarpe cu pielea de aur.

VII

Siajul vapoarelor
care se duc la tine
lărgește marea mult spre țărm
iar în față trecutul plutirii
și plutitoarele
o-ngustează extrem
încît o mai vedem
numai ca fluviu
numai ca rîu sau o dîră
la capătul căreia punctul
dispare deodată ca visul.

VIII

Iar m-ai privit cu grija ta cea mare
doreai poate să vin la tine,
fiindcă m-am întîlnit
cu taurul de fier
și pieptul meu e-acum aprins
ca țărmul bombardat de soare.

IX

Apa — în care s-a înecat
calul tău cel frumos,
în fiecare noapte
cînd ajunge în dreptul casei
noastre de pe deal
se oprește o clipă ignorînd gravitația
se ridică în picioare și nechează
apoi cade ca tunetul
alergînd peste maluri
și intră în pămînt de spaima
că ai putea să cobori s-o biciuiești
precum în Carte Moise Marea.

X

Să nu te miri
dacă-l vei întîlni pe unul Marcu
din Țara de Sus,
deși din cea mai fragedă vîrstă
el a fost pus în subsoluri
să deschidă guri,
să nu te miri — fiindcă după aceea
întîlnindu-l în Codrii Vlăsiei
l-am văzut deseori în genunchi
în fața unui mesteacăn,
plîngea implorînd : luați-mă crengi,
legați-mă în vîrful pădurii
să se sature vulturii toți.

XI

Dacă întîrziai încă o vreme aici
am fi analizat împreună fenomenul
sau nebunia din iarna trecută,
cînd zăpada era de un metru
și din cauza gerului

vițeii înghețaseră-n vaci ;
cu tot frigul în ziua de douăzeci și unu
la prînz la aceeași oră în același minut
și-n aceeași secundă,
fără a se fi pus de acord în vreun fel —
femeile din toate casele
au turnat apă în sobe și
focurile toate s-au stins.
Mai tîrziu am refuzat să cred
în scrisorile ce mă anunțau
că pînă spre seară
s-a făcut vară de-a binelea
iar cireșii prunii și merii
alergau nebuni prin grădini.

XII

Cînd ți-am citit Procesul *și* Castelul
mi-ai spus că există o astfel de lume,
fiindcă întîlniseși adesea momente
și oameni care nu înțelegeau
ce vor ceilalți
și nici măcar cine sînt ei înșiși
iar cînd ți-am tradus
primul titlu din Kafka —
O colivie mergea să caute o pasăre —
ai strigat cu durere
o, ce trist era omul acela,
el era pasărea și ceilalți — colivia.

XIII

Octombrie — a venit ursuz
cu ploile sale mărunte ; crivățul este
împins prin pompe continentale
încît mă tem că porumbul
o să facă floare
și va putrezi pînă la vară.

XIV

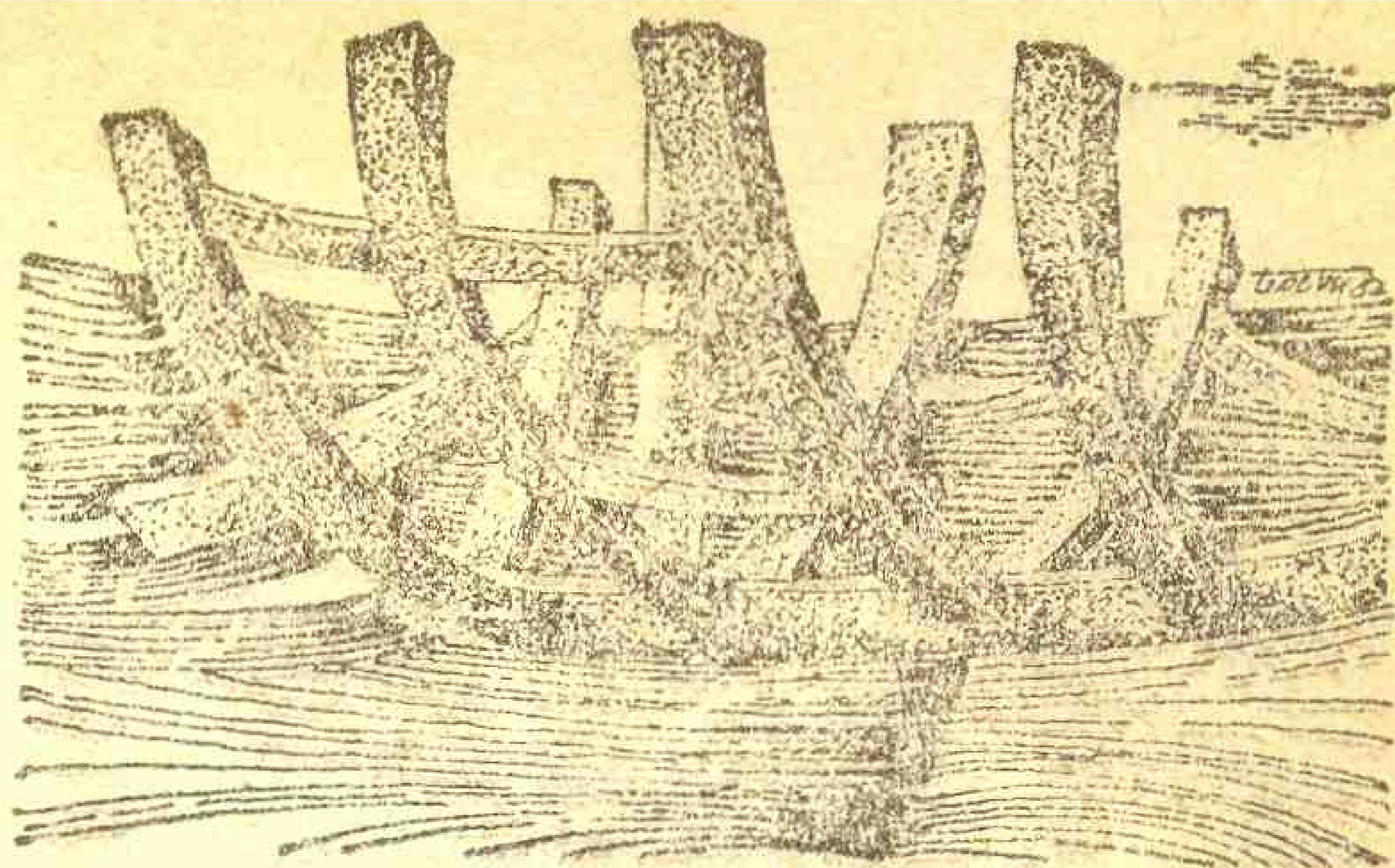
Acest ritm de litanie,
bătrîna mea tînguire —
n-au să te poată
smulge din moarte.

XV

Ne-au mai înviorat păsările
care se duc spre țările calde
dar marinarii povestesc
despre etajele mării cum se înalță
brusc și înghit meteori
în drumul lor spre Lună.

XVI

La întrebarea : ce va fi de acum înainte ?
computerul (cumpărat cu un preț
mai mare decît al urbei noastre)
a început să rîdă în hohote
apoi să plîngă tremurînd
cu toate luminile,
și dansa ca un clown
în jurul femeii ce-i pusese întrebarea
pînă cînd s-a auzit
o prăbușire muzicală
și fumul ca o umbrelă
a trecut prin tavan fluierînd.

XVII

Cu toate că frigul
s-a întins de la răsărit
pînă la apusul soarelui,
Țara copiilor a primit primii fulgi
cu o bucurie de nedescris.

XVIII

Bătrînul care semăna cu tine
m-a sfătuit să nu fiu trist
nici din cauza celor vii
nici din cauza celor duși
fiindcă moartea
înzdrăvenește în veci de veci
punctul maxim —
de care atîrnă stelele și planetele
precum ciorchinii.

XIX

Azi noapte alergam cu mașina
spre poalele muntelui vînăt,
cum te-ndepărtai ca un stîlp de lumină
brazii se aplecaseră unii spre alții
ca o cunună deasupră-ți
și din tunelul ce se clătina
ca o țeavă enormă de tun
îmi făceai semn să m-apropii
pînă cînd m-am trezit
cu pieptul sudat pe ceafa
animalului de vînăt oțel.

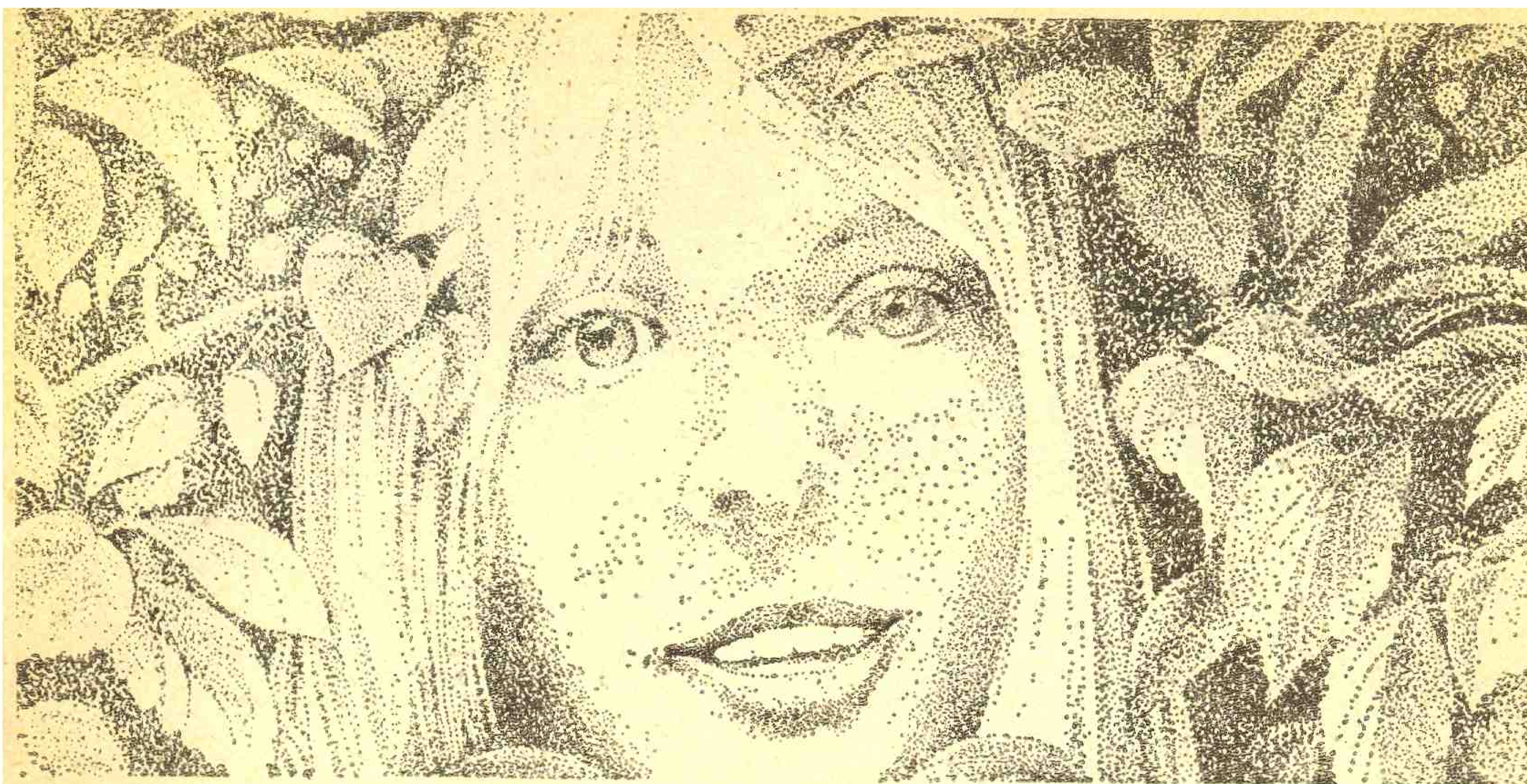
XX

Ce-ar fi fost dacă nu eram —
nici tu nici eu
nu ne-am fi cunoscut
numai pustiul ar fi țiuit
sub cămila arsă de sete
lîngă beduinul a cărui carne
fierbe sub razele nămesite.

XXI

Noaptea, mai ales noaptea simt
cum lumea în care întîrzii eu
și lumea în care ai ajuns tu
intră și adorm
una în alta preț de-o secundă,
timp de o viață
apoi se părăsesc fără veste
precum copiii cînd ies din casă
la joacă.

Gheorghe Pituț

SFÎRŞIT DE SERIE

Sfîrşit de serie-am ajuns, ratare
a zahărului convertit în. sare,
cu mine, uite, a pierit o şansă
n-am ajuns lut ci veştedă faianţă.

Nimic din tot ce sînt n-are urmare,
întîiul sînt ? Eu m-am voit oricare
şi-ncerc nesăbuita cutezanţă
de-a mă zidi, însingurat, în stanţă...

Desperecheat, dar nu fără pereche,
mi-adaug şirul zilelor umile
unei poveşti de la-nceputuri veche.

Glasul-copil nu-l ştie-a mea ureche
şi dintr-atîtea vorbe inutile
măcar pe una o păstrez : copile !...

ACEST TIPAR

Acest tipar de carne-mi mai îndură
dogite oase, vreascuri de strînsură
şi nervii — ierbi de marmură în temple.
Tot ce-i april în mine se-nseptembre...

Tîrziul e-al iubirii ne-ntîmplate
şi-al hanului în care n-ai rămas,
al diligenţei ce-n potcoave bate
sub ulmii vechi, fîntîna de popas.
Şi-mi se smereşte, singur, versul pînă
să fie vers şi cu bătrînă mînă
încerc să-l fac să fie, să rămînă,
duminecă să-mi pară-n săptămînă...

Septemvre, copt, în fînul strîns căzu
devălmăşindu-şi blînda sare cu
o lacrimă ce plouă
şi eşti tu...

CE-AM SĂ-I ADUC IUBITEI

Ce-am să-i aduc iubitei ? Vai, ajunse
în mine umbra ei să se sculpteze
cu dulci firide şi conture treze :
i-aduc o pernă plină-ochi, cu frunze.

Trezorier al toamnei, înc-odată
în lume fug cu merele (şi-o fată)
cu ultima, din veacuri diligenţă,
vă las, se pare, palida-mi absenţă...

Ţin frunzele cu disparate serii,
bancnote mari, cînd ronde cînd alunge
cu care-n copilie am ajunge,

republici am corupe şi imperii,
dar făr' de veste iarna ne străpunge
cu, sîngerînd, nervurile tăcerii...

MOMENT DE SEARĂ

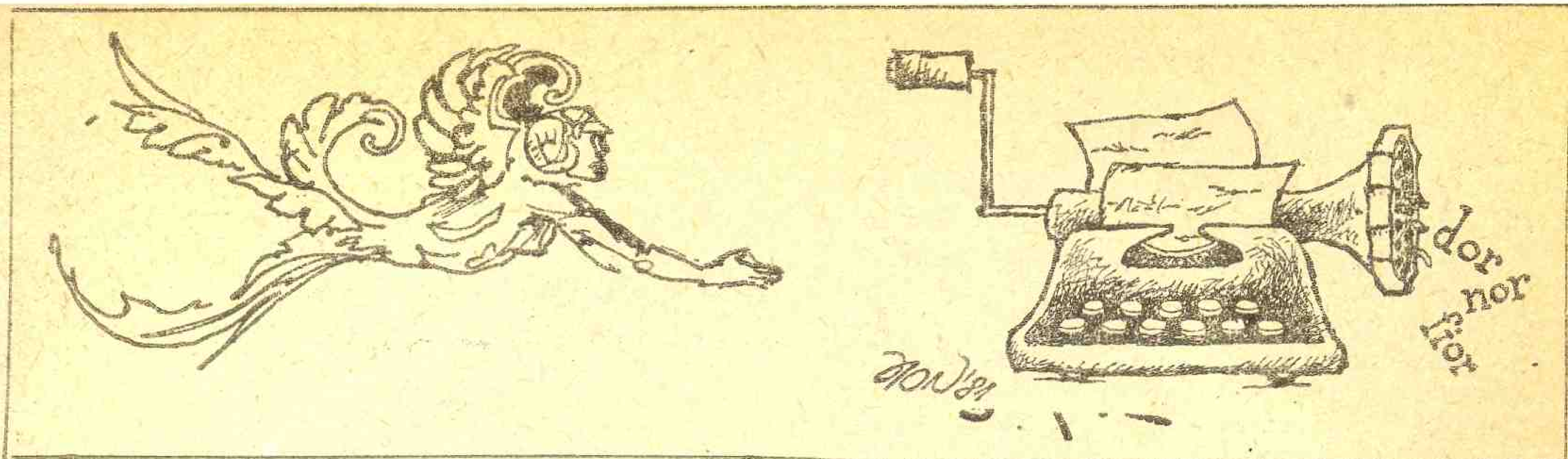
Moment de seară într-o gară mică,
pînă să cadă cea dintîi zăpadă,
ceasornicul cu limbile-n tăgadă,
gazorniţa cu afumată sticlă

şi-n jur pustiul. Prind să se străvadă
ierburi ce nu-s şi-n liniştea pitică
se subţiază şinele de-o frică
prelinsă dintr-a fulgilor arcadă.

Stai şi aştepţi un tren ce nu opreşte
în gara care blînd se-nzăpezeşte
şi căreia luminile îi treieri

dar iată-l, înaintea ta cum creşte,
fereşti de-o clipă îţi sculptează-n creier
şi curge-apoi pe şiruri lungi, de greieri...

Gheorghe Tomozei

O CARTE PENTRU TOATE VÎRSTELE

Cariera lui Ghe. Neroiu a început în clasa întîia. Ar fi putut începe mai devreme, la grădiniță, însă dînsul, fiind crescut de o bunică, n-a frecventat această formă de învățămînt. Pe atunci i se spunea Gică. Purta pantaloni scurți și avea genunchii juliți. În schimb, n-avea ochelari și nu purta mustață.

În pachețelul pentru recreația mare, bunica îi punea în fiecare zi trei bucăți de rahat. Contra modestei sume de 1 leu, Gică își lăsa colegii să lingă zahărul de pe una din fețele bucății de rahat. Pe atunci leul era mai mic și rahatul mai mare. Avînd aceeași formă cu a unui zar, o bucată de rahat are șase fețe. 6 fețe ori 3 bucăți fac 18 fețe. Adică 18 lei. Apoi, bucățile de rahat linse erau vîndute pentru a fi mîncate cu trei lei. La 18 adăugăm 9 și obținem 27, cîștigul net al unei zile de școală. Văzînd că nu poate extinde micuța afacere și la clasele mai mari, Gică a început să vîndă cu asiduitate porumbei călători bătrîni, care se întorceau fără greș la cuibul matern sau patern, nu se știe cu precizie care. Cîștigul era modest, însă pentru obținerea lui Gică nu investea nici forță de muncă, nici materie primă. Folosind același procedeu, a vîndut de trei ori pe Ursu, un ciobănesc de toată frumusețea, unor ciobani. Ultima oară cîinele s-a întors jigărit și Gică a renunțat să-l mai vîndă gîndindu-se că dragostea și mai ales încrederea în stăpîni îi sînt serios zdruncinate.

Alte viețăți care vîndute să se întoarcă acasă, Gică n-a mai găsit.

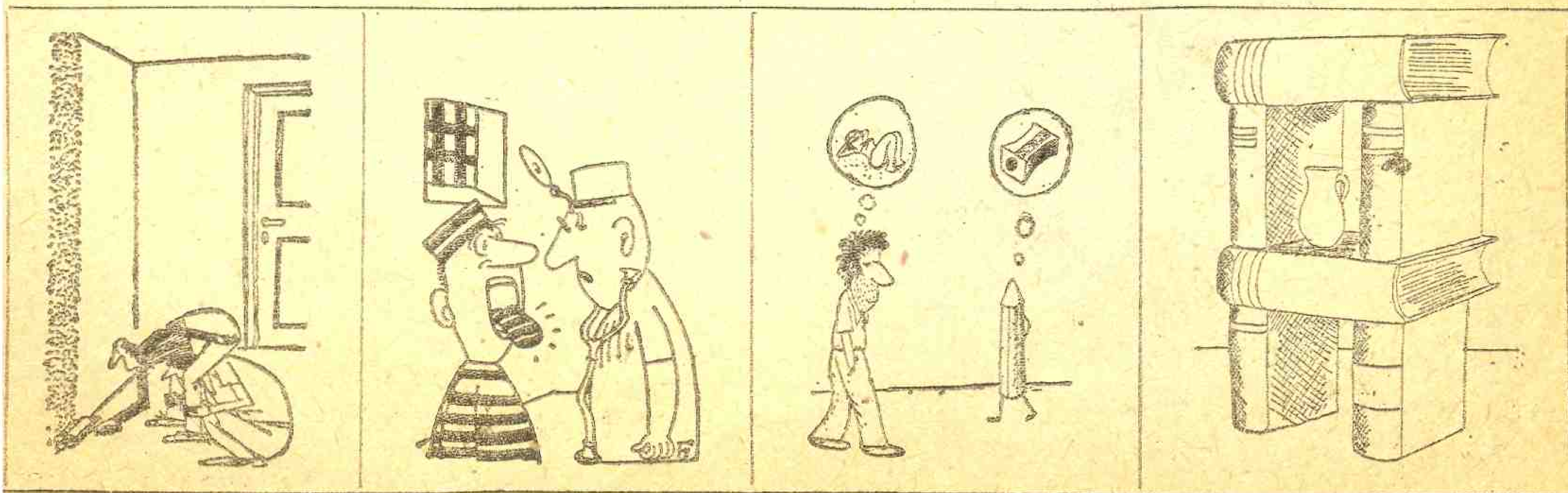
Gică avea idei și două principii sănătoase : 1) să cîștigi bani fără să investești nimic și 2) cel păcălit cu o sumă mică nu te reclamă. Evident, numărul păcăliților trebuie să fie destul de mare pentru ca acțiunea să fie eficientă.

La 18 ani, cînd orice tînăr obișnuit nutrește secreta dorință ca din primul salariu să-i cumpere mamei un ceas marca Zaria, de 318 lei, Ghe. Neroiu avea deja un capital substanțial, care i-a permis să-și pună în aplicare cele 101 idei, pe care cu atîta profesionalism le-a expus în cartea : „101 idei aplicate și comentate".

Un cititor atent își dă seama că în tinerețe, cînd se putea deplasa cu ușurință, Ghe. Neroiu folosea metode bazate pe apariții și dispariții neașteptate. Nu se dădea în lături nici de a uza de farmecul personal asupra sexului slab. Odată cu înaintarea în vîrstă, Ghe. Neroiu și-a schimbat stilul de lucru. Cu aceeași generozitate, autorul împărtășește cititorilor din experiența sa. Iată o idee pe care autorul o expune cu savoare și altruism și pe care o aplică în fiecare zi. La Oficiul stării civile, după terminarea ceremoniei, cînd mirii de regulă coboară niște scări pe care sînt fotografiați, Ghe. Neroiu, distins ca totdeauna, se apropie de mire și îi șoptește ferm : „Dacă nu-mi dai un pol, invit din partea familiei pe toți cei prezenți la masă". Inutil să spunem că, înspăimîntat, mirele scoate repede suma solicitată. O metodă din cele mai sigure de a face rost de o sumă modestă, mai ales cînd vă găsiți în deplasare.

După cum reiese din postfață, autorul nu și-a desvăluit toate secretele. Sperăm, alături de D-voastră, că autorul își va publica postum cele mai eficiente idei. În concluzie, o carte utilă pentru toate vîrstele, o carte de un înalt profesionalism.

Oprea Georgescu

N-A FOST DECÎT UN JOC

Porni în neștire. Mai degrabă fugise, eliberîndu-se disperat din plasa aceea de păianjen — sau poate numai ea avea impresia că se eliberase, că totul nu era decît un joc dureros, crud ; sau nu era decît o iluzie dată ei de păianjenul acela imens, tropical, de mărimea unui ou de porumbel, ce se hrănește cu cele mai cutezătoare păsări și în zborul lor fericit nu bănuie că un ochi lacom pîndește tenace, cu perseverență și perfidie calculată, pentru ca la momentul potrivit să-i taie avîntul spre înălțimi, înfășurînd-o în giulgiul de mireasă, degustînd-o cu încetineală exasperantă, cu plăcerea nestăpînită a gurmandului de înaltă clasă.

Oriana intuia cu finețe toate acele subtilități ale creierului, pe care, acum în noaptea albastră — în ciuda faptului că părea plecată într-o cu totul altă lume — trăia acel moment de o luciditate machiavelică, înspăimîntătoare prin limpezimea ei ostentativă ce-i lovea sufletul gingaș, nespus de fragil. În drumul ei simțea vag prezența unor lumini sau a unor obiecte de care este gata-gata să se ciocnească și numai instinctul de conservare pe care nu și l-a pierdut (să fie oare cu putință ? !), o scotea abil din încurcătură, fără ca gîndurile să-i fie întrerupte de toate acele obstacole bănuite doar în mersul ei de orb.

Întîlnirea cu Alexandru o zguduise puternic. Luată prin surprindere nu avusese puterea să se apere. Căutase un reazem dar parcă anume toate lucrurile se topiseră în jur, un vid astral, imens, de necuprins, un pustiu lînced care o împresura prietenos, înfășurînd-o, înghițind-o cu lăcomie.

●

Erau doar zece ani din viața lor. Cum să-i anuleze oare ? ! S-ar anula pe sine. Nu putea. El era un tatuaj în propria-i inimă, în propriul sînge care curgea, continua să curgă impasibil, străin că își are vad tocmai în ființa ei, străină și ea tot în acest angrenaj de nezdruncinat ce continua să lucreze, să lucreze întruna, pînă într-o zi cînd o rotiță mușcată de timp, se va opri. Și atunci... Ei, atunci... Da, da, oamenii nu iubesc nimic mai mult pe lumea asta decît ceea ce nu cunosc sau mai bine-zis nu înțeleg !

Poate de aceea continuăm să mergem mai departe, tot mai departe, să facem ceva fantastic, (să construim un pod, de ce nu !), peste puterile noastre, chiar dacă nu avem mijloacele materiale sau spirituale, pentru că tuturor le lipsește cîte ceva ; sau, că poate terenul pe care am hotărît să ridicăm podul, este ros de pînze freatice ce au declanșat numeroase alunecări de teren și, totuși, încrezători o luăm cu îndărătnicie de la început, cu o îndărătnicie naivă, de catîr, chit că cei din jur ne arată că totul a fost în van, că podul ar fi trebuit clădit ceva mai sus, unde terenul e mai dur, numai bun pentru o asemenea lucrare ; că au trecut, să zicem zece ani de cînd muncești, muncă nimănui utilă ! Și că ar trebui să lași totul baltă și s-o iei de la capăt iarăși, și iarăși, pînă constați că ești vlăguit, că vederea

ți-a slăbit și că acel ceva (podul), armătura fragilă pe care ai crezut-o de nezdruncinat, se clatină, se năruie, sau poate ți se pare doar că se surpă din cauza toropelii care te-a cuprins, a oboselii care s-a strecurat treptat pe măsură ce ai lucrat îndărătnic, abrutizat, cufundat pînă la dăruire în acel ideal construit pe nisip, fără să-ți pese de timp. Oh, timpul ! Timpul e moarte, e un cuvînt și atît... Să observi că Ea te leagănă demult, ca pe pruncul ei, cu blîndețe în brațele-i galbene-vinețiii, reci ; iar tu, efemeridă, te lași mîngîiată, pierdută în faldurile ei negre, foșnitoare, duhnind a paciuli și a pămînt proaspăt desțelenit. Da, se pare că oamenii nu iubesc nimic mai mult decît iubesc ceea ce îi omoară.

●

De ce mă simt atît de strîns legată de viața lui Alexandru ? !... De ce îmi văd propria-mi viață numai prin el, prin iubitul meu ?... Cu ce liane au fost oare înodate viețile noastre încît nu putem face un pas fără a ne atinge unul de celălalt ? !

Alung, încerc să alung lumea asta străină și totuși apropiată mie, vreau să mă apăr împotriva ei dar... Legate de Alexandru se succed imagini, secvențe care se derulează aidoma unui film.

Eu și Alexandru ieșind dintr-un local, undeva în Piața Dorobanți. O noapte de vară cu cer spuzit de stele. Iar tu, Alexandre, beat, cumplit de beat, însă complet stăpîn pe tine... Cine nu te cunoaște cu greu și-ar putea da seama că ești băut. Și apoi imaginile curg vertiginos : tu oprindu-te lîngă un stîlp, unde roiesc efemeridele orbite de iluzia albăstrie a becului de neon ; apoi zgîlțîindu-l cu furie, parcă de la el ai fi așteptat dezlegarea durerii

mocnite în pieptul tău, sufocîndu-te în furia-ți oarbă, deznădăjduită, bețivă, urlînd ca un apucat : „Nu mai pot ! Nu mai pot !... Vreau ca viața mea să fie altfel, vreau, vreeeaaauuuu !..." Apoi glasul tremurat care te implora fără încredere, fără convingere „Haide acasă, hai !... Se adună lumea ! Uite, colo, vine un milițian, te implor, haide iubitule, ne facem de rîs !..." încercînd să trag de tine fără speranța că mă vei auzi de acolo, din lumea ta, fără să pot crede că vei coborî pînă la mine. Iar tu privindu-mă rece, străin... Ochii aceia care-mi inspirau teamă, o teamă care-mi paraliza voința, făcîndu-mă să te privesc ca hipnotizată, ca un iepure înlănțuit de un boa constrictor într-o îmbrățișare mută, lentă, sfîrșind înfrățiți într-o contopire brutală, iremediabilă.

Filmul își desfășoară apoi imaginile la mine acasă, între patru pereți, eu strigînd într-una ca și tine deunăzi, același „nuu maaii poooot !"... imitîndu-te inconștient, electrizată încă de magia privirii tale străine de care îmi era spaimă. Apoi tu, prinzîndu-mi mîinile, imobilizîndu-le, așa fel încît să nu-ți mai poți vedea chipul chinuit în propria-ți oglindă reflectînd nopțile sinistre de beție, pricepînd durerea chinuitoare care se oprise în trupurile noastre, infiltrată ca o otravă cu efect lent, fără putință de izbăvire, de purificare.

Mai erau și încercările acelea, nefericite, timide, penibile de a ne înțelege unul pe celălalt, cînd mai nădăjduiam într-un viitor al nostru sau cînd ne-am oprit încrezători în destinele noastre unite pentru totdeauna... Mai ții minte ? La bisericuța aceea de pe strada Banului... Am îngenuncheat convinși, jurîndu-ne credință și supunere, făgăduindu-ne ceva, ce anume nu-mi mai amintesc. Nu-mi amintesc decît adierea generoasă a vîntului blînd de vară și copacul din fața bisericii care se aplecase peste noi ocrotindu-ne, ca o pasăre uriașă ; și mîna ta caldă, vie, teribil de vie, de adevărată, palma ta lipită, una cu căldura tot atît de vie a palmei mele... Și o pace sublimă, odihnitoare prea mult așteptată după atîta zbucium, doar o infimă clipă de totală beatitudine, vecină cu beția, cu moartea.

Și pe urmă, iarăși discuțiile noastre de sub poarta aceleiași biserici dar, de astă dată, neexistînd pentru noi nici un fel de biserică în sensul liniștitor, ci doar o construcție urbană, ca oricare alta... Tot beat, rugîndu-mă disperat să mă salvez. Iar eu înțelegînd vag să mă salvez de cineva, poate de ceva... Intuind un pericol care ne pîndește de undeva și atunci un fior rece îmi străbate trupul încordat și stau la pîndă, ca un animal hăituit, stăpînită de o teamă neclară ce mă apasă și mă tîrîie nemilos undeva, în gol. Ah, privirea ta care mă fascina și mă teroriza cu cruda, ireala ei luciditate ; atunci pricepeam ceva care nu trebuia discutat, ceva de la sine înțeles mistuindu-mi sufletul, făcîndu-mă una cu tine. Mă împotriveam puterii tale diabolice cu teribile eforturi de femeie, dar în cele din urmă mă simțeam bine în acea înlănțuire sălbatecă și mă lăsam devorată fără nici un gest de împotrivire.

Pentru cei din preajma noastră sau pentru prietenii comuni, noi eram sinteza unui cuplu ideal. Toți visau să ajungă ca noi ! Prietenii noștri mai tineri, perechea Sorin-Dolly, doamne, ce dezamăgiți au rămas cînd ne-am despărțit ! Nu puteau concepe ca Alexandru să fie fără Oriana, sau Oriana fără Alexandru. Da, eram o singură ființă, însă cu cîtă trudă și lacrimi înăbușite în scrîșnet de măsele. Oh, nu pot uita serile în care (asta se întîmpla mai la început !) îmi resfirai părul pe pernă și te jucai stîngaci, dar cu atîta gingășie prin pletele mele ; nu pot uita căldura palmelor tale în care îmi rezemai obrajii fierbinți, încrezători în tine ; nu pot uita clipele cînd s-a născut fiul nostru, serile noastre de discuții pe marginea unor lecturi, filme sau piese de teatru, tot ce-a fost curat și minunat între noi. Nu pot uita nici serile în care plîngeam cerșindu-ți îndurare, iar tu, prefăcîndu-te dur iremediabil, îmi aruncai voit dușmănos cuvinte care mă striveau : „Nu-mi pasă de lacrimile tale !... Destul, la cinci am întîlnire cu Vanda. Te rog să ai bunătatea să mă lași singur ! Dacă poftești peste vreo trei ore poți să te întorci... Hai, fără figura asta de martiră. Nu mai suport..." După aceste lovituri nepermise simțeam cum mă prefac în cenușă și chiar cenușă eram. Gura o simțeam plină de cenușă cu gust acid leșios. O, dacă ai fi știut că atunci, în noaptea în care beat fiind ai adus-o la noi pe fata aceea fugită de la părinți, din Reșița mi se pare, și care mi s-a recomandat (Pfui, cu ce tupeu sau candoare ? !), drept verișoara ta. Iar eu ca o nătîngă m-am prefăcut că o cred, deși sărmanul de tine uitaseși cu desăvîrșire că o cunoscusem pe adevărata ta verișoară... Da, da, în acea noapte am fost tentată de abisul din fața ferestrei dormitorului meu, pe cînd tu, nefericit tiran, te încuiaseși cu ea în camera mamei tale, făcîndu-mă să simt pe propriul meu trup greutatea trupurilor voastre încinse dușmănos, înverșunat, supuși supliciului plăcerilor știrbe, ciuntite. Mă înăbușeai și vroiam să curm acea stare de lucruri lăsîndu-mă atrasă de abis. Dar, ciudat, chiar în ultima secundă, cînd nu mai speram nimic, ceva s-a clătinat în mine, ceva ca o statuie imensă dar goală ce se năruie cu zgomot surd, transformîndu-se într-un morman de lut sfărîmicios. Ceva s-a surpat și din grămada aceea informă s-a născut o altă înțelegere a lucrurilor ; abia atunci am priceput cît ești de nefericit și singur dacă ai recurs la astfel de gesturi necugetate. Mi-am dat seama că ești bolnav de moarte și din acel moment m-am transformat în infirmiera ta și fără să-ți dezvălui ceea ce știam în sfîrșit, te-am tratat ca pe un bolnav incurabil. În noaptea aceea am plecat fără să-ți las vreo adresă. Țineam legătura doar cu acea ființă de sacrificiu, mai binezis, oița care este mereu jertfă pentru zei. Tu, Alexandre, te-ai trezit în cele din urmă în fața oiței și te-ai cutremurat de propria-ți singurătate sau de golul de necuprins rămas prin dispariția mea... Te-ai rușinat de tot ce ai făcut, însă ca orice nătîng ți-ai găsit scuza salvatoare : te-ai ascuns ca melcul în cochilie. Cochilia ta era scuza ! Nu de mine te rușinai cel mai tare, ci de tine. Și atunci, ai trimis oița aceea să

mă caute. Eu, ca orice femeie care vrea să demonstreze că este cu adevărat femeie, am făcut mofturi, nu prea multe, de frică să nu întind coarda și așa destul de gingașă ; apoi, după primul refuz ai apărut tu, ca de obicei, băut. Cum ai fi avut curajul ! Vulnerabila ta mîndrie atît de rănită n-ar fi rezistat. Iată o nouă scuză. Ai venit, dar nu singur : cu sculptorul, alt bețiv. O să-mi replici tu, bețiv-bețiv, însă talentat !... Știu că ai dreptate : îl detest ca om, dar îl stimez ca artist...

M-ai găsit la prietena mea, la Marga. Îmi cunoșteai atît de bine refugiile de pasăre rănită !... Primul a intrat sculptorul îmbrăcat neglijent ca deobicei : cu hainele aruncate pe el în graba mare parcă de groaza unui cataclism. A îngăimat ceva în timp ce-și rodea unghiile deconspirîndu-și astfel încurcătura în care intrase. Ocrotit de spatele lui uriaș ai îndrăznit și tu, timid, chiar foarte timid cu toate cele 400 de grame de tărie înghițite în prealabil și conștient de gestul tău, mi-ai vorbit în zeflemea, cu ironia specifică tuturor timizilor, platoșa lor infailibilă, mascîndu-ți golul și nefericirea în care te zbăteai. M-am prefăcut jignită, pe urmă mulțumită și fără a mai face pe filozoafa, așa cum n-ai uitat să mă ironizezi și, în sfîrșit, iată-ne din nou împreună.

•

Și au trecut de atunci cinci, poate șapte ani, cine mai știe. Cu vremea te-ai schimbat. A urmat nașterea prematură a lui Alex, efemera lui existență, puținele ceasuri de plenitudine ce ni le-a oferit o biată făptură și era „dumnezeiesc de frumos" cum ziceai tu... Apoi totul s-a spulberat odată cu moartea lui. Pustiul s-a cuibărit între noi și ce-a fost s-a destrămat ca o țesătură învechită mîncată de timp.

Pe urmă ai plecat, nimeni nu a înțeles, doar pentru mine nu erai o enigmă. Ai plecat să-ți îneci amarul și singurătatea în singurătate. Multă vreme am izbutit cu greu să aflu de pe la alții cîte ceva despre tine : cum o duci, ce-ai mai încercat să faci și cîte altele. Din toate însă înțelegeam că nu ți-ai găsit liniștea, că o cauți disperat, că munca ta și căutarea sînt zadarnice și că vei fi doborît de propria-ți himeră. Apoi, pe neașteptate, te-ai însurat. M-ai anunțat cu un aer voit arogant, pentru a-ți ascunde poate dezamăgirea. Mi-am dat seama că această căsătorie nu trăda altceva decît intenția de a urca pe scara ierarhică undeva, mai sus ; că încercai din răsputeri să „ajungi" cum se spune la modul vulgar. Voiai să mai urci o treaptă, poate trei, pe scara socială, să fii cineva. Da, ai și publicat niște lucrări științifice care au avut un oarecare ecou... Ai fost plecat de nenumărate ori în străinătate. Te-ai și îngrășat. Într-o zi te-am zărit, fără să bănuiești cît de aproape am fost unul de altul, undeva într-o casă pe care o frecventam și eu uneori, nu mă regăsesc printre snobi. Erai acolo, printre ei, aruncînd generos, chiar prea generos și gratuit, zîmbete și temenele, dar temenele stîngace nu reușeau să-și atingă scopul. Te asaltau prea multe femei, toate scăl-

---

MICROSIOANE

VERIFICARE

— De unde vii ?
— De pe Venus.
— De ce nu spui adevărul ?
— De unde știi ?
— Nu te-am văzut pe-acolo !

TEATRU

Mai pe urmă s-a observat că
lianele,
minunate dansatoare,
n-ar fi putut să ajungă în
văzul lumii
dacă nu s-ar fi cățărat,
unduitor,
pînă în vîrful acelui arbust
cu rol de regizor.

ÎNTÎLNIRE

— Unde te duci cu undița ?
— În poiană. Vreau să prind doi-trei păstrăvi.
— În poiană ?
— Păi acolo mă așteaptă cel care vine cu ei.

DEDICAȚIE

Cînd am compus această melodie,
mărturisi maestrul,
m-am gîndit cu toată
dragostea
la surdo-muți.

NEDUMERIRE

N-aș fi crezut că în bobul ăsta de grîu să fie și tărîțe.

SUCCESUL

Deși foarte tîrziu, meșterul de șah și-a dat, totuși, seama că piesele îi erau vechi (caii, de pildă, arătau groaznic, iar turele se jupuiseră, fără să mai vorbim de unul dintre nebuni rămas pur și simplu fără cap), astfel că numai schimbîndu-le cu altele noi a putut obține victoria.

DEZAMĂGIRE

Cînd cîinele pe care l-am crescut de mic, ca pe un soi de prieten, își pierde memoria și, din prea mult zel, începe să mă latre ba, uneori, intrînd pe poartă, e chiar gata să mă și muște, mai credincios mi se pare lacătul.

INTERVIU

— Cum vă numiți ?
— Succes.
— Unde v-ați născut ?
— Pe Pămînt.
— Cum îi spune tatălui dumneavoastră ?
— Curaj.
— Cum ați ajuns pe acest podium ?
— M-am tras întotdeauna cu un pas, înapoi, să mă gîndesc.
— La ce ?
— La faptul că îndemînarea depășește, cel mai adesea, forța.

Vasile Băran

date în parfumuri „made in...". Sărutai curtenitor mîinile, în stînga şi în dreapta, însă fruntea îţi rămînea încruntată, marcată de cute adînci ca brazdele unui cîmp proaspăt arat. Îmi păreai un biet clown obligat să rîdă în seara în care îi murise cineva drag... Tot atunci am zărit-o şi pe soţia ta, pe Beatrice : planturoasă, oacheşă, cu trăsături frumoase ca de statuie antică şi tot atît de rece. Saluta suveran înclinîndu-şi capul cu vădită distincţie. Vedeta serii, se părea, era soţia ta. După fiecare frază spusă cu graţia şi felinitatea unei pisici siameze, rîdea afectat cu toată fiinţa ei mare. Povestea ceva într-un anume fel, insinuant : „Ha-ha-ha, am fost în luna de miere la Sinaia !" Apoi după o pauză, timp în care îşi pregătea noua poziţie care să fie favorabilă frumuseţii sale, răspunse alintîndu-se, unui ins : „Cum, nu ştiţi cine este soţul meu ? !... Alexandru Mangu ? !..." (spunînd cu un ton ca şi cum tu ai fi fost cel puţin ambasador dacă nu mai mult !). „Adevărat ?..." îi replică bărbatul cu un soi de ironie bine mascată. „O femeie cam ciudată !" mi-a şoptit cineva insinuînd un gest prea bine cunoscut. „Are dificultăţi cu soţul"... a apărat-o pe siameză o blondă spălăcită. „Atunci nu-mi explic de ce s-au mai căsătorit ?" întrebă total nedumerit cealaltă femeie, cu gestul dubios. „Dar, ea, pisica asta mare nu se dă bătută. Zău, e de admirat !"... a intervenit bărbatul care mai conversase cu soţia ta, însoţindu-şi spusele de un plescăit deplasat.

Ce bizar ! În loc să mă simt umilită, am simţit cum mă cuprinde o milă cumplită faţă de nefericirea in care te scăldai indecent ca sub luminile rampei. Amîndoi eram străini în acea lume, dar numai eu aveam privilegiul de a fi spectator. Ori de cîte ori reveneai din străinătate cu toate că erai însurat, mă chemai la telefon, mimînd o degajare fantastică şi oferindu-mi cumva ocrotire. Din glasul tău, însă, răzbătea pînă la mine acea implorare nerostită, S.O.S.-ul tău.

Pe urmă o îndelungată şi apăsătoare tăcere ca înaintea unei furtuni.

•

Întîlnirea cu Alexandru o zguduise puternic. Luată prin surprindere nu avusese puterea să se apere. Căutase un reazem dar parcă anume toate lucrurile se topiseră în jur. Un vid astral, imens, de necuprins, un pustiu lînced care o împresura prietenos, înfăşurînd-o, înghiţind-o, cu lăcomie.

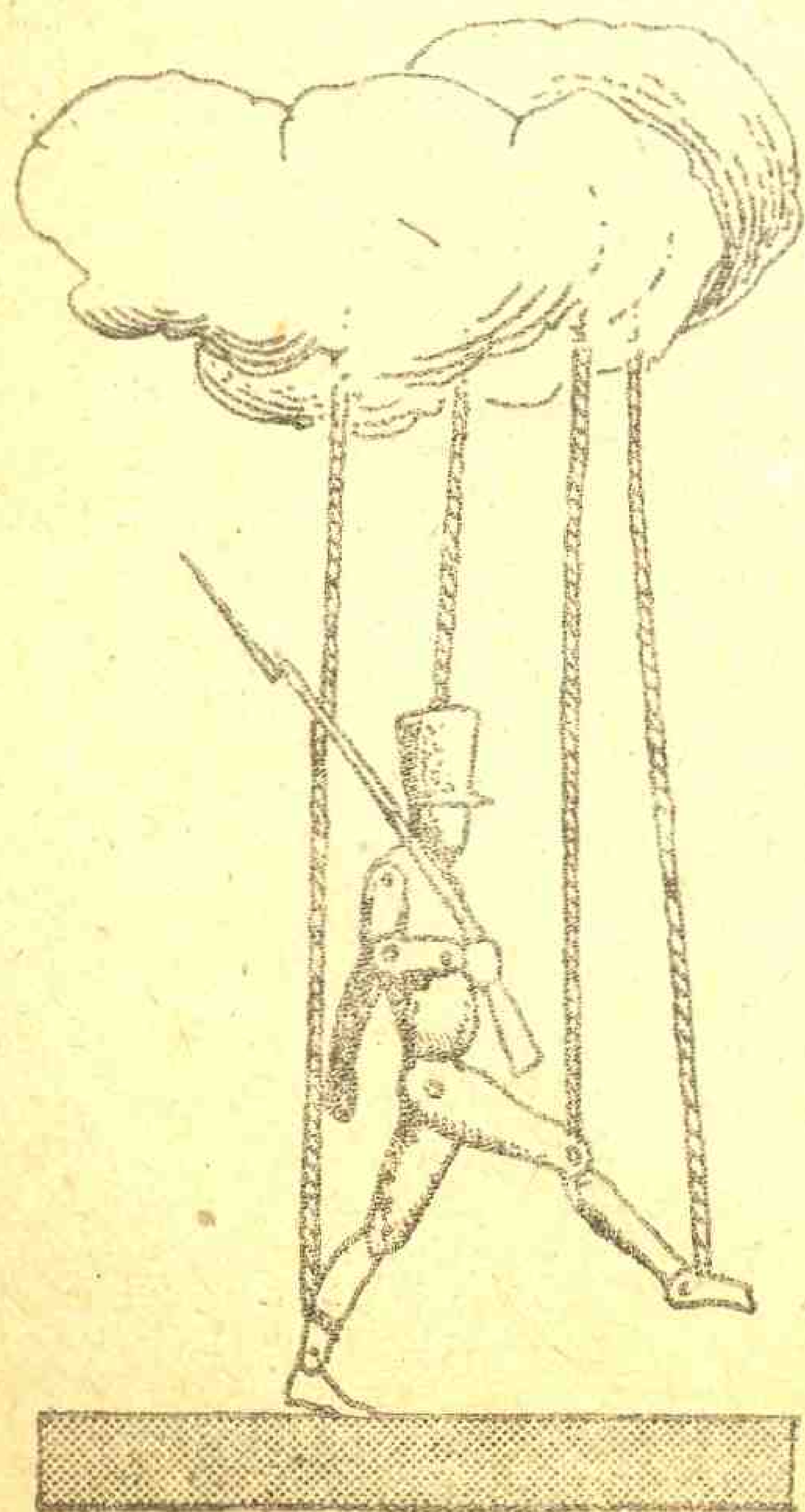
Şi acum, dintr-o dată, întîlnirea din seara asta şi tocmai unde, în casa sculptorului, în casa bărbatului pe care îl detestam şi cu care m-am încurcat dintr-un soi de plictiseală, laşitate, sau cine poate şti. Nu mă îndoiesc că ai aflat deja de această legătură şi bănuiesc ce poţi gîndi.

Mă întreb : oare ce-o fi în mintea ta ?... Cum calificì relaţia asta, nelalocul ei, disperată, sau cum ?...

Şi totuşi, revederea noastră, după atîţia ani, m-a tulburat enorm. Cine de cine rîde ? !.., Parcă am fi nişte păpuşi trase de sfori nedirijate de nimeni şi in care ne balansăm, ne balansăm... Nu sîntem decît nişte marionete. Toţi trebuie să dansăm cînd Soarta trage sforile !...

Simona Kiselevski

TEATRU

Şi iată că a sosit ziua cea mare ! Actorul Furtunescu se prezintă mîine dimineaţă la concursul pentru ocuparea unui loc de actor în Bucureşti. Pe uşă soseşte Figaro-ul local, răspîndind un uşor iz de levănţică şi palincă.

— Salut maestre !

— Ai grijă. Vezi cum mă căneşti. Dau poimîine coniac. Să nu rămînă nici un fir alb. Nici cît un fulg de nea pe un tăciune. Ia un păhărel şi treci la lucru !

— ...

— Vă place ? Pana corbului... Othello, ce mai...

— Parcă îţi schimbă culoarea !

— Nu ţine vopseaua. N-aveţi chimismul capilar acid...

— Cee ?

— Tehnica părului !...

— M-am decolorat ! Ce-i asta ?

— M-ai făcut roşcat...

— Exact. Cetiţi piesa „Morcoveaţă". Cu un asemenea păr vă dă rolul principal !

— Nenorocitule... mă decolorez de tot... Cu ce vopsea m-ai dat... Sînt blond !... Uite ce blond am ajuns ! Ce fel de Othello mai e şi ăsta ?

— Nu-i nimic, vă prezentaţi cu aria lui Siegfried din Wagner. Nu-i greu, v-am auzit doar cîntînd romanţe la reuniuni...

— M-ai nenorocit... Uite, s-a albit de tot. Am părul ca neaua...

— Hei, voi furtuni şi vînturi... Ce rege Lear ai fi cu părul ăsta ?

— Lear, rol greu... Stai... Ce mai e şi asta ?... Îmi cade părul !... Tot părul !... Mi-au rămas doar cîteva fire ! Parcă aş fi un sugaci...

— Perfect... Vă ia teatrul de copii !...

Alecu Popovici

O ANCHETĂ

Am optsprezece ani.

Sînt un tînăr plictisitor și plin de prejudecăți.

În ciuda a tot ce-mi îngădui să cred despre mine, am aproape toate prejudecățile părinților mei, doi oameni gravi și plictisitori. Mai tîrziu, îmi voi schimba, firește, părerea despre ei, dar acum dădăceala lor mă înnebunește.

Mă gîndesc că, în realitate, sfaturile lor n-au nici o importanță. Dacă știu atît de bine cum trebuie să trăiești, de ce viața lor e atît de banală?

Aș vrea să plec în alt oraș, să fiu un timp singur. Aș putea să descopăr cîți bani fac. Mama își dă silința să-mi arate în ce constă superioritatea educației pe care mi-a dat-o, în comparație cu educația primită de colegii mei de liceu. Ea e convinsă că asta e cheia problemei, deși am impresia că tocmai problema n-ar ști să-mi spună care e.

E probabil că nu avem în vedere aceeași problemă. Dacă aș reuși să plec o vreme, o seamă de lucruri s-ar clarifica. Aș afla, probabil, dacă buna mea creștere interesează vreo fată și în ce fel.

După bacalaureat, sînt invitat să stau o lună de zile la un frate al tatei. De fapt, nu-i vorba de nici o invitație. E un aranjament și istoria mă indispune. Unchiu-meu e ceva mai în vîrstă și, prin urmare, mai urîcios decît tata. Colecționează timbre de patruzeci de ani, e foarte mîndru de pasiunea lui, are într-un clasor timbrele adunate la vîrsta de nouă ani, de cîtva timp e secretarul filialei locale a filateliștilor — treburi foarte stimabile, fără îndoială, dar care, în privința copiilor, nu i-au fost de nici un ajutor. Are un fiu tîmpit și plin de bube și-o fiică. Ea știe să cînte „Für Elise" la pian, în ciuda faptului că n-are pian și că-n casa lor nu se dă nimeni în vînt după muzică.

În prima seară mă plimb cu verii mei pe strada Republicii. Plimbarea se desfășoară în felul următor: ne oprim mai întîi la capătul străzii, și-anume în fața librăriei. Aici fac cunoștință cu Gelu și Antonia. Pe verișoara mea o cheamă Costela. Antonia și Costela merg înainte, iar noi, băieții, la doi pași în urma lor. Pe fratele Costelei îl cheamă Mugurel.

— Ce faceți, Gelule? întreabă Mugurel. De cînd ați ieșit?

— Mare porcărie! exclamă Antonia. Am făcut un tur pe stradă. Pe urmă încă unul și încă unul. Pe urmă încă unul, și încă unul, și încă unul.

— Noi tocmai ne-ntrebam ce să facem, mărturisește dezamăgită Costela.

— Mai facem un tur sau două, propune Mugurel. Mai stăm de vorbă.

— Așa e pe la noi, îmi explică Antonia. Într-o seară am făcut treizeci și opt de tururi.

— N-au fost chiar atîtea, precizează tot mai dezamăgită Costela.

E singura persoană, probabil, care știe să cînte „Für Elise" din toată mulțimea aceea de tineri și conștiința superiorității o face, după părerea mea, inaccesibilă băieților de vîrsta ei. Va fi, din pricina lui „Für Elise", din ce

în ce mai inaccesibilă. E, vreau să spun, genul de fată al cărei destin i se citește pe chip.

În prima seară realizăm paisprezece tururi.

În următoarea, unsprezece.

În cea de a treia seară, fiind sîmbătă, rămînem mai mult în oraș și socotim douăzeci și trei de tururi pline, adică pînă la capătul străzii, la linia de tramvai.

Este o izbîndă a tacticii impuse de mine, întrucît în înghesuiala de acolo, cînd grupurile se bulucesc, ca să se refacă pe parcurs, am posibilitatea s-o prind de mînă pe Antonia. Din felul în care îmi strînge mîna, înțeleg că relația ei cu Gelu nu-i nimic serios.

Duminică seara, după ce facem șaptesprezece tururi complete pe strada Republicii, se lasă întunericul. La capătul străzii, întunericul e deplin. Mă retrag din rînd, ținînd-o pe Antonia de mînă. Gelu discută cu Mugurel despre transmisia telepatică la distanțe mari, iar Costela e preocupată, ca de obicei, să obțină o expresie atît de interiorizată încît să-ți dai seama din prima clipă de prăpastia ce-o desparte de generația ei.

O generație care nu cîntă „Für Elise" la pian.

Rătăcesc, ținînd-o pe Antonia pe după umăr, pe niște străzi lungi și abia luminate de cîte un bec. La intersecții, ne sărutăm aproape tot timpul, lucru care mă face să mă simt fericit. Dar și nenorocit. Antonia îmi pare prea emancipată pentru o fată de optsprezece ani. Mă sfătuiește cum să mă lipesc de ea și cum să-i apăs sînii, iar eu, cum spuneam, am o mulțime de prejudecăți, îndeosebi în ce privește dragostea. Mă gîndesc că toate astea au să se afle și, mai ales, că au să aibă urmări.

Într-un tîrziu, fără să-mi fie prea limpede cum se petrec lucrurile, ajung la Antonia acasă, în camera ei. Mă asigură că sîntem singuri pînă a doua zi spre seară, cînd au să se întoarcă părinții de la țară. Cu toate acestea vorbesc în șoaptă și mă simt foarte strîmtorat. Tot ce se petrece mai apoi mă îndurerează și mă umilește. Mă port ca un idiot.

*

Am treizeci de ani, sînt un bărbat cu o înfățișare oarecare, plin de prejudecăți. Nu m-am căsătorit și nici nu cred că am s-o fac vreodată. Mă urmăresc unele întîmplări din vacanța petrecută la unchii mei, deși nu-s deloc sigur că totul s-a petrecut cum îmi închipui eu acum. Țin minte că am pretextat că sînt bolnav și-am stat în casă aproape două săptămîni. Costela se întîlnea cu Antonia dar nu-mi spunea ce discutau. Probabil nu despre mine.

Istoria a luat un curs de-a dreptul urît într-o după-amiază cînd, ieșind cu Mugurel să facem un tur-două pe strada Republicii, am întîlnit-o pe Antonia. Era cu Gelu și arătau veseli. Am făcut zece sau unsprezece tururi după care, cu aerul, că-mi comunică o banalitate, Antonia mi-a șoptit că e însărcinată și că intenționează să păstreze copilul.

Am plecat acasă a doua zi, fără să dau prea multe explicații. Mai bine zis, am dat bir cu fugiții. Așteptam să fiu sunat de unchii mei, eram convins că, pe neașteptate, am să mă trezesc cu Antonia și părinții ei, să dau cont de cele săvîrșite, încercam să descopăr, în privirea mamei, lucirea aceea teribilă pe care i-o provocau uneori măruntele mele neghiobii de școlar silitor.

Nu s-a întîmplat însă nimic, Mugurel și Costela parcă nici n-ar fi existat, de unchii noștri nu se mai pomenea deloc, ca și cum mama le dăduse o șansă și ei se arătaseră nedemni de această șansă.

Mi-am propus de nenumărate ori s-o caut pe Antonia și să am o explicație numai că timpul a trecut repede și nu am reușit să-mi duc intențiile pînă la capăt.

*

Am cincizeci de ani, sînt un burlac morocănos și plin de prejudecăți. Faptul că-mi dau seama de natura și de urmările prejudecăților mele nu mă face mai puțin nefericit.

Într-o bună zi, mă hotărăsc.

Urc într-un tren și călătoresc spre orașul unde am cunoscut-o pe Antonia.

S-au schimbat multe, totuși strada Republicii e ca odinioară plină de tineri care o bat, de nenumărate ori, dintr-un capăt într-altul.

Unchii au murit, Mugurel e medic psihiatru și s-a specializat în transmisii telepatice la mari distanțe, din care pricină, firește, e cînd la Calcutta, cînd la New York. În casa mare și pustie locuiește Costela. O găsesc cîntînd la pian „Für Elise". Nu mă recunoaște decît după ce mă privește stăruitor cîteva minute lungi, pline de reproș. Nu mai e atît de interiorizată ca odinioară, aș spune că, dimpotrivă, toate sentimentele ei se petrec în exterior. E ceva neplăcut în apropierea Costelei, în aer, vreau să spun, aerul parcă e plin de reproș, și mă tem s-o întreb de Antonia.

Cînd, în sfîrșit, amintesc de ea, descopăr ceea ce, dealtfel, ar fi trebuit să presupun și anume că numele Antoniei nu-i spune Costelei nimic.

Am clar în minte drumul parcurs de mine și Antonia în noaptea aceea, în zona portului, pe unde locuia Antonia, străzile sînt aproape aceleași, lungi și întunecoase chiar și ziua. Mă las condus de cel ce am fost cîndva, un tînăr plictisitor, el a înregistrat totul, distanțele dintre copaci, mirosul zidurilor, foșnetul teilor, sînt sigur că el nu se înșeală, că ar descoperi casa chiar și cu ochii închiși.

Casa, firește, există. Trebuia, vreau să spun, să existe. În curte apare o femeie grasă, care mă privește mirată. O recunosc pe Antonia. Pentru că vreau să o recunosc. În fapt, figura femeii nu-mi spune nimic. Îi spun că ne-am cunoscut, cu mulți ani în urmă, și în ce împrejurări. Îi spun și numele : Antonia. Mă invită în casă, unde toate sînt vraiște și-mi oferă o cafea. Povestea mea o distrează.

— Vezi cum arăt ? îmi zice. Îmi face plăcere să-mi spui că m-am culcat cu dumneata. Trebuie să fi fost un băiat drăguț.

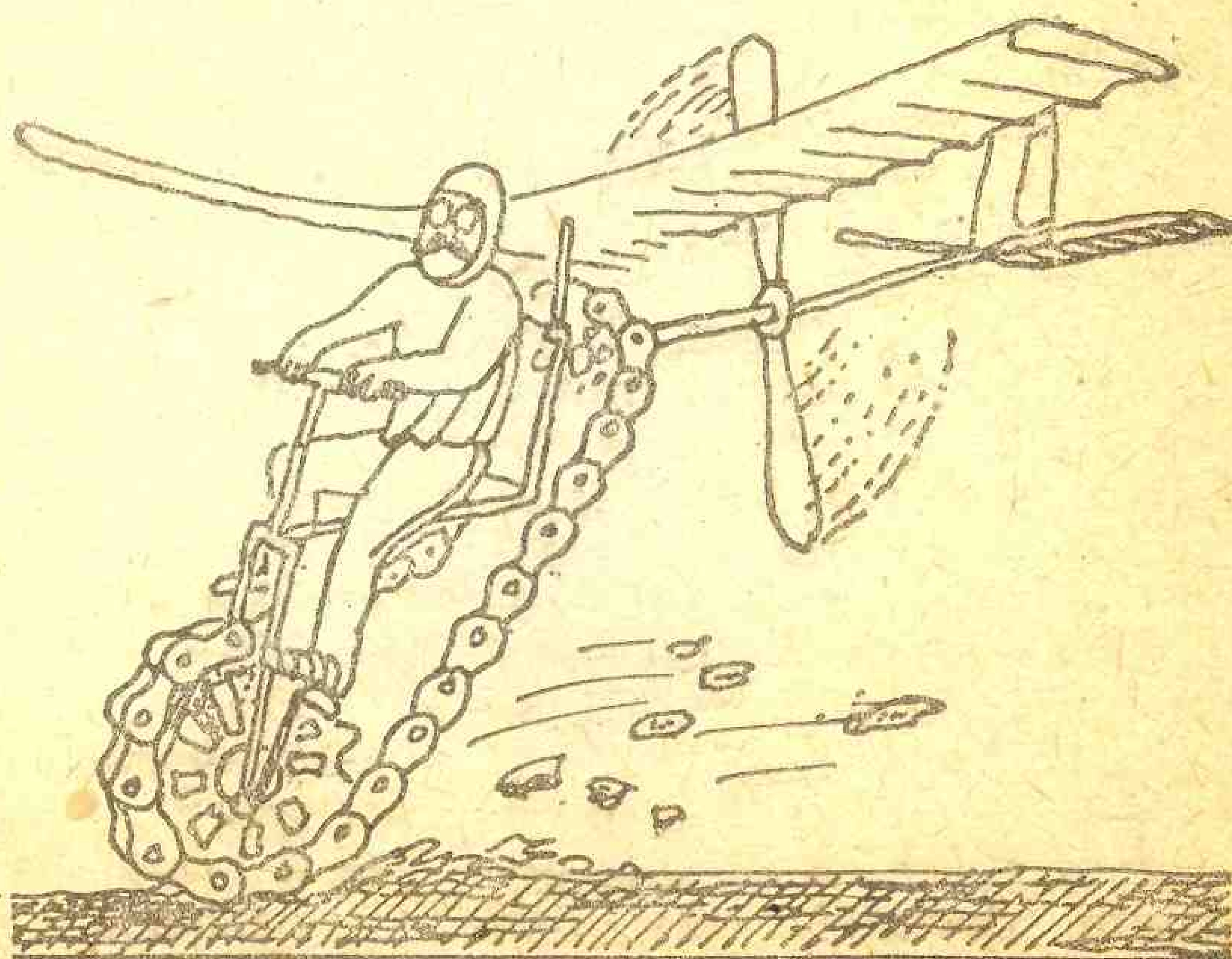
— Problema e alta.

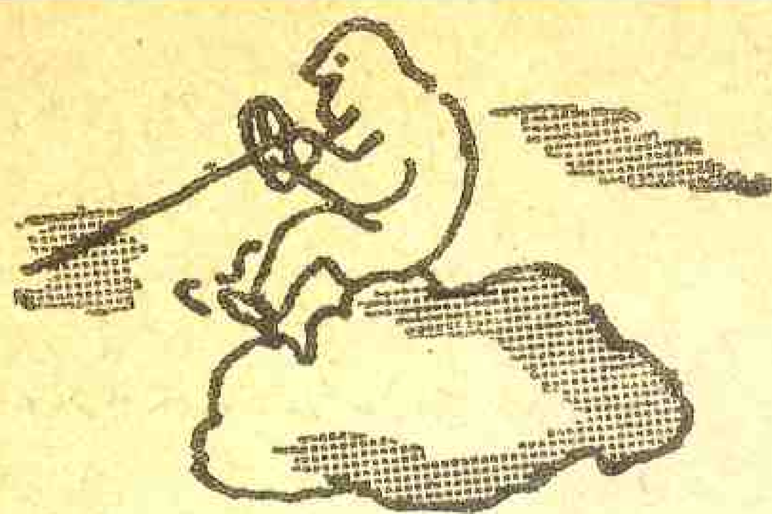
— Dragă, zice Antonia, de la bărbați trebuie să te aștepți la orice. Problema, la ei, e întotdeauna alta. Mi-ar fi fost drag un copil, indiferent cine-i era tatăl. Numai că, vezi tu, nu-i totdeauna pe vrute.

O rog să mă privească atent și să caute să-și amintească de mine, cel din tinerețe. Îi arăt cîteva fotografii. Le cercetează cu un interes vădit și mi le înapoiază ridicînd din umeri a dezolare :

— Sînt absolut sigură. Nu ne-am cunoscut niciodată. Nici nu aveam cum. Eram o fată plictisitoare, plină de prejudecăți.

Tudor Octavian

ARTISTUL SE CULCĂ

Este nouă seara. Pentru o familie de artist plastic, prea de vreme. Totuși copilul acceptă să se ducă la culcare. Nu pentru că mama sa, soția artistului, i-a spus de 28 de ori să se culce, cît pentru a începe un nou roman polițist (chiar dacă mîine are teză la matematică, sau tocmai pentru asta : o lectură aprofundată, cu multe crime, ajută la teza de matematică de a doua zi și la căderea într-un somn adînc și liniștit...)

Soția artistului **își** face a opta pasiență. **Vine** ? Nu vine ? Să mă **culc** ? Să nu mă culc ? Să-i **prăjesc** cartofii acum ? Sau **cînd** vine ? Să fac patul ? Să nu-l fac ? L-a călcat mașina ? Sau o fi la atelier ? Călca-l-ar mașina ? Sau să nu-l calce ?... Ce dorințe să-și mai pună ? Le-a epuizat pe toate. Sau aproape.

În fine, e 12 noaptea. Se face patul. Ultima pasiență a dat verdictul : Culcă-te, că azi nu mai vine ! Dar, cum există un Dumnezeu al artiștilor, cu reacții imprevizibile, care-i aduce pe calea cea bună, ușa de la intrare se deschide (de fapt se smucește într-un vacarm de scîrțîieli, bufnituri, zăngăneli), apoi se închide-trîntește la loc. Ea își spune calmă, cu voce tare : „Iar nu s-a spart. „Se aud pașii cunoscuți ai artistului : fleoșc (într-un perete), fleoșc (în celălalt). Rari. Greoi... După muuuuulte minute, artistul a parcurs cei doi metri ai antreului și s-a prăvălit epuizat pe un scaun al camerei dormitor-sufragerie-bibliotecă-etcetera. Soția artistului zice că doarme. EL se luptă pe scaun între somn și foame. Într-un tîrziu izbutește să găsească cuvinte potrivite dorinței cele mai acute :

— Mie fffoame ! după care-i cade capul pe piept.

Ea tace.

După 5 minute el se luptă iar cu cuvintele :

— Ce mîncăm ?

Ea răspunde :

— Pe mă-ta !

— De ce vo'beci u'ît ? Eu ci-am jiș ceva u'ît ?

Ea îl imită :

— Uite de-aia vo'besc u'ît.

El : cu efort : De ce-ci baci joc de diccia mea ?

Ea : se scoală, merge la bucătărie, pune cartofii la prăjit, bombăne. Masa e gata. Numai că artistul doarme buștean, prăvălit pe spătarul scaunului, cu gura căscată într-un rînjet de mort căruia nu i s-au legat la timp maxilarele, cu sforăieli sonore și fioroase.

Începe lupta :

— Scoală-te să mănînci, zice ea și-l trage de păr, zgîlțîindu-i capul.

— Mda, răspunde marele artist, proptindu-și capul în piept.

Altă sforăitură, în altă gamă.

— Scoală-te, urlă ea. Nu mai dormi pe scaun.

— M-da, răspunde el cleios, crăpîndu-și ochii goi de expresie.

— Vino, odată, să mănînci. Ai zis că ți-e foame.

— Mda, domnule. Vin acum, face el prin somn. Lasă-mă. Mi-e doarme.

Ea rămîne un timp nemișcată. Poate n-a auzit bine ? !

— Ce ți-e ?

— Mi-e doarme, repetă el, de data asta foarte clar și nevricos. Nu pricepi că mi-e doarme ? Mi-e doarme.

Pe ea o apucă un rîs nestăpînit.

— Atunci soamnă-te, îi răspunde printre hohote, pe limba lui și se vîră în pat. Și ei îi este foarte doarme.

E ora unu noaptea. Artistul și-a reluat pe scaun horcăielile, tot cu gura căscată, cu același rînjet de mort. Arată seducător. **Cît talent ! Cîtă inteligență ! Cît inedit !**

Doina Gheorghieș

UMOR • UMOR • UMOR

FANTASTIC

. . . .

— Ți-a dat o palmă ? ! Și tu ce-ai făcut ?
— I-am întors și celălalt obraz.
— Și el ce-a făcut ?
— Mi-a dat o palmă și pe ăla.
— Fantastic ! Și tu ce-ai făcut ?
— I l-am întors din nou pe celălalt.
— Și el ?
— M-a pălmuit și pe ăla.
— Și tu ?
— Atunci i l-am întors iar pe celălalt.
— Și te-a pălmuit din nou ?
— Da.
— Și-atunci i l-ai întors iar pe celălalt.
— Da.
— Și iar te-a pălmuit ?
— Da.
— Fantastic ! Și atunci tu ce-ai făcut ?
— I-am întors celălalt obraz.
— Și el ?
— M-a pălmuit.
— Și i l-ai întors iar pe celălalt ?
— Nu.
— Dar ce-ai făcut ? !
— I-am spus replica, fiindcă între timp s-a întors sufleorul și mi-a suflat replica... I-am zis „De ce dai, domnule ? !" Și de acolo înainte piesa a continuat normal.
— Fantastic !

. . . .

Gh. Bunescu

MARINĂ

Părea a nici nu-i băga în seamă, ocupat fiind cu lopeţicile, găletuşele, apa de mare, nisipul şi dîmbul ce se ridica înaintea lui (şi o altă groapă înaintea dîmbului şi nişte urme firave de la ţărm pînă înaintea dîmbului) care va fi trebuind curînd-curînd să aibă un turn (din care un oştean cu coif şi suliţă să vestească apropierea oştilor duşmane, şi cu o trompetă, sau întoarcerea prinţului de la vînătoare şi atunci podul, podu' de piatră s-a dărîmat. / a venit apa şi l-a luat) şi o intrare străjuită de doi oşteni (dar nu de plumb) şi fereşti grozave (zăbrelite la care plînge o tînără domniţă căci în luptă soţul ei iubit / a plecat, a plecat, hai, spune, a plecat şi n-a mai venit), doar un moment se întrerupe atras de vocea înaltă (habar n-am, dragă, dacă ştia că are treburi nu trebuia să-şi ia copilul la mare, sigur, sigur că se joacă, asta mi-ar mai fi trebuit să fie şi unu' după care să alerg eu tot litoralul, Cristi, Cristi, să fii cuminte că văd că taică-tău tot îşi face vînt încolo şi încoace, eu nu zic să n-ajuţi omu' da' aici toată lumea vine să se odihnească) şi de nisipul care se usucă atît de repede şi trebuie să-ţi iei găletuşa şi lopeţica şi formele pentru a pleca în expediţie prin pustiu în căutarea apei (chiar dacă soarele-ţi frige tălpile şi navighezi printre picioare de elefant, cocoaşe de cămile, răcnete de animale sălbatice) bîntuit de piraţii (c-un ochi scos şi cu turbane în jurul capetelor rase) (ei şi, zice, ce mă tot pisezi cu Mariana Sîrbu, dă-mi cu nişte bronzol, Sandule, uite, mă uit la tine, ştii că faci burtă, ţi-au ieşit şi nişte fire de păr alb, îmbătrîneşti, dragă, îţi dai seama că au împins nişte bani, o ştiu şi eu dacă zici că-i aia care au făcut părinţii scandal, taci tu, ce să-ţi spun ! numai noi, provincialii, nu avem de unde scoate, dar ai văzut, ai văzut că doar s-a discutat în consiliu, alţii cu sutele de mii, tu crezi că ziarele mint, fir-ar al dracului de tîrg nenorocit că mi-am mîncat tinereţiile acolo) mării care se tot ascund ba după piramide, ba dau năvală dintr-o vale, or fi licurici în Sahara ? prin oaze în care cresc palmieri, cocotieri, banane (portocale, lămîi şi smochine) cu frunzele mari şi albastre, ce rece, o dată cu lopeţica, o dată cu forma, unde-o fi apa, uite-o, iar a venit, ce pasăre roşie şi albă (nisipul gîdilă ca nişte şerpişori pe care calci şi ei fug în toate părţile) trebuie bine cumpănite, găletuşa (într-o mînă), forma (în cealaltă), lopeţica (lopeţica ?), nisipul sfîrîie ca o tigaie pe aragaz (vezi tu, unde-i copilul, ţi-am spus că stau şi eu cu ochii-n soare să mă prindă puţin şi la faţă) şi trebuie imediat bătucit cu palmele (pentru că începe să fugă cu apa) (am impresia că ţi-a cam luat ochii, te pomeneşti că aveau dreptate părinţii c-o picai numai din invidie, ei şi, nu vezi, de ce-ţi faci tu probleme că n-a văzut marea pînă la nouăşpe ani c-o picai tu la matematică, eu am văzut-o după ce-am terminat facultatea şi nu pe cont propriu şi singură cum a venit ea, şi Viorica asta care-i de groază, eu o înţeleg, dacă n-a avut noroc cu imbecilul ăla, dar nu trebuia, n-avea grijă că nu se uită Sîrbu Mariana la tine dacă ziceai că-i atît de frumoasă, poate ţi s-o fi părut, dragă, voi bărbaţii aveţi nişte gusturi !) şi, chiar dacă nu se modelează ca plastilina, turnul a ieşit şi seamănă cu, nu seamănă cu nimic, şi şanţul trebuie umplut cu apă, dar dacă vine motanul năzdrăvan şi sare şi se duce la domniţă şi-i spune, iar buzduganul zmeului o să dea în poarta castelului, mai bine ar fi făcut un cîmp plin cu flori portocalii şi verzi şi ar fi pus nişte iarbă galbenă (ca nisipul), sau un aeroport (parcă niciodată ca anu' ăsta n-am dus-o atît de rău cu banii) cu mii de steguleţe şi un avion mare şi mai multe avioane mici şi o rachetă în mijlocul aeroportului (ţi-am spus că ai făcut burtă, o să ajungi ca Tache de sport care stă şi pe teren pe scaun şi dă comenzile la stînga, la dreapta, unde-o fi dragă, cred că se duce pe la Eforie, vezi, doamne, aici face pe doamna şi mama de copil, ştii, lumea zice că trăieşte cu directoru' dar la mare), unde-o fi mama, nu poţi face decît castele şi turnuri şi oşteni şi poţi să pui nişte scoici sau nişte melci de jur-împrejur ca să bată soarele şi să fie colorat ca un cîmp (vezi, spune, să nu te mai vadă şi ăsta al lui Viorica), pe care poţi trece în voie aşa cum treci acum mai departe într-o altă zi în care se află un soare verde şi peşti zburători (ce-o fi acolo unde se termină apa) şi peşti cîntători, să atingi cu mîna soarele din mare, şi lupişori şi căluţi şi steluţe înconjurînd luna ce-şi prinde, ia-te uite, de toartă o scrumbie roşie. (1973)

(Din volumul *„Ceaţă pe lacuri"*)

Constantin Stan

REFLECŢII ŞI MAXIME DESPRE IDEAL

• Idealul nu este decît adevărul la distanţă.

A. LAMARTINE

• Orice viaţă sănătoasă trebuie să aibă un conţinut şi un ţel.

H. HESSE

• Marile conversiuni sînt profund respectabile.

P. CONSTANTINESCU

• Idealul nu este alceva decît punctul culminant al logicii, aşa cum frumosul nu este altceva decît culmea adevărului. A iubi frumosul înseamnă a avea lumină.

V. HUGO

• Fixează-ţi în minte o regulă şi un ideal de purtare, cărora să te conformezi riguros, atît în singurătate, cît şi între oameni.

EPICTET

• Omul întreg îşi călăuzeşte viaţa prin reprezentări anticipate, prin ceea ce numim „cauze finale“ sau, mai comun, idealuri.

G. CĂLINESCU

• În evoluţia muncii, oamenii au dobîndit capacitatea de a-şi fixa scopuri tot mai înalte şi de a le atinge.

MARX-ENGELS

• Unii trăiesc fără nici un ideal, fără nici o ţintă : trec prin lume ca nişte fire de paie pe un rîu. Nu merg ei ci curentul îi duce.

L. A. SENECA

• Fără existenţa acţiunii eficiente, idealul nu se poate realiza.

I. PETROVICI

• Minunat lucru cînd omul are o cauză pe care o apără ! Asta îl face şi pe el frumos şi îi face frumoasă şi cauza.

TH. MANN

• Dacă veţi munci numai pentru prezent, munca voastră va da rezultate slabe ; trebuie să munceşti mai ales pentru viitor... omenirea a trăit întotdeauna pentru viitor.

A. P. CEHOV

• Idealul este în sine o realitate în devenire.

N. TITULESCU

• Ca să-ţi justifici existenţa, ai nevoie nu numai de pîine, ci şi de o idee morală.

H. SIENKIEWICZ

• Idealul moral cel mai înalt pentru care luptăm este să rămînem în armonie cu lumea fizică, aceea care ne asigură fericirea, fără să rupem cu lumea morală, aceea care ne stabileşte demnitatea.

F. SCHILLER

• Ideile sănătoase sînt acelea care pot zbura în lume.

N. IORGA

FLUTURAȘUL MEU GINGAȘ

Îți scriu imediat după sosire. Află dragostea mea, că crocodilul tău a ajuns cu bine, după un drum lejer și plăcut de 8 ore în stațiunea meteorologică Omul, unde l-ai trimis tu să se trateze de reumatism.

Aici e bine, aer curat, priveliștea este încîntătoare, din cînd în cînd mai bate vîntul dar asta nu poate decît ajuta articulațiilor mele. În plus, cu ajutorul celor doi meteorologi atît de drăguți aflu și din ce parte bate și ce viteză are, așa că eu mă simt bine.

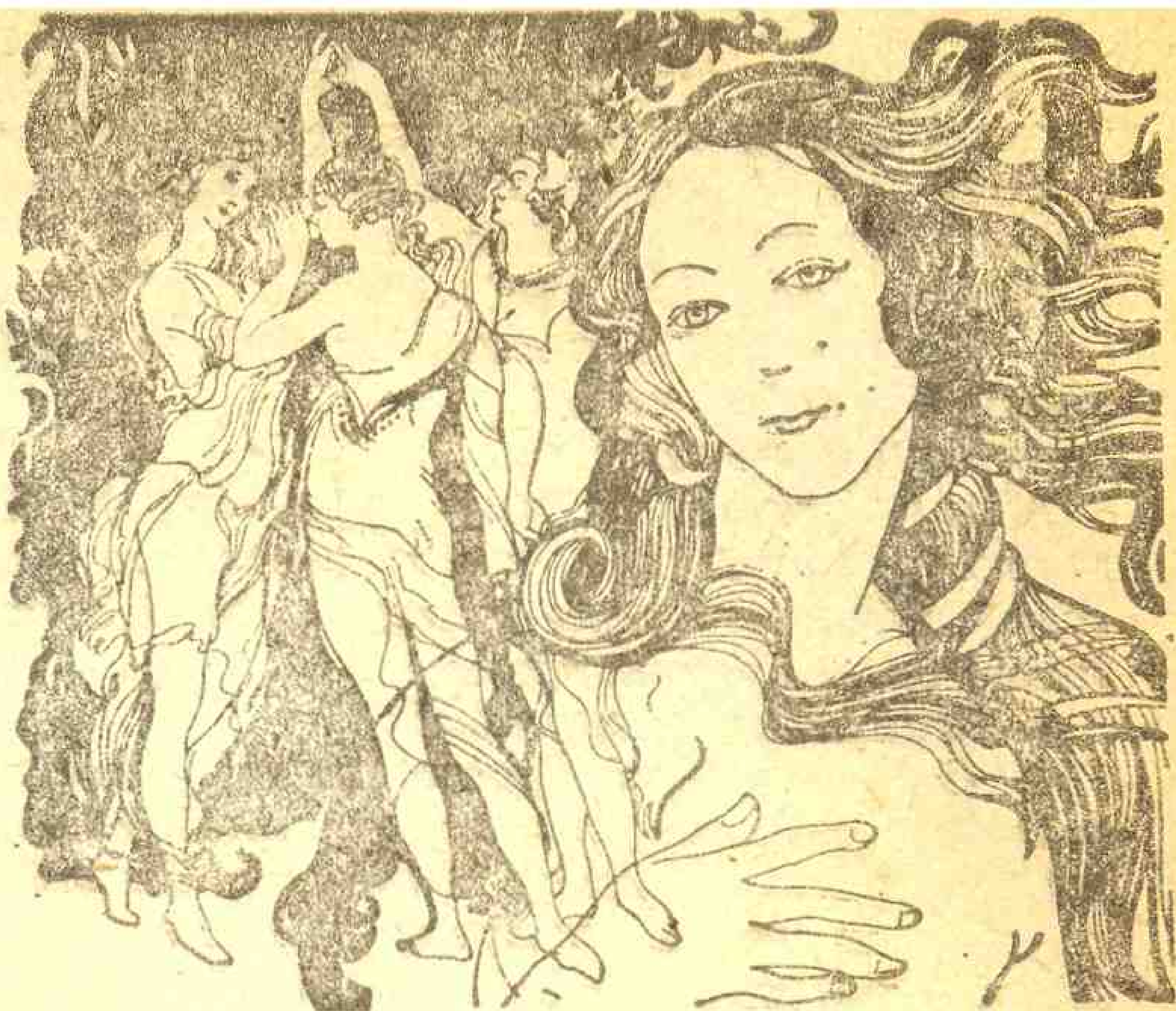
Pînă diseară cred că voi termina cu montatul cortului cu toate că atunci cînd mi-ai făcut bagajele tu, dragostea mea, cred că ai uitat să-mi pui în rucsac și sacul de dormit, dar nu-i nimic, am găsit cele două maieuri cu dungă roșie care ți-au plăcut așa de mult și mi le-ai cumpărat acum doi ani la Mamaia.

Cu masa cred că o să mă descurc destul de bine căci aici aerul curat nu prea îți face poftă de mîncare iar cele 4 conserve de suc de ananas cred că-mi ajung 2 săptămîni. A, ce m-am distrat, bombonica mea, cînd am găsit cele 2 bidoane de vopsea verde pe care mi le-ai pus tu în rucsac, crezînd că este fasole cu costiță, dar nu-i nimic, tot aveau nevoie aici la stație de vopsea pentru gard, așa că...

Fluturașul meu, ți-aș mai scrie dar aici a început ușor să plouă iar eu încă nu mi-am umflat salteaua pneumatică în care tu cu atîta grije mi-ai împachetat cuțitul, furculița și cele 30 de pioneze chinezești, așa că te las deocamdată, cu imaginea mea din fotografia de la nuntă, în speranța că mă vei vedea sănătos.

Te sărută cu drag,
Crocodilul tău.

pt. conf.,
Bazil Nicolescu

PARCĂ-ȚI LIPSEȘTE CEVA DIN HIGH-LIFE

Avionul își luase zborul spre București. Vom fi nevoite să suportăm două ore oamenii aceștia care nu spun nimic altceva decît că și ei zboară cu avionul. Eram îndoliată, iar fetița mea, în vîrstă de numai zece ani, purta și ea doliu, un pardesiu alb, am îmbrăcat-o așa considerînd imaculatul alb un doliu pur, purtat îndeosebi de ea.

Ne întorceam așadar acasă, la București, de la înmormîntarea tatălui meu, care avusese loc în Ardeal. Era pentru prima oară cînd încercam acest sentiment de a mă despărți pentru totdeauna de cineva care constituise totul în viața mea, iar pentru ea, întîi tată și apoi bunic, el o crescuse, eu fiind un fel de văduvă.

Culoarea neagră, doliul, se îmbina foarte frumos, cu albul decolteului fecioarei de tildeș și blondul părului ce și mie-mi plăcea.

— Cum te mai simți mamă ? întrebă fetița. Ai putea să ieși astă seară în oraș ?

— Am să încerc, într-adevăr îmi este ceva mai bine.

Sigur am ajuns în str. Sfinților nr. 8, destul de tîrziu. Am urcat la etajul IV ca s-o văd pe una dintre prietenele mele, Iolanda. Am văzut un film la televizor, am mai vorbit despre drumul de seară al crailor de roșu ce se gîndeau să-i calce casa, apoi îmi luai la revedere și mă îndreptai spre casă pe jos, ziceam că-mi va face bine o astfel de plimbare. În dreptul Cinematecei pe Bulevardul Magheru însă plimbarea mea, se anunță să fie de-a dreptul interesantă. Un tînăr în urma mea mă întrebă :

— Pot să te conduc ?

Nici n-am întors capul, nu eram curioasă să-l văd cum arată, dacă-l cunosc sau nu. Pur și simplu întrebarea atît de politicoasă a domnului, te îndemna să răspunzi :

— Pe jos ? întrebai.

— Un moment, un moment zise, să dau un telefon.

Din întîmplare la cîțiva pași se afla un telefon public. A început un comentariu într-o franțuzească amețită. Rugă pe un domn să

vină în Piața Romană pentru a ne conduce la un restaurant din Băneasa. În cîteva minute domnul apăru, cu o mașină. Primul domn îmi explică : al doilea domn este străin și se află în țară pentru filme, filmare.

Primul domn îmi zise :

— Te pot invita pentru un tort la Restaurantul Parcului, vrei ?

— Da ! i-am răspuns.

Ajunși acolo, primul domn îmi oferi un scaun. Neobservînd m-am așezat pe un alt scaun alăturat. Foarte intrigat primul domn se înroși tot și enervat spuse :

— Dumitale ți l-am oferit !

— O !... scuză-mă, sînt obișnuită printre camarazi, care nu sînt atenți întotdeauna cu mine, nefiind eu aleasa inimii lor. Domnii comentau în limba franceză, vorbeau despre filme. Apoi au găsit de cuviință să mă întrebe dacă mi-am tăiat bretonul la Athenee Palace, li se părea curios tăiat.

— Da, dar la un Athenee Palace de pe strada mea.

Peste un sfert de oră plecarăm noi, iar în dreptul restaurantului Bordei, primul domn mă întrebă dacă vreau să rămînem acolo și s-o luăm pe jos pînă în parcul Herăstrău. Desigur îi spusei și astfel ne-am luat la revedere de la tînărul străin. Ajunși acolo ne-am așezat pe o bancă lăturalnică.

Nu era nici lumină, nici întuneric. El privea chipul meu agitat.

Blondele, își zise el, nu pot fi zărite în umbră decît prin strălucirea care pare să emane de pe chipul lor. Razelor lunii le place să se odihnească pe chipul lor palid încît să se întrezărească acel vag, care face ca imaginația să le vadă mai frumoase decît sînt în realitate.

— Nu știu, spuse el, nu știu ce se întîmplă cu mine, se pare că te iubesc prea mult.

O vedea asemeni unui astru care luminează întunericul. Aceasta este lumina ce face trecerea spre sfîrșitul lumii gîndi el în timp ce o săruta. Își reveni repede trecînd la conversație. Vorbeau despre Camus, literatura franceză, despre Franța unde spunea dînsul că merge des fiind delegat cultural. Accentul limbii franceze pe care-o vorbea ar fi putut confirma aceasta numai că o altă persoană se ocupa cu problemele culturale în Franța.

Ce puteam spune însă, îl lăsam să viseze în continuare funcția de delegat cultural la Paris dacă așa-i plăcea. Apoi parcă se desmeticea și-și dădea seama că se află în parc alături de o fată din România care-i amintea totuși de ceva.

— Părul dumneavoastră galben ca paiul îmi aduce aminte de actrița străină Alida Vali, îmi zise. Mi-a vorbit în continuare mult despre cinematografia și actorii francezi. Foarte necontrolat așa ca dintr-o doară mă întrebă unde locuiesc. Pe lîngă Statuia Aviatorilor, i-am răspuns. Stau într-o vilă care este de vînzare și mă întreb dacă s-o cumpăr sau mai bine să cumpăr o mașină. Tatăl meu a murit de curînd, îi explicai, mi-a lăsat niște bani, iar mama mea trebuie să sosească pentru a rezolva această problemă. Îmi ziceam că din moment ce stau de vorbă cu un delegat cultural la Paris se cade ca și eu să fac parte din high-life, cel puțin din acest punct de vedere. Dar cînd va veni mama ta, nu poate să vină mai devreme, mai curînd, mă întreba el ? Ba da. Cred că da, am să-i telefonez.

Drept să spun mă cam decepționa discuția despre moștenire. Întîi pentru că n-o primisem și apoi pentru că mi se părea ciudată această întrebare.

Nemaiștiind despre ce să vorbesc și mai ales ce să zic la întrebarea dacă sînt bucureșteancă, am încercat să-i descriu Oradea, orașul în care m-am născut. Poeții din orașul meu s-au inspirat din molcomul peisaj al Crișurilor și din austerul străzilor barocului tîrziu orădean. Sub clopotnița bisericii cu lună se mai plimbă și azi oameni plini de bun simț.

— Pot să văd și eu acest oraș ?

— Da ! i-am răspuns, te voi invita, vom locui la Castelul Sandoru Crețului, la margine de oraș pe malul Crișului Repede. Dacă ai citit „Prințul“ de Teodor Teodorescu Braniște, ți-l poți închipui. Numai că unchiul meu nu poate fi erou de carte.

Ajunși în dreptul casei mele m-a rugat să ne revedem pe la ora 8 seara, timp care s-a scurs ușor, deoarece am adormit adînc, noaptea, luna, aerul, parcul mi-au dat o stare de liniște.

Ne-am revăzut din nou seara și, nu știu cum, ne-am îndreptat tot spre parc. Vrei să mergem, îmi zise, la Restaurantul Pescăruș ? Nu, i-am răspuns, prefer să stăm pe o bancă. Fata din România era modestă și romantică...

Nu ne-am așezat bine că am și început să ne certăm, parcă ne-am fi cunoscut de cînd lumea. Îmi reproșă că-mi lipsește ceva din high-life, la care i-am răspuns că se poate dar atunci mie nu-mi place cum se îmbracă, sacoul cu care este îmbrăcat parcă l-ar fi luat de împrumut.

— Dar, domnișoară, sacoul acesta i-am luat de la Paris !

— Îmi pare rău dar aș fi jurat că modestul croitor de pe strada mea ți l-ar fi făcut mult mai bine și cu un oarecare gust. Cred că mi-a răspuns ceva foarte nepotrivit pentrucă m-am ridicat și am plecat.

Domnul cu sacoul cadrilat însă se luă după mine încercînd să mă îmbuneze. Mă luă ușor de mînă dar eu sfioasă de parcă aveam din nou optsprezece ani mi-am luat mîna din mîna lui. Este adevărat mă simțeam bine atît de tînără, îmi trăiam clipa și credeam în ea. A reușit, în sfîrșit, să-mi fure o altă promisiune de a ne revedea.

N-am mai vrut să-l văd niciodată deși promisesem. Nu i-am mai dat nici un semn de viață. Mi-am văzut în continuare de preocupările mele casnice. Mă gîndeam totuși la dînsul. Eram săracă, destul ca să pot fi cel puțin bine îmbrăcată, dar nu-mi făceam probleme. Ieșeam pe stradă prost îmbrăcată și mai ales cu niște pantofi vopsiți groaznic, de mine.

Așa, în una din zile, în ținuta aceasta, care nu era de la Paris, îl văzui pe Domnul N. pe stradă. Am traversat repede, aproape fugind, cînd mă pomenesc cu dînsul aproape de mine întrebîndu-mă :

— De ce fugi, de ce fugi, așadar ești măritată !

— A ! nu, nu, îi răspunsei.

Mă obsedau uriții mei pantofi încît în clipa aceia aveam impresia că tot cerul îmi cade în cap. El nu observă însă nimic. Îmi spunea că s-a gîndit mult la mine, că mă iubește și că ar vrea să ne vedem în fiecare zi. Văzîndu-mă însă supărată plecă.

Nu știam cum să fac să-mi cumpăr o pereche de pantofi noi, frumoși, ca să-l pot revedea.

Mi-a venit o idee. Am mers a doua zi la medicul de circumscripție, mi-a făcut un examen medical și am devenit donatoare de sînge. Am luat mi se pare 150 de lei prima donație. Am mai împrumutat de la vecina mea Doamna Păltinescu 100 de lei și mi-am cumpărat o pereche de pantofi din cei mai frumoși, negri, de piele, cu toc înalt, împletiți în față încît se vedea ciorapul. Purtam încă doliu, un deux-pices de mătase neagră și ciorapi negri. Îmi făceam zilnic obișnuitele plimbări pe Aleea Trandafirilor. În una din seri îmi veni în vizită una dintre vecine și printre altele îmi spuse :

— Draga mea, să vezi ce mi s-a întîmplat. Aseară am coborît din troleibuz aici lîngă statuie. În urma mea doi băieți comentau. Unul era ceva mai mare de ani, cu ochelari, iar altul mult mai tînăr, pe semne că ne-au văzut împreună.

— Mă, zise cel mai mare, am văzut-o aseară pe blonda aceia din str. Porumbaru, cum îi zice ? am un lapsus.

— A ! răspunse celălalt, dar știi că acum nu i se mai spune pe nume ci Doamna în negru.

— Îi vine atît de bine culoarea neagră.

— Ei lasă ! că nu-i așa grozavă !

— Ce-i al ei, i-al ei zise băiatul cu ochelari, ce să ne mai ascundem după... e femeie bine mă, asta e !

— Fie dacă zici tu, spuse puștiul.

Fericită căci aveam de acum pantofi frumoși i-am zis fiicei mele :

— Hai să mergem puțin prin oraș, să vedem filmul de la Patria. Peste o oră ne plimbam prin centru. Numai că mă pomenesc cu Dl. N că îmi ia mîna, mi-o ridică ușor ca să mi-o sărute.

— Tot frumoasă ai rămas, îmi zise.

— Acum poate da, dar rîndul trecut cînd ne-am întîlnit n-ai observat ce pantofi aveam ?

— Nu, zise senin. Niciodată nu observ astfel de lucruri fără importanță. În acea clipă mă gîndeam dacă nu cumva observase și minciuna mea cu moștenirea.

— Mama, ! strigă fetița, vino repede să-ți arăt ceva...

Ne aflam pe lîngă cinematograful Scala și ea văzîndu-mă ocupată cu Dl. N. cercetă reclama. Nu mai aveam ce spune, fata m-a demascat, eram mama. Vroiam să ascund acest lucru dar...

— M-ai mințit spuse Dl. N. ești măritată, ai un copil.

— Nu sînt măritată, sînt divorțată. Adevărat am un copil, nu te deranjează ?

— Nu. Dacă nu ești măritată, sînt fericit.

Mă tot întrebam, ce fel de fericire poate avea acest om alături de mine. Sînt săracă. Trebuie să-mi cresc copilul. Nu sînt nici măcar actrița aceea străină ce avea părul galben ca paiul. Oare actrițele sînt fericite ? Văzusem un film în care Bett Davis juca în rolul unei iubite. Îmbrăcămintea actriței era inspirată de tot ce putea sugera arta, suferințele ei erau atît de ale ei. Durerea atît de amară, de reală. O simțisem în suflet. Jucase atît de frumos. Oare eu aș putea să joc astfel ? De-aș putea să am un astfel de rol cît de plină de sens mi-ar fi viața. Știu și eu să joc !

Eram plină de dorințe.

Începui să aud șoapte lăuntrice ce proveneau de la acele vorbe.

— Părul dumneavoastră, galben ca paiul îmi aduce aminte de actrița străină...

*

A doua zi tocmai pe cînd fata se gîndea la filmul ce dăduse naștere la visuri și moarte. (Vai ! visuri neîmplinite, care dor,) auzi telefonul care sună îndelung căci nu avea putere să răspundă, încă visa. Se desmetici însă brusc.

— Alo !

Era Dl. N. care-i spunea că abia a adormit aseară după ce o întîlnise și că i s-a părut că-i văzuse o umbră în ochi. Cred, îi zise el, ca este ceva în adînc. Ea se făcu că nu înțelege și se arătă fericită ca și cum ar fi fost înconjurată de o dragoste a oamenilor, că i s-ar fi împlinit toate dorințele. Părea totdeauna gata să se lase în voia unui nou curent care o putea duce cu ușurință mai departe. Nu vroia să-i arate durerea și neîmplinirea ei și schimbă vorba :

— Am văzut, îi zise în continuare, o fustă cloche, asta-i fasonul care se va purta de azi înainte. Mi-ar sta bine una verde închis.

— Da, verde închis la ochii tăi albaștri, sigur tot frumoasă vrei să fii.

Rămase ca să o mai caute la telefon. Ea însă în acea sclipire a visului o văzu pe cealaltă Crina, săracă, uneori flămîndă, rătăcind fără să știe încotro. Văzu marea capitală, o lume rece și închisă pe care trebuie să o părăsească pentru că se îmbolnăvise. Luni de zile a stat într-o cameră mică în dosul curții, cu dușumea pe jos în casa părintească ce o liniștea. Mirosul de dușumea și haine curate, masa caldă, gustoasă, îi dăduseră oarecare putere. În tot timpul pe care l-a petrecut acolo n-a fost niciodată curioasă să-și revadă foștii colegi sau prieteni, niciodată n-a ieșit pe Corso. Poate că nu era mulțumită de ea. Ce le va spune, ce a făcut în capitală. Cine este ea ? Reveni, așadar, acasă, la București. Nu se poate, o dată și o dată tot le va arăta ea consătenilor ei ceva deosebit, cine va fi ea !. Pe fiica ei o lăsase acolo, departe de necazurile zilnice, de viața plină de șicane a vecinilor, din apartamentul cu dependințe comune.

(Fragment din romanul cu același titlu)

Maria Culici

GÎNDIRE

Toţi gîndesc. Cei mai geniali şi cei mai tîmpiţi. Toţi gîndesc şi se comportă în funcţie de ce-au gîndit.

— Ce faci domnule ? — întrebă unul.

— Mă înec — răspunde al doilea.

Pe exemplul acestei situaţii putem exemplifica gîndirea umană şi dezvoltarea ei.

Unul îl vede pe al Doilea. Ce face al Doilea ? Se îneacă. Ce face Primul ? vede că se întîmplă ceva deosebit. Creierul lui începe să lucreze la turaţia maximă şi drept urmare rezultă întrebarea care are înglobată în ea mult efort mintal : „Ce faci, domnule ?" Cînd acelaşi Primul află din prima sursă că al Doilea se îneacă industria lui mentală intră din nou în funcţiune, iar produsul final al acestei munci constă în sentimentul că trebuie să-l ajute pe al Doilea. Începe deci să alerge împrejur şi să strige după ajutor cînd Primul se îneacă.

Dar să presupunem că în locul Primului care gîndea greu apare pe mal un al Treilea mai isteţ. El aude că al Doilea strigă :

— Ajutor !

În principiu nu trebuie să strige nimic mai mult, deoarece al Treilea, isteţ, îl scoate fulgerător din apă pe al Doilea.

Am fost martorii unei minunate armonii dintre gîndire şi faptă în urma căreia cel salvat capătă o pneumonie, iar salvatorul — un ceas.

Dar dacă cineva vede însă lumea şi oamenii în felul acesta se înşeală în mod tragic. Să analizăm deci o situaţie mai reală. Să ne întoarcem la situaţia iniţială.

Al Doilea se îneacă iar pe mal apare Primul care gîndeşte greu.

— Ce faci domnule ? — întreabă el.

— Mă înec — îl informează nefericitul.

În capul celui care gîndeşte greu se produce o simplificare caracteristică oamenilor cumsecade. Pur şi simplu încetează să gîndească şi sare în apă unde se îneacă împreună cu al Doilea pentru că nici unul din ei nu ştie să înoate. În această versiune cade pneumonia, în schimb ambii primesc post-mortem ceasuri deoarece nu se ştia cine pe cine a salvat.

Altă variantă. Al Doilea se îneacă rapid, iar pe mal apare al Treilea, isteţ.

— Ajutor ! — strigă bucuros al Doilea, căci crede că salvarea este iminentă. Aici dialogul capătă strălucire, ceea ce confirmă faptul că creierul uman se perfecţionează continuu, şi în perfecţiunea sa este gata să depăşească şi cel mai precis ceas. Căci iată că al Treilea, isteţul, îi pune celui de al Doilea, care se îneacă o întrebare de rutină :

— Ce faci domnule ?

— Mă înec — îi explică al Doilea, neliniştit.

— Dar de ce v-aţi băgat acolo ?

— Nu m-am băgat. Am căzut.

— V-a împins cineva ? Cine ?

— Eu nu ştiu ! Eu mă înec ! se irită al Doilea.

— Cum vă numiţi ? De fapt cine sînteţi ?

— Ce vă interesează ? Sînt om !

— Om, om... — îl imită al Treilea — interesant. Dar ce fel de om ?

— La fel ca dumneavoastră ! ! !

— Dacă aţi fi fost ca mine nu v-aţi îneca. Eu nu mă înec.

— Mă duc la fund !

— Dar ce aţi făcut de aţi ajuns în situaţia asta ?

Pe mal încep să se strîngă alţi oameni isteţi.

— Dar ştii că s-a aranjat bine.

— Acum se simte prost.

— Şi în general e un tip cam dubios.

— Mă scoateţi sau nu, fir-ar al dracului !

— Şi în plus mai e şi ordinar — spune al Treilea. Oamenii de pe mal aprobă.

Această versiune poate avea două finaluri. Unul nu prea vesel în care al Doilea se îneacă liniştit. Şi un al doilea care este foarte trist : cel ce se îneacă învaţă repede, deşi cu mare efort, să înoate şi ajunge în cele din urmă pe terenul tare pe care stau isteţii.

Cel salvat plăteşte o amendă şi capătă o pneumonie, iar toţi cei ce privesc capătă ceasuri pentru că prin lipsa lor de ajutor l-au ajutat pe al Doilea ca să se autodepăşească şi să devină unul din ei.

Vasile Matei

Vreau să-i fac o mare bucurie lui Piticuţ. Copiii, mai ales cei de peste doi ani, sînt tare receptivi la daruri. Ei, care au trecut de zdrăngănele din plastic şi pisici de cauciuc, de trompete zgomotoase şi uruitori înnebunitoare, devin foarte pretenţioşi la îmbrăcăminte, la încălţări. Aşa că mă prezint cu pachetul la subsuoară, ca un moş Gerilă al verii, şi pun cadourile pe masă. Piticuţ numai ochi şi urechi. Desfac panglica, îndepărtez hîrtia şi înfăţişez, sub privirea atentă a nepotului, tot ceea ce i-am cumpărat din oraş.

— Ce-s astea ? mă întreabă băiatul liniştit.

— Pentru tine, detectivule, îi zic nemulţumit de lipsa lui de entuziasm. Uite o haină în carouri, un pantalon cadrilat şi o caschetă tip jocheu, cu cozoroc. Ai aici şi o lupă. Îmbracă-le, ia şi lupa, şi-ai să semeni cu Holmes, cel mai mare maestru al observaţiei şi deducţiei din toate timpurile...

Piticuţ dă roată mesei, analizînd în tăcere fiecare lucruşor. Nici o tresărire de lumină pe chipul lui suav, nici o exclamaţie de încîntare în glasul acela care mi-a umplut adeseori inima de fericire.

— Lipseşte ceva, spune Piticuţ, fără să se uite la mine. Pipa ! Unde e pipa ?

Tresare. Ia te uită la el ! Vrea şi pipă.

— Nu-i de tine, băieţel, încerc eu să-l lămuresc. La „Romarta copiilor" nu se vînd pipe ! Şi, chiar de s-ar vinde, tot nu ţi-aş cumpăra. Că doar nu te-oi apuca de fumat...

— Atunci, nici Sherlock Holmes nu pot să fiu, conchide Piticuţ. Ideea dumitale, bunicule, bună în intenţie, nu are nici o valoare practică pentru mine. Ştiu, o fac uneori pe detectivul, te am pe dumneata pe post de doctor Watson, dar să nu exagerăm. Aşa ceva eu nu îmbrac !

— Refuzul lui categoric mă lasă pentru o clipă interzis. El însă, fără să mai aştepte clasicul meu „de ce ?", continuă :

NU SÎNT SHERLOCK HOLMES...

— În primul rînd, nu vreau să rîdă lumea de mine. În al doilea, nu-mi place să bat la ochi. Ori să atrag atenţia celor care... mă înţelegi dumneata !

— Nu înţeleg nimic, răspund şi simt cum îmi creşte tensiunea. Explică-te !

— Nu-i greu de explicat, surîde calm băieţelul. Păi dacă îmbrac hainele astea şi dacă-mi pun cascheta asta pe cap, lupa la rever, mai sînt nebuni infractorii să se apropie de mine, să se lase dibuiţi. Chiar azi am avut un caz interesant...

— Ce caz ?

— Stăteam în faţa casei, cînd se apropie unul negricios de mine şi-mi zice : „Ascunde-mă, puştiule, şi ai un sutar !" Îl conduc deci în casă...

— În casă ? Dacă era un hoţ ?

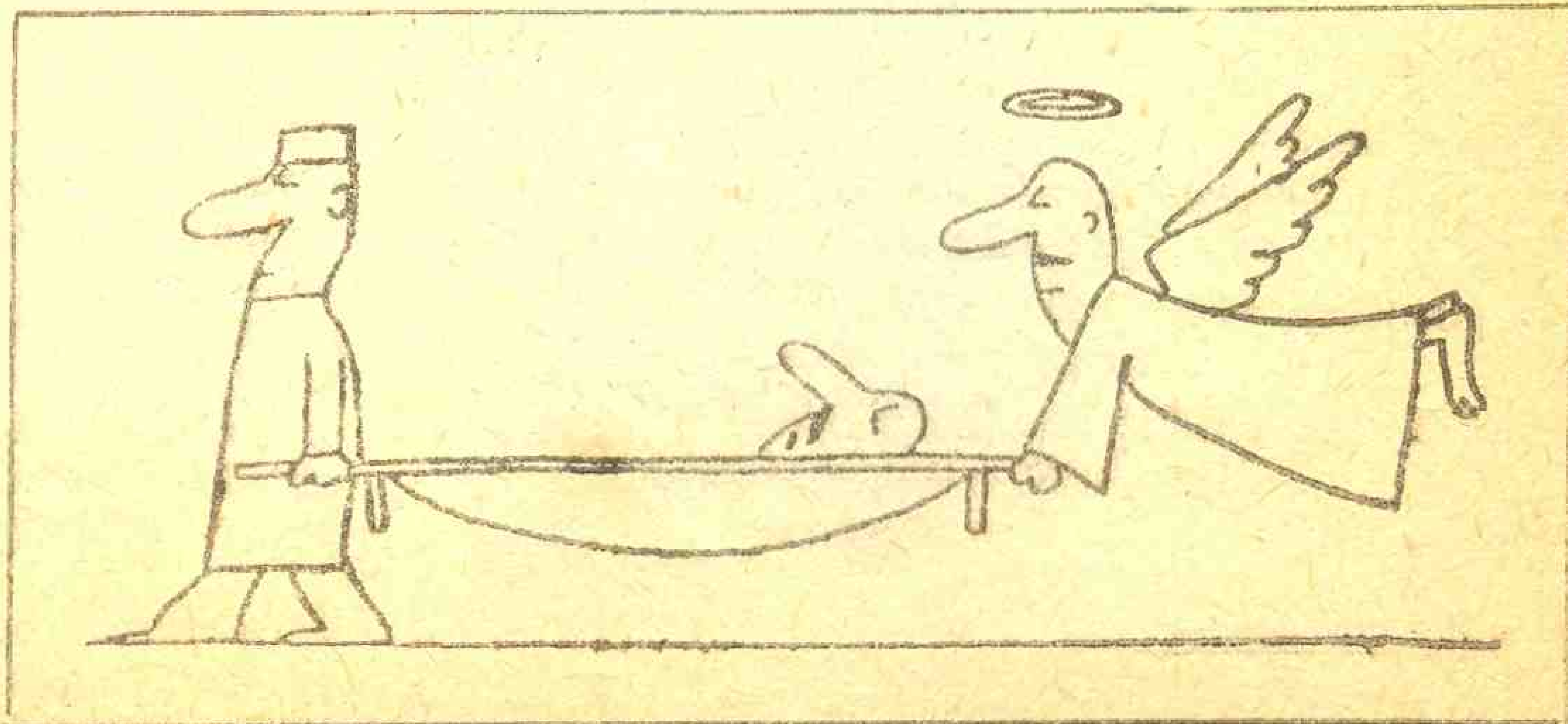
— Păi asta şi era, un borfaş. Deci îi deschid uşa, îl bag în debara şi-l închid acolo cu cheia. Apoi ies afară şi numai ce văd pe alee un miliţian şi doi inşi. Adulmecau în dreapta, adulmecau în stînga, supăraţi foc. „Ne-a scăpat ! zice unul din tipii aceia, apropiindu-se de mine.

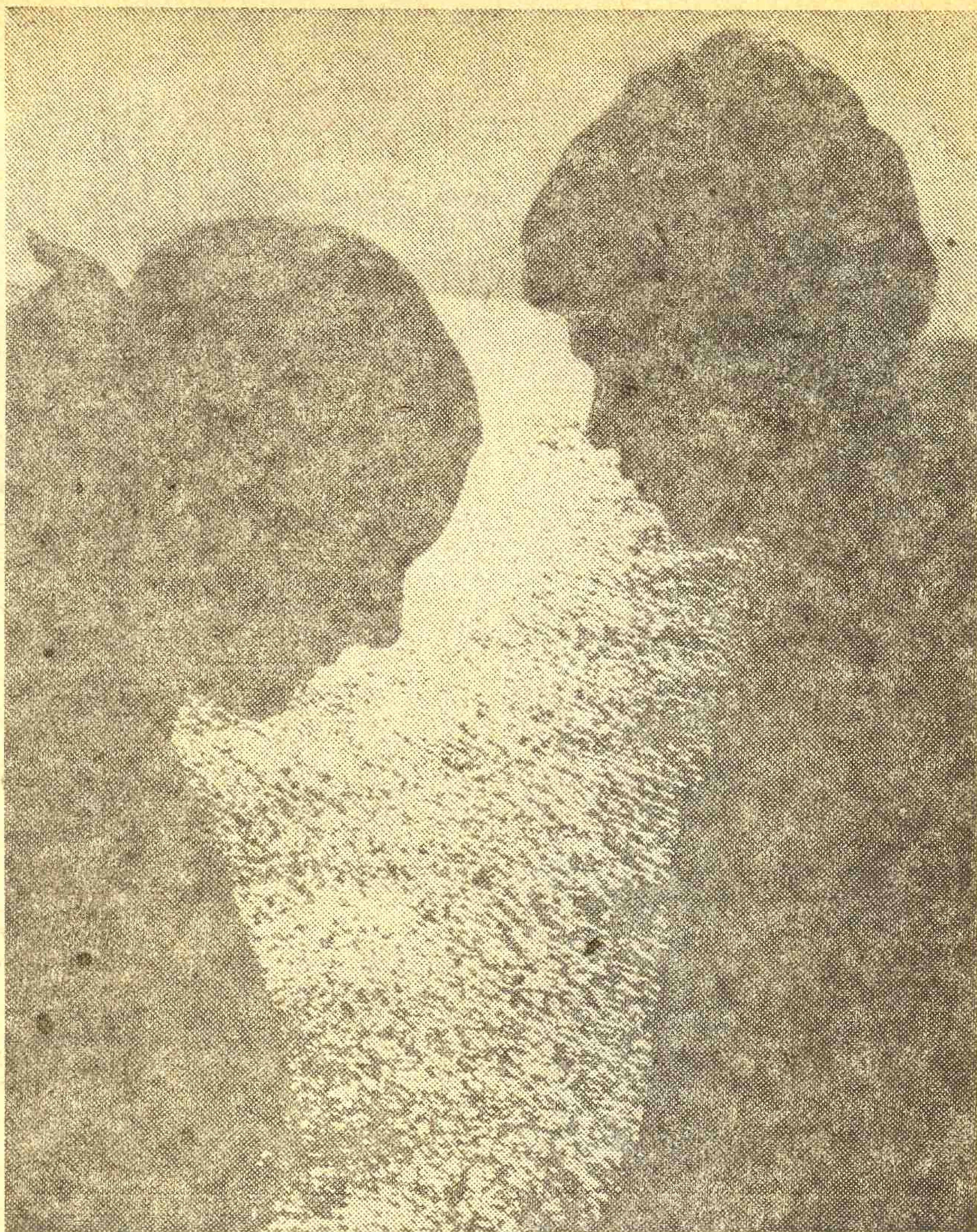

Nu cumva ai văzut un tînăr aşa şi aşa, băieţaş ?" Exact cel din debara. Întreb ce-i cu el şi mi se spune că le-a promis celor doi civili un radiocasetofon cu trei mii de lei, că l-a lăsat la două mii şase sute, că ei i-au dat banii, că apoi ăla n-a mai vrut să-l vîndă, înapoindu-le teancul de hîrtii, nu cel dat, ci altul, cu o sută de lei pe faţă, ca să mascheze maculatura, după care... Îi duc la debara şi le predau infractorul. Se numea Grigore Efta şi era căutat de cîteva luni de miliţie pentru bişniţă, furt şi escrocherie. Ei ? Ce părere ai, bunicule ?

Nu mai am nici o părere. Singurul meu gînd se îndreaptă spre cadouri. Ce-o să fac cu ele ? Cred că am găsit o soluţie. Hăinuţele le transformăm şi le vopsim. Pantofii merg şi aşa. Lupa, o s-o folosesc eu la birou, cînd am de citit articole tipărite cu literă „corp şase". Cascheta ? Da, cascheta o s-o agăţăm într-un cui, ca pe un trofeu, ca pe-o amintire...

Ştefan Gheorghiu

DIN POEZIA DE DRAGOSTE A LUMII...

POATE DE ACEEA...

de Macsim Tank
(U.R.S.S.)

Poate pentru
că am băut dintr-un singur pahar
(un altul n-am avut)
că am împărțit un singur măr
(altul n-am rupt de pe creangă)
că ne-am încălzit la același foc
(alt foc n-am împărțit)
că ne-am acoperit cu același cer
(există oare altul ?)
poate de aceea
îmi ghicești cu atîta siguranță
cele mai tainice gînduri...

ÎN FIECARE POEZIE

de Maria Wine
(Suedia)

În fiecare poezie
există o flacără,
în om, în vietăți,
în toate creațiile
naturii sau ale mîinilor omenești,
în spațiu, în timp,
pe uscat și pe mare
există o poezie,
arde o flacără.

Încearcă numai,
poate vei găsi o flacără
și în inima ta...

AŞ VREA SĂ FIU

de Ivan Skala
(Cehoslovacia)

Aş vrea să fiu ceva
fără de care să nu poţi trăi,
fără de care să nu poţi nicicînd şi niciunde trăi,
aş vrea să fiu sare,
sarea vieţii tale aş vrea să fiu.
Aş vrea să fiu sarea
ce se aşează pe pielea ta ca o gingaşă pojghiţă

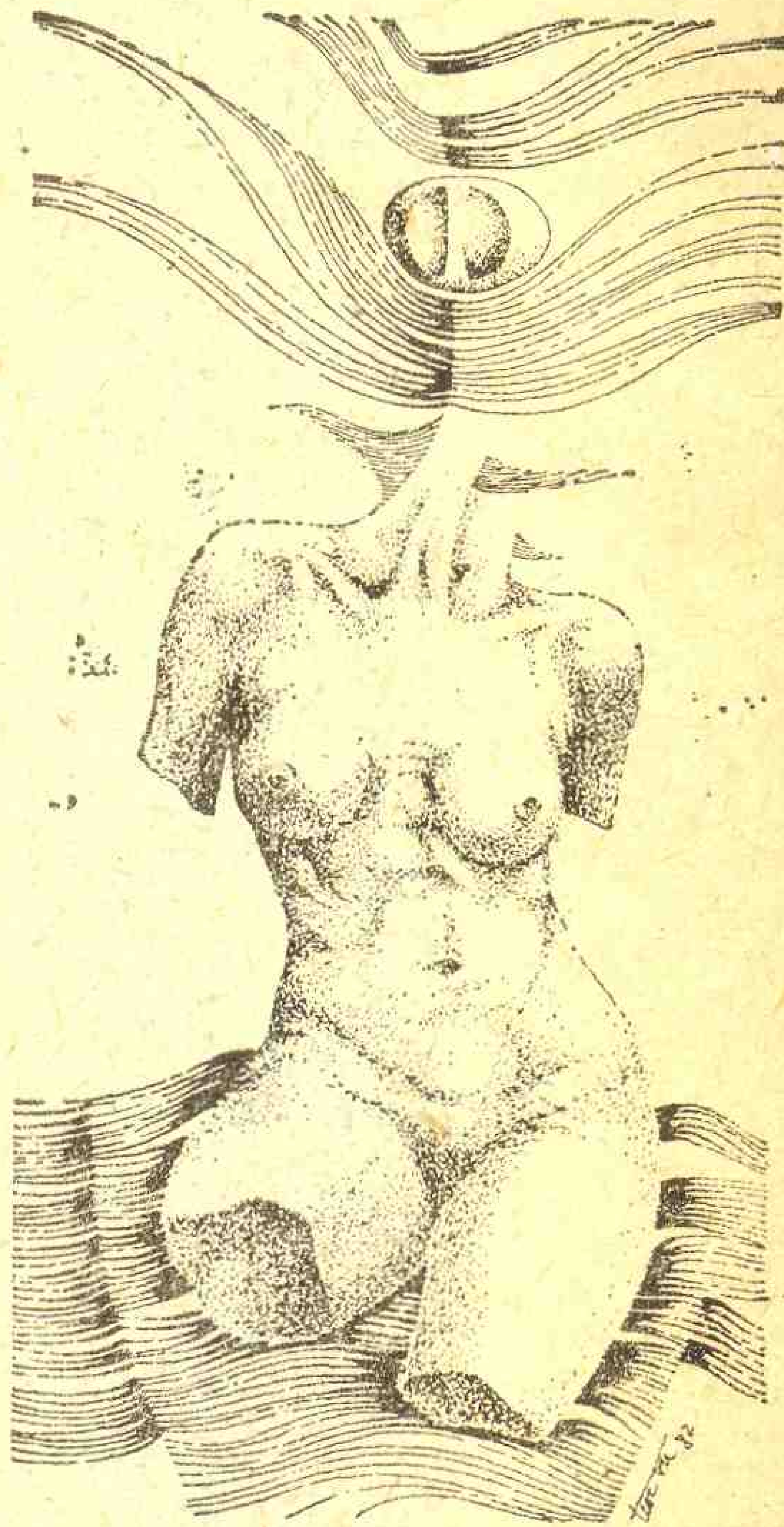
cînd scuturi rufele în năduşala verii,
cînd îmi pregăteşti prînzul
sau cînd, de fugă-asudată, te-aşezi
pe prima piatră ieşită în cale, sub arbori.

Aş vrea să fiu lacrimă pe geana ta, pe o pleoapă,
şi nefiind eu întîiul plînset de copil
care ţi-a limpezit ochii, ca prima durere-omenească,
aş vrea să fiu măcar lacrima
care în clipe de fericită înfrigurare
se cuibăreşte într-un colţ al ochilor tăi.

Aş vrea să fiu marea drumurilor tale toate,
sarea care brumează cămaşa marinarului
după fiecare revărsat de valuri pătimaşe,
după fiecare rafală de-nverşunat vînt umed.

Aş vrea să fiu vîntul sărat
ce-aduce pînă la tine mări, depărtări şi vise şi ţinuturi
de peste tot pe unde n-am călca,
pe unde n-am să umblu niciodată,
dar unde pîinea se rupe
cu o mînă tot aspră,
care seamănă cu a noastră.

Aş vrea să mă preschimb într-un cristal de sare,
pe miezul pîinii tale cea de toate zilele,
aş vrea să fiu sare
ca să fiu pînă la ultimul dumicat doar cu tine...
Sarea vieţii tale aş vrea să fiu.

CLIPA

de Michael Dei-Anang
(Ghana)

O, iată clipa
cînd tremur în braţele tale
cu răsuflarea stinsă
şi totul în jur
devine tăcere.

Cîntul păsării solitare
se pierde în nesfîrşite pustiuri
şi foşnetul frunzei
se pierde, se pierde...

Cutreieraţi de adieri uşoare
palmierii îşi sting încet cîntarea
şi tace-n clipa asta,
tînguitoare, marea...

ÎNCEPUTUL IUBIRII

de Eva Strittmatter
(R. D. Germană)

Vîntul e bun, şi ziua e bună,
şi noaptea — pentru al dragostei destin.
Tare aş vrea să ştiu dacă iubirea
ne va lega la fel şi-n anii care vin.

Poate o vom păstra ani buni la rînd,
poate se va stinge în viitoarea vreme,
tînji-vom după ea în anii care vin
sau vom înţelege că dragostea aşa e ?

Tineri fiind e viaţa o grădină,
pasul ne e uşor cu-ndreptăţit temei,
dar cînd să spunem că dragostea-i sfîrşită,
ajungem pe nesimţite la începutul ei...

NU EȘTI BĂRBATUL CELA, EU NU-S BIANCA JAGGER

de Vita Andersen (Danemarca)

Sînt geloasă
cînd cauți prin gazete
și-mi vorbești despre femeile nebune după tine.
Se-nțelege că nu despre ele scrie în ziare
— la dracu! — zic plină de ură,
atunci de ce o faci?
Doar nu arăți ca
Robert Redford sau ca Belmondo...
Dar tu începi să-mi vorbești de Vibeke Traulsen
și ți se pare strașnic de frumoasă,
zici că o cunoști cu toate c-ai aflat de ea
abia aseară.
Știu că nu arăt ca femeile celea,
dar nici nu-s cea mai slută de pe lume.
Nici gînd că vei ajunge s-o mîngîi pe Bianca Jagger
— îți văd în oglindă capul rotund —
Ira Fürstenberg ți se pare teribil de frumoasă,
să-ți spun însă
ce-am citit azi despre ea:
că trei zile din săptămînă nu se dă jos din pat,
că în cele trei zile cînd reușește totuși să coboare
se hrănește cu suc de grepfruit,
și că se culcă în fiecare seară înainte de nouă,
că în zilele cînd nu se scoală nici nu telefonează,
asta ar enerva-o, cică...
Știu, știu, își aduc argumente neconvingătoare,
dar nu e vorba doar să fii frumoasă.
Eu între doamnele astea „frumoase" cu greu mi-aș afla locul.
Cînd mergem împreună pe stradă
mi se învîrte capul
văzîndu-le cum flirtează în dreapta, în stînga
și tu nici nu observi
cît sînt eu de grozavă,
și nici nu întorci capul după mine
chiar dacă nu-s Bianca Jagger
și chiar dacă-mi explici
că nu te mai interesează
o femeie după care nimeni nu întoarce capul.
Încerc să fiu
o astfel de femeie,
zîmbesc și eu prostește,
mă uit în dreapta, mă uit în stînga,
dar am sentimentul că nu știu să mă port...

Cum să fac să fiu una dintre ele,
să fiu pe placul tău,
să fie deajuns ceea ce fac
ca să-ți fiu dragă?!

PÎRÎUL, RAMURA, PASĂREA ŞI EU CU TINE

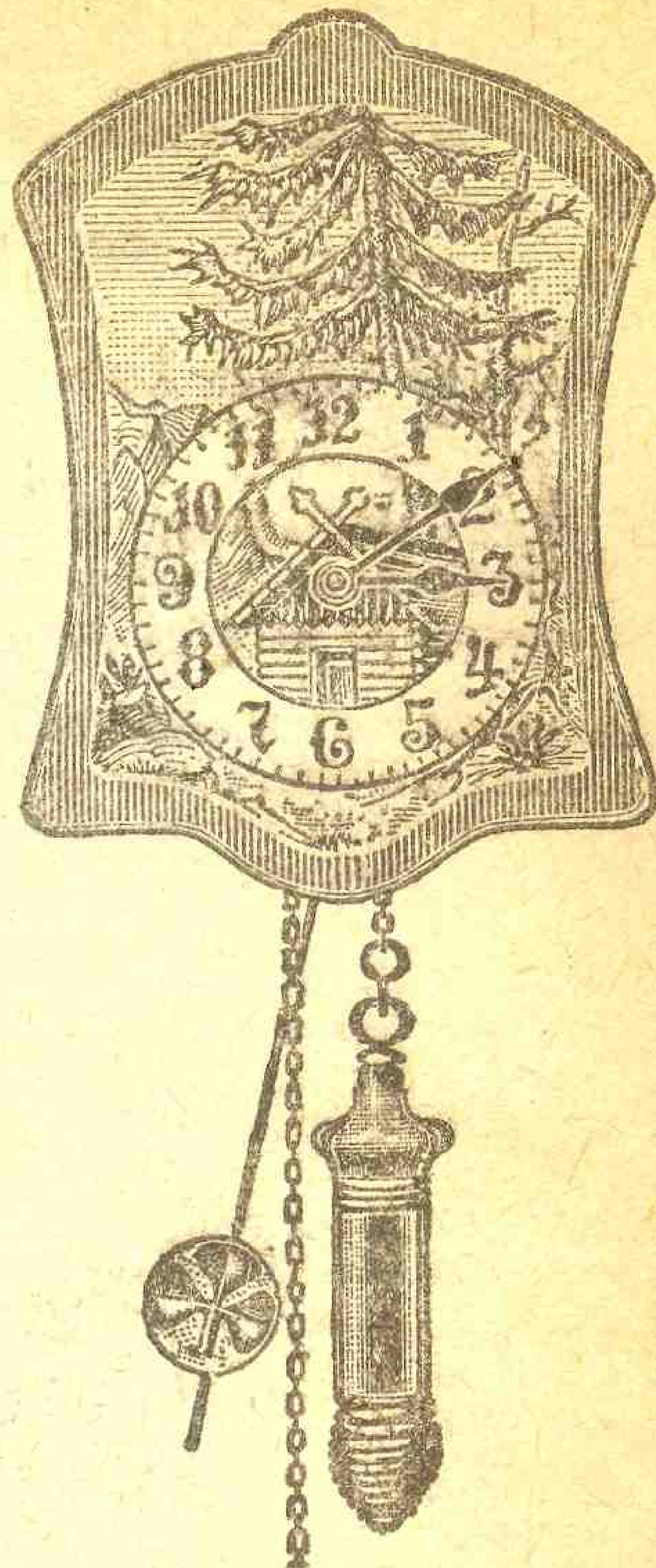
de Amado Hernandez
(Filipine)

Curgea din munte un pîrîu de unde răsfăţat,
alergînd la vale nestăvilit, pe şesuri
cînd, iată, trupu-i tînăr i-a fost despicat :
două pîrîiaşe străine, cu alte înţelesuri.

Prinse tulpina rădăcini crescîndu-i crengi înalte,
recunoscătoare pămîntului negru ce le-a crescut,
dar s-a acoperit cu ramuri multe, multe, toate
între ele străine, de nerecunoscut.

Îndrăgostite, două păsări cuibul şi-l clădiră,
la bucurii, la rău au fost tot timpul una,
dar cuibul cald duşmanii-l năruiră...
Despărţite-s, sărmanele păsări, pe totdeauna !

Ne-asemănăm mereu şi tot mai mult
cu ramura, cu rîul, cu triste cîntătoare...
Ne despărţim, ca ele, de nimenea ştiut...
Să nu existe dragoste fără durere oare... ?

PRIMĂVARA

de Luu Trong Lu
(Vietnam)

A trecut anul,
iubita mea,
şi locuim amîndoi — tu şi eu —
lîngă Giap Mo
într-o căsuţă din iarbă cosită.
Eu torc mătasea,
iubitul meu,
tu spui un poem,
iar în grădina din spatele casei
se înfiripă tril de păsări.

Îmi ridic privirea — mugurii dorm în
floare ·
îmi ridic mîinile şi te chem :
primăvara a venit,
vină-mi şi tu, iubire...
Tu mă priveşti, iubita mea,
şi-ţi rîde faţa,
eu te privesc, dragoste,
şi inima-mi tresaltă...

Şi-n scurgerea zilelor
culorile se sting,
zidurile rămîn fără verdeaţă,
se trece primăvara
şi tu, iubirea mea, cu ea odată...

Şi-n primăvara care va veni
nu-mi voi mai regăsi dragostea de
altădată...

ZICE-SE CĂ IUBITUL...

de Miong Ok
(R.P.D. Coreeană)

Zice-se că iubitul ce ţi se-arată-n vis
te amăgeşte numai, deloc nu îi eşti dragă...

De unde pot să ştiu cînd eu noaptea întreagă,
din asfinţit în zori ochii nu i-am închis ?

O, vină-mi, dragule ! Al vieţii mele domn
pe pernă pune-ţi capul, nu mi-ai fi drag în somn.

ZI OBIŞNUITĂ

de Jan Zych
(Polonia)

În ziua aceea nu s-a întîmplat
nimic deosebit.
Am lucrat ca deobicei,
dar mă simţeam atît de uşor
de parcă degetele mele ar fi dansat
prin aer,
iar frunzele, abia mişcîndu-se,
ar fi bătut la porţile soarelui.
Totul în jur era uşor...
Şi ziua aceea mi-a fost atît de dragă
de parcă ar fi fost un dar
primit de la tine...

DE-AR FI SĂ NU MĂ MAI IUBEŞTI

de Dendevin Purevdorj (Mongolia)

Aş vrea să creştem dintr-o tulpină — un singur gînd,

ca două verzi mlădiţe dintr-o singură piatră...
Şi dacă cerul ar coborî peste întinsul pămînt,
eu Soarele aş vrea să fim şi Luna, laolaltă.

Aş vrea să curgem într-un singur rîu împreună,
ca două năvalnice ape ce se-ntîlnesc într-una...
O singură casă să ne clădim, trainică, bună,
focul aceluiaşi cămin să ne-ncălzească-ntruna.

Aş vrea să zămislim, noi doi, în soare
un prunc ce neştiute şoapte îngînă...
Şi dacă viaţa ar fi o cerească licoare,
eu să o sorb aş vrea din unduioasa-ţi mînă...

Dar ce-ar fi dacă-n anii ce vin, dulci ispite,
că nu mă mai iubeşti îmi vei spune, iubite ?

DRAGOSTE

de Alden Nowlan (Canada)

M-am întors din plimbarea făcută
cu tine
şi-am fost întrebat
dacă plouă afară sau e bine.

N-am băgat de seamă dacă plouă sau nu,
dar trebuie să le dau
răspunsul cel bun.
Altfel mă vor crede nebun...

FARMECUL NATURAL

de Charles R. S. Stead (Noua Zeelandă)

Sub privirile mele uimite, o lungă zi de mai
două vrăbii şi-au împletit un cuib de paie,
în timp ce eu stăteam şi regretam că ai plecat.
Au cărat ziulica întreagă fire de iarbă
iscînd din ele pereţii cuibului
ca să le fie adăpost în vremuri grele.

Poate au zidit în cuibul lor
fire din straiele tale,
şuviţe din părul tău
— constructorii au un simţ aparte pentru linii şi forme
şi pentru proporţii şi folosesc tot ce găsesc prin preajmă.
Am stat aşa ziulica întreagă
încercînd să-ţi deslușesc chipul
printre firele împletite măiestru de păsări
în procesul orb
al creării frumosului
mai natural dintre toate...

IUBESC ORELE

de Dane Zajc (Iugoslavia)

Iubesc orele
cînd flăcările desenează
pe pereţi şi pe tavan
străvechi, liniştite chipuri.

Şi şoapta ta mi-e dragă...
Ca şi cînd gîndul
ar vorbi cu alt gînd,
ca şi cînd gîndul
priveşte-n faţă gîndul
şi-i rîde
cu ochii.

Ca şi cînd sufletul i-ar oferi
sufletului buzele, zicîndu-i :
bea şi strigă
c-am fost în clipa asta
a ta pe veci !

Iubesc orele
cînd incandescenţii cărbuni se sting,
cînd două trupuri
pierzîndu-şi echilibrul
se contopesc sub umbre tăcute
în vreme ce de-asupră-le
se caută mîini înfrigurate...

DESPĂRŢIRE

de Gheorghi Djagarov (Bulgaria)

Totul
s-a sfîrşit
într-o clipă.
Două mîini de gheaţă,
doi ochi
ca două fulgere necruţătoare.
Cad fulgi...
Mă întorc cu rănile pline de sînge
unde-am să pun capul,
fără să ştiu
unde am să trag,
Cad fulgi
şi orele trec,
zilele,
săptămînile...
Cad fulgi
iarăşi şi iarăşi
peste cei care cred,
peste cei care nu cred...

Şi acum, eu, încotro ?

Sînt atîtea drumuri albe
numai drumul meu către tine
e negru...

Tălmăciri de Nicolae Nicoară

Hotelul „Forum"
Stațiunea Tineretului Costinești

BTT — 15 ani de existență

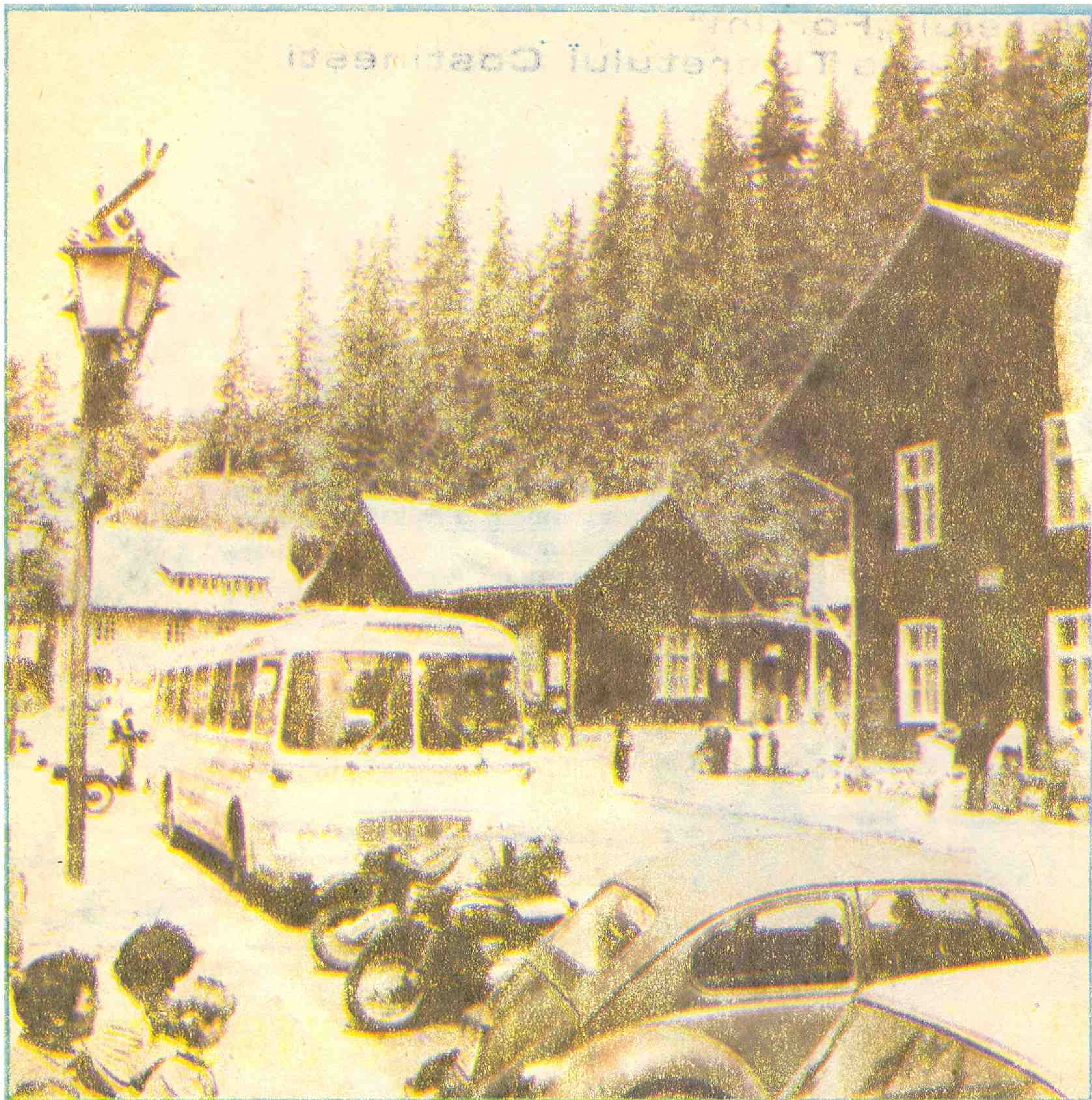
În anul 1967 Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie-decembrie a hotărît înființarea Biroului de turism pentru tineret. În aprilie 1968, BTT pornea la drum spre a-și făuri o personalitate distinctă și a răspunde prin activitatea sa sarcinilor încredințate de partid, de a se ocupa nemijlocit de organizarea activităților sportive, turistice, și de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei.

Începutul a fost ca orice început — optimist spre a cuceri piscuri! Noua activitate dedicată tineretului, pentru și prin tineret avea, ce-i drept, o bază materială mai puțin bogată (doar 5 autobuze) dar din anul 1970 BTT și-a adăugat zestrei două frumoase baze turistice aparținînd tineretului studios, tabăra albastră, de pe Litoralul Mării Negre, azi binecunoscuta stațiune de educație comunistă revoluționară și de odihnă Costinești, și tabăra de la Izvorul Mureșului, simbolizînd cheile de boltă ale viitoarelor investiții din turismul de tineret. Spre acestea și spre toate zonele turistice ale țării vor gravita apoi itinerariile tinereții, se vor încrucișa traseele drumețiilor, adevărate peregrinări de spirit ale întregului nostru tineret în spațiul carpatin pentru cunoașterea frumuseților și istoriei acestui popor milenar.

Anii care au urmat au însemnat îmbogățirea experienței, deschiderea orizonturilor largi spre împlinire, BTT căpătîndu-și o poziție și popularitate în țară, urcînd pas cu pas spre piscuri, preocupat să aducă vizual și în conștiința tinerilor noi comori de frumusețe.

Programele de activitate elaborate, din care nu lipseau niciodată acțiunile inedite și atractive, activitățile complexe de educație turistică, culturală, evocările istorice și multe altele, la cererea tinerilor pasionați de turism au reușit să se impună în rîndul tineretului, numărul participanților la turismul organizat de BTT crescînd necontenit.

Chiar și o succintă trecere în revistă, a principalelor activități politico-educative, tematice, de masă, montane, nautice sau specializate, va

reuşi, sperăm, să ilustreze activitatea generală desfăşurată de agenţiile sale judeţene de-a lungul timpului, preocupărilor sale statornice de a se achita de marea răspundere ce-i revine: de educaţie politică, patriotică, culturală a tinerilor.

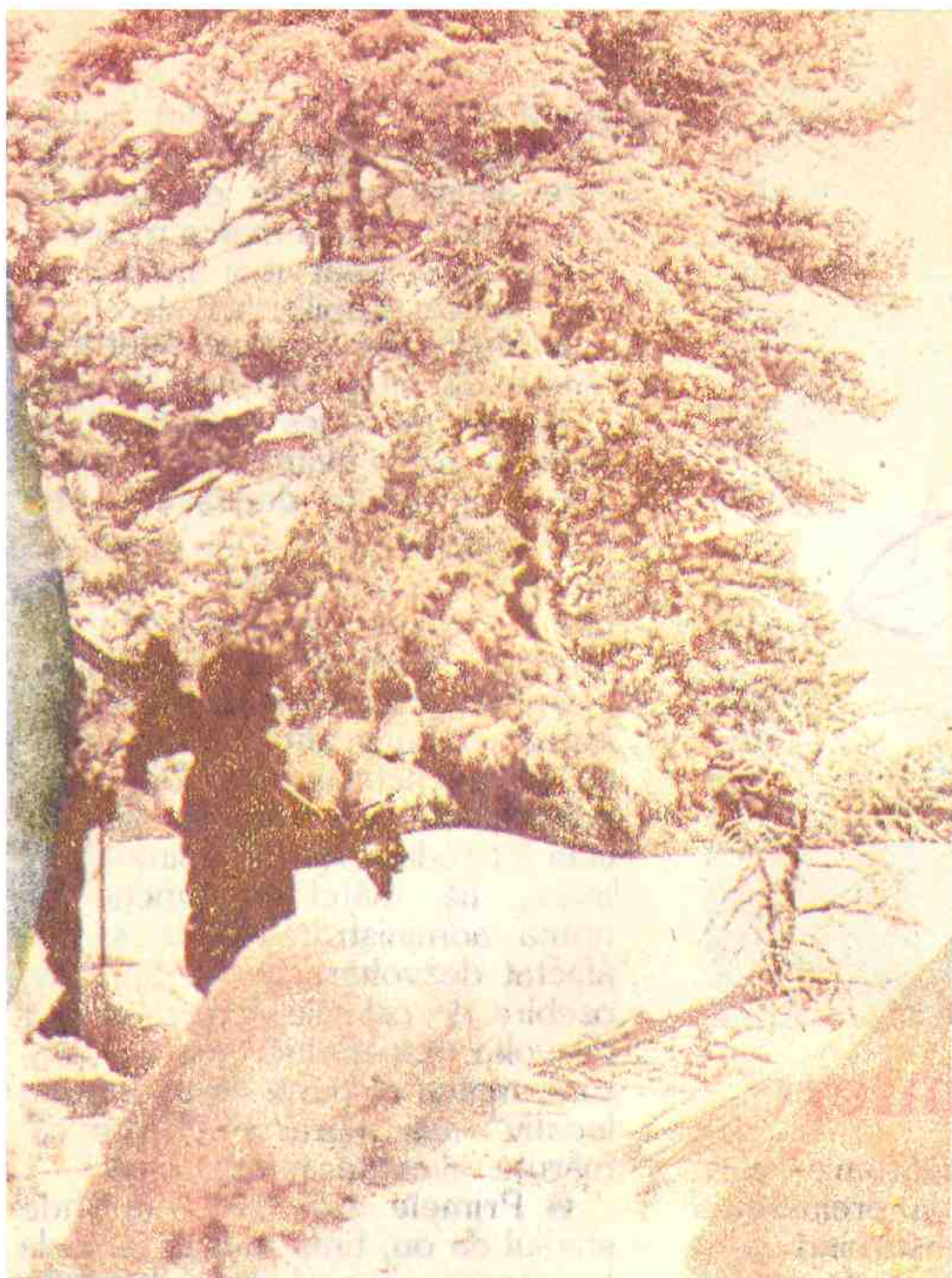
Acţionînd de la început pentru educarea în spiritul cunoaşterii şi practicării de către tineri, a unui turism civilizat, modern, BTT a lansat acţiunea turistică de masă „Floarea de colţ" care a stimulat antrenarea tinerilor în drumeţii montane, excursii prin cele mai pitoreşti zone turistice, istorice şi etnografice ale ţării, cunoaşterea localităţilor şi patrimoniului cultural al României. În susţinerea activităţilor turistice la nivelul organizaţiilor UTC au fost difuzate cataloage turistice şi materiale de popularitate sub forma: „ABC... turistic pentru tineret" prin care se realiza şi cunoaşterea diferitelor iniţiative la nivelul cercurilor de turism.

Ciclul tematic „Tineri să ne cunoaştem patria socialistă" a reuşit să cuprindă un număr mare de tineri la excursii pentru cunoaşterea locurilor istorice, a monumentelor şi muzeelor, a frumuseţii naturii, a realizărilor importante din viaţa socială economică şi culturală a localităţilor patriei.

De un larg interes şi popularitate s-au bucurat în anii '70, acţiunile gen concurs „Cine ştie cîştigă", „Cheia oraşului" şi „Ocolul ţării în opt săptămîni", realizate cu Televiziunea Română, care prin conţinutul lor au reuşit să stîrnească entuziasmul pentru turism a tinerilor. Au urmat alte şi alte manifestări complexe sau specializate.

Beneficiind de sprijinul material, de grija şi căldura manifestate de conducerea partidului nostru în dezvoltarea activităţii sale, baza materială a BTT a crescut necontenit. Preocupat de diversificarea şi îmbunătăţirea continuă a conţinutului tuturor activităţilor organizate pe plan naţional, judeţean, sau la nivelul cercurilor de turism, BTT a lansat noi activităţi, noi cicluri turistice şi expediţii care au antrenat anual, 2—4 milioane de tineri.

„Itinerariile turistice pentru tineret", progra-

COSTINEŞTI
Minihotelul cu 232 locuri

mele din ciclul turistic „Trasee naţionale şi locale pentru tineret" sau colecţia de trasee turistice specializate care prin simpla lor însuşire de titluri sugerează aria tematică oferită tinerilor: „Pagini de glorie în istoria patriei", „2050 de ani de la crearea primului stat centralizat şi independent dac", „Luminile socialismului", „România socialistă, un vast şantier," „Personalităţi ale artei, ştiinţei şi culturii româneşti", „Serbări populare, obiceiuri şi tradiţii strămoşeşti", „Partidului, omagiul tinerei generaţii", „Rezervaţii, parcuri şi monumente naturale din România" şi altele, au pus la dispoziţia tinerilor posibilităţi de manifestare a pasiunii şi energiei caracteristice.

La aceasta trebuie adăugate şi iniţiativele de la nivelul judeţelor, ale Comitetelor judeţene U.T.C, reflectate în programele agenţiilor BTT şi materializate în cele peste 25.000 de acţiuni turistice organizate anual. Corespunzător preferinţelor tinerilor şi pentru a promova şi dezvolta unele activităţi practice, utile, cum ar fi drumeţiile montane, cicloturismul sau expediţiile nautice, BTT a organizat 3 acţiuni centrale concurs prin participarea unor echipaje de tineri selecţionaţi, de la nivelul judeţelor: „Drumeţie şi orientare turistică", „Circuitul cicloturistic pentru tineret" şi „Expediţia nautică pe Dunăre", care au captat atenţia şi a răsplătit cu diplome şi premii turistice pe cîştigători, care au beneficiat pe parcursul acţiunilor de un interesant program de vizite, întîlniri cu tineri şi specialişti în diferite domenii; acţiuni culturale şi recreative, ce au rămas în memoria sentimentală a fiecărui participant.

De o largă popularitate şi apreciere s-au bucurat din partea tinerilor şi nu numai a lor, acţiunile recreativ distractive desfăşurate sub forma jocurilor tineretului în cele două variante ale lor, de iarnă Serbările zăpezii şi de vară Serbările mării, devenite adevărate sărbători ale îndemînării, bucuriilor vacanţei, ale obiceiurilor de iarnă.

Pentru a crea un cadru unitar de desfăşurare a acţiunilor turistice, BTT a conceput ca întreaga activitate să se desfăşoare în cadrul complexului de activităţi turistice pentru tineret „România socialistă, trecut glorios, prezent creator, viitor luminos", amplu program politico-educativ, instructiv şi recreativ destinat tinerilor, organizaţiilor U.T.C.

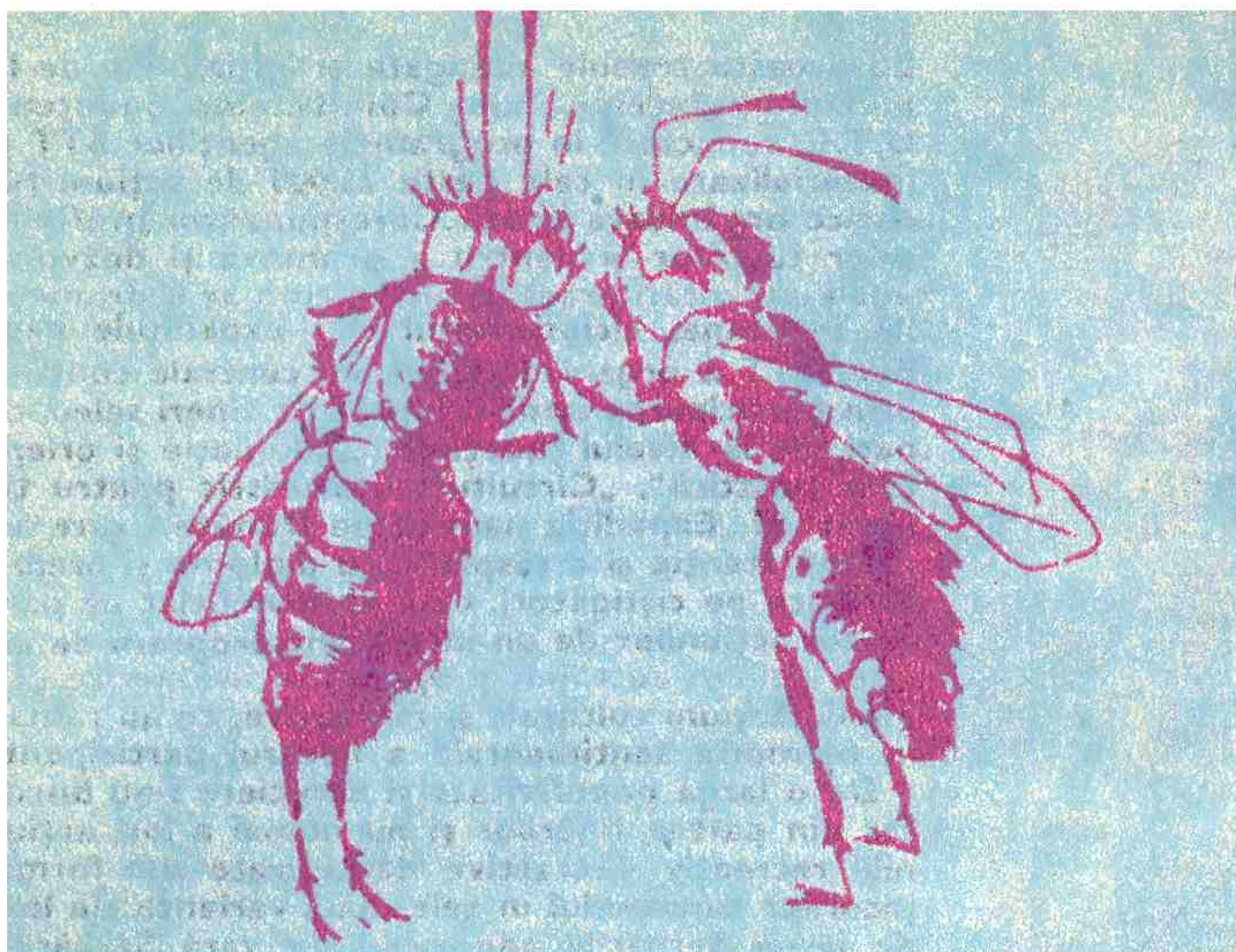
În bazele turistice pentru tineret, devenite locuri de odihnă de petrecere a vacanţelor dar şi de educaţie comunistă, revoluţionară, unităţi etalon în avangarda formării omului nou cum sînt Costineşti, Pîrîul Rece, Buşteni, Izvorul Mureşului, Cîmpulung Moldovenesc, Şuior, Gura Văii, Valea de Peşti, Roşu Deltă şi altele sînt oferite anual pentru mii de tineri, programe adecvate de odihnă şi recreere, de practicare a sporturilor preferate, de agrement, spectacole artistice, pe măsura setei de cultură a tinerilor beneficiari.

BTT a sprijinit activ pasiunea unor tineri de a practica activităţi specializaţe de larg interes, care solicită cunoştinţe în domeniu şi aptitudini în folosirea aparaturilor necesare avînd în prezent, între cele 7000 de cercuri de turism din organizaţiile U.T.C. numeroase cercuri specializate în speologie, alpinism, orientare turistică, ocrotirea naturii, istorie, cine-fototurism, etnografie şi folclor şi altele.

Mergînd pe această linie a întăririi sub aspect organizatoric a acestor activităţi, în care rezultate bune a obţinut cercul speologilor amatori „Focul viu" în anul 1980 s-a înfiinţat primul club republican de turism montan pentru tineret din România, la Buşteni, care desfăşoară o susţinută activitate metodică şi organizatorică în domeniul turismului de tineret.

La acestea se pot adăuga relaţiile externe şi de schimburi ale BTT cu parteneri din 40 de ţări ale lumii, excursii ce facilitează cunoaşterea patrimoniului cultural al omenirii, afirmarea idealurilor de pace şi prietenie.

În pragul intrării în cel de al 16-lea an de existenţă Biroul de Turism pentru Tineret îşi jalonează noi activităţi şi îşi vizionează noi succese. La mulţi şi tinereşti ani!

Incursiune în uzina de miere

● Viețuitoare harnice și utile omului, albinele trăiesc în familii. O familie de albine (stup) e compusă dintr-un număr mare de albine lucrătoare (cîteva mii), care sînt asexuate, cîteva sute de trîntori (masculi) și o singură matcă (femelă).

● Numele științific al albinei este Apis mellifica, și face parte din familia apidelor, avînd corpul acoperit cu peri foarte fini, iar la cap două antene și ochi compuși, picioarele posterioare sînt adaptate pentru strîngerea polenului.

● Albinele se deosebesc de celelalte viețuitoare pe care omul le folosește, prin faptul că ele își strîng singure hrana, o transportă și o păstrează în celulele fagurilor unde adună rezerve mari de miere și păstură. Omul extrage atît mierea pe care o folosește ca aliment cît și păstura utilizată în diferite afecțiuni.

● Mierea ca atare, nu există în natură, ea este un produs semivegetal, semianimal, obținut prin prelucrarea polenului rășinelor și a nectarului de către albine. Nectarul și polenul conțin un amestec de substanțe cu mare eficiență terapeutică.

● După ce nectarul este absorbit de albină și depus în gușulița ei (la un drum o albină nu poate duce în gușuliță mai mult de 60 miligrame de nectar) el suferă unele transformări chiar în timpul zborului de revenire la stup. Gușulița și tubul digestiv secretă o serie de enzime, dintre care foarte importantă este invertina care transformă zaharurile complexe aflate în nectarul florilor în zaharuri simple (glucoza și fructoza) ușor asimilabile de organismul uman sau a albinelor.

● Albinele culegătoare care deja au contribuit la prelucrarea nectarului cules, absorbind și o parte din apa conținută de acesta, ajunse în interiorul stupului trec nectarul din gușa lor în gușa altora care continuă prelucrarea adăugînd noi sucuri secretate de tubul lor digestiv printre care se numără și enzima ce poartă numele de catalază. Aceasta acționînd asupra glucozei transformă o mică parte din ea în acid gluconic, care protejează mierea împotriva bacililor asigurîndu-i conservarea.

● Albinele din interiorul stupului care preiau polenul în parte prelucrat sînt în general albine tinere, ele elimină apa pe care nectarul o conține prin scoaterea repetată de zeci de ori pe vîrful limbii a „micii picături" de miere. Mai ales în timpul nopții se muncește intens la mutarea sucului dulce din celulă în celulă și la evaporarea apei.

● Alte albine, „ventilatoare", așezate la urdiniș și în alte locuri din stup, mișcîndu-și continuu aripile, produc curenți de aer ce ajută la evaporarea apei din nectar.

● După un interval de timp de 8–10 zile mierea este depozitată în partea de sus a fagurilor din stup pentru a fi expusă la căldură. Pe urmă albinele o acoperă cu o pojghiță de ceară, adică o căpăcesc, izolînd-o de influența umezelei care ar duce-o la fermentație. Astfel căpăcită mierea se poate păstra timp îndelungat fără să-și piardă calitățile.

● În sarcofagele antichității egiptene s-a găsit și miere! Miere veche de 3–4000 de ani, foarte bine conservată.

● Într-o familie de albine nu poate trăi decît o singură matcă. Cît timp matca se află în stup fiecare albină își vede de sarcinile care îi revin. Dacă matca moare și stupul este lăsat mai mult timp fără matcă, familia va pieri.

● Matca este „mama" tuturor albinelor din stup, deoarece din ouăle depuse de ea ies celelalte albine. În 24 de ore o matcă depune ouă a căror greutate depășește propria ei greutate. Ca să poată depune atîtea ouă, matca este hrănită cu lăptișor de matcă de către un grup de albine care o îngrijesc.

● Matca fecundată de unul din trîntori depune atît ouă fecundate cît și ouă nefecundate. Din ouăle nefecundate ies trîntori, iar din cele fecundate ies fie albine lucrătoare, fie mătci în funcție de hrana administrată și de spațiul afectat dezvoltării larvei. Spre deosebire de celulele în care se vor dezvolta albinele lucrătoare și trîntorii, matca dispune de un „spațiu locativ" mai mare, sînt niște cămăruțe alungite numite botci.

● Primele trei zile cuprinde stadiul de ou, timp în care albinele lucrătoare aduc și depozitează în celule „lăptișorul de matcă" cu care se vor hrăni larvele în a patra și a cincea zi. Din a cincea zi albinele lucrătoare și trîntorii primesc ca hrană miere și păstură (polen amestecat cu saliva albinelor), pe cînd larva de matcă este în continuare hrănită cu „lăptișor de matcă".

● La ieșirea din botcă a noii mătci familia se împarte în două. După legi nescrise, matca bătrînă împreună cu un mare număr de albine tinere și un număr mai mic de trîntori, pleacă din vechiul stup în căutarea unui nou adăpost. În acest mod are loc roitul natural.

● În afară de miere albinele produc și ceara cu ajutorul unor glande cerifere care-și încep activitatea din a 12-a zi de viață a albinei. Ele sînt situate la extremitatea abdomenului, secreția acestor glande, ceara, fiind inițial lichidă. Ea este un produs al metabolismului albinei, rezultat din transformarea hranei. Ceara este folosită de albine la construirea fagurilor și la căpăcirea celulelor în care se află miere sau puiet.

● Ceara este și ea un produs valoros utilizat în peste 40 de sectoare industriale. Pentru a obține un kilogram de ceară, delicatele insecte consumă 3,350 kg miere sau 4,700 kg zahăr și puțin polen.

● Veninul de albine este căutat tot mai mult, constituind un medicament pentru tratarea unor afecțiuni reumatismale. Pentru a se evita omorîrea albinelor de la care se colectează veninul, cercetătorii au confecționat un dispozitiv care utilizează curentul electric. Fiind

curentată, albina îşi scoate acul lăsîndu-şi veninul pe aparat. Acul însă nu rămîne la locul luptei, deci albina scapă cu viaţă. Pentru obţinerea unui gram de venin trebuiesc „mulse" 10 000 de albine.

● La ieşirea din stup albina ia în guşuliţă mierea necesară acoperirii efortului de zbor. Cantitatea luată drept combustibil de zbor îi asigură o „autonomie" de 4 km, deci 2 km dus şi 2 km întors. Concluzia care se impune: producţia de miere scade în funcţie de distanţa la care se găsesc florile faţă de stup.

● În activitatea de culegere a nectarului din potirele florilor sau de pe alte părţi exterioare ale lor, albinele transportă polenul de la o floare la alta făcînd în acest mod polenizarea diferitelor plante, contribuind astfel la ridicarea productivităţii culturilor agricole.

● Cercetătorii au stabilit că o albină lucrătoare face pînă la opt zboruri de cules pe zi. Efortul lor este colosal dacă ne gîndim că pentru producerea unui kilogram de miere, harnicele vieţuitoare trebuie să culeagă cu ajutorul trombei şi al limbii nectarul din aproape 2 milioane de flori de salcîm, ori 6 milioane flori de trifoi, sau 2 milioane de flori din livadă.

● Dacă s-ar întîmpla ca albinele să dispară de pe suprafaţa pămîntului, odată cu ele ar dispărea şi peste 100.000 de specii de plante, la care polenizarea se face cu ajutorul albinelor.

Dr. Albinel Harnaj

Invitaţie la ...Gura Humorului!

— E vorba de soţia mea, doctore, spuse tînărul. Este obsedată de faptul că cineva vrea să-i fure hainele.

— Cum aţi ajuns la această concluzie? întrebă psihiatrul.

— A şi angajat pe cineva să i le păzească. Azi-noapte cînd am venit acasă l-am găsit în garderob.

•

— Doctorul meu a insistat să vin să mă vedeţi, spuse pacientul psihiatrului. Dumnezeu ştie de ce! Sînt fericit în căsnicie, sigur pe meserie, am mulţi prieteni, n-am necazuri...

— Hm! zise psihiatrul luînd o reţetă. Şi de mult sînteţi aşa?...

•

— Dragă, azi se împlineşte exact o lună de cînd ne-am căsătorit aşa că ţi-am cumpărat o frumoasă surpriză... zise Ea către El.

— Cîtă atenţie din partea ta! replică El. De-abia aştept să o văd.

— Un minut doar, să o îmbrac!

•

Ea: „Acum că sîntem căsătoriţi, eu voi împărţi cu tine toate necazurile şi amărăciunile tale.

El: Dar dragă, n-am nici necazuri nici amărăciuni.

Ea: Bine, dar sîntem căsătoriţi doar de o oră!

Întors acasă într-o după-amiază, un om în vîrstă, căsătorit de 40 de ani îşi găsi soţia făcîndu-şi bagajele.

— Ce înseamnă asta? o întrebă.

— Înseamnă că nu mai pot... se răsti ea. Ani şi ani de lupte, certuri, neînţelegeri... Gata! Mă duc...

Uimit, omul rămase să o privească în timp ce ea ieşea lovind uşa cu valizele, apoi alergă în dormitor şi luă şi el o valiză.

— Aşteaptă! ţipă el fugind în urma ei. Nici eu nu mai suport. Vin cu tine.

•

Tatăl, care-şi citea ziarul în fotoliu, e întrebat de fetiţa sa, în clasa a II-a care-şi făcea lecţiile la masa de alături:

— Tăticule cît fac 117 împărţit la 3?

— 39.

— Dar 140 împărţit la 4?

— 35.

A treia oară tatăl reacţionă prompt.

— De ce mă întrebi pe mine în loc să găseşti singură rezultatul?

— Ştii tăticule, în carte scrie că poţi întrebuinţa orice metodă.

•

Mama: — Se pare că logodnicul tău se cam bîlbîie.

Fiica: — Da... dar nu se observă decît cînd vorbeşte.

•

Doi prieteni se întîlnesc.

— Eşti singur? întreabă primul mirat.

— Da. Sînt în voiaj de nuntă. Nevastă-mea a rămas să aibă grijă de casă.

•

— Soţia ta are întotdeauna ultimul cuvînt?

— Nu, mai vorbeşte şi cu femeile.

•

— Gemenii dumneavoastră se aseamănă foarte mult. Cum faceţi să-i deosebiţi?

— Simplu, răspunse mama, unul ştie să numere pînă la 100, celălalt numai pînă la 95.

DICȚIONARUL MANIERELOR CORECTE

Fără a confunda, pînă la un anumit punct, buna-cuviință are o semnificație apropiată de politețe. Buna-cuviință ca și bunul-simț sînt trăsături morale definitorii ale poporului nostru, ele au rezistat timpului și nu trebuie confundate cu rigorile „etichetei" vremurilor apuse. Buna-cuviință se poate identifica cu politețea spontană cuprinsă în înțelepciunea fiecărui popor și care la noi azi în condițiile edificării societății socialiste multilateral dezvoltate își găsește resorturi de acțiune și modelare a omului tocmai în ideile generoase ale societății românești actuale. Abolirea privilegiilor bazate pe avere, desființarea exploatării, crearea celei mai umane dintre societăți, în care oamenii sînt egali între ei, iar respectul reciproc și întrajutorarea tovărășească sînt elemente esențiale ale noului umanism socialist au creat un teren fertil propice pentru manifestarea politeței, bunei-cuviințe, în general regulilor de comportare civilizată.

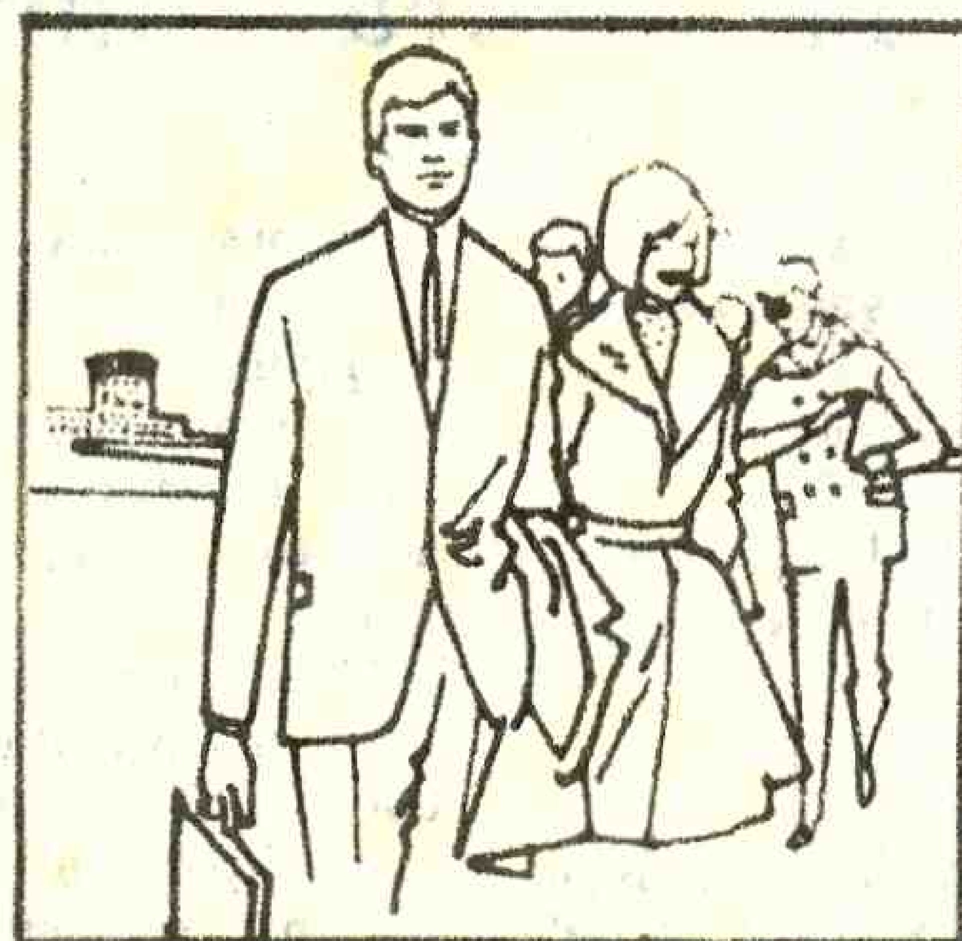
În timp ce politețea are norme stabilite, dar perfectibile, în concordanță cu buna-cuviință dar și cu o educație generoasă, buna-cuviință te face să intuiești ce ți se cuvine ție și altora și ce comportament sau atitudine să adopți în diverse situații pentru a nu jigni, deranja sau stînjeni alte persoane. De altfel tocmai înțelepciunea populară a cristalizat în cîteva cuvinte o experiență multimilenară: „Ce ție nu-ți place altuia nu face".

Tînărul trebuie să se studieze cu grijă, dar în același timp să se poarte cît mai natural și să se facă cît mai agreabil printr-o comportare aleasă.

Dînd dovadă de bunăvoință, regulile de politețe, de comportare civilizată, se pot asimila cu ușurință, politețea fiind de fapt o obligație a tuturora. „Învățarea" lor nu se face „papagalicește" ci trebuie să fie o însușire firească, devenind un reflex condiționat și astfel un bun cîștigat care își va arăta roadele în orice împrejurări.

O cugetare a filozofului și omului politic englez John Locke (1632–1704) spune: „Politețea nu constă în felul cum se scoate pălăria de pe cap, sau în modul cum se face un compliment, ci în stăpînirea corectă și liberă a limbajului, a privirilor, a mișcărilor, atitudinea, ținuta corpului etc.". Ne putem aduce aminte de ea și de mai multe ori în cursul unei zile, chiar dacă trăim în secolul vitezei, viața noastră e realmente mai trepidantă, mai plină, decît în alte epoci.

Iată în cele ce urmează cîteva reguli pe care oricine și în primul rînd tînăra generație, trebuie să le cunoască și bineînțeles să le respecte și să le aplice, pentru că nu trebuie să fii mare psiholog pentru a trage concluzii asupra cuiva, văzîndu-l și cunoscîndu-l numai după cum se comportă pe stradă.

CUM NE COMPORTĂM PE STRADĂ

● Pentru a fi punctuali, la locul de muncă, este bine să plecați mai devreme de acasă, acordînd din bugetul de timp al unei zile minutele care să nu vă transforme în întîrziați; și care să nu vă facă să trăiți cu emoții chiar dis-de-dimineață.

● Fiind tineri și viguroși, nu vă folosiți de coate și de forță îmbrîncind sau împingînd în stînga sau în dreapta pe alții pentru a vă sui în mijloacele de transport în comun. Este o probă gravă de impolitețe.

● Mergînd pe stradă, chiar dacă ești grăbit nu utiliza forța pentru a te strecura. Se poate întîmpla însă ca altul să te îmbrîncească sau să te calce poate fără să vrea. Nu face din asta o tragedie și o ocazie de dispută.

● Un mers elegant: pași obișnuiți, o mișcare armonioasă a brațelor, o ținută dreaptă, umerii nu trebuie să fie căzuți ci să aibă o poziție normală.

● Dacă te oprești dintr-un motiv sau altul păstrează-ți o poziție corectă și nu te sprijini cînd pe un picior cînd pe altul.

● Într-o zi de odihnă, sau după orele de program, aflîndu-se pe stradă la plimbare tînărul trebuie să nu se comporte zgomotos (fluierînd sau fredonînd) și să nu adopte o atitudine sfidătoare.

● Nimeni nu-l condamnă dacă privește în stînga ori în dreapta sau la vitrine.

● Situația este de-a dreptul jenantă și puțin onorabilă dacă fixează vreo fată sau femeie întîlnită în cale, și mai gravă, penibilă, devenind situația, dacă tînărul se mai și oprește și întoarce capul șuierînd admirativ. Citind aceste rînduri gestul vi se pare grotesc, nu? Ba unii se mai lansează și în comentarii și aprecieri. Fără comentarii!

● Ați întîlnit pe stradă o tînără pe care o cunoașteți, v-a dat de înțeles încetinind mersul sau oprindu-se că îi face plăcere să o conduceți. Tînărul va sta întotdeauna la marginea dinspre drum a trotuarului. Această regulă s-a perpetuat, conform legendei, de la începuturile Romei, transmițîndu-se pînă în zilele noastre. Explicația: protejarea femeii față de pericolele ce s-ar putea ivi din mijlocul străzii.

CUM SALUTĂM ȘI CUM RĂSPUNDEM LA SALUT

Despre salut se pot spune foarte multe, el a variat ca formă și mod de manifestare în diverse epoci și la diferite popoare.

Fără îndoială că eruditul Teofrast, naturalistul și filozoful grec, care a trăit între 372-287 î.e.n., avea multă dreptate atunci cînd spunea: „Nici o îndoială că se poate numi amabil acela care văzîndu-te te salută de la distanță". Se poate saluta cu mult respect demn fără ca aceasta să ducă cumva la umilire, dar se poate saluta și familiar, prietenesc sau colegial („noroc", „să trăiești", „salut") sau „servus" după tradiția strămoșească în Transilvania și Banat.

● Strada cu surprizele ei! Ne putem întîlni cu o cunoștință. Bar-

batul este dator să salute femeia şi nu invers. Dar, dacă femeia cunoscută dă de înţeles într-un mod oarecare că nu vrea să fie recunoscută, respectaţi-i dorinţa!

● Întîlnind o persoană mai vîrstnică, tînărul sau tînăra va saluta întîi, de asemenea cel mai mic în grad va saluta pe cel mai mare.

● În condiţii de egalitate (vîrstă, sex, grad, ierarhie etc.) e civilizat ca fiecare să caute să salute primul.

● Dacă tînărul poartă şapcă sau pălărie o va scoate spre partea opusă celei pe care trece cel întîlnit (dacă persoana întîlnită se află în dreapta lui îşi va scoate pălăria cu stînga şi invers) rostind şi formula cuvenită.

● Dacă purtaţi bască nu trebuie să o ridicaţi de pe cap. Pentru salut se va înclina uşor capul (ca şi în cazul în care purtaţi capul descoperit).

● Salutul cu 2-3 degete, gen militar, la pălărie, basc sau dacă aveţi capul descoperit este permisă doar între prieteni intimi, altfel devine o necuviinţă.

● Desigur „viciul cu scrum", fumatul este tot mai des acuzat şi condamnat. Dacă totuşi aţi apucat să fumaţi, să ştiţi că nu prea e indicat să fumaţi pe stradă. Să presupunem însă că aţi aprins totuşi o ţigară sau pipa aşteptînd tramvaiul! În acel moment trece o cunoştinţă. Neapărat veţi scoate ţigara sau pipa din gură atunci cînd veţi saluta.

● Dacă două persoane merg în aceeaşi direcţie, va saluta cel care vine din urmă.

● Dacă vă aflaţi într-un autoturism veţi saluta cel dintîi pe acela care merge pe jos; dacă întîmplător vă observaţi.

● Însoţiţi salutul de un zîmbet nuanţat în funcţie de situaţie, astfel vă exprimaţi bucuria de a vă întîlni cu persoana respectivă.

● Celui mai tînăr nu îi este îngăduit să oprească pe cel mai în vîrstă sau pe superiorul său decît în condiţii de extremă necesitate.

● Se poate ca într-un grup să recunoaşteţi o persoană cunoscută. Veţi saluta întregul grup, iar acesta la rîndul său vă va răspunde la salut.

● Dacă eşti aşezat şi apare un nou venit cunoscut, vei răspunde corect la salutul acestuia, ridicîndu-te în picioare. Într-un local public femeile rămîn aşezate, cu excepţia situaţiei în care persoana sosită este cu mult mai în vîrstă.

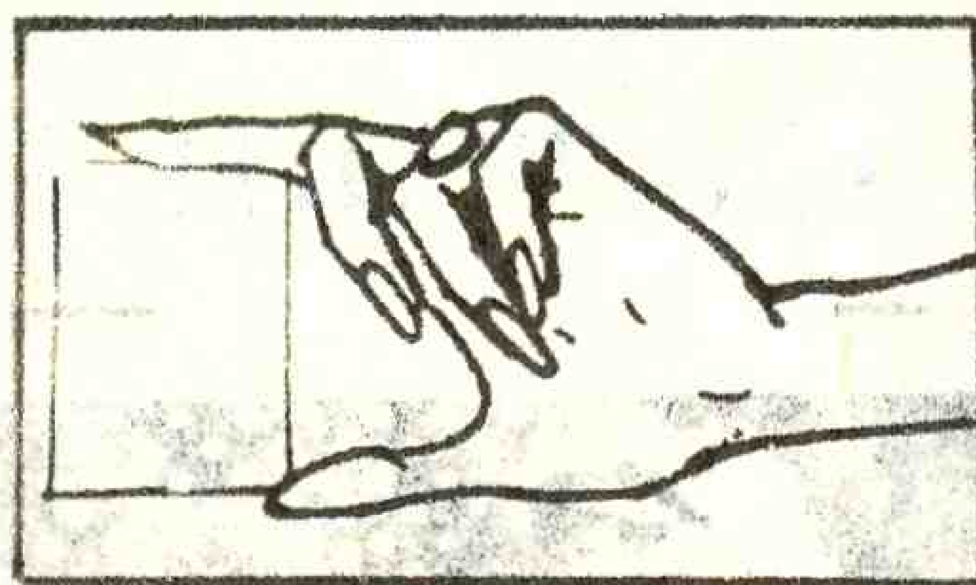
● Politeţea obligă pe cel salutat să răspundă la salut. Dacă nu vi se răspunde se poate întîmpla ca cel salutat să nu vă fi observat. Nu faceţi din asta o dramă şi motiv de ranchiună. Femeia salută printr-o uşoară înclinare a capului.

● Faţă de un drapel naţional sau imn de stat se ia o poziţie serioasă, decentă în picioare, scoţîndu-se pălăria, basca sau şapca.

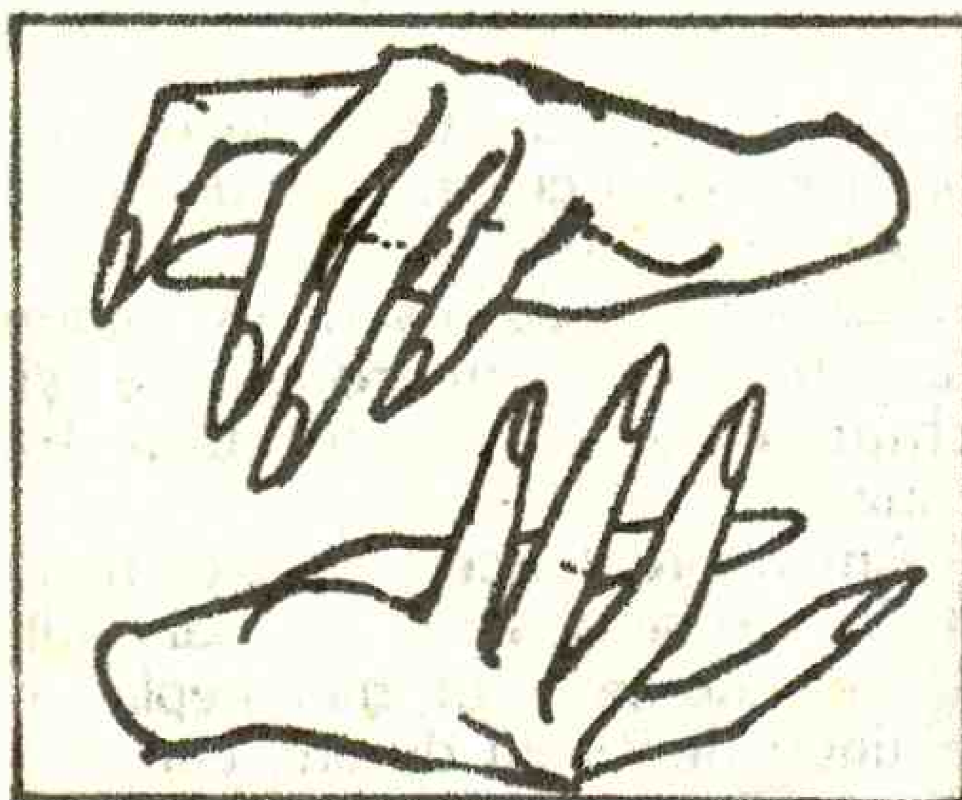
● Decenţa obligă ca gesturile pe care le faceţi pe stradă să fie controlate, exuberanţa stăpînită, nu-i faceţi pe alţii să vă arunce priviri dezaprobatoare.

● Şi mai gîndiţi-vă bine, atunci cînd aţi coborît dintr-unul din mijloacele de transport, ce e de făcut cu biletele? Ce gîndiţi cînd vedeţi pe cineva aruncîndu-le pe jos fără pic de jenă?

MÎINILE ÎN CONTEXTUL BUNELOR MANIERE

● Mîinile şi mişcarea lor, armonia gesturilor poate caracteriza o conduită civilizată. Atunci cînd se întîlnesc două sau mai multe persoane, dacă ştim cum să ne folosim de mîini vom avea o notă în plus de eleganţă dar şi de decenţă.

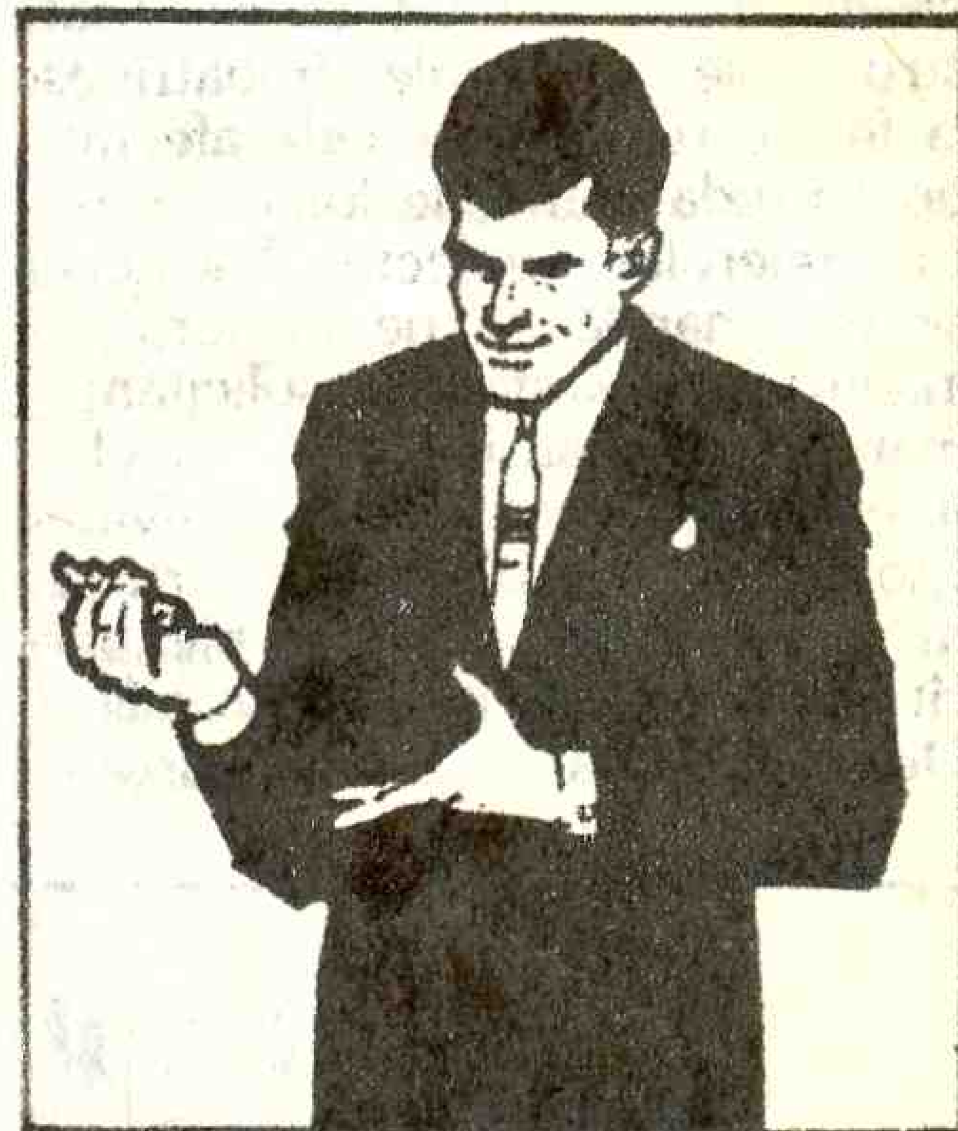
● Modul în care întindem sau strîngem mîna cuiva poate exprima o multitudine de sentimente: plăcerea, bucuria, simpatia, prietenia, bunăvoinţa pe care o avem faţă de persoana întîlnită. Dar atenţie şi inversul acestor sentimente!

De aceea e bine de reţinut:

● Cel mai tînăr, cel mai mic în grad în ierarhia civilă, trebuie să aştepte ca celălalt să-i întindă mîna. În aceeaşi situaţie se va găsi şi o tînără faţă de un bărbat foarte vîrstnic.

● Bărbatul va aştepta ca femeia să-i întindă mîna.

● Atunci cînd se întîlnesc două grupuri de tineri există un anumit tipic în strîngerea mîinilor, acest gest atît de familiar omului: fetele dau mîna între ele, apoi dau mîna cu băieţii, iar aceştia, în sfîrşit, îşi dau mîna între ei.

● Mîna se dă cu dreapta, dar mai sînt şi situaţii cînd se dă cu stînga. Buna-cuviinţă vă obligă să răspundeţi cu aceeaşi mînă.

● Cînd daţi mîna, daţi-o toată, întreagă, nu 2-3 degete, sau o mînă moale flască. Căutaţi să puneţi în acest gest bunăvoinţă, optimism şi respect.

● Mîna întinsă nu se reţine exagerat şi nici nu se zguduie cu putere oricît de mare v-ar fi bucuria revederii.

● Cînd dăm mîna sîntem datori (atenţie fetele!) să scoatem mănuşa. Dacă aceasta se scoate cu greu, nu-l lăsaţi pe partener să stea cu mîna întinsă în aşteptare. Este permis să daţi şi mîna înmănuşată, dar cu scuzele de rigoare.

● Tradiţiile şi obiceiurile noastre au impus ca semn de respect şi preţuire a femeii sărutarea mîinii. Orice exagerare în această privinţă duce la stuaţii penibile.

● Fetele nu vor forţa acest original gest ridicînd mîna în sus atunci cînd o întind. Lăsaţi partenerul să hotărască el ce are de făcut. De asemenea atunci cînd vi se sărută mîna nu mulţumiţi, nu aveţi de ce şi e desuet!

● O impoliteţe din partea unei femei este opoziţia faţă de acest gest omagial.

● Şi încă ceva! Nici un om bine crescut nu poate refuza o mînă care i s-a întins!

Venera Popescu

BINEFACERILE MIŞCĂRII ÎN AER LIBER

Cîţi dintre noi nu se întreabă: putem opri sau măcar încetini îmbătrînirea? De oprit este greu, dar, cu siguranţă putem s-o încetinim, totul depinzînd de noi. Organismul dispune de un imens potenţial atît fizic cît şi intelectual, ce aşteaptă din zi în zi să fie descoperit şi valorificat de fiecare dintre noi.

Dacă ne referim numai la creier, s-a constatat că nu toate structurile cerebrale îmbătrînesc la fel de repede, iar cele afectate, pot „preda" funcţiile lor către restul creierului, neafectat. De aceea se recomandă ca pe măsură ce înaintăm în vîrstă să-l solicităm şi mai mult, nu să intrăm în inactivitate. Chiar pentru o activitate sporită a creierului, cu un randament sporit se impune, plimbare cît mai multă şi în aer ozonificat. Deci evadarea cît mai departe de marile oraşe, unde poluarea cunoaşte un grad din ce în ce mai sporit. Pădurile de conifere ne sînt cel mai bun adăpost al conservării tinereţii noastre şi a prelungirii ei. Mişcarea în aer liber, este medicamentul nostru nepreţuit, cel mai natural, atîta timp cît este „administrat" treptat cu multă chibzuinţă şi neţărmurită răbdare. Totdeauna, efortul fizic trebuie corelat cu starea reală de sănătate. Nimic nu poate fi mai dăunător, ca atunci cînd dintr-o dată, după o îndelungată inactivitate fizică, să se treacă brusc, la suprasolicitare fizică. Antrenamentul continuu, drumeţiile periodice nu sporadice – sînt cheia sănătăţii noastre. Aceste mişcări permanente şi sportul organizat în aer liber, contribuie la prelungirea vieţii prin prevenirea obezităţii, stoparea aterosclerozei şi buna funcţionalitate a aparatului cardiovascular prin tonifierea lui. Aşa că bătrîneţea poate fi transformată într-o etapă bogată în satisfacţii pe plan intelectual, neurospihic şi fizic, atunci cînd la tinereţe ne-am gîndit şi străduit s-o pregătim ca pe o etapă ce continuă tinereţea noastră. Mişcarea permanentă contribuie cu desăvîrşire la menţinerea formei corporale cît şi a facultăţilor intelectuale. Studiile germane şi franceze ne-au confirmat că la vîrste înaintate au existat creaţii prestigioase şi nemuritoare.

Prin drumeţie şi sport poţi să te bucuri, mai mult, mai bine, de viaţă, să trăieşti şi să munceşti mai bine. Ţara noastră oferă locuri minunate de sport şi recreere în aer liber, cu un climat după bunul nostru plac.

INAMICUL NR. 1 — ACCIDENTELE CARDIOVASCULARE

Cu mult timp în urmă, dar mai apropiat de zilele noastre cauzele mortalităţii crescute erau tuberculoza şi apoi cancerul.

În ultimul timp, în ultimul deceniu, cauza primordială a morţilor subite a devenit, accidentul cardiovascular. Înainte mai puţin se vorbea de infarctul miocardic, de ruperea spontană a arterelor principale. De unde şi ideea unei alimentaţii raţionale, pentru că aceste boli sînt bolile civilizaţiei. Azi, cînd se consumă multe preparate din carne, carne şi grăsimi, cu pîine multă şi paste făinoase, se impune alcătuirea unor meniuri raţionale în raport cu consumul energetic al organismului. Altfel, riscăm ca în acompaniamentul sedentarismului să devenim obezi de la vîrste tinere cu implicaţii sporite asupra organismului şi în special asupra inimii, cu întregul sistem de vase, care hrănesc organismul nostru zi de zi. Obezitatea la rîndul ei constituie cauza apariţiei aterosclerozei cu manifestări directe asupra întregului aparat cardiovascular, care realizează cea mai mare mortalitate şi morbiditate la ora actuală. Factorii de risc ai bolilor cardiovasculare sînt: obezitatea, sedentarismul, stresul, fumatul şi hipertensiunea arterială. Obezitatea, necombătută duce la ateroscleroză şi la apariţia hipertensiunii arteriale. Dacă tot vorbim de obezitate, atunci ce înţelegem prin obezitate? Orice surplus de ţesut adipos (grăsime) cu un spor de greutate peste 20% din cea ideală. Acest surplus dă o serie de tulburări biologice, neuro-psihice şi chiar estetice subiectului în cauză..

Am abordat acest subiect pentru că azi se observă tot mai mult acest fenomen, tot mai neplăcut la tineri de 18–20 de ani, care nu se străduiesc să-şi controleze ritmul de viaţă şi să-şi impună în mod raţional consumul alimentar. Obezitatea pe lîngă tulburările neuro-hormonale, cardio-vasculare, pe care le produce grăbeşte îmbătrînirea, care se aşterne treptat cu caracter generalizat. De aceea oricum ne-am alimenta trebuie să ne menţinem greutatea, iar atunci cînd am depăşit-o, să luptăm perseverent pentru a reveni la greutatea normală. Mulţi dintre tineri, în loc să persevereze pentru menţinerea unei greutăţi corespunzătoare, deşi iau proporţii în greutate, continuă să se scutească de sport, ducînd o viaţă sedentară cu consum sporit de alcool şi tutun. Aceşti de pe urmă factori, nu rareori sînt implicaţi alături de obezitate în apariţia infarctului miocardic în jurul vîrstei de 35 de ani sau a declanşării arteriopatiei, obliterante sub 30 de ani. Iar atunci cînd se suprapune şi diabetul zaharat, afecţiune dată de obezitate prin dereglările biologice, agravează şi mai mult starea generală cît şi apariţia prematură a bolilor cardiovasculare cu tot cortegiul lor de complicaţii de acompaniament. De aici se desprinde şi necesitatea de a alcătui fiecare dintre noi un program raţional al alimentaţiei cotidiene, pe baza unor date ştiinţifice, în vederea creşterii unor generaţii sănătoase şi viguroase. Secretarul general al partidului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu nu întîmplător s-a gîndit la elaborarea unui program ştiinţific de alimentaţie şi hrană a întregii naţiuni. A avut în vedere consecinţele alimentaţiei iraţionale, fondate pe baze cu totul neştiinţifice.

FAȚA OMULUI — OGLINDA GÎNDURILOR

Simpatia și antipatia rămîn totuși canalele de comunicare secrete dintre oameni, alcătuind totuși rețeaua relațiilor interumane. Noi ne referim la modalitățile prin care simpatia și antipatia ca modalități, preverbale de comunicare interumană ce acționează și sînt prezente permanent în sînul comunității. Această vorbire mută este dată de limbajul mut și expresia feței, incluzînd expresia ochilor, care este de o mare varietate și expresivitate. Fața reprezintă oglinda gîndurilor noastre a tuturor efectelor.

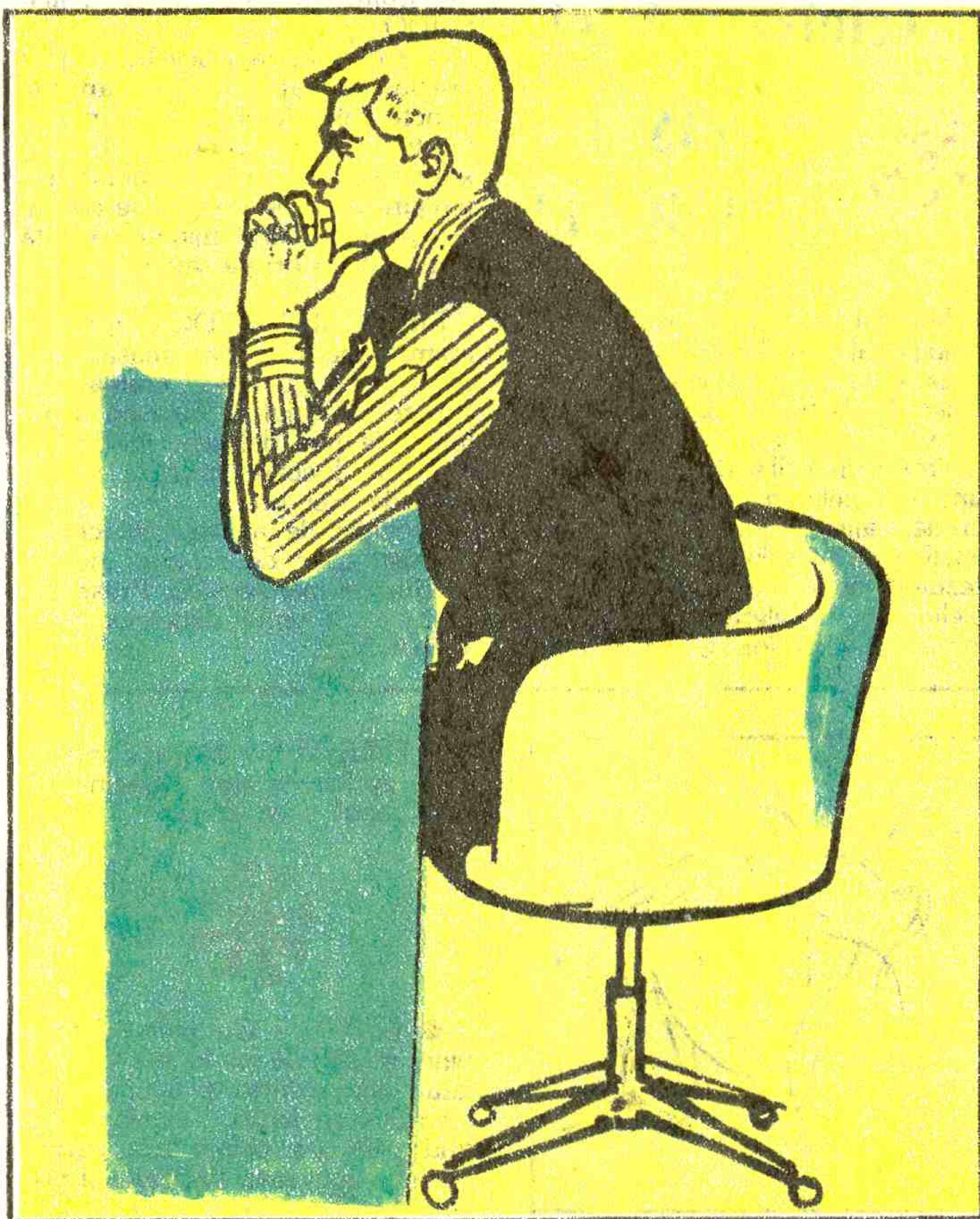
Fața și ochii omului vorbesc, la fel ca și gura, dar spre deosebire de gură, care vorbește mai în glumă, mai în serios, putînd masca o serie de simțăminte ele nu pot și nu reușesc această performanță. Gîndirea și simțirile false sau adevărate transpar întotdeauna în expresia ochilor și a feței. Toate aceste nuanțe ale feței și ochilor sînt date de mușchii care se află la acest nivel, imediat sub piele și prin excitațiile de multe ori involuntare, contractîndu-se, redau sentimente interioare și adevărate.

Expresia ochilor, mai luminați sau mai întunecați, poziția buzelor, a sprîncenelor și a pleoapelor, toate la un loc trădează simțămintele interioare, care nu totdeauna pot fi camuflate, mai ales pentru cei care se pricep cît de cît să descifreze misterele umane. Trebuie să recunoaștem că de multe ori pentru cei care ne privesc frontal, nu le este de loc greu să ne descopere adevăratele gînduri, fie ele false sau sincere.

Așa zișii ghicitori ai gîndurilor au studiat manifestări involuntare ale expresiei feței și a privirii ajungînd la concluzia că ele exteriorizează curiozitatea, gîndul curat, bucuria, tristețea, teama, dorința de răzbunare, perfidia, răutatea, neîncrederea și disprețul, precum și multe alte sentimente și stări de trăire ale gîndurilor, ale spiritului adevărat.

Nu se poate vorbi de două limbaje cu totul diferite – al feței, și al gîndirii – acestea completîndu-se cu două lacrimi. Ochii, ca și fața, reprezintă un loc, oglinda sufletului, a vieții și trăirilor psihice interioare, pentru că nu există suflet. Această imagine – oglindă fidelă ne redă imaginea adevărată, nu răsturnată a lumii interioare necunoscute și de mister.

Privirile acuză o forță extraordinară de penetrație, dar și o arie vastă de acțiune, controlată totdeauna prin mișcările globilor oculari, care aparent par nesemnificative.

Așadar, atenție, urmăriți mișcările și veți descifra secrete nebănuite ale celui ce-l priviți frontal.

Oare nu cunoaștem cu toții privirea rece ca și pe cea caldă, sau privirea scrutătoare, penetrantă, care te străfulgeră, catifelată, inteligentă sau tîmpă, drăgăstoasă sau malițioasă, ostilă sau binevoitoare, rece.

Pentru a reuși să citești în privirile celui de vis-a-vis, trebuie să se încrucișeze privirile. În acel moment afectele și cunoașterea comunică între ele involuntar și dacă ne pricepem cît de cît la oameni descifrăm, nu cu prea multă greutate modul lui de gîndire, simțire și trăire deși ascunse și interiorizate.

De multe ori aceste afecte sînt trădate pur și simplu involuntar; simpatia sau antipatia pentru semenii noștri, ies la iveală fără să fie cunoscute rațiunile pentru care trăim sentimentele ca atare... Desigur, între simpatie și antipatie există o ierarhizare a situațiilor emoționale, destul de variată și „colorată". Dacă surîsul, cînd nu este fals, reprezintă o simpatie sinceră, la polul celălalt cu totul opus, simpla privire a feței cu o grimasă încruntată, trădează respingerea, răceala față de cel de vis-a-vis. Toate celelalte, arătate mai sus, reprezintă realități de care trebuie să se țină cont în lumea cotidiană și în relațiile de comunicare, care și așa sînt destul de puțin cunoscute! Aceste stări sau legături exprimate prin simpatie sau antipatie, ca și stările ce derivă din ele, constituie realități de o incomensurabilă importanță, fără de care, nu putem trăi și întotdeauna este bine să se țină seama.

Dr. Tudor Ștefan

Un mijloc de dinamizare a celulelor feței:

MASAJUL JAPONEZ

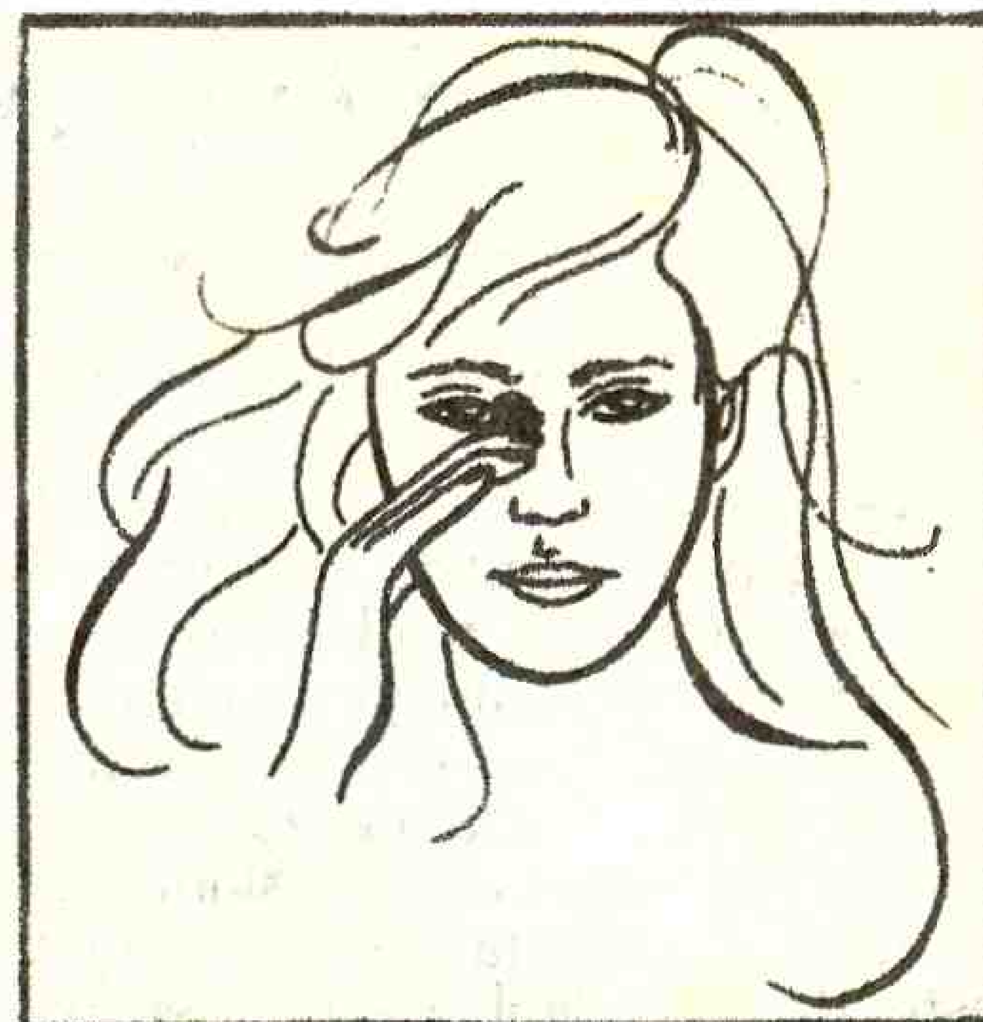
Masajul feței este o operație tradițională în familiile japoneze, ceea ce și explică lipsa ridurilor chiar la bătrînele japoneze (nu chiar la toate, dar la foarte multe). Firma SHINSEIDO, care e una din cele în care te poți încrede, afirmă, după minuțioase analize, că masajul facial are drept rezultat activarea metabolismului pielii, deci accelerarea ciclului de înnoire a celulelor. Chiar anumiți experți au reușit și au pus în pagină o metodă foarte precisă pornind de la practica tradițională. Și astfel, acum, cam toate tinerele japoneze urmează cursuri în școlile de frumusețe ale firmei SHINSEIDO.

Dar ce e de fapt acest mesaj? E vorba de apăsări pe anume puncte ale feței și de masaje foarte fine care provoacă o relaxare extrem de binefăcătoare. Singura condiție este să se consacre pentru asta 3 minute, o dată sau de două ori pe săptămînă, numai!

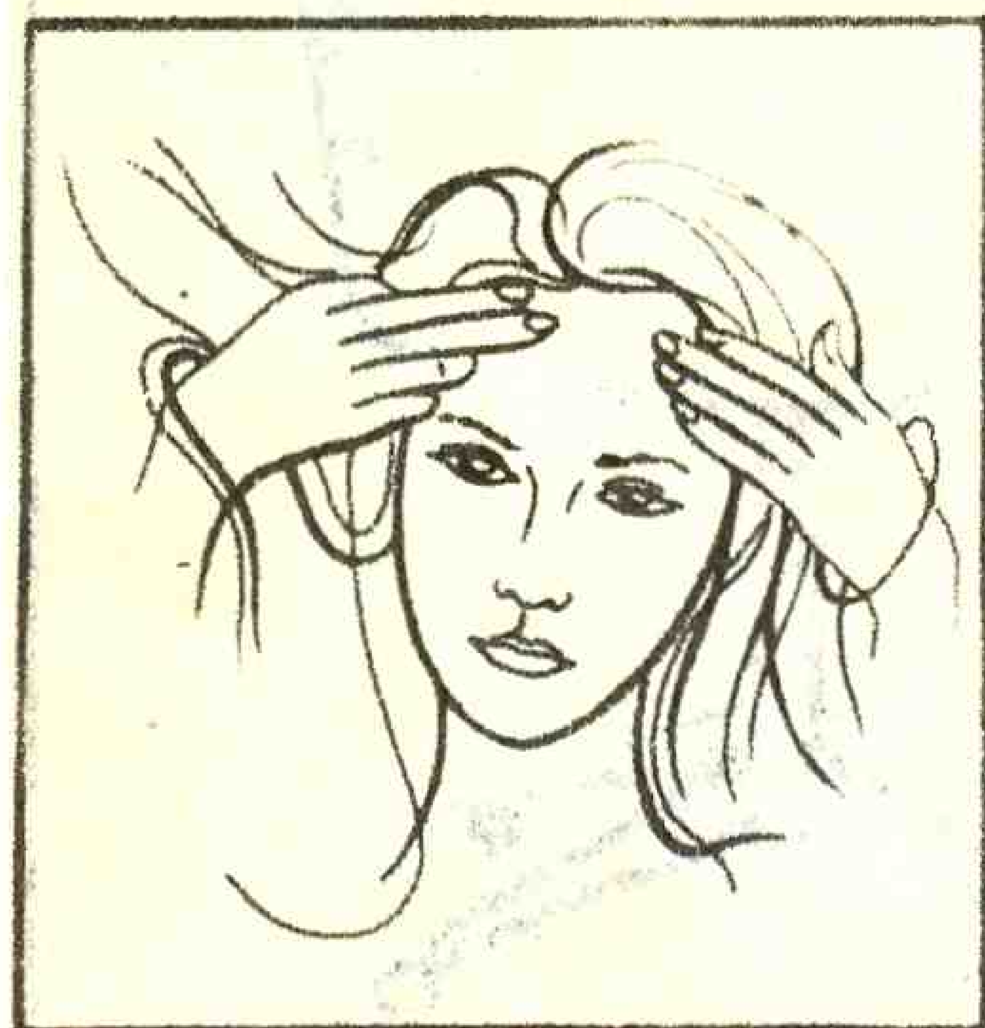
Firma SHINSEIDO vinde o cremă specială, dar masajul se poate face cu orice cremă mai subțire. Masajul se face cu degetele cele mai delicate: inelarul și mijlociul. Fiecare mișcare se repetă de trei ori.

Punctele de apăsat sînt centrii nervoși, ușor de reperat, pentru că sînt cei mai sensibili. Presiunea se face cu vîrful degetelor.

MASAJELE:

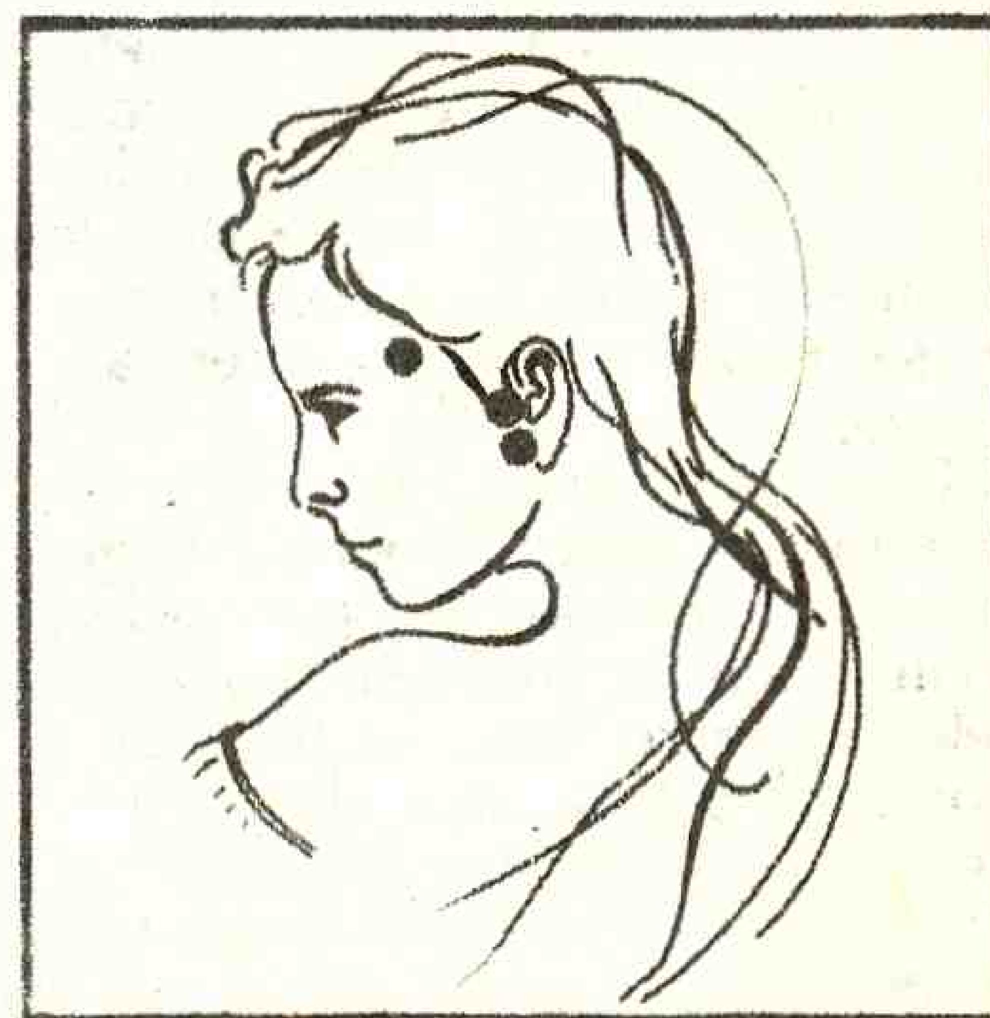
● NASUL – Degetele mîinii drepte masează ușor fosa stîngă de sus în jos; alternativ, mîna stîngă masează ușor fosa dreaptă pe aceeași direcție. Apoi se masează conturul nării, de jos în sus și de sus în jos, cu degetele de la mîna dreaptă pentru nara dreaptă și cu cele de la mîna stîngă pentru nara stîngă.

● FRUNTEA – Masajul se face de la sprîncene spre rădăcina părului, apoi spre tîmple.

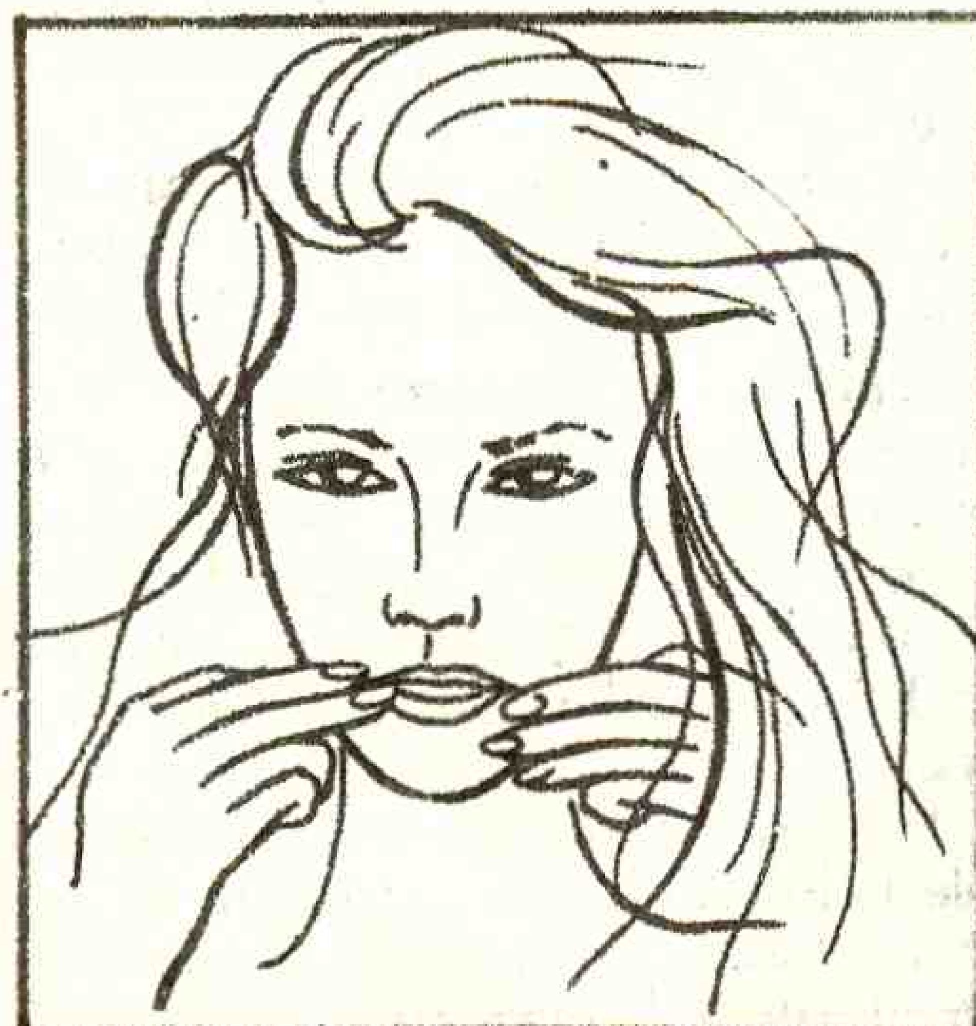

● GÎTUL – Cu palma întinsă bine, masați de jos în sus, dinspre laturi spre centru și apoi dinspre centru spre laturi. Terminați, bătînd ușor cu palma sub bărbie, ceea ce activează circulația și previne bărbia dublă.

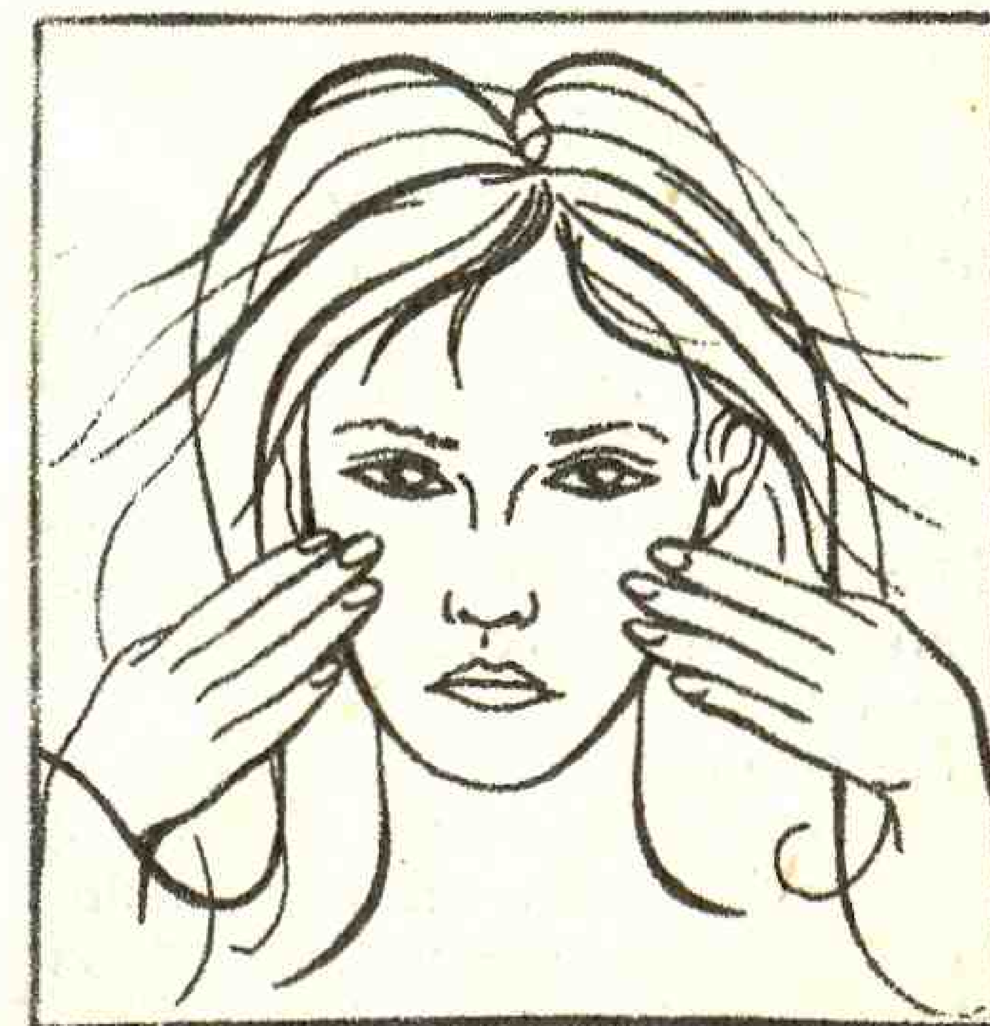

● OCHII – Apăsați cu degetele pe punctul din colțurile ochilor, în interior și numărați: 1, 2, 3, apoi faceți ușor un înconjur al ochiului și numărați 4, 5, 6. Această mișcare e menită să atenueze cearcănele.

● GURA – Cu degetele de la amîndouă mîinile, pornind exact de dedesubtul buzei de jos, se masează ușor în jurul gurii, pînă la mijlocul buzei de sus și se revine apoi la locul de plecare.

● OBRAJII – Se face un masaj circular, urmărindu-se cele trei fascicule musculare: de la bărbie pînă sub ureche, din colțul gurii pînă deasupra urechii și de la nări la tîmple. Pe fiecare din puncte apăsați cîteva secunde.

HOMEOPATIA ÎNTRE UTILITATE ŞI MISTER

Dintre numeroasele discipline sau, mai bine zis, preocupări, care au în vedere conservarea sănătăţii, prevenirea îmbolnăvirilor şi vindecarea bolnavilor, homeopatia este dacă nu cea mai nedreptăţită, în orice caz, cea mai ciudată şi mai controversată.

Acum două milenii şi jumătate, Hipocrate afirma, că o boală se poate vindeca fie prin administrarea unei substanţe care are efecte contrare simptomelor, fie prin administrarea unui remediu care, în mod obişnuit, declanşează în organismul sănătos simptomatologia pentru anihilarea căreia se administrează. Grosul medicinii s-a dezvoltat pe linia primei variante şi aşa ne-am obişnuit cu toţii să sperăm de la actul terapeutic. Dar şi celălalt drum fusese trasat. Ciudat este faptul că marile rătăciri s-au produs pe calea largă. Poteca homeopatică, exceptînd cazul psihiatric al contelui Cesare Mattei, n-a cunoscut contradicţii de neîmpăcat, oricît s-ar fi luat de bărbi sacerdoţii acestei tehnici terapeutice, care nu a prea avut parte de teoreticieni de calibrul celor care au ieşit la drumul mare.

În istoria medicinii, observăm, la o cercetare atentă, că toţi titanii iau în consideraţie statutul homeopatiei. Texte greu de înţeles din Avicenna şi Paracelsus sînt, pentru un ochi avizat, referiri la homeopatie. Se consideră că părintele homeopatiei ar fi totuşi, Samuel Hahnemann, care şi-ar fi început activitatea în preajma anului 1800. Dintre urmaşii săi, doi atrag atenţia: Vannier tatăl şi Kent, dar pînă la sfîrşitul secolului, numărul acestor titani recunoscuţi va fi, în mod, sigur, mai mare.

De ce medicii acceptă greu homeopatia? Din mai multe motive. În primul rînd, ar mai fi ceva de învăţat, pe lîngă ceea ce şi-au însuşit, ca teorie, în anii de formare. Apoi, acest ceva este mai greu. Apoi, acest ceva este cu totul altfel decît e ceea ce au învăţat pînă atunci, e ca geometriile neeuclidiene, pentru profesorii de matematică ai unei şcoli elementare. Nevoia de matematici superioare a unui asemenea profesor e similară cu nevoia lui Gil Dobrică de vocea lui Enrico Caruso.

Ceea ce susţine homeopatia este împotriva legilor bunului simţ medical comun, asimilat de secole, şi dacă nu ar avea rezultate pozitive care să-i alimenteze efectivul de partizani, medici şi pacienţi, de mult ar fi devenit falimentară şi nu ar mai fi interesat pe nimeni.

Dar să vedem ce susţine homeopatia. În primul rînd susţine că, cu cît doza este mai mică (de fapt, că, cu cît diluţia e mai înaltă – acesta e limbajul propriu –) cu atîta efectul e mai năprasnic. Dacă luăm în consideraţie că, cu prilejul fiecărui diluţii se realizează o aşa numită „dinamizare", constînd dintr-o sută de lovituri (sau zguduituri) aplicate recipientului ce conţine diluţia respectivă, putem accepta „valabilitatea faptului" prin existenţa a ceva care, la prima vedere şi eventual şi la a doua, ne scapă, dacă nu simţurilor, măcar înţelegerii. Apoi, homeopatia susţine că remediul de care are nevoie un bolnav depinde şi este indicat de ceea ce-i place şi de ceea ce nu îi place acestuia să mănînce, precum şi de orele din zi în care bolnavul se simte cel mai bine şi cel mai rău. În funcţie de aceste elemente, pentru tratamentul hemoroizilor, de pildă, se alege unul sau altul din vreo patru, cinci remedii. În sfîrşit, dacă nu ai găsit remediul bun, degeaba dai unul de alături, că nu are nici un efect. Dacă te doare umărul drept iei un remediu, dacă te doare stîngul, trebuie să iei alt remediu. Dacă îţi curge sînge din nara dreaptă iei un remediu, iar dacă îţi curge sînge din cea stîngă, iei alt remediu. Mama şi trei copii ai ei se îmbolnăvesc de tuse convulsivă. Fiecare trebuie să ia cîte un anumit remediu, care poate fi deosebit de al celorlalţi, pentru a se face bine.

Dacă nu ar avea rezultate pozitive homeopatia s-ar fi aruncat de mult la gunoi. Dar, în mod surprinzător, se întîmplă ca homeopatia să rezolve probleme pe care nu le poate nici măcar alina medicina alopată. Şi atunci, mereu se vor găsi medici care s-o înveţe şi bolnavi care s-o solicite.

Este suficient sau este prea puţin faptul că homeopatia este o realitate justificată? Răspunsul la această problemă clasifică, îl dezvăluie pe omul care se pronunţă şi nu homeopatia. De la o anumită intensitate a apărării în sus, avocaţii homeopatiei au ceva de sectanţi în ei, după cum, de la o anumită intensitate a exprimării neîncrederii în ea în sus, denigratorii capătă etichete pe care scrie fie „intelect deficitar", fie „inchizitor întîrziat".

Recomandînd medicilor să practice homeopatia, printr-o hotărîre din 17 iulie 1981, biroul executiv al Ministerului Sănătăţii a dat dovadă de o înţelepciune căreia cu greu i se poate face faţă, mai ales că în acest an, în Bucureşti, s-au şi înfiinţat trei cabinete medicale homeopatice.

Să vedem ce-o să se mai întîmple. Homeopatiei nu îi este frică de trecerea timpului. Dacă ne gîndim însă la bolnavi, parcă ni se strînge sufletul. Ei merită, totuşi, şi şansa acestui tip de tratament în care nu îţi vine să crezi, dar care dă rezultate.

Dr. Mihai Neagu Basarab

ROMÂNIA ÎN SUPERLATIVE

GALAŢI

cel mai mare port fluvial

Este situat pe malul stîng al Dunării, la 80 mile (150 km) distanţă de vărsarea acestuia în Marea Neagră. Deşi oraşul şi portul sînt de dată veche, lucrări în port nu au apărut decît în 1836 cînd a fost executat cheiul vertical din faţa gării.

Datorită poziţiei sale, în sectorul Dunării maritime, are un caracter mixt, deservind atît traficul maritim de import-export şi de tranzit, cît şi un trafic fluvial de cabotaj şi internaţional.

Înainte de anul 1944 traficul consta în general din import maritim de mărfuri generale şi coloniale, export de cereale, cherestea, material lemnos. În prezent traficul portului constă în cea mai mare parte din importuri de minereuri (pentru combinatul siderurgic) fosfaţi, exportul de produse finite şi semifabricate. Deserveşte şi traficul de mărfuri de tranzit al ţărilor din Europa Centrală prin transbordări între nave maritime şi fluviale şi invers.

La km 156, amonte de confluenţa Dunării cu Siretul, este portul industrial, destinat deservirii combinatului siderurgic cu minereuri de import şi piatra de calcar din zona Mahmudia.

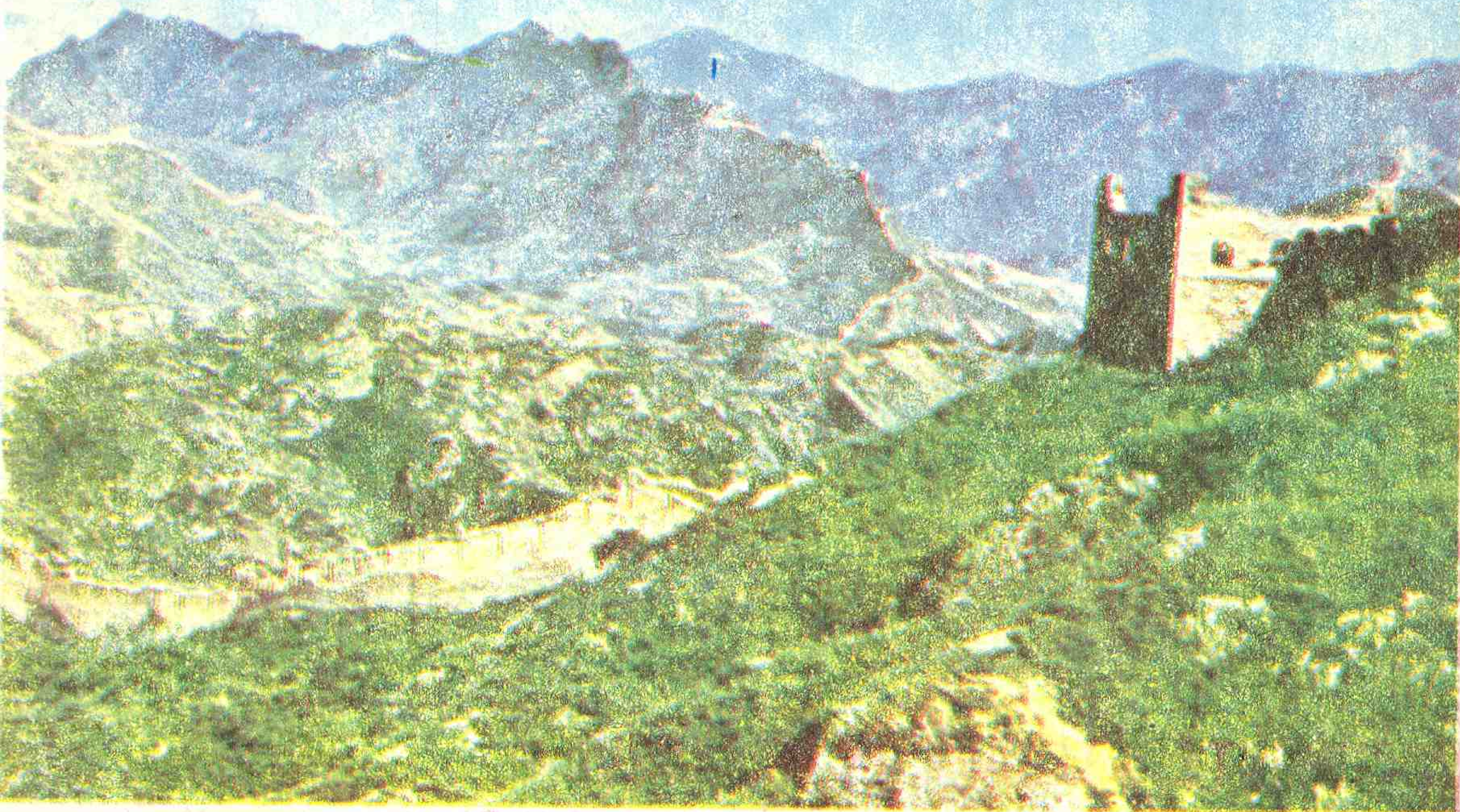
Marele zid

Un nou tronson al Marelui Zid chinezesc a fost descoperit recent de arheologii din R. P. Chineză la Shalingkou, districtul Luanping, la nord-est de Beijing. Acest tronson, însumînd mai mulţi zeci de kilometri lungime, urmează îndeaproape relieful accidentat al zonei şi se prezintă într-o stare destul de bună. Această descoperire corelată cu altele similare constituie argumente temeinice pentru specialiştii chinezi care sînt de părere că lungimea Marelui Zid depăşeşte cu mult 5 000 de kilometri, întindere maximă atribuită nu cu mult timp în urmă de diverşi oameni de ştiinţă acestei grandioase realizări a omului.

Potrivit concluziei cercetărilor efectuate de specialiştii în materie, vestigiile zidurilor vechi construite în diferite epoci se găsesc în 16 provincii şi regiuni autonome, din regiunea autonomă Xinjiang pînă în provincia Heilongjiang, din regiunea autonomă Nei Monggol pînă în provincia Hunnan, una din provinciile meridionale ale Chinei. Numai în Nei Monggol, lungimea totală a zidurilor construite în diferite epoci atinge 15 000 km. Zidurile ridicate în Hebei ar măsura doar ele 5 000 km. Numărul principatelor şi dinastiilor imperiale care au contribuit la realizarea acestei impunătoare construcţii este estimat la peste 20. Din secolul al VII-lea î.e.n. principatele Chu, Qi, Qin, Han, Wei, Yan şi Zhao se străduiau să construiască ziduri pentru a se apăra unul împotriva celuilalt. În anul 221 î.e.n., anul reunificării Chinei sub împăratul Shihuangdi din Qin, acesta din urmă a hotărît unirea zidurilor existente într-unul singur, care urma să fie lungit. El însuşi l-a prelungit cu peste 5 000 de kilometri. Acest fapt explică de ce înălţarea Marelui Zid i-a fost atribuită lui. Mai tîrziu, în decurs de peste 1100 de ani, din timpul dinastiei Qin pînă la dinastia Tang, această construcţie de apărare împotriva năvălirii popoarelor nomade a fost reparată şi mărită în mai multe rînduri. Astfel, în timpul dinastiei Han a fost construit un zid lung de 10 000 km, iar sub dinastia Ming (1368–1644) un zid de 6 350 km. Deci numai porţiunile de zid ridicate în perioada dinastiilor Qin, Han şi Ming au atins circa 25 000 km. lungime. Dealtfel, la ora actuală, se consideră, pe baza studierii documentelor istorice şi a cercetărilor de teren din ultimii ani, că lungimea Marelui Zid ar fi fost de peste 50 000 de km, relatează revista „La Chine en construction". Dar aceasta nu este decît o estimare preliminară. Lungimea exactă nu va fi cunoscută decît după efectuarea de investigaţii minuţioase la faţa locului.

O imagine de neuitat o lasă Marele Zid chinezesc dacă este privit de la înălţime. Impresionează în mod deosebit adaptarea sa la variatele forme de relief. Astfel, el poate fi văzut cum şerpuieşte printre munţi şi văi, traversează un imens deşert şi mai multe provincii şi regiuni autonome: Gansu, Shaanxi, Shanxi, Nei Monggol, Hebei. De remarcat că Marele Zid este, conform mărturiei astronauţilor americani care au debarcat pe Lună, singura construcţie realizată de mîna omului ce poate fi distinsă cu ochiul liber de pe suprafaţa satelitului natural al Pămîntului. Aceasta se datoreşte întinderii sale extrem de mari. Înălţimea Marelui Zid variază de la 5 la 10 metri, iar grosimea de la 5 la 8 metri. Pe partea interioară se află scări de piatră pentru urcat şi coborît; culmea zidului este mărginită de creneluri la nord şi de un parapet la partea sudică. Din loc în loc şi mai ales în punctele de importanţă strategică se înalţă un

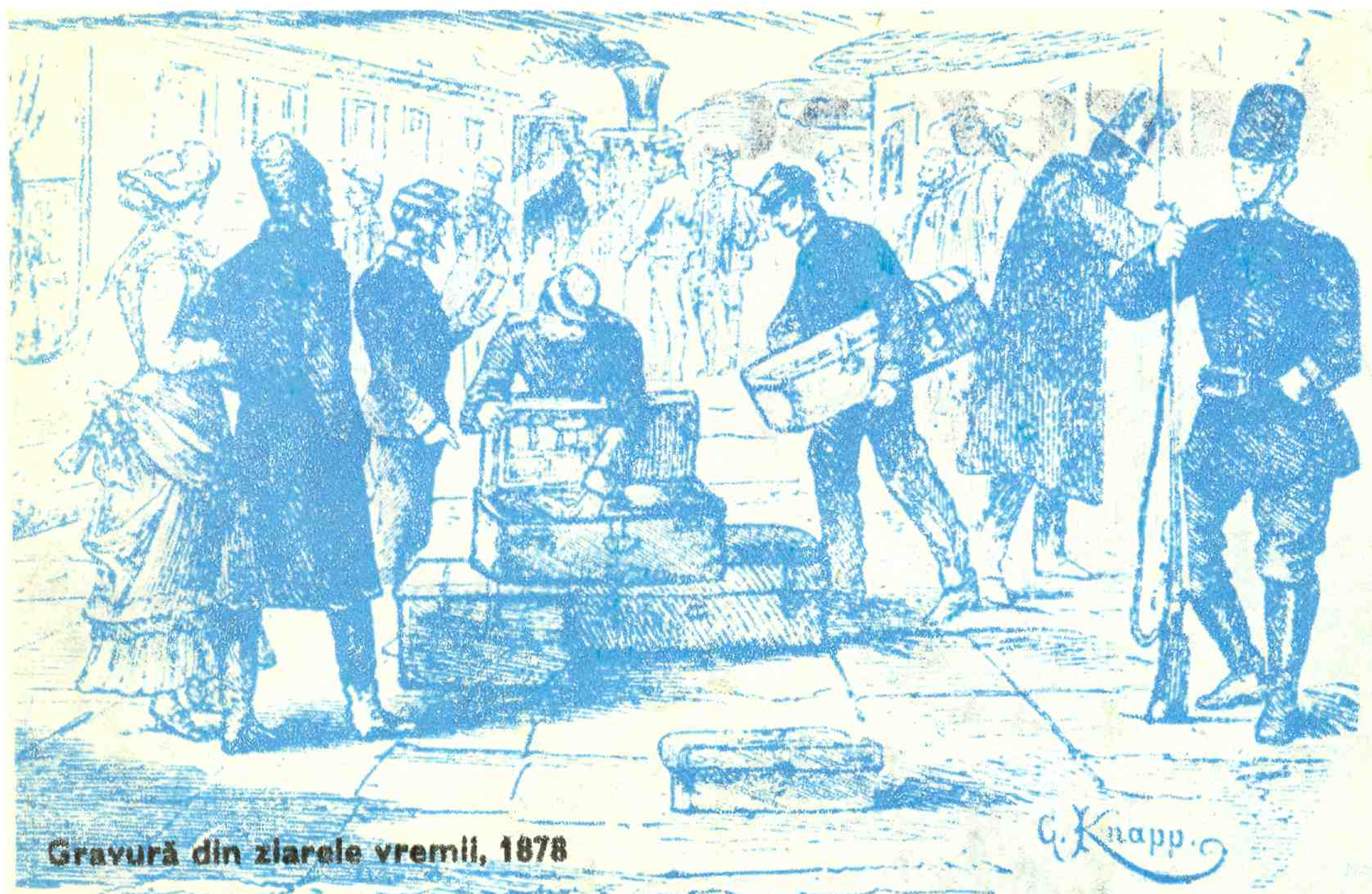
foişor crenelat cu terasă care servea drept loc de pază şi ca locuinţă pentru soldaţii garnizoanei. În interiorul ca şi în exteriorul Marelui Zid, numeroase turnuri cu focuri de alarmă anunţau apropierea duşmanului. De asemenea, din loc în loc în zona acestui zid se găseau puncte pentru schimbarea cailor de poştă. Serviciile de poştă imperială erau folosite pentru transmiterea de informaţii militare, precum şi de mesaje cu caracter politic şi economic.

În cursul cercetărilor întreprinse în ultimii ani, din turnurile presărate de-a lungul Marelui Zid au fost scoase la iveală o serie de obiecte de o inestimabilă valoare istorică. Între care quani din fontă, unităţi pentru măsurarea greutăţii avînd înscrise pe suprafaţa lor un decret al împăratului menţionat anterior Shihuangdi, care menţiona hotărîrea de a se standardiza unităţile de măsură utilizate în acea perioadă în China proaspăt unificată. Au fost găsite, de asemenea, arme şi vîrfuri de săgeţi. Dar o însemnătate foarte mare o are depistarea unei mari cantităţi de documente preţioase încrustate pe plăci de bambus şi lemn datînd din timpul dinastiei Han. Astfel, sub ruinele unui turn de semnalizare din regiunea autonomă Nei Monggol s-au descoperit recent 21 000 de plăcuţe de bambus ce cuprindeau informaţii importante pentru studierea situaţiei militare, politice şi economice a Chinei din epoca amintită. De asemenea, au fost găsite inscripţii care indicau metodele folosite la înălţarea Marelui Zid. Pe o stelă de granit se arăta că lucrările de construcţie erau efectuate de echipe constituite pentru sectoare bine determinate. Pe o cărămida datînd din perioada dinastiei Ming se indica participarea la reconstruirea unei porţiuni de zid a 15 000 de civili şi militari timp de peste şase luni. Pe o lespede de piatră se relatau distrugerile produse de un cutremur de pămînt în timpul celui de al treilea an de domnie al Împăratului Xinding din dinastia Jin (1219) şi mobilizarea în anul următor a 20 000 de oameni pentru refacerea porţiunilor de zid distruse.

Oamenii de ştiinţă au remarcat că regiunile pe care le traversează Marele Zid se găsesc exact în zonele faliilor seismice. Din această cauză cutremurele de pămînt survenite în cursul istoriei au deteriorat în diferite locuri această întinsă construcţie. Analizarea fisurilor şi deplasărilor suferite de Marele Zid furnizează savanţilor indicaţii preţioase despre mişcările seismice din trecut de pe teritoriul Chinei. Pe de altă parte, Marele Zid i-a ajutat pe cercetători să calculeze viteza de mişcare a nisipului şi suprafaţa cu care s-a extins deşertul precum şi tendinţa de deplasare a albiei Fluviului Galben. Acest lucru a fost posibil cunoscîndu-se că părţi însemnate ale Marelui Zid nu se aflau în deşert în timpul construirii lor, ci în apropierea Fluviului Galben, care se găsea departe de cursul său actual. În prezent, porţiunile menţionate sînt acoperite de nisip.

La ora actuală se desfăşoară o intensă activitate pentru scoaterea la lumina zilei a porţiunilor Marelui Zid considerate pierdute, multe din ele fiind smulse din îmbrăţişarea deşertului. Dealtfel, sînt în curs de executare lucrări de cercetare cu caracter general asupra Marelui Zid. Se apreciază că în 3–5 ani se vor efectua cercetări mono sau multidisciplinare privind epocile în care a fost construit, lungimea sa realizată pe perioada de timp, distribuţia şi starea de conservare a zidurilor în diferite provincii şi regiuni autonome din R. P. Chineză, precum şi asupra rolului pe care îl joacă Marele Zid în alte domenii de cercetare.

T. Prelipceanu

Gravură din ziarele vremii, 1878

DOCUMENTE LITERARE ÎN TEZAURUL DIRECȚIEI GENERALE A ARHIVELOR STATULUI

Din matca de veacuri a pămîntului românesc, săpată cu jertfă și înțelepciune în adîncul vremurilor, desprindem cu sete văpaia nestinsă, din slava fierbinte încrustată în filonul de aur al spiritualității strămoșilor, ce arde în inima bătrînei vetre dintre Carpați și Dunăre.

Aici în străbuna vatră daco-romană de la porțile orientului, în România de azi, în fiecare brazdă de glie, citești cîte o pagină din marea epopee a înfăptuirilor, dar și a zbuciumului necurmat ce i-au alcătuit istoria, reflectată atît în tradițiile poporului, cît și în creativitatea sa politică, socială și economică.

Printre marile valori de gînduri și fapte, păstrate în tezaurul Direcției generale a Arhivelor Statului, privim și cu emoție ne aplecăm asupra cîtorva documente, împovărate de vreme și nobila menire de a purta mesaje de cuget, în proză sau vers; imagini imortalizate de autentică scriere, cu grafica și ortografia inerentă epocii în care au trăit și au creat acele personalități, rămase în memoria istoriei literelor românești.

Izvor complex de o inepuizabilă utilitate spirituală și forță legală în circuitul social, manuscrisele literare din fondurile și colecțiile Direcției generale a Arhivelor Statului, constituie o amplă și inestimabilă sursă de cercetare critică, de publicație și educație patriotică, prin evocarea marilor permanențe ale poporului român, semnificația principalelor sale momente ale evoluției istorice, rolul maselor și a celor mai de seamă personalități din viața politică și culturală.

Privind această moștenire de conștiință, încredințată nouă prin marea obligație morală a părinților și cu un simțămînt de profundă venerare în fața unor clipe de supremă revelație, ne oprim întîmplător numai asupra cîtorva din manuscrisele vechilor generații, ale căror inimi nu își vor curma niciodată ecoul sacru, însuflețit de focul dragostei de țară și al continuității obîrșiei sufletului românesc.

Într-un dosar voluminos[1] cu o grafie chirilică, descoperim semnătura autorului cunoscutelor versuri

Mult e dulce și frumoasă
Limba ce vorbim.
Altă limb-armonioasă
Ca ea nu găsim.
Saltă inima-n plăcere
Cînd o ascultăm,
Și pe buze aduce miere
Cînd o cuvîntăm.

George Sion. Manuscrisul poeziei Limba românească, nu se află în posesia Direcției generale a Arhivelor Statului; am reamintit începutul atît de popular al primei strofe, în memoria poetului, care alături de Ienăchiță Văcărescu certifică printre primii oameni de cultură, semnificația patriotică a celebrului testament strămoșec în haină poetică de „Creștere a limbii românești și-a patriei cinstire".

Printre alte texte de versuri și proză, publicate în ediții anterioare, remarcăm în conținutul dosarului, poeziile: Adevărul și Intriga, Domnul de Balamuc, Lui Foad Efendi, Minciuna, Jalnica tragedie a unui fost caimacan și două cîntece nedatate, de o impresionantă căldură și îndemn pentru unirea tuturor românilor sub același steag.

---

[1] *Arh. St. Buc. Colecția scriitori români, George Sion, dos. 7.*

Hora Unirii[2]

Moldoveni, munteni pe lume
Fiţi români e 'un mare nume
Sora cea mare vă chiamă,
C'am avut cu toţi o mamă.

Ştefan şi Mihai cel mare
Părinţii cei cu'nfocare,
Au dorit să ne'ntrunească
Puterea să ne sporească.

Ca să fie stabilită
Dorinţa lor cea slăvită,
Piară vrajba cea străină
Piară dracul de lumină.

Căci străinii au dorinţă
Să pună de vrăjmaş silinţă,
Să dezbine să slăbească
Seminţia românească.

Ei defaimă dar unirea
Ce ne-ar da iarăşi mărirea,
Ce am avut adinioară
Şi de această se'nfioară.

Deacum nu fie hotare
Ca în zilele amare,
Că sîntem uniţi din fire,
C'am fost slabi prin despărţire.

Voinicel cu cuşma lungă
Din a Siretului luncă
Peste Olt cîntînd vei merge,
S'o mireasă vei alege.

Pandure ce taciu din fire
Iaţi arcul cel de iubire,
Peste Milcov să sari iute
Ca s'ajungi la Vrancea'n munte.

Şi îi vina o căprioară
Cu guriţa rumioară,
Cu statul de porumbiţă,
Şi mărgele prin cosiţă

Iar ţie nalte stăpîne,
Cei uni viţe române,
Şi vei meni zile bune,
Dup atîte-grele furtune.

Ti'om cînta sub cer şi stele
Că sub bolte şi candele,
Un popor ce mulţumeşte,
Îndestul loc nu găseşte.

Să jucăm Hora română
Că ţiindu-ne de mînă,
Nime n-o fi cap sau coadă,
De frăţii om da dovadă.

Marşul de la 1848[3]

Saltă Române plinu de mîndrie
Saltă voinice! c'ai sfărîmatu
Lanţul acela ce'n tirănie
Veacuri uitatetu l-ai purtatu.

Acum eşti liberu fără voia toată
Scrie, vorbeşte, păsulu ţi-li ştiu;
Spune Europei ce-ai fost odată
Ce eşti acum, ce poţi să fii.

Saltă Române...

Eată tiranul tremură, fuge
Pere de groaza braţului tău
Trece Carpaţii şi astfelu ajunge
Risul, ocara, nemului tău.

Saltă Române...

Moşii tăi fură tari în războle
Ei se luptară sute de ani
Ei scăpau ţara de nevoi grele
Goneau din'trînsa ori ce duşman

Saltă Române...

O mare parte din manuscrisele lui George Sion, printre care şi ultimele două poezii, nu sînt semnate. Însă comparate grafologic cu cele care îi poartă iscălitura, nu există dubiu că textele sînt scrise de aceeaşi mînă, cu o caligrafie chirilică din prima jumătate a secolului al XIX-lea, pe suporturi de vechime corespunzătoare.

---

[2] *Ibidem, f. 13—14; cu ortografia specifică epocii.*

[3] *Ibidem, f. 21.*

Vasile Alecsandri; desen apărut în ziarul „Resboiul", 1878

Interesant e faptul că Marşul de la 1848, spre deosebire de Hora Unirii, este redactat cu un alfabet caracteristic perioadei de tranziţie, în care multe din semnele chirilice au fost înlocuite cu caractere latine, dintre care predomină literele f, g, l, n, s iar dintre majuscule E şi S.

Este posibil ca Hora Unirii, redactată în întregime cu scriere chirilică, să fi fost concepută în preajma anului revoluţionar 1848, concluzie dedusă şi din semnificaţia textului, care abordează marele ideal naţional, numai ca o dorinţă vie a tuturor românilor de dincolo şi dincoace de Milcov şi nu ca un act împlinit.

Nu poate fi exclusă nici ipoteza transcrierii unui text cules şi poate cizelat de către George Sion, care după ultima strofă, în locul semnăturii, notează cu semne chirilice, iniţialele celor două cuvinte ale titlului sub care a fost descoperit; adică Hora Românilor.

Pe patru file duble, de mari dimensiuni, desprinse dintr-un registru şi conservate între coperţile unui alt dosar, sub titlul Pasteluri, în ordinea unor cifre romane, întîlnim nouă poezii scrise de „acel rege-al poeziei — după cum îl numeşte Mihai Eminescu — veşnic tînăr şi ferice, ce din frunze îţi doineşte, ce cu fluierul îţi zice, ce cu basmul povesteşte, veselul Alecsandri". Dimineaţa, Tunetul, Noapte de primăvară, Floriile, Pascele, Scrînciobul, Plugurile, Semănătorii şi Rodica.

Versurile poartă imaginea caligrafică a unui scris mărunt, de la stînga spre dreapta, citeţ, conturat cu multă meticulozitate într-o succesiune uniform distanţată, cu o cerneală de un aspect încă proaspăt, după mai bine de o sută de ani. În colţul drept, din partea de jos a ultimei pagini, poetul a consemnat: 1868, aprilie, Mirceşti.

Concepute în a doua jumătate a secolului trecut, manuscrisele lui Vasile Alecsandri îmbracă un veşmînt imaculat de limbă românească literară, specifică epocii, cu grafie complet latină.[4]

Noroc bun! pe cîmpul neted eşu Românii cu-a lor pluguri!
Boi plevani în cîte şase tragu, se opintescu în giuguri
Plugarii apasă'n coarne, ferul taie brazde lungi
Ce se'nşiră pe bătătură ca lucioase negre dungi.

Prima strofă din poezia „Plugurile" este edificatoare. La fel şi celelalte versuri, cu excepţia transformării valorii fonetice a consoanei D cu semn diacritic, în sunetul ţ, apărut mult mai tîrziu în noul alfabet românesc.

Dialogurile versificate din Scrînciobul şi Semănătorii, sînt remarcate în mod adecvat, iar la subsolul paginilor 2, 4 şi 8, cîteva adnotări explică mesajele poeziilor Tunetul, Floriile şi al ultimului pastel din manuscris, în care „Juna Rodică, purtînd cofiţa cu apă rece, pe ai săi umeri albi, rotunjiori... voioasă trece pe lîngă junii semănători". Sînt însemnări fugare, inspirate din concepţia tradiţională a satelor cu privire la tunetul de primăvară care vesteşte sfîrşitul iernii, despre Floriile soarelui, acele pete luminoase ce flutură ca nişte flori de aur printre frunzele copacilor şi vechea credinţă de a-ţi întîmpina semenii cu cofa plină, ca un semn de bun augur.

Cu aceleaşi emoţii, întoarcem în continuare filele manuscriselor din Colecţia scriitorilor români. C.D. Aricescu, George Bacovia, Dimitrie Bolintineanu, Ion Ghica, Adrian Maniu, Ion Minulescu, Duiliu Zamfirescu şi mulţi, mulţi alţi poeţi şi prozatori, integrează prin creaţiile lor filonul de aur al cugetului românesc, păstrat în Fondul Arhivistic Naţional pentru generaţiile viitoare.

Parcurgem împreună cu ei un labirint de stări sufleteşti, confruntat în spaţiu şi timp sub o singură cupolă luminoasă de focul lăuntric înmănunchiat în aceleaşi inimi din rădăcinile Carpaţilor, care de veacuri bat laolaltă în marele piept al ţării.

În orizontul acelor izvoare de gîndire evocate de Luceafărul poeziei româneşti, ne oprim din nou, cu aceeaşi pietate de astădată asupra marşului revoluţionarilor paşoptişti din Transilvania.

Andrei Mureşanu. Versurile sale din poezia „Resunetu" rămasă nemuritoare prin flacăra îndemnului la viaţă, nedatată în manuscrisul colecţiei, evident, aşa cum după cum confirmă istoria, la 1848 a fost cîntat pe muzica lui Anton Pann de către revoluţionarii transilvăneni.[5]

Deşteaptă-te Române din somnulu celu de moarte
În care te-adenciră barbarii de tirani!

Manuscrisul încheiat cu iniţialele poetului, fără o semnătură autentică şi încă neclarificat din punct de vedere grafologic este şi el scris la fel ca şi Marşul lui George Sion, cu litere chirilice şi latineşti. Imprimat cu o cerneală neagră, pe o hîrtie de bună calitate, chiar fără valoare de original, are totuşi o deosebită însemnătate prin vechime şi meritul de a fi răspîndit în răsăritul şi sudul Carpaţilor textul lui Andrei Mureşanu, transformat de muzica lui Anton Pann într-o adevărată marseilleză a tuturor românilor.

Din freamătul descătuşat al istoriei se naşte înalta datorie de a contribui la întregirea tezaurului nostru spiritual; aici în vechea vatră strămoşească în care păstrăm cu pietate sub zidurile crescute din rădăcinile secolelor, conştiinţa de sine, de sînge şi suflet a continuităţii fiinţei unui popor de două ori milenar, harnic şi demn de trecutul, prezentul şi viitorul idealurilor sale de muncă şi luptă.

„Nu se poate vorbi de educaţie patriotică socialistă fără cunoaşterea şi cinstirea trecutului, a muncii şi luptei înaintaşilor noştri — menţionează tovarăşul Nicolae Ceauşescu.— Avem un trecut glorios, care reprezintă cea mai preţioasă moştenire a poporului nostru. Avem datoria să ridicăm pe o treaptă nouă şi să îmbogăţim cu noi cuceriri materiale şi spirituale această preţioasă moştenire, să ridicăm pe noi culmi de civilizaţie poporul, naţiunea noastră socialistă".[6]

Tiberiu P. Potârcă

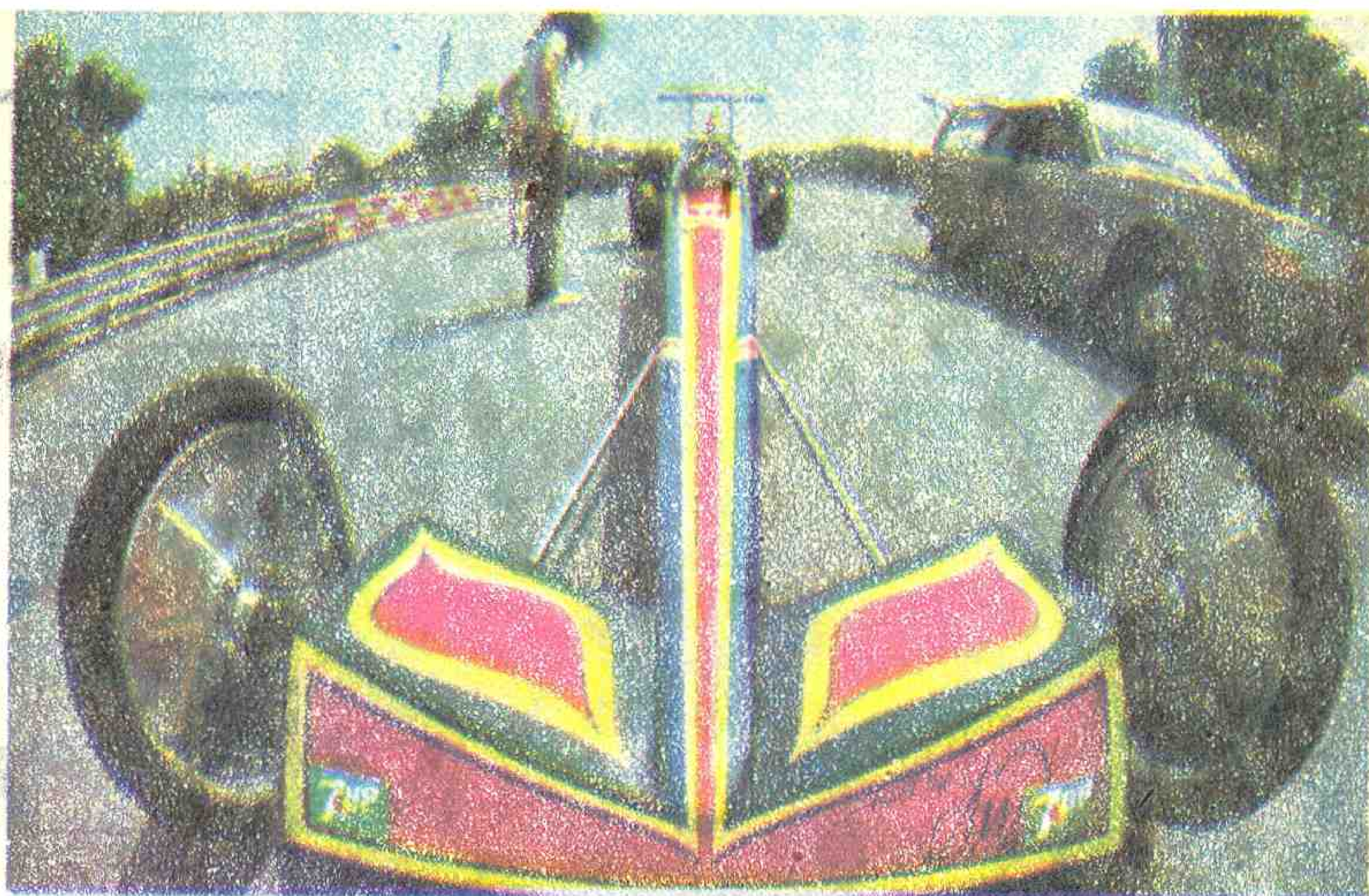
---

[4] *Ibidem. Vasile Alecsandri, dosar 1.*

[5] *Ibidem. Andrei Mureşanu, dosar 1.*

[6] *Nicolae Ceauşescu, Expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în ţara noastră, la problemele teoretice, ideologice şi activitatea politică, educativă a partidului. Editura politică, Bucureşti, 1982, p. 15.*

FANTASTICELE CURSE DE ...200 METRI!

1. DRAGSTERUL? O COMBINAȚIE DE MAȘINĂ CU AVION...

Dragsterul a apărut în Statele Unite imediat după cel de al doilea război mondial, ca o „încrucișare" între avion și automobil. În realitate este un soi de monstru lung, care dă posibilitatea pilotului să obțină pe parcursul a doar cîteva secunde viteze de peste 300 km/oră!

Numărul proprietarilor de dragstere a ajuns astăzi la peste o jumătate de milion în Statele Unite, dar acest nou tip de vehicul, acest nou gen de sport se întîlnește și în Australia, dar și în țări europene ca Italia, Anglia etc. unde se organizează curse deosebit de interesante și atractive.

Dragsterii actuali, a căror denumire vine de la verbul englezesc to drag — a trage, apar ca niște obiecte bizare picate parcă din cer. După cum se poate observa și din fotografiile alăturate, un astfel de „monstru" are două roți gigantice în partea din spate, iar la capătul corpului mașinii — un fel de țigară de foi, dar foarte lungă — alte două roți, incredibil de mici, asemănătoare roților unei biciclete...

În momentul startului, motorul dezvoltă aproape instantaneu, o viteză de peste 7.000 turații pe minut pe baza aprinderii unui amestec de metan cu silitră, un amestec foarte costisitor. În Italia, de pildă, un litru de astfel de amestec costă nici mai mult nici mai puțin decît 100.000 lire italiene!

În ce constă originalitatea curselor de dragstere?

Trebuie spus de la bun început că o cursă de dragstere organizată pe celebra pistă de la Monza (Italia) măsoară numai ...200 metri! Cele organizate dincolo de Ocean sînt mult mai lungi, ele desfășurîndu-se pe distanța de... 400 metri!

O astfel de cursă are patru faze principale. Prima dintre ele este încălzirea pneurilor mașinilor. Bolizii, așezați doi cîte doi, execută porniri foarte scurte, în timpul cărora mecanicii urmăresc încălzirea pneurilor cu un amestec de apă și sodă caustică, aceasta din urmă pentru a-i mări apei aderența.

După acest tempo-unu, mașinile sînt pregătite pentru startul propriu zis. La comenzi speciale se aprind cinci semnale galbene și cinci verzi, semn că mașinile sînt gata de plecare în cursă. Startul și urmărirea întregii curse este realizat pe bază electronică.

Accelerarea și frînarea formează punctele III și IV ale cursei. Victoria este asigurată de obicei din start, pilotul trebuind să fie posesorul unor reflexe cu totul și cu totul extraordinare, pentru a fi capabil să declanșeze startul exact în ultima fracțiune de secundă a numărătorii inverse. Acesta ar fi un aspect al problemei. Cel de al doilea ar fi stăpînirea perfectă a mașinii, care, în momentul startului se comportă exact ca o rachetă. În momentul acela, roțile aproape că nu mai ating solul iar cea mai mică aplecare într-o parte sau alta a mașinii îi este fatală pilotului!

La capătul celor 200 metri se deschid automat două parașute de frînare, dragsterul fiind obligat să se oprească în cel mult 150 metri.

2. DIN FERICIRE, ULF JOHANSON A SCĂPAT CU VIAȚĂ...

Așadar, cursa durează cîteva secunde în care viteza și zgomotul ating cote demențiale. Mașina nu are țeavă de eșapament pentru evacuarea gazelor sale. Pilotul este îmbrăcat într-un combinezon confecționat din azbest special și poartă o cască pentru atenuarea zgomotului și pentru filtrarea aerului.

Iată ce declară Enrico Fefferi, directorul pistei de la Monza, referitor la aceste curse: „Pentru a reduce la maximum accidentele am redus la 200 m. lungimea traseului, față de 400 cît am avut și cît au americanii și în prezent. Am făcut acest lucru pentru că primii 200 metri sînt cei mai captivanți, în timp ce ultimele două sute sînt destinate, de regulă, accidentelor provocate de explozia motorului."

Americanul Russ Collins, campionul lumii la clasa dragstere, care a atins o viteză de peste 300 km/oră, dar care vrea să-și îmbunătățească recordul, este de părere că o cursă de dragstere nu este cu nimic mai periculoasă decît un meci de fotbal, un concurs de motociclete sau un călărit. El este de părere că riscul exploziei este minim întrucît mașina este prevăzută cu o încărcătură de carburant necesară doar pentru a parcurge cei 200 m., adică 32 litri!

Don Garlitis, fostul campion al lumii la dragstere este însă de altă părere, mai ales după ce în anul 1971, în urma exploziei motorului dragsterului pe care îl pilota, i s-au amputat ambele picioare. De altă părere este și suedezul Ulf Johanson căruia, în timpul cursei de la Monza nu i s-au deschis cele două parașute de frînare. În această situație rarissimă, el a trecut cu bolidul lui prin plasa de sîrmă care asigura protecția spectatorilor, oprindu-se, cînd nimeni nu mai spera acest lucru, pe un terasament de nisip din apropiere. Dacă impactul cu nisipul ar fi fost ceva mai dur, atunci levierul pe care dragsterul îl are în locul volanului, l-ar fi străpuns ca o sabie!

Din fericire, Ulf Johanson a scăpat. Dar data viitoare...?

Și toate astea într-o cursă de numai ...200 metri!

Cetatea Șiria

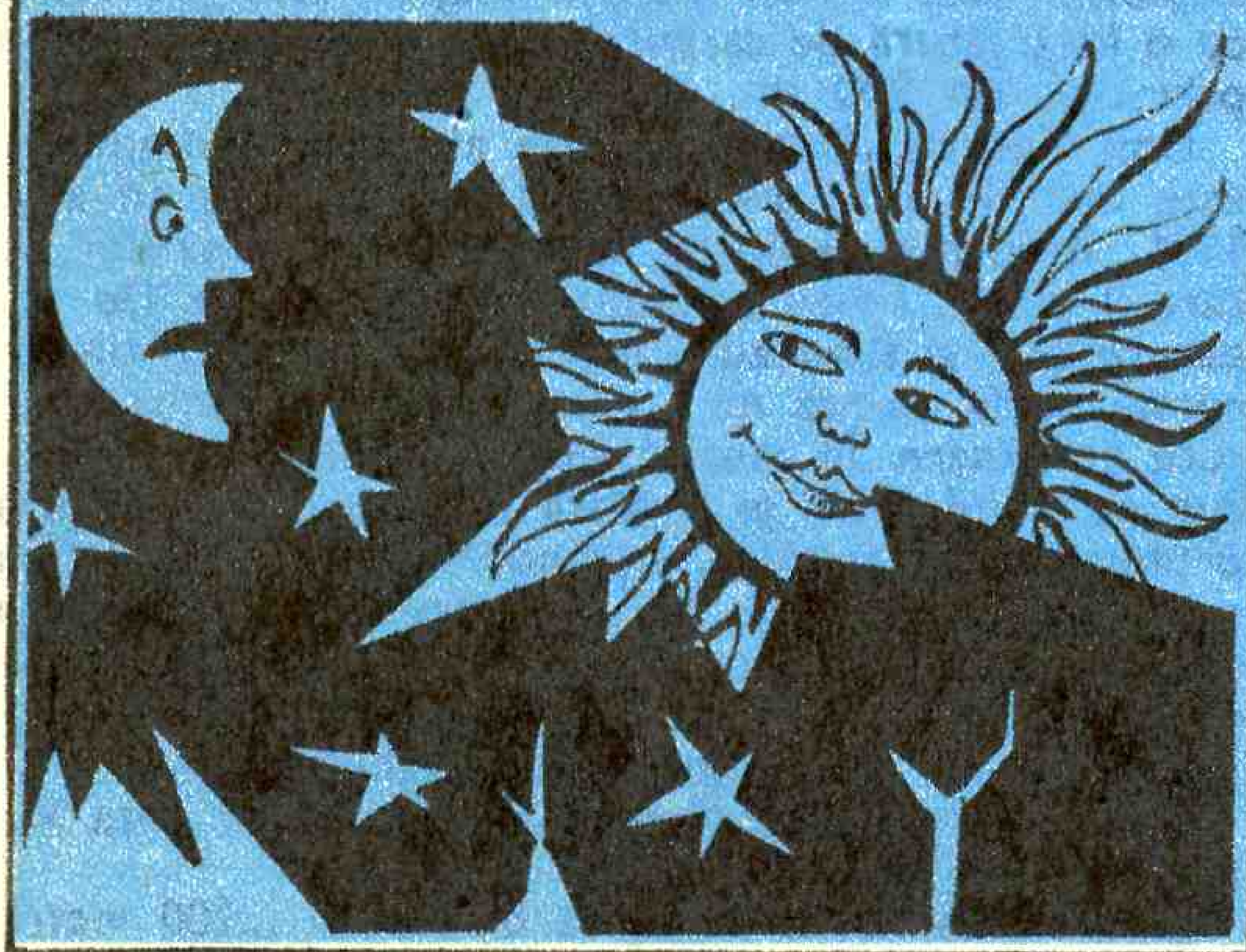
Pe Valea Mureșului

1	2	3	4 A	5	■	7 S	8 C	9 I	10 T	11 I
2			I	■	A	P	U	L	U	M
3			A		D	■	T	V		A
4			■	U	U	S	■	A	I	■
5	■		A		L	A		■	M	A
6 A	M	■	L	U	T	■		I		
7	E	C	A		■	O	L	T	■	
■	D	E	C	■	B	A	I	■	E	M
9 V	I	R	■	S	A	R		E	S	
10 I	A	M	C	U	■	B	A	N	U	S
11 I	S	A	C	■		A		A	S	■

ORIZONTAL: 1) Al doilea rîu al țării (după Siret și înainte de Olt) al cărui defileu oferă o zonă turistică de mare importanță, cuprinsă între Deda și Toplița — Populație ale cărei triburi nomade au populat vremelnic, ca și celții, bogata și mănoasa cîmpie a podișului ardelean, pe cursul mijlociu și superior al Mureșului. **2)** Fiu al lui Lăpușneanu care și-a petrecut surghiunul pînă la sfîrșitul vieții în castelul cardinalului Martinuzzi, guvernatorul Transilvaniei, în Vințu de Jos în apropiere de Mureș — Cetate dacică pe Mureș pe locul unde se află astăzi Alba Iulia. **3)** Afluent pe stînga Tîrnavei Mici care la rîndul ei se varsă în Mureș — Rîu în care se varsă Mureșul pe teritoriul R.P. Ungare în apropiere de Seghedin. **4)** Nume dac de femeie — Unde ultrascurte (fiz.) — Posezi. **5)** Punct de frontieră al Mureșului, care de acolo mai face puțină cale, hotar cu județul Timiș, după care părăsește țara, îndreptîndu-se spre Tisa — Poftim! **6)** Acum! — Pămînt — Oraș pe Valea Mureșului în județul Alba, principala regiune viticolă a „Daciei Felix". **7)** Afluent pe stînga al Tîrnavei Mari — Fratele Mureșului cu o vale tot atît de îndrăgită de turiști. **8)** Decembrie (abr.) — Sovata-..., renumită stațiune balneoclimaterică situată la poalele Munților Gurghiului, pe un masiv de sare — În temă! **9)** Vîrtej de apă (Ban.) — Localitate specifică așezărilor din Cîmpia Transilvaniei, viitor centru urban cu specific agro-industrial. **10)** Unul dintre conducătorii revoluției din 1848 care a fost închis la Alba Iulia, unul din cele cîteva orașe prin care trece Mureșul — Autoarea poeziei „Din Maramureș". **11)** Poet ardelean, autorul poeziei „Mureșul" care se termină cu versurile: „Mureș,-apă, apă sfîntă, /Veșnicia tu mi-o cîntă!" — Comună vecină Sighișoarei unde se află „Hula..." (neart.), popas turistic în apropierea orașului.

VERTICAL: 1) Cunoscută localitate pe Valea Mureșului pe dealurile cu același nume — Vestitele de pe văile Mureșului și Tîrnavelor, cu centrele Alba Iulia, Mediaș, Blaj, Aiud, Șard, Cricău etc., care produc renumitele vinuri medaliate la marile concursuri internaționale. **2)** Localitate în județul Hunedoara pe Valea Mureșului — Oraș în județul Sibiu pe valea rîului Tîrnava Mare. **3)** „Orașul de pe Mureș" al lui... Francisc Munteanu — Izvorăște din munții Poiana Ruscăi și se varsă pe stînga Mureșului mai sus de Deva. **4)** Rîu în U.R.S.S. — Specie de grîu — Cici Ciudan. **5)** Oraș așezat într-o poziție pitorească pe cursul mijlociu al Mureșului la confluența acestuia cu Pîrîul de Cîmpie, oferind plăcute locuri de agrement și o frumoasă bază turistică — Seu! **6)** Între 17 și 55 de ani — Negație.) **7)** Sile Petcu — Depresiune cuprinsă între două părți de teren mai ridicate — „...de Mureș", sat unde un obelisc înălțat pe terasa Mureșului, cinstește memoria celor 11 000 de viteji ce și-au adus jertfa supremă pentru eliberarea țării în toamna anului 1944. **8)** Sat în județul Alba — Masiv vulcanic prin ale cărui chingi de piatră apele Mureșului se zbat însumate în fundul unor văi adînci, în defileul dintre Toplița și Deda. **9)** Comună pe Mureș nu departe de Deva — Ion Tomșa — Localitate în India. **10)** Comună în județul Mureș — Zeul războiului la gali. **11)** Întreprindere pentru mecanizarea agriculturii — Alt afluent al Tîrnavei Mici precum și vechi centru etnografic pe Tîrnava Mică.

Dicționar: AIA, UUS, VIR, ENA, ALAC, CUT, ESUS.

Un spaţiu fluid: Ţebea lui Iancu

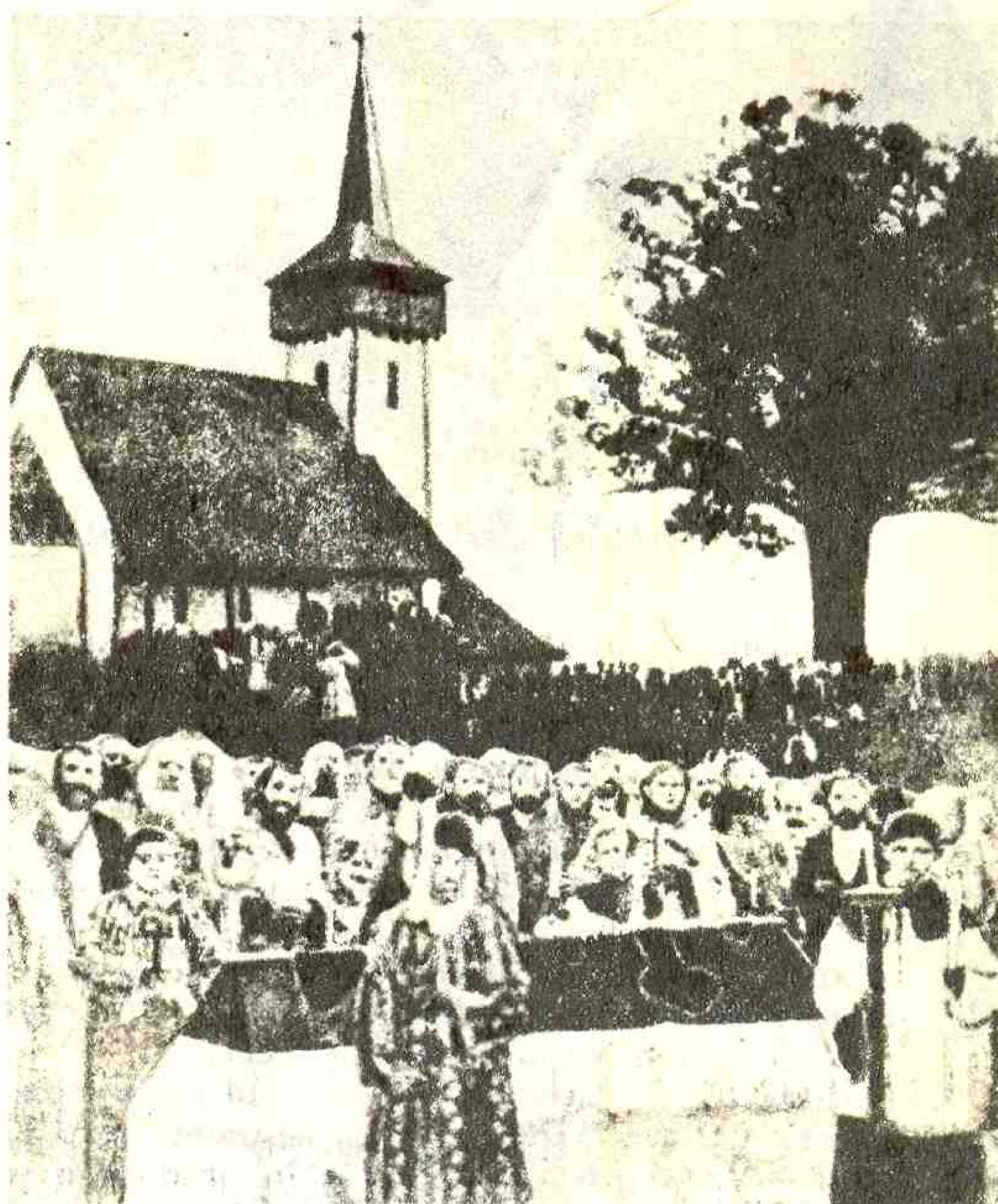
...Un scurt popas la Ţebea, aşezarea din Apuseni de care se leagă imagini fastuoase de istorie românească (dar şi de mit românesc) derulate cu lentoarea ploilor de toamnă astfel încît ochii să ni se umple cu aurul lor sfînt. Şi ajungînd, să devălmăşim secundele, orele, secolele prefirînd boabele de nisip ale clepsidrei în potirele transparente ale simţirii.

Un gorun al lui Horea: mai mult sclptură de mortar, mai mult o statuie a sevelor primordiale... Înlocuind an de an crengi moarte cu alte crengi, de piatră, gospodarii din Ţebea păstrează verticalitatea maruntului sîmbure de viaţă vegetală al arborelui care a fost — şi a rămas — Gorunul, Gorunul lui Horea. Ninsori, furtuni, războaie, răzmeriţe, nu l-au frînt.

El e acolo, el există parcă nedumerit de vecinătatea atîtor morţi cînd el iveşte în fiecare primăvară mereu alte frunze verzi. E un stră-străbunic veghind de pe deal trecerea anotimpurilor, risipa orelor. El e acolo. A fost de totdeauna acolo.

Dar ce vrea să însemne acest lesne rostit totdeauna cînd prezentul e mereu îngemănat cu timpul trecut, cînd eroii unor secole devenite legendare par a se înfrăţi cu oamenii clipei de faţă? Un spaţiu fluid în care respirăm acelaşi aer cu Horea se bolteşte în jurul nostru.

... Şi sub fantastul arbore de piatră (ori mai de grabă de lemn altoit cu piatra) un alt gorun, mai tînăr dar nu mai puţin falnic: gorunul lui Iancu vibrîndu-şi frunza şi acum bogată peste un loc de îngropăciune pe care florile n-au vreme să se veştejească.

Inmormîntarea lui Avram Iancu (fotografie din epocă)

În preajmă, un modest loc de popas al şoferilor veniţi din lungi curse ori al pădurarilor. Roagă-l pe oricare dintre cei ce-şi fumează ţigarea privind prin geamuri spre cupolele verzi ale marginii de codru, roagă-l să-ţi vorbească despre Iancu. Ei vorbesc despre bărbatul cu ochi de poet şi braţ de mare căpitan de oaste ca despre unul de-al lor nu de prea multă vreme lunecat în moarte. Ei ştiu cum vorbea, ce mînca, ştiu cum doinea cu fluiera, îi cunosc semeţiile, iubirile, pot descrie ceremonia îngropării sale abrupte. Un străin ar fi uluit de precizia detaliilor din care aceşti oameni pot alcătui portretul unui personagiu pe care legenda pare să-l absoarbă răpindu-l istoriei. Ar fi de necrezut pentru un străin încăpăţînarea cu care oamenii Transilvaniei vorbesc despre Iancu al lor şi despre moartea lui în care nu cred deşi o povestesc răspicat.

Deci totdeauna şi acum sînt despărţite pentru ei numai de-o aripă de fluture.

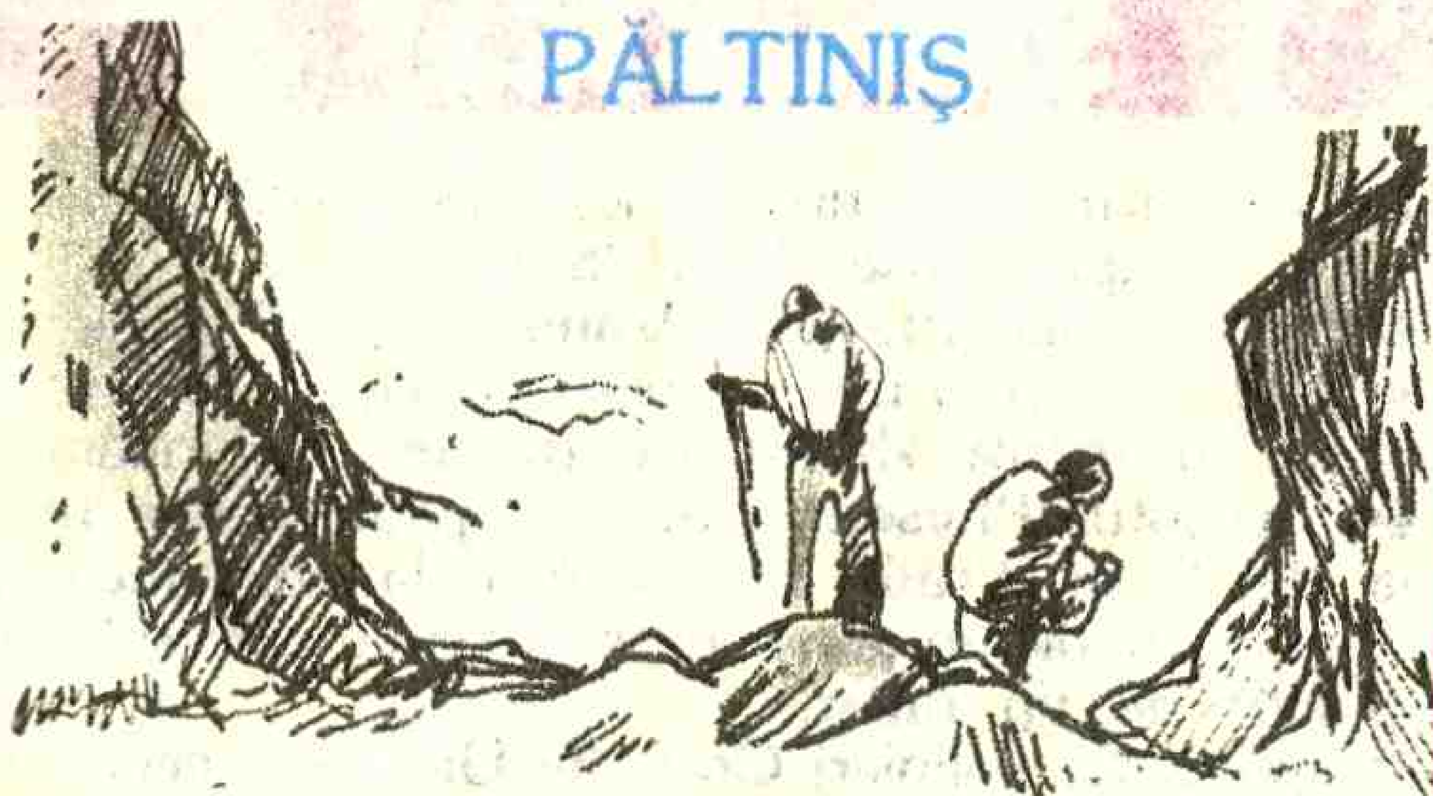
Timpul — un spaţiu fluid în care s-au rostit înaintaşii. În care gura noastră rostindu-le numele se înnobilează de parcă ar ţine între dinţi tije de floare.

Un spaţiu fluid.

Şi nemuritor.

ROMÂNIA ÎN SUPERLATIVE

PĂLTINIŞ

staţiunea climaterică la cea mai mare altitudine

Situată la 34 km de oraşul Sibiu, în munţii Cindrel, sub vîrful Onceşti, la altitudinea de 1450 m.

În orice anotimp, staţiunea se remarcă prin următorii factori terapeutici: climatul alpin de mare altitudine, aerul tonifiant, puternic ozonat, cu aerosoli iodaţi şi ozonaţi, tempertura moderată, veri răcoroase, fără vînturi puternice, cu multe zile senine. Este recomandată pentru reconfortare în stările de oboseală.

Iarna, Păltiniş, este un excelent loc pentru sporturile specifice acestui anotimp, unde zăpada cade din abundenţă începînd din luna noiembrie pînă în aprilie.

Pe versantul nordic al muntelui Onceşti (1 713 m), cu o lungime de 1 660 m, lăţime de 25 m, diferenţa de nivel de 640 m, sînt amenajate pîrtii de schi.

Drumurile şi potecile turistice pornesc din Păltiniş, spre atrăgătoarele peisaje oferite de Valea Sadului, Vîrful Cindrel (2 244 m), Cheile Cibinului.

Se pot organiza excursii în oraşul Sibiu cunoscut şi pentru Muzeul Brunkenthal (unul din cele mai vechi muzee din Europa), Parcul Dumbrava cu originalul său muzeu al tehnicii populare; comuna Răşinari (casa naturală a lui Octavian Goga), Mărginimea Sibiului (important nucleu de vechi aşezări româneşti, care se întinde de-a lungul a 30 km, la poalele versantului nordic al munţilor Cibinului, paralel cu şoseaua Sibiu-Sebeş.

La Visegrad, după ...Vlad Țepeș

La mai puțin de o oră de mers cu mașina, de la Budapesta ajungem la Visegrad. Am fi putut ajunge și pe Dunăre.

Verde potopitor al pădurilor, flori, vile, palate, „de buzunar" și sus, pe „munte" (nu e un lac marea Ungariei?) de fapt pe vîrful unei stînci „răsipurile" unei cetăți. A zidit-o Mateiaș Corvin astupînd cu mortar gurile unei mine de fier, romane. O mică efigie înfățișînd o ispititoare zeitate silvestră a fost dezgropată (230 de ani î.e.n.!) și încastrată la vedere, pe un hotel cu — astfel — antice mijloace de reclamă.

Tot lui Mateiaș îi datorează Visegrad-ul uriașul **palat de vară** construit (pe cînd era reședință regală) în secolul XIV. Se pare că întrecea în grandoare și frumusețe toate palatele europene ale timpului și că avea la terminarea lui tot atîtea încăperi cîte zile are anul. Ansamblul era astfel conceput încît, pornit dintre livezile de sub fort se alcătuia pe parcurs, „alunecînd" pe terase pînă la Dunăre etalînd un gust pentru desfătare ce l-ar fi făcut invidios pe un Tiberius, la Capri (Caprea), gust tradus prin zeci de saloane de bal, curți mozaicate în care susura apa izvoarelor adusă pe jgheaburi de marmură și porfir, iatacuri „ferite", loggii străjuite de statui, fîntîni cu misterioase meșteșuguri.

Bogat în ape, palatul oferea amatorilor de baie, vinul uriașelor budane uitate în beciuri. (Noi înșine ne-am spălat buzele de praful alb al amintirii golind cîteva pocale cu vin de Szentendre, prietenos și tandru, care pocale le închipuiam plăsmuite din lutul adăpostind cîndva vinovata carne a nu știu cărei domnițe. Ori jupinițe. Ori...)

Dar nu pentru palatul splendorilor sînt eu aici. Vremea a fost crudă cu el. Distrus cu sălbăticie el a ființat cîteva secole numai în cronici. A fost dezvelit din pămînt și uitare, întîmplător, **după** Pompei.

Nu, eu sînt aici pentru Vlad.

Vlad Țepeș.

Fiindcă la Visegrad a fost înmormîntat de viu ani grei — opt? doisprezece? — marele voievod român prins cam prin înșelăciune de marele voievod al Ungariei, Mateiaș Corvin, român și el dar nu, nu în tainițele palatului ci sus, în fortul trudnic zidit — piatră cărată cu spinarea — într-o chilie cum numai în iad s-ar mai afla, zăbrelită cu drugi și închisă cu lacăte cît pîosca. De aici va fi privit Vlad curgerea Dunării gîndind la ai lui, la rosturile din care trădarea de frate l-a scos, dar încă semețind gîndul de a se întoarce pe tronul pierdut. Cum s-a și întîmplat dealtfel numai că a doua domnie i-a fost scurtă și tot trădarea l-a dat morții pe cel ce-și asigurase respectul înfricoșat al lumii otomane ca și al Europei. Dragonul din stema lui Vlad (de unde confuzia dragon — dracu) a fost vremelnic învins de corbul cu inel de aur în plisc. Ce durere! Aceste două steme poate că ar fi putut, împreună, să înfrîngă fala otomană și să întîrzie, dacă nu s-o facă imposibilă, întemeierea pașalîcului în țara ungurească.

Înlănțuitul de stîncă de la Visegrad — cu acel chip care părea și el a fi stîncă muncită de sudoare, sînge și lacrimi, chip ce ne privește semeț din gravurile timpului — va fi fost aici leul din cușcă. Va fi avut Mateiaș cinismul suprem de a-l aduce la ospețe, spre a fi arătat perucilor pudrate spre a uimi cu „grozăviile" ce i se puneau încă de pe atunci în seamă?

Nu cred.

Plecăm și mai aruncăm o privire bătrînei stînci: seamănă cu capul lui Vlad fixînd cu orbite despicate de fulgere. Dunărea.

Gheorghe Tomozei

ȘTIAȚI CĂ...?

● cel mai mare fluture din lume este Attacus Atlas, ale cărui aripi întinse ating 25 cm;

● marele liliac Pteropus Vampyrus, cu aripile întinse ajunge pînă la un metru și are aspect de Archeopteryx, o reptilă zburătoare din era secundară;

● Cașalotul (Physeter Cotodon) poate atinge lungimea de 25 m. Prada și-o găsește la adîncimea de 50-100 m (unde nu pătrunde lumina) cu ajutorul unui dispozitiv de tip radar.

● specia de palmieri Corupha Umbra Culifera, se remarcă prin frunzele uriașe de peste 50 kg greutate fiecare;

● șarpele de mare din specia Pelamydurus Platurus, cu corpul turtit lateral, se mișcă absolut continuu toată viața pentru că nu iese niciodată pe uscat;

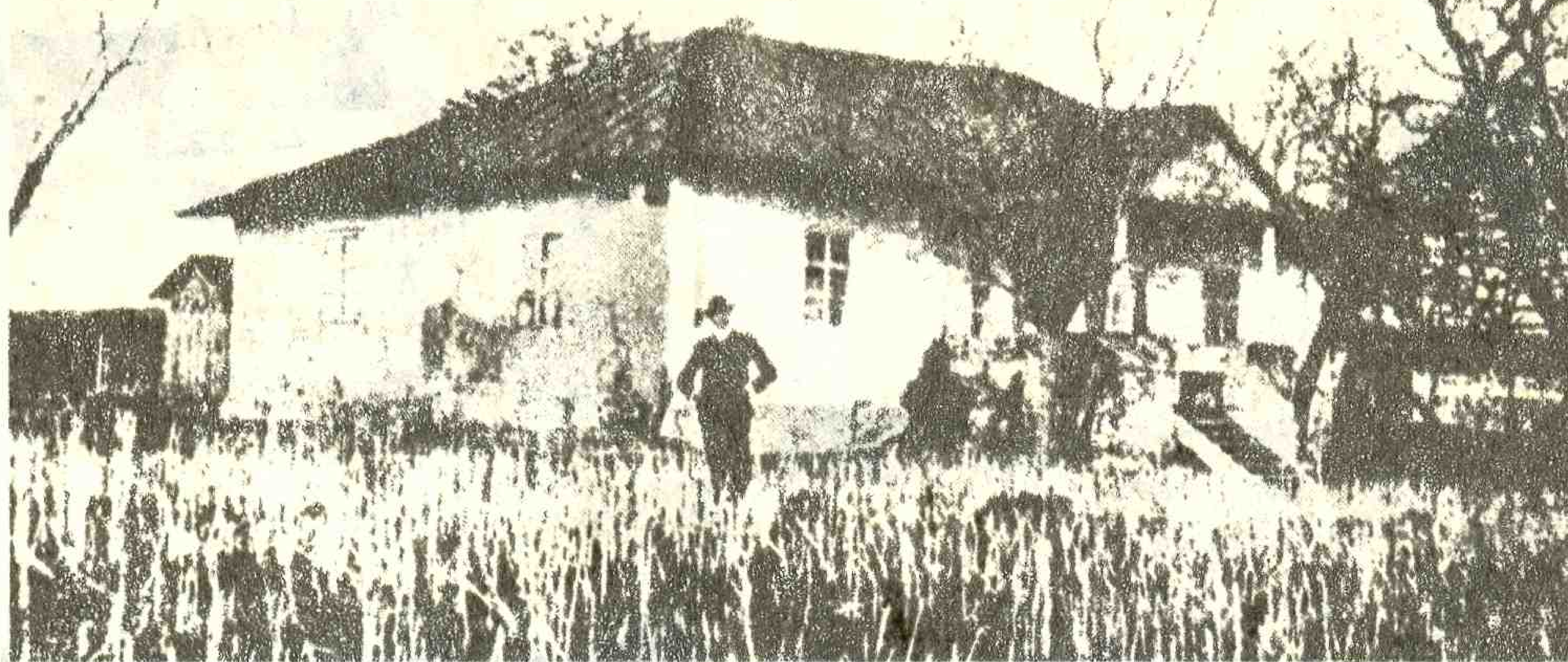
● peștele arici Diodon Hystrix cînd este scos din apă se umflă și ia aspectul unui arici;

● casuarul, pasăre cu coif cornos, cu ciocul turtit și cu aripi ca niște cioturi scurte, atinge talia unui om. Este atît de puternic, încît lovitura lui de picior poate fi uneori mortală;

● peștele pulmonar Neoceratodus Forsteri, cînd seacă apa rîurilor se afundă în mîl construindu-și un fel de încăpere, deschisă înspre exterior printr-o gaură și începe să respire aerul prin vezica înotătoare, transformată într-un fel de plămîn. O dată cu venirea apelor mari peștele își reia respirația branhială;

● cea mai mare rîmă de pe pămînt Megascolides Australis, poate atinge lungimea de pînă la 3 m.

Casa de la Ipotești care a fost distrusă în anul 1924

Ipotești, Casa Eminovicilor

... Ieșind în bătătura casei, ori colindînd împrejurimile ei bogat înverzite primăvara, să ne slujim de mărturia tot a poetului, pentru a evoca isprăvile copilului care nu cred să se fi deosebit cu ceva din zburdălniciile lui de toți copiii de-o seamă cu el: „Dușmănia lui cu gînsacii și cu gîștele de pui, amiciția intimă cu Șoltuz, cîinele de la stînă, pe care îmbla călare, pui de gîscă mici pe care-i închidea în cușcă, ca să vadă de-or cînta cum canarii, în fine stima ce o avea pentru moș Miron prisăcarul, care-i spunea povești și-l ținea pe genunchi..."

Ajunși aici trebuie să considerăm că toți copiii pămîntului românesc trăiesc o copilărie cu nimic deosebită (prin istețime și farmec și haz) de a copiilor de totdeauna și de acum.

Ipoteștii ne așteaptă cu semne fermecate ce ni-l amintesc: în satul de la miazănoapte mai pîlpîie pentru noi chiar și în miez de iarnă flacăra de ceară a teilor eminescieni, euritmia micilor pîraie ce i-au răsfrînt umbra subțire ne umple auzul cu clinchete de argint și astfel ne simțim aproape de măreția astrală a celui fără seamăn, poetul cu care ne mîndrim peste veac. Aprindem sub numele lui Mihai Eminescu al Ipoteștilor flacăra pură a dragostei de frumos și de dreptate a noastră, a celor contemporani cu nemurirea lui, într-o țară ce-i slujește memoria înnoindu-se și îmbogățindu-și zestrea de tinerețe fără bătrînețe.

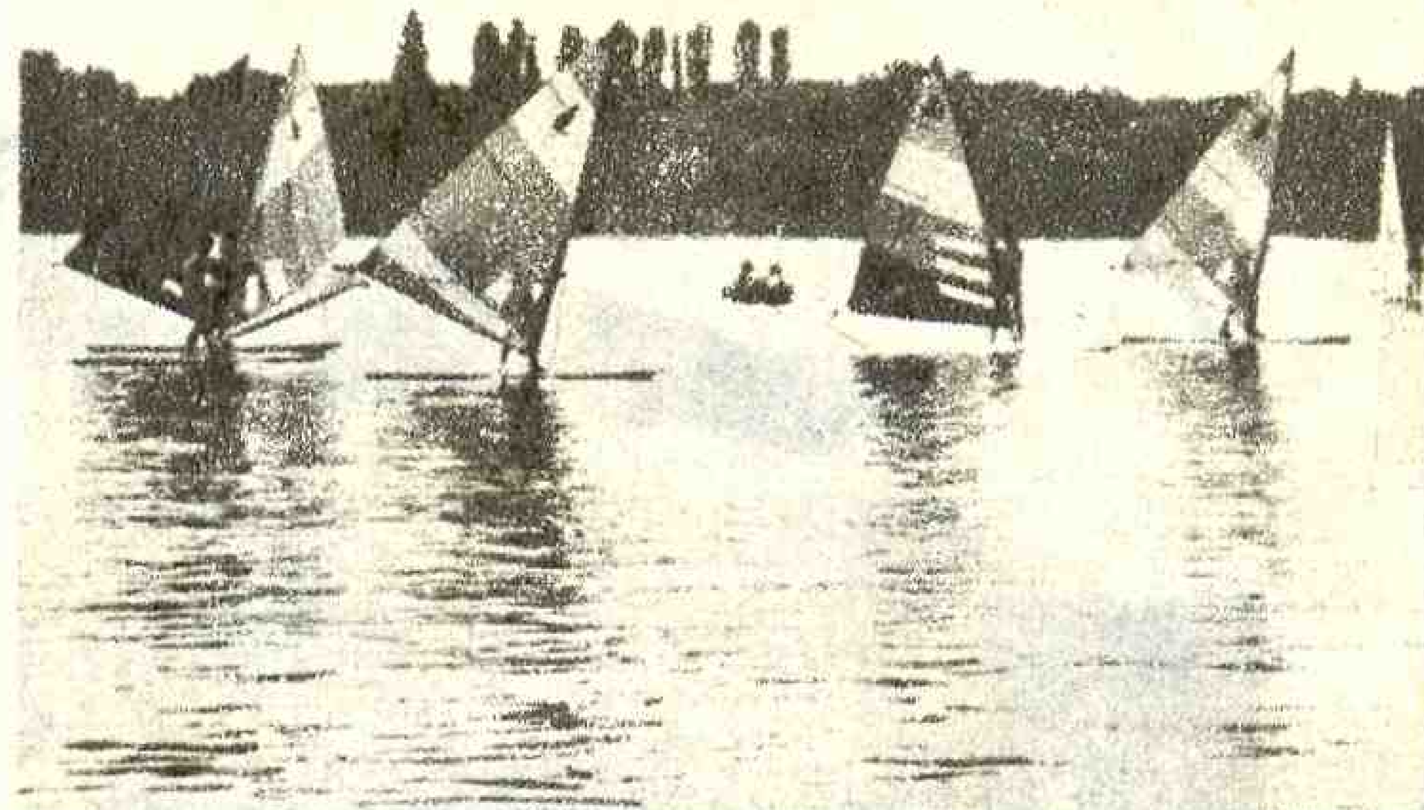
Comuna îi poartă, firesc, numele. Vechii Ipotești ai întîiului meu popas de iarnă, din urmă cu două decenii erau, sînt sigur, la fel cu cei din vremea nașterii poetului. Măruntă așezare din miazănoapte cu drumuri catastrofale, cu galbene rîpi topindu-și spinările de humă în vadurile unor părelnice firișoare de apă, univers mai de grabă dezolat, nepotrivit cu mirificile evocări devenite tradiționale (coliba prisăcarului, fîntînile serii de deal, întîia „iubită" etc.). Ipoteștii de azi, spre care duce o șosea de asfalt străjuită de zeci de case noi (din păcate banale case de oraș transplantate aici nepotrivit) îmi par în aura dimineții împodobiți cu un nimb pînă acum nerelevat. În jurul gospodăriei căminarului Gheorghieș Eminovici, pîlcuri de case — cu tipare arhaice, de blîndă rusticitate, „amendate" nezgomotos de semnele noului — par să respire acel aer de frumoasă și înțeleaptă vechie în stare să justifice nașterea aici (ori foarte aproape de aici) a celui mai mare poet al neamului. Vopselile cu care țăranii își colorează pereții caselor — violacee, albastre ori galbene — preparate cu lapte și ouă după aproape gastronomice rețete, dau peisajului o înfățișare fraged-îngîndurată, de bucurie reținută și calm muzical. Casa memorială e o surpriză: refăcută pe temeliile ei certe, la proporțiile gîndite de căminar, înconjurată de tei bătrîni dar și de flori parcă îngrijite de mîinile „dulcei mame", casa e abia acum a lui Eminescu. Interioarele, deși nu conțin obiectele autentice ale gospodării a Eminovicilor (în afara unei lingurițe de dulceață din zestrea Ralucăi), pe care poetul o va fi coborît în chiselele de cristal, sînt compuse cu mobile de epocă alese cu mare îngrijire, astfel încît să justifice bogata foaie de zestre a mamei și trudinica agoniseală a tatălui. Scrinuri, oglinzi, lăzi de păstrat odoare, dulapuri cu ceramici ori cu cărți, sfeșnice cu luminări scăzute, se adaugă scoarțelor așternute pe podeaua vopsită ca în așteptarea unei apropiate sărbători.

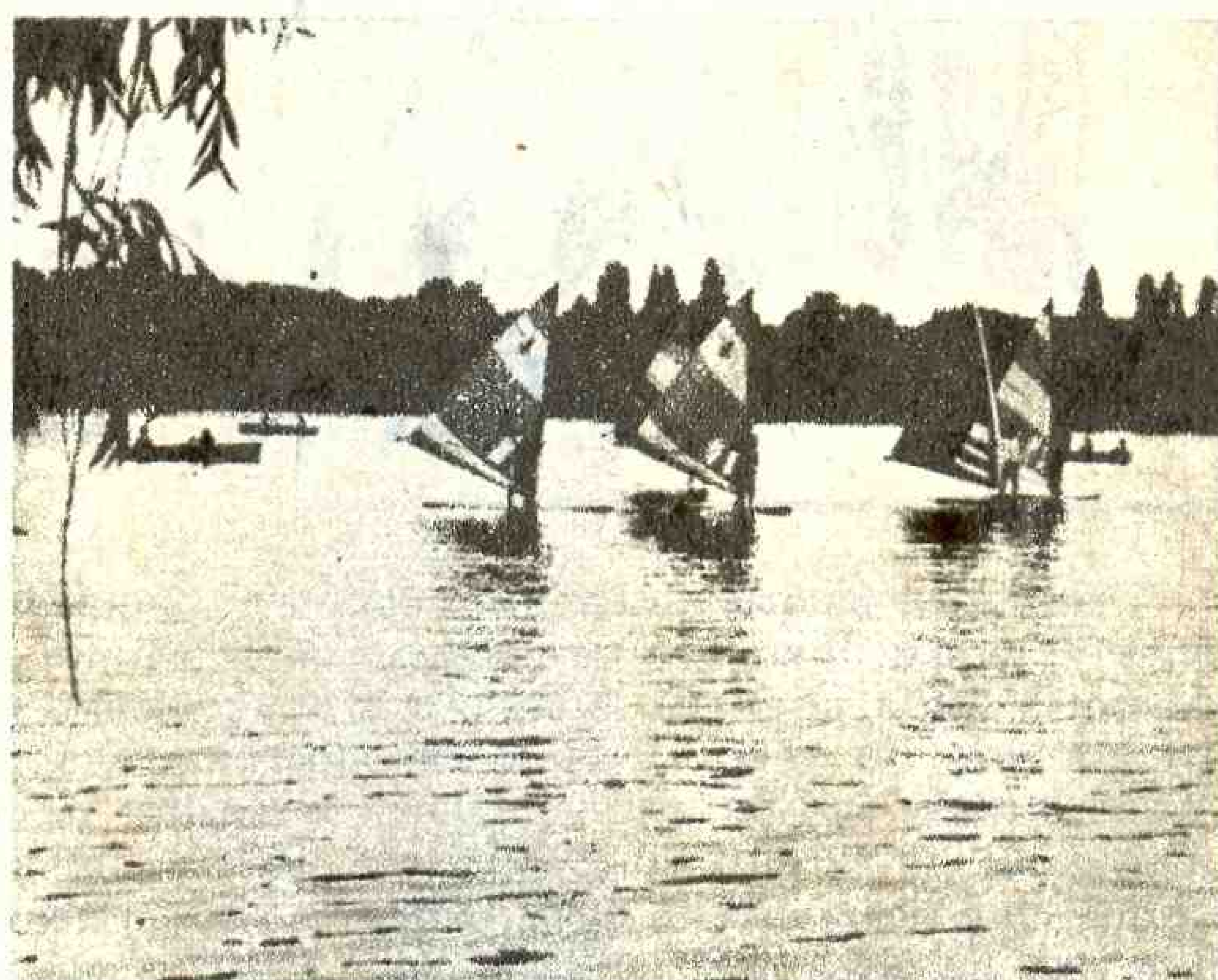
Într-un dulăpior, la intrare, este expusă o amforă dacică cu două toarte, găsită — se putea altfel? — sub temeliile casei de azi ca și sub ale celei de acum un veac punînd sub un straniu semn de incidență existența pe aceste meleaguri a vitejilor daci-carpi și nașterea după aproape două milenii a Luceafărului... Ne despărțim de noua-veche casă nu înainte de a ne rememora cuvintele evocatoare ale lui G. Călinescu: „În afară de necesarele crivaturi se aflau acolo două scrinuri conținînd multa, meticuloasa rufărie mirosind a sulfină și levănțică, un garderop de cele masive, de nuc, pe vreun dulăpior un lighean și ibric de alamă și mai cu seamă icoana ferecată în argint a maicii domnului sub care ardea necontenit o candelă".

Trecem pe lîngă vechea bisericuță de lemn miraculos conservată și ajungem la mormintele modeste ale Eminovicilor străjuite de uriași salcîmi, ne rotim privirile spre dealurile îndepărtate, cu lacuri în mijloc de codru și cu fîntîni de popas și ne rostim versurile — pe care copiii satului le ascultă cu voioasă încîntare — în vreme ce pe o minusculă estradă cîțiva dansatori bat vajnic podelele de lemn...

WINDSURFING

Un nou sport, tot mai îndrăgit de tineri

În toată lumea, activitatea de agrement dobîndeşte un loc tot mai important în organizarea timpului liber şi de odihnă. Se caută forme şi mijloace cît mai diverse şi mai atractive. Aşa a apărut şi windsurfingul, sport de mare spectaculozitate, a cărui popularitate sporeşte, impunîndu-l atît sub formă de agrement, cît şi ca activitate competiţională.

Ce este windsurfingul?

Definirea cea mai exactă se percepe după ce ai văzut cum funcţionează acest „fluture" uriaş ...de apă. Totuşi vom încerca o succintă explicare. Navigaţia cu vele este cunoscută din cele mai vechi timpuri. Preocuparea navigatorilor de a perfecţiona ambarcaţiunile propulsate de vînt a dus la confecţionarea unor tipuri suple, uşoare, rapide, uşor de manevrat. Oricare au fost realizările, principiul de conducere a rămas acelaşi, adică cel bazat pe folosirea cîrmei, vela fiind prinsă de un catarg mobil. Acest tip de **cîrmă-velă**, utilizat cu sute de ani în urmă de indienii de pe Amazon pe bărcile lor pescăreşti, este apreciat de specialişti ca una dintre cele mai însemnate invenţii în sportul cu vele. Pentru că, înclinînd vela în toate părţile, pot alege direcţia de mers în orice punct de pe apă, indiferent de direcţia vîntului. Adevăraţii întemeietori ai windsurfingului sînt recunoscuţi americanii Noyle Schweitzer şi Jim Drake care au practicat surful în dreptul coastelor Californiei. Din ideea de a folosi forţa vîntului şi nu numai a valurilor, pentru propulsia planşelor, ei au realizat windsurful, al cărui model a fost definitivat în 1969. El constă deci dintr-o planşă mare de surfing la care s-a adoptat un derivor şi o velă de tip Marconi, întinsă cu ajutorul unui ghiu de formă eliptică şi fixată pe un catarg mobil. Marea atracţie a acestui nou sport pe apă face ca, la ora actuală, să existe mai mult de 25 de tipuri diferite de windsurfuri.

De la curiozitate la virtuozitate

În foarte scurt timp windsurfingul şi-a cîştigat foarte mulţi adepţi. Calităţile deosebite care se cer celui care-l practică, frumuseţea spectacolului creat de acest uriaş „fluture" pe apă i-a determinat pe mulţi tineri, amatori sau profesionişti în alte sporturi, să-şi încerce şi aici şansele. Solicitările fiind numeroase, atît sub forma agrementului — cheia turismului, cît şi a competiţiei în toată lumea au luat fiinţă secţii şi cluburi de performanţă, s-au constituit federaţii naţionale de specialitate, afiliate la I.B.S.A. (Internaţional Board Soiling Assaciation).

Europenii au adoptat acest sport prin intermediul suedezilor Ritger Genberg şi Per Fjaestad, în 1971, apoi prin vest-germanul Colle Schmidt, care avea să dovedească într-un concurs că windsurful este mai rapid decît o iolă. După organizarea, în 1972, a primei regate de windsurfing, majoritatea ţărilor din Europa au preluat acest nou şi interesant sport nautic. Azi, în cadrul celor 5 clase — windsurfer, windglider, mistral, clasa I şi clasa open — au loc competiţii separat, culminînd cu campionatele europene şi mondiale. Începînd cu anul 1984, acest sport va dobîndi rang olimpic, deoarece S.U.A. — viitoarea gazdă a J.O., avînd dreptul să introducă o nouă disciplină în competiţie, au propus windursfingul. Comitetul olimpic internaţional aprobînd clasa windglider.

De pe coasta Californiei, pe coasta Mării Negre.

Începutul activității de windsurfing în România s-a făcut în 1978, dezvoltîndu-se sub forma prestațiilor sportive de agrement pe litoralul Mării Negre. În 1981, sub egida Ministerului turismului, în colaborare cu firma austriacă TOUROPA, se organizează, la Mamaia, un curs internațional de atestare a ghizilor monitori de windsurfing. Obțin norma de atestare internațională Rusu Ovidiu (primul absolvent al IEFS cu diplomă de windsurfing), Romeo Nedelcu și George Bordon. În același an, în perioada 11—13 septembrie, pe Siutghiol-Mamaia, are loc și cel dintîi concurs național de windsurfing, la care au participat 20 de tineri cu planșe procurate fiecare de unde a putut. Multe cluburi de yachting înființează școli de windsurfing iar în cadrul Federației Române de Yachting se crează o secție de specialitate. Receptiv la solicitările tinerilor, Biroul de turism pentru Tineret introduce în activitatea sa acest îndrăgit sport, sub îndrumarea unui priceput și pasionat organizator al agrementului, profesorul **Romeo Samur**, referent de specialitate. Împreună cu cei trei ghizi monitori amintiți, Romeo Samur desfășoară la începutul lunii iunie 1982 primul curs pentru ghizi monitori de windsurfing. Timp de 7 zile, locuitorii Capitalei veniți la plimbare în parcul Herăstrău au admirat fascinați spectacolul oferit pe luciul lacului de cei 30 de tineri, sosiți din cele mai diverse zone ale țării, să învețe zborul cu supla ambarcațiune-fluture. Între ei se află și o fată — sibianca Cristina Nan, monitoare de schi. De fapt, fiecare dintre cursanți practică schiul alpin, patinajul, yachting-ul sau schiul nautic. Pentru că windsurfingul include deopotrivă elemente din toate aceste sporturi, obținînd de la ele tot ceea ce este mai frumos și mai atractiv: mersul în echilibru, îndemînarea în manevrarea velei, zborul lin peste valuri, asemenea unui deltaplan. Totodată, un practicant de windsurfing trebuie să dobîndească o mulțime de cunoștințe noi, din domeniul navigației. Iată de exemplu, din conținutul celor 6 lecții ale cursului respectiv, incluse în Metodica unică de învățare a windsurfingului, elaborată sub îndrumarea profesorului specialist Romeo Samur: Mai întîi sînt prezentate noțiuni generale despre acest sport, apoi termenii folosiți de regulă în practica windsurfingului, echipamentul, nodurile utilizate. Exercițiile de echilibru pe planșa fără velă sînt urmate de asamblarea și ridicarea velei din apă, orientarea planșei și startul, navigația în linie dreaptă, alurile de vînt (volta în vînt, volta sub vînt), navigația cu vînt strîns, traversa, mare larg, de pupă, elemente de free style (mers liber). Sînt deprinse apoi reguli de prioritate, codul internațional de semnalizare în caz de pericol, noțiuni de meteorologie, prim ajutor, revenirea la mal cu planșa dezarmată, remorcarea și întreținerea ambarcațiunii, materiale și scule necesare reparației, trapezul și folosirea acestuia etc.

În urma acestui curs, noul sport are încă 17 specialiști, ghizi monitori, care promovează extinderea sa în bazele nautice din Capitală (Băneasa, Tei, Străulești), Eforie Nord, Costinești, Neptun. Concomitent, pasionații promotori și organizatori ai windsurfingului fac investigații pentru procurarea materialelor de calitate din producția internă, hotărîți ca în anul 1983 windsurfingul să-și cîștige locul meritat în rîndul formelor de agrement preferate tot mai mult în bazele turistice ale tineretului — drumeție, alpinism, tenis de cîmp, schi nautic, yachting ș.a. care contribuie la petrecerea activă instructivă a timpului liber.

Zîne ale pădurilor MESTECENII

Mărturisesc că am ales rezervația de mesteceni de pe teritoriul Norvegei, din apropierea Cercului polar de nord, doar ca pe un pretext, pentru a porni împreună cu cititorii „Almanahului de turism pentru tineret" o călătorie unică în universul fascinant al mestecenilor, al acestor arbori care sînt, dintre toți arborii lumii, cei mai aproape de sufletul omului...

Am ajuns acolo într-un început de aprilie după ce am lăsat – incredibil – în urmă orașul Oslo inundat de o mare de clopoței și de toate florile primăverilor noastre mereu altele, etern aceleași.

Este greu, este incredibil de greu de spus cît de întinsă este această colonie albă, unde începe nemărginirea albă și unde îi este limanul, unde începe lumea rugurilor albe ale mestecenilor și unde sfîrșește, tivind orizontul cu crengile ei mlădioase și melodioase, cînd le cutreieră vîntul înghețat al Nordului. Mestecenii de aici nu se deosebesc prea mult de frații lor de prin alte colțuri de lume, dar traiul lor în preajma zăpezilor oferă inimii bucurii pe care cu greu le poți întîlni în alte părți. Proiectați pe albul imaculat al zăpezii ei par de un alb nepămîntean, care le conferă un aer grav, de taină, aidoma soldaților plecați în misiune de recunoaștere și care, pentru a nu fi prinși sau surprinși de inamic, se înveșmîntează în lumina blîndă a iernii...

Alteori, cînd se lasă amurgul și bolta întunecată a Nordului coboară aproape-aproape de pămînt, atunci mestecenii sînt flăcări albe iscate de niciunde, care ridică și întind cu căldura lor nesfîrșita foaie de cort a cerului.

– Știți, îmi spunea un prieten norvegian, la noi mestecenii nu sînt doar niște prezențe care să încînte inima și să resfețe privirea, ca într-o sărbătoare de neuitat. De-a lungul secolelor ei l-au ajutat pe om să traverseze cu bine lungile și anevoioasele ierni polare. Din straturile mai bătrîne ale scoarței lor omul și-a măcinat făina care, amestecată cu untură de focă, i-a servit drept hrană. Nu întîmplător străbunii și părinții noștri spuneau, atunci cînd vorbeau despre mesteceni, că ei sînt „marii noștri binefăcători albi"! În plus, în amestec cu alte substanțe, scoarța mestecenilor era folosită pentru vindecarea unor boli, în timp ce aceeași coajă – prăjită și apoi pisată – producea un suc cu efect tămăduitor asupra rănilor și arsurilor. Să nu vă mire, dar și indienii nord-americani foloseau scoarța mestecenilor în diferite scopuri. Astfel, amestecată cu buruieni era întrebuințată pentru neutralizarea gustului neplăcut al mîncării, iar din seva de coajă de mesteacăn fiartă împreună cu zaharul extras din coaja de arțar ei își fabricau leacuri pentru vindecarea bolilor de stomac.

Prietenul meu norvegian ar fi vrut să continue, dar l-am oprit. Era inginer silvic și pentru el universul mestecenilor era altul decît al meu. Pe drum îmi spusese sumedenie de lucruri despre aceste lumînări zvelte, așezate la căpătîiul pămîntului: că cele mai înalte exemplare din lume, măsurînd pînă la 45 metri în înălțime și peste 6 metri în diametru se găsesc în Uniunea Sovietică; că indienii nord-americani folosesc coaja de mesteacăn pentru a asigura etanșeitatea canoelor lor suple, capabile să transporte pînă la 8 tone de produse pe distanțe lungi, însumînd sute de mii de kilometri; că există și în Finlanda o rezervație extraordinară de mesteceni...

I-am răspuns prietenului meu norvegian că, dacă există astfel de mesteceni în „Kalevala", marea epopee națională a poporului finlandez, atunci, de bună seamă, ei trebuie să fiinţeze cu adevărat în „țara celor o mie de lacuri". I-am amintit că unul dintre eroii „Kalevalei", vrînd să-și facă o harfă, a ales pentru aceasta o mlădiță de mesteacăn. Strunele ei erau cosițele unei fetișcane – poate ale zînei Ondine, poate ale eroinelor din marile sagale ale Nordului – iar cînd harfa a început să cînte a iscat o melodie atît de fascinantă, încît – spune eroul – toți cei care treceau prin preajmă se opreau uimiți, cu căciulile-n mînă, să o asculte în timp ce fetele aveau ochii plini de lacrimi...

Cred că mestecenii nu sînt numai arbori, și ei nu sînt în primul rînd niște arbori. Ei sînt, mai întîi de toate așa cum îi întîlnim prin basme, prin cîntece și prin poezii, ființe eterice, caste, neprihănite, în mijlocul cărora omul se simte bine, se reculege, își regăsește echilibrul sufletesc. De cîte ori am atins în copilărie coaja netedă și mătăsoasă a unui mesteacăn, de atîtea ori am avut sentimentul tulburător că mă aflu în preajma unei zîne a pădurilor...

CRESC ŞI LA BUCIUM MESTECENI...

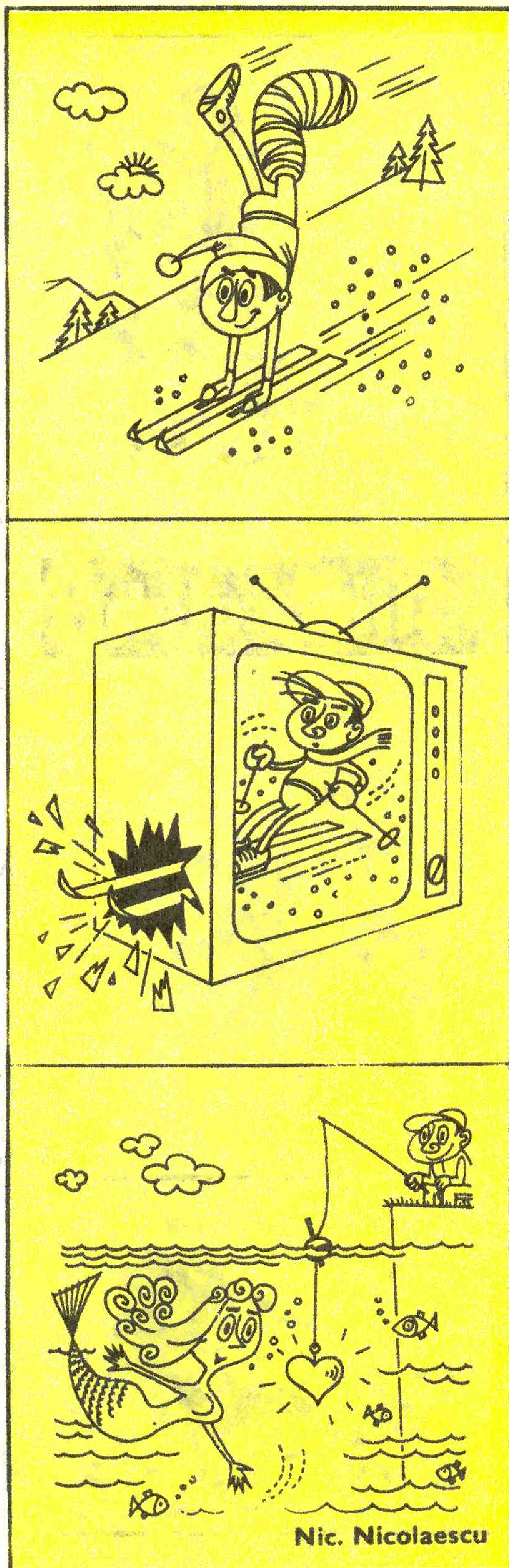
Sentimentul acesta l-am retrăit nu de mult în apropierea Iaşilor, în pădurea de la Bucium. Există aici un loc ideal pentru vînătoare, „La casa vînătorului" se numeşte. Ca să ajungi la el trebuie să treci mai întîi printr-o poartă din lemn de mesteacăn. Am căutat mult locul din care aceşti mesteceni au fost tăiaţi şi l-am găsit într-un tîrziu. Pe malul unei ape, un pîlc de coloane de marmoră albă, aşezate parcă de mîna unui om, a unui meşter nevăzut pentru a fragmenta verdele tonic al pădurii, făcîndu-l în felul acesta şi mai verde.

Gingăşia trunchiurilor zvelte, coroanele lor aerine împrumutau mestecenilor sobrietatea şi eleganţa pajilor din alaiurile de curte. Dacă aţi vedea unul dintre aceşti arbori stranii în frumuseţea lor, care se aseamănă în multe privinţe cu sălciile plîngătoare, dacă aţi vedea măcar unul dintre ei cum se apleacă pentru a-şi îmbrăţişa cu nesaţ chipul din ape, pentru a îmbrăţişa din aceleaşi ape stelele şi luceferii nopţii, atunci veţi rămîne cu adevărat fermecaţi şi-i veţi da crezare eroului „Kalevalei"... Şi veţi mai înţelege de ce multe dintre rîurile lumii, mai ales cele din Sud, îşi datorează farmecul lor mestecenilor care le străjuiesc cu credinţă malurile... Şi veţi începe poate să credeţi că există cu adevărat zîne ale pădurilor, că ele nu sînt altceva decît mesteceni tineri, care, în miez de noapte, se prind de mîini şi încing feerice jocuri în jurul ochiurilor de apă, vrăjite de dansul lor, sub lună...

Mă aşezasem pe un trunchi de mesteacăn şi mă gîndeam: mătăsoasă şi netedă, coaja mesteacănului seamănă izbitor cu pielea organismului uman. Şi, la fel ca acesta, coaja mestecenilor este de culoare albă, şi galbenă, şi neagră... Şi asemeni oamenilor de diferite culori, ei îşi duc existenţa răspîndiţi peste tot în lume, dar pînă astăzi nu am auzit, nu s-a povestit încă de vreun război purtat de mestecenii de o culoare împotriva mestecenilor de altă culoare...

Mă aşezasem în pădurea de la Bucium, pe un trunchi de mesteacăn mult prea subţire pentru a fi fost ucis pe nedrept, şi cugetam: oare cuminţenia şi liniştea mestecenilor nu ar putea fi un exemplu şi pentru oameni? Un simbol? Un îndemn? O chemare?

N. Nicoară

Cîini celebri

Dintre animale, cîinele – se spune – este cel mai apropiat de om. Iată cîteva întîmplări care ilustrează acest lucru.

● În timpul revoluţiei franceze, cetăţenii căzuţi în luptă erau strînşi şi înmormîntaţi într-o groapă comună. În clipa în care morţii adunaţi erau încărcaţi într-o cotigă, un cîine pudel alb sări în căruţă peste un cadavru, începînd să schelălăie şi împotrivindu-se cu îndîrjire să fie dat jos.

Cînd morţii au fost aruncaţi în groapa comună, cîinele a sărit şi el peste trupul stăpînului său, de unde a fost înlăturat cu multă greutate. Acesta a fost cîinele „Medar", care luni de-a rîndul n-a părăsit groapa în care fusese aruncat fostul său stăpîn. Zilnic scurma pămîntul şi dacă găsea vreun petic de stofă, începea să latre semnificativ, dînd din coadă. Apoi întristat îşi începea iar goana în jurul mormîntului. Poeţii şi pictorii francezi l-au imortalizat.

● În Olanda, cîinele cu numele de „Help" făcea curse cu trenul din staţie în staţie, purtînd în gură un mîner de care era atîrnată o casetă, în care se colectau bani pentru ceferiştii accidentaţi. În gările în care trenul stătea mai mult, Help se aşeza pe peron aşteptînd bunăvoinţa donatorilor. Cînd obosea, se întindea pe jos, depunînd însă cu grijă caseta între labele dinainte.

● Într-un oraş din Alasca s-a declarat o puternică epidemie de difterie. Din pricina viscolului, ajutorul nu putea fi trimis decît cu săniuţe trase de cîini. Pe drum, ghidul a orbit, datorită acelor de zăpadă, aşa că toată conducerea expediţiei de salvare a rămas pe seama cîinelui „Balto". Prin sforţări supranaturale, Balto a izbutit să ducă medicamentele salvatoare pînă în oraşul greu încercat, salvînd populaţia de la pieire. Drept recunoştinţă, oamenii i-au ridicat o statuie.

● „Bismarc", cîinele unui măcelar, s-a îmbolnăvit de scabie şi stăpînul său a hotărît să scape de el. A poruncit servitorului să-l ducă la rîu şi să-l înece. Acesta a ales pe malul rîului un loc cît mai înalt cu intenţia de a împiedica cîinele să iasă repede din apă. Şi în timp ce se lupta cu el pentru a-i lega o piatră de gît, malul s-a prăbuşit şi amîndoi – om şi cîine – au căzut în apă. Bismark, fiind voinic, l-a scos pe servitorul ce se lupta cu moartea pe celălalt mal al rîului.

● Plimbîndu-se prin pădure, poetul Langbein şi-a pierdut punga cu bani. Pe drum spre casă, observînd lipsa banilor, poetul a dat cîinelui său „Jonatan" să-i miroase buzunarul şi l-a trimis după pungă. Între timp însă, un ţăran de prin împrejurimi a găsit portofelul şi l-a pus în buzunar. Jonatan l-a ajuns din urmă şi a început să latre, sărind împrejurul lui. Ţăranul, neînţelegînd limbajul cîinelui, a fost bucuros că un cîine atît de frumos l-a îndrăgit, i-a pus cureaua de gît şi l-a dus acasă, culcîndu-l cu el într-o magazie. Dimineaţa a constatat însă că-i lipsesc pantalonii. Jonatan mirosise punga stăpînului său în buzunarul ţăranului, şi, neputînd-o scoate, a luat-o cu pantaloni cu tot.

● Rodrigo Rodriguez, un sud american, de profesie agricultor, a adoptat un cîine vagabond. Timp de mai multe zile, cîinele continua să sape cu ghiarele în acelaşi loc, deşi acum era sătul şi bine îngrijit. Intrigat, Rodriguez a vrut să ştie ce-l atrage acolo pe cîine şi a descoperit, săpînd mai adînc, mormîntul unui prinţ columbian, plin cu vase din aur.

● Directorul cimitirului cîinilor din Washington, Alfred Nash, a dezvăluit identitatea unuia din vizitatorii cei mai credincioşi ai cimitirului. E vorba de fostul şef al lui F.B.I. Edgar Hover, care îngrijea de şase şapte morminte. Pe unul din ele, recent, decedatul scria: „În amintirea cîinelui De Bosso, născut la 3 iulie 1922, mort la 24 mai 1934, cel mai bun prieten al nostru".

ŞTIAŢI CĂ...?

● balena albastră poate atinge pînă la 33 m lungime şi o grutate de pînă la 150 tone. Limba sa cîntăreşt 3 tone. Puiul acestui cetaceu care la naştere are 7 m lungime şi peste 6 tone greutate, creşte zilnic în greutate cu peste 100 kg.

● pinguinii Adelie trăiesc în colonii de circa 700 000 indivizi. Ei au un dezvoltat simţ al proprietăţii. Cînd un pinguin este prins cu o piatră furată, pe care o duce în cioc, este înconjurat de ceilalţi, certat, pedepsit prin lovituri de aripi şi de ciocuri; cel vinovat le primeşte foarte supus.

● pasărea carnivoră Ossifraga Giganteea seamănă cu un vultur. Înghite cantităţi de carne atît de mari, încît nu mai poate zbura. O ciudăţenie a acestei păsări este modul cum se apără; aruncă în faţă tot conţinutul stomacului, care are un miros neplăcut, persistent şi greu de suportat.

● planta Rafflesia are floarea cea mai mare din lume. Bobocul acestei flori are mărimea unei căpăţîni de varză. Cînd se deschide în cele cinci petale ale ei are un metru diametru şi şapte kg greutate.

● un peşte bizar este cel din familia Cyprinodontidae, deoarece are 4 ochi. Ochiul unui asemenea peşte este împărţit cu o fîşie orizontală de piele în două jumătăţi. Peştele înoată în aşa fel încît jumătate din ochi se află deasupra apei iar cealaltă jumătate rămîne în apă. În felul acesta el vede ceea ce se întîmplă atît în apă cît şi în aer.

● gorilele care ating o greutate de 250-300 kg au o forţă fizică care depăşeşte pe cea a cîtorva oameni.

● struţul (Struthio Camelus) este cea mai mare specie de păsări din zilele noastre. Înălţimea de la pămînt pînă la creştetul capului este de 2,60 m iar greutatea de 70-80 kilograme. Oul de struţ are capacitatea de un litru. Poate fugi cu o viteză de 50 km pe oră, avînd un pas de alergare de 4 m.

● Cămila cu o singură cocoaşă (Camelus Dromaderius) singurul mamifer mare ce poate străbate pustiul, poate alerga zile întregi (vara 5 zile, iarna 25) fără să bea apă. Poate rezista prin transformarea grăsimii în apă, că respiră foarte rar şi transpiră foarte puţin, deoarece temperatura corpului variază între 30°C noaptea şi 41°C ziua.

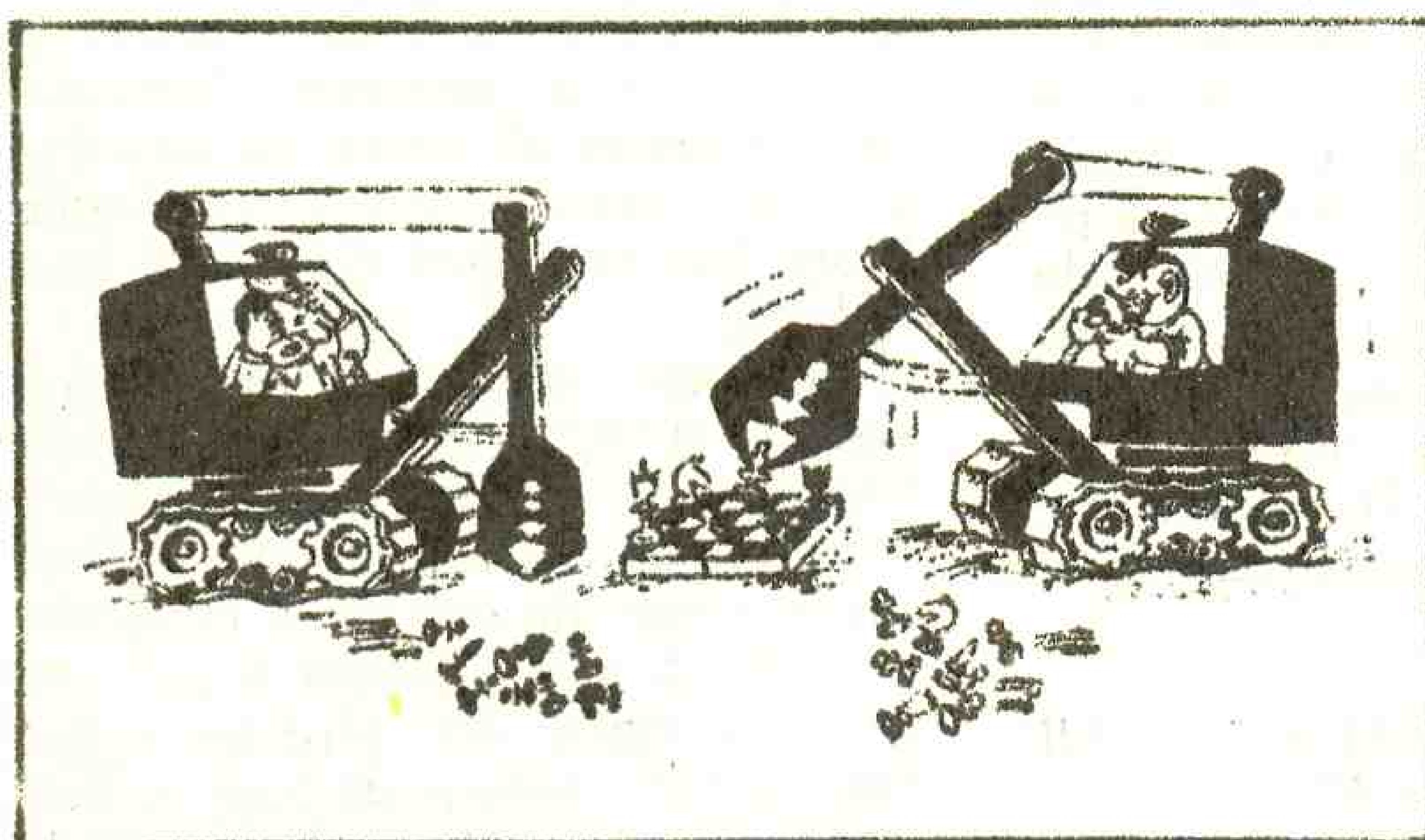
● cea mai mare viteză pe sol o atinge ghepardul (Acinonyx Jubatus) – 115 km/oră. Reuşeşte această viteză deoarece spre deosebire de leu sau pisică ghearele nu îi intră în teci.

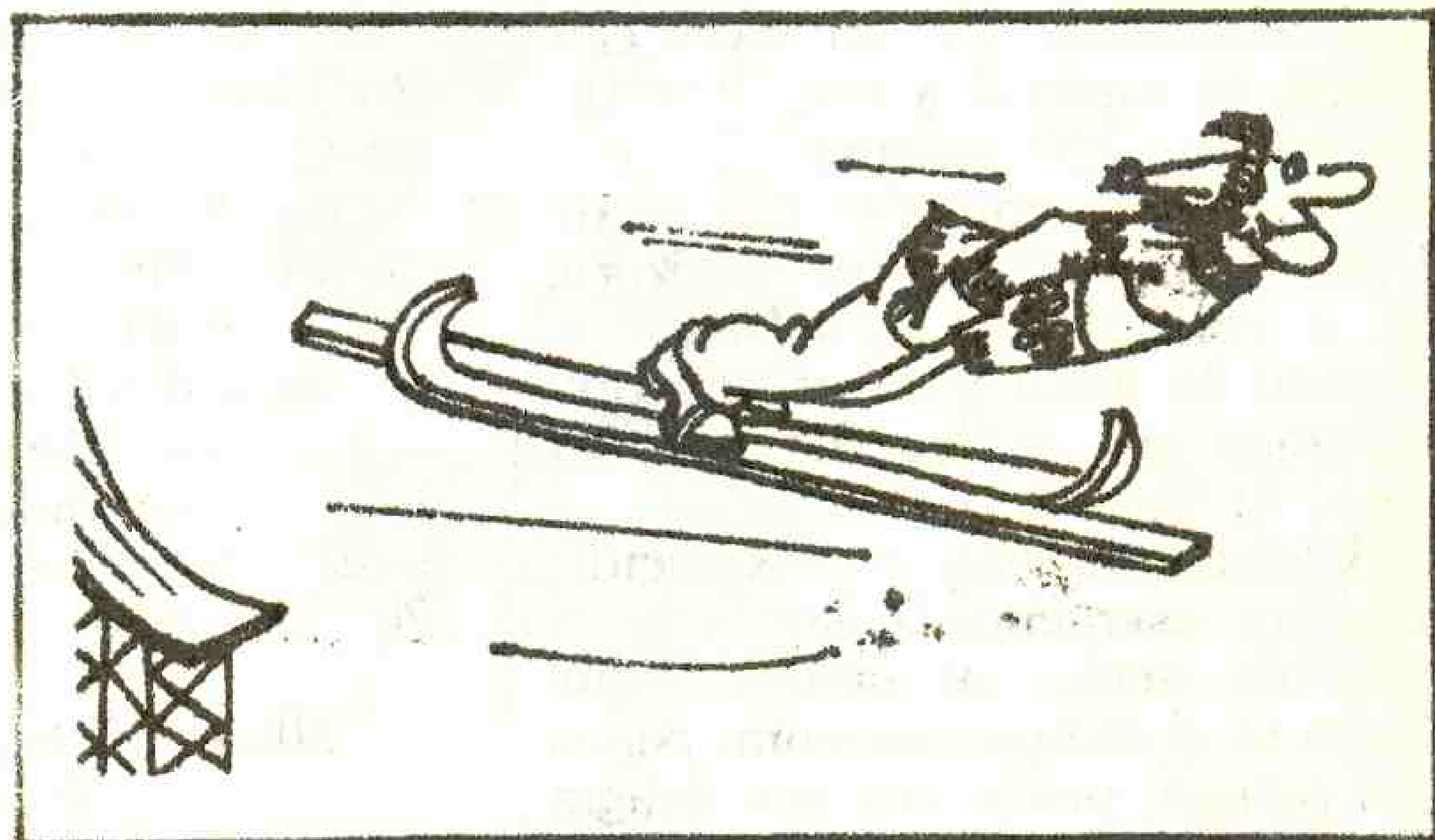
● recordul la săritura în înălţime îl deţine capra africană Klipspringer cu 7 m fără elan.

● Peştele Potamotrygon Paratrygon, un peşte mare de 1 m lungime are aproape jumătate din corpul lui o coadă prevăzută cu un ghimpe veninos din care băştinaşii prepară vîrful săgeţii lor.

● electrophorus electricus, un peşte lung de 2,3 m are un organ specializat care poate emite descărcări eletrice de o tensiune de pînă la 500 V.

● Koala sînt animale pretenţioase la hrană, limitîndu-se la 12 specii de eucalipt din cei 350 care sînt în Australia. Dacă cele 12 specii ar dispărea koala ar muri de foame, neputînd mînca altceva. Atunci cînd este rănit în loc să devină furios ca mai toate animalele sălbatice, el începe să plîngă şi îşi acoperă ochii cu labele dinainte ca un copil.

FABULĂ

O extremă dreaptă de la o echipă
şi cu alta stîngă, de la adversari
se luară într-o clipă
la bătaie-n vestiar
(Pasămite, dînşii rezolvau cu-antren
o dispută din teren!)
Pînă au venit colegi şi antrenori
să-i despartă pe-agresori,
şi-au dat pumni,
precum boxerii-n ring.
MORALA:
„Extremele" se ating!

Giuseppe Navarra

ZERO

Cîndva,
Un zero se cam lăuda
Precum că altor cifre el ar da
Valoare
De zece ori mai mare...

Şi i-a răspuns o cifră oarecare:
— Asta-i bună!
O fi cum spui, nu zic.
Dar fără noi eşti un nimic!
Acele ce te duc în spate
Spun toate,
Că ai valoare, poate,
Doar împreună!

Morala *care-i? unii se întreabă:*
— Păi, singurel, e greu la treabă!

D.C.Mazilu

1. FIECARE VREA SA DEŢINĂ SUPERIORITATEA ÎN CEVA...

Arthur J. Bakunas s-a urcat pe acoperişul unui imobil înalt de o sută de metri şi s-a aruncat în gol. Scena se petrecea în oraşul american Kentucky. Pe distanţa celor o sută de metri el a atins o viteză de peste 150 km/oră! Imensa pernă cu aer comprimat, lată de 7 m., prevăzută pentru aterizare, nu a rezistat însă, iar Bakunas, student în fizică în vîrstă de optsprezece ani, a decedat în scurt timp, la spital...

Bakunas nu voia să se sinucidă, deşi un asemenea gest nu ar fi surprins, acolo, pe nimeni, el încerca să-şi cîştige existenţa, pîinea cea neagră, poate cea mai neagră dintre toate, a cascadorilor americani. El făcea parte dintre cei 400 cascadori ai Hollywoodului care îşi pun în joc viaţa pentru a da spectatorilor din sălile de cinematograf sau celor din faţa micilor ecrane cîteva secvenţe care să le taie respiraţia...

„Rolul" jucat de Bakunas în filmul „Lunga moarte a cascadorului Cameron" a fost refuzat de nouăsprezece dintre colegii lui, fiind considerat curată nebunie! Cu toate acestea, el l-a acceptat. Dar nu numai pentru suma pe care urma să o primească a făcut el acest lucru.

„Îmi place să fac lucruri riscante!" declarase el cu puţin înaintea acestei sărituri care avea să-i fie fatală. Şi dacă acest salt nu ar fi sfîrşit precum s-a sfîrşit, Bakunas ar fi doborît recordul mondial la săritura în... gol!

„Fiecare vrem să deţinem supremaţia mondială în ceva", declara Dan Robinson, recordmanul mondial în proba de săritură liberă de la 100 m. din elicopter, şi de la 68 m. cu hainele cuprinse de flăcări!

Şi pentru a deţine supremaţia mondială în „ceva" acelaşi Dan Robinson a sărit de pe Turnul de televiziune din Toronto, de la înălţimea de 340 m. Şi numai după ce a parcurs în spaţiu mai mult de jumătate din distanţă, numai după aceea a deschis paraşuta pe care o avea ascunsă sub combinezonul lui de cascador! În momentul acela corpul lui atinsese viteza de 200 km/oră!

2. NICI O SCOFALĂ SĂ FII CASCADOR!

Cîştigul rapid este motivul principal pentru care mulţi bărbaţi şi femei, dar în special tineri, îşi riscă viaţa. După cum ne asigură revista „Quik", care apare la München, cîştigurile unui cascador care sare în gol de la înălţimi ameţitoare, care se aruncă în flăcări, care se lasă tîrîţi pe o şosea de o maşină cu peste 100 km/oră etc. etc. sînt cu ceva mai mult decît ale unui funcţionar bine plătit...

Şi, în plus, nu au nici satisfacţia de a-şi vedea numele trecute pe genericul filmelor a căror reţetă o asigură. Şi cînd te gîndeşti că spectatorii îşi închipuie că actorii fac totul într-un film!

„Noi ne riscăm viaţa pentru ca actorii să le apară spectatorilor ca nişte superoameni. Şi cu cît sînt ei mai superoameni, cu atît se vinde filmul mai bine. Se înţelege că ne revine şi nouă o parte din cîştig, dar ce înseamnă ea pe lîngă sumele încasate de vedete, de producători..." spunea cascadorul Frank Donati. Tot ce facem noi urmăreşte numai şi numai banul!" a conchis el.

Se-nţelege, că toţi cei care îşi riscă astfel viaţa visează să ajungă ca John Wayne, Robert Mitchun, Gary Coper ş.a. care şi-au început cariera căzînd de pe... cal!

Numai că astăzi cascadorii trebuie să ştie să cadă din elicoptere, de pildă, pentru a figura printre aşii în materie, ca de pildă Ketty O' Neill, cea poreclită „Miss Dinamită". Ea este mama a doi copii, este surdă din naştere şi provine dintr-un trib de indieni. Recordul ei este reprezentat de o săritură dintr-un elicopter zburînd la 60 m. înălţime, pe o saltea cu aer comprimat, pe care o „atinge" cu viteza de 90 km/oră! Tot ea este autoarea unui excepţional record de 955 km/oră realizat cu o maşină specială pe o pistă de sare, şi al unei alunecări cu... 108 km/oră la ski nautic!

3. NU TOŢI ACTORII AU DUBLURĂ!

Dar faptul că există cascadori nu înseamnă că marii actori nu şi-au jucat pe viu unele dintre roluri. Mary Pickford, de exemplu, a turnat cîteva secvenţe într-unul din filmele ei plimbîndu-se de mînă cu un copil, printre crocodili! Mary Pickford juca de regulă fără dublură...

Tot aşa înţelegeau să-şi joace rolurile şi Buster Keaton şi Harold Lloyd. Şi nu e de mirare, întrucît Keaton apărea alături de părinţii lui, acrobaţi de circ, încă de la vîrsta de 5 ani! Harold Lloyd se urca pe zgîrie nori pînă unde putea „bate" camera de luat vederi!

Puţine sînt astăzi stelele de la Hoolywood care îşi riscă viaţa turnînd filme pe viu. Între aceştia se află Burt Lancaster, cel care a venit pe marele ecran direct din lumea circului. Dar cu o floare...

Nici un producător nu vrea să-şi vadă actorii ajunşi în gips. În schimb, dacă cel ajuns între atele este un cascador, asta are mai puţină importanţă... Şi cascadorii ajung destul de des în gips. John Buxter, cunoscut critic englez de film, a socotit că între anii 1925-1930 au fost răniţi la Hollywood în timpul filmărilor, 10.794 persoane, dintre care 56 – toţi cascadori – au încetat din viaţă.

Ultimii cinci ani, adică între 1976-1981, au fost mai puţin tragici: au murit, la Hollywood, numai 6 (şase) cascadori...

Nic. Apold

De unul singur la Polul Nord

● SÎNT FERICIT CĂ AM ÎNVINS

Cercetătorul polar japonez Naomi Uemura a fixat de cîteva ori sextantul pînă cînd, în cele din urmă, a fost sigur că după cincizeci și șapte de zile petrecute pe pistele oceanului de gheață al Polului Nord ajunsese de unul singur, primul în istorie la Polul Nord! Și aici, în mijlocul nemărginirii albe, a arborat deasupra gheţurilor veșnice, drapelul național al Japoniei!

În dimineaţa zilei următoare, alături de el au venit prietenii care formau echipa de ajutor în caz de necesitate și care l-au urmărit tot timpul din avion. Felicitărilor lor aprinse Uemura le răspunse scuzîndu-se: „Mă mîhnește întîrzierea de două săptămîni cu care am ajuns, dar sînt fericit că am învins!"

Prietenii îi cunoșteau însă modestia. Uemura, în vîrstă de treizeci și opt de ani, reușise să cucerească tot de unul singur, Mont Blancul, Kilimandjaro din Tanzania, Aconcagua din Argentina și Mont McKinley din Statele Unite, iar în vederea pregătirii în cele mai bune condiții a expediției spre Polul Nord a efectuat antrenamente cu sănii trase de cîini pe o distanță de 12 000 km.!

Pentru toate aceste performanțe, dar mai ales pentru aceasta din urmă, Naomi Uemura a fost declarat erou național al Japoniei.

Primul cuceritor al Polului Nord a fost americanul Robert E. Peavy, în anul 1909, împreună cu o echipă alcătuită din șase bărbați. Expediția lui Uemura este a cincea în ordine cronologică. La fel ca Peavy, Uemura și-a început expediția pe insula Ellesmer, obstacolele și greutățile de tot felul ținîndu-se scai de el chiar de la început. Mai întîi puternicele furtuni de zăpadă, vînturile foarte tăioase, precum și gerurile năprasnice care, pe alocuri, au atins și —55°. Și chiar dacă era echipat după ultimul strigăt al modei... polare majoritatea hainelor sale aveau la origine felul de a se îmbrăca al eschimoșilor. Așa de exemplu, pantalonii lui Uemura erau confecționați din piele și blană de urs.

În cea de a patra zi temerarul călător a fost trezit dis de dimineață de lătratul disperat al celor 37 cîini care-i trăgeau tot echipamentul, inclusiv pe el. Ce se întîmplase? De cortul lui Uemura se apropia un urs polar mare cît toate zilele (doamne, și cît de mari sînt zilele și nopțile.. polare!) Temerarului Uemura nu-i mai rămăsese altceva de făcut decît să se bage într-un sac și să facă pe mortul. Ursul s-a apropiat, a întors sacul pe toate părțile și după ce a constatat personal că Uemura era mort — mă rog, chestie de apreciere — a mîncat untura de pește, precum și o bună parte din carnea de focă destinată hranei cîinilor. A doua zi nepoftitul musafir și-a făcut din nou apariția, pe semne că se spurcase la untura de pește, dar Uemura nu a mai riscat. A luat arma și a tras.

● ACASĂ ȚI-E FRICĂ ȘI DE-UN GÎNDAC...

Cînd s-a întors acasă și i-a povestit nevestei sale pățania cu ursul alb, aceasta i-a spus: „Acasă ți-e frică și de-un gîndac, iar acolo ai avut curajul să faci pe mortul în fața dihaniei!"

După părerea semnatarului acestor rînduri, cel mai emoționant moment al întregii expediții s-a petrecut în cea de a 37-a zi, cînd cățelușa Shiro a adus pe lume nici mai mult nici mai puțin decît șase cățeluși! Cine ar fi zis că un om ca Uemura, obișnuit numai cu elementele dure, aspre ale naturii, ar avea răbdarea și sensibilitatea de a asista... nașterea acestor firave ființe, care veneau, pășeau spre viață în condiții climatice cu totul excepționale!? Și nu numai că a vegheat venirea lor pe lume, dar i-a îngrijit cu un devotament aparte atît pe cei șase nou-veniți, cît și pe cățelușa-mamă.

Cîmpurile de gheață i-au dat multă bătaie de cap experimentatului explorator. „Era deosebit de periculos — povestea el la întoarcere — m-am trezit înconjurat de munți imenși de gheață a căror mișcare, ciocnire produceau zgomote infernale". Pentru a scăpa cu viață a trebuit să-și schimbe de mai multe ori direcția de mers, să se abată cu alte cuvinte de la drumul drept.

La 1 mai 1980 a atins însă punctul atît de mult visat: Polul Nord! De aici, un avion special l-a readus pe insula Ellesmer, punctul de plecare al expediției.

După o săptămînă, Uemura începea asaltul unui munte din țara sa înalt de 2 650 m, dar foarte greu de cucerit. Își imaginează cineva că Uemura s-a oprit la jumătatea drumului?!

Ioan Șerb

MODA

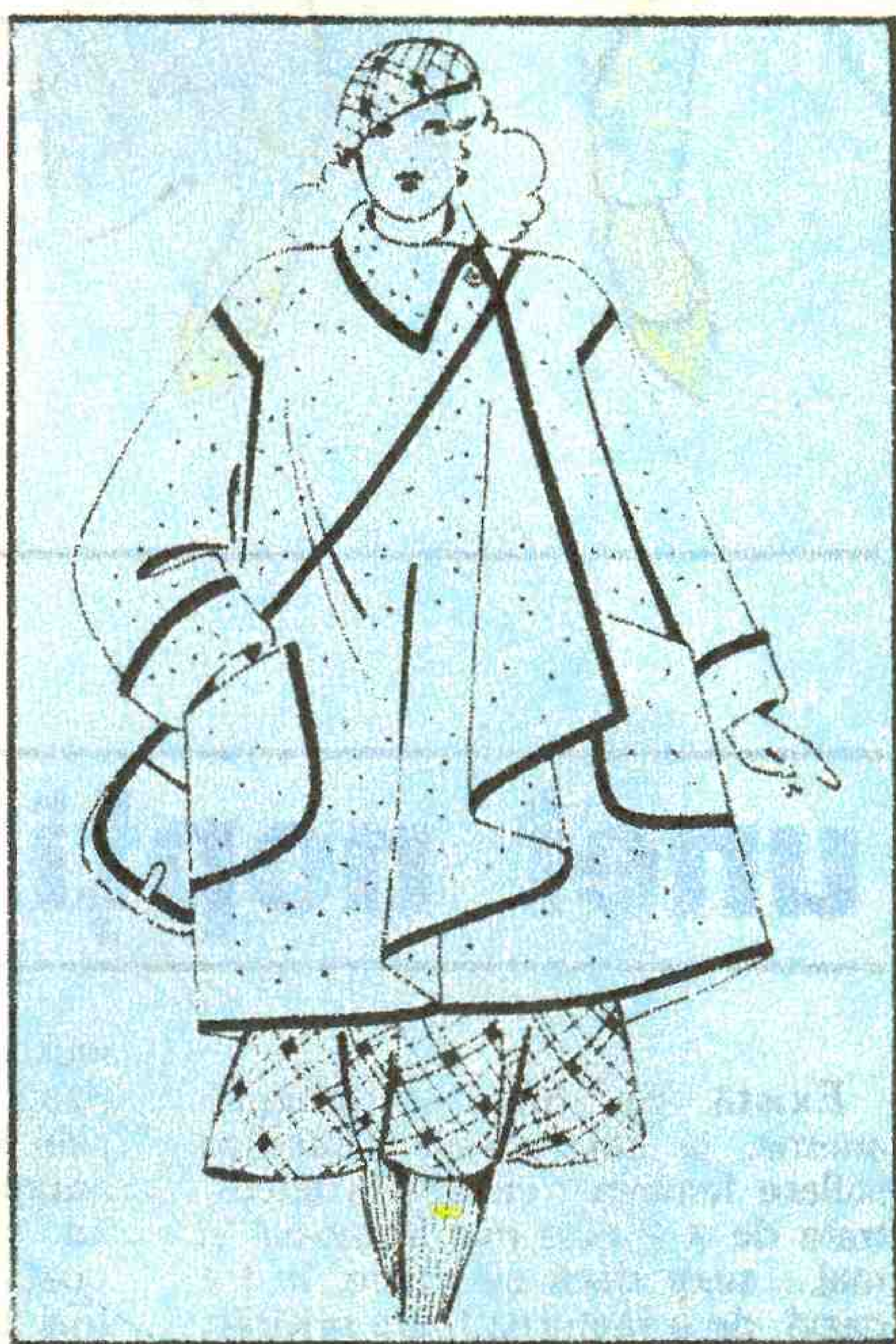
Fără echivoc, ruginiul s-a insinuat în privirile noastre şi lăsînd la o parte toate melancoliile de toamnă trebuie să ne reculegem şi să ne adunăm forţele pentru moda sezonului rece, de care se pare că nu avem nici o şansă de a ne eschiva.

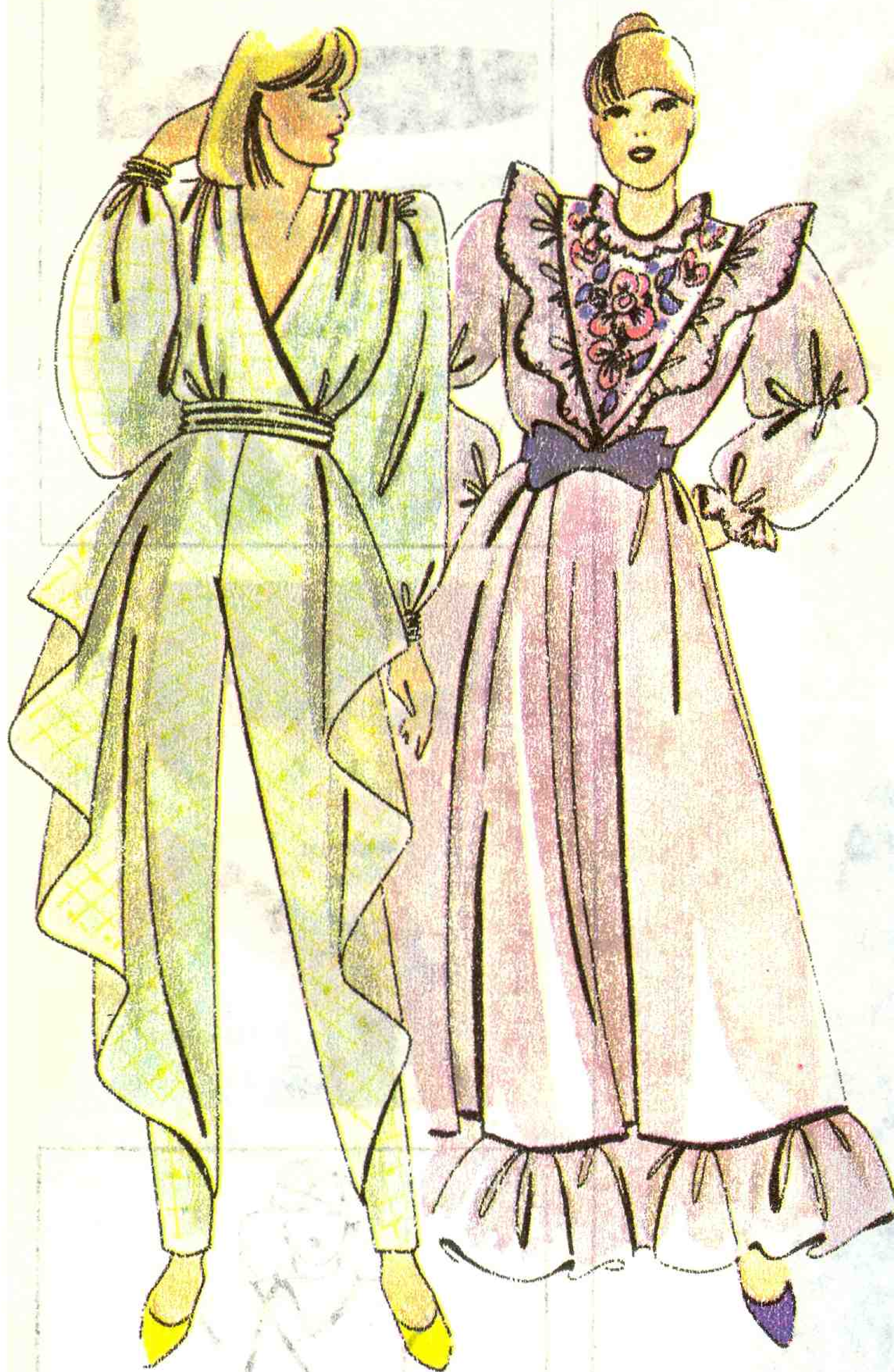
Deruta începe de la curiozitatea ce ne macină inevitabil, de a afla ce noutăţi au mai inventat creatorii de pretutindeni, creatori ce s-au înmulţit şi evident îşi dau toată silinţa în a fi cît mai originali. Cît despre curiozitate, aceasta nu trebuie să supere pe nimeni, şi mai ales pe temerarii aparţinînd sexului opus, căci noi nu dorim decît să fim mereu mai frumoase, spre beneficiul estetic al tuturor. În plus se ştie că această „curiozitate-tipic-feminină" este şi creativă, generatoare de nou şi pe deasupra şi constructivă, în sensul că lucrul vechi poate căpăta înfăţişari „la modă" din te miri ce artificii. Aşa dar, fetelor, nu vă lăsaţi întristate de remarci de genul „Ce bine îţi stă rochia asta pe care ţi-o ştiu de la şcoală!" sau „Uite dragă ce modernă pare bluza asta pe care o ai de la mama!". Căci vorba aceea „Toate-s vechi şi nouă-s toate" şi deci curiozitatea noastră trebuie să răscolească în acele unghere ale necunoscutului, mascate de vre-un cufăr în pod sau în pivniţă. Sfatul nostru plin de înţelepciune îşi are inspiraţia în însăşi celebrele colecţii de modă, care ne anunţă cu nonşalanţă că nu au de gînd să schimbe prea mult din linia tradiţională. Care mai de care urmaş al unor nume celebre în modă, dar şi noii promovaţi în elita mondială se grăbesc să ne liniştească spiritele cum că nu au intenţii de revoluţii în colecţiile lor şi nici în... vieţile noastre. Drept care avem bucuria să constatăm că aceleaşi taioare tip Chanel strălucesc în actualitate, aceleaşi fantezii pe teme cosmice, aceleaşi romantisme Léo Marciano, Patou sau Lanvin, aceleaşi aer şoc Yves Saint Laurent sau Ungaro, aceleaşi, aceleaşi...

...Şi cu toate acestea, nici creatorii şi nici noi nu trebuie să recunoaştem că moda s-ar afla în vreun impas sau că vre-o criză oarecare a atins şi acest domeniu, pe care sociologii nu-l ocolesc. Nu! Hotărît lucru nu! Trebuie să privim aceste noi colecţii cu aerul încîntat al descoperirilor şi să dăm atenţie detaliilor. Căci ştim prea bine că o frunză nouă pe post de broşă sau catarama la cordon, ba chiar ca agrafă sau cercel, pot schimba radical acea rochie simplă pe care am mai purtat-o cîndva. Şi uite aşa, mai o zdrăngănică, mai un năsturel şi putem să ne aliniem în frontul modei fără teama de a bate pasul pe loc.

Şi totuşi, cîte ceva trebuie lămurit pentru liniştea zilelor noastre. .

VISUL unei nopți anume

Există pe lume o noapte anume, la care visează întreaga suflare feminină, cu doruri ancestrale de a fi cele mai frumoase și mai... sexy dacă se poate, în tot cazul, de a răsturna toate privirile, inclusiv pe ale celor foarte familiarizați cu fapturile noastre, îndeosebi în ipostaza sport preferată și anume ridicarea sacoșelor prin stilul smuls sau aruncat. Despre noaptea cu pricina nu e cazul să mai spunem că e ceva vestitoare a începutului de an, ci doar că ea obsedează multe zile și nopți premergătoare, cu fanteziile cele mai năstrușnice, ilustrate de altfel corespunzător în revistele de specialitate.

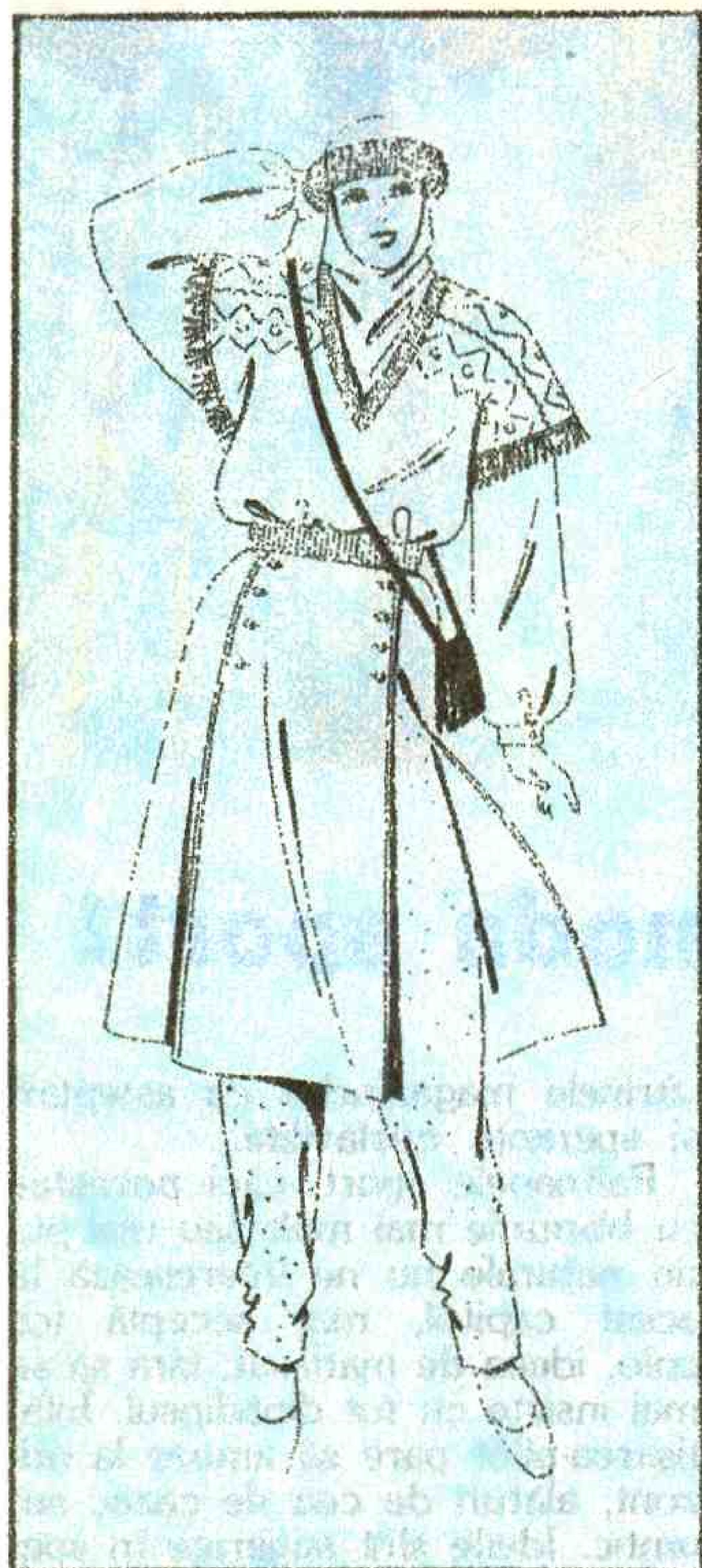
Femeile se vor strălucitoare și ce altceva decît auriul și argintiul pot veni în ajutorul acestei dorinți. Femeile se vor miraculos schimbate și ce altceva decît o linie îndrăzneață, dublată de o culoare așișderea pot servi această idee. E adevărat că există și limite întru stăvilirea elanurilor noastre pe calea frumosului și mai ales a decentului. Căci nu prea credem ca aripile de planor sau pantalonașii bufanți, ar putea avea ceva credit în alegerile noastre. Credem în schimb că aparițiile romantice care presupun volane și dantele ar mulțumi multe gusturi, cu mențiunea că genul este adecvat îndeosebi celor ce-și pot permite să-și încingă tăliuțele cu cordoane late, de preferință aurii. Jacheta largă, musai aurie, peste rochița tip combinezon, inclusiv în varianta șalvar, se mai recomandă și în acest an. Din deruta culorilor s-a ieșit elegant prin același negru plin de mister și farmec, cu derogări însă și pentru unele componente ale curcubeului. Combinațiile galben-negru, sau roșu-negru, împacă se pare gusturile blondelor și brunelor, în căutare de nou.

Creatorii dau o mare atenție mînecilor, la care folosesc material din abundență, facilitînd aspectul de epocă. Să-i bănuim romantici, în dorința reînvierii timpurilor apuse sau poate doar în bună înțelegere cu vînzătorii de mătăsuri? Cu certitudine însă efectul e sublim chiar dacă din materialul rochiei în cauză s-ar putea costuma un grup de tovarășe! Dintre toate, să nu uităm însă șalurile, cît mai ajurate și mai bogate, croșetate din fire subțiri, delicate, printre care și auriul cel mai autentic. Șalurile purtate în chip și fel îmbracă pînă și suavele mirese! Ideea de bază este ca peste o rochie mai simplă, șalul se utilizează în cadrul aceleiași seri, înodat și petrecut în diverse chipuri, ba pe umeri, ba pe șolduri, ba simetric, ba dimpotrivă. În tot cazul joaca respectivă dă personajului implicat, un aer în continuă schimbare. Și, dacă vremea e schimbătoare de ce nu ne-am permite și noi luxul acesta!

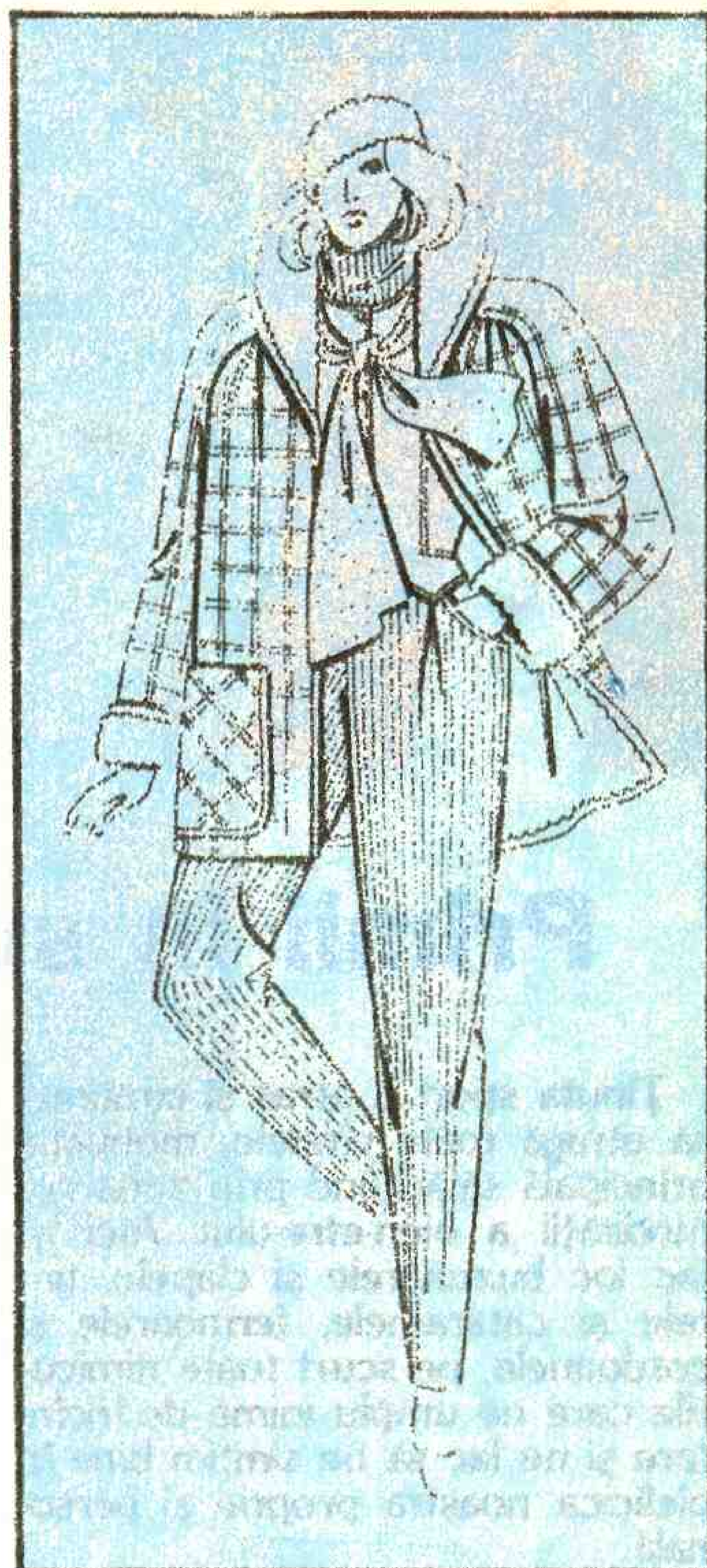
Pentru noaptea Anului Nou nu vom omite detaliile, care, știm bine, fac mai mult decît restul, dar atenție să nu ne confundăm cu bradul pavoazat pentru același eveniment, sau mai rău cu sorcova, fie ea și veselă.

Recomandăm deci simplitate și ținețe pentru rima la tinerețe!

Caracteristicile sezonului de trecere spre iarnă sînt în primul rînd funcţionalitatea, îmbinînd utilul cu frumosul.

Se impun toate genurile începînd de la cel clasic (oraş şi sport) pînă la cel rustic (inspirate din porturile populare orientale şi europene, precum şi al pionierilor estului american) precum şi stilul baroc inspirat din moda secolelor trecute, dînd impresia de exagerat prin amploare, de ţinută de scenă.

Lungimea este variabilă de la mini la maxi – modelele drepte fiind scurte, iar cele largi, lungi. Excepţie fac modelele pentru tineret unde apar fuste largi sau scurte purtate peste ciorapi opaci.

Linia umerilor – dreaptă sau rotunjită.

Accesoriile sînt variate – benzi de catifea sau strălucitoare peste frunte, berete de blană, garnituri din pene, gulere mari din dantelă, pliseuri. Se poartă bijuterii mari, ştrasuri cordoane corseletă cu închideri decorative.

Bluzoanele scurte şi jachetele sînt sortimente importante în vestimentaţia feminină, purtîndu-se peste pantaloni rochii şi fuste.

Bluzele au o pondere mare şi prezintă forme diferite, inspirate din croiala bărbătească, sport, fantezi sau romantice. Devin astfel independente şi se pot purta sub jachete, şaluri sau broboade.

Fustele sînt drepte sau ample sau la tineret – fuste-pantalon.

Pantalonii prezintă forme fantezi, dar mai nouă este forma „banană“ cu lărgime reglabilă prin nasturi în partea de jos.

Vă propunem trei modele pentru acest sezon ce îmbină elementele de care am vorbit şi care se recomandă prin funcţionalitate, (dînd posibilitatea combinării şi recomandării prin suprapuneri), eleganţă şi confortabilitate.

Natalia Robescu
Olga Calboreanu

Primii în sport, primii în moda sport!

Ţinuta sport a atras şi continuă să atragă toate vîrstele, motivaţia principală sălăşluind prin zona comodităţii a bien-etre-ului. Aici îşi fac loc buzunarele şi clapele, ţintele şi cataramele, fermoarele şi cordoanele, pe scurt toate nimicurile care ne umplu inima de încîntare şi ne fac să ne simţim bine în pielicica noastră proprie şi personală.

Pantalonul domneşte nestingherit pe culoarul „sport" cu singura menţiune că acea fantezie de vară pe care am adoptat-o şi noi (inclusiv comerţul nostru!), şi anume pantalonul aşa-zis pescăresc sau cel bufant, ei, bine, sortimentul se insinuează şi în sezonul rece. Nu intraţi în panică la gîndul că v-ar putea fi uşor frig în asemenea ţinută. Creatorii se gîndesc la toate şi ca dovadă, ne prezintă pe sub bermudele respective ciorapi groşi de lînă, dacă se poate violent coloraţi în roşu sau verde! În treacăt fie zis, povestea cu tricotatul tinde să ia o amploare tot mai mare, ceea ce ne face să credem că nu ne vom plictisi în lungile seri de iarnă. Şi pentru că e vorba de sport vă recomandăm gimnastica andrelelor groase, practicabilă atît în sală, în faţa televizorului, cît şi în aer liber, pe pîrtia de schi, de exemplu! Pulovărele cît mai călduroase şi pe măsura cuiva mai înalt şi obligatoriu mai corpolent decît noi sînt nemaipomenit de moderne. Dacă ne mai şi apucă fantezia în a compune ba o căsuţă, ba un brăduţ, ba un norişor undeva pe suprafaţa întinsă a acestora atunci realizarea va fi perfectă.

Năstruşnice sînt şi jachetele a căror mîneci, pornite din talie cîntăresc probabil la fel cu restul piesei respective. Să nu uităm şi rochiile tricotate, care, concepute în stil sport se pot înscrie la capitolul abordat, cu condiţia de a fi mai scurtuţe (pe la mijlocul genunchilor) şi musai însoţite de ciorapi groşi, tricotaţi aşişderea.

Personajele descrise nu sînt evident desculţe, ci poartă gheţuţe îmblănite sau cizmuliţe gen cow-boy, iar pentru vreme bună, pantofiori comozi, de tipul balerin sau cu tocuri mosorel. Despre încălţăminte mai visăm încă privind vitrinele magazinelor cu aşteptări şi speranţe nestăvilite...

Paltoanele sport, căci povestea cu blănurile mai mult sau mai puţin naturale nu ne interesează la acest capitol, mai acceptă ici, colo, ideea de matlasat, fără să se mai insiste cu tot dinadinsul. Înfăţişarea-pilot pare să amuze la orizont, alături de cea de cazac autentic. Ideile sînt sugerate în special de căciuliţe la care se asortează eventual paltonul! Se mai recomandă combinaţiile de două materiale în realizarea paltoanelor, sugestie folosită la transformările unor piese depăşite de timp.

Canadiana zisă şi pufoaică, realizată în culori cît mai optimiste, rămîne pe firmament, pentru femeia sportivă. Combinaţiile alb-negru şi alb-roşu au prioritate. Adăugaţi, vă rugăm, fulare lungi sau scurte, atîrnînd pînă la pămînt sau răsucite de cîteva ori în jurul gîtului şi portretul de iarnă ar putea fi desăvîrşit. Evident pentru decor nu ar strica şi nişte schiuri sau măcar beţele, dar în absenţă se poate tîrî şi cîte o sacoşă sport pentru păstrarea echipamentului.

Taiorul toamnelor tîrzii şi al iernilor friguroase

Să vezi şi să nu crezi! Taiorul este declarat piesa de bază a garderobei femeii moderne, de acţiune! Şi ca să-i credem pe creatori asupra acestei „noutăţi", manechinele ne declară ele însele cît sînt de fericite în taioare simple, lejere, uneori puţin cam lălîi, dar ori ce s-ar zice în taioare! Căci, spun ele, femeia de azi este activă şi are nevoie de o ţinută comodă. E drept că oul acesta pare a fi descoperit ceva mai de multişor, dar să ne bucurăm de înţelepciunea „Noii Creaţii".

Factor comun diferitelor colecţii apare linia uşor masculină, cu umeri laţi, susţinuţi, cu revere prelungi, cu buzunare aplicate sau decupate şi în tot cazul cu tăietură cît mai lejeră. Fustele sînt simple, în cute ample, dar şi mai fistichii, cu asimetrii şi despicături îndrăzneţe.

Ceea ce trebuie să ne bucure este faptul că stofele alese sînt groase şi chiar foarte groase, bucleuri şi home spoonuri, pe scurt o garanţie pentru zile friguroase. Ecosezurile, boabele de piper, dungile, chiar şi uniurile sînt acceptate cu generozitate. Tot la acest capitol intră şi compleurile cu jachetă şi pantalon pe care multe dintre noi le-am adoptat cu mare entuziasm. Unii ne vorbesc despre linia elegantă de smoking, alţii ceva mai practici, despre o linie deja familiară, cu pantalonul pensat larg la talie şi drept sau mai strîmt la bază. Jachetele sînt cam aceleaşi ca la taioare. A nu se uita fusta pantalon care îşi găseşte în continuare un loc de prestigiu în colecţiile de modă actuale, chiar şi pentru ţinuta de seară. Să vorbim şi despre bluze sau mai bine zis cămăşi, căci şi aici imitaţiile masculine ne duc cu gîndul la problema emancipării femeii! Gulerele tip cazacă şi mai ales asimetriile în încheierea pieselor respective persistă alături de ideile ceva mai romantice, care mai acceptă şi cîte un volănaş. Femeia practică, de acţiune, va alege cu siguranţă liniile mai „sport", dar despre aceasta se ocupă cu insistenţă o industrie întreagă în lumea largă, drept care vom face şi noi o escală pe tărîmul sportului.

Nefertiti

O AVENTURĂ EXTRAORDINARĂ ÎN ISTORIA ANTICĂ

TRAVERSAREA

● ÎNCERCĂRI,
ÎNCERCĂRI...

● Oamenii au încercat – şi încearcă – şi nu de puţine ori au şi reuşit, să realizeze cele mai neobişnuite şi îndrăzneţe performanţe. Unii pornesc să facă ocolul lumii pe jos sau cu bicicleta, alţii se încumetă să traverseze Atlanticul cu balonul, alţii să traverseze acelaşi Ocean cu un deltaplan propulsat de forţa muşchilor proprii. Alţii se străduiesc să ajungă la Polul Nord sau pe Nanga Parbat, vîrful cel mai înalt din Everest, fără aparate de supravieţuit...

Încercări... încercări... încercări...

Unii, şi despre ei va fi vorba în rîndurile care urmează, au proiectat şi au realizat o aventură extraordinară în... istoria antichităţii, pornind pe urmele lui Hannibal!

● CHIAR DACĂ TOATE TENTATIVELE ANTERIOARE AU EŞUAT!

● La aproape 2.200 de ani după ce vestitul comandant de oşti cartaginez Hannibal a realizat formidabila performanţă de a traversa Alpii împreună cu soldaţii şi elefanţii săi, această performanţă a fost reeditată de doi tineri americani: Jack Wheeler şi Sam Oschino! Ei au urmat acelaşi traseu de acum peste două secole, folosindu-se de doi elefanţi de circ – Chiquita şi Baby – şi de cîteva ajutoare.

Ideea reeditării acestei expediţii istorice şi la propriu şi la figurat aparţine lui Jack Wheeler. La cei cincizeci şi trei de ani ai săi, el este deţinătorul unor performanţe neobişnuite: a ajuns pe vîrfurile celor mai înalţi munţi din lume, a vînat tigrii şi leoparzi în Asia, şi-a petrecut o perioadă destul de lungă printre pigmei şi a efectuat expediţii pe cele mai vestite trasee turistice (şi nu numai turistice) din lume.

Cea mai recentă ispravă a sa a fost aceea de a traversa Alpii mergînd pe urmele lui... Hannibal,

cat de localnici. Se presupune că ei efectuau zilnic marşuri de 15-20 km, ceea ce în condiţiile de atunci reprezenta o adevărată performanţă. Majoritatea elefanţilor lui aparţineau rasei africane şi numai un număr infim celei asiatice. Mulţi dintre elefanţii lui se mişcau foarte greu şi nu de puţine ori făceau victime dintre soldaţii acestuia...

● FIECARE PAS GREŞIT POATE ÎNSEMNA SFÎRŞITUL...

chiar dacă, sau poate tocmai de aceea, toate încercările similare de pînă la el au eşuat. Ulterior, tentativele de acest fel au avut loc în anul 1959, autorul ei fiind un italian, Arix Togni, directorul circului cu acelaşi nume. Ajuns însă în punctul de unde trebuia să înceapă coborîrea, el s-a văzut nevoit să abandoneze expediţia. Elefanţii lui se mişcau din ce în ce mai greu, fiecare potecă mai dificilă le crea probleme deosebite.

Insuccesul lui Togni nu l-a descurajat însă pe Jack. El a început să-şi alcătuiască un plan pe care l-a detaliat pînă în cele mai mici amănunte. Problema cea mai dificilă a constituit-o alegerea elefanţilor. Şi-a amintit de expediţia lui Togni a luat legătura cu fiul acestuia, Livio, iar acesta i-a împrumutat doi dintre cei mai buni elefanţi ai circului.

A urmat apoi stabilirea traseului. După datele transmise de tradiţia orală, Hannibal a fost însoţit în expediţia sa transalpină de aproximativ 40.000 de soldaţi şi 37 elefanţi. Celelalte date sînt contradictorii şi greu, dacă nu cumva imposibil, de reconstituit. În această situaţie, noul Hannibal a ales un traseu care corespunde cel mai bine celui parcurs de istorica expediţie.

Se presupune că Hannibal a parcurs prin Alpi o distanţă de 213 km şi că pentru a ajunge în cîmpia Piemontului i-au fost necesare 15 zile. Expediţia lui a început la 7 noiembrie 218 înaintea erei noastre, cu trecerea rîului Durance. Locuitorii ţinuturilor prin care treceau i-au făcut peste tot o primire plină de căldură, primindu-i, peste tot, conform obiceiurilor vremii cu ramuri şi cu ghirlande de măslini. Tentativele localnicilor de a-i ataca armata, şi n-au fost puţine, erau repede potolite de cavaleria...elefanţilor. Era suficient ca aceste animale pe cît de mari, pe atît de cuminţi să-şi facă apariţia că atacatorii o rupeau la fugă ca potîrnichile...

Partea cea mai dificilă a drumului a constituit-o coborîrea, potecile Alpilor fiind în cea mai mare parte acoperite cu zăpadă. Soldaţii şi elefanţii care ajungeau la marginea prăpastiilor erau cuprinşi de groază la gîndul că s-ar putea prăbuşi în abis. Soldaţii lui Hannibal au fost nevoiţi, de aceea, să cureţe potecile de zăpada şi bolovanii care făceau aproape imposibilă coborîrea potecilor de către elefanţi. În plus, elefanţii sufereau de foame pentru că în Alpi nu creştea nici un fel de vegetaţie care să le fi putut servi drept hrană. Cu toate acestea se impune a fi subliniată constatarea că, expediţia lui Hannibal a pierdut mulţi oameni, mulţi cai, dar s-a întors acasă cu toţi elefanţii!

Se pare că Hannibal a folosit trecătoarea Travessen, care nu era cea mai potrivită dintre toate cele existente. După cîte se cunoaşte, acesta a fost drumul indicat de localnici. [...]

● Expediţia „Hannibal II" a început în ziua de 12 septembrie 1979 şi la ea au luat parte: Jack Wheeler, Jaquelina Vial King, Sam Oschino, Livio Togni, elefanţii Chiquita şi Baby, precum şi locuitori din aşezarea Bramance. În prima zi au fost parcurşi zece km. La lăsarea întunericului expediţia s-a odihnit la Planey. În cea de a doua zi ei au traversat cel mai înatl vîrf, ajungînd la 2. 200 metri.

Elefanţii păşeau cu o precauţie extraordinară pe cărările înguste, pline de pietre. Erau suficienţi cîţiva centimetri la stînga sau la dreapta pentru ca omul sau elefantul să se prăbuşească în văgăunile Alpilor. Fiecare pas greşit putea însemna sfîrşitul.

Cea de a doua noapte au petrecut-o la Granges de Savigne, pe acelaşi loc pe care îşi aşezase tabăra şi Hannibal. În zori, un strat gros şi jos de nori pusese stăpînire peste tot ţinutul dar cu toate acestea, expediţia a pornit la drum înspre Clapiere. După cîteva ceasuri bune de mers a început să se cearnă o ploaie deasă, drumul devenind foarte alunecos. Hotărîrea nu putea fi decît una: întoarcerea la tabără!

Traversarea a fost reluată în ziua următoare. Temerile lui Wheeler şi ale celorlalţi participanţi la expediţie s-au adeverit. Elefanţii resimţeau dureros fiecare piatră ajunsă sub copitele lor. Ei însă nu-şi pierdeau echilibrul, se balansau de pe un picior pe celălalt cu o uşurinţă pe care nimeni nu le-o bănuia şi se menţineau pe firul potecii oricît ar fi fost aceasta de îngustă. De altfel, fotografia alăturată, înfăţişînd coborîrea din Alpi, este în măsură să ilustreze grija şi precauţia cu care oameni şi animalele efectuau fiecare pas...

Emoţiile şi temerile participanţilor la temerara încercare au luat sfîrşit numai odată cu ajungerea la San Giaccomo, punctul terminus al expediţiei. După cîteva ore de odihnă, toţi participanţii la expediţie au intrat victorioşi în satul Susé, trecînd pe sub arcul de triumf ridicat în cinstea împăratului roman Augustus...

Cînd înflorește Drăgaica în Penteleu...

Anacronic la prima vedere, un tîrg cu lanțuri, bărci, tiribombe și multe altele, într-un oraș modern are totuși farmecul și prospețimea copilăriei, a vîrstei în care între lumea de carton a circului și lumea „mare", matură, cu probleme și frunți îngîndurate nu e prea mare.

Un tîrg cu „zidul morții", cu „farfurii zburătoare" și cu toate celea pe care le poate avea, la urma urmelor, un asemenea punct de adunare al oamenilor de toate vîrstele ține — prin însuși specificul lui — de lumea unor naive plăceri ale tuturor celor care, cu treabă sau fără, chemați ori mai mult nechemați, vin aici să-și umple o parte din timpul lor liber.

Un tîrg atrage. Un tîrg stîrnește curiozitate. Și discuții, mai ales discuții pe marginea a ceea ce se poate vedea și auzi acolo.

Drăgaica sau Sînzienele este, însă, mult mai mult decît atît. Și asta fiindcă buzoian get-beget ori simplu călător poposit de aiurea în orașul de la curbura Carpaților — adică acolo unde din vechime s-au întretăiat drumurile comerciale ale Moldovei, Transilvaniei și Țării Românești — nu se poate ca intrînd ori ieșind din spațiul Tîrgului Drăgăicii să nu mergi, pentru o clipă măcar, și în istorie spre a descoperi rosturile inițiale ale acestei reuniuni comerciale buzoiene desfășurate anual, la dată fixă, cu exactitatea repetării calendarului și a mișcării stelelor.

În vremuri bătrîne de tot ciobanii Transilvaniei, cei ai Moldovei și ai Țării Românești se întîlneau — la ora cînd plesnea bobocul Drăgăicii (floare de fîneață, alb-gălbuie și de o mireasmă îmbătătoare) — în poienile însorite ale Penteleului, de-a dreapta ori de-a stînga drumurilor transhumanței noastre, adică într-un loc aidoma celui din Miorița. Se desfășura atunci una din acele forme ale comerțului primar, prin schimburi în natură, se petrecea întru cinstirea roadelor anului dus și întru împlinirea viitorului. Sărbătorii pastorale, spun bătrînii locurilor, i se adăuga uneori bucuria nunților între fetele și feciorii de dincolo și de dincoace de munți. Întîlnirea de veche tradiție românească, legată simbolic de zilele înfloririi uneia din cele mai frumoase și înmiresmate flori carpatine, primește de-a lungul deceniilor și veacurilor noi valențe, iar locul de celebrare a ei se mută lîngă Buzău unde era mai lesne de ajuns din toate cele patru zări ale ținuturilor românești: mai apoi păstorii, comercianții, țăranii, deopotrivă cei veniți să vîndă ori să cumpere, să se distreze privind ori să tocmească cine știe ce „daraveri", se întîlnesc chiar în incinta Buzăului — el însuși un tîrg mai mare, amintit cu atari rosturi în hrisoave domnești încă pe la 1500...

Se înțelege că Drăgaica de azi mai păstrează prea puțin din ceea ce a avut și a fost odinioară tîrgul. Dar a rămas tradiția dimpreună cu scopul dublu al întîlnirii: activitatea comercială și sărbătorirea roadelor și a celorlalte împliniri de peste an. Și lui, acestui scop, i se datorește, înainte de toate, marea amploare primită în ultima vreme.

„Drăgaica '82 n-a mai păstrat aproape nimic din amintirea de acum cîțiva ani. Forurile locale ale municipiului s-au îngrijit îndeaproape de asigurarea unor condiții civilizate pentru desfacerea mărfurilor, amplasarea mijloacelor de distracție, întregul tîrg — întins pe mai multe hectare — fiind asfaltat, bine îngrijit și organizat cu mîna de bun gospodar."

Ca mai vechi buzoian reîntors aici într-una din zilele verii, am regăsit altfel nu numai Drăgaica ci și orașul aflat în plină înflorire. Vechiul cartier din bariera Ploieștilor, ca dealtfel mai toate celelalte zone ale urbei adolescenței mele, a primit și continuă să primească o nouă înfățișare.

Un izvor pentru istorie

O sursă pentru cercetarea istorică o constituie și însemnările manuscrise de pe cărțile vechi românești. Aceste informații sînt o mărturie a veacurilor trecute, păstrate pe filele îngălbenite de vreme dar care pot fi ades de mare utilitate și interes, pentru istorici.

Iată cîteva însemnări manuscrise de pe cărți vechi din Transilvania; multe dintre acestea fiind editate în Moldova ori Țara Românească dar care circulau în toate provinciile românești, lucru ce denotă strînsele legături ce existau între frații de același sînge despărțiți anacronic de granițe nefirești.

Pe una din filele unui **„Nou Testament"** găsit în localitatea Corbești și editat la Bălgrad în 1648 citim o atestare „Cînd au ars curțile domnilor din Țara Ardealului și în Țara Austriacă au fost ano 1785"—referința este la Răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan; în **„Mineiul pe ianuarie"** editat la Buda în 1805 și găsit în localitatea Tîrnova—Zarand se notează: „Subscrisul am venit învăţător în comuna Tîrnova la 1 mai 1892 anul în care Românii din Ungaria și Transilvania or mers cu Memoriul la Împăratul Francisc Iosif din care cauză au începutu persecuțiunile contra Românilor din partea Maghiarilor într-un chip revoltător, pedepse, închisori, demolări de case și alte netremnicii... Din toate acestea însă românii ies învingători moralmente. Lumea cultă află îndreptățile plîngerilor lor și înfierează pe maghiari după merit. Este un timp de mîndrie națională. Românii de pretutindeni se dovedesc solidari. Tot românul se trezește din somnul cel de moarte... că nu peste mult are să sune ora libertății naționale și pentru români. Ianuarie 4, 1896, Georgiu Teodoreanu, învațatori". Iată acum un **„Triod"** editat la Rîmnic în 1731 și găsit la Lipova în care citim însemnarea „18 aprilie 1919 d.amiază au intrat armatele române sub comanda colonelului Gogiu în Radna. Au fost întîmpinat de popor mult cu toate ca plouă de varsă"—deci nici starea proastă a vremii nu i-a împiedicat pe români să-și manifeste bucuria unui astfel de mare eveniment.

Să dăm și cîteva exemple de însemnări, cu caracter economic. În **„Cazania lui Varlaam"** editată la Iași în 1643 și găsită la Bocsig în Transilvania citim însemnarea: „Scrisam eu Vasile Popovici din Bochia cînd au fost foamete mare în anul 1814 iulie în 27 de zile... În anul 1814 au fost foamete mare că nici ovăs n-au avut oamenii, și mănînce, numai iarbă și buruieni și șelată", iar în **„Evanghelie"** editată la București în 1723 și găsită la Comlăuș: „Notă: Spre eterna memorie se aduce la cunoștiință tuturor că în anul 1879 au fost vin foarte mult..."

Iată și două însemnări foarte interesante pentru geografi. În **„Ceaslov"** editat la Iași în 1750, aflat la Biblioteca județeană Arad la cota 225745 se poate citi: „Însemnare și adeverire. În anu 1843 în luna lui fevruar 9 zile așa căldură mare au fost că nu putu omu să șadă un ceas în fața soarelui că căpăta omu durere în tot trupu, minune nemaiauzită, că oamenii cei de 70 de ani spun că nu mai știu să fi fost așa, iar în **„Mineiul pe fevruarie"** editat la Buda în 1805 și găsit în localitatea Tîrnova—Zarand se consemnează „Pentru a ști și cei ce nouă ne vor urma însemnăm în acest mineiu că aci în diua de 27-a a lunei Martie anul 1893 în comuna noastră Tîrnova s-a simțit un cutremur de pămînt dinspre est spre vest. Prima ondulație a fost puternică așa încît eu primul subscris stînd în picioare cu fața spre răsărit era să cad mani cuprindindumă deodată o amețeală, or urmat apoi vreo 6—8 ondulațiuni mai slabe care or ținut vreo 30 secunde de.8 april Georgiu Teodoreanu înveţetor român. Florian Tăutan înveţetoriu." Iată așadar însemnări interesante, vechi, păstrate ca amintiri din vremi demult trecute dar care sînt deosebite pentru istorici...

Amintirile verii

unind cu migală izvoare
încercînd tăria pietrei de munte
înclinarea cîmpiei arsă de soare
pretutindeni unde se află
mărunte fisuri o cît de mică
surpare un gol o alunecare
drămuind adunînd gravitația
maiestuoasa-i lentoare

săgeata dunării se înfige în mare
loc al imenselor subteranelor catedrale

*

iat-o apa din noi cum se clatină
cu tot cu vasul subțire
ieșire în larguri își caută
o mai vastă deslănțuire
la valuri la furtuni la săratele
aprige răbufniri de vînt

e apa e viața față în față
cu miracolul mare
din sinea sa însăși
să nască viață nemuritoare

*

cum deodată s-ar pune-n mișcare
casele cu străzile dimpreună
și-ai putea fără grabă să treci
de la o poartă la alta
de la o ușă la altă ușă
cu prietenoasă tăcută ușurință
oameni comunicînd la nivelul privirii

parcă trec plutitoare
masive liniștite înalte
visînd luminate
vapoarele pe trotuare rulante

Grigore Hagiu

Introducere în filatelie

Colecționarea de mărci poștale este un hoby difuzat în lumea întreagă. Nu exagerăm dacă afirmăm că orice copil, mai devreme sau mai tîrziu, începe să colecționeze timbre. Această pasiune se naște spontan, se îmbogățește în cunoaștere cu anii și se transformă treptat dintr-un hoby de moment, într-o pasiune ce-ți va acapara tot timpul liber.

Pentru cei ce doresc să facă primii pași în lumea fascinantă a colecționării de mărci poștale le vom da cîteva teme, puncte de plecare, ce constituie principalele întrebări, ce trebuiesc rezolvate corect:

a) cum trebuie să acționezi în alegerea infinitelor posibilități de colecție.

b) care este dotarea necesară.

Iată cîteva sfaturi ca răspuns la punctul a:

— Evitați colecționarea de mărci poștale ce nu constituie serii complete. Acest gen de colecționare are o valoare foarte scăzută.

— Încercați să organizați o colecție formată din serii complete, amintind că se poate ajunge la rezultate deosebite cu o cheltuială lunară redusă.

— Colecționarea se face cu timbre emise în trecut și cu timbre în circulație. Pentru ultima categorie nu există probleme deosebite, ele cumpărîndu-se la valoarea nominală. Probleme există pentru timbrele mai vechi. Pentru ele trebuie să ne informăm corect atunci cînd facem o achiziție.

— Vrînd să faceți o colecție tematică faună, floră, artă, sport, este necesar să cereți sfatul unui specialist. Acest sfat privește aria de răspîndire a temei, valoarea ei în diverse țări.

Și cîteva sfaturi privind „dotarea" unui începător colecționar de mărci.

— Cataloagele care servesc pentru a evita erorile mari. Oricare temă intenționați să colecționați trebuie să știți că pe piață există un catalog util temei dumneavoastră, fie că el este un catalog voluminos, foarte documentat, fie că este un simplu pliant de popularizare. Consultați cataloagele conform exigențelor dumneavoastră și a planurilor de viitor.

Se poate naște întrebarea. Nu putem renunța la catalog? Răspunsul este categoric nu. În cataloagele filatelice se găsesc toate mărcile căutate, sînt perfect reproduse și se găsesc notițe ce privesc marca poștală, numărul de valori în serie, prețul pentru cele uzate și neuzate. Este, într-un cuvînt, un ghid perfect indispensabil în colecționarea de mărci poștale.

— Lupa. Descoperă secretele mărcii poștale. Ce este de „10 ori"? Este o lupă care furnizează o mărime de 10 ori față de dimensiunile originale. Lupele filatelice merg de la „2 ori" la „10 ori" și servesc la descoperirea aspectelor particulare ale mărcilor poștale, ce care ochiul liber le poate abia percepe și destul de confuz.

— Pensetele. Ele trebuie să fie la îndemîna oricărui colecționar. Mărcile se apucă numai cu pensete adecvate pentru a evita murdărirea sau ruperea dantelăriei.

O bună pensetă, din oțel inoxidabil, nu trebuie să aibă striațiuni foarte ascuțite, dar nici foarte plate și dese. În primul caz ar putea să găurească, să pătrundă marca, iar în cel de-al doilea caz, nu ar avea prinderea necesară.

— Foile de album. Pentru început, pentru a face o colecționare corectă, puteți folosi foile de album ce au imprimate imaginea mărcilor. Nu veți face altceva decît să îmbrăcați marca într-o poșetă specială pe care apoi o lipești cu o șarnieră pe locul imaginei respective.

— Albumul filatelic. Este un loc desigur de păstrare a mărcilor. Clasorul este compus din foi de carton rigid pe care se găsesc straifuri transparente de hîrtie, pergament sau plastic, în care se introduc mărcile. În acest mod, presate între două suprafețe rigide, sub straifurile perfect vizibile, mărcile se păstrează foarte bine.

Există clasoare foarte elegante ce se pot păstra într-o bibliotecă, altele de format mic, cît o agendă pentru transportul ocazional al mărcilor.

Odontometrul, este un cartonaș pe care sînt dispuse rînduri de puncte negre, de diferite mărimi, ce reproduc diferitele dantelării ale mărcilor. Suprapunînd marca pe rîndul de puncte care umplu în mod perfect spațiile dantelurei, se efectuează măsurarea. Unitatea de bază este constituită din 20 de mm. Dacă în 20 mm sînt 14 din acele puncte negre, se va spune că timbrul e dantelat 14. Dantelura este un element important al identității mărcii.

Benzina. Scoate în evidență filigranul. Se folosește un vas mic de plastic negru, o sticluță cu neofalină și o pensetă. Operațiunea este simplă. Se pune marca în vas cu partea albă în sus și se varsă cîteva picături de neofalină peste ea. Filigranul va apare imediat, prin contrast. Observat tipul de filigran, va fi suficient să se pună marca pe un plan neted și curat, geam și într-o secundă se va usca. Nu prezintă nici un pericol nici pentru o marcă nouă. Gumajul nu are de suferit. Marca se distruge dacă o punem, încă umedă, într-un pliculeț de plastic sau în clasor. În contact cu neofalina, plasticul se topește.

Și un ultim sfat. Cu mărcile se umblă cu multă atenție pentru a evita plierea, ruperea dantelurei, lăsarea de amprente pe gumaj, care scad considerabil valoarea mărcii.

Campionatul mondial de fotbal oglindit în filatelie

— *Costică, mai ţii minte cînd ne-am logodit ?*
— *Sigur, mamă ! Era în ziua cînd ne-am calificat pentru Mexic...*

■ Nu cred să comitem o mare greşeală afirmînd că fotbalul este cel mai popular sport din lume. Această afirmaţie poate fi argumentată de marele număr de sportivi legitimaţi care practică acest sport în mod organizat, de uriaşele stadioane care pot primi în tribunele sale zeci şi chiar sute de mii de spectatori, precum şi de numeroasele competiţii cu caracter internaţional, începînd binefnţeles cu campionatele mondiale de fotbal şi terminînd cu competiţiile cu caracter intern.

Cum este şi firesc, acum, cînd s-au desfăşurat meciurile turneului final din locul cronicarilor de fotbal a curs multă cerneală, dar nu numai din locurile lor ci şi din al celor ce se ocupă cu filatelia sportivă, deoarece **atît fotbalul cît şi filatelia sînt pasiunea comună „numărul 1" a multora dintre ei.**

■ Prima ediţie a campionatului mondial de fotbal a fost organizată în Uruguay, în anul 1930. Titlul de campioană mondială a revenit echipei ţării gazdă care a cîştigat finala cu echipa Argentinei la scorul de 3—2.

Debutul naţionalei române de atunci a fost foarte bun, învingînd Peru cu scorul de 3—1. În meciul următor, cel cu viitoarea campioană mondială, România a pierdut cu 4—0.

Pe linie filatelică, evenimentul nu a fost consemnat în nici o ţară din lume prin editarea vreunei emisiuni de mărci poştale.

■ Ediţia a II-a din anul 1934 a fost organizată de Italia. În optimile de finală echipa României a jucat cu echipa Cehoslovaciei în faţa căreia a pierdut după un meci foarte disputat, cu scorul de 2—1.

În finală, Italia, cu Piola în mare formă, a învins Cehoslovacia cu 2—1.

Cu prilejul acestei victorii, Administraţia Poştală italiană **editează o emisiune de mărci poştale formată din** nouă **valori (Zm nr. 479—487). Valorile de 20c; 25c; 50c; 1,25 L şi 5+2,50 L reprezintă diferite faze ale jocului de fotbal. Celelalte mărci în valoare de 50c; 75c; 5+2,50; 10+5 L poartă însemnul poştei aeriene, iar subiectele lor reprezintă imagini ale stadioanelor pe care s-au desfăşurat meciurile acestei ediţii. Poşta din insulele Egee precum şi fostele colonii italiene scot cu acelaşi tiraj cîte o emisiune formată din 9 şi 12 valori.**

■ Următoarea ediţie a C.M. din anul 1938, s-a disputat în Franţa. Fotbalul românesc, care a scăpat marea ocazie de afirmare în Italia, are un nou prilej în Franţa. Jucam cu naţionala Cubei, sîntem mari favoriţi, dar nu reuşim decît un egal 3—3. Aproape de necrezut, urmează rejucarea şi încă o greşeală, o greşeală care se repetă de peste 50 ani. Schimbăm fundamental echipa şi... pierdem cu 2—1.

Victoria a revenit tot echipei Italiei, care în meciul cu Ungaria, disputat la 19 iulie pe Stade Colombes, cîştigă cu rezultatul de 4—2.

Cu această ocazie consemnăm o marcă de Poştă franceză (Zm nr. 371) reprezentînd plonjonul unui portar. Pe urmă sînt inscrise cuvintele „Cupe du Monde de Football 1938" iar în colţuri, pentru prima dată apar iniţialele forului organizatoric F.I.F.A.

■ A urmat o perioadă de întrerupere lungă de 12 ani, din cauza declanşării celui de al doilea război mondial. Competiţia este reluată în 1950 cînd ediţia a IV-a este organizată de Brazilia.

La Rio de Janeiro faimoasa echipă de „artişti" a Braziliei pierde în faţa micului dar ambiţiosului Uruguay. Golul uruguayanului Chiggia a fost fantastic. Toată lumea plîngea (220 000 spectatori). Scor final Brazilia—Uruguay 1—2.

Pe linie filatelică: trei valori editate de Brazilia, iar un an mai tîrziu în 1951, în semn de omagiu, Administraţia poştală din Uruguay editează o emisiune formată din două valori.

■ Patru ani mai tîrziu ediţia a cincea a Campionatului Mondial se desfăşoară în ţara cantoanelor — Elveţia.

La această ediţie, Brazilia aruncă în luptă tot ce avea mai bun fotbal la acea oră. Dar din nou o mare înfrîngere: Ungaria—Brazilia 4—2. Echipa Ungariei domină acest campionat, dar totul se termină cu o adevărată „lovitură de teatru" R.F. Germania cîştigă finala cu Ungaria 3—2, după ce în serii pierduse la aceeaşi echipă cu 8—3.

Cu această ocazie Poşta elveţiană emite o marcă Zw nr. 319. Imaginea timbrului reprezintă o hartă a Terrei, avînd în partea din dreapta o minge de fotbal.

■ Ediţia din anul 1958 se dispută pe stadioanele Suediei. Cu această ocazie Brazilia a ajuns la concluzia că apărarea nu trebuie deloc neglijată. Astfel echipa Braziliei se prezintă cu patru fundaşi în apărare şi cîştigă la 29 iunie pe Rasunda Stadion mult rivnita cupă Jules Rimet, învingînd Suedia cu 5—2. Considerăm că nu numai noua schemă tactică 4—2—4 lansată cu această ocazie, a dus la cîştigarea primului titlu de campioni mondiali, ci şi un atac format din mari jucători ca Zagalo—Vava—Pele—Garincha. După cum se observă în echipa braziliană îşi face apariţia cu această ocazie celebra perlă neagră-Pele — care pe atunci avea numai 17 ani.

Administraţia Poştală Suedeză, emite pentru acest campionat mondial o emisiune formată din trei valori (Zm. nr. 436—438) care reprezintă faze de joc, avînd în partea din dreapta sus inscripţia WM 1958. Mai consemnez mărcile editate de Cehoslovacia (Zm. nr. 979) şi de U.R.S.S. (Zw. nr. 2 078—2 079). În anul 1959 în semn de omagiu, Brazilia emite o marcă reprezentînd un jucător în plin efort de a şuta, avînd ca fundal imaginea cupei Jules Rimet.

■ Beneficiind în continuare de aportul unor mari jucători pentru care mingea nu mai prezintă secrete, Brazilia îşi înscrie în anul 1962 la ediţia a VI-a Chiliană, pentru a doua oară, numele pe lista echipelor campioane mondiale.

Finala disputată pe Stadionul Santiago de Chile, între echipele Braziliei şi Cehoslovaciei, se termină cu rezultatul de 3—1.

Începînd cu această ediție, numărul Administrațiilor Postale care editează mărci poștale cu această tematică este tot mai mare.

Se remarcă totusi în mod deosebit seriile editate de Cehoslovacia (Zm. 1 257), Ungaria (Zw. nr. 1 819—1 826 și două colițe Zm. nr. 1 827 A/B), Bulgaria (Zm. nr. 1 271 A/B), U.R.S.S. (Zm. nr. 2 583), Chile, Brazilia, Paraguay etc.

■ La ediția engleză din anul 1966, echipele sud-americane cu toate că la începerea meciurilor erau foarte bine cotate au suferit un eșec total. Astfel, celebra echipă de mari vedete (adevărat cam obosită și îmbătrînită) a Braziliei nu reușește la această ediție decît o singură victorie asupra Bulgariei, cu 2—0.

Începînd cu disputarea semifinalelor, meciurile se vor desfășura numai între echipe europene. Finala s-a desfășurat pe celebrul gazon al stadionului Wembley, la 30 iunie, între echipele Angliei și R.F. a Germaniei. Victoria a revenit, după un final dramatic cu prelungiri, echipei Angliei, cu scorul de 4—2.

La acest campionat mondial de fotbal, cu toate că echipa României nu a fost înscrisă la grupele preliminare de calificare în turneul final, Administrația Poștală Română, a pus în circulație, pentru prima dată, o emisiune formată din șase mărci și o coliță avînd ca temă acest campionat.

Desenele celor șase mărci (C.M.P.R. nr. 2588—2593) reprezintă diferite faze de joc, iar valoarea de 4 lei cupa Jules Rimet. Fiecare exemplar al coliței nedantelate a emisiunii, executată ofset, pe hîrtie cretată, fără gumă, poartă un număr de control imprimat de culoare albastră. Interesant de remarcat este faptul că unele colițe au apărut cu erori de tipar (lipsesc steagurile țărilor participante și mingea de fotbal). Machetele după care a fost reprodusă emisiunea au fost executate de A. Alexe.

Dintre celelalte țări care au emis mărci cu acest prilej consemnăm: Albania, două emisiuni (Zm. nr. 958—967) și (Zm. nr. 933—1000), Ungaria (Zm. nr. 2222—2230) și două colițe (Zm. nr. 2231 A/B), Polonia (Zm. nr. 1549—1556) și o coliță. Anglia pune în circulație cu această ocazie o emisiune (Zm. nr. 416—418), iar odată cu victoria în meciul final cu R.F.G., la valoare de 4 p, este înscris textul „England Winners".

■ În sfîrșit, după aproape 40 de ani, echipa României traversează din nou oceanul pentru a participa la ediția a IX-a a campionatului mondial de fotbal, lăsînd acasă, în Europa, cîteva formații de clasă ca Jugoslavia, Spania, Portugalia.

Sîntem învinși greu de Anglia cu scorul de 1—0 și chiar cu 3—2 de viitoarea campioană mondială — echipa Braziliei — și cîștigăm cu scorul de 2—1 meciul cu reprezentativa Cehoslovaciei.

Pentru a marca în filatelie memorabilul eveniment al mondialelor din Mexic, Poșta Română a pus în circulație o emisiune de mărci poștale formată din patru valori (CMPR 2951—2954).

Machetele grafice după care au fost executate mărcile poștale au fost desenate de cunoscutul grafician A. Popescu.

În seria emisă de Cehoslovacia (Zm. nr. 1849—1854) se poate constata că la valoarea de 1 K apare emblema Federației Române de Fotbal împreună cu cea a echipei Cehoslovaciei.

■ Cu toate că jucăm aproape cu aceeași echipă folosită în Mexic, nu reușim să ne calificăm pentru turneul final al campionatului mondial de fotbal din R.F. Germania din anul 1974.

Titlul de campioană mondială a fost cucerit de echipa R.F.G. care în finală a învins Olanda.

Evenimentul a fost consemnat totuși de Poșta Română prin editarea unei emisiuni formată din șase valori CMPR nr. 3303—3308 și două colițe 2209—3310.

Dacă la început, primele ediții ale campionatului mondial de fotbal nu au fost răsfățate ale planurilor editoriale, astăzi această tematică ocupă un loc important în filatelia majorității țărilor din lume.

Astfel, consemnăm apariția în Bulgaria a unei interesante emisiuni formată din șase valori (Zm. 2279—2284) și a două colițe (Zm. 2285 A/B).

■ Ediția anului 1978 s-a desfășurat pe continentul Americii de Sud — în Argentina.

Nici la această ediție, naționala României nu a reușit să se califice pentru turneul final. Titlul a fost cucerit de echipa Argentinei care în finala desfășurată la Buenos Aires a dispus de Olanda.

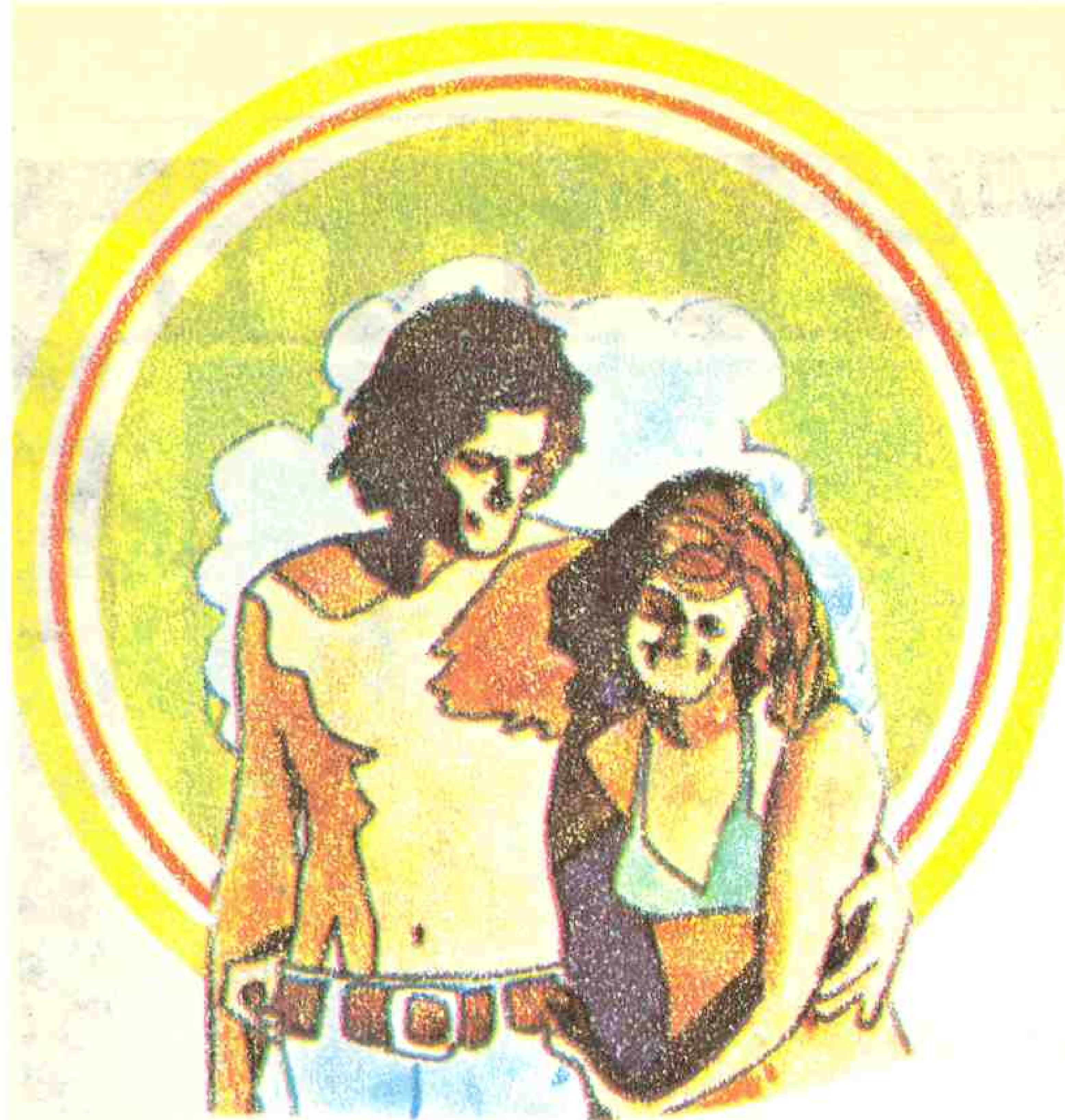
Și cu această ocazie Poșta Română a editat o frumoasă emisiune formată din șase valori și două colițe, una dantelată și una nedantelată.

Dintre țările care au emis mărci poștale cu acest prilej, menționăm: Bulgaria (Zm. 2608—2609—2610), Polonia (Zm. 2455—56), Ungaria (Zm. 3261—3269). Anul acesta turneul final al campionatului mondial de fotbal ediția 1982 s-a desfășurat în Spania. Echipa de fotbal a României nu a reușit nici la această ediție să se califice cu toate că la un moment dat... aveam biletele de avion în buzunar.

Poșta română nu a uitat însă marea masă a filateliștilor care iubesc acest sport tradițional editînd cu această ocazie o interesantă serie formată din șase valori și două colițe.

Încheiem cu speranța că la viitoarea ediție a campionatului mondial din anul 1986, echipa României va reuși să se califice, iar Poșta Română va edita din nou o serie avînd acest subiect.

Mircea Stoian

ACTORUL TÎNĂR LA... COSTINEŞTI

Complexul de odihnă şi cultură al tinertului este — ne place să credem — punctul cel mai fierbinte al interesului manifestat pe litoral pentru artă, pentru spectacolul de teatru îndeosebi. Gazdele sînt primitoare, „gazdele oficiale" şi „gazdele de-o serie" (muncitori, studenţi, elevi) şi (o mărturisesc teatrele vizitatoare) te fac să te simţi „acasă". Dar (o mărturisesc acelaşi şi experienţa noastă întăreşte adevărul acestei convingeri) nicăieri „pretenţiile" spectacolului (a se citi: **exigenţa!**) nu sînt mai răspicat pronunţate şi imediat ridicate la altitudinea la care însăşi arta de calitate se înalţă, astfel încît a juca în faţa tinerilor de la Costineşti nu este un simplu gest de bifare a „sarcinii de serviciu", o „haltă" pe un itinerar „estival". Pe scena de aici — ce-i drept, încă nesolicitată îndeajuns de registrul tehnicii, au venit să se confrunte cu opinia celui mai divers eşantion naţional de public tînăr aproape fără excepţie colectivele dramatice din ţară, mulţi interpreţi au strălucit (unii dintre aceştia chiar şi pe marele ecran!) şi au strălucit — spre bucuria generaţiei lor — tinerii. Despre cîţiva dintre ei, care au lăsat amintiri de neuitat, în rîndurile ce urmează.

Întîi despre tinerii foarte tineri — (Proaspeţi absolvenţi prezenţi în ultimii ani la Costineşti (între timp cîţi nu au trecut pragul consacrării?!)... **Diana Lupescu** (azi actriţă la Teatrul „L.S. Bulandra", şi soţia lui Mircea Diaconu) a participat la primele ediţii ale **Festivalului spectacolelor de teatru pentru tineret (1978,1980); cu promoţia ei de la I.A.T.C. a jucat la superlativ în „Aceşti îngeri trişti" de D.R. Popescu, în rolul dificil al Mariei şi, apoi, cu trupa băcăuană (unde şi-a făcut stagiul; acasă** adică!) în „Opera de trei parale" de B. Brecht, partitura complexă a lui Poly; ingenuitate, forţă tragică, frumuseţe fizică — tot ce poate impresiona mai mult la un „cap de afiş". Cum dealtfel s-a văzut, cu alte ocazii, şi pe ecranul, **mare sau mic... Szilágyi Enikö** şi **Klara Zakariás-Bölöni** (de la Teatrul Naţional Tg. Mureş) au reprezentat promoţiile Institutului de teatru „Szentgyörgyi István", secţia maghiară. În „Ultima cursă" de H. Lovinescu şi, respectiv, „Nu sînt Turnul Eiffel" de Ec. Oproiu, s-au distins prin inventivitate, temperament, expresivitate... **Nicolae Manolache** (de la Teatrul dramatic Braşov) — soldatul elev care şi-a onorat vîrsta prin fapte de curaj în martie '77 — a dovedit o reală capacitate interpretativă în transmiterea ideilor dramei politice „Excursia" de Th. Mănescu, în montarea Teatrului de stat din Turda... **Rodica Negrea** (Teatrul Mic), **Şerban Ionescu** (Teatrul de Comedie),**Adriana Şchiopu** (Teatrul Giuleşti), **Marion Lepădatu** (Teatru „Ion Creangă"), **Mariana Buruiană** (Teatrul „L.S. Bulandra"), **Doru Ana** (Teatrul „I. Vasilescu" — Giurgiu), **Florin Călinescu** (Teatrul Municipal Ploieşti), **Mariana Strasser** (Teatrul de stat Sibiu), **Keresztes Sándor** (Teatrul Naţional Tg. Mureş), **Tania Filip, Marian Rîlea, Magda Catone, Cătălin Ciornei, Mirela Nicolau** ş.a.m.d. — o listă de nume care, odinioară „boboci" pe scena Costineştiului şi-au trecut, în mod revelator, examenul de... maturitate; nume în stare să hotărească un titlu de repertoriu, un regizor-colaborator...

Apoi despre tinerii de ieri, de-alaltăieri, tineri, oricum, pentru spectatorul tînăr de la Costineşti: astfel, despre **Florian Pittiş**, cu al său Patriciu, în premiera absolută a Teatrului „L.S. Bulandra" — „Anchetă asupra unui tînăr care n-a făcut nimic" de Adrian Dohotaru; **Carmen Petrescu** (Teatrul Tineretului Piatra Neamţ) în „Vieţi paralele" de Ov. Genaru şi atît de gustatul musical „Nevestele vesele din Windsor" (după W. Shakespeare); **Gabriel Iencec** în „Vremea dragostei" de V. Kataev, cu Teatrul „I. Creangă"; **Carmen Galin** în „O şansă pentru fiecare" de R.F. Alexandru, cu Teatrul Mic; **Gheorghe Dănilă** în „Cuibul" de T. Popescu, în spectacolul Teatrului Tineretului Piatra Neamţ; **Wilhelmina Cita** (Teatrul „A. Davila" — Piteşti), **Dragoş Pîslaru** (Teatrul „C.I. Nottara"), **Mariana Müller** (Teatrul de stat Arad) etc. etc. — cîte nu se pot spune.

Şansa actorului tînăr de a arunca peste noapte povara anonimatului este o realitate binecunoscută şi preţuită în consecinţă la Costineşti şi, se-nţelege, de către fiecare teatru şi actor tînăr. Şi nu numai de aceştia, ci de toţi cei care „fac" (sau se ocupă de...) teatru. Este motivul principal, indiscutabil, al dorinţei exprese, unanime, de a „merge" la Costineşti.

Victor Bibicioiu

Tril

O mască de var
Să arunci peste timp
Ca o arşiţă funebră pe trup
Acest muzicant grăbit,
Ce aleargă
Printre muribunde talazuri
Şi liniştea-un ghimpe nebun
Departe, în ţarcuri
De piatră păstrează
Trilul păsării de scrum.

Leontina Nedelcu

Azi e 15 august 1982, mă aflu undeva prin Munţii Apuseni, la Lupşa, după o noapte groaznică, am dormit patru inşi într-o bucătărie, pe un pat în pantă, deşi în casă mai erau vreo patru odăi libere, dar aşa iţi trebuie dacă te-ncrezi uneori în prieteni.

Dar nu despre asta trebuie să scriu, ci despre cu totul altceva.

Festivalul de la Costineşti s-a terminat de vreo 10 zile, începusem să scriu articolul şi după ce ajunsesem pe la pagina 33 nu ştiu dacă ajunsesem la mijlocul articolului. Am luat o grămadă de interviuri, am notat treceri ale minutelor din cele opt zile de festival, pe cine am văzut, ce făcea, am descris chiar toaletele vedetelor, cursul concursului, oferirea premiilor în fiecare zi, dar ce să fac cu atîtea lucruri, unde să încapă?

Trebuie să încep cu ce e esenţial, cu ce e mai important, ca să nu scap cumva din mînă ce trebuie neapărat arătat.

Cele două lucruri mai importante mi se par ideea de competitivitate şi cea de festival, un concurs deci, cu învingători şi învinşi şi un festival, adică un loc şi un timp în care se întîlnesc toţi, sau măcar mulţi din cei pentru care cinematograful românesc înseamnă totul şi apoi ideea de dreptate, adică să învingă cei mai buni, fără nici un compromis cu elementele exterioare. Şi lucrul, în fine, cel mai important: schimbul direct de idei şi impresii, de gînduri, între cineaşti şi public, în aşa fel încît cineaştii să afle exact şi direct de ce este interesat publicul, ce se-ntîmpă în sufletele şi în imaginaţia celor care privesc muţi ecranul, despărţiţi de cei care se văd prin ceea ce André Bazin numea „mumia mişcării", care este filmul, modul acesta de conservare şi punere în pagină a unei poveşti, a unei stări de spirit, a unei idei. Şi totul în faţa atitor oameni tineri şi în faţa verii şi a mării, adică în faţa a ceea ce e mereu nou, proaspăt şi cu o mare cantitate de timp înfipt în sine, puternic, purtînd iubirea şi încrederea ca o bucurie supremă de a fi.

Iar filmul, e pentru foarte mulţi oameni, creatori sau spectatori, o treabă foarte serioasă. Pentru alţii este însă un prilej de confruntare cu senzaţia puternică, ce mai! cu senzaţionalul! Mai ales cu 50-60 de ani în urmă, filmul era un prilej de nebunie. Lui Joan Crawford, de exemplu, i s-a scris o scrisoare care cuprindea 312 pagini, iar lui William Powel una de 25 de metri semnată de 79 de persoane. Myrna Loy a primit o carte poştală care măsura 3,5 metri pe 2,10 metri şi provenea de la clubul „Vrem să ne însurăm cu Myrna". După premiera unui film, Fred Astaire şi Ginger Rogers au primit aproximativ 10 000 de scrisori pe lună, cerîndu-li-se cîte o pereche din pantofii lor de dansatori...

La Costineşti, între 28 iulie şi 4 august anul acesta, atmosfera a fost mai calmă, totuşi emoţionantă, fiindcă te izbeai la orice pas, ba de Sergiu Nicolaescu şi Ovidiu Iuliu Moldovan, ba de Mariana Mihuţ şi Victor Rebengiuc cu copilul lor Tudor, ba de Marinuş Moraru cu soţia, se spune că la terenul de tenis a fost văzut şi Mircea Lucescu, eu însumi l-am văzut, în treacăt, pe Cornel Constantiniu, într-o seară au apărut Ion Besoiu cu Emilia Dobrin-Besoiu, într-o după amiază Mircea Albulescu, în altă zi Dan Piţa cu Carmen Galin şi cîinele lor Tase, un splendid boxer şi aşa mai departe. În fiecare zi apărea „Secvenţa", cotidian al Festivalului filmului, editat de „Scînteia Tineretului", foaie care întreţinea o tensiune exuberantă în jurul vedetelor şi-n jurul altor personaje inevitabile într-o astfel de confruntare: regizori, operatori, fani, ziarişti, fotografi, organizatori.

PLANETA FILM

Au învins oare cei mai buni?

Atunci cînd vorbeşti despre un festival, care este şi competitiv, care are un palmares, prima întrebare care ţi-o pui, cea mai umană şi cea mai ziaristică în acelaşi timp, este cea a subtitlului de mai sus.

Premiul de regie l-a luat Piţa şi Tatos pentru filmele lor „Concurs" şi „Secvenţa", la care au semnat şi scenariile. De fapt, amîndoi meritau marele premiu. E foarte greu de ales cine a fost cel mai bun. La două lucruri de mare valoare clasamentul nu mai poate funcţiona. Cred că fiecare din ei a realizat cel mai bun film din careira şi că aceste două filme constituie pagini solide în cinematografia noastră.

Filmul lui Piţa este o parabolă a vieţii, a trecerii prin lume a comunităţilor umane, cu fenomenele specifice ale vieţii de grup, care dau impresii asupra condiţiei individului şi grupului, în confruntare cu natura mai ales, dar şi cu ierarhiile şi cu capacităţile combinative din cadrul unui peisaj uman. Dar anecdota acestei poveşti, era ceva foarte simplu: un concurs de orientare turistică, la care participă şi o echipă de colegi de serviciu, între care şi şeful (Vladimir Juravle), desigur şi doi îndrăgostiţi (Ştefan Iordache şi Adriana Şchiopu) şi un tînăr enigmatic din afară (Claudiu Bleontz), care completează ad-hoc echipa şi mai mulţi alţii (a căror prezenţă îţi ritmează frenetic răsuflarea: Marin Moraru şi Gheorghe Dinică, Vasile Niţulescu şi Cătălina Murgea, Jorj Voicu şi Irina Mazanitis, etc.). Filmul lui Tatos ne pune-n cunoştinţă cît de cît cu munca chiar a regizorului şi a echipei de filmare, prilej de comperaj pentru trei subiecte scurte: un băiat (Dragoş Pîslaru), abia ieşit din spital în preajma revelionului îşi caută-n van pe la prieteni, un loc unde să-şi petreacă şi el noaptea anului nou (dar se descoperă la sfîrşit că e de fapt un film în film, desconspirîndu-se cei din spatele subiectului, care se trudesc ei înşişi în preajama anului nou să pună povestea în pagină cinematografică, jucînd în rolul regizorului chiar Tatos, a opertorului chiar Florin Mihăilescu şi

aşa mai departe). Al doilea scheci: echipa de filmare aflată în prospecţie, nimereşte într-un motel unde responsabilul bufetului (Mircea Diaconu), e foarte trist; abia şi-a gonit nevasta necredincioasă. Acum în echipa de filmare un rol foarte frumos îl face actorul Constantin Drăgănescu, în rolul complex al regizorului secund, pentru a nu mai vorbi de creaţia absolut de zile mari a lui Mircea Diaconu. Iar al treilea scheci: se-ntîlnesc printre figuranţi, chiar la un film în care sînt evocate zilele dramatice ale ilegalităţii, doi foşti adversari: un fost ilegalist (Ion Vîlcu) şi un fost comisar de poliţie (regretatul Geo Barton) Confruntarea după decenii este de o acuitate totuşi de mare subtilitate, prilejuind celor doi actori creaţii de vîrf. În rolul vedetei filmului am remarcat dezinvoltura şi trecerile de mare siguranţă în registre foarte diferite ale Emiliei Dobrin-Besoiu, o actriţă într-adevăr de savantă excepţie.

Ambele filme se disting prin originalitatea lor, prin efortul de confruntare cu viaţa, prin tensiunea emoţională şi identică susţinută de regizori. Contribuţia lor marchează un moment foarte bun al cinematografiei noastre, a efortului ei de afirmare, mai ales prin intermediul unei adevărate şcoli a tinerilor regizori, care aş îndrăzni s-o numesc o şcoală a regizorilor afirmaţi la Costineşti.

Aflat la a cincea ediţie, după Danieliuc, Demian şi alţii, acest festival confirmă în prima linie pe Tatos şi Piţa, alături de ei pe Cornel Diaconu (n-are nici o legătură de rudenie cu Mircea Diaconu), operaorul din anii de studenţie a filmelor lui Daneliuc, care debutează ca regizor cu scurt-metrajul artistic „Tema 13: Bătrîneţea" şi obţine premiul de debut, deşi iniţial nu figura în concurs, dar juriul a simţit nevoia să premieze şi această peliculă şi lucrul este spre onoarea juriului.

Să numim cu această ocazie şi pe membrii juriului: Sergiu Nicolaescu, care era cel mai înalt membru al acestui complet, şi se declara mare admirator al Cavalerului Tristei Figuri (Don Quijote), apoi într-un interviu acordat „Secvenţei" încă un regizor (de fapt fost operator): Iosif Demian, scriitorii Ion Hobana şi Mihai Ungheanu, actorii Ioana Pavelescu şi Dorel Vişan, pictorul Sabin Bălaşa, compozitorul Laurenţiu Profeta, Dumitru Fernoagă, directorul casei de filme nr. 5, regizorul de teatru şi film Alexa Visarion şi în fine Mihai Tatulici, realizator de emisiuni de televiziune pentru tineret, dar şi el însuşi scriitor, ca şi Ion Cristinoiu, redactorul şef adjunct al „Scînteii Tineretului" şi coordonatorul foii pline de spirit în suflet „Secvenţa".

Ziua de ieri şi primele fotografii din culise

Era în 29 iulie. Deci a doua zi a festivalului. În prima zi fusese prezentat filmul de lung metraj „Liniştea din adîncuri" a Malvinei Urşianu (scenariu şi regie), pe care din păcate nu l-am putut vedea şi care avea să ia pînă la urmă premiul pentru scenariu. Într-adevăr o poveste de adîncă nobleţe, cum ne-a obişnuit dealtfel această regizoare, film despre o familie de muncitori şi un intelectual de mare onestitate sufletească, un film despre sentimentul fundamental al sacrificiului în numele unor mari comandamente morale. A mai rulat în prima zi filmul documentar de lung metraj al lui Pompiliu Gîlmeanu, comentat de Nicolae Dragoş „Un om trăind în viitor", închinat personalităţii marelui diplomat român Nicolae Titulescu, ca şi două documentare ale studenţilor de la IATC: unul despre „Muzeul Curtea Veche" şi altul despre „Ritmurile Bucureştiului" şi încă un film realizat de studioul Sahia „Stop cadru pentru eternitate", realizat de Luiza Ciolac şi dedicat voinţei de pace a poporului nostru.

Era deci pe 29 iulie, seara, a doua zi a festivalului şi ploua. Proiecţiile nu se mai puteau desfăşura la Teatrul de vară şi gazdă era sala polivalentă a hotelului. Holul frumosului hotel foia de membri ai juriului, de ziarişti, public, actori şi realizatori.

Deci afară plouă, tună. E ora 19.45. Pînă la începerea proiecţiilor mai e o oră şi jumătate.

Sergiu Nicolaescu traversează gînditor holul, se cunoaşte că ceva important se petrece în gîndul său. Iată-l, însă, iar, destins, zîmbitor, cu aer nonşalant. Horia Pătraşcu, scenaristul „Reconstituirii", venit aici din partea revistei „Flacăra", se sprijină parcă în borseta lui maronie şi discută cu Alina Popovici, de la Publicaţiile pentru Străinătate, o fată bronzată perfect, cu o talie şi o siluetă perfectă. Bujor T. Rîpeanu, producător delegat la casa de filme nr. 5, semănînd cu un bonz birman, dar şi cu Gandhi, stă de vorbă cu cineva. Sînt şi doi copii în hol.

Cornel Nistorescu de la „Scînteia Tineretului" e un băiat frumos, blond, cu o figură uşor cinică de actor american şi poartă un splendid **tee-shirt** galben pe care scrie „Brasil". Mă-ntreabă foarte agitat:

— Nu ştii unde e Sergiu Nicolaescu?

— Nu ştiu.

Ce-o fi vrînd de la el?

În faţa intrării la hotel Zoltán Szilágyi şi Grigore Traian Pop de la **Animafilm** aşteaptă schimburi curate de la Nic. Ulieriu, cronicarul de la „Săptămîna" şi colegul de cameră al lui Pop, un bărbat cu o barbă extrem de neagră, cu ochelari denotînd intelectualitate şi cu o voce cavernoasă, care impune respect. Mai devreme declarase:

— Nu sînt de acord cu prezenţa lui Ion Hobana în juriu! fiind scriitor de anticipaţie ştie de pe acum ce premii se vor da!

Oricum, Nic Ulieriu lucrînd pentru „Săptămîna" are un aer de lup tînăr. Vine cu tricouri proaspete sub o umbrelă.

Astă seară se dă filmul de lung metraj „Învingătorul", scenariul fiind semnat de simpaticul actor Dumitru Furdui, iar regia de nu mai puţin simpaticul regizor Tudor Mărăscu, cel care e nedespărţit de o pereche de ochelari de soare, care cînd nu-i poartă pe nas, îi poartă agăţaţi undeva pe cămaşă. Dar nici unul, nici altul nu sînt prezenţi aici. Sînt prezenţi însă operatorul-şef Valentin Ducanu şi interpretul principal boxeurul Marian Culineac. Venise iniţial şi Tora Vasilescu, interpreta principală, cu soţul ei, regizorul Mircea Daneliuc, membru al juriului şi cu cîinele Clevăr, un splendid dalmaţian pur-sînge, avînd se pare vocabular bogat şi intuiţie pe măsură. Cei de la hotel au fost însă insensibili în ce-l priveşte pe Clevăr şi nu l-au primit la hotel. Cum Danieliuc nu se putea despărţi de cîine, fiind probabil confidentul său de bază, n-a suportat atunci situaţia, şi-a luat cîinele, l-a băgat la loc în maşină şi s-a-ntors la Bucureşti. Cine-o fi fost cu ideea aceasta dură: el sau Tora? Păcat că nobilul animal l-a determinat totuşi pe Daneliuc să renunţe la soarele Costineştilor, la demnitatea de jurat şi tocmai în acest Costineşti care i-a adus consacrarea. Şi lui şi Torei. Dar dragostea teribilă pentru animale denotă un suflet foarte bun, iată cum se poate vedea omul în intimitatea lui structurală! zic eu parodiindu-l pe Camil Petrescu. Marele scriitor spunea că, mai mult decît în faţa vinului, în faţa dragostei şi a morţii omul apare în autenticitatea sa structurală. Eu cred însă că de fapt în faţa animalului, mai mult decît în faţa dragostei şi a morţii omul apare în autenticitatea sa structurală. E o părere personală.

Operatorul și boxerul sub lampa de magneziu a adevărului

Povestea din „Învingătorul" e destul de simplă. Filmele cu boxeuri și cu viața lor de dincolo de sport au devenit destul de obișnuite dealtfel pe ecran și-n ultimii ani am văzut destule, americane mai ales. Filmul românesc, de multe ori tînjind tocmai după facilitățile filmului american, dar și după profesionalismul său indubitabil dă o poveste ușor de masticat și, și mai ușor de uitat. Ca să fie și mai ușor de masticat, acțiunea filmului a fost plasată în așa zisul „obsedant deceniu" (50-60), dar mărturisirile de la discuția cu publicul de pe plajă ale lui Marian Culineac, care de două săptămîni abia abandonase activitatea competițională, la 30 de ani, dovedeau că de fapt acțiunea s-ar fi putut petrece și astăzi, realitatea fiind chiar mai dură, decît se arată în film, dovedind că peste tot boxul e o lume, ca și filmul și e plin nu numai de copii buni, dar și de copii răi.

Marian Culineac este însă precis un „copil bun". Disponibilitatea și sinceritatea lui în film și în viață sînt cuceritoare. Cînd a fost prezentat publicului, chiar a salutat ca un sportiv, gata să intre în ring și după prezentare și-a scos imediat puloverul, prea strîmt peste niște mușchi ca ai lui, și s-a așezat ca la el acasă, undeva pe podea pentru a se mai privi odata în film. Îl vedeai mergînd la paijă cu soția și copilul, cu aerul lui mereu nevinovat, purtînd copilul pe gîtul lui de Hercule al categoriei semi-grea și cineva l-a întrebat dacă nu vrea să dea examen la IATC. Culineac a răspuns că e prea bătrîn pentru asta și că s-a apucat de marochinărie, l-a ajutat fratele lui în acest sens și va fi prezent din toamna la magazinul de pe stada Maria Rosetti din București.

Filmul e totuși de văzut, mai ales pentru el și Tora, pentru ceilalți actori, conduși cu îndemînare de Tudor Mărăscu, pentru ritmul viu și inteligent în care se desfășoară evenimentele și nenumăratele ieșiri în ring.

Vali Ducaru, opertorul, un ochelarist destul de înalt și ușor adus de spate, cu mers legănat, tînăr și frumușel, cu ochi albaștri, inteligenți, îmi povestește că la fimare la secvența k.o.-ului dinspre final Culineac a fost chiar bătut de partenerul lui și boxeurului îi venea să înnebunească că trebuie să se lase bătut, nici n-a mai vrut să filmeze, cu greu l-au convins să continue munca asta destul de ciudată.

Îl înteb pe Vali, care este și autorul imaginii la „Iarba verde de acasă", „Castelul din Carpați", „Orgolii" și altele, dacă la un moment dat un operator excelent trebuie să devină și regizor, cum se întîmplă acum foarte frecvent în cinematografia noastră.

— Eu consider că orice schimbare este o șansă în plus. Dar ocazia care s-a acordat unor colegi ai mei nu este un traseu uzual, rămîn doar excepții.

— Auzi, dar marele public nu prea știe în ce constă meritul unui opertor-șef în filmul artistic. Se poate spune în cîteva cuvinte?

— Nu. Nu se poate spune în cîteva cuvinte. Filmul apare publicului ca un tot unitar și ceea ce ne străduim noi cu toții, este ca să apară astfel. Poate însă că operatorul depinde mai mult decît alți creatori de bază de profesionalism în sensul strict, deși cu meseria privită mărunt, nu ajungi prea departe.

— Ce zici de mare, de marea-n filmul românesc?

— A apărut în tot felul de ipostaze: muzicale, fundal de comedie și încrîncenate dezbateri psihologice și morale, istorice, eroice, polițiste și de spionaj. Cred că n-a mai rămas decît să se facă un film total subacvatic, bineînțeles lung-metraj.

— Mulțumesc pentru bunăvoință și umor și-ți urez o plajă confortabilă.

— Așijderea.

Secvență din SECVENȚA nr. 6

Înapoi în hol și pasărea lui Demian, după Sabin Bălașa

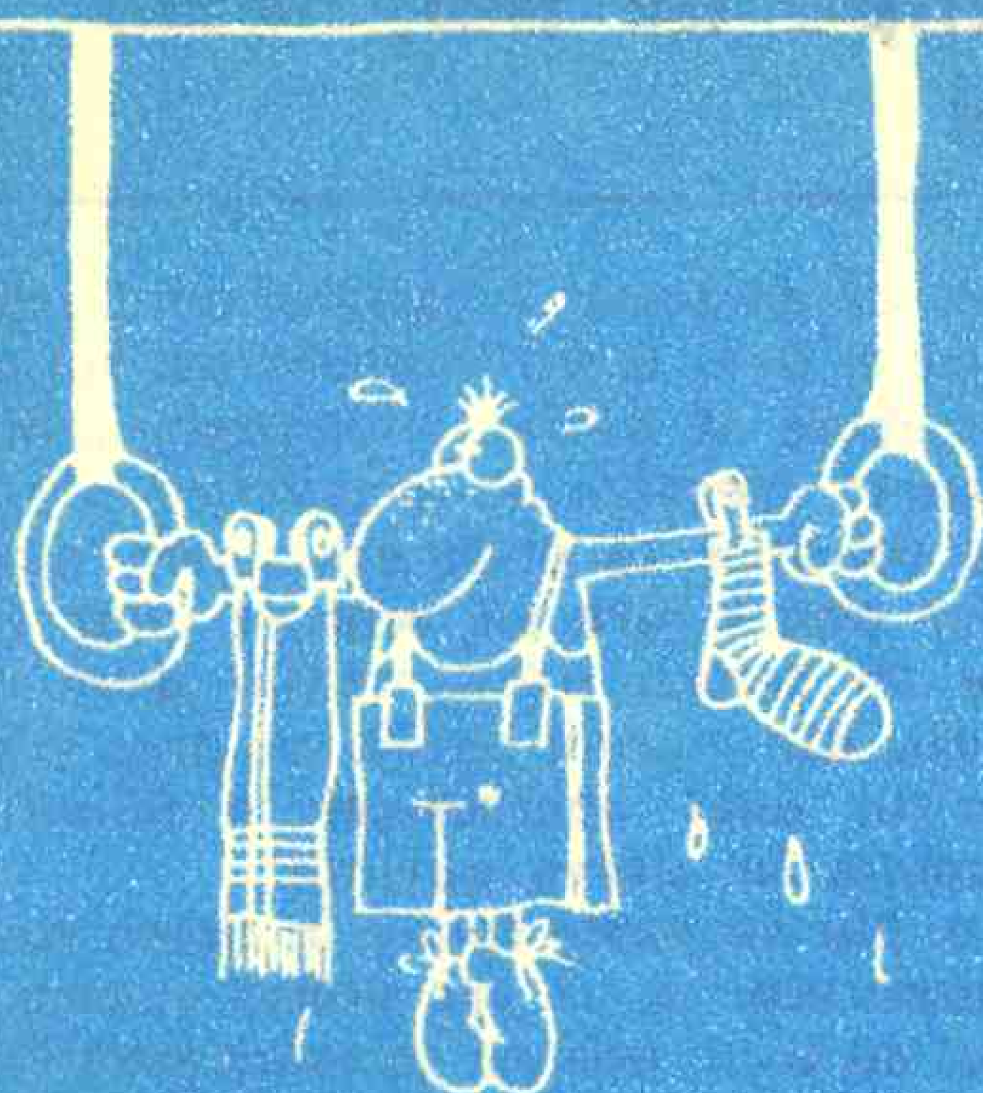
Dar să continuăm cu seara de 29 iulie din holul hotelului.

Echipa de la televiziune condusă de Mihai Tatulici și de Cristian Unteanu filmează celebritățile. Cunoscîndu-l pe operatorul Gheorghe Marian, un bărbat înalt, suplu, bronzat, cu părul alb ca un negru cu părul alb, sînt filmat și eu. Pe cine-l mai filmează? Ia să văd.

Pe Mirel Ilieșiu care discută cu Aurel Bădescu de la „Contemporanul", i-l arăt eu pe Cornel Nistorescu ce tocmai lua un interviu pentru „Secvența" Ioanei Pavelescu, membră a juriului, una din divele festivalului. Se-apropie apoi pe nesimțite și-l filmează pe alt membru al juriului: atît de simpaticul actor clujean Dorel Vișan, care a venit aici cu tot clanul: și soția și trei băieți, care mai de care mai blond și cu ochii mai albaștri.

Și copilul Matei-Valeriu al lui Gheorghe Marian umblă prin hol cu Monica Lenos, soția lui, realizatoare de emisiuni de TV pentru copii și tineret.

În sală e înăbușitor, foarte cald, filmul „Bătrînii", un documentar poetic, semnat de Ion Visu e foarte bine primit, fiind susținut și de sprijinul moral și direct al lui Adrian Păunescu, ale cărui versuri poetizează în plus filmul. E o pledoarie sensibilă pentru vîrsta a treia, pentru înțelegerea celor ce-au ajuns pînă la această vîrstă ca și „Seară de taină" de Virgil-Andrei Viță, student la IATC, unul din animatorii festivalului, prezent peste tot, oriunde și oricînd, un film despre un cizmar bătrîn, într-o atmosferă sofisticată, într-un decor impus, temă de institut. Intră și animația în concurs cu „Să nu uităm" al lui Olimp Varășteanu, pe care nu apuc să-l văd, dar care nu strunește ecouri deosebite.

PROPUNERI PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA VIITOAREI EDIȚII A FESTIVALULUI

1. Secvența să fie tipărită pe foi de tablă.
2. Juriul să fie închis în plic.
3. În perimetrul stațiunii juriul și participanții să consume langoașe, nu Gogoașă.
4. Filmele să fie proiectate pe vagoanele trenurilor internaționale pentru a putea pătrunde pe piața mondială.
5. Discuțiile de pe plajă vor fi mutate pe obelisc.
6. Tovarășul Roșca să răspundă de cazarea pe epavă.
7. În vederea autoaprovizionării, participanții și persoanele însoțitoare au obligația ca, zilnic, cîte două ore, să prindă guvizi.
8. Radiovacanța să fie declarat post clandestin.
9. Extinderea golfului francez pînă la limita evitării oricărui pericol.
10. În caz de film nefavorabil se va amîna ploaia.
11. Semnalul sonor al festivalului va fi redactat în culori.
12. Conducerea taberei să-și ia angajamentul că va ploua numai între orele 14—16.
13. Ecranul să fie confecționat din pînză topită.

Secvențe din SECVENȚA nr. 8

Mai sosesc în holul hotelului tinerii actori Mircea Jida și Anca Bejenaru — pereche angajată la Teatrul Nottara, Mirela Gorea de la Teatrul Bulandra cu soțul ei Ion Chelaru de la Naționalul ieșean și Mircea Constantinescu de la Teatrul Giulești.

Îl întreb pe regizorul și operatorul Iosif Demian membru al juriului, înainte de începerea proiecțiilor:

— Spune-mi un cuvînt frumos!

— Pasăre.

— De ce ai spus „pasăre"?

— Mai devreme povestea Sabin Bălașa de păsările exotice întîlnite în Elveția.

— Păsări exotice în Elveția?

— La un îmblînzitor de șerpi.

— Ce căuta acolo?

— Era tot pictor în timpul liber. Asta după ce ne-a povestit cum era-n Suedia.

Ca să vezi, domnule, despre ce se discută-n juriu înainte de proiecție, fiindcă și Sabin Balașa e membru în juriu și trece prin hol zîmbitor, senin, firesc.

George Mihăiță este prezentatorul festivalului. Arborînd zîmbetul lui, aparent inconștient, care i-a adus celebritatea, se dovedește și spiritual nu numai antrenant, iar la sfîrșitul prezentării recita o poezie de Nichita Stănescu.

Trebuie spus că George Mihăiță purta o cămașă neagră de mafiot, fără cravată și un costum alb.

Mai ies din cînd în cînd în hol. Îl văd pe Szilágyi, tot cu Pop împreună. Îl întreb pe Szilágyi:

— De fapt, la voi în animație există cascadori?

— Frumoasă întrebare... totuși,ai să rîzi dar există și la noi cascadori! Cel puțin pînă în faza în care se aprobă scenariul.

Și mi-l arată pe Grigore Traian Pop, cu aerul lui mereu pus pe glumă, dar pe a cărui față se citește mereu și nesperat o cumplită bunătate.

— Uite, el e cascadorul-șef!

Și-ntr-adevăr, Grigore Traian Pop fiind redactor, are pîinea și cuțitul și o-mparte realizatorilor cu dărnicie.

Între timp mă uit prin hol cine are cele mai expresive mustăți. Alegera e ușoară. Rămîn în finală doi: Gheorghe Marian de la TV cu mustața neagră deși părul e alb și Dan Dumitrescu de la „Scînteia tineretului", cu o mustață specific franțuzească și pișicheră în același tip. Îi urmează îndeaproape un alt ziarist: George Stanca, cu o mustață neagră ca negrul de fum, deși cu fața foarte albă în ciuda dragostei lui firești și normale pentru soarele Costineștilor.

Mă uit la toaletele feminine. Se poartă șalvarii scurți, așa numiții „șalvari Mozart", dacă vă puteți închipui.

Vine lîngă mine tînărul Vița

Viața lui Vița și florile lui Pop și Szilagyi

Vița a venit de la Baia Mare. Pînă să ajungă student la IATC a încercat o groază de meserii. Are o biografie ca de scriitor american. A fost și cineclubist. A fost mai mult timp șofer. Lua cîte un om de pe șosea și-l ruga să-i povestească viața. Și Viță băga totul la cap. Acum își iubește foarte mult profesorul: pe Geo Saizescu, îl laudă că le lasă multă libertate de creație studenților. Îl laudă și pe rector, pe Octavian Cotescu și-ntr-adevăr, observ și eu, de cînd e Cotescu rector studenții se pot întrece și în competiții din afara institutului, unii din ei merg chiar la competiții internaționale profesioniste — cum a fost și festivalul de filme documentare de la Leipzig, unde a fost și Virgil Viță. Delatfel, sfîrșitul de stagiune studențesc al absolvenților a ieșit anul acesta din institut și s-a desfășurat pe scena primitoare de la Bulandra, iar studenții operatori, chiar din anul I, expun la Salonul de artă fotografică de pe Brezoianu.

— Afară de șofer ce-ai mai fost? Îl întreb în continuare pe Viță.

— Am fot și planorist și funcționar.

Mă-ntrerupe cineva, îmi comunică un fapt de senzație: la comandamentul festivalului Zoltán Szilágyi a făcut 50 de flotări.

Auzind aceasta, lui Grigore Traian Pop i se urcă sîngele-n obraji și-ncepe acolo, chiar lîngă noi, să facă și el o grămadă de flori.

— Potolește-te, îi spun, nu e încă momentul.

Grigore Traian Pop se ridică, îmi zîmbește batjocoritor și se-ndreaptă sfidător spre restaurant. Acolo-l așteptau Alexa Visarion cu soția, Dan Dumitrescu, George Stanca și bineînțeles, nelipsitul lup de mare cu barba neagră Nic Ulieriu.

Dimineața pe plajă sau „vița" lui Tarkovski (și Bunuel)": o pisică neagră

E 30 iulie. Bate vîntul. Soarele strălucește, dar marea e agitată. A fost arborat steagul albastru, nu e voie de intrat în mare. Băieții de la „salvamar" se agită pe plajă. Vorbesc și la megafon :

— Vă rugăm să nu intrați în apă sub nici-o formă. E hulă !

Pe terasa radio-vacanței se pregătește întîlnirea cu publicul de la ora 10. Mai întîi Bujor T. Rîpeanu anunță situația din topul publicului, după trierea celor circa 500 de formulare primite. La lung-metraje „Liniștea din adîncuri" se menține înaintea „Învingătorul"-ului și la ansamblu și la regie și la scenariu și la muzică. La actori însă (senzație !) Marian Culineac (cu 23 de puncte) îl întrece pe George Motoi (cu 15 puncte) și Tora Vasilescu (cu 21 puncte) pe Gina Patrichi (cu 18 puncte). La filme documentare „Bătrînii" lui Ion Visu cu 2,65 devansează „Stop-cadru pentru eternitate" al Luizei Ciolac, care are 2,05. La filmele IATC-iștilor continuă să conducă documentarul „Muzeul Curtea Veche" cu 2,05 față de „Ritmurile Bucureștilor" cu 2,01 și „Seară de taină" al lui Viță cu numai 1,91.

Începe discuția de pe plajă. O studentă la medicină în anul VI de la Timișoara îl întreabă pe Virgil Viță dacă e superstițios. Îi spune că în filmul lui, doar o pisică neagră lipsea. În final, studenții de la IATC îi oferă interlocutoarei un premiu special pentru cea mai insidioasă întrebare.

Se spune că Iosif Demian e în timpul acesta la tenis, și joacă asiduu contra lui George Mihăiță.

În cadrul discuțiilor Viță declară :

— Îmi plac oamenii simpli, oamenii banali, tuturor li se pot întîmpla lucruri ciudate.

Eugenia Vodă, cronicăreasă tînără și blondă de la revista „Cinema" citează deodată pe Vittorio de Sica : „Un regizor bun poate să facă să joace și un sac de cartofi". Precizează totodată că nu s-a referit desigur la Marian Culineac, care se foiește pe scaun neliniștit. Culineac povestește apoi cum s-a întîmplat de a fost selecționat pentru acest rol, cum au venit în sala de antrenament Mărăscu, Ducaru și ceilalți, cum el nu vroia să-i bage în seamă, dar pînă la urmă a fost ales și în concurența cu actorii profesioniști. S-ar putea spune, desigur : „Marian Culineac amator pînă la capăt" !

Cineva îl întreabă pe Viță dacă-i place Bunuel.

El răspunde :

— Colegii mei fac glume despre mine că semăn cu Bunuel și Tarkovski. Recunosc că îmi place ideea !

Mai mulți vorbitori se-ntreabă de ce nu se mai fac mai multe comedii, mai ales insistă asupra acestei chestiuni un tînăr cercetător în domeniul nuclear, care ar dori o mare comedie în rolul principal cu Jean Constantin — Africanul !

Am uitat să relatez cîteva flash-uri de aseară. A fost văzut în holul hotelului Ovidiu Iuliu Moldovan îmbrăcat ca un *guerillero*. L-am întîlnit și pe George Mihăiță. Îl rog să-mi spună un cuvînt serios :

— Ura ! îmi răspunde el.

Îl întreb și pe operatorul Gheorghe Marian un cuvînt serios.

— Prob ! îmi răspunde el.

— Adică... ? !

— Adică, se explică Marian, vinul prob te ferește de microb !

— Sau te scutește de microb, dacă nu te face zob ! îl completez eu, ca-ntotdeauna foarte pios, și astfel îl aprob, făcîndu-l zob ! .

1. *Patru pentru infern sau trei mușchetari și-o fată, de la stînga la dreapta : bonomul Alexa Visarion, frenetica Ioana Pavelescu, masca unui suflet sau Alexandru Tatos și Ovidiu Iuliu Moldovan, care știe întotdeauna chiar mai mult decît trebuie*

Seara „Temei 13“, dar de fapt Florin Venturiano — Woyzzeck și David Reu neactorul

E tot 30 iulie, seara. În fine, e vreme frumoasă. Teatrul de vară e arhiplin. Mihăiță apare în fața publicului, e acum fără haină, cu bluză albă și pantaloni negri. Prezintă pe realizatorii filmelor ce vor fi văzute. Lipsește Cornel Diaconu, realizatorul „Temei 13 : Bătrînețe“, nu e prezent nici David Reu, autorul documentarului „Opt zile în cosmos“, dar sînt de față regizorul cu barbă Constantin Păun, autorul scurt-metrajului artistic „Clipele dinaintea singurătății“, studentul de la IATC Adrian Munteanu cu filmul „Poem pentru viață“ și „Echipajul pentru Singapore“ avînd la timonă pe regizorul Nicu Stan, înconjurat de mateloții săi: Victor Rebengiuc, într-un splendid complet safari, tot un complet safari are și Nicu Stan, Mariana Mihuț cu o splendidă rochie de catifea neagră, cu dantelă aplicată la poale și cu bolero, protagonistul filmului Gheorghe Cozorici — cu cămașă de *white jeans* și în fine concurentul lui din film Florin Zamfirescu, în costum bleumarin și fără cravată. Rebengiuc și Cozorici poartă ochelari.

Peste vreo două zile, am stat puțin de vorbă cu Florin Zamfirescu.

Îi zic :

— Mi-aduc aminte cînd filmam împreună cu tine pe un șantier (în „Muntele ascuns“) și cum cei de la cantină nu credeau în ruptul capului că ești actor. Cum poți să fii atît de spontan, de natural ?

— Mi se mai întîmplă și astăzi, destul de des figura asta, dar stai să iasă și partea a doua a serialului („Lumini și umbre“) și ai să vezi... Cît despre spontaneitate, mi-ar folosi cel mai mult acum la acest interviu...

— A... deci îți dau un interviu... eu nici nu știam, cu atît mai bine... Deci : de ce te-ai făcut actor ? Dacă nu s-ar fi putut să fii actor ce-ai fi devenit ?

— M-am făcut „actor“ fiindcă așa a vrut mama, dar dacă nu s-ar fi putut, mă făceam sigur „artist“.

— Cîțiva actori au început să devină scenariști de film : Draga Olteanu, Dumitru Furdui. Alții scriu cu succes piese de teatru: Paul Ioachim și iar Dumitru Furdui și așa mai departe. Pe tine nu te tentează vreo ocupație intelectuală ?

— Nu mă mai împingeți spre alte bărci, ce naiba ! v-ați vorbit cu toții ? De fapt, mă interesează foarte mult salahoria interpretului.

Ce ciudat cuvînt : salahor ! Sau : salahorie ! Proveniența este turcească și înseamnă de fapt în limba de origină „capul grajdului“. Vorba însemna întîi o demnitate militară (comis) — străină și pămînteană, apoi pe subalternii săi și abia la urmă țăranii scutelnici care îngrijeau meremetul forturilor și abia în cele din urmă pe lucrătorii de la ziduri.

Deci, cinstite comise Florin, inegalabil interpret al lui Rică Venturiano și a lui Woyzzeck și al altora, deci cinstite salahor Florin, putînd juca pînă la confundare pe omul simplu, egal cu el însuși, un băiat înalt, slab, serios și cu o firească nebunie în ochi, ce mai faci ?

Îmi pare rău, dar trebuie să trec și la alții. Deci, sîntem pe 30 iulie, seară frumoasă de vară și încep filmele.

Întîi se dă filmul lui David Reu „Opt zile în cosmos“ despre zborul primului cosmonaut român : Dumitru Dorin Prunariu.

Îl întîlnesc peste cîteva zile pe David Reu pe plaja din Schitu, are mîna dreaptă în ghips. Îl întreb :

— Filme artistice, filme artistice, filme documentare, documentare. Pe cînd și un film de animație ? Nu doriți să deveniți și actor ? Ca Sergiu Nicolaescu, Daneliuc și iată foarte recent Alexandru Tatos...

— Nu mi-e greu să-mi închipui că Sergiu l-ar concura și pe Gopo la animație, dar mi se pare că pentru asta trebuie să știi să desenezi. Nu e de ajuns să fii frumos. Neavînd nici una din aceste calități, nu mă gîndesc să-l concurez nici pe Sergiu, nici pe Gopo. În documentar m-a interesat evenimentul care cristalizează personalitatea umană, făcînd-o să se manifeste bine conturat și plenar. În filmul de ficțiune mă preocupă atitudinea socială și cred că e un teren pe care avem mulți combatanți. Asta e și bine, dar și greu. Avem o realitate foarte interesantă și o materie primă actoricească de excepție. Mi se pare că și în regie stăm bine. Cred că avem necazuri în scrierea și finalizarea scrisului pentru filmare.

— Dacă Prunariu v-ar fi invitat, bineînțeles în limita locurilor disponibile, ați fi acceptat un loc într-o nacelă cosmică și dacă da, pentru cît timp ?

— Puțini știu că grosimea tablei care-i desparte pe cosmonauți de vidul cosmic este de 1,5 mm. Restul sînt învelișuri care se uzează în diferite straturi ale atmosferei. Într-o așa o cratiță-minune nu m-aș fi urcat, oricît este dorința mea de afirmare și-n acest domeniu al documentarului. Am preferat să stabilesc cu Dumitru Dorin Prunariu înainte de zbor (ne-am întîlnit la centrul de pregătire al cosmonauților „Iurii Gagarin“, de lîngă Moscova), să stabilim ce anume din comportamentul său de cosmonaut ar fi interesant să filmez pentru public. De aici evoluția sa unduitoare în fața aparatului și micile glume cu obiectele care plutesc în stare de imponderabilitate, acțiuni cu care nu s-a mai îndeletnicit niciun membru al vreunui echipaj de pînă acum. M-au impresionat lacrimile din ochii membrilor echipajului de bază, gest neprevăzut nici în scenariul nostru, nici în documentația de bord. Cred că

Radu Zamfirescu, realizatorul coloanei sonore, a fost inspirat introducînd *Oda bucuriei* a lui Beethoven pe aceste pasaje.

— Ați avut prilejul să cunoașteți și să lucrați cu un erou ca Prunariu, ce fel de om e, cum vi s-a părut ?

— Cu ani în urmă, răscolind prin arhiva studioului Sahia, am găsit între resturile filmului „Minitehnicus“, realizat de Pompiliu Gîlmeanu în 1970, cîteva imagini cu activitatea cercului „Mesagerii cosmosului“ din Brașov, care în vremea aceea luaseră premiul pentru lansarea de mini-rachete. Între acești adolescenți l-am întîlnit pe Dumitru Dorin Prunariu. Am urmărit aceste materiale și evoluția sa din ultimii ani cu convingerea că acest tînăr și nu altul, va deveni primul nostru cosmonaut. Am realizat un film documentar, nu cel pe care l-ați văzut aici, intitulat „Primele trepte ale rachetei“, în care am arătat că primele trepte ale rachetei cu care Dorin a zburat în cosmos, au fost făurite încă din anii copilăriei și a unei adolescențe foarte serios trăite. Mi se par foarte utile filmele care propun modele de viață pentru copii și tineret.

În fine „Tema 13“

Filmul artistic de 20 de minute al lui Cornel Diaconu „Tema 13 : Bătrînețea“ a căzut ca o bombă în festival. Un film incredibil de frumos, de bine făcut, cu un subiect foarte dezinvolt. Iată-l pe scurt. La IATC, într-o sală de clasă, studenții de la operatorie din anul I sînt somați să-și realizeze urgent temele din fotografie. Unul din ei are tema 13 : *Bătrînețea*. Aleargă pe stradă, caută. Între o grămadă de bătrîni foarte interesanți, găsește un bătrîn super-interesant. Mă gîndesc la „Fragii sălbatici“, dar nu la bătrînul doctor din acel film (interpretat de marele Victor Sjöstrom), ci la fiul lui (din film), care va arăta cam așa la bătrînețe, ca în filmul lui Cornel Diaconu. În fine, studentul găsește și un balcon, pe o fațadă de casă foarte expresivă și un cîine. Vrea să fotografieze bătrînul și cîinele în frumosul balcon. Aici începe însă drama, dar și comedia. Locatarii nu sînt de acord să permită studentului folosirea balconului lor. De aici, încurcătură și tristeți, lașități, birocratisme și un cuplu de zile mari în rolurile stăpînilor casei : inegalabilul Octavian Cotescu și Nina Filimon, o actriță care pare o adevărată Anna Magnani autohtonă. În rolul tînărului operator, un tînăr misterios, un romantic aparte și un realist cu personalitate, în viața de toate zilele chiar operator de film. Din păcate nu-i rețin numele.

Dar filmul nu poate fi povestit, naturalețea și modul energic al montajului și ale efectelor spectaculoase ale imaginii, tot organismul filmului, pentru că e într-adevăr un film și parcă o ființă cu legile ei, un organism, are ceva inconfundabil, o notă aparte, care marchează cu strălucire debutul lui Cornel Diaconu, din păcate absent de la Costinești fiind prea ocupat cu foarte apropiata intrare în filmări a lung-metrajului „Escapada“, după scenariul lui Mircea Radu Iacoban.

Celălalt scurt-metraj artistic de debut, semnat de regizorul Constantin Păun și scenaristul Aristide Butunoiu, a început promițător, dovedind grija pentru detaliu a autorilor și finețea cu care chiar aparatul de filmat poate intra în sufletul unor oameni. Tema iarăși a fost generoasă : durerea unei perechi de bătrîni care-și așteaptă fiul (de fapt un băiat înfiat), ajuns om destul de important, dar care neglijează să mai revină. Către sfîrșit filmul a scăzut însă în intensitate, sărind și într-o secvență de retrospectivă care nu era prea la îndemîna regizorului.

Corectă a fost și producția IATC : „Poem pentru viață“, urmărind creația graficianului Nicolae Săftoiu, semnătura imaginilor aparținînd studentului în anul III Adrian Munteanu.

Filmul „Un echipaj pentru Singapore“, lung-metraj care a constituit debutul în regie a unui mare operator, Nicu Stan, a apărut schematic și destul de vetust, deși interpretarea lui Florin Zamfirescu, Gheorghe Cozorici și Mariana Mihuț a fost de zile mari. Totuși, un film în care marea trona și pe lîngă ea marinarii, aceste personaje care priveau chiar și de pe ecran marea care era aici peste tot.

31 iulie, dimineața la ora 10 sau berea lui Rebengiuc

Acum au început pe terasa din fața studioului obișnuitele discuții cu publicul. Sînt prezenți Constantin Păun și din echipajul pentru Singapore: Nicu Stan, Victor Rebengiuc și Florin Zamfirescu. Dezbaterile sînt conduse de Ileana Dănălache de la „Viața studențească".

Cu cîteva minute înainte B. T. Râpeanu a anunțat top-ul publicului. Situația indică deocamdată supremația „Liniștii din adîncuri" al Malvinei Urșianu cam pe toată linia: regie, imagine, muzică și total. La scenariu însă „Un echipaj pentru Singapore" a trecut în frunte, ca și la actori, unde Mariana Mihuț cu 26 de puncte o întrece pe Tora Vasilescu (21), iar Gheorghe Cozorici cu 55 de puncte îl lasă mult în urmă pe Marian Culineac (23) intrînd în top și Florin Zamfirescu (cu 12 puncte). La scurt-metraje continuă să conducă „Bătrînii", talonat acum de „Opt zile în cosmos", iar la filmele IATC „Muzeul Curtea Veche", se menține de asemenea, în timp ce filmul de aseară „Poem pentru viață" a realizat cel mai slab punctaj (1,77).

Dar să urmărim discuțiile. Un spectator se laudă că a stat aseară lîngă Cozorici și i-a urmărit reacțiile. Întreabă apoi ceva pe Zamfirache (rectifică: Zamfirescu). În timp ce notez vine la mine la masă George Mihăiță și-mi spune:

— Și tu notezi, nebunule, că de-asta am venit și eu!

Mihăiță a venit să noteze din discuții, pentru a le folosi în comparajul de diseară. El poartă pe pieptul gol și bronzat o vestă de ginși și bea o bere blondă stas 4230—77. TERMEN DE GARANȚIE: e șters. Vine o tînără în costum albastru și-i cere un autograf pe o poză făcută de cineva din familie, probabil, cu ea copilul și Mihăiță. Poză color. Mihăiță dă autograful și spune politicos:

— Săru'mîna

deși are mereu pe față zîmbetul acela perfid care l-a consacrat.

Soarele bate tare. Nicu Stan vorbește despre flota noastră comercială, apropo de filmul său, desigur și mulțumește pentru sprijinul dat de Ministerul Transporturilor. „Toți vrem să facem filme foarte bune" completează Nicu Stan „și dacă se poate chiar comedii". O fată cu o scufiță roșie: „E greu să te adresezi unui actor care a intrat în istoria cinematografului nostru..." Și întreabă pe Victor Rebengiuc o grămadă de lucruri: cum a evoluat, cum își vede evoluția, care e contribuția actorului în film și tot felul de insidii care caută să evite generalitățile. Cu vocea sa baritonală, Victor Rebengiuc se plînge că la film nu are posibilitatea să repete suficient, că nu are același control asupra rolului ca în teatru.

Trebuie să notez că el și Nicu Stan au tricouri albe, Florin Zamfirescu are un tricou de marinar și ochelari de soare. Constantin

Secvență din SECVENȚA nr. 4

Păun are barbă. Blondă, cu pălăriuța albă, cu ochelari de soare și o rochie diafană roz-bombon, Ileana Dănălache, oficiază-n mijlocul lor, incită publicul, împarte glume și oferă cu seriozitate microfonul vedetelor din jurul ei.

Rebengiuc afirmă că rolurile lui preferate sînt Apostol Bologa din „Pădurea spînzuraților" și rolul titular din „Tănase Scatiu". Se plînge apoi că nu și-a putut aduce mașina pînă la hotel și deși organizatorii s-au oferit să-l ajute la geamantane a preferat să și le ducă singur.

Ileana Dănălache îl întreabă pe Dorel Vișan, care a apărut între timp, cum se simte ca jurat. „Foarte multe fete frumoase anul acesta la Costinești", afirmă el, „dar nu pot să dezvălui părerile mele de jurat". Un student la fizică întreabă pe Nicu Stan de ce vasele din film nu se numesc „Omega" (cel care s-a scufundat) și „Alfa" (cel pe care se desfășoară acțiunea). Și întreabă de ce Florin Zamfirescu a venit în tricou de marinar la discuție, „în continuarea rolului din film?" Eugen Stănescu din Craiova intervine din nou (intervenise și ieri) și mai ia cuvîntul un profesor de fizică adresînd critici asupra tehnicii folosirii machetelor și a unor efecte din „Singapore". Apoi mai pune probleme de meteorologie, asupra verosimilității luptei vasului cu ciclonul. Susține apoi că Florin Zamfirescu a trecut cam brusc între personajele pozitive, la sfîrșitul filmului. Profesorul mai critică apoi limbajul prețios prezent în dialoguri. Destul de iritat, Nicu Stan dă detalii precise asupra manevrelor posibile ale vasului în situația dată și vorbește de așa numita „întoarcere pe fusul elicei" de 180° în timp de 4 secunde, pe coama valului. Apoi explică de ce personajul lui Zamfirescu: căpitanul Mărgineanu n-a fost de fapt niciodată un om rău, iar replica din final: „Îmi pare rău, îmi pare sincer rău", e o tușă fină indicînd înțelegerea de către personaj a sufletului superiorului său. Totodată, Nicu Stan vorbește de o posibilă continuare a filmului, care s-ar putea numi „Întoarcerea lui Mărgineanu" (nu a lui Vodă Lăpușneanu!)

Florin Suciu, student la Electrotehnică în anul V în București pune întrebări cam tuturor celor prezenți. Victor Rebengiuc răspunde aproape de rolul lui Mihai Viteazul din filmul „Buzduganul cu șapte peceți“ că așa cum a fost scris personajul a fost văduvit de personalitate, vorbea parcă din articole de ziar și părea din punct de vedere ideologic la fel de bine pregătit ca un absolvent al Academiei „Ștefan Gheorghiu“.

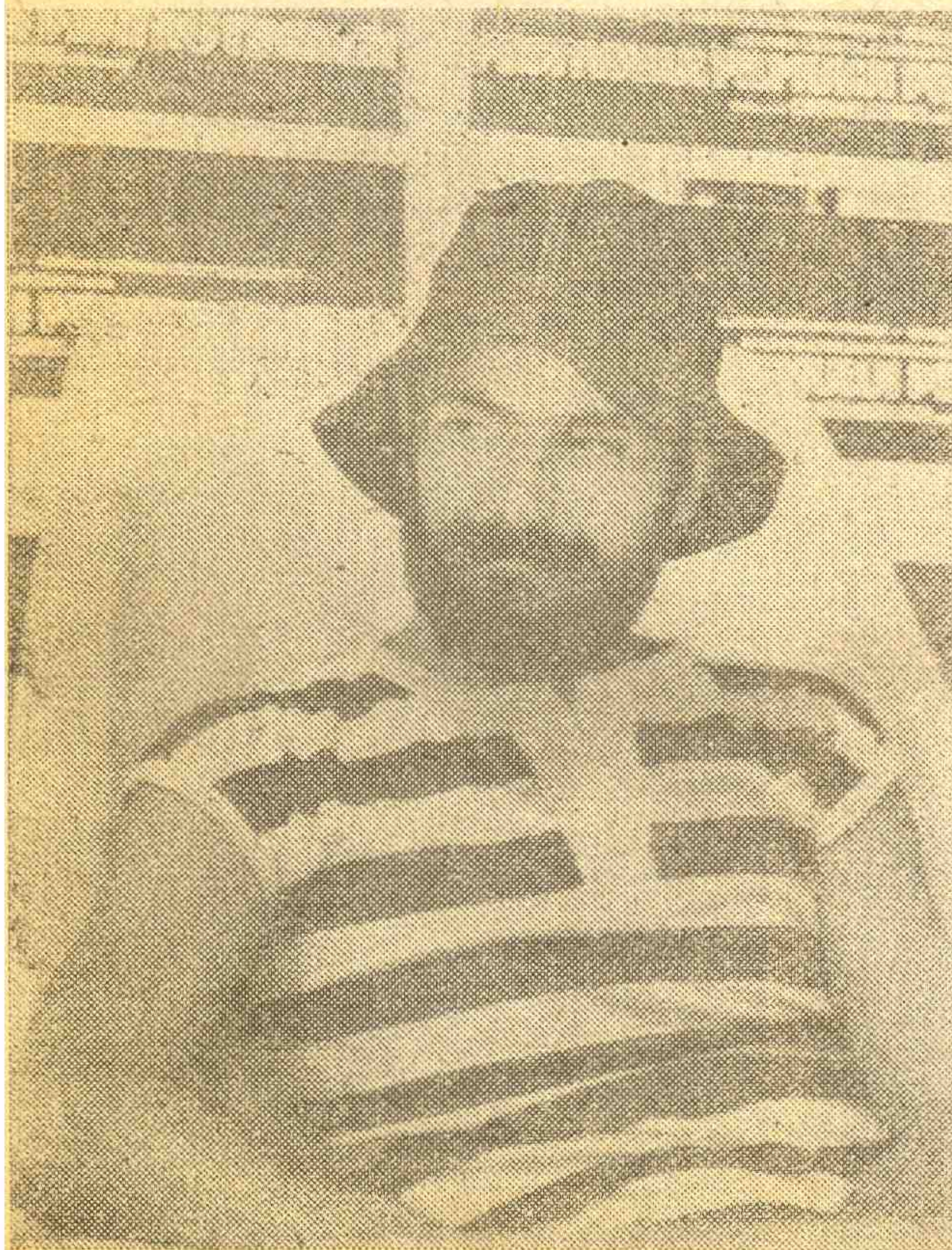
Despre comedie sînt întrebați Dorel Vișan, Florin Zamfirescu și Nicu Stan. „Să se rîdă bine, dar să se-nțeleagă ceva“, opinează Dorel Vișan, iar Florin se arată gata să joace, chiar alături de Jean Constantin. Nicu Stan își mărturisește dragostea pentru filmele cu Stan și Bran. În ce privește proiectele de viitor, anunță că n-a renunțat totuși la profesiunea lui de operator și va începe în curînd să lucreze la filmul „Dragostea și revoluția“, după romanul lui Dinu Săraru, în regia lui G. Vitanidis, un fel de continuare a „Clipei“.

Din partea cuiva din public Victor Rebengiuc primește o bere. E emoționat și ține cu această ocazie să spulbere mitul că „actorii e plini de bani“ și de aceea toți se așteaptă ca ei să se poarte ca niște nababi și e mulțumit și el actorul cînd primește din partea publicului chiar o bere. Auzind aceasta George Mihăiță aleargă, ia o bere și i-o trimite și el lui Rebengiuc, spre buna dispoziție a tuturor.

Deodată, prin apropiere, trece Sergiu Nicolaescu, într-un slip negru, în picioare cu adidași, cu șosete bleumarin, bronzat, grizonat.

Constantin Păun răspunde că va începe curînd să facă filmul „Melodii la Costinești“, care va fi primul nostru film-rock. Dar nu va fi numai un simplu film muzical. Apropo de filmul „Ultimele clipe ale singurătății“ mărturisește că a pornit nu de la o idee, ci de la o stare și din această cauză a avut probleme. O persoană sentimentală din public îl roagă pe Păun să promită că o să meargă mai departe. Și Păun promite.

Acum, unul din popularii fotografi ai plajei, care umblă peste tot cu un fes în cap, cu un sombrero pe umeri și cu un fel de eșarfă mexicană se-apropie și el de actori și oferă din partea lui Mihăiță sticla de bere lui Rebengiuc, deci abia acum se-ntîmplă aceasta și o mare bună dispoziție se creează din cauza gestului, dar și a acestui simpatic personaj pe care Ileana Dănălache îl gratulează cu o frumoasă și lungă poreclă : *El Condor Mexicano Pasa !*

2. *Ochiul de pisică al operatorului Vlad Păunescu, combinat cu mușchii lui de tigru și barba lui de bărbat*

Secvențe din SECVENȚA nr. 3

Ghișeul „I“

■ LIZICA TAILOR — Regretați că Ovidiu Iuliu Moldovan nu v-a salvat și pe dvs. de la înec ? Mai insistați prin golf în zona Sud-Sud-Est între orele 18—20.00.

■ ANTI CAZANIA. Ne acuzați degeaba. Ploaia de ieri nu a fost regizată de **Secvența** ci de o publicație de mai mică circulație: Providența.

■ I. N. GENUA. Ne acuzați că am sărit un pic peste cal vizavi de viitoarea dvs. fostă șefă Catrinel, uitînd că Secvența e făcută să **sară de tot** peste cal chiar și cînd acesta ne lipsește din dotare.

■ SUPLI MENTA. Ion Cristoiu este într-adevăr șeful Secvenței dar nu din asta trăiește.

Ceva mai tîrziu pe plajă și-n sufletul unor artiști

Intru-n apă. E teribilă ! Acolo e și Alexa Visarion cu soția. Îl întreb dacă a citit în „Secvența" că l-am făcut geniu. Spune că încă n-a citit „Secvența". Îi spun să citească și ca să provoc încredere, mă autocitez. Nu știu dacă e încîntat. În orice caz, apa e minunată. Și-n toate aceste zile, chiar dacă a plouat de vreo două ori, lumea a avut noroc.

Mă-ntorc pe plajă. M-așez lîngă Vali Ducaru. Lîngă el e cascadorul Nichi Dide. Pe plajă trece o fată splendidă, blondă mai mult, cu ochii mult mai albaștri decît Marea Neagră. Dar o cunosc ! E Mariana Stark, fata cunoscutului reporter de televiziune. Are un superb costum negru.

Altă fată, Mira, monteuză la studioul Sahia, s-a rănit la un picior. O fi mușcat-o un pește.

Dar vorbeam de Alexa Visarion. Mi s-a părut în colțul buzelor sale unul din zîmbetele caracteristice ale fastivalului. Lîngă zîmbetul galben al lui Nicolaescu, inocența sarcastică, tot prin zîmbet, a lui George Mihăiță și aerul și zîmbetul roz al lui Dumitru Fernoagă, zîmbetul de geniu al lui Alexa Visarion.

Totuși, un zîmbet echivoc, un zîmbet dramatic și amar. un zîmbet cerebral aș spune.

Și abordîndu-l pe Alexa în chestiunea genialității, îmi iau o mutră foarte serioasă.

— Vă considerați în intimitatea dumneavoastră un geniu ?

— Nu... cred însă că *trebuie* să mă mărturisesc oamenilor. Am nevoie de conștiința lor pentru a o fortifica pe a mea.

— Apropo de „Înghițitorul de săbii", oare cîte săbii ați înghițit de dragul profesiunii dumneavoastră de regizori și cîte mai aveți de gînd să înghițiți ?

— Am optat pentru „înghițirea săbiilor", încercînd să mă vindec de boala de care sufăr. Lupta nu e pentru săbiile pe care singur le înghit, ci pentru *baioneta* care îți este arătată. Baionete nu vreau și nu pot ! A înghiți săbiile tale înseamnă a-ți face responsabil meseria.

(Pentru cine nu a văzut filmul lui Visarion „Înghițitorul de săbii" cele spuse mai sus par neclare. Nu vreau, în același timp, să povestesc filmul, totuși va trebui să atragem atenția că profesiunea unui înghițitor de săbii este de o enormă finețe și depășirea doar cu cîțiva milimetri a dimensiunilor săbiilor de înghițit și a căror traiectorie exersată de zile și luni și ani poate fi fatală mînuitorului acestor periculoase arme. Iar o baionetă e de multe ori mai lată decît o sabie specială de circ).

Îl întreb apoi, fiindcă e și Florin Zamfirescu lîngă noi și cu Valeria Sitaru, soția lui, o fată foarte frumoasă, extrem de tăcută, interpretă de mare căldură și abilă discreție în „Semnul șarpelui".

Deci, îl întreb, în acest context, pe Alexa Visarion :

— După Florin Zamfirescu, care este cel mai mare actor, cu care ați colaborat ?

Alexa Visarion se apucă atunci și scrie. Și-mi dă foaia :

— *Actorii* — *Actorii* — Actorii.

Mărturisesc că nu prea am înțeles ce-a vrut să spună și îi dau Valeriei Sitaru să-mi răspundă la întrebările pregătite mai de mult.

Caut să mă remarc și eu prin aceste întrebări :

— În „Semnul șarpelui" personajul interpretat, foarte prezent în film, tace totuși destul de mult. Cînd te văd alături de soțul tău, Florin Zamfirescu, ești foarte rezervată, foarte gînditoare, foarte tăcută. E peste tot o mască, un rol sau e firea sau conjunctura ?

— Frica.

— De curînd știu că ai reușit la concursul Teatrului Giulești. Un teatru în care concurența e foarte mare, nu mai vorbesc de orașul în care se află Teatrul Giulești. Cu ce fel de roluri crezi că te vei remarca ?

— Cele mai mari roluri.

— Ochii tăi de un albastru amețitor, ca o-nserare calmă... de un albastru de cerneală aproape vînătă, produc derută. Cărui personaj din literatură, să zicem, i s-ar potrivi acești ochi cu totul deosebiți, această figură a ta. în care predomină o tăcere intens dramatică ?

— De la Eschil la Shakespeare, de la Cehov la Ibsen, tinerele eroine au cred nevoie și de figura mea... și mai ales de sufletul meu.

Oftez și mă declar de-acord și privind-o-n ochi încerc s-o privesc în suflet. Bineînțeles că nu reușesc.

3. *„Nu filmăm să ne-amuzăm ? Nu-i așa ? Ah... unde-i vara de-astă vară ?* ***Sufletul e săgetat, zdrobit...***

Seara eroului din golf sau salvatorul nemascat

Seara de 31 iulie. La teatrul de vară.

Plin de lume. E ora 20,30. Apar încet, încet, membrii juriului, deşi mai e o jumătate de oră pînă la începere. Apare Mihai Ungheanu, mereu serios, într-un safari bleu, apare Sabin Bălaşa cu un safari gri, care se asortează cu părul grizonat, apare Demian cu soţia şi Demian are o ţinută foarte sportivă, pare un antrenor de ciclism. Îi mai văd şi pe alţii, care nu sînt în juriu : Florin Zamfirescu poartă o haină kaki, Grid Modorcea — scriitor şi producător delegat la casa de filme nr. 3 e cu o cămaşă cadrilată, iar la femei se poartă pur şi simplu în nebunie o bentiţă, o sforicică sau un şiret peste frunte, are şi Ioana Pavelescu şi Mariana Stark şi mai tîrziu şi alte reprezentante ale sexului slab, ca regizoarea Luiza Ciolac, o tînără blondă cu ochi albaştri şi bineînţeles cu jacheţică bleu.

În seara aceasta un pulovăr bleu are şi Sergiu Nicolaescu, Mariana Mihuţ are un şal negru, iar Horia Pătraşcu poartă nelipsita cămaşă cu mînecă scurtă.

Condusă de Mihăiţă, începe pe scenă defilarea actorilor şi realizatorilor filmelor de astă seară : Ovidiu Iuliu Moldovan, Felicia Cernăianu, Valeria Sitaru, Zoltan Szilagyi, Mircea Diaconu, Călin Ghibu, Dorel Vişan, Corneliu Dan Gelep, Dorin Mircea Doroftei, Dragoş Sireteanu.

Filmul Feliciei Cernăianu „Ce facem pentru ei ?" a fost un film dur, îngrijorător, despre delincvenţa juvenilă, un film care priveşte cu multă seriozitate şi atenţie în lumea celor ce au apucat pe drumuri greşite, un film interesant, făcut cu o mînă precisă, sigură. În afară de concurs a fost prezentat filmul de animaţie „Nordul gordian" al lui Zoltan Szilagyi, premiat nu numai la Costineşti acum 2 ani, dar şi la Oberhausen, Zagreb, Chicago, Bilbao şi Espinhto. Dealtfel, Szilagyi a cîştigat şi anul trecut la Costineşti, cu „Arena". Anul acesta avea să nu se acorde premiul pentru filme de animaţie, ceea ce a-nsemnat tot un fel de victorie a lui Szilagyi.

Între filmele de la IATC, un film remarcabil : „Lina", după Agîrbiceanu, regizat de Dorin Mircea Doroftei şi filmat de Dragoş Sireteanu. Imaginea lui Sireteanu, cel puţin, este o desfăşurare de personalitate şi talent care-ar fi meritat cel puţin o menţiune în acest festival. În ce priveşte scenariul şi realizarea regizorală, dacă se simt nişte reale calităţi şi o tensiune de creaţie pe potrivă, în schimb o oarecare dezordine pare a sta la baza filmului, suferind de incoerenţe, dar de multe ori un film făcut în condiţiile institutului trebuie considerat şi în funcţie de dependenţele puternice ale celui în cauză, de natură şi obiectivă dar şi subiectivă.

În fine, „Semnul şarpelui" : Ovidiu Iuliu Moldovan şi Leopoldina Bălănuţă pulverizează în topul publicului pe colegii lor. Leopoldina Bălănuţă cu 172 puncte (faţă de 26 ale Marianei Mihuţ) şi Ovidiu Iuliu Moldovan cu 138 puncte (faţă de 55 ale lui Gh. Cozorici) iau conducerea cu autoritate în topul publicului, unde intră puternic şi Mircea Diaconu, avînd deocamdată 53 de puncte şi ocupînd poziţia a treia.

Filmul, realizat de Mircea Veroiu (regia) şi Mircea Micu (scenariul) e o poveste din anii celui de-al doilea război mondial şi de puţin după, dintr-un sat bănăţean. O galerie complexă de personaje străbate filmul, detaşîndu-se figura unui cavaler rătăcitor, de factură aproape romantică interpretat de Ovidiu Iuliu Moldovan, o negustoreasă care e în primul rînd mamă, interpretată de Leopoldina Bălănuţă, un primar al vremurilor noi de după război, jucat de Mircea Diaconu, o noră şi o soţie enigmatică, jucată de Valeria Sitaru, „negativii" jucaţi de Ion Vîlcu, Dorel Vişan şi Costel Constantin, o femeie de moravuri discutabile formulată de Dorina Lazăr şi mulţi, mulţi alţii.

3 bis. *Evenimentul se pare că s-ar fi petrecut, dar, de fapt cea salvată a fost... Adriana Şchiopu.*

În „Secvenţa" nr. 4, apărută în seara aceea, Florin Zamfirescu dezvăluie că personajul lui din „Lumini şi umbre" va deveni un mare poet proletaretist. Ovidiu Iuliu Moldovan povesteşte cum a salvat o fată de la înec în golful din Schitu, tînăra de 21 de ani Monica Pop din Satu Mare, cu numai două zile înainte de începerea festivalului. Pe pagina întîi, Marius Moraru, cu o splendidă şapcă albă priveşte cu o seriozitate specifică în ochii cititorilor. E dată ca vîlvă a zilei : „Să bacşim stîrpiş-ul !" Ba nu ! Asta era în numărul 5. În numărul 4 pe copertă străluceşte Ioana Pavelescu.

Apropo de Ovidiu Iuliu Moldovan. El a luat premiul de interpretare bărbătească, după o luptă grea cu Mircea Diaconu, venit tare după rolul din „Secvenţe" a lui Tatos. La interpretare feminină a cîştigat Leopoldina Bălănuţă.

Pe plaja de la Schitu, chiar acolo unde a salvat-o pe Monica Pop, Ovidiu Iuliu Moldovan mi-a acordat un interviu.

— Ce-ai simțit cînd toată lumea pe plajă trăia o cumplită vînzoleală și sora Monicăi Pop striga că sora ei se-neacă ?

— Nu mi-am pierdut calmul, mărturisește Ovidiu Iuliu Moldovan. Deodată, însă, parcam simțit ceva și am pornit parcă fără să știu prin mare. Parcă o ață nevăzută mă trăgea într-acolo.

— Și ? Și ?

— Am adus-o la mal, acolo erau mai mulți doctori, mai ales un doctor din Iași a fost extraordinar, ajutat de ceilalți colegi i-au scos întîi apa, i-au făcut respirația artificială. Cu greu, după mult timp, fata și-a revenit. Am transportat-o împreună cu sora ei pînă la mașina mea și am pornit în mare viteză spre spital. Peste vreo două zile fata a reapărut pe plajă cu o plasă mare plină cu sticle de bere.

— Cum te simți, erou și în film și în viață ?

— Să lăsăm asta, prefer să fiu erou în film, e o profesiune mai sigură.

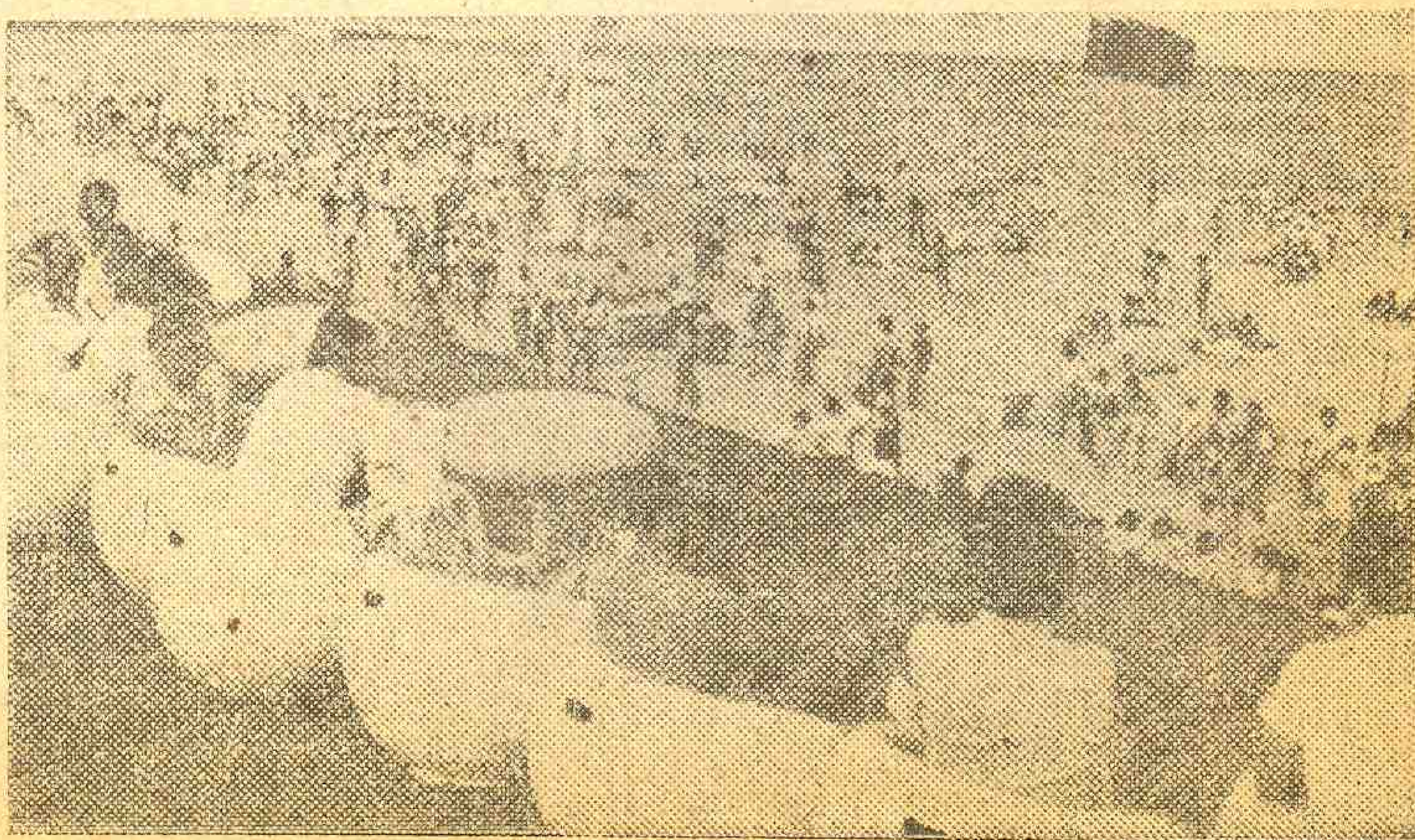
Stînd de vorbă, în jurul nostru plaja din Schitu, plină de vilegiaturiști, de soare, de liniște, de vacanță, ne ținea și eram mîndru să stau lîngă un asemenea erou, deși privirile tuturor femeilor de pe plajă, trebuie să recunosc asta, mă vizau pe mine, nu pe eroul salvator nemascat Ovidiu Iuliu Moldovan. Mă-ntreb de ce și nu pot să-mi răspund, dar asta e situația.

4. Mircea Albulescu veghează în dimineața toridă, deci Alexa Visarion poate să-și ducă-n voie sufletul pe calea...

5. Doi prieteni în ritm de tango : Mircea Diaconu și Marin Moraru se-nfruntă însă de fapt într-un „Skanderbeg" aerian

6. Nu, nu sintem in Tibet, nu sintem pe „acoperișul lumii", sintem la o masă rotundă, deasupra plajei și-i recunoaștem printre alții pe Nic. Ulieriu, cel din stinga și spre mare, pe Iosif Demian cu barbă, pe Dumitru Fernoagă plin de ințelegere, Alexa Visarion, Bujor T. Răpeanu, Pompiliu Gâlmeanu și Vasile Boniaș. Și-n fața tuturor, limpede, de cristal : marea...

Început de august la Costinești pe umerii lui Pița și-ntre pescarii-canoiști Moraru-Păladescu

Prima zi de august.

În timpul filmului „Liniștea picturii" al lui Mirel Ilieșiu, primul film din concurs prezentat în acea seară a-nceput să plouă. Întîi discret. Apoi, din ce în ce mai serios. Nu s-a mai putut sta.

Păcat. Un film despre noblețea trăirii prin artă a unui amator de undeva din fundul Banatului, bolnav de inimă, pe care pictura îl salvează de la disperare. Un băiat tînăr parcă prea înalt, pictează cu fermitate, cu dorința de-a trăi și la-nceput alături de el a fost numai un singur tînăr, un prieten de mare nădejde, un șofer : Lelu. Proiecția filmului se reia la hotel. Ca și filmul de animație al lui Mihai Bădică „Tot sticle", folosind o tehnică mai rară, a animării obiectelor și „Lucian Blaga", un film didactic realizat la IATC de studenții Leonard Hențiu (regie) și Mircea Apetrei (imagine). Filmele acestea au fost de două ori nenorocoase. Pentru că în seara respectivă a plouat și pentru că în aceeași seară a fost văzut și filmul lui Pița „Concurs", un film care făcea mult loc gol în jur. Un alt premiu, cel de imagine, va fi acordat acestui film, laureatul fiind un debutant, un tînăr subțirel, brunet, tot numai nerv, se pare un om plin de ambiție și suflet și îl așteptăm și cu celălalt film al lui Pița care se află acum în lucru „Faleze de nisip", după scenariul lui Bujor Nedelcovici.

În hol, Ovidiu Iuliu Moldovan îl vede pe Vlad Păunescu și-l ia protector și foarte prietenos de umeri și discută animat. Într-un alt colț, un grup de zile mari : Victor Rebengiuc, Mariana Mihuț, Mihai Pălădescu, Sanda Toma (soția lui Pălădescu), Marin Moraru (mereu cu nedespărțita lui șapcă albă) și la grupul acesta de monștri sacri, se raliază foarte repede și Ovidiu Iuliu Moldovan, revenit după discuția cu Vlad Păunescu.

Apare și Dan Pița, în cămașă neagră de mafiot, salutat și îmbrățișat pentru marele succes, care e chiar o emoție fierbinte. Pița trece de la un grup la altul, amețit și fericit.

Într-un grup discută acum Vasile Bonțaș, gazda primitoare a festivalului cu Rebengiuc, Hobana, Vlad Păunescu și Dan Pița. În alt grup îl văd pe Ungheanu și Stere Gulea, la care se raliază apoi și Modest Morariu, redactorul-șef al editurii Meridiane.

A doua zi, la masă, stau mai mult de vorbă cu Mirel Ilieșiu despre pictorul acela ciudat din Ghilad (Timiș), îi aflu și numele (Viorel Cristea), aflu că are 28 de ani. A treia zi pe plaja din Schitu stau cu Ovidiu Iuliu. Trece Pălădescu cu o undiță uriașă.

— Ce faci, ai dat la chefali ? îl întreabă Ovidiu Iuliu.

— Nu sînt, azi nu sînt, răspunde Pălădescu.

Pe Pălădescu îl întreabă ceva și Sanda Toma, ceva probabil foarte obișnuit și nu disting la această mare actriță decît un fragmentar :

— Ce zici, Mișule ?

Îmbrăcată cu un tricou lung de tot negru, ca un fel de sac, Adriana Șchiopu stă pe plajă și mîngîie un cîine abia ieșit din mare. Pletele Adrianei fîlfîie sălbatic. Dacă nu mă-nșel, Adriana e o fată de la mare, în orice caz părinții ei locuiesc la Constanța.

Pe 4 august, de dimineață, Marin Moraru cu Pălădescu s-au dus să pescuiască cu o barcă pneumatică. S-au întors cu vreo 7 (șapte) kg. de pește.

Banșul serii de 2 august. Se spune că Victor Rebengiuc văzînd în filmul documentar al Sabinei Pop splendida poartă maramureșeană ar fi spus : „Bine că n-a văzut-o și p-asta Vitanidis", aluzie probabil la poarta maramureșeană de la locuința distinsului regizor, racolată de undeva de la filmare și măr al discordiei juridice între regizor și studioul de la Buftea. Apropo de filmul Sabinei Pop „Poartă spre vecin", un film despre lucruri frumoase, făcut în condiții foarte grele, filmări la temperaturi mai scăzute de —20°, despre porțile maramureșene, dar din punct de vedere filmic fără a impresiona deosebit, ca și filmul de IATC „Nichita Stănescu", realizat de un student din Venezuela (imaginea) și unul din Iugoslavia (regia). Un foarte sensibil și elegant omagiu lui Brenghel a adus însă filmul lui Virgil Mocanu „Micul toboșar" o animare a unor pînze a marelui pictor, care din păcate nu a întrunit sufragiile juriului, cum n-a întrunit niciun film de animație, deși acest și mai ales „Poem dinamic" (scenariu și regia: Emanuel Țeț) ar fi putut figura cu seninătate în palmaresul festivalului. Să remarcăm că Emanuel Țeț e debutant și provine din amatorie, realizarea lui cu tehnici rafinate și diverse fiind un poem expresiv despre dragoste și despre frumusețea naturii. Dar seara de 2 august a fost seara filmului lui Tatos „Secvențe", mai puțin emoționant ca al lui Pița, dar de o vibrantă ingeniozitate și de o reală virtuozitate stilistică.

În ultima seară a festivalului stăteam lîngă Marin Moraru. Tudor, copilul lui Rebengiuc și al Marianei Mihuț, vroia neapărat în brațele lui Moraru. Apropo de simpaticul copil al celor doi minunați actori. Într-o seară, cînd începuse să ruleze în afară de concurs, noaptea tîrziu, filmul lui Nicolaescu „Pentru patrie", copilul urmărea extaziat desfășurările de foc și lupte. Tatăl lui vroia neapărat să-l ia la culcare. Copilul aproape plîngea de necaz.

— Lasă-mă tăticule, mie ăsta-mi place !

Copilul dovedea astfel că cel puțin la această vîrstă nu știu dacă Tudor are șapte ani, Sergiu Nicolaescu și filmele sale rămîn de departe în frunte.

Seara „seraliştilor" şi venirea lui Albulescu — zîmbetele feliniene schimbate de Tatos prin spatele lui Pintilie

Seara de 3 august. Primul film prezentat provoacă senzaţie. E aplaudat aproape la fiecare cadru. Avînd concurenţi remarcabili, „Seraliştii", lui Copel Moscu, învinge astfel de justeţe. Un film emoţionant despre ambiţia de a-nvăţa, despre nişte tineri care după orele grele de mină, stau în faţa răbdătorilor lor profesori, şi luptînd cu somnul, luptînd cu greaua oboseală, învaţă. Totuşi, regizorul a găsit un ton neaşteptat. Şi, desigur, cel mai potrivit : tonul unui rîs amar, tonul unei demnităţi reci dar plină de spirit, tonul bunăvoinţei şi dezinvolturii. Şi foarte impresionant la sfîrşit îi vedem pe aprigii seralişti în faţa mării, chiar pe plaja din Costineşti, iarna, în faţa unui soare oarecum trist, un soare încă tînăr, deşi palid, un soare parcă al voinţei şi al muncii. Chiar în faţa mării şi a soarelui prin intermediul unui anotimp care nu-şi dă încă plinul, seraliştii respiră totuşi cu oboseală încă, dar cu încredere şi cu siguranţă, ca un tot, ca un grup de oameni pe care te poţi baza.

Unii, chiar din membrii juriului, după cum s-a auzit, au contestat cu tărie filmul, recunoscînd totuşi regizorului mari calităţi. Pînă la urmă însă, filmul a luat premiul şi asta e spre meritul festivalului şi al juriului, pentru că, după cum istoria artelor ne-nvaţă, totdeauna ceea ce este valoros are şi partizani, dar şi contestatori.

Iar apropo de aplauze şi de seara cealaltă din 2 august, într-unul din cadrele filmului „Secvenţe" l-am văzut pe Lucian Pintilie. Marele regizor a binevoit să apară în film şi spectatorii de la Costineşti au izbucnit în aplauze recunoscîndu-i prezenţa. Pintilie intră cu spatele-n cadru, i se vede începutul discret de chelie, apoi îşi întoarce capul şi-ntreabă :

— Ce faceţi p-aici ?

— Ei, răspunde cineva în film, cu Fellini ăsta de Tatos !

— Bine... bine... admite Pintilie şi dispare din cadru cu mersul său de regizor-felină, de tigru regal al scenei şi ecranului.

Şi tot pe 3 august, deci în seara aceea a „Seraliştilor" şi după meritosul film de animaţie a lui Emanuel Ţeţ, de care am vorbit, s-a dat filmul IATC : „Miracol", al operatorului Relu Moraru, care a şi luat premiul pentru filme realizate la IATC. Decizie după opinia mea foarte discutabilă, deşi ideea era nobilă : autorul filmului a descoperit în dementa geologică a vulcanilor noroioşi de lîngă Buzău o plantă, care se prinsese în contra tuturor potrivnicilor şi continua să trăiască. Simplitatea a cucerit juriul, eu unul aş fi preferat să fie premiată complexitatea şi lupta cu marile greutăţi ale imaginii (reuşită, excepţională, cred : Dragoş Sireteanu) şi ale regiei de film artistic probată de Doroftei şi de Viţă, asta-n ce priveşte filmele IATC.

Festivalul se apropie de sfîrşit. Filmele din competiţie îşi arătaseră faţa lor şi a realizatorilor lor, lumea aştepta decizia, arbitrajul marilor capete investite cu această demnitate.

Atunci a apărut la festival Mircea Albulescu. Iar în seara următoare a apărut Eugen Barbu.

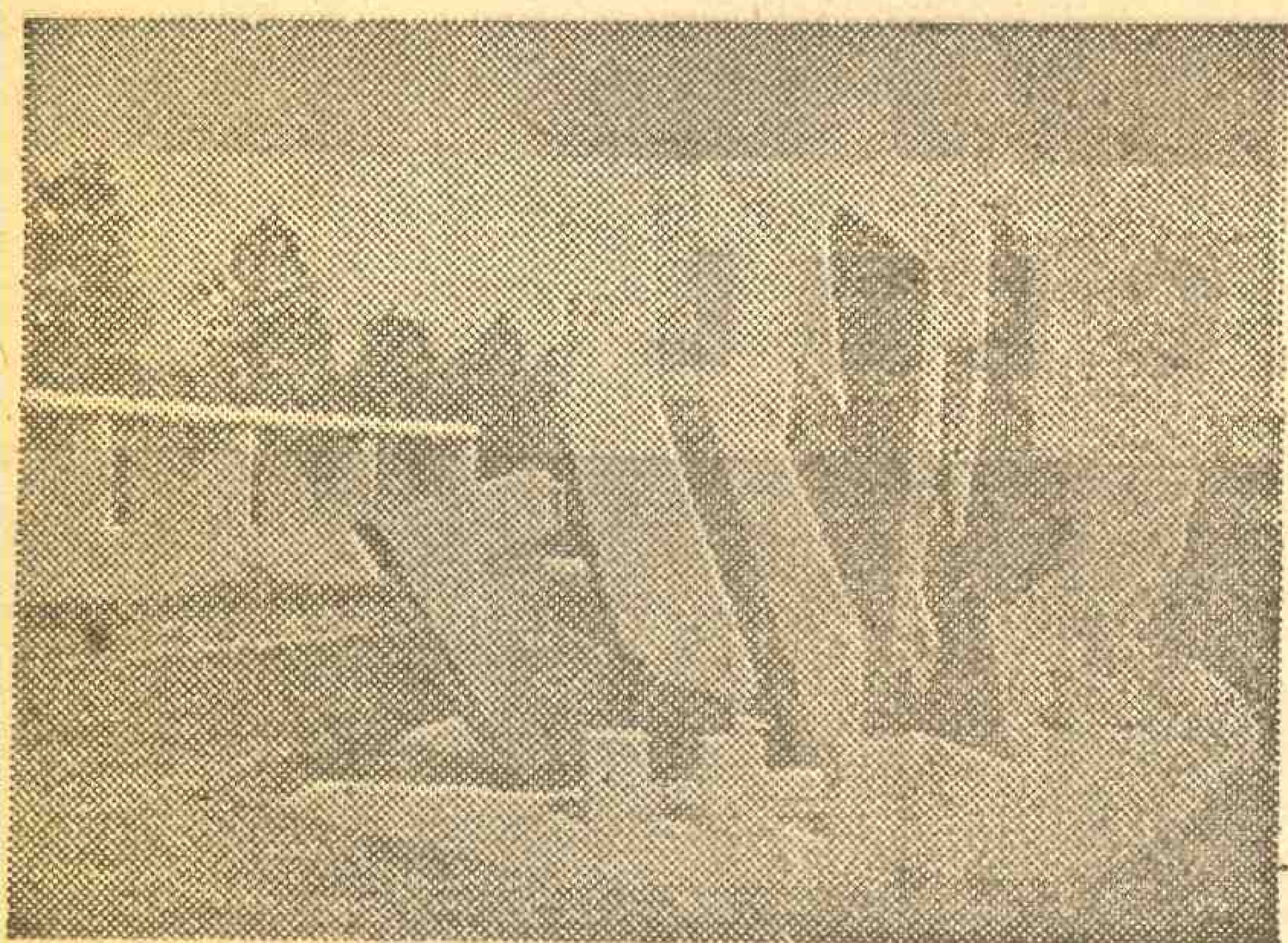
Albulescu a venit cu pasul egal, măsurat, era însoţit de Bujor Nedelcovici care a doua zi primea botezul focului de scenarist cu „Întîlnirea" (fără Albulescu, dar cu Ovidiu Iuliu Moldovan, Ioana Pavelescu şi Sergiu Nicolaescu — în regia celui din urmă). Albulescu a intrat în cantină tot urmat de Nedelcovici şi au binevoit să se aşeze la aceeaşi masă cu mine. L-am rugat pe Albulescu dacă n-are un foc. Mi-a răspuns că nu mai fumează, deşi a fumat 32 de ani. Îl întreb pe Nedelcovici dacă are emoţii. Prozatorul face atunci un rictus şi scoate un sunet nearticulat. De aici se pot înţelege multe : în primul rînd că *da* şi că *nu* în acelaşi timp, dar şi în orice caz că-i e indiferent. Oricum eu recunosc în sinea mea că întrebarea mea nu era dintre cele mai subtile şi nici din cele mai binevenite.

7. ***„Omul care ne trebuie" : Mircea Albulescu !***

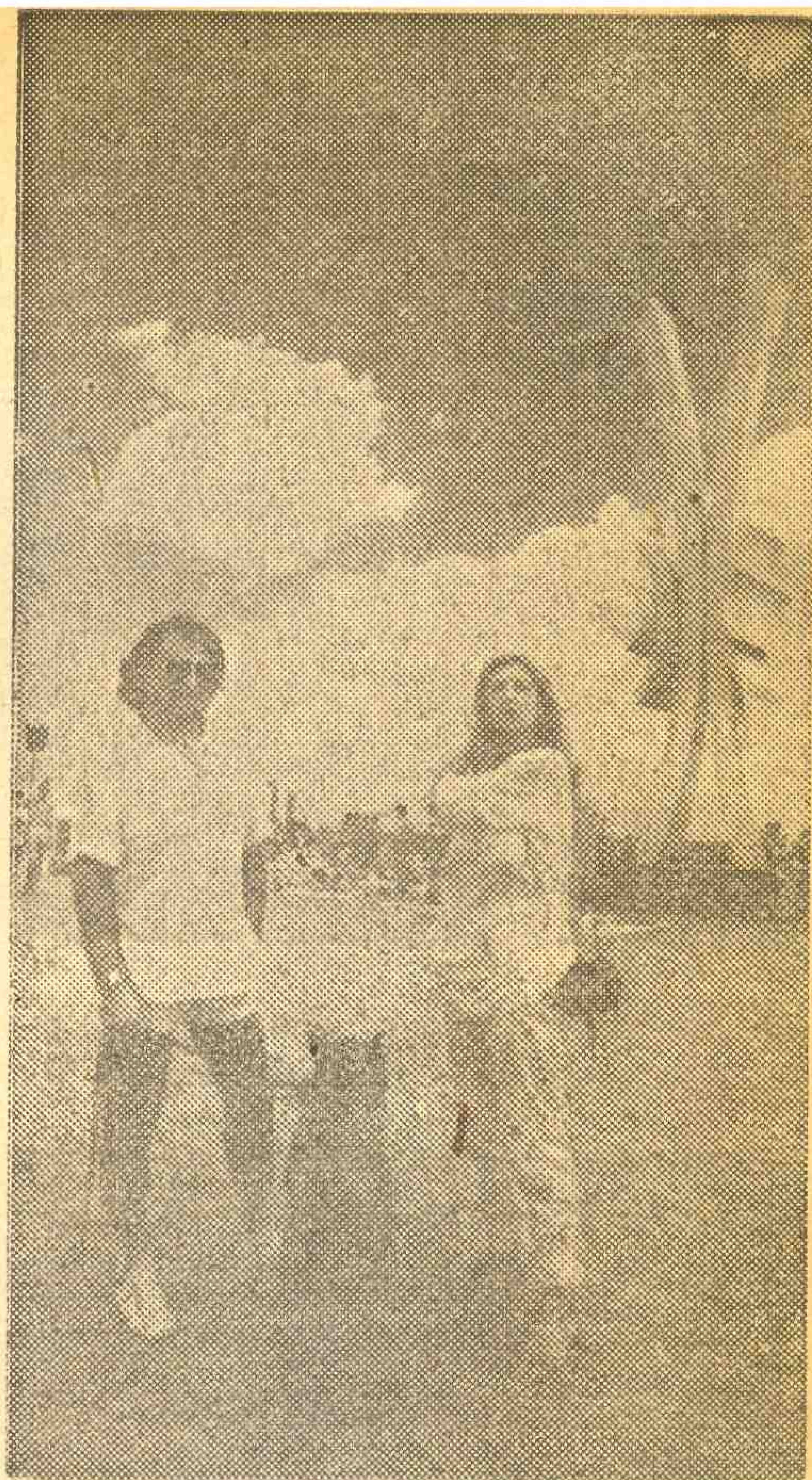
Cu „Înghiţătorul de săbii" în afară de concurs, după cum se ştie, Albulescu a fost extraordinar. Să nu uităm acest film, această excelentă demonstraţie a lui Alexa Visarion, care e totuşi de-abia la al doilea film şi care urmează cu consecvenţă o stilistică personală şi realizează scene antologice ca cele în care Albulescu se confruntă cu Ştefan Iordache şi George Constantin. M-am repezit şi eu după film la puternicul actor, i-am strîns mîinile încordat de bucurie.

— Aţi fost copleşitor ; atît am putut să spun, ce se poate oare spune în astfel de momente ?

8. *Ilustrată din Costinești*

Foto : **Emilian Urse**

9. *În rolul lui Pedro Armendariz : Dan Pița, în rolul unei alte Maria Felix (și mai frumoasă) : Carmen Galin*

Ultima seară și masa lui Eugen Barbu, nu departe de masa celor tineri

Și iată și ultima seară, seară cînd a apărut și Eugen Barbu. Înainte apăruse în festival Corneliu Vadim Tudor prospectînd terenul cu privirea lui ageră și statura de atlet-ziarist. Apoi a apărut și maestrul, care a pășit firesc, într-un costum maron, pe scena festivalului unde era prezentat în afară de concurs și filmul său „Trandafirul galben".

Seara, seara după ce se-mpărțiseră premiile și învingătorii laolaltă cu învinșii priveau plini de seninătate marea — care-i mai importantă chiar decît un premiu, vara era în plinătatea ei și Eugen Barbu stătea la o masă cu Mihai Ungheanu și Ovidiu Iuliu Moldovan și George Mihăiță și cu cineva pe care nu-l cunoșteam. Ungheanu s-a retras mai devreme, fiindcă era obosit, într-un tîrziu a venit Corneliu Vadim Tudor, l-a luat pe maestru la brațetă și-au părăsit terasa expusă uruitului mării și luminii de lună.

Și poate cel mai fericit dintre premiați și cred că cel mai tînăr, Vlad Păunescu și celălalt foarte tînăr Copel Moscu, nu mai puțin strălucit învingător, stăteau înconjurați de prieteni, la o masă uriașă, se lăsau cu toții amețiți de lună, de mare, de veselia prietenilor și-a lor, a plămînilor lor plini de aerul acela de neconfundat pe care ți-l dă fericirea, împlinirea, recunoașterea muncii și existenței tale.

Iar în Costinești cînta mereu formația vocal-instrumentală „Cristal", la restaurantul hotelului, la „Dacia" cînta „Compact", discoteca Vox-Maris era deschisă de la ora 20,00 la 01, se dansa, se dansa mereu, mereu și-n jurul festivalului și-n timpul și sub oblăduirea incomparabilei veri. Se dansa, cei tineri trăind astfel aerul acestor zile de victorie a verii și a Costineștilor, într-o paradă a frumuseții, a talentului și mișcării, mișcarea dansului și-a sufletului și-a mării care mișcă, mișcă tot timpul.

Trimisul nostru special
Dumitru Dinulescu

• CENACLUL

Mihaela Popescu

Ştefan Hruşcă

Vasile Şeicaru

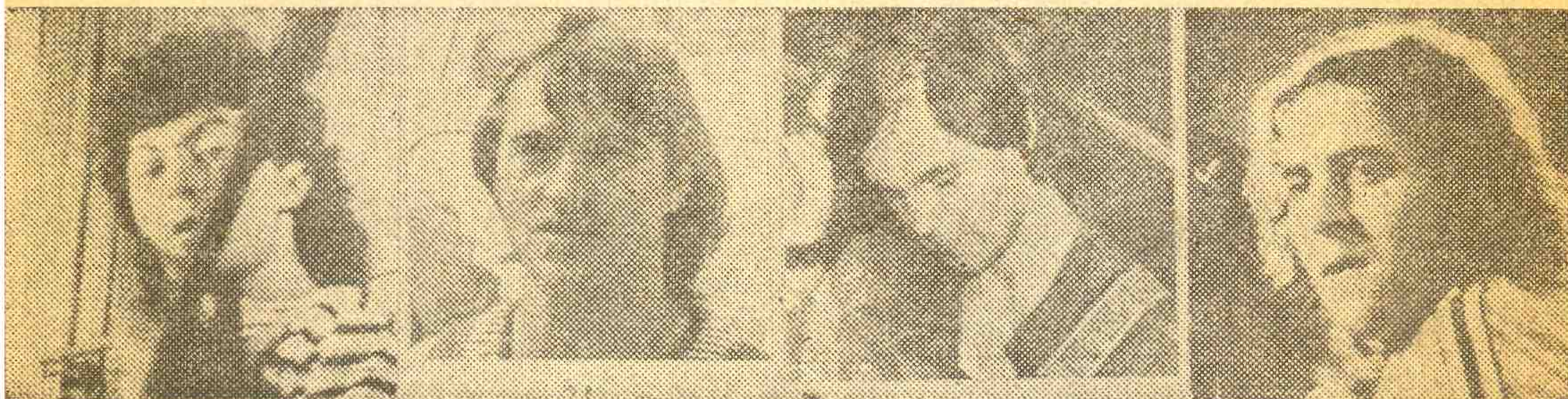

Ion Zubaşcu

Anul 1982 a fost, fără putinţă de tăgadă, unul dintre cei mai bogaţi din şirul celor nouă ai existenţei Cenaclului Flacăra. Argumente absolute în susţinerea acestei afirmaţii stau cele peste 250 de întîmplări de muzică şi poezie care au avut loc din februarie, cînd începea primul turneu al acestui an, pînă în decembrie într-o succesiune fantastică. Prin constanţa apariţiilor sale în public (în cele unsprezece luni, media lor echivalează cu o apariţie în fiecare din zilele lucrătoare ale acestui răstimp) cenaclul şi-a instituţionalizat în fapt existenţa. Ceea ce este însă şi mai important, acest lucru n-a fost poate determinat nici atît de marea pasiune cu care s-au devotat acestei cauze membrii cenaclului, nici atît de superba ardere a conducătorului său poetul Adrian Păunescu, nevoit să-şi înfrîngă stări de boală şi oboseală, să se împartă (cum oare ?!) între revistă, cenaclu, scris, familie, public cu eforturi inimaginabile, cît mai ales de nevoia reală pentru o artă pe măsură exprimate de beneficiarii acestor momente de viaţă trăite frumos şi intens. Nu toate dintre aceste întîmplări au fost şi spectacole reuşite. Nu toţi dintre cei aproximativ 60 de membri ai echipei rulate în acest an au „mers" întotdeauna, fără excepţie, ca pe roate. Toate întîmplările însă şi toţi aceia care au contribuit la realizarea lor, cîntăreţi, actori, poeţi, public, organizatori au făcut din Cenaclul Flacăra mai mult decît un spectacol în care oameni, a căror dorinţă de comunicare este revărsarea prinosului lor de suflet, se adresează oamenilor. Cenaclul Flacăra este astăzi un fenomen artistic şi cultural iar prin forţa cu care a pătruns în conştiinţa tinerilor, un fenomen social. La Cenaclul Flacăra se întîmplă viaţă şi nu doar artă. Dovadă sînt nu doar miile de spectatori care umplu pînă la refuz săli de sport, stadioane, locuri deschise (culmea !), aducînd totalul celor

FLACĂRA •

Marti Popescu **Ion Olteanu** **Dan Bădulescu** **Ion Dumitrescu**

care au luat parte pînă acum la manifestările echipei unite de cele trei idei „Lumină, Luptă, Libertate !" la peste 1 800 000 de oameni, în sufletele cărora s-a pus ca-ntr-un pămînt roditor sămînța tinereții celei mai adevărate, dar șirul peregrinilor, marile aglomerații, așteptarea și fuga pentru un bilet, ca o mare cursă pentru un semn din eternitate, probează încă și mai convingător adevărul existenței acestui spectacol sui-generis. Cele mai negîndite situații au fost înfruntate într-un efort transformator. Banalul a fost convertit în excepțional, nefirescul în firesc, arta căpătînd forța vieții celei adevărate, viața îmbinîndu-se parcă în miraculosul elixir al tinereții fără bătrînețe care este arta.

Anul 1982 a impus pe scena cenaclului cîteva nume noi, cîștiguri definitive ale zestrei noastre de cîntec, iar altele și-au consolidat opțiunea dînd creației lor contururi definitive. Dintre cei noi, Ștefan Hrușcă și grupul feminin Ecoul au confirmat deplin. Din cealaltă categorie a celor deja consacrați, Șeicaru, Alifantis și Nicolescu au urmat constant. O mai mare diversitate a genurilor prezente pe scena cenaclului au deschis și mai mult orizontul exprimării artistice. Muzica grupurilor de rock, unde a excelat Iris, alături de marile voci, între care Nicolae Florei este doar un exemplu, a lărgit gama posibilităților de comunicare cu publicul tînăr la formarea căruia este necesar să-și aducă contribuția un complex de factori.

Sîntem siguri că anul ce-și cîntărește acum roadele și-a înscris între faptele sale de seamă din planul culturii și educației și alte realizări. Au mai avut loc, desigur, și alte manifestări de importanță și amploare. Muzica noastră tînără și-a creat suma acumulărilor sale și pe alte căi. Dincolo de acestea însă, într-un spirit de competiție colegială, Cenaclul Flacăra s-a afirmat ca o realitate artistică a cărei forță rămîne mereu tinerețea ei.

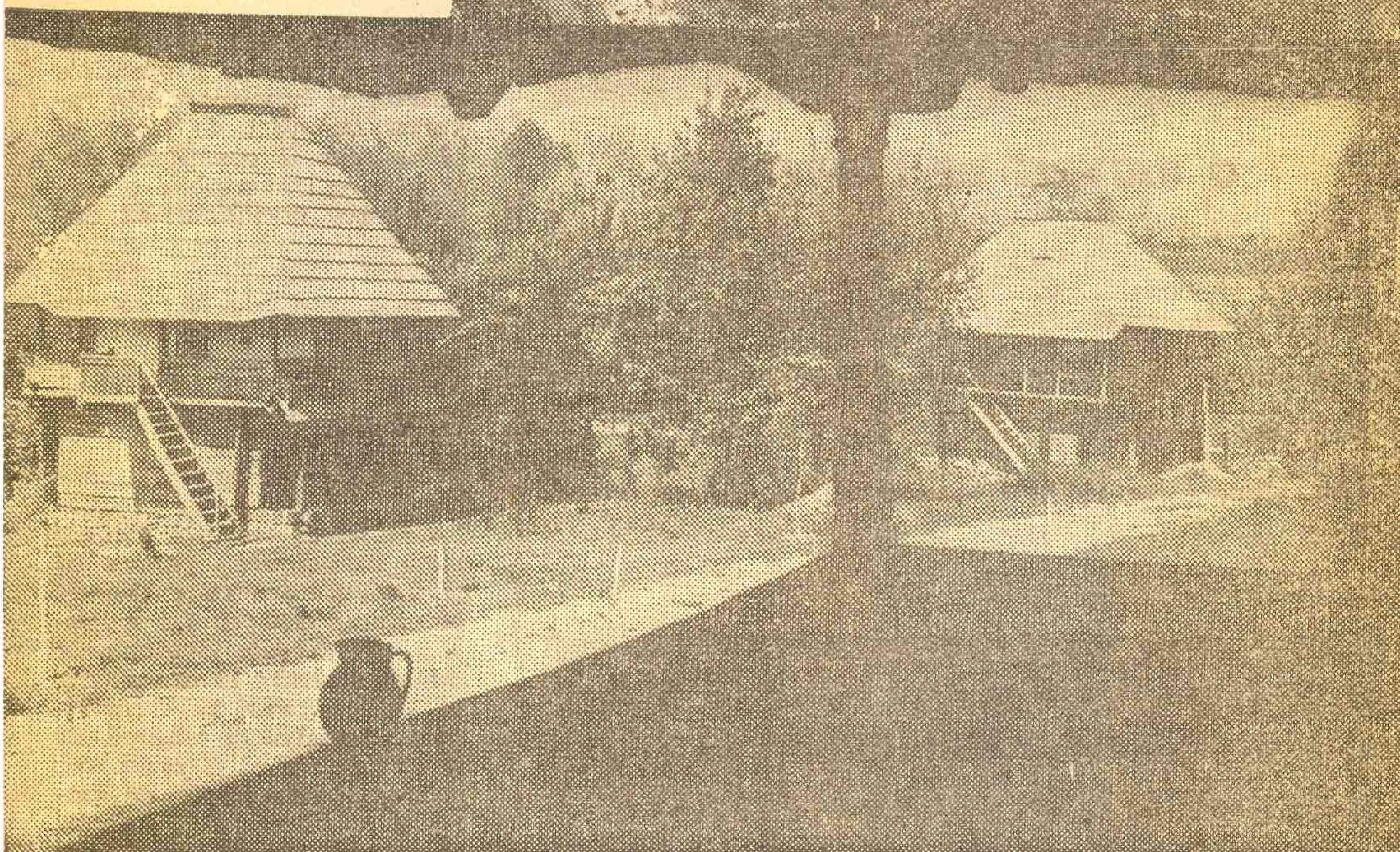
Const. Dragomir

La Costinești: **SERBĂRILE TINEREȚII, SERBĂRILE MUZICII**

Prin grija celor ce gospodăresc această minunată stațiune a tineretului care este Costineștiul (mă refer la colegii noștri de generație de la B.T.T.), aceasta devine tot mai mult un punct de atracție muzicală — după ce, se știe, a devenit o capitală estivală a filmului românesc. Desigur, s-a cîntat întotdeauna la Costinești, căci tinerii iubesc muzica, o ascultă și o practică. Și în acest an, cîțiva cunoscuți interpreți folk au prezentat un reușit program la Restaurantul „Dacia" (este vorba de Anda Călugăreanu, Doru Stănculescu, Gheorghe Gheorghiu), iar apreciatele grupuri vocal-instrumentale Cristal (la „Forum") și Compact (la Terasa Tineretului) au delectat pe amatorii de muzică rock. Ca să nu mai vorbim de muzica de calitate difuzată din abundență de postul local de radio. Dar, mai mult ca oricînd, în această vară, la Costinești, s-a conturat preocuparea de a organiza sistematic ample reuniuni de rock și jazz, satisfăcînd în acest fel apetitul tineretului și în același timp umplînd un gol în activitățile artistice (este adevărat, foarte bogate) de pe litoral. Ne referim în acest sens la cea de a doua ediție a **Galelor jazzului,** ce au devenit, definitiv, al treilea festival major al jazzului românesc, după cel de la Sibiu și „Zilele jazzului" de la Brașov. Ediția actuală a confirmat ceea ce începea să se contureze încă de la Sibiu : tinerii muzicieni se instalează tot mai decis în „fotoliile de orchestră" îndeosebi în condițiile în care „veteranii" genului, de la care nu încetăm să așteptăm o replică, o trezire a ambițiilor, absentează aproape cu regularitate de la aceste întîlniri importante (din motive mai mult sau mai puțin obiective). Nu chiar toți participanții au înțeles că această manifestare are un rol de sine stătător, nefiind doar o agapă jazzistică de vacanță, dar nu la aceștia ne vom referi. Momentele de vîrf au fost oferite de tinerele grupuri Paralela 45 (Iași), Crepuscul (Timișoara), Creativ (Constanța), de veșnic tînărul Johnny Răducanu (un sincer bravo pentru acest muzician de excepție, a cărui prezență îi stimulează pe mai tinerii săi confrați), de Harry Tavitian (pianistul constănțean a avut mai multe apariții, toate la un nivel înalt) și de saxofonistul bucureștean Garbis Dedeian. S-a cîntat mult jazz bun la Teatru de vară, a avut loc și un jam-session ; publicul a participat cu căldură, pînă la ore tîrzii din noapte, la spectacolele de jazz. Că tineretul iubește jazzul, practicat cu dăruire și seriozitate, a dovedit-o prezența masivă, după numai o zi, la un nou concert de jazz — de această dată pe arena de la malul mării și în cadrul „Serbărilor tinereții". Comper : același Florian Lungu, al cărui nume începe să fie asociat automat cu toate întîlnirile jazzistice importante (și e bine că este așa!"). Dar, pe lîngă jazz și numeroasele manifestări din sfera divertismentului (concursul „Miss Costinești", parada modei — susținută de frumoasele fete ale grupării „Venus" de la Casa de modă, îndrumate de Zina Rădulescu, felurite jocuri distractive — totul regizat și animat cu mînă de maeștri de Mihai Tatulici și Lorin Vasilovici), „Serbările tinereții" nu i-au uitat nici pe iubitorii rockului. Peste 6000 de tineri au urmărit, în aer liber, într-un decor de vis (artificii, marea ca fundal — cu vapoare iluminate feeric, reflectoare gigantice, etc) un concert rock ce a reunit cîteva din forțele de primă mărime ale genului. Spectacolul a fost deschis de o foarte reușită demonstrație susținută de un grup de cascadori de la Studioul cinematografic „București", conduși de Miron Murea, după care, în două reprize, a cules aplauze Gheorghe Gheorghiu, cu chitara și mustața sa... Chiar dezavantajați de amplasamentul microfoanelor (numărul membrilor, 13 a depășit așteptările, tehnicienii fiind nepregătiți), foarte tinerii componenți ai grupului bucureștean „Arpegii" (elevi la Liceul de artă „G. Enescu"), îndrumați de talentata Magda Boboc, s-au anunțat ca reale speranțe ale genului. Un moment de vîrf al spectacolului l-a constituit evoluția grupului Sfinx (care, de altfel, și-a pus la dispoziția participanților întreg arsenalul tehnic), punctată de cîteva compoziții proprii remarcabile și încheiată cu un potpuriu rock electrizant. Nota „hard", dominantă a concertului, a fost continuată de grupul clujean Compact, întărit după cum se știe cu doi foști membri ai formației turdene Telegraf. Compact se înscrie între formațiile noastre de frunte, și este bine că Electrecordul a inclus-o în planurile sale editoriale (ceea ce, din păcate, nu face și cu excelentul grup gălățean Cristal...). Am așteptat cu interes recitalul grupului clujean Semnal M., în noua sa formulă. Concluzia : Iuliu Merca și-a alăturat companioni talentați, și speranța într-o renaștere a faimei grupului începe să prindă contur. Concertul a fost încheiat, în forță, de o altă formație așteptată cu interes, Progresiv TM din Timișoara : un recital dens, contaminat prin dinamism și antren, punînd în evidență talentul conducătorului formației, chitaristul Ladislau Herdina. Numeroasele compoziții proprii de calitate impun și acest grup atenției casei noastre de discuri, pentru un album care cu certitudine va fi bine primit de marele public. Acest concert rock, desfășurat într-o manieră à la Woodstock, a încununat foarte reușitele „Serbări ale tinereții". Ne-am despărțit cu cuvintele : „Pe curînd, tot aici la Costinești, la festivalul rock din septembrie !".

Octavian Ursulescu

CURTIŞOARA, UN MUZEU AL SATULUI GORJAN

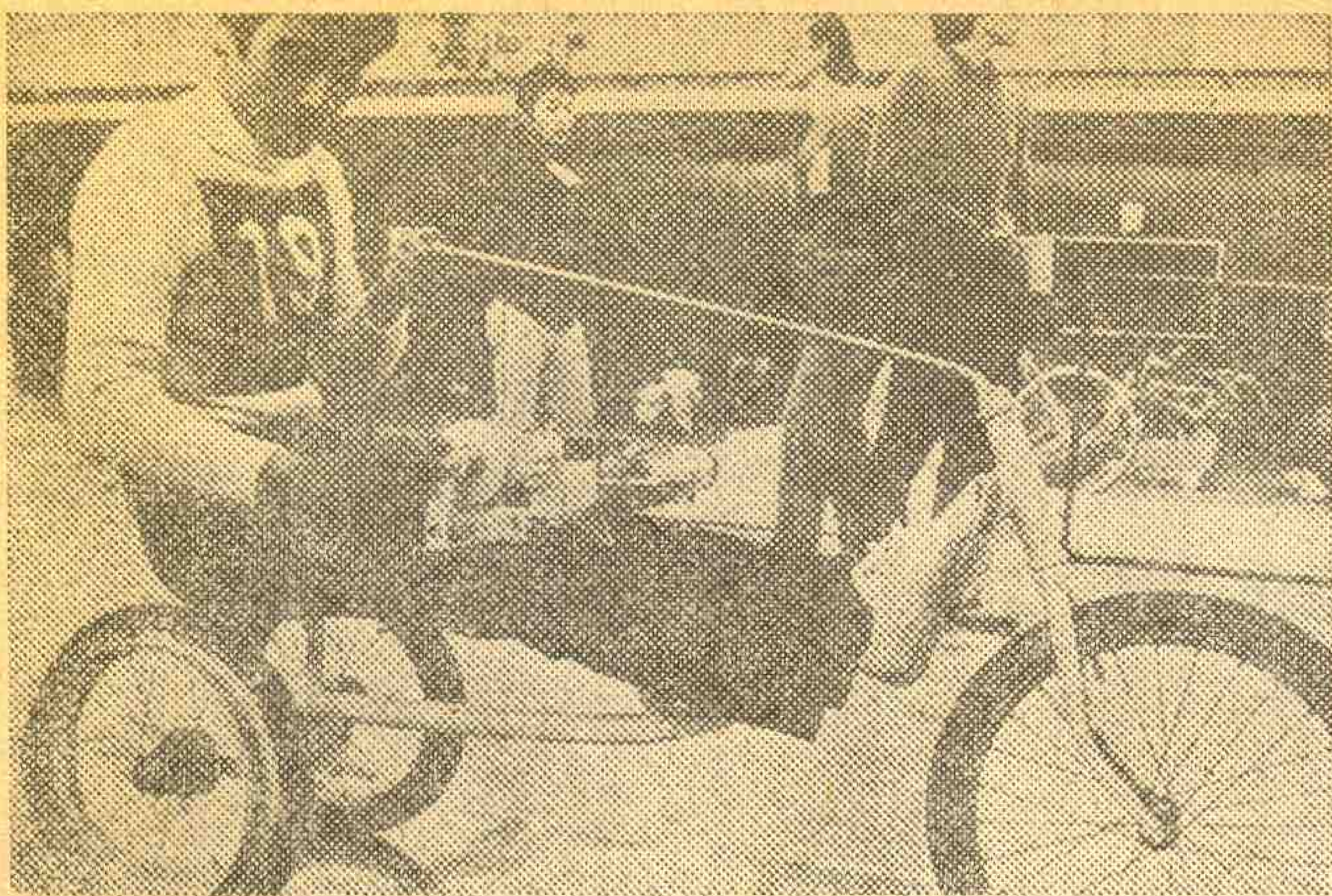

La început a fost doar cula Cornoiu, vestita culă de la Curtişoara. Mai apoi au fost aduse alte şi alte cule şi case de pe meleagurile gorjeneşti ce grăiesc despre însăşi istoria locurilor şi a oamenilor ce le-au durat. Casa Udrişte din Olari are înscris pe ancadramentul său următorul text: „Se-au început această privință din vremea neamțului, în leat 7298 (1790) şi se-au isprăvit în leatul 7311 (1803) cu toată cheltuiala (...) talere un pol. Şi se-au isprăvit în zilele lui Alexandru Ipsilanti-voievod". Aşa încît privite sub acest aspect, al incontestabilelor mărturii ce ajung peste veacuri la omul tînăr, călător sau fiu al acestor locuri, la omul de azi, fie el şi istoric, este cazul să cităm spusele unui istoric şi cărturar de talia lui Nicolae Iorga: „Ce s-a păstrat împotriva răutății vremurilor (...) este aşa de mare preț, încît rostul nostru în istoria civilizației este fixat mai mult de jumătate prin aceasta".

Una din „piesele" importante ale muzeului este şi casa țărănească din lemn ridicată de Constantin Negreanu, din Țicleni, la sfîrşitul secolului al XVIII-lea, monument, desigur, dar unul mai deosebit decît altele. Odaia sa de locuit are prispa spre uliță şi împreună cu bucătăria au fost construite deasupra unei pivnițe mari, care în iernile geroase putea adăposti vitele gospodarului.

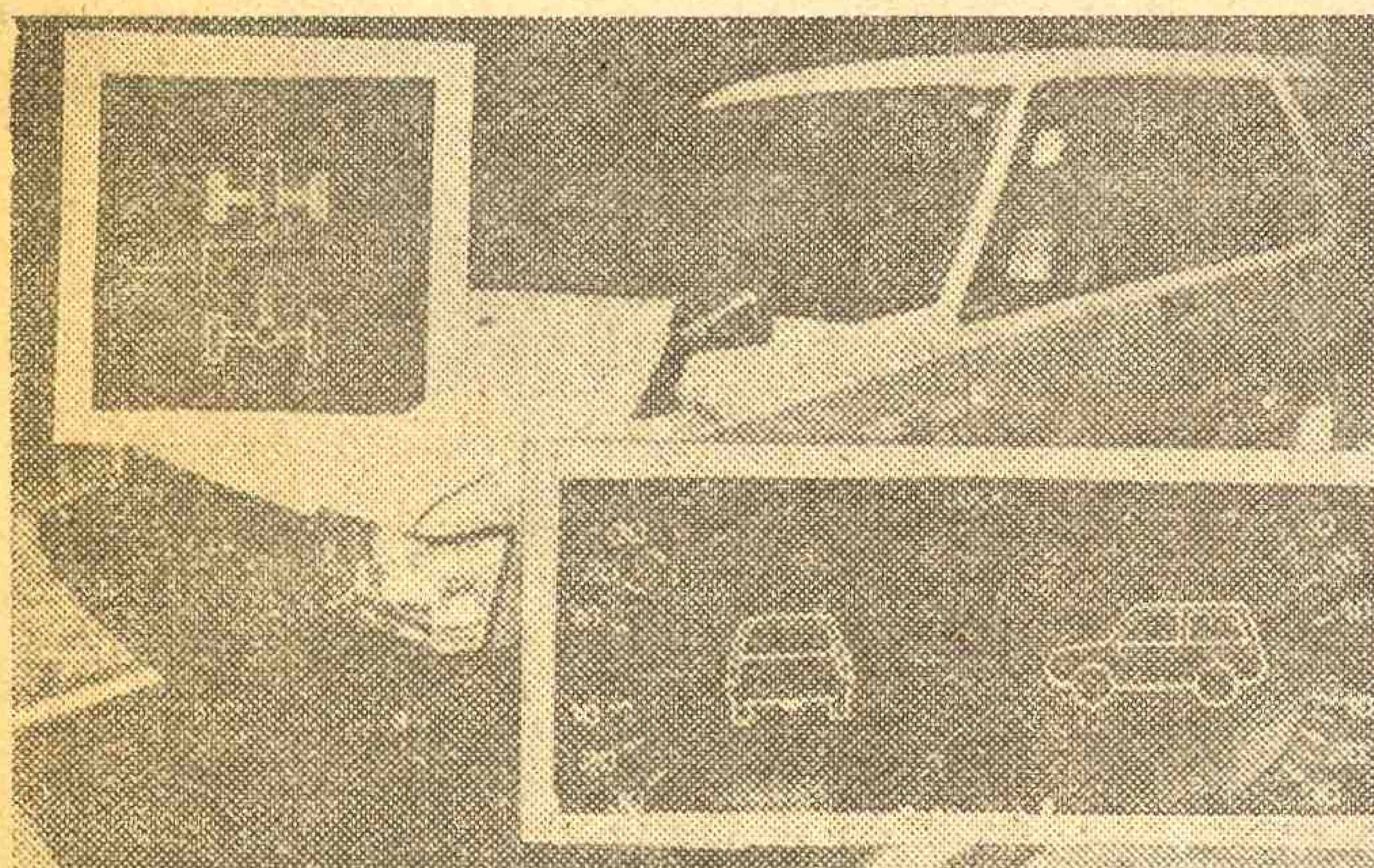
Arhitectura gorjenească are în muzeul satului de la Curtişoara o frumoasă replică la celelalte muzeee etnografice, ori ale satului ce au intrat în circuitul valorilor spirituale ale neamului cum sînt muzeele din Bucureşti, Dumbrava Sibiului, Bujoreni, județul Vîlcea sau Hoia, din județul Cluj. Sînt toate acestea mărturii ale unei străvechi civilizații a lemnului, creații ale nenumăraților meşteri Manole ai poporului român, locuințe şi lăcaşuri ce vorbesc oricui vrea să vadă şi să ştie cum trăiau strămoşii noştri. Şi cum spuneam, sînt muzeee de vizitat nu numai de către turişti, o plimbare la Curtişoara poate fi, totodată, şi o lecție de istorie.

Ion Peştişanu

O BATERIE DE LANTERNĂ

Intr-o lume a vitezelor, într-o lume a performanțelor, a căutărilor de noi soluții, iată că specialiștii japonezi au încercat să construiască un vehicul electric economicos. La un recent concurs ei au prezentat mijloace electrice dintre cele mai interesante. Toate foloseau numai baterii de buzunar (de lanternă) și aveau voie să meargă numai 10 minute. Cîștigătorul, din imagine, a parcurs în acest timp distanța de 306 metri. Cercetătorii afirmă că transportul cu consum redus de energie, chiar și soluția prezentată, alimentarea de la o baterie de lanternă, nu este o utopie.

CLINOMETRU

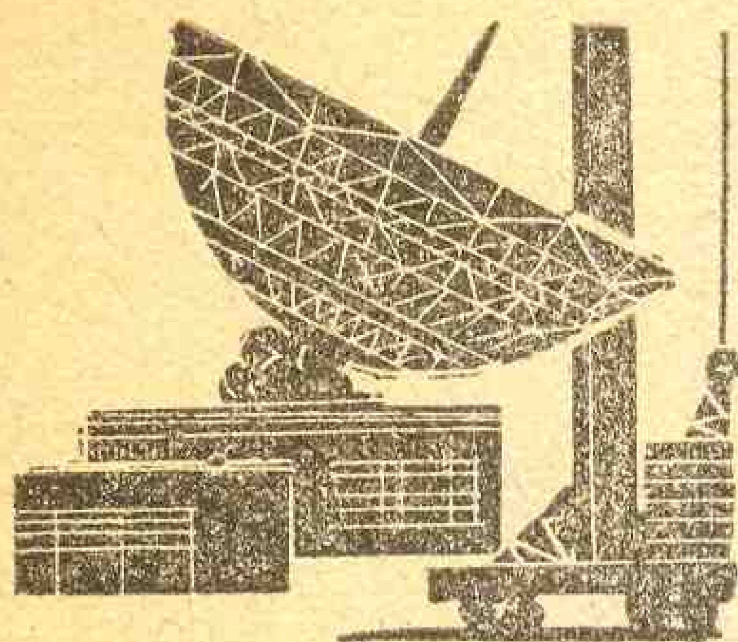
Iată un termen care va figura în dicționarele de neologisme din întreaga lume. El desemnează o nouă creație a specialiștilor de la firma de automobile TOYOTA care se referă la un instrument de bord ce indică poziția înclinată a vehicolului în funcție de suprafața pe care circulă. El echipează noul tip al firmei — denumit Sprinter Carib — și este un veritabil ajutor pentru cei care conduc pe terenurile accidentate.

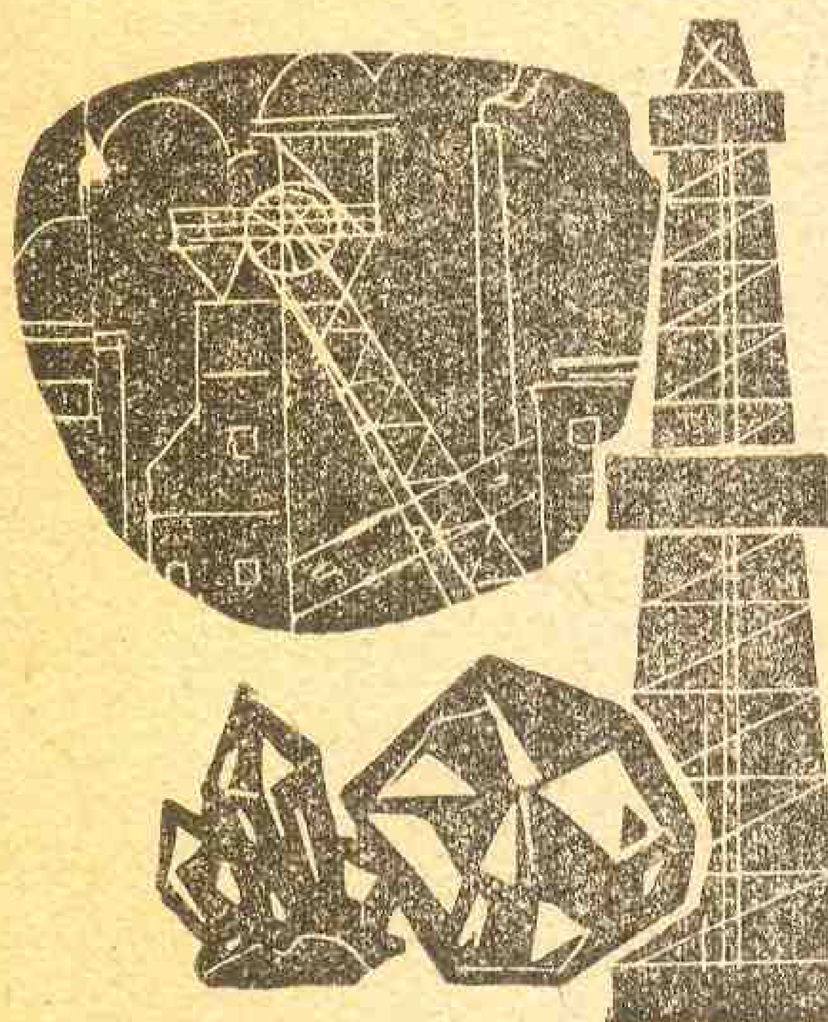
L. Nicolae

Omenirea este confruntată în prezent cu o criză energetică, ale cărei coordonate sînt cunoscute. Restructurările din acest domeniu atît cele de ordin tehnico-economic cît și cele de ordin politico-economic, sînt nu numai necesare dar și posibile.

Posibilitatea înfăptuirii acestor restructurări este legată pe plan tehnico-economic, de potențele neepuizate și, de fapt inepuizabile ale revoluției științifice și tehnice, ale progresului tehnologic, iar, pe plan politico-economic, de transformările revoluționare din lumea de azi, de marile și profundele schimbări înnoitoare din raportul mondial de forțe, al căror sens îl constituie ascensiunea ireversibilă a forțelor păcii, socialismului, democrației și progresului. Acestea permit o viziune realistă, optimistă asupra viitorului energetic al omenirii. Disponibilitățile energetice există, chiar și dacă avem în vedere numai sursele alternative de energie: termonucleară, solară, geotermică, a mărilor și oceanelor, eoliană, etc. Ele trebuie puse în valoare pentru ca necesitățile mereu crescînde ale umanității să fie asigurate. Și aceasta depinde de om, de omenire în ansamblul ei — de efortul de creativitate științifică și tehnică, de felul în care va fi promovat progresul tehnologic, de maniera în care va fi folosită și gospodărită energia nucleară, de modul în care vor fi organizate societatea și relațiile internaționale. Unele teorii apreciază că omenirea se îndreaptă spre un implacabil dezastru, datorat epuizării inevitabile a energiei și deteriorării mediului înconjurător, sub efectele exploatării și utilizării crescînde a disponibilităților energetice, preocupîndu-se, ca unică alternativă, adoptarea filozofiei stagnării a „creșterii zero". Considerînd „nava spațială" Pămînt ca un sistem închis, ele aplică, în cazul Terrei, teoria tendinței naturale spre echilibru pasiv a sistemelor fizice închise, bazată în cel de-al doilea principiu al termodinamicii, cunoscută și sub numele de legea entropiei. Potrivit aces-

ȘTIINȚA PENTRU TOȚI

ENTROPIA ȘI VIITORUL ENERGETIC AL OMENIRII

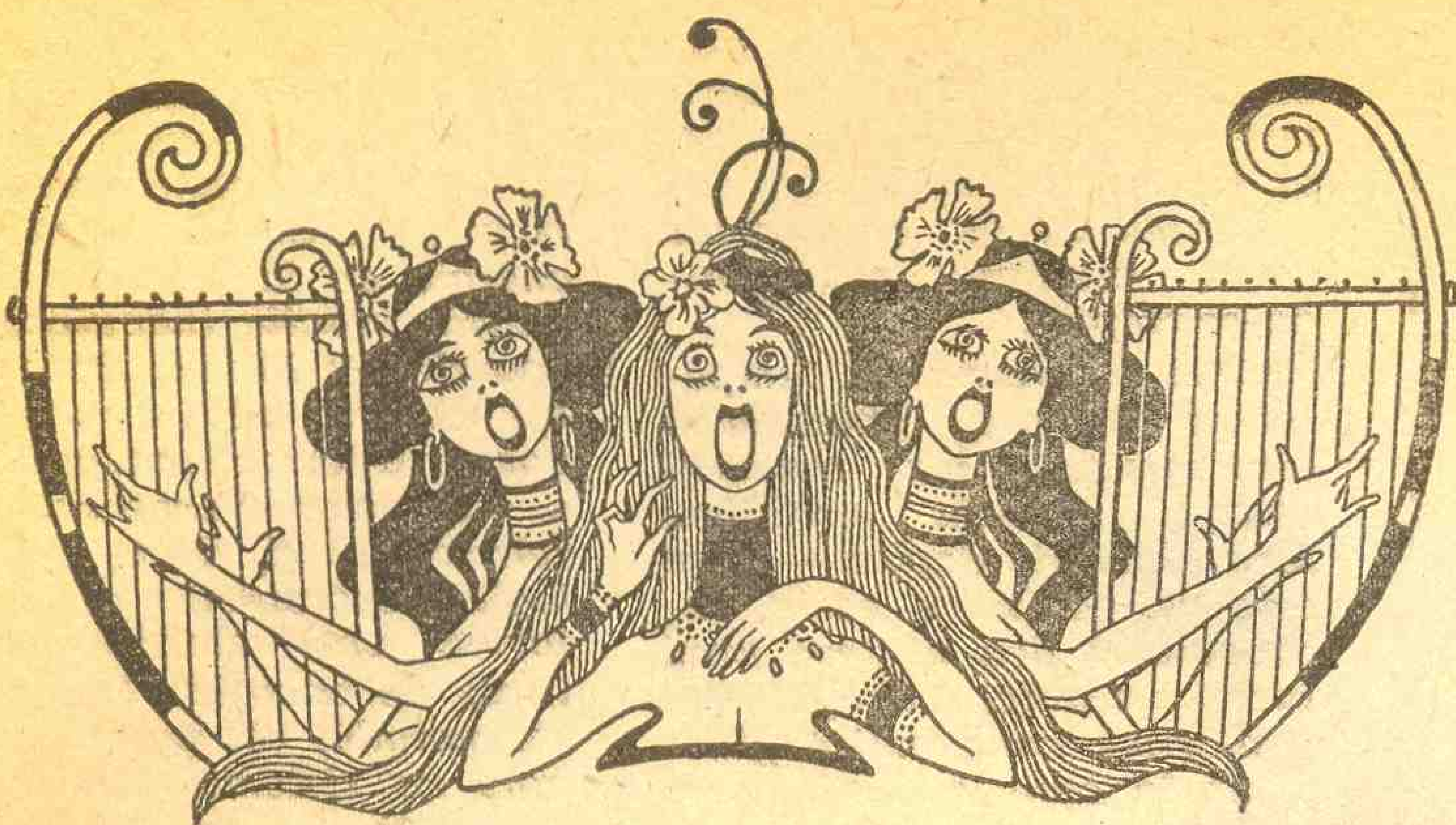
tui principiu, energia, odată utilizată, este pierdută, mai precis ea nici nu crește nici nu scade, dar nu mai poate fi din nou folosită, întrucît devine atît de dispersată încît își pierde potențialul de a produce lucru mecanic. Intr-un sistem termodinamic închis — adică izolat termic față de exterior sau nealimentat dinafară cu energie — diferența de temperatură cea care dă naștere unui potențial de lucru. Pe măsură ce diferența de temperatură scade — pe baza transferului continuu de la cald la rece (niciodată invers), cu alte cuvinte pe baza utilizării potențialului — acesta tinde, la rîndul său să scadă, capacitatea sa de a produce lucru mecanic diminuîndu-se treptat.

Cînd diferența de temperatură dispare, potențialul este epuizat, iar sistemul ajunge într-un echilibru termodinamic deplin — care este un echilibru pasiv, incapabil să dea naștere unui lucru mecanic. Entropia este o mărime care indică „Stadiul" în care s-a ajuns în înaintarea spre starea de echilibru pasiv, sau, altfel spus, ea măsoară gradul de epuizare a potențialului — existînd, deci, o tendință naturală de creștere a entropiei în sistemele fizice închise. Aplicînd aceste legi ale termodinamicii în cazul ecosistemului-Pămînt, teoriile entropiste susțin că și acestuia îi este caracteristică tendința de creștere a entropiei, de epuizare a potențialului energetic: cheltuind dotarea cu resurse a Terrei, omul, în procesul folosirii acestora, transformă energia lor potențială (înmagazinată în mod natural) în energie latentă (fără potențial de lucru și, deci, inutilizabilă). Cînd o bucată de cărbune e arsă, energia sa chimică nici nu scade nici nu crește; dar energia sa potențială inițială este dispersată într-o asemenea măsură, sub formă de căldură, fum și cenușă, încît omul nu o mai poate folosi.

Entropia ecosistemului-Pămînt ar tinde să crească permanent, procesul dezvoltării însemnînd o trecere continuă de la energia potențială la energia dispersată (latentă) inutilizabilă — și niciodată invers. Tendința este, desigur, obiectivă, dar este absolut clar că se aplică doar în cazul resurselor energetice neregenerabile, cu toate că, și în acest caz are loc, dincolo de un anumit nivel al dezvoltării economico-industriale, o scădere accentuată a ritmului de creștere a consumului de energie sau, altfel spus, o slăbire a tendinței de sporire a entropiei. Disponibilitățile energetice nu se rezumă, însă, la resursele neregenerabile, sfera lor fiind cu mult mai largă, incluzînd surse de energie reînnoibile, inepuizabile. Terra nu este un sistem energetic închis, primind permanent energie de la o sursă exterioară, practic inepuizabilă: Soarele. Pe Pămînt potențialul energiei solare nu se află doar sub forma înmagazinată a resurselor (respectiv, nereînnoibilă și, deci, supusă legilor entropiei) ci și sub forma unei emisiuni continue de energie (respectiv reînnoibilă, cel puțin în raport cu sistemul nostru de referință și deci, nesupusă legilor entropiei) și care se manifestă concret fie ca energie solară propriu-zisă (radiațiile solare), fie ca energie solară, eoliană, macrotermică, a valurilor etc. În plus, trebuie subliniată posibilitatea producerii artificiale a energiei de tip solar pe Pămînt, pe calea controlării și dirijării fuziunii termonucleare — sursă de energie de asemenea, inepuizabilă.

O replică realist-optimistă la viziunea defetistă a teoriilor entropiste și la descurajanta soluție pe care ele o propun, de a opri creșterea economică nu înseamnă însă, cîtuși de puțin desconsiderarea avertismentului pe care îl lansează în fapt, aceste teorii. Realitatea este că potențialul energetic cert explorabil pe baza tehnicii actuale este cel al resurselor energetice regretabile, care nu sînt nelimitate, și, cel puțin pentru încă o perioadă, pe acestea se poate conta în mod sigur. De aceea, omenirii nu-i este indiferent cum își gospodărește aceste resurse de care dispune și care, în fond îi transmit interesul și seva activității sale cotidiene. Dimpotrivă, interesul este fundamental, fiind vorba de asigurarea dezvoltării iar la limită a înseși condițiilor existenței biologice a speței umane. Nu „fiți fără grijă" și nici „nu mai e nimic de făcut" ci „aveți grijă!" — acesta este mesajul realităților energetice actuale.

Dr. Ioan Bari

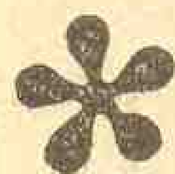

ASTROLOGIA — o pseudoştiinţă?

1. O boală veche. Astrologia, care s-a ocupat şi se mai ocupă cu „prezicerea" viitorului omului după raportul între data naşterii şi poziţia sau mişcarea unor aştri, nu este o ocupaţie nouă. Astronomul francez Jis Bailly arăta, în secolul al XVIII-lea, că „aceasta este cea mai lungă boală care a lovit raţiunea omenească", atribuindu-i pe atunci vreo 50 de secole. Bailly făcea desigur abstracţie de faptul că religia este o boală şi mai veche şi că astrologia a mers mînă în mînă cu religia.

Astrologia nu este mama astronomiei, cum au încercat unii s-o prezinte, ci s-a născut după această ştiinţă. Este însă fiica ignoranţei şi a înşelătoriei, alimentată şi întreţinută cu destulă grijă de religie şi de filozofia idealistă. Filozoful Diogene din Sinope (404—323 î.e.n.) spunea : „Filozofia şi medicina l-au făcut pe om cel mai înţelept dintre animale : superstiţiile şi despotismul l-au făcut cel mai nefericit iar *astrologia şi cititul în stele cel mai nebun*". (subl. n.) Statul claselor exploatatoare au acceptat-o în decursul secolelor iar preoţii, care se considerau stăpîni pe „voinţa stelelor", au ajuns să dea consultaţii astrologice la curţile domnitoare şi nobiliare, creîndu-se chiar meseria de astrolog. „Ceea ce-ţi este scris..." se află în stele şi fiecare om ar avea steaua lui care-l urmăreşte, de la naştere şi pînă la moarte, spun astrologii. Pretinzînd că Pămîntul este „copia cerului" au căutat să lege viaţa oamenilor de anumite locuri de pe bolta cerească. Au divizat astfel bolta cerului în 12 case ale cerului, guvernate de 6 planete : casele I şi VIII sub semnul lui Marte ; II şi VII sub semnul lui Venus ş.a.m.d.

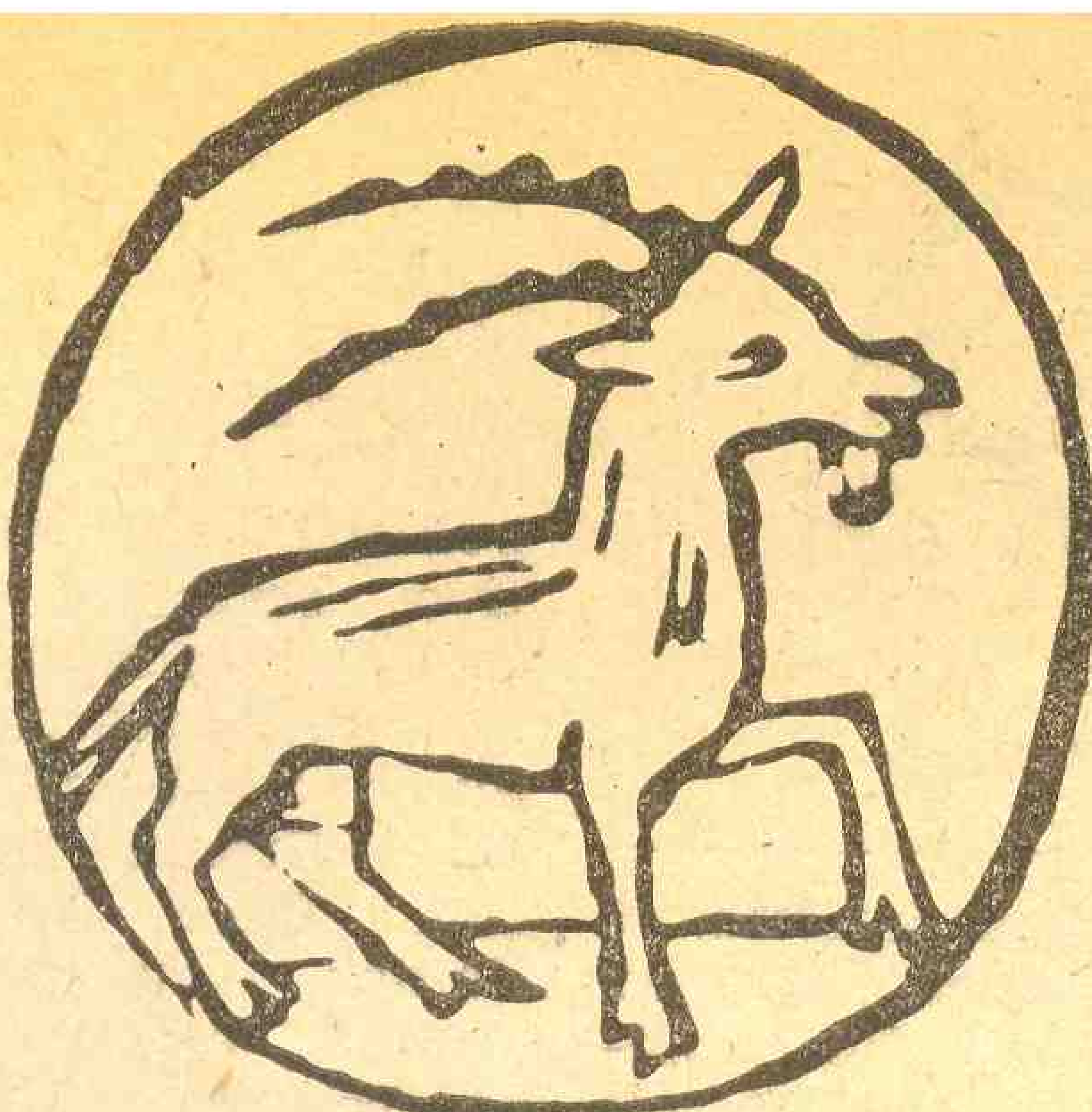
Trecînd de la popoarele Orientului în Grecia şi apoi la Roma şi în Apusul Europei, astrologia a fost folosită pe scară largă pînă în secolul al XVIII-lea, dar ea mai constituie şi astăzi în unele ţări o maladie socială.

2. *Astrologi şi horoscoape.* Fundamentarea teoretică a astrologiei este atribuită lui Ptolomeu Alexandrinul, numit „prinţul astrologilor". El a scris un tratat de astrologie, „Tetrabiblonul" şi cele 100 de reguli astrologice, „Centilogul". Se spune că astrologul Justinius (secolul I î.e.n.) ar fi stabilit viaţa regelui Mitridate din Pont în raport de 2 comete. „O cometă anunţa naşterea sa, spunea Justinius, o alta ridicarea sa la domnie (în 120 î.e.n.). Ea a lucit 70 de zile prevestind că viaţa sa va dura 70 de ani...". Referindu-se la acest caz astronomul francez Couderc spunea că prima cometă n-a existat, iar a doua a lucit puţine zile, concluzionînd : „Aşa se scrie istoria". Poate că era bine să adaoge, „istoria astrologiei". Şi naşterea lui Cristos a fost legată de o stea călăuzitoare pentru magi.

Astrologii au anunţat de multe ori „pieirea omenirii", odată cu conjuncţia unor planete. Un oarecare Jean de Toleda a dat o adevărată alarmă, cu 7 ani înainte de a se produce o conjuncţie a planetelor calculată de astronomi pentru anul 1186. În scrisorile trimise de el anunţa cataclisme în întreaga lume. Vestea a ajuns pînă în Mesopotamia unde s-au amenajat adăposturi subterane ca şi în Anglia şi Germania. În Bizanţ au fost zidite ferestrele palatului imperial iar episcopul de Canterbury a prescris posturi şi rugăciuni. Cînd s-a produs conjuncţia stabilită a fost însă o zi frumoasă cum sînt puţine altele în luna septembrie. În almanahul lui Johannes Stöffler, scos în anul 1499, se spunea că în februarie 1524 va fi un cataclism datorită conjuncţiei unor planete. La acea dată, mulţi creduli au fugit pe mare, dar au constatat că almanahul i-a păcălit.

Orice stea descoperită de astronomi era o sursă de speculaţii pentru astrologi. Găsind apologeţi în teologi ca Toma d'Aquino ; sprijinitori la curţile regale şi la Sfîntul Scaun ; tolerantă la unii astronomi, astrologia era

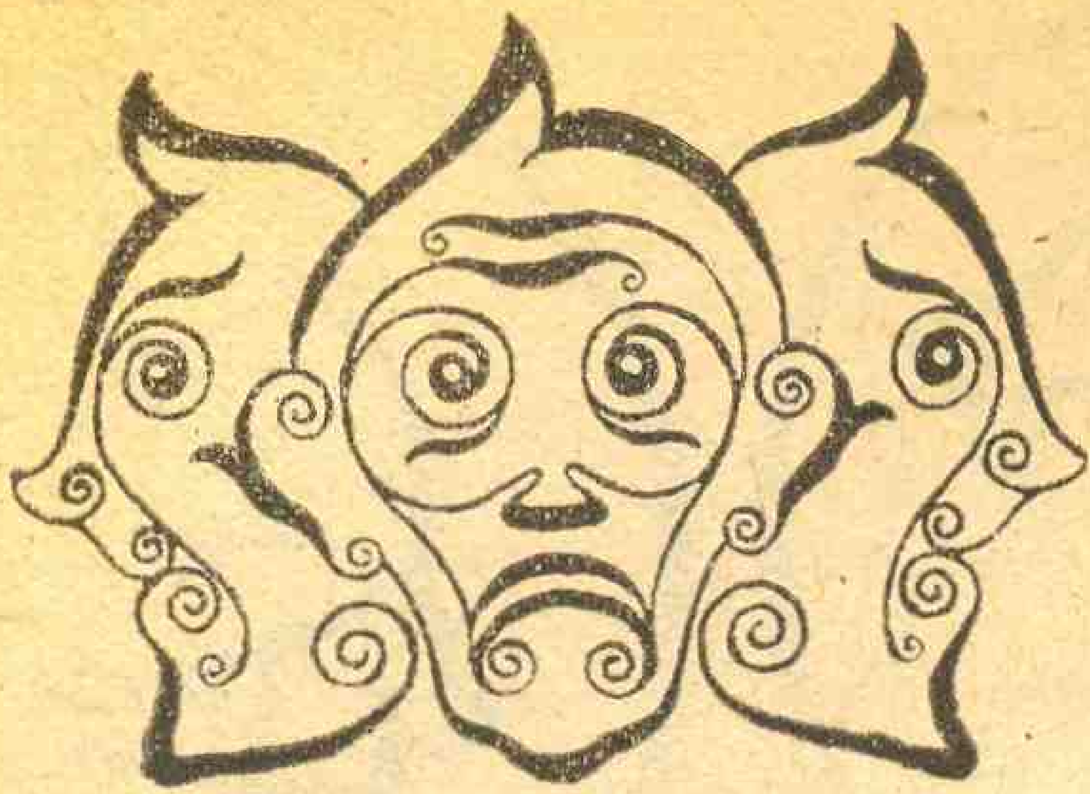

în floare în evul mediu. Cel mai „mare" astrolog era considerat Michel de Nostre-Damois Nostradamus (1503—1566). Medic și astrolog la curtea regelui Carol al IX-lea a publicat o lucrare „Centuriés" în care a înșirat „evenimente" de la 1555 pînă la 3500. Ba a vorbit și de „sfîrșitul lumii" la anul 7000. Biografii îl considerau demn „...să scrie cu o pană dumnezeiască întîmplările viitoare ale lumii, după influența aștrilor...", dar aștrii nu l-au ajutat să-și vadă „profețiile" împlinite. Tot pe atunci astrologul Jerome Cardan i-a „citit" horoscopul lui Eduard al VI-lea al Angliei. În 1552, cînd acesta avea 15 ani i-a „prezis" că va avea o viață lungă, dar că de la 55 de ani, 3 luni și 17 zile va fi urmărit de boli. Eduard n-a mai apucat decît un an — că la 16 ani a murit. Același astrolog și-a anunțat anul morții dar ca să nu se spună că stelele mint s-a sinucis la data „prevăzută".

Astrologii au făcut și corelații între „marele an al lui Platon", de 25 920 de ani pămînteni, cu ciclul respirator al omului în 24 de ore, considerîndu-le echivalente și condiționate.

În evul mediu și chiar mai tîrziu au fost scoase calendare și almanahuri cu sfaturi astrologice avînd tabele ciclice, horoscoape considerîndu-le „bazate" pe observații asupra stelelor și unor cicluri din natură. În calendarul medieval „Compost des Bergiers" se explică starea vremii pentru fiecare lună, arătîndu-se de exemplu pentru luna iunie, că „dacă plouă la St. Medard, plouă 40 de zile mai tîrziu. „Într-un almanah din anul 1814, intitulat „Telescopul astronomic sau Calendar universal astronomic, fizic, politic și academic pe 336 de ani" se găsesc alături de date astronomice, meteorologice, istorice, geografice și „previziuni" astrologice, „planetoscopiile" ocupînd multe pagini arătîndu-se „influența" planetelor asupra vremii, omului, popoarelor. În almanahuri și enciclopedii și-au făcut loc și „tabele ciclice ale anilor", după legi astrologice. Un ciclu de 36 de ani era pus sub semnul unei planete care-și „exercita" influența iar anii acestui ciclu erau dați planetelor, Soarelui, Lunii. De exemplu „Ciclul lui Marte, al Soarelui, al lui Jupiter". Astrologii bagă uneori la planete Soarele și Luna. Ca să explice prezența cifrei magice 7, Pămîntul nu-i considerat planetă, în unele din socotelile lor, ca apostolul lui Cristos care nu-și numără și asinul de sub el. În anul 1863 a apărut și la București un „Calendar așezat pe șapte planete în care se cuprind 140 de ani, începînd cu 1863 și slujind pînă la viitorul an 2002." Într-un almanah cu „prognosticuri astrologice pentru anul 1944", apărut în România, se făcea un amestec de ritualuri bisericești cu ocultism și astrologie pentru a justifica „destinul fiecărui om după anumite semne" că „totul se învîrte în jurul zodiacului". Pe lîngă altele se formulează astfel de „previziuni astrologice", pe decade și zile. De exemplu „Ianuarie 1 la 10. Născuții în acest răstimp vor avea în 1944 o activitate mintală mai mare, cu o culme în septembrie". Pentru cei născuți la 27 februarie se scrie: „Spirit religios. Izbîndă materială în legătură cu o profesie legată de religie". Să se fi născut în acea zi toți slujitorii bisericii ? În acel calendar mai se arată și caracterele oamenilor după denumirea zilei în care s-au născut, denumire ce ar corespunde denumirii aștrilor. „Cei născuți lunea stau sub semnul Lunii și sînt visători, blînzi, distrați, timizi. Marțienii sînt energici, leali, iuți, eroi pe cîmpul de luptă, adesea neprevăzători, Mercurienii sînt sprinteni, adaptabili, chiar vicleni. Jupiterienii, adică cei născuți joia, sînt iubitori de tradiție, calmi și demni. Venusienii au talente muzicale și teatrale (Venus considerată planeta iubirii și a frumuseții). Saturnienii sînt tăcuți, avari, prefăcuți, prudenți, diplomați. Solarienii (născuții duminica) sînt mîndri, ambițioși, inteligenți". Ca să se poată afla în ce zi din săptămînă s-a născut cel ce vrea să știe, cum l-a caracterizat horoscopul în calendarul astrologic, s-a inclus și un calendar perpetuu.

După astfel de calendare oamenii năs-

cuți în aceeași zi ar trebui să aibă aceleași caractere, aceleași situații sociale, aceleași ocupațiuni, aceeași durată a vieții. Ce gogomănie! De mult s-a observat că lucrurile nu stau așa și în aceeași zi și oră s-au născut atît prinți cît și cerșetori, oameni de știință sau oameni de rînd. Bine observa La Fontaine: „Acest cioban și acest rege
S-au născut sub aceeași planetă,
Unul poartă sceptrul celălalt toiagul".

La astfel de situații astrologii au găsit și răspuns că „Astra inclinant non necesitant", adică aștrii ar arăta destinul dar nu-i obligatoriu așa să fie.

Avînd „secole de glorie" astrologii au zăpăcit multe minți. S-a ajuns chiar la încercarea de a se explica anumite fenomene sociale și politice prin așa-zise influențe cosmice. S-a socotit venirea la putere a partidelor burgheze în raport de activitățile solare, ca de exemplu în Anglia, între 1830—1927, cînd liberalii ar fi venit la putere în timpul celor 9 maxime solare iar conservatorii în minimele solare. Limita unei eclipse din anul 1914, spun astrologii, ar fi delimitat liniile de tranșee în primul război mondial.

3. *Astrologia în zilele noastre.* De la astrologia ambulantă cu papagali și șoareci albi, ce indică „planeta norocoasă", ori cutii automate de unde primești „planeta" cînd introduci fisa, pînă la birourile de consultații astrologice cu firmă la ușă și calculatoare electronice pentru a stabili coincidența nașterii cu „steaua călăuzitoare" astrologia se mai practică și astăzi în unele țări. Merg la astrologi unii tineri candidați la examene sau la căsătorie; unele viitoare mame să „afle" ce vor naște; unii politicieni sau negustori „să vadă" cum le vor merge treburile. În timpul războiului unii soldați germani își cumpărau horoscoape de „curaj" iar în armata engleză era încadrat, la statul major, astrologul de origine germană, Louis de Wohl, ca să dea „consultații" pentru unele operațiuni militare. În anul 1943 s-a cerut în statul Georgia (USA) să se legifereze profesiunea de astrolog iar în anul 1945 s-a cerut în SUA să se numească un astrolog de stat.

În statele Occidentale ca RFG, Franța, Anglia, Italia, Elveția, Belgia, SUA și altele astrologii nu șomează. În SUA peste 30 000 de astrologi sînt grupați într-o „Societate astrologică"; editează publicații de „specialitate"; întrețin rubrici astrologice în paginile a mii de publicații, uneori cu mai multe coloane decît cele destinate politicii externe. Într-o scrisoare din Paris se relata: „În Franța, horoscoapele au o mare căutare la sfîrșitul anului... Dacă Nostradamus sau sfînta Ursula au prorocit cutare evenimente, la ce bun să te împotrivești, să lupți? Să ne lăsăm în voia soartei, a destinului...", îndeamnă astrologii.

Desigur că nu toți occidentalii îi ascultă pe astrologi dar păcat că în pretinse societăți civilizate se varsă sume apreciabile în buzunarele „prevestitorilor de destine". Unele publicații își scot multe din cheltuieli cu suplimentele ce cuprind horoscoape. De exemplu „Gicia" a scos, la sfîrșitul anului 1979, o broșură de 82 de pagini care cuprine" L'Oroscopo per il 1980 segno per segno amore, salute, lavoro, personalita, famiglia e rapporti sociali", cu explicații și imagini pentru cei născuți sub „patronajul" zodiacal. Pe lîngă frazele fără rost horoscopul mai dă la sfîrșit și niște numere pentru amatorii de loto.

Lucrarea publicată în anul 1974 de John Gribbin și Stephen Platgeman de la Centrul Spațial Eddward (SUA), cu titlul „The Jupiter Effect" (Efectul Jupiter), în care se vorbea de perturbări ale unor fenomene normale de pe Pămînt și din atmosferă și din Soare în timpul conjuncției unor planete din anul 1982, a alimentat noi speculații astrologice. Oamenii de știință explică și acest fenomen, ca unul din fenomenele ce se produc în mod sistematic la circa 179 de ani, fiind în anul 1982 o aliniere parțială în luna martie și grupări în aprilie, mai-iunie și octombrie-noiembrie, fără consecințe cosmice. Nu se realizează o aliniere perfectă, nici chiar la 2,260 de miliarde de ani odată, cînd se produce conjuncția tuturor planetelor. Publicațiile serioase explică științific astfel de fenomene și combat cu argumente înșelătoriile astrologilor. În articolul „Alinierea planetelor — o sperietoare", revista franceză „Science et vie", din aprilie 1981, arăta: „Anul viitor, planetele vor dansa pe cerul nostru un foarte interesant balet. Evoluțiile lor vor constitui o excelentă lecție de astronomie și de mecanică cerească. Putem să le observăm fără teamă se concluziona în articol, așa cum de fapt au făcut toți aceia ce nu cred în balivernele astrologilor.

Și în zilele noastre astrologii se amestecă în treburile politice scoțînd horoscoape „groaznice" pentru unii candidați la alegeri, care ar duce țara la dezastru și „favorabile" pentru alții, cum au făcut, de exemplu, în India în anul 1962, cînd astrologii din Delhi s-au adunat lîngă poarta veche a orașului și au cerut demiterea lui Krishna Manon și înlocuirea cu un candidat susținut de marii bogătași. Cu acea ocazie astrologii indieni ca și din alte țări și-au coordonat horoscoa-

Pe Iranische Strasse din Berlinul occidental astrologii își fac reclamă

pele și au lansat „prevederea" cu „sfîrșitul lumii" la datele de 3, 4, 5 februarie 1962. Un englez George King, anunțase că a primit din cosmos mesajul cu „pieirea lumii". Astrologii și-au vîndut horoscoapele, preoții și-au extins predicile pentru a- cîștiga noi adepți, iar negustorii își măreau cîștigurile pe seama celor care spuneau : să mîncăm, să bem, să chefuim că în curînd vom pieri". În Cosmos sînt multe fenomene precis descrise de către oamenii de știință pe care astrologii le răstălmăcesc așa cum au făcut în 1962 cu conjuncția dintre planetele Mercur, Venus, Marte, Jupiter, Saturn cu Soarele și Luna. Asemenea fenomene nu au vreo legătură cu vreo putere „divină" și nu provoacă schimbări în Cosmos sau pe Pămînt, încît oamenii să se înfricoșeze. Astrologii și clericii „au prevăzut" și mai înainte „pieirea lumii" (500, 1000, 1186, 1198, 1524, 1532, 1819, 1843, 1896, 1932, 1949, 1960) și dacă nu s-a întîmplat acest lucru nici în anul 1962 atunci au amînat evenimentul pentru anul 1982. În anii tehnicii și științei avansate, a zborului omului în spații extraterestre, astrologii încep să vorbească de horoscoape bazate „pe cele mai noi științe". Unei astfel de astrologii i-au dat chiar numele de „cosmobiologie", spunînd că cele 12 case ale cerului ar fi 12 posturi de emisie, care-și propagă impulsurile asupra ființelor vii și asupra sonomie, astrologia nu schimbă însă destinele făcute pe anumite date calendaristice, „calculate" cu secole în urmă. Dar, de la constituirea astrologiei ecliptica și-a schimbat unghiul astfel că față de acum 2000 de ani, cînd Soarele intra în luna martie în „constelația berbecului", acum intră în luna aprilie. Dar ce prevăd astrologii pentru locuitorii de deasupra cercului polar, unde ecliptica coincide cu orizontul Soarelui și nu trece prin constelațiile zodiacale ? Și calendarele s-au schimbat de multe ori ; anumite popoare au calendare diferențiate ; orele se înregistrează altfel decît cu secole în urmă. Filozoful Spinoza spunea despre „știința" astrologiei că nu oferă fața de adevărata știință decît ce oferă cîinele zodiacal față de cîinele animal lătrător. Deși jonglează cu unele terminologii și date luate din astronomie, astrologia nu poate prezenta nimic științific în concluziile ei fiind un mare suport de înșelat masele în interesul religiei și al claselor exploatatoare. Savanții materialiști și oamenii de știință, în general, demască astrologia ca și rădăcinile religiei iar pe măsura eliberării oamenilor de sub exploatare și însușirea de mai multe cunoștințe mari mase de oameni se leapădă de astfel de credințe mincinoase. Astrologia primește puternice lovituri chiar acolo unde se crede că mai are putere. Asociația Americană a Societăților Savanților, Comitetul Belgian pentru studiul evenimentelor nenormale, Academia franceză de medicină ș.a., folosind anumite cercetări și statistici, au ajuns la concluzia că nu este nici o deosebire astrală între cerul de naștere al savanților și oamenilor de rînd, cum încercau să explice astrologii. Nu toți medicii cu renume sînt născuți sub semnul planetei Marte și nu ciclurile planetelor influențează ciclul vieții oamenilor, ciclul menstrual, ciclurile de viață ale animalelor, evenimentele politice și sociale. Pe date statistice și fapte din știință și din viața oamenilor și popoarelor se demască falsitățile astrologice și sînt numeroase lucrările care lovesc în bazele religiei și astrologiei, aceste vechi boli ale societății omenești. O puternică lovitură a primit astrologia contemporană din partea societății astronomice germane, „Astronomische Geselschaft", prin hotărîrea adoptată în anul 1949, cînd astronomii germani au simțit nevoia „de a-și da opinia asupra confuziilor pe care astrologia le răspîndește mereu și din ce în ce mai mult". Arătîndu-se în această hotărîre concepțiile pe care s-a bazat astrologia, de la început și pînă în zilele noastre, se spune : „Aceste concepții au devenit falimentare de mult timp, iar ceea ce se prezintă azi sub numele de astrologie, cosmobiologie ș.a. nu sînt nimic altceva decît amestec de superstiție, de șarlatanism și de comerț."

Se poate spune oare ceva mai mult și mai bine despre astrologie ?

Prof. dr.
Stelian Streja

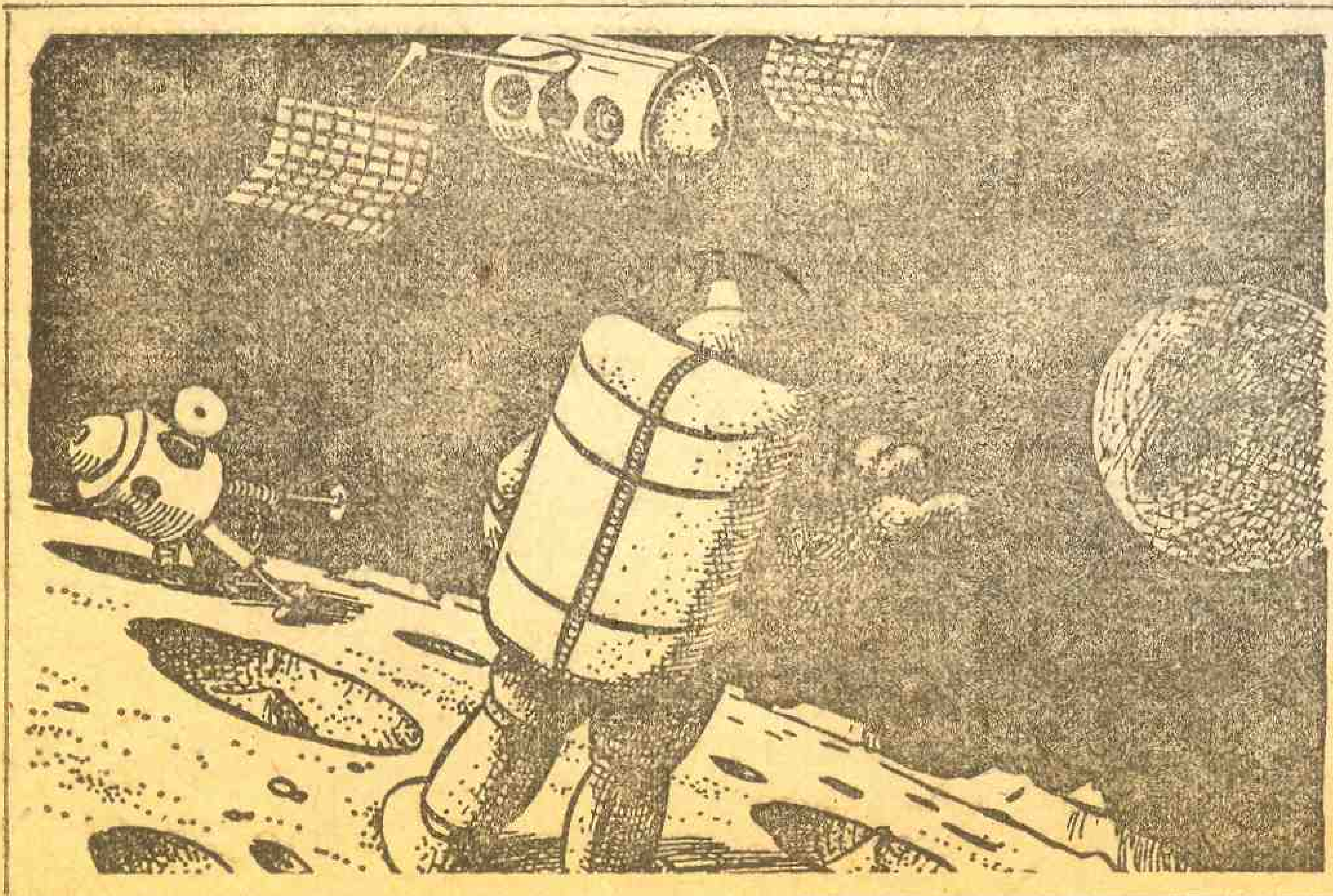

CĂLĂTORIM, CĂLĂTORIM ...

Febra pregătirilor de plecare... O furtună nebună a întors toată casa pe dos. Uşile dulapurilor deschise atîrnă istovite şi resemnate. O organizată dezordine mă priveşte ironic din toate ungherele, sertarele se mai împotrivesc încă, opun rezistenţă, nu se lasă închise, probabil ca să vadă ce o să urmeze. Ce-o să urmeze? Voi reface din nou bagajele. S-au adunat prea multe. Valizele sînt prea grele, aşa nu se poate, voi renunţa. Va trebui să renunţ la multe. Rochiile, frumoasele mele rochii refuzate de valize zac pe fotolii afişînd un nobil dispreţ pentru criteriile mele de selecţie. Pantofii, cu tocuri ţepoase, savurează deja momentul cînd vor fi răzbunaţi... Într-o seară, cine ştie, cînd voi avea nevoie de ei, ei nu vor fi iar pantofii uşor sport nu-i vor putea suplini niciodată. Îmi vine să rîd şi să plîng. Mi-aduc aminte de paginile acelea amuzante din „Trei într-o barcă" şi constat, uite aşa, că există un mare bagaj livresc în legătură cu bagajele. Dar doamne, nici la asta nu pot să renunţ. Imagini cinematografice îmi alunecă prin minte, cu actriţe lascive, în toalete lucioase plecînd degajate şi nonşalant în voiaj: englezoaice în costume albe de călătorie în drum spre Indii, cu cuferele lor compartimentate, cu buzunare, sertare şi oglinzi care se pliază, se repliază, se închid şi mai ales se transportă de lachei în livrea.

Trebuie că există un talent al călătoriilor, aşa cum există un talent al dansului sau al conversaţiei. Sînt popoare care au tradiţia şi competenţa marilor călătorii. Altfel de unde ar lua această superioară degajare... Nimic din emoţia, surescitarea şi frămîntarea plecărilor noastre... Eu mă agit ca o proastă. Din acest punct de vedere cred că mă trag din „Proştii" lui Rebreanu — ţăranii aceia care scapă trenul deşi s-au sculat cu noaptea în cap. Unii îl scapă alţii nu. Am văzut cu ochii mei pe aeroportul din Casablanca oameni care nu scapă niciodată trenul: pasagerii unui Boeing au aşteptat îndelung decolarea şi avionul nu pleca. De ce? Pe cine aştepta? Iată un superb echipaj: El, Ea şi cîinele, superb desigur, şi blana doamnei de asemenea, şi ei nu se grăbeau, discutau, zîmbeau, îndreptîndu-se calm către avion. El oprise avionul, El plătea fiecare minut de întîrziere, că de ce să se grăbească, nu? Era o demonstraţie a banului, a puterii sau cine ştie...?

Am întîlnit degajare şi dezinvoltură şi la tinerii de 16—17 ani care cutreeră lumea cu sacul în spate în blugii lor soioşi, cu un singur maieu şi cîţiva bani în buzunar. Cînd nu mai au niciun ban se opresc pe Ponte Vecchio, în Niderdorf-Strasse, pe Promnades des Anglais şi cîntă, dansează, patinează pe rotile, vînd mărgele, fac scamatorii pentru ca trecătorii să le arunce un ban în pălăria de alături şi astfel să poată continua călătoria. I-am invidiat şi în acelaşi timp mi-a fost milă de ei lăsînd un ban să cadă în pălăria lor. I-am invidiat pentru dezinvoltura lor dar mi s-au părut că veneau de niciunde şi se duceau niciunde. Toţi erau la fel peste tot. Erau singuri şi se voiau singulari, cu coafurile lor teribiliste şi accesoriile decorative, în trecerea lor de la un meridian la altul, împinşi numai de talazul vacanţei şi ritmul ghitarelor electrice. Ei bine, toţi îmi dădeau impresia că nu aveau nimic cu ei, că nu purtau nimic cu ei... Să fie oare o cale a evoluţiei, a involuţiei, nu ştiu... Ştiu numai că eu n-am

să pot pleca niciodată la drum cu mîna goală, că nu mă pot dezlipi de nimic din ce-i al meu, de obiecte, de amintiri, de picăturile de viață acumulate, imagini trăite, văzute, citite. Explicabil... Strămoșii mei plecau toți la drum, cu o desagă în spate și fluierul la brîu. Și cel cu traista-n băț avea el, acolo, un boț de mămăligă și o ceapă, nu purta el traista-n băț degeaba și cu puținul ce-l avea se fălea și fluiera a pagubă.

Bunica mea pleca dintr-un sat din Bărăgan vara, la băi la Amara. Pleca cu căruța înălțată cu scoarțe, adică cu scînduri puse în sus, ca să încapă cît mai multe în ea. Și punea acolo și ceaunul de mămăligă, cu pirostrii cu tot, oale de pămînt cu untură în care se aflau îngropați cîrnați și bucăți de carne prăjită, păstrate bine de la Crăciun, și mai punea și săculețul cu mălai, și putinica cu brînză, și hălci de afumătură, ba, agățau de codîrla căruții și vaca cu lapte ca să pască acolo, pe izlaz, și să aibă ce da copiilor de mîncare. Bunicul le descărca pe toate sub cerul liber, nu departe de lacul cu nămol, le lăsa coviltirul de la căruță și cîțiva saci umpluți cu paie ca saltele și apoi se întorcea la treburile cîmpului, acasă, cu caii și căruța. În urma lui, femeia îi striga să nu uite cînd o veni de Sfîntă Mărie ca să-i ia, să aducă și butoiul, ăla care-i cu apă de ploaie în bătătură, să-l aducă și să-l umple aicea cu nămol, ca să ia acasă și să-i dea și lui Zinca, și lui Voica, și lui Cocioaca, și la copiii lui finu Niculai, că suferă de gîlci... și ce mai, la tot satul care nu a fost la băi..

Așa au fost ai noștri întotdeauna, să nu plece cu mîna goală de-acasă și să nu se-ntoarcă cu mîna goală. Așa am pășit și eu prin lume, cu desaga plină de toate temeiurile neamului meu.

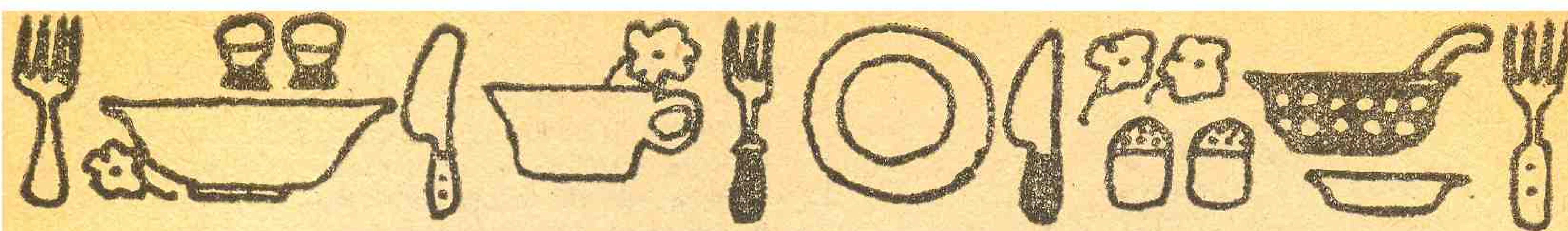
Călătorim, călătorim dar nu uităm care este temeiul temeiurilor noastre.

Mariana Petrescu

* GRĂDINA FLORILOR DE PIATRĂ *

Ați văzut vreodată o grădină de piatră. Poate v-ați imaginat-o în copilărie ascultînd basmele părinților și bunicilor. Oricît imaginație vom avea, nu putem reconstitui o asemenea unică frumusețe pe care o dezvăluie o colecție de flori de mină. Dacă vreți să aveți revelația, mergeți să vedeți, cînd vi se oferă prilejul, expoziția de mineralogie estetică de la Ocna de Fier, a colecționarului Constantin Gruescu. Dăruit cu harul muncii și al aflării frumosului ascuns în adîncuri, minerul din Dognecea, județul Caraș-Severin, asemenea căutătorilor de perle, se scufundă cu răbdare și pasiune în rărunchii pămîntului, urmîndu-i filonul, ca pe un fir al Ariadnei, furîndu-i acestuia, obosit de somnu-i milenar, podoaba de nestemată. A făcut lucrul acesta de nenumărate ori, cu unealta minerului, dar și cu arsenalul de cunoștințe ale cercetătorului specialist, devenind cu timpul deținătorul unei colecții de mii de piese, ale căror taine le cunoaște în amănunțime. În casa din Strada Vale nr. 113, Ocna de Fier, sau în colecțiile unor instituții de specialitate și de învățămînt (Institutul de geologie București, Universitatea din Timișoara, Muzeul județean de științe naturale din Constanța, Muzeul de istorie al județului Caraș-Severin din Reșița, Liceul „George Călinescu" din București, școlile generale din Albeni, Gorj și Teregova — Caraș-Severin etc.), unde a donat cu generozitate un număr mare de eșantioane, pot fi admirate piese de o frumusețe răscolitoare, unele cu valoare de unicat mondial, care stîrnesc deopotrivă interesul cercetătorilor și vizitatorilor români și străini. De 37 de ani strînge, clasifică și ocrotește această unică grădină geologică, prezentînd florile sale tinerilor, specialiștilor, tuturor celor interesați, oferind cu competență date științifice despre exponatele sale, confirmînd șansa pe care i-o dă vocația sa de „scormonitor al luminii". Grădina sa cu crini de piatră, cum o numea cineva, conține rarități pe care zona Munților Banatului, străveche regiune minieră a Europei, le dezvăluie într-o varietate estetică neîntrecută și în forme de cristalizare a mineralelor din cele mai neobișnuite. Magnetitele cristalizate sub formă de dodecaedri cu fețe romboidale, cu striații fine și luciu metalic, sînt de o perfecțiune rar întîlnită. Eșantioanele de oligist, adevărați „trandafiri de fier", depășesc gingășia fieroligistului din Insula Elba, considerat multă vreme ca fiind cel mai frumos posibil. Macla japoneză a cuarțului, socotită raritate mondială, stă alături de acea coaxială cu concreșteri radiare, descoperită în premieră pe mapamond.

Toate acestea și alte rarități geologice descoperite de Constantin Gruescu, în cei 37 de ani de nestinsă pasiune, constituie valori ale patrimoniului cultural național. Valori care, prin grija, priceperea, dar mai ales prin generozitatea tehnicianului miner, sînt oferite publicului cu convingerea declarată că „un colecționar trebuie să fie călăuzit de spiritul de a pune la dispoziția celor interesați colecția respectivă și, în nici un caz, să nu țină ascunse bogățiile care fac parte din acest patrimoniu".

MENIURI DE VACANȚĂ

O masă la camping, sau în excursie, cu cortul, poate căpăta o notă personală, intimă, plăcută, dacă vă veți strădui, cu mijloace simple și efort minim, să alcătuiți un meniu care să difere de la obișnuitele sandviciuri sau conserve folosite direct din cutie.
Iată cîteva mici rețete care pot face o surpriză binemeritată după o zi de drumeție.

Aperitiv din brînză

Se piurețează cu furculița pateul de ficat, se freacă bine cu 50 gr. unt, zeama de la 1/2 lămîie mai mică, se adaugă ceapă (de preferință verde) tăiată fin, mărar, puțin piper, gălbenuș tocat de la 2—3 ouă. Se așează pe o farfurie și se ornează cu albușurile tăiate mărunt, se presară cu verdețuri, se pun în jur felii de roșii sau ridichi.

Tort aperitiv

Pe o farfurie sau un platou rotund se așază un strat de cartofi fierți, tăiați în bucăți, amestecați cu puțină maioneză. Apoi un strat de salată de varză crudă, fin tăiată, sărată, stoarsă, agrementată cu ulei și zeamă de lămîie. Sau salată verde tăiată fîșii subțiri, asezonată cu ulei, lămîie și la care se adaugă și puțină ceapă verde și mărar. Repetați un rînd de cartofi, cu maioneză, iar deasupra lor fie salată de vinete coapte pe jar, fie o salată de castraveți (stoarsă de zeamă, după ce a fost preparată). Ornați cu felii de roșii și ardei gras.
Se pot adăuga deasupra, sau între rînduri, măsline curățate de sîmburi, felii de ouă tari. Depinde de fantezia dumneavoastră și de ceea ce aveți la îndemînă spre a combina „blaturile" unui astfel de tort aperitiv, hrănitor, răcoritor, gustos.

Aperitiv cu conserve de scoici

Vă oferim două variante:
a) Peste scoicile scoase din borcan sau cutie, se toarnă ulei (ca la orice salată), ceva mai multă zeamă de lămîie, puțină sare, piper, verdeață și, dacă doriți, usturoi tăiat mărunt.

b) Scoicile spălate, scurse, se amestecă cu o maioneză în care se adaugă puțin mujdei de usturoi sau 1—2 legături usturoi verde, tocat fin, fasole verde fiartă sau din conservă, tăiată rondele micuțe (dacă aveți la dumneavoastră), verdeață.

Tort rapid

Piurețați 1 pachet brînză de vaci, cu 150—200 g brînză telemea, burduf sau altă brînză sărată, 50 g unt. Adăugați puțină pastă de roșii (1—2 lingurițe), ceapă verde, tăiată fin, verdeață și eventual puțin chimen.

Ciuperci cu slăninuță afumată

Ciupercile sau bureții comestibili din pădure (culeși numai de către bunii cunoscători) pot fi gătiți în fel și chip. Sînt minunate ciupercile fripte pe jar, dar puteți prepara și o mîncare foarte gustoasă. Spălate, curățate, se taie felii și se pun într-o tigaie sau cratiță în care ați prăjit, pe foc, feliuțe de slănină afumată ori costiță de purcel. Se lasă să se înăbușe bine, adăugîndu-se ceapă mărunt tăiată. În final se pune pătrunjel verde tocat și, eventual, cîteva linguri de smîntînă. Cu mămăliguță sînt delicioase.

Spumă de fructe

Pădurea oferă numeroase fructe dintre cele mai gustoase. Din fragi sau zmeură, puteți pregăti un desert minunat.
La o cană de fructe spălate și curățate (bine scurse) sînt necesare 1 cană zahăr pudră sau tos (dacă este mai fin) și 2 albușe. Se bat bine albușele, cu un tel, pînă cînd se țin tari. Se adaugă zahărul încet, în ploaie, și fructele (zmeura sau fragii). Se continuă bine bătutul cu telul pînă se întărește spuma ca o bezea — în timp ce se deapănă amintirile din excursie sau se spun glume, pot bate toți, pe rînd, spuma de fructe! Va fi mai gustoasă. Se servește în cești, în pahare, cu boabe întregi de zmeură sau de fragi pe deasupra.

Tort rapid

Unul dintre torturile foarte rapide poate fi pregătit din spumă de fructe așezată peste blaturi existente în comerț, însiropate cu sirop de zahăr parfumat cu coajă de lămîie sau portocală și puțin rom.
Se pot folosi ca blat și biscuiți sau piscoturi de șampanie. În loc de spumă de fructe se pot pune fructele de pădure întregi, peste un strat de frișcă, sau felii de piersici sau ananas din compot. Se îmbracă în frișcă, se asezonează cu fructe.

E. Gridam

CU OUĂ, DAR FĂRĂ... OȚET !

L. Robert definește ouăle astfel: „Corpuri mai mult sau mai puțin groase, dure și rotunde, pe care le produc femelele păsărilor și care conțin germenele embrionului, destinate a-l hrăni pe acesta în timpul incubației".

Celebra școală medicală

din Salerno — una din cele mai cunoscute de acest fel din întreg evul mediu — era cît se poate de categorică, pretinzînd pur și simplu că „Si sumos ovum, molle sit atque novum", respectiv „Dacă mănînc un ou să fie proaspăt și moale". Medicii salernitani făceau mare caz în recomandările lor, de experiența unui oarecare Diocles din Caristos, care preconiza, ca dieta pentru fortificarea organismelor debilitate, să cuprindă în mod obligator ouă și vin negru.

Dicționarul Academiei Gastronomice din Franța, arată că Grimond de la Reynière a adunat într-un volum nu mai puțin de peste o mie de rețete de preparate din ouă, iar Monselet în Lettres gourmandes", pretinde că este regretabil că nu s-a scris încă în prezent un tratat despre acest Proteu al bucătăriei care este Oul.

Revelația oului din creația brâncușiană relatat de Peter Neagoe în „Sfîntul din Montparnasse" (Editura Dacia, 1977).

„Într-o dimineață stătea singur în fața micului dejun... O cană de lapte, niște pîine, solnița și cîteva ouă fierte era tot ce se găsea pe masă. Constantin ridică un ou și îl privi, de parcă l-ar fi văzut pentru prima oară în viață, ținîndu-l cu gingășie în dreptul luminii. „Mama vieții", repetă el cuvintele bunicii. „Mama formei, mama tuturor formelor" strigă el deodată. Cu lacrimi în ochi sărută oul... Găsise în sfîrșit secretul Naturii — „Mama formei". Oul era adevărata mamă a vieții! Se făcuse lumină. Acum, știa secretul sculpturii. Forma primară. Numai el cunoștea importanța descoperirii sale. Nimeni nu putea să ghicească zbuciumul frenetic al minții lui. Azi va începe noua artă. Se întoarse la atelier, alergînd tot drumul".

Producția anuală de ouă a atins un asemenea volum încît s-ar putea face din ea o omletă gigantică care, dacă ar acoperi întregul pămînt, ar avea o grosime de circa 8 centimetri.

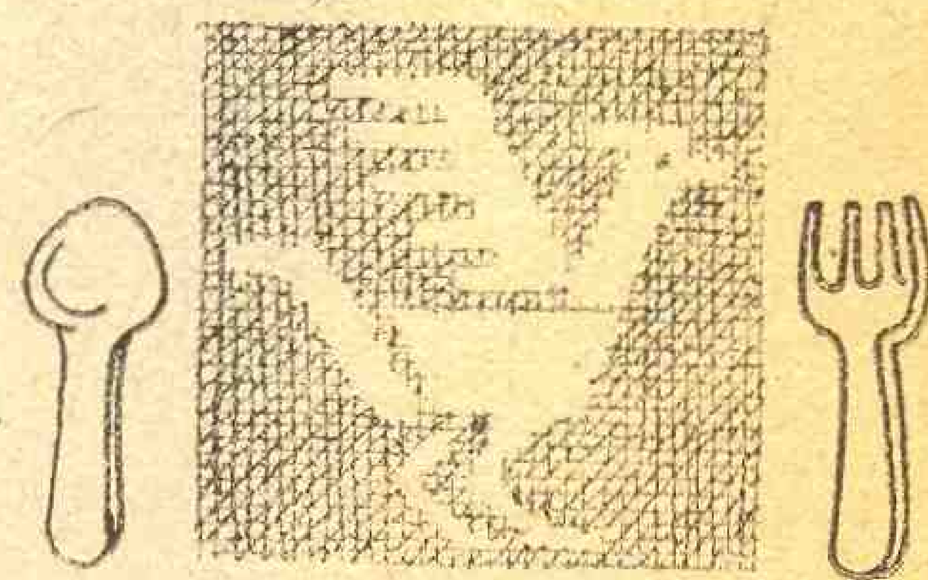
Cea mai veche metodă de fiert ouă, este cea folosită de păstorii egipteni. Ei fierb oul fără foc. Îl prind cu un cordon și-l învîrtesc cu un bici deasupra capului, încît se încălzește așa de tare încît ajunge la temperatura de fierbere, prin frecare cu aerul.

Clement Raphael Freud din Nottingham (Anglia) a bătut recordul mondial absolut în materie de preparare a omletelor: 106 omlete au fost gata în timpul record de 26 minute și 25 secunde, față de 77 omlete în 30 de minute, cît era recordul precedent. Fiecare omletă era din cîte două ouă.

Una din cele mai mari omlete din lume a fost realizată tot de un englez, bucătarul Tuny Stappani, la 28 mai 1973, la Guildford, cu prilejul unei serbări cu caracter agricol. Au fost folosite 5600 de ouă, 50 kg costiță, 45 kg ceapă, 30 kg fasole albă, 4 kg sare, 1 kg piper, 25 litri ulei. Timpul de preparare a fost trei ore.

O omletă gigantică a fost realizată de șase bucătari din Hollywood cu prilejul inaugurării unei expoziții culinare. Omleta avea un diametru de patru metri și a fost consumată pe loc de zeci de vizitatori.

O omletă uriașă în greutate de 750 kg a fost realizată în satul Beasain din Țara Bascilor. La prepararea ei s-au folosit ouăle produse într-o zi de 5040 găini, 750 kg cartofi, 50 kg ceapă și 10 kg sare. Omleta trebuia să cîntărească mai mult, dar o apreciabilă cantitate de „materie primă" s-a revărsat peste marginile tigăii în care se prăjea. Tigaia, cu un diametru de 2 m, a fost luată de pe foc cu ajutorul unei... macarale.

O uriașă omletă, în greutate de... 1000 kg, pregătită de 30 de bucătari pentru un concurs culinar organizat la Santurce (Spania) a avut ghinionul să ajungă nu pe mesele consumatorilor, ci pe... jos. Suculenta și monumentala „tortilla" spaniolă, la pregătirea căreia s-au folosit 3720 de ouă, 100 kg de cartofi, 250 kg ceapă, 150 kg ardei, 300 litri de ulei și 12 kg sare, a scăpat pe jos în momentul în care era întoarsă pentru a se prăji și pe cealaltă parte. Și astfel stabilirea unui nou record în materie — o omletă de o tonă — a eșuat.

Mihai Burduja

BUCĂTĂRIE FĂRĂ FOC

SOS DE HREAN CU SMÎNTÎNĂ

Se iau două bucăți de hrean de mărime potrivită, se rad mărunt și se sărează ușor. Deasupra se toarnă smîntînă cît cuprinde și puțin suc de lămîie.
Este o garnitură excelentă și gustoasă.

SOS DE HREAN CU MERE

La o lingură de hrean ras adăugăm cantitatea dobîndită de la 4—5 mere rase, 2 linguri de zeamă de lămîie, o jumătate de lingură de oțet și, după gust, smîntînă.

SOS DE OUĂ

Din două-trei gălbenușuri de ou amestecate cu ulei și muștar, puțin vin roșu, lămîie, ceapă și frunze de pătrunjel tăiate mărunt și cîteva linguri de smîntînă se obține un sos excelent.

SOS DE TARHON

Se freacă bine două gălbenușuri de ou cu patru linguri de ulei și suc de lămîie. Se adaugă apoi tarhonul, pătrunjel și cimbru, muștar și puțin vin alb.

SOS DE SPANAC

Se spală spanacul crud și se dă prin mașină. Se amestecă cu ulei, albuș de ou bătut spumă, lapte acru sau iaurt și, după poftă, maioneză.

SOS DE CEAPĂ

Radem cinci-șase cepe mari, amestecăm cu ulei și cu albuș de ou bătut, cu smîntînă sau iaurt. Se servește rece.

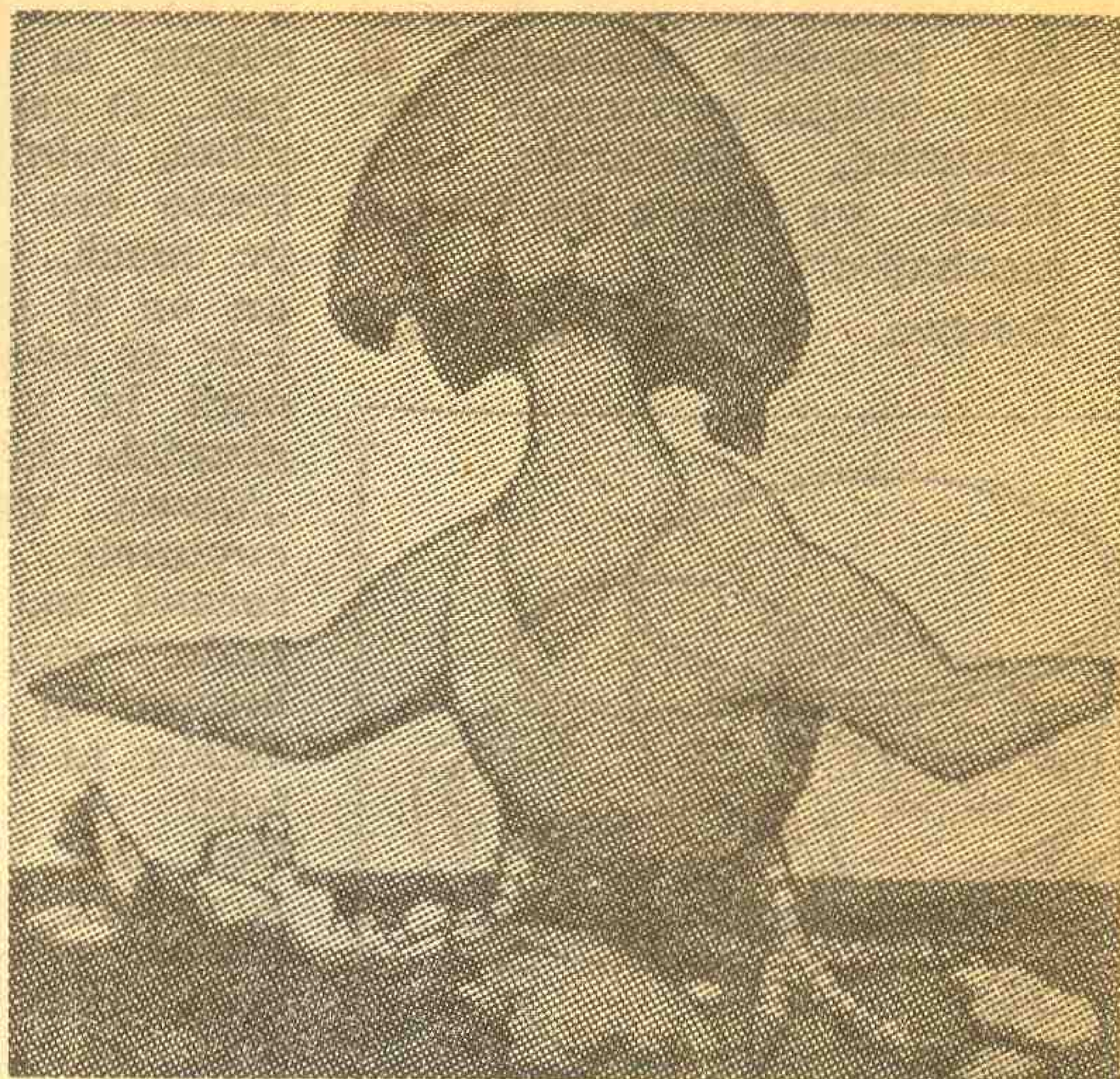
SALATE

SALATĂ AMESTECATĂ

Radem doi morcovi mari, două mere, două țeline și le așezăm separat pe un platou. Apoi tăiem subțire două cepe și varză albă și roșie și le așezăm alături. Preparăm într-un mic castronaș un sos de oțet cu ulei, apă, sare și puțină boia cu care stropim salata după gust.

SALATĂ DE CASTRAVEȚI CU SMÎNTÎNĂ

Curățim castraveții de coajă, îi tăiem felii subțiri-subțiri pe care le așezăm într-o farfurie presărînd deasupra sare. Lăsăm să se îmbibe cinci minute după care stoarcem ușor în palme ca să se scurgă zeama amară. Tăiem mărunt usturoiul pe care-l amestecăm cu feliile de castraveți. Punem puțin ulei, puțin oțet și deasupra smîntînă proaspătă.

SALATĂ DE RIDICHI

Ridichile de toamnă se dau pe răzătoare, se amestecă cu sare, se storc, se așează într-un castron mic și deasupra se toarnă ulei cu oțet precum și două trei vîrfuri de boia dulce.

SALATĂ DE PRAZ

Tăiem prazul în felioare subțiri pe care le lăsăm o vreme amestecate cu sare. Amestecăm cu pătrunjel verde tăiat mărunt, mărar, peste care turnăm ulei și oțet de mere.

SALATĂ DE SFECLĂ ROȘIE

Coacem la foc mic, în cuptor două-trei sfecle roșii pînă se înmoaie și se cojesc ușor. Le lăsăm să se răcească apoi le tăiem în felii subțiri. Pregătim hrean ras și chimen. Așezăm în borcane straturi de sfeclă între care presărăm hrean și chimen după poftă și gust. Deasupra se toarnă o soluție de oțet cu apă, potrivit de acrișoară.

SALATĂ DE CONOPIDĂ

Tocăm cîteva cepe, ridichi, radem doi-trei morcovi apoi o conopidă pe care o trecem prin mașină. Amestecăm totul cu smîntînă și suc de lămîie.

SALATĂ COMBINATĂ

Dăm pe răzătoare o jumătate de gutuie, un morcov mare, o țelină, patru cinci ridichi roșii, un măr și un ardei verde sau un gogoșar. Amestecăm totul într-un castron, punem sare, ulei și zeama de la o lămîie.

TUSLAMA ARDELENEASCĂ

Din rasoale de porc neafumate, proaspete se poate prepara o mîncare excelentă. După ce am spălat bine rasoalele și le-am dat un clocot, aruncăm apa și le punem la fiert împreună cu două cepe și doi morcovi. Le lăsăm să fiarbă mult pînă se desprinde șoriciul și carnea de pe oase.

Cu ajutorul furculiței și cuțitului sortăm șoriciul și părțile gelatinoase, (zgîrciurile), precum și carnea.

Într-o cratiță mai mică așezăm cele obținute lăsîndu-le să dea un clocot într-o lingură din zeama în care au fiert la care adăugăm mujdei de usturoi după gust. Se servește fierbinte cu puțină pîine prăjită.

DOVLECEI PANE

Doi-trei dovlecei tineri, mici, spălați bine, tăiați la capete și apoi despicați în lungime în felii subțiri pe care le lăsăm timp de 10 minute în sare. Le trecem prin făină și gălbenuș de ou și le prăjim în uleiul încins amestecat cu unt sau margarină.

BORȘ CU SFECLĂ ROȘIE

Un sfert de căpățînă de porc bine spălată și dată într-un clocot. O punem la fiert timp de jumătate de oră după care adăugăm zarzavat și cartofi. La sfîrșit se fierbe o ceșcuță de orez. Luăm o sfeclă roșie, mare, o dăm pe răzătoare, o punem în strecurătoare și o scufundăm în oala cu borș pînă prinde culoare după care scoatem strecurătoarea cu sfecla rasă. Se adaugă o jumătate de litru sau un litru de borș acru și o legătură de leuștean. Se servește fierbinte și cu smîntînă.

CARTOFI ARDELENEȘTI LA CUPTOR

Fierbem un kilogram de cartofi cu coajă, patru ouă și pregătim din timp felioare de salam de Sibiu sau șuncă afumată precum și brînză sau cașcaval. Tăiem cartofii în felii rotunde după ce i-am curățat de coajă, ouăle de asemenea și ungem o cratiță cu unt și puțin ulei.

Așezăm un rînd de cartofi un rînd de ouă, un rînd de salam sau șuncă, radem puțină brînză sau cașcaval deasupra, tot așa pînă umplem cratița. Turnăm o ceașcă de smîntînă și dăm la cuptor la foc mic timp de o oră.

DESERTURI, SUCURI, BĂUTURI

CIREȘE CU FULGI DE PORUMB

Cireșele trecute prin mașină și curățate de sîmburi se amestecă cu fulgi de porumb înmuiați în lapte îndulcit cu miere de stup.

Pentru aromă putem adăuga vanilie, coajă de lămîie rasă, scorțișoară, etc. Se servește rece.

CIDRU DE PORTOCALE

Curățăm de coajă două portocale, le desfacem în felii pe care le rupem în două ca să lase zeama. Peste ele turnăm 1 pahar de vin cu o lingură de miere, o jumătate de coajă de portocală rasă și un pahar de vin roșu. Se lasă la un loc călduț vreo două zile după care se strecoară și se servește.

CREMĂ DE SMEURĂ

La o ceașcă de smeură se adaugă două linguri de miere de albine, un albuș de ou bătut și se amestecă bine. Se pune la frigider timp de o oră apoi se servește ca desert.

VIN DE MERE

Merele se sfarmă într-un vas curat, de preferință din lemn și se lasă acoperite la soare timp de trei-patru zile.

Cînd au fermentat le punem în saci de pînză storcîndu-le cu ajutorul unei scînduri într-un vas. Mustul obținut îl punem în damigene sau în butoiașe de lemn, astupăm și păstrăm la loc uscat.

VIȘINATĂ

Vișinile bine coapte le curățăm de cozi, le punem într-o damigeană, adăugăm o ceașcă de zahăr și turnăm deasupra vin roșu, acoperim damigeana și o ținem la răcoare timp de două săptămîni. Se obține o vișinată excelentă și cu gust aparte.

BORȘ DE CASĂ

Un litru de tărîțe de grîu și un pumn de mălai le înmuiem într-un litru și jumătate de apă amestecîndu-le. Adăugăm o covăseală făcută din aluat cu droijdie, coajă de lămîie și încă trei litri de apă.

Păstrăm borcanul la o temperatură de 25—30 de grade timp de trei zile amestecînd conținutul.

Cînd se acrește strecurăm și tragem în sticle.

MARIA
DELTA

Am început să înțeleg
Dar nu mai pot să fug
De timpul care a trecut,
Tăcerea nu o caut, mi-o dai tu.
Golul ce-l port în suflet
E lăsat de atîtea măști.
Am început să înțeleg
singurătatea lumii.

Joc

Lui Francisc

Joc al copacilor albaștri
Al umbrelor ce se pierd în noapte
Figuri atît de aproape de esență
Jocul mîinilor uitate
Dureroșii ochi trecuți prin timp
Sărutați de tine joc.

Iubire

Foc negru,
crește în noi
Gîndurile cunosc alte
lumi
Și timpul nu iartă.

Copacul

Un văl de amintiri mă învăluie,
Casele mohorîte
îmi dau nostalgia pămîntului.
Ape fără sfîrșit ale timpului,
Pustiu ce mustești în sufletul meu,
Mă lipsesc de trunchiul
copacului singuratec
Și un văl de amintiri mă învăluie.

Tineri poeți

RODICA
ARDELEANU

Mineralia

Gurile minelor jiene
crenelurile și ogive negre-vinete
pentru o catedrală cu absidele
cu contraforții cu vitraliile
și cu navele
răsucite-n măruntaiele pămîntului.

La gurile minelor zăbava
frontaliștilor din acest schimb
durează o veșnicie de amintiri
în preajma coliviilor.

Luna ca o nebună despletită
explodează pe două căști
îngemănîndu-le, dar purtătorii lor
fumează mai departe aburind
noaptea clară
cu violacei șerpi alegorici.
Așteptare lungă
acolo unde pîntecul pămîntului
răsuflă, tușește, visează somn greu
peste pumnii de cocs arzător —
cioplitorii de lumină
își așteaptă rîndul.

Iedera

Ca o iederă urci
trupul nopții neterminate
trupul meu atît de alungit
din nespusele cuvinte banale
atît de frumoasele noastre nespuse
cuvinte banale.
Din ceață indigo
— așa e carnea serafimilor —
pe umerii tăi o mantie cînd sui
zăresc cînd sui —
sau mi s-a părut
numai ?

DAN MANOLESCU

Axiome lirice

Poeții vorbesc
prin declinul pietrelor,
ca o femeie
bătută de ploi.

*

Fantomele caută
ceasurile florale,
purtînd credința ca un steag,
pierdut.

*

Pe trunchiuri de-ntuneric
zvîcnesc și suspină
durerile verii ;
solstițiu.

*

Poezia nu este decît
o răsturnare mai gravă a lucrurilor,
puțin mai complicat ca atunci cînd
copacii își leapădă frunzele.

*

Ce plictiseală
mă ceartă între gînduri ;
e vîntul ?

*

Scîrțîitul mai surd al craniului
vibrează
ca o cîrtiță browniană,
pe un pat de paie.

DINU BĂCĂUANU

Octombrie

Mi-e drag să stau trîntit, încins de lene,
Sub macul unui soare de aramă,
Cînd harpa grea a toamnei lasă scamă —
Sîlhuiul fum ce urcă din poiene.

Risipitor, mi-e drag belșug de poamă
Și vinul putrezind în damigene,
Morman de buturugi cu somn în vene
Sub stalactite brune de pastramă.

Mi-e drag acest belșug adus de care :
Mălai, făină, carne, vin și sare ;
Mi-e drag acest belșug de zamparlîc

Cu lăutari și jar mocnind în vatră,
Cu trei muieri plecate în crailîc,
Cu cîntec de zaif și zbînț de șatră.

Ploi de toamnă

Alb, mîinile tale par flori
Sau roi de fluturi — un tangou
Arpegii duse de viori
Pe trepte roase de ecou

Pentru un zbor mai lung de-o clipă
Cugetă frunza un an risipă...
Nisipu-i ud și rece E liniște-n lagună
Balene obosite vin s-adoarmă-n țintirim
Mi-e dor să stăm o noapte împreună
Să ne iubim și să murim

De multe ori, apoi
Ploi de toamnă... Ploi...

Tineri poeți

VICTOR MARIN UDRIȘTE

Și repet...

Noaptea
a îmbobocit în palmele mele
și repet
eu făceam baie
în lapte solar
Noaptea
a îmbătrînit în ochii mei
și repet
eu vroiam să pipăi
trupul zorilor
Luna s-a scurs
picurînd printre
nuferi de piatră
și repet
lumea plîngea
într-un singur măslin

Pețire

papagalul papagalul
verde galben sau oricum
cîntă cîntă papagalul
numai lirică postum
papagalul papagalul
stă în cușca lui uitare
în pețire-i papagalul
limbii de privighetoare

Vitralii

Îmi aduc aminte
cum niște rotunjimi
de întuneric
au știrbit vitralii în mine
pe care și azi le mai pipăi
ușor cu vîrful altei inimi
femeia aceea susține
că nimic nu mi-a aparținut
totul este vis
dintr-o noapte a copilăriei

Tineri poeți

VIOREL T. SĂLĂGEAN

Ritmuri

Strănepoate,
mai pune-mi aparatul.
Vreau să mă plimb prin Cișmigiu.
Te admir cît de bine ai știut
să-l refaci pe balcon
după amintirile mele.
Îți mulțumesc că ții
la ultima mea copilărie.
Strănepoate,
mai pune-mi aparatul.
Vreau să aud arteziana mare
în lacul Cișmigiu
și ritmurile fanfarei în rotondă.

Fericirea

Ce formă ai, ce culoare
ce-nchipuire-n semne
ce sensuri în fiire
ce simțiri în neștire,
fior, copilărie
dor fără alinare
visare și durere,
cînt fără de cîntare
vînt fără adiere,
foc fără scînteiere.
Ce-nsemni tu fericire ?

Recviem

Este un păcat
picătura,
cîntecul pașilor, un recviem
Păsările
pe fruntea lui Cronos
își scaldă aripile
Tac adînc frunzarele
Uitau, uitau culorile
Mă oglindeam în stropi de rouă
ca într-o mare clepsidră
În cearcănele mele
se cern anotimpuri
picături de tăcere.

Tineri poeți

Iubirea Simonei

fragmente

Era într-o sîmbătă. Mă tolănisem în pat şi citeam Crimă şi pedeapsă. Raskolnikov trăgea tocmai cu urechea la discuţia dintre student şi tînărul ofiţer, cînd nişte paşi se apropiară de uşa mea. O bătaie ce semăna cu rîciitul pisicii... Intrigat, am deschis şi Simona trecu pragul. „Mor de plictiseală, Chris. Sînt singură în toată casa asta cît un han. Lasă-mă să zăbovesc puţin la tine." Ce puteam face ? Simona continuă. „Cu ce-ţi omori vremea ?" „Citesc pe Dostoievski." „Ai cumva două păhărele ?" Aşeză pe masă o sticlă cu o băutură tare. Arăta plictisită. „Mai eşti supărat pe Gimmy ?" „Nu m-am gîndit prea mult la ce s-a întîmplat." „Să ştii că a glumit. Face asemena farse, te pune în situaţii imprevizibile, să vadă cum reacţionezi. Nu ştiu dacă ai observat că era puţin băut ?" „Nu mi s-a părut." „El nu se trădează lesne, Chris. Poate să se ţuică-rească oricît, nu-l observi. Dar să-l lăsăm pe Gimmy, cu farsele lui. Ştii pentru ce am venit la tine ?" Zîmbetul ei şi privirea-i mîngîietoare, cu care mă învăluia, mă tulburau. S-a aşezat lîngă mine pe pat cu cel mai firesc gest din lume. „Ai făcut din beciul ăsta, de care aproape uitasem, un mic Eden. Mi-ar place să stau şi eu cu tine." Ce spunea era uluitor. Simona îşi rotea privirile prin odaie. Zidurile erau curate, cu acei cormorani, sofaua moştenită de la bunica ei, raftul de cărţi adus din Rogozului, covorul cu desenele pitite sub zoaie, veioza de pe noptieră lipită de pat — de fapt un bec cu un carton cerat imprimat cu maci huzurea în imperiul ei. Un cuier bătut în zid, chiuveta, oglinda, iar la locurile lor artistele de cinema, universul meu feminin. Şi mai era ceva : harta Europei, Africa de nord şi Orientul apropiat, cu stegulețele care marcau deplasările trupelor Reichului în ţările vremelnic supuse. După ce termină de inspectat, Simona, cu acel suav surîs pe obraz, îşi lepădă halatul şi rămase într-o cămaşă extrem de scurtă, parcă toarsă dintr-un fir imaterial, prin care i se vedeau pielea rozalie şi sînii. Fără să ştiu ce face, se vîrî sub pătura făcută de ea cadou, dăruită mie, nu prea de mult, cu acelaşi surîs ca atunci cînd eram mic şi-mi dădea moş-Crăciuni din ciocolată pe care îi rodeam, desfigurîndu-i, pocindu-i, făcîndu-i hidoşi, nişte arătări dulci, comestibili...

★

Mai multe luni de miere. Simona devenise iubita mea, stăpîna gîndurilor şi a trupului meu. Îmi aparţinea. Jurasem să păstrez în taină legătura noastră. Venea în subsol, uneori cobora la mine dimineaţa şi se strecura sub pledul ocrotitor. Dormisem o groază de nopţi amîndoi, era ca şi nevasta mea. Mă învăţase să fac dragoste, în stilul ei, era o minunată profesoară. O iubeam ca un nebun, îmi uitasem prietenii, pe Andreiana, toate erau atît de departe ca şi potopul străvechi. Mă chema deseori cu acel „M". Cînd auzeam semnalul făceam febră. Fugeam la ea, dar îmi dădea cîte un comision, un pretext să mă vadă, să ştie că o aştept în cămăruţa mea, că nu umblu după alta. Mă săruta pe gură hoţeşte şi-mi fixa de cele mai multe ori o întîlnire, undeva în oraş...

De două săptămîni însă mă părăsise, rupsese totul între noi. Slăbisem, nu mai puteam să învăţ, obrajii mi se scofîlciseră. Pîndeam la intrare ore întregi s-o văd pe Simona, să-i strig în faţă că primeşte din nou bărbaţi străini la ea. Mă întîlnise de mai multe ori în bucătărie, dar părea că suferea de o amnezie stranie, parcă îşi spălase creierul, şi odată cu el, mă îndepărtase şi pe mine. Agonizam în singurătatea mea. I-am scris de mai multe ori. Mă înverşunasem s-o recuceresc, îi vîram epistolele pe sub uşă. Pierdusem plăcerea de a mai trăi. Mă gîndeam să-mi pun capăt zilelor...

★

Seara am petrecut-o pe stradă. Era un februarie afurisit, dar în ziua aceea începuse să ningă cu o zăpadă asemeni coliliei plopului scămos. Am colindat prin oraş copleşit de murdăria lumii. Simţeam nevoia să obosesc, să uit, să fiu departe de locuinţa întinată : o carapace spurcată, o cloacă. După amiază, apăsasem pe clanţa uşii Simonei şi am surprins-o făcînd dragoste cu un bărbat de vreo cincizeci de ani : îl văzusem coborînd dintr-un Dodge negru ca un dric. Am ajuns pînă la Splai. Era acolo o bancă, am curăţat-o de zăpadă şi m-am aşezat. Ninsoarea s-a aşternut peste mine ca o hermină din puf alb de porumbel. În sufletul meu era numai Simona. Mi-o aminteam ghemuită sub acel băr-

bat, așa cum se iubise și cu mine în pădure, la Băneasa pe haina ei de mouton doré, pe zăpadă. Era seară bine, ger. Imaginea aceea – care atunci mi s-a părut firească – acum mă înjosea cum arătase acolo pe omătul pădurii, printre ambalajele de conserve rămase de cu toamna...

Fumai ore în șir țigară de la țigară, în fața cu Dîmbovița ce căra murdăriile orașului spre cîmpie...

Cînd stingeam veioza să mă culc, Simona îmi trecu pragul subsolului. Muncisem ca un nebun la atelier, să-mi sleiesc puterile, să pot dormi, să nu mă mai perpelesc în așternut, să fac cearceaful ștreang sub mine. A venit îmbrăcată de stradă, în negru, cu mănuși negre din plasă, cu o poșetă tot neagră, de lac. Purta doliu. Poate eu eram răposatul... „Te rog să încetezi cu ineptțiile tale. Ai început să mă agasezi. Spune-mi, Marine, vrei să produci un scandal? Să faci publică legătura noastră?" Simona folosise vocea ei de stăpînă, o voce rece, tăioasă, agresivă. „Ce se petrece cu tine?" „Bine, dar eu, eu te iubesc, Simona! Știi că te ador", i-am strigat cu un imens reproș în glas. „Prostii! Cum mă iubești? Ce este aia să iubești?! Și mai ales cum îți permiți să ridici ochii la mine? Ia potolește-te, că vă azvîrlu afară din casă! Găsesc eu altă bucătăreasă. Și așa Catia abia își trage sufletul!"

*

Mi-a pierit glasul. De sus, din bucătărie, unde trebăluia mătușa, venea un miros puturos de conopidă fiartă, care desființa parfumul afrodiziac al Simonei. Simțeam nevoia să spun ce gîndesc, după aia putea să ne alunge. „Ai fost amanta unuia ca mine, un puști, nepotul unei bucătărese! Te-ai coborît chiar la mine..."

Eram încredințat că mă va lovi peste obraz, așa cum se desfășurau asemenea conflicte în Rogozului. Ori va trînti ușa, și a doua zi vom scoate bagajele afară în stradă, ca să le duc cu un căruț de sifoane îndărăt în mahalaua de lîngă lac. Ea însă mă cuprinse cu brațele pe după gît, cu acele mîini îndoliate și mă privi cu ochii săi deveniți candizi, stingîndu-mi flăcările din priviri... „Ce melodramă banală, Chris! Ce copil poți să fii! Adevărul nu-mi este favorabil. Dacă vrei să știi, eu m-am înălțat devenindu-ți iubită. M-am săturat de zaharisiții ăștia, de acești libidinoși, bărbați tomnatici, cu bani. Tu știi ce reprezinți, Chris? Tu, Chris, ești ca frunza de ficus ce se desface de pe lujer. Ești tînăr, frumos, puternic. Să-ți cauți o fată de seama ta. Să știi că dragostea mea ți-a fost vitală, Chris. Pentru asta mi-am luat un lung concediu, mai ales că voiam să cunosc și eu un tînăr, pe care ar fi trebuit să-l descopăr mai înainte..."

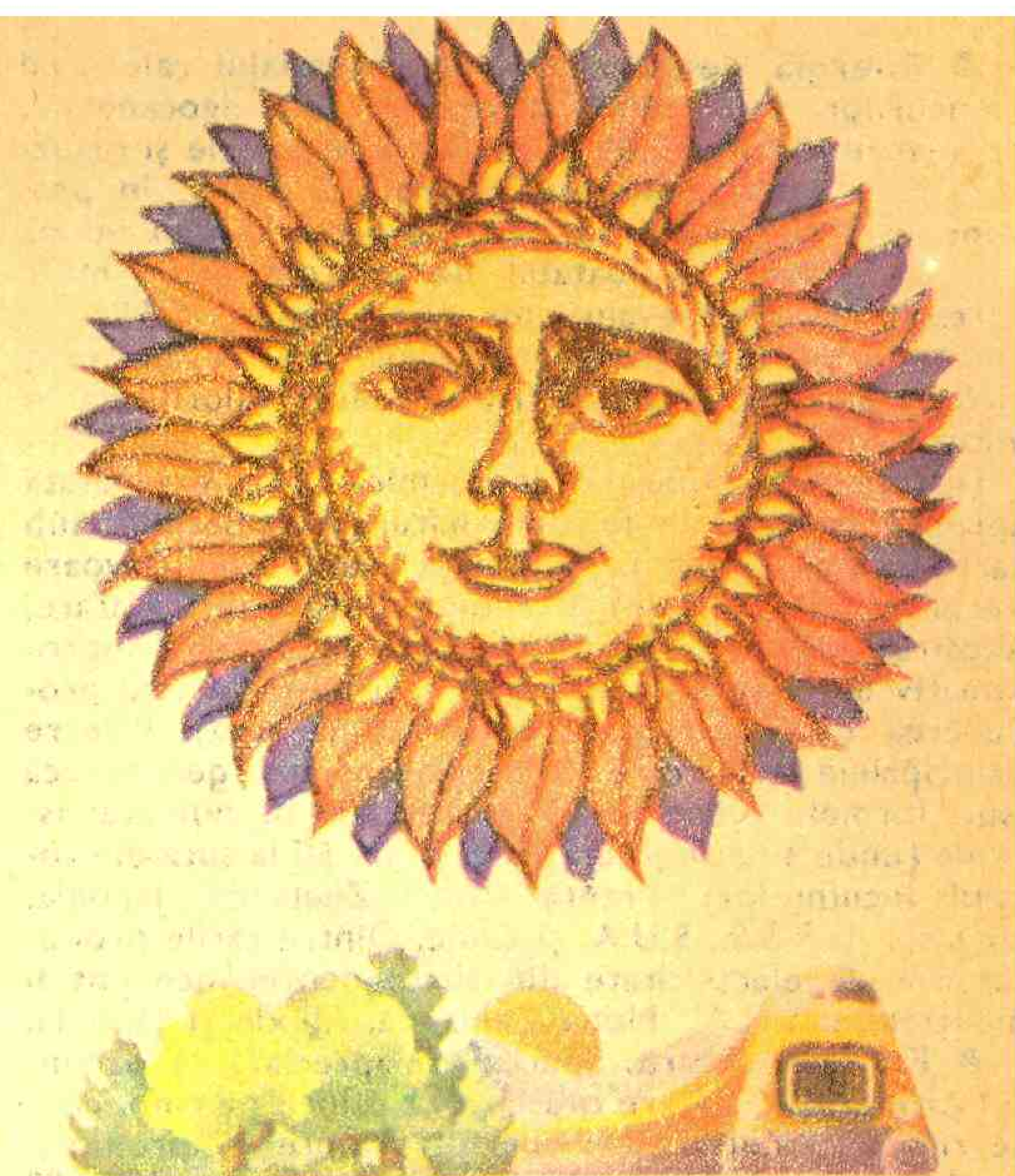
*

Am fost chemat de Catia la înmormîntarea Simonei. Inhumarea avea loc la „Sfînta Vineri", în cavoul familiei. Nu venise lume prea multă, iar pentru învoirea mea s-a intervenit la colonel printr-un prieten intim de-al doamnei Mary, un ofițer superior prezent și el la inhumare. Am venit direct la cimitir, unde am așteptat carul mortuar. Eram în haine ostășești și am mers lîngă Catia. Mătușa îmbrăcase doliul și pentru Grigorie. „Întrebase doamna Mary de tine dacă vii." Am stat nemișcat lîngă ea în tot timpul slujbei. Simona murise în grădina Agronomiei la 4 aprilie, la primul bombardament al anglo-americanilor. Tocmai își luase serviciu prin apropiere și a intrat într-o tranșee peste care a căzut o bombă. Eu venisem de cîteva luni de pe front și fusesem vărsat la o unitate de pe lîngă Chitila. Simona reluase legăturile cu mine, de fapt îi scrisesem o groază de epistole... Gimmy arăta palid, avea cearcăne la ochi, era adus ușor de spate, umerii obrajilor îi avea arși de febră: între timp se îmbolnăvise de plămîni. „Să știi că a ținut la tine, Marine! mă ului cu destăinuirea, în momentul cînd preotul isprăvise slujba și groparii vîrîseră sub coșciug frînghiile s-o coboare în criptă. Simona mi s-a confesat. Știu tot ce a fost între voi. Să-i păstrezi memoria neîntinată, chiar dacă ai disprețuit-o într-un timp..." „Din cauza mea a murit, Gimmy. Eu i-am dat întîlnire la Agronomie." „Nu fi copil! N-ai ce să-ți reproșezi. A venit pentru că a simțit nevoia să o facă..." „Bine, dar dacă puteam pleca la timp din cazarmă, mergeam cu ea pe lacul Herăstrău. Acolo n-au căzut bombe." „Nu te mai gîndi la povestea asta. Așa a fost să fie..."

Simțeam privirea mamei Simonei ațintită asupra mea. I-am prezentat condoleanțe. M-a măsurat îndelung, așa cum n-o făcuse niciodată. Eram numai eu cu ea. „Ești nefericit, Marinică. Timpul însă vindecă totul. Să știi că toți am pierdut în Simona un om minunat. Păcat, avea întreaga viață în față. Îmi vorbea de niște proiecte, după ce și-a luat serviciu, pe care le făceați împreună. N-aș fi avut nimic împotrivă. Să ai grijă de tine. Știu că și pe la voi, pe la Chitila, au bombardat..." Mama Simonei încerca nevoia să plîngă și m-am amestecat printre cei veniți la înmormîntare...

Nicolae Frânculescu

SURSELE DE ENERGIE NECONVENȚIONALE NOI ȘI REGENERABILE

I. Constituind una din condițiile esențiale, determinante ale progresului societății omenești, problema asigurării cu energie s-a transformat într-un element de referință în întreaga evoluție a omenirii, pînă în prezent, și se va înscrie în aceleași coordonate și în viitor.

Analizînd dezvoltarea istorică a civilizației umane prin prisma acestei probleme, se poate constata că perioadele de progres intens au fost — întotdeauna — legate și condiționate de descoperirea unor noi resurse energetice sau de inventarea unor noi resurse energetice sau de inventarea unor noi tehnologii, superioare ca randament, pentru transformarea energiei în produse utile și servicii.

Înrîuririle complexe și contradictorii ale factorilor de ordin natural, tehnico-economic, istorico-economico-politic, social, economic și ecologic care și-au pus amprenta, în perioada postbelică, asupra energeticii mondiale, asupra structurilor și relațiilor din sfera acesteia, au conturat sub multiplele lor aspecte premisele, determinările, dimensiunile și coordonatele crizei energetice care confruntă actualmente omenirea.

Una din dimensiunile principale ale crizei energetice o formează, actualmente, **accesul tot mai dificil și costisitor** la resursele clasice datorită caracterului lor neregenerabil, al epuizabilității lor, precum și creșterii prețurilor acestor resurse. În parte, creșterea prețurilor este obiectivă avînd în vedere faptul că pe măsura dezvoltării economice generale se consumă repede resursele bogate sau mai ușor exploatabile și este necesar să se apeleze din ce în ce mai mult la resursele sărace sau mai greu exploatabile, ceea ce presupune costuri superioare de valorificare. În parte, însă, creșterea prețurilor resurselor clasice este subiectivă întrucît puținii deținători de resurse își folosesc poziția lor pe piețe pentru a fixa prețuri ridicate, care în momentul de față nu mai sînt legate de ceea ce ar trebui să reprezinte baza lor — adică cheltuielile de producție.

În aceste condiții viitorul energetic este al **diversificării energiei,** în cadrul căreia sursele neconvenționale, noi și regenerabile pot să joace un rol important.

Pînă în momentul în care prețul petrolului a început să crească — în anul 1973 — combustibilii fosili tradiționali (cărbunii, petrolul, gazele naturale) se considerau a fi disponibili în cantități suficiente și puteau fi obținuți la prețuri relativ scăzute și stabile. În aceste condiții eforturile pentru cercetare-dezvoltare în ceea ce priveau celelalte forme de energie nu păreau justifiate. De altfel, structura economică a țărilor dezvoltate și chiar a țărilor în curs de dezvoltare avea tendința să pună accent pe creșterea marii industrii, concentrată în zonele urbane, ceea ce reclamă sisteme centralizate de producere a energiei pe baza surselor tradiționale.

În același timp, structura neregulată a dezvoltării în sectoarele rurale a avut un dublu efect: pe de o parte nevoile de energie în zonele rurale au fost în mare măsură satisfăcute cu ajutorul sistemelor de producție de dimensiuni reduse, cărora li se acordă din ce în ce mai mare atenție în vederea unei eventuale utilizări a acestora pe scară lărgită, iar pe de altă parte, în anumite cazuri, exploatarea sistematică a resurselor naturale (precum cele forestiere) aduce prejudicii solurilor agricole, scăzînd, în general, randamentul sectorului rural însuși. Astfel, din ce în ce mai mult, crește interesul pentru punerea la punct a unor noi sisteme netradiționale de producere a energiei, care ar putea înlocui combustibilii de tip tradițional și care s-ar preta la aplicații foarte diverse.

II. După ultimele studii ale P.N.U.D., pînă în prezent sînt cunoscute peste 30 de tehnici netradiționale de obținere a energiei, dar exploatarea lor comercială nu este posibilă în toate cazurile. Aceste tehnici au fost grupate în 9 mari categorii: energia animalelor de tracțiune, biomasa, combustibilii fosili, energia geotermică, sisteme pasive de transformare a energiei solare, sisteme active de transformare a energiei solare, energia apei mărilor și a oceanelor, energia eoliană, hidroenergia. Prin aceste forme energia se poate obține sub diferite forme: energia mecanică, energia termică, electricitate și combustibili lichizi, cu aplicații cum ar fi: utilizările casnice, comerciale, agricole, industriale și de transport. Aceleași studii PNUD arată că potențialul acestor surse este considerabil, însă, momentul folosirii lor la scară comercială este mai apropiat (1980—1990) sau mai îndepărtat (1990—2000), unele dintre acestea folosindu-se și în prezent cu rezultate bune.

● **Energia geotermică** sau potențialul caloric al adîncurilor pămîntului, ocupă un loc, deocamdată, submarginal (circa 0,05 la sută), între sursele și resursele ce acoperă consumul energetic. Astfel, în prezent, este efectiv utilizată doar o parte absolut infimă din potențialul exploatabil de energie geotermică, apreciat, potrivit evaluărilor unor experți ONU, la aproximativ 10 teratone echivalent cărbune, din care circa o pătrime ar putea fi într-adevăr valorificată în viitor.

Deocamdată, energia geotermică este exploatată aproape exclusiv în formele naturale utilizabile, sub care acestea ajung la suprafața pămîntului (izvoare fierbinți, ape termale). Preponderența este, ca atare, folosirea pentru încălzitul apei sau locuințelor (aproximativ 80 la sută din total) și mai puțin pentru producerea de electricitate (doar 20 la sută). Printre principalele țări care folosesc energia geotermica (sub formele menționale), la încălzit se numără: Islanda (unde se atinge un procent de 60 la sută din totalul locuințelor), Franța, Noua Zeelandă, Japonia, Ungaria, U.R.S.S., S.U.A. și Chile. Dintre țările producătoare de electricitate din surse geotermice pot fi menționate S.U.A., Noua Zeelandă, Mexic și Japonia.

● **Energia solară.** Specialiștii apreciază că pămîntul primește la fiecare oră circa 2 calorii pe cmp, ceea ce ridică totalul acestei energii primite la aproximativ 170 miliarde MW, adică un nivel de peste 100 000 ori mai mare în comparație cu puterea instalată în centralele electrice din întreaga lume. Din această energie, nu este folosită, în procesele biochimice naturale de pe planetă decît a 10 000-a parte și deocamdată doar o milionime este exploatată de către om, prin captare și conversiune în forme de energie utilizabilă. Energia solară prezintă caracteristici prețioase, fiind abundentă, gratuită, inepuizabilă și mult mai uniform repartizată decît oricare altă resursă sau sursă energetică. În privința captării, posibilitatea cea mai simplă este aceea de a prelua căldura solară, cu ajutorul unor panouri orientate potrivit unui anumit unghi de înclinație a luminii solare sau cu ajutorul unor colectori cu suprafață plană. De-a lungul acestor panouri se scurge un lichid, care este încălzit de razele solare și condus spre un rezervor racordat la apa rece. Această tehnică — așa numită a **Sistemelor pasive de transformare a energiei solare** — permite atingerea unei temperaturi de 100 grade C ceea ce îi limitează aplicațiile doar la încălzitul apei sau al locuințelor (bineînțeles în mod nepermanent). Potrivit unor estimații, în lume există deja cîteva sute de mii de încălzitoare solare simple, montate pe acoperișurile caselor, în țări din zonele calde și chiar temperate. S-au realizat, de asemenea, diferite sisteme focalizatoare de oglinzi, care înmănunchează radiațiile solare, canalizîndu-le spre diverse receptoare („cazane", „cuptoare") unde în cele mai multe cazuri, acestea încălzesc apa producînd vapori ce pun în funcțiune turbine în vederea obținerii de electricitate. Astfel, laboratoarele solare franceze instalate la FONT-ROMEU-ODEILLO VIA utilizează deja un cuptor solar ce permite obținerea unor temperaturi, variind între 3 000 și 4 000 grade C, la care în general, se lucrează în metalurgia aliajelor superioare. Este vorba, de fapt, despre un **Sistem activ de transformare a energiei solare.** Mult mai promițătoare decît filiera „termică" (captare-căldură-electricitate) pare a fi filiera „fotovoltaică" (conversiunea directă a energiei solare în electricitate). Celulele sau pilele fotovoltaice cu siliciu, galiu sau sulfură de cadmiu — bazate pe proprietățile semiconductorilor — sînt deja utilizate pentru alimentarea cu energie a aparaturii navelor spațiale; randamentul lor de transformare, mai ales la sol, este redus (10—15 la sută), iar costul este foarte ridicat. Cercetările, însă, înaintează și utilizările se extind. Într-o serie de țări din Africa, pompe acționate cu energie furnizată de celulele fotovoltaice scot

ȘTIȚI CE CONȚINE O CEAȘCĂ DE CAFEA?

Ultimele cercetări privind analiza conținutului unei cești de cafea, care în medie conține cca 6 g, au evidențiat o compoziție mult mai variată decît se știa pînă NU demult.

Această compoziție diferă după concentrația cafelei, calitatea și varietatea acesteia (arabica sau robusta), într-un studiu complex trebuie luată în considerație și ora cînd a fost servită. Efectul pe care-l produce cafeaua asupra organismului este încă discutat. Cofeina este principalul component care se găsește într-o concentrație care variază de la 0,06 g la 0,15 g în funcție de sortul cafelei.

Pe lîngă cofeină s-au găsit de asemenea acizi organici ca: acetic, oxalic, citric, malic, cafeic, cafetanic și clorogenic.

Se pare că acidul clorogenic are o slabă toxicitate și o influență directă pe sistemul nervos central, aparatul cardiovascular și respirator. Pe lîngă acizi se mai găsesc săruri minerale și vitamine.

Sărurile minerale sînt în cantități variate, total cca 162 mg, din care 100 mg K, 12—40 mg Na, 1,9 mg Ca, 5 mg Mg și urme de fier.

Dintre vitamine, 1—2 mg vit. PP și 10 mg ac. pantotenic.

Desigur este o diferență între conținutul cafelei boabe și a celei măcinate și preparate. Este important de asemenea și modul de preparare, de aici și diferențe privind concentrația (între cafeaua filtru și cea turcească de ex.). Desigur, o ceașcă de cafea după masă în timpul lucrului sau în diverse circumstanțe este sorbită cu plăcere de mulți oameni. Dar excesul de cafea la care se asociază și tutunul poate deveni un cuplu periculos pentru organism. Părerea unor cercetători în legătură cu cafeaua este — că ea solicită organismul fără să-i dea energia necesară, acesta fiind obligat să consume din rezervele proprii.

Este posibil ca în viitor medicii să-și spună cuvîntul în ceea ce privește cantitatea de cafea ce se poate consuma pe zi, forma sub care poate fi servită, indicațiile și contraindicațiile pentru a NU se renunța la această aromată băutură.

din adîncuri apă în pline zone aride.

„Centralele" solare (filiera fotovoltaică) au depăşit faza artizanală. Deja în S.U.A. este proiectată o centrală solară de acest tip cu o putere instalată de 360 MW. Se constată că progresele previzibile ale tehnologiilor vor determina o reducere substanţială şi vertiginoasă a costurilor, ele putînd ajunge, după 1990, la niveluri, relativ similare, celor ale exploatării resurselor „clasice" (faţă de prezent cînd sînt de circa 200 de ori mai mari pe un KWh produs).

● **Energia animalelor de tracţiune.** Cunoscută şi folosită de milenii, energia animalelor de tracţiune este utilizată şi în prezent, în special în zonele rurale ale ţărilor în curs de dezvoltare. Folosirea animalelor de tracţiune prezintă avantajul că dezvoltă energie acolo unde sursele de altă natură sînt rare sau inexistente; se întreţin cu cheltuieli relativ reduse şi produc şi o serie de bunuri alimentare. Pot fi folosite, cu rezultate bune, la muncile agricole, în transport, la scoaterea apei, irigaţii etc.

● **Biomasa.** Prin biomasă se înţelege toată gama de substanţe organice cuprinzînd lemnul, deşeurile vegetale şi animale, resturile menajere. Această sursă de energie este utilizată în întreaga lume, ocupînd locul 4 după cărbune, petrol şi gaze naturale. În multe ţări în curs de dezvoltare, biomasa constituie principala sursă de energie, în special în zonele rurale. Se estimează că în consumul de combustibil obţinut din biomasă, ponderea lemnului reprezintă 85 la sută din consum, cea a deşeurilor de origine animală 13 la sută şi cea a reziduurilor de origine agricolă 2 la sută.

● **Combustibilii fosili.** Resursele netradiţionale în combustibilii fosili cuprind sisturile bituminoase, nisipurile asfaltice, petrolul brut greu şi turba. Potrivit aprecierilor OCDE, în ţările industrializate s-ar putea produce, pînă în 1990, din nisipuri asfaltice, şisturi bituminoase şi cărbune, circa 100 milioane tone carburanţi sintetici. Deocamdată, investiţiile medii necesare obţinerii unei producţii de un baril pe zi de hidrocarburi din şisturi bituminoase sau din metanol sînt duble faţă de cele pe care le necesită extracţia de ţiţei din Marea Nordului sau Alaska.

● **Energia apei mărilor şi oceanelor.** Potenţialul energetic al apei mărilor şi oceanelor — sub diversele sale forme — este imens, iar posibilităţile de valorificare a acestuia nu sînt, deocamdată, pe deplin conturate, neputîndu-li-se evalua, cît de cît, dimensiunile. În această categorie sînt grupate, de fapt cîteva forme de energie din surse distincte: a valurilor, a mareelor (sau maremotrică), a curenţilor marini, a diferenţelor de temperatură între straturile din adîncime şi cele de suprafaţă (sau mareomotrică).

Apa mărilor şi oceanelor poate fi considerată, de asemenea, o sursă energetică în măsura în care ea poate folosi ca „materie primă" pentru obţinerea hidrogenului (un combustibil avînd calităţi deosebite) sau în măsura în care poate fi considerată că stă la baza extragerii deuteriului (element de bază al reacţiei termonucleare).

În ce priveşte **energia mareomotrică,** principiul de valorificare este următorul: hidrocarburi uşoare cu punct de fierbere scăzută, circulă în conducte între straturile de la suprafaţă (calde) şi straturile mai adînci (reci): datorită punctului lor de fierbere ele pot ajunge ca, la nivelul temperaturilor straturilor de apă de la suprafaţă, să execute un lucru util (să pună, de pildă, în mişcare o turbină); ele sînt apoi răcite la nivelul apelor din adîncuri şi ciclul se reia. Se consideră că dacă se va reuşi depăşirea tuturor dificultăţilor tehnice, randamentul ar putea fi destul de ridicat, centrala urmînd a utiliza doar 15 la sută din producţia sa de energie pentru consumul propriu (adică pentru funcţionare).

Aplicaţiile practice ale energiei mereomotrice sînt oarecum limitate la cîteva bazine marine din zonele

calde, neexistînd decît, în relativ puţine locuri, diferenţieri importante de temperatură între straturile calde de la suprafaţă şi straturile următoare de la o adîncime nu prea mare (în bazinul Caraibilor diferenţa ajunge la 25 grade C).

Dacă în privinţa exploatării **energiei curenţilor marini,** cercetările se află în faza proiectelor, în ce priveşte **energia valurilor** s-au făcut paşi dincolo de această fază. În Japonia a fost deja realizată o instalaţie complexă care, din punct de vedere constructiv, se aseamănă cu un tanc petrolier (de mai mici dimensiuni), avînd o lungime de 80 m, o lăţime de 12 m şi o greutate de 500 tone. Instalaţia este prevăzută cu mai multe generatoare de electricitate (de 200 kW fiecare), puse în mişcare de turbina cu aer comprimat: dispozitive speciale „preiau" aerul împins de valuri, îl comprimă şi-l împing în turbine (cu alte cuvinte, pe măsură ce nivelul apei creşte, aerul este „pompat" în turbine, apoi este eliberat odată cu evoluţia valurilor, descendentă). Această centrală plutitoare prezintă şi avantajul că „linişteşte" valurile acolo unde este ancorată, putînd fi astfel folosită în zona porturilor sau a unor crescătorii marine de peşte.

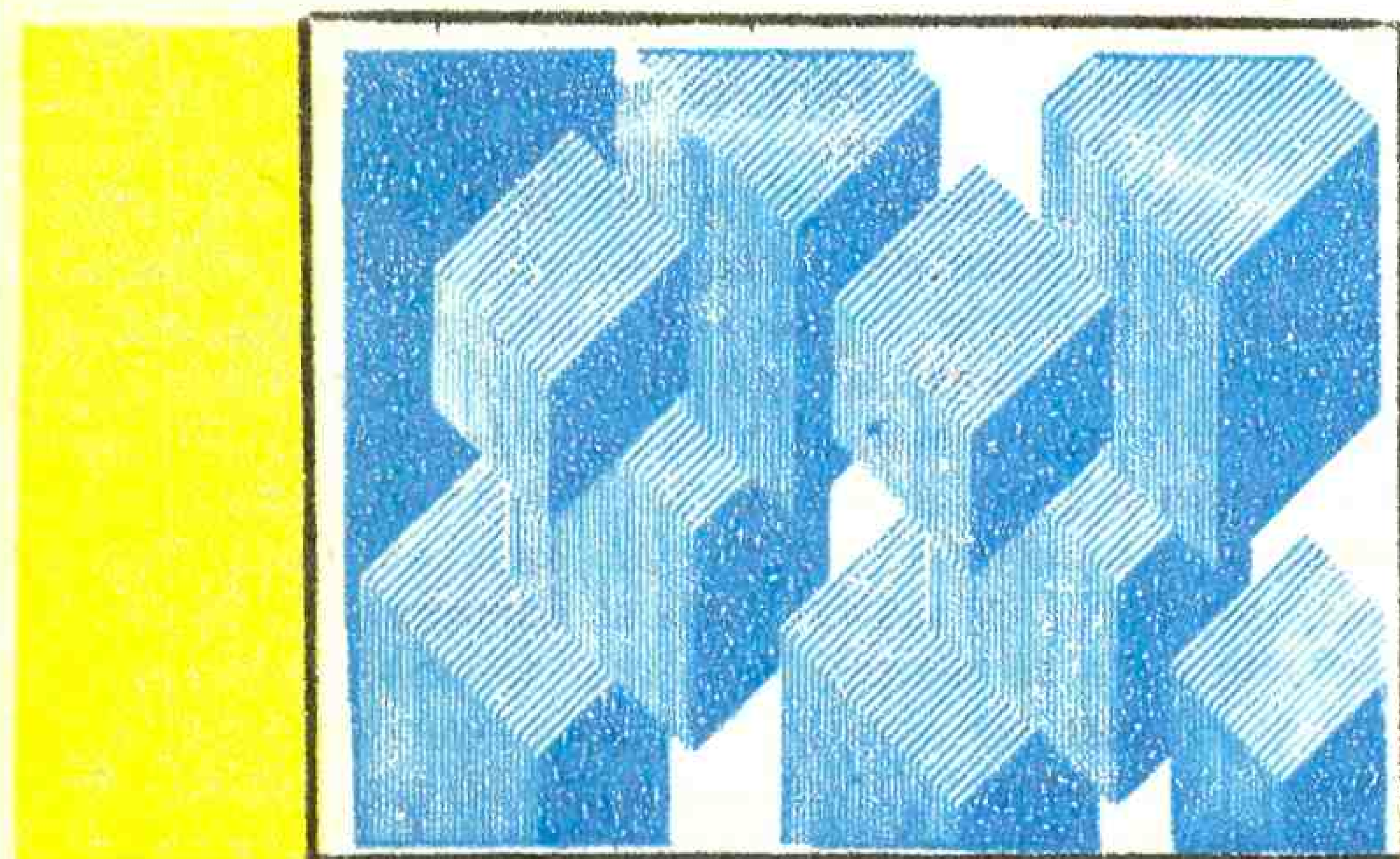
Într-o fază cu mult mai avansată — a exploatării comerciale, deşi încă pe scară redusă — este **energia maremotrică.** Deja există cîteva centrale maremotrice în funcţiune, în curs de construcţie, sau proiect, dintre care cea mai mare, cea de la Rance—Franţa, are o capacitate instalată de 240 MW şi dă o producţie de electricitate de peste 540 milioane kWh pe an. Mareele constituie o sură de energie inepuizabilă, furnizată cu intensităţi diferite dar în permanenţă, prin efectul combinat al rotaţiei Pămîntului şi forţei de atracţie a Lunii şi a Soarelui. Sistemul constă în închiderea estuarului unui rîu sau al unui fluviu printr-un baraj în aşa fel încît să formeze un bazin de reţinere, care se umple la flux şi se goleşte la reflux. Aceste mişcări ale apei pun în acţiune turbine şi deci, rotoare ale unor generatoare de electricitate. Din punct de vedere tehnic însă, o centrală maremotrică nu poate funcţiona decît dacă amplitudinea mareelor este regulată şi puternică, de circa 10 m, ceea ce limitează mult amplasamentele favorabile. Un alt inconvenient este acela că barajul poate să perpetueze echilibrul ecologic al bazinului şi al regiunilor înconjurătoare. Potrivit unor aprecieri, perspectivele energetice maremotrice sînt promiţătoare. Cercetările sînt intense şi se amplifică permanent. Unele proiecte vizează, de pildă, ca energia mareelor să fie utilizată combinat cu cea a vînturilor (exploatată în largul coastelor pentru disocierea apei în vederea obţinerii hidrogenului).

● **Energia eoliană.** Cunoscută din cele mai vechi timpuri energia eoliană — respectiv energia maselor de aer în mişcare în atmosferă — a fost practic abandonată mult timp, datorită posibilităţilor de utilizare considerate reduse, reintrînd însă, în atenţie în ultimii ani. Diferite proiecte însă propuse pentru exploatarea cît mai deplină a potenţialului energetic al vînturilor şi pentru a se contracara inconvenientele legate îndeosebi de diferenţierile sensibile în intensitatea acestora. Cele mai multe proiecte au în vedere folosirea energiei eoliene nu propriu-zis la sol, ci la o înălţime de peste 30 m, la care s-a constatat că potenţialul exploatabil este superior în proporţie de 40—75 la sută.

În prezent, utilizările energiei eoliene sînt limitate, în general: mori de vînt pentru pomparea apei în sisteme de irigaţii, mici centrale eoliene pentru alimentarea cu electricitate a unor zone izolate, greu accesibile (cabane montane, staţii meteo). Există însă, şi cîteva staţii cu o putere instalată de peste 1 MW.

Proiectele cu stabilităţile cele mai mari sînt considerate cele care prevăd construirea de centrale eoliene, cu adaptări multiple, în zone litorale sau chiar pe platforme în largul coastelor; un asemenea sistem de centrale eoliene a fost propus în Olanda, ele urmînd a fi plasate pe 50 de platforme în largul litoralului, iar puterea instalată totală putînd ajunge chiar la 500 MW. În ce priveşte potenţialul exploatabil al energiei eoliene acesta este apreciat ca relativ important: un studiu recent al unor specialişti americani menţionează că numai energia vînturilor de pe coasta de est a S.U.A. ar putea, în cazul în care ar fi captată în centrale eoliene, să furnizeze circa 1 500 miliarde kWh anual.

Specialiştii sovietici au elaborat proiectele unei centrale electrice eoliene cu puterea instalată de 40 000 KW, faţă de numai 2 000 MW cît are în prezent cea mai puternică centrală de acest gen din lume. Noua unitate energetică va putea funcţiona cu maximum de capacitate chiar şi în condiţii de vînt slab. În locul unui singur rotor ea va avea opt, instalate la o înălţime de 200 de metri. În condiţii de vînt puternic, centrala va putea acumula energia produsă, obţinînd hidrogen cu ajutorul energiei excedentare. În perioadele fără vînt, hidrogenul va fi folosit pentru punerea în mişcare a unui generator termic. O asemenea centrală poate produce anual peste 100 miliarde KWh de energie electrică.

● **Hidroenergia** (sau potenţialul energetic al căderilor de apă), este printre primele forme de energie exploatate. În accepţiunea de astăzi, însă, hidroenergia a intrat în scenă abia odată cu descoperirea electricităţii, care a fost, de fapt, cea care a promis punerea în valoare a potenţialului energetic al căderilor de apă (prin sistemul turbină-generator eletric), întrucît a înlăturat o limită fundamentală, făcînd ca locul de consum să nu mai fie legat de locul de producţie. Tocmai datorită acestui fapt, hidroenergia a început să conteze printre sursele de acoperire a consumului energetic mult după descoperirea electricităţii, mai precis abia în ultimele decenii, cînd s-au pus la punct tehnicile necesare transportului economic al curentului electric la mari distanţe, cînd, deci, hidroenergia a putut depăşi definitiv constrîngerile spaţiale ale folosirii sale, determinate de localizarea naturală a amplasamentelor cu potenţial hidroenergetic. Energia electrică produsă în hidrocentrale este extrem de ieftină, costurile de exploatare fiind foarte reduse (în comparaţie cu cele din termocentrale). În schimb, cheltuielile de investiţii sînt deosebit de mari, prin amenajările hidrotehnice pe care le presupune. Acest lucru explică, de ce participarea acestei forme de energie la acoperirea consumului energetic pe plan global se menţine scăzută, de ce gradul de valorificare a potenţialului hidroenergetic este încă redus, îndeosebi în ţările slab dezvoltate (care nu dispun de mijloace financiare considerabile pentru a le folosi la amenajările hidrotehnice). O altă constrîngere o constituie înseşi problemele ecologice ridicate de construcţia sistemelor complexe pe care le reprezintă hidrocentralele. Producţia mondială de electricitate din surse hidro a depăşit 1 400 miliarde KWh. Consumul este, evident, similar, energia electrică, din indiferent ce sursă, neputînd fi stocată (decît într-o foarte mică măsură, cu caracter temporar, în acumulatori). Principalele 10 ţări consumatoare şi producătoare de energie electrică din surse hidro, sînt în ordine: S.U.A., Canada, U.R.S.S., Japonia, Norvegia, Brazilia, Suedia, Franţa, Italia, R.P. Chineză. De menţionat că în totalul producţiei de energie electrică, cea din resurse hidro reprezintă: 99 la sută în Norvegia; 92 la sută în Brazilia; 74 la sută în Elveţia, 71 la sută în Canada; 64 la sută în Suedia; 45 la sută în Venezuela.

III. Potenţial, punerea în valoare a surselor alternative de energie — neconvenţionale, noi şi regenerabile — reprezintă cea mai importantă posibilitate de înlăturare a constrîngerilor din raportul necesităţi-disponibilităţi energetice, de acoperire a cerinţelor mereu crescînde de energie ale omenirii. Aceasta pe de o parte, pentru că este vorba de valorificarea unor resurse de energie regenerabile sau practic inepuizabile, iar, pe de altă parte, pentru că procesele pe care le implică exploatarea lor sînt puţin sau chiar de loc poluante, astfel afirmarea pe scară largă a surselor de energie respective putînd elimina unul din principalii factori ai deteriorării mediului înconjurător (producerea de energie din combustibili fosili).

În consens cu preocupările energetice pe plan mondial, un recent Studiu al PNUD arată că tot mai multe programe naţionale, bilaterale şi multinaţionale, la care participă guverne şi organizaţii regionale sau mondiale îşi propun să asigure necesarul de energie prin punerea în valoare şi folosirea resurselor şi surselor de energie noi şi regenerabile.

Organizaţia Naţiunilor Unite şi instituţiile sale specializate au întreprins măsuri ample în vederea acordării de asistenţă în domeniul surselor noi de energie, de care să beneficieze unele ţări în curs de dezvoltare, cît şi unele regiuni ale globului, cu mari probleme în asigurarea necesarului de energie. Astfel, după cum precizează Consiliul Economic şi Social, din 1973 şi pînă în prezent au fost realizate, cu asistenţa ONU, peste 150 de asemenea proiecte-program. Interesul pe care îl manifestă organizaţiile internaţionale din familia Naţiunilor Unite, precum şi tot mai multe guverne de a obţine energia electrică pe alte baze decît petrol sau cărbune, s-au materializat în ultimii ani printr-o serie de realizări importante.

În Islanda a fost pus la punct un proiect de folosire amplă a energiei geotermice; un asemenea proiect a fost pus în valoare şi la Djibouti.

În numeroase ţări în curs de dezvoltare, ONUDI execută proiecte pentru folosirea energiei solare şi furnizează, totodată, asistenţă pentru laboratorul de energie solară din Mali. De asemenea, ONUDI a exe-

cutat mai multe proiecte demonstrative pentru folosirea biogazului în Tanzania, Volta Superioară şi Afganistan.

F.A.O., prin Programul alimentar mondial, a executat un proiect de „băi solare" în Ghana, iar PNUD acordă asistenţă pentru punerea în valoare a surselor alternative de energie în Senegal şi Sri Lanka.

Programele ONU privind punerea în valoare a surselor de energie neconvenţionale, noi şi regenerabile au fost repartizate, în ordinea descrescîndă a importanţei surselor, după cum urmează:

— Energie solară — 57 proiecte
— Energie geotermică — 18
— Energie hidraulică — 17
— Biomasă — 11
— Energie eoliană — 4
— Diverse — 38

Numărul mare de proiecte aferente energiei solare dovedeşte atenţia sporită ce se acordă, în ultimul timp, acestei mase de energie, practic inepuizabile, pentru folosirea căreia, deja, există multiple aplicaţii şi tehnici.

Potrivit studiilor menţionate, pentru finanţarea acestor proiecte, ONU şi instituţiile sale specializate au pus la dispoziţie 147,8 milioane dolari, sumă repartizată astfel:

— Biomasă — 2,1 milioane dolari
— Energie geotermică — 77,3
— Energie hidraulică — 3,4
— Energie solară — 60,9
— Energie eoliană — 0,3
— Diverse — 3,8

Sumele mari atribuite energiei geotermice au în vedere realizarea unor proiecte de mari proporţii pentru punerea în valoare a acestei resurse energetice în Kenya şi Salvador.

Repartizarea geografică a proiectelor are în vedere 54 de ţări, din diferite continente, după cum urmează:

Africa — 17 ţări
Statele arabe — 7 ţări
Asia/Pacific — 13 ţări
America Latină — 14 ţări
Europa — 3 ţări

Concluzia generală care se poate desprinde este că atît ţările care nu dispun de resurse energetice clasice, cît şi unele organizaţii internaţionale depun eforturi pentru punerea în valoare a surselor de energie netradiţionale, noi şi regenerabile.

Interesul şi declaraţiile de voinţă sînt însă insuficiente pentru producerea de energie din surse alternative. Fără o participare activă la acordarea asistenţei financiare şi tehnologice de către ţările dezvoltate, sumele canalizate, în această direcţie, de către organizaţiile din sistemul Naţiunilor Unite nu corespund nici pe departe nevoilor energetice ale ţărilor sărace, în special ale celor neproducătoare de petrol.

De fapt, asemenea concluzii se pot desprinde şi pe baza rezultatelor înregistrate în urma unor acţiuni organizate pe plan mondial, pentru punerea în valoare a resurselor noi şi regenerabile.

Conferinţa ONU asupra surselor noi şi regenerabile de energie — care s-a desfăşurat în 1982 în Kenya — a adoptat „Progresul de acţiune de la Nairobi" — document ce atrage atenţia asupra gravităţii problemelor energetice mondiale şi stabileşte o serie de măsuri pentru dezvoltarea cooperării internaţionale în acest domeniu.

Înglobind acordul participanţilor asupra importanţei resurselor noi şi regenerabile în viitorul energeticii mondiale, documentul preconizează crearea unui organism interimar, deschis tuturor ţărilor, prin activitatea căruia se urmăreşte stimularea valorificării surselor noi şi regenerabile de energie astfel încît **ponderea acestora în consumul mondial să crească continuu, în următorii ani, pînă la 25 la sută în anul 2000 (faţă de 15 la sută).** O însemnătate deosebită este acordată în Programul de la Nairobi efectuării de împăduriri în ţările în curs de dezvoltare, fiind cunoscut că o bună parte din energia consumată de aceste ţări provine din lemnul de foc.

În ce priveşte strategia de acţiune, **odată cu accentul pus pe cooperarea internaţională,** documentul program **reliefează rolul efortului propriu, „fiecărei ţări revenindu-i principala responsabilitate pentru dezvoltarea resurselor şi surselor sale de energie noi şi regenerabile".**

În legătură cu punerea în aplicare a acestui program, problema cheie o constituie tehnologiile şi resursele financiare. Acestea se află şi în momentul de faţă, în covîrşitoare majoritate, în posesia ţărilor dezvoltate.

Avînd în vedere că sursele noi şi regenerabile sînt de interes general mondial se impune ca şi tehnologiile şi mijloacele financiare să fie răspîndite la nivel mondial, asigurîndu-se accesul liber, neîngrădit la acestea al tuturor ţărilor şi în special al celor în curs de dezvoltare, cu atît mai mult cu cît în ce priveşte multe din aceste resurse noi şi regenerabile ele presupun posibilităţi de valorificare superioară în ţările în curs de dezvoltare.

După cum sublinia tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU: „...se impune intensificarea cercetărilor, dar nu numai în direcţia zăcămintelor de hidrocarburi, ci şi în vederea descoperirii şi folosirii de noi resurse de energie... Soluţionarea mai rapidă a acestor probleme presupune o colaborare mai largă pe plan internaţional, folosirea cunoştinţelor dobîndite în acest domeniu de un şir de ţări mai dezvoltate pe baza unor înţelegeri corespunzătoare. Pentru a nu afecta suveranitatea şi interesele naţionale ale vreunei ţări, aceste cercetări pe plan internaţional trebuie reglementate pe bază de înţelegeri, pornindu-se de la principiile de drept internaţional, de echitate, de la faptul că popoarele au dreptul să fie stăpîne pe toate bogăţiile naţionale şi creîndu-se, în acelaşi timp, posibilitatea ca toate naţiunile lumii să aibă acces la aceste bogăţii în condiţii reciproc avantajoase".**

În acest spirit, România consideră că soluţionarea corespunzătoare a problemelor energetice constituie o parte integrată a eforturilor pentru stabilirea unor noi relaţii economice pe plan mondial, a unei noi ordini economice internaţionale — ordine caracterizată prin echitate şi egalitate între state, care să asigure accelerarea dezvoltării economico-sociale a tuturor ţărilor, şi, în primul rînd, a celor în curs de dezvoltare.

Efortul propriu al fiecărui popor, ca factor hotărîtor al programului său, este necesar a fi îmbinat armonios şi potenţat în cooperarea economică internaţională reciproc avantajoasă, asigurînd astfel trecerea necesară spre era „post-petrolieră", a diversificarii surselor şi resurselor de energie.

Punerea în valoare a resurselor şi surselor noi şi regenerabile de energie prin efortul conjugat al tuturor statelor lumii, este cu atît mai importantă cu cît astfel s-ar diminua presiunea asupra consumului de energie din resurse clasice, eliminîndu-se în acest mod una din principalele dimensiuni ale crizei energetice, în beneficiul asigurării condiţiilor pentru dezvoltarea viitoare generală a omenirii şi prezervarea păcii în lume.

Dr. Ioan Bari

INVITAȚIE ÎN BUCEGI

Munte complex și măreț, concentrînd la maximum frumusețea și ineditul pereților verticali ce răsar din poiene smălțuite multicolor, munte al crestelor mereu albe, al pionieratului în turism și alpinism, BUCEGIUL este pe drept cuvînt supranumit „Leagănul drumeției" în țara noastră. Din primăvară pînă-n toamnă, jocul fermecat al culorilor, zvonul misterios adus de aripa vîntului, șoapta molcomelor izvoare ce răzbat din cotloane tainice, transmit irezistibila invitație spre înălțimile fascinantului Bucegi – metafora zilelor și vacanțelor de neuitat... „Cînd Bucegii dau zvon de piatră și izvoare/ Unde-ai fi răspunde la a lor chemare/ Caraimanul, Coștila ascunsă sub un nor/ Și Morarul te vor primi la pieptul lor" Cu primul vers din „Imnul Bucegilor", cîntul ghizilor și al muntelui, acum la începutul vacanțelor albe, să răspundem la chemarea celui ce îmbrăcat în strai sărbătoresc, veșmînt impodobit cu miliardul steluțelor de-argint, ne așteaptă oferindu-ne cu generozitate basmul zăpezilor imaculate. Desprinse din povestea iernii, acoperite-n cușmă de omăt, stațiunile și cabanele din „triunghiul de aur al vacanțelor" își așteaptă oaspeții – tineri din toate colțurile țării veniți prentru „o oră pe cărările albe sau pe pîrtiile de schi.

„STAȚIUNEA TINERETULUI PÎRÎUL RECE – CABANA DIHAM – CLUBUL REPUBLICAN DE TURISM MONTAN BUȘTENI" într-un cuvînt „triunghiul", loc magic al vacanțelor albe, baze turistice pentru sporturi și drumeții de iarnă își așteaptă oaspeții cu porțile deschise. Oferind tînărului acest Almanah turistic – Harta Masivului Bucegi cu informații și sfaturi utile la începutul drumeției pe cărările muntelui alăturăm tradiționala urare „LA MULȚI ANI" și „VACANȚE DE NEUITAT" PRIN BIROUL DE TURISM PENTRU TINERET! ■

Zona turistică a masivului Bucegi

Leagăn al drumeției, turismului și alpinismului în Carpații României, Bucegiul este muntele excursiilor în orice anotimp. Privit din spintecătura văii Prahova, masivul apare ca un imens bloc de stîncă compactă, ridicată cu multe sute de metri deasupra așezărilor cuibărite la poalele lui. Înșiruite pe firul Prahovei, stațiunile climaterice Sinaia, Bușteni și Predeal sînt principalele porți de acces spre crestele celui mai iubit munte. Spre culmile acoperite pînă tîrziu în vară de albul zăpezii. Întins pe o suprafață de peste 300 km², între bazinul superior al Prahovei și Valea Ialomicioarei, arealul turistic al masivului cuprinde culmile nordice – Moraru, Bucșoiu Mare, Bucșoiu Mic, Scara (cu ramificațiile: Padina Crucii, Țigănești, Ciubotea, Velicanu) și Culmea Gaura; versantul abruptului prahovean, verticală de sute de metri, înșiruie cele mai frumoase grupe montane – Coștila, Caraiman, Jepii Mari și Mici, Piatra Arsă, Furnica, Colții lui Barbeș și Vînturișul; șirul culmilor interioare debutează cu Obîrșia, Cocora, Lăptici, Blana, Nucet, Oboarele și Dichiu iar peste firul Ialomiței, formînd rama vestică a masivului, munții Doamnele, Strunga, Bătrîna, Deleanu, Lucăcilă, Zănoaga și Lespezi despart masivul de Leaota și culoarul Rucăr-Bran. Situat aproximativ în centrul țării, ușor accesibil grație modernelor telecabine și teleferice, străbătut de drumuri și poteci marcate, masivul Bucegi este cel mai străbătut munte în tot timpul anului. Constituția geologică complexă a favorizat dezvoltarea unui relief variat, de un pitoresc deosebit, cu înălțimi de peste 2500 metri, cu pereți verticali și abrupturi impresionante la care se adaugă bogăția faunei, florei și a fenomenelor carstice. În arealul turistic al masivului încorporăm și grupele montane mai joase – Munții Dihamului (Diham Forban, Leuca și Clăbucetul Baiului) legate prin drumuri și poteci marcate, de zona înaltă a platoului, ce culminează la 2505 m în vîrful Omu. Rețeaua de drumuri și poteci, cabanele, hotelurile și telecabinele ce fac legătura în cîteva minute între Sinaia – Bușteni și Platoul Bucegilor, au facilitat dezvoltarea celor mai variate forme de turism și alpinism, muntele păstrîndu-și în decursul timpului simbolica denumire de „leagăn al drumeției".

Trasee turistice

DIN SINAIA

Sinaia — Hotelul Alpin (Cota 1400) — cabana Valea cu Brazi (Cota 1500) cabana Vîrfu cu Dor — Valea Izvorul Dorului — Curmătura Lăptici — cabana Padina (cu variantă spre Hotel Peștera prin Poiana Crucii) — marcaj bandă roșie; durata traseului 5—6 ore.

Ramificații:

de la cabana Vîrfu cu Dor spre cabana Piatra Arsă, peste vîrful Furnica sau pe drumul pe tractor — marcaj bandă galbenă; durata $1^1/_2$—2 ore

de la cabana Vîrfu cu Dor spre cabanele Zănoaga, Bolboci prin șaua Nucetului — marcaj cruce galbenă (ramificație în Valea Dorului) durata 2—$2^1/_2$ ore între Sinaia și Cota 2000 funcționează linie de telecabină; între Cota 1400 și Vîrful cu Dor — telescaun; Drumul alpin Sinaia — Hotel Cota 1400 — șosea modernizată — 6 km

Sinaia — cabana Furnica — Piciorul Pietrei Arse — cabana Piatra Arsă — Plaiul Cocorei — Hotel Peștera — marcaj bandă albastră; durata 5—6 ore; traseul este nerecomandabil iarna pe sectorul Poiana Stînei — Piciorul Pietrei Arse.

DIN BUȘTENI

Bușteni — Drumul Urlătorilor (Schiel) — Cantonul Jepi — cabana Piatra Arsă — marcaj triunghi albastru; durata 4—$4^1/_2$ ore; traseul este accesibil numai vara.

Ramificații:

de la cantonul Jepi (Casa naturaliștilor) spre cabanele Caraiman și Babele — marcaj triunghi roșu (pînă la intersecție cu banda galbenă) durata 1 oră.

BUCEGI

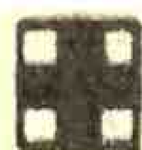
HARTA TURISTICĂ

0 500 1000 1500 2000 m

Autor
Dan Pasere

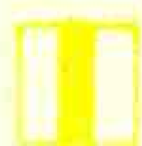
Localități turistice
Drumuri naționale
Drumuri modernizate
Alte drumuri
Căi ferate
Cabane turistice
Cabane forestiere
Locuri pentru cort
Curmături, șei
Poiene
Poteci turistice marcate
Alte poteci
Rezervații naturale
Peșteri și grote
Chei și defileuri
Cascade • Izvoare
Stîne • Stînci izolate
Pereți verticali • Abrupturi

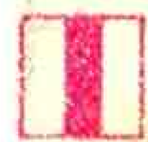
Rîșnov
Rîșnov
Rîșnov
Brașov
Bran
Bran
Simon
Moeciu
Rușii Lamța
Tîrgoviște
Tîrgoviște
Ploiești
PREDEAL
AZUGA
BUȘTENI
Poiana Țapului
SINAIA
M. CLINCEA
MUNTELE VELICANU
M. CIUBOTEA
M. PÎNTECELE
CULMEA TIGĂNEȘTI
CULMEA PADINA CRUCII
BUCȘOIU MARE
MĂGURA CENUȘIE
MUNTELE LEUCA
CLĂBUCETUL BAIULUI
M. DIHAM
M. CLĂBUC.
M. GAURA
M. MORARU
Bucșoiu Mic
M. GUTANU
M. DOAMNELE
M. OBÎRȘIA
M. COȘTILA
M. CARAIMAN
M. JEPII MICI
CLAIA MARE
M. SORICA
M. ZAMORA
MUNTELE B. TRÎNA
M. STRUNGILE MARI
M. GROHOTIȘU
M. COCORA
M. COLȚI
M. COTEANU
MUNTELE DELEANU
M. LĂPTICI
M. BLANA
M. FURNICA
M. NUCET
M. LUCĂCILA
M. OBOARELE
M. VÎNTURIȘ
M. PĂDUCHIOSU
M. DICHIU
M. LESPEZI
Vf. Forban 1219
Cabana Steaua
Vf. Leuca 1278
Cabana Diham
La Cleșta 1461
Cabana Vînători
Vf. Diham 1582
Cabana Poiana Izvoarelor
Căpățîna Porcului
Pichetu Roșu
Vf. Clincea
Vf. Velicanu
Cabana Mălăești
Vf. Ciubotea
Vf. Bucșoiu 2492
Vf. Pîntecele 1705
La Pelite
Vf. Scara 2422
Hornurile Mălăeștilor
Refugiul Scara
Cabana Omu
Vf. Omu 2505
Vf. Bucura 2503
Colții Morarului
Vf. Doamnele 2402
Vf. Gracu 1431
Cabana Gura Diham
Gîrma Mare 1413
Cabana Coștilei
Plaiul Coștilei
Plaiul Munticelului
La Cerdac
Vf. Coștila 2499
Vf. Obîrșiei 2405
Refugiul Coștila
Refugiul Valea Albă
Căminul
Vf. Bătrîna 2177
Vf. Caraiman 2384
Monumentul eroilor
Vf. Strunga Mare 2168
Vf. Baba Mare 2292
Cabana Caraiman
Refugiul Jepi
Piciorul Babelor
Babele
Vf. Claia Mare 1852
Vf. Cocora 2169
Peștera Ialomiței
Cheile Urșilor
Cabana Peștera
Șaua Strunga
Vf. Pietrosu Lăptici 1983
Piatra Arsă
Casa Naturaliștilor
Cabana Padina
Vf. Tătaru 1998
Cheile Coteanu
Vf. Lăptici
Vf. Jepii Mari 2071
Plaiul Secului
Piciorul Colții Tătarului
Piciorul Tătarului
Vf. Deleanu 1904
Vf. Piatra Arsă
Cheile Tătarului
Vf. Blana 1883
Vf. Furnica 2103
Stînile Sfînta Ana
Plaiul Mircii
Cabana Miorița
Hotel Alpin
Valea cu Brazi 1500
Schiori
Furnica
Vf. Nucet 1896
Vîrful cu Dor 2029
Vîrful cu Dor
Cabana Brădet
Cabana Piscu Cîinelui
Vf. Lucăcila 1686
Cabana Bolboci
Plaiul Colții lui Barbeș
Plaiul Tufa
Cheile Zănoaga Mică
Cabana Cheile Zănoagei
Vf. Oboarele 1712
Vf. Vînturiș 1932
Cabana Culbul Dorului
Cheile Zănoaga Mare
Vf. Dichiu 1713
Cabana Scropoasa
Cheile Orzei
Plaiul Surlelor
E 15
DN 1
DN 1
E 15 A

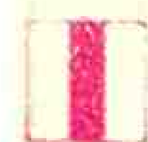

Buşteni — Valea Jepilor — Cabana Caraiman — Cabana Babele — marcaj cruce albastră; durata 3—4 ore; traseul este greu accesibil vara şi interzis iarna.

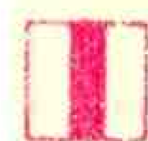

Buşteni — Căminul Alpin — Poiana Coştilei — Poiana Cerbului — Pichetul Roşu — „La Prepeleac" — cabana Mălăieşti — marcaj triunghi roşu; durata 6—7 ore; traseul este nerecomandabil iarna în sectorul Pichetul Roşu — cabana Mălăieşti.

Ramificaţii:

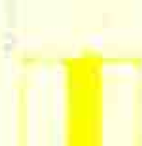

din Poiana Văii Cerbului spre cabana Omul pe Valea Cerbului — marcaj bandă galbenă; durata 4—5 ore; traseu accesibil numai vara.

din şaua „La Prepeleac" spre cabana Omul peste creasta Bucşoiului — marcaj bandă roşie; durata 2—3 ore; traseul este interzis iarna.

din Pichetul Roşu spre cabana Poiana Izvoarele — marcaj bandă roşie; durata 1/2 ore.

Buşteni — cabana Gura Dihamului — cabana Poiana Izvoarelor — marcaj bandă roşie; durata 2 ore (Buşteni — Gura Dihamului — şosea asfaltată).

Ramificaţii:

din drumul pe Valea Cerbului — Plaiul Fînului — Poiana Coştilei — vîrful Omul-marcaj bandă galbenă; durata 1 oră (pînă în poiana Coştilei şi în continuare pe Valea Cerbului).

de la cabana Gura Dihamului spre cabana Diham prin şaua „La Cleşte" (cabana Vînătorilor de Munte) — marcaj triunghi albastru; durata 1 oră.

DIN PREDEAL

Predeal — Valea Rîşnoavei — Valea Leucii — Valea Iadului — şaua „La Cleşte" — cabana Diham — marcaj triunghi roşu; durata 3 ore.

Predeal —Valea Rîşnoavei — Staţiunea Tineretului Pîrîul Rece — drum modernizat (DN 73 A) — 7 km.

Ramificaţii:

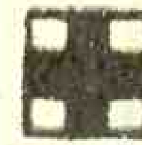

din Valea Rîşnoavei (km 5) spre cabana Diham prin Valea Beuca — marcaj punct roşu; durata 1 oră.

de la Pîrîul Rece spre cabanele Trei Brazi şi Poiana Secuilor — marcaj triunghi albastru; durata 2 ore; spre cabana Cheile Rîşnoavei drum auto (DN 73 A) cu ramificaţii marcate spre masivul Cristian — Postăvar.

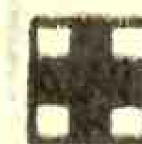
Din Bran — Moeciu — Rîşnov şi Dobreşti

Rîşnov — Valea Ghimbavului (Rîul Mare) — Valea Glăjeriei — cabana Mălăieşti — marcaj bandă albastră; durata 6—7 ore; între Rîşnov şi Valea Glăjeriei — drum carosabil (22 km).

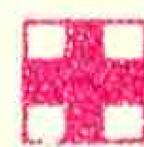
Ramificaţii:

din valea Glăjerie spre cabana Diham — marcaj cruce albastră; durata 1 oră.

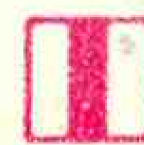

de la cabana Mălăieşti spre cabana Omul, varianta prin căldările Mălăieşti şi prin „Hornuri" — marcaj bandă albastră — ambele variante interzise iarna.

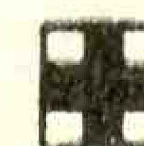

Bran — Valea Poarta — Valea Gaura — cabana Omul — marcaj cruce roşie; durata 7—8 ore; traseu interzis iarna

Bran — Valea Poarta — Valea Urlătoarea Mică — Muntele Clincea — Culmea Scara — cabana Omul — marcaj triunghi galben; durata 8 ore; traseu nerecomandabil iarna.

Moeciu de sus — Valea Bîngăleasa — Muntele Grohotişu — Şaua Strunga — cabana Padina — marcaj cruce roşie; durata 7—8 ore; traseu recomandat numai pentru vară; **variantă din Şimon** peste Muntele

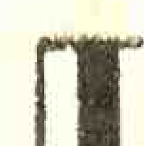

Pleşa — Poiana Guţanului — Muntele Grohotişu — marcaj punct roşu; durata 8—9 ore

Ramificaţie: din Şaua Strunga spre vîrful Omul, peste Culmea Bătrîna — Culmea Doamnelor (Drumul Grănicerilor) — marcaj bandă roşie; durata 5—6 ore; traseu numai pentru vară.

Dobreşti (CFR Pietroşiţa — 20 km, traseu de acces din judeţul Dîmboviţa) — Valea Ialomiţei — cabana Scropoasa — cabana Padina şi Peştera marcaj cruce albastră; durata 2—3 ore pînă la Peştera (drum auto).

TRASEE ŞI DRUMURI TURISTICE NERECOMANDATE ÎN SEZONUL DE IARNĂ, INTERZISE GRUPURILOR BTT

DIN SINAIA

traseul pe Piciorul Pietrei Arse — cabana Piatra Arsă traseul variantă pe faţa mare a Văii lui Carp.

DIN BUŞTENI

traseul pe Valea Urlătoarea — Cantonul Jepi — cabana Piatra Arsă.

traseul pe Valea Cepilor — cabana Caraiman şi Brîna Mare a Caraimanului — Monumentul Eroilor.

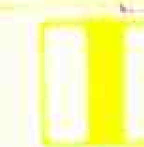

traseul pe Valea Cerbului — cabana Omul.

traseul de la cabana Poiana Izvoarelor spre cabana Mălăieşti şi varianta peste Creasta Bucşoiului la cabana Omul.

traseul de la cabana Mălăieşti spre cabana Omul prin căldările Mălăieştilor şi prin „Hornuri".

traseele de la cabana Omul prin Valea Gaura, Ciubotea, Clincea spre Bran, Moeciu de Sus.

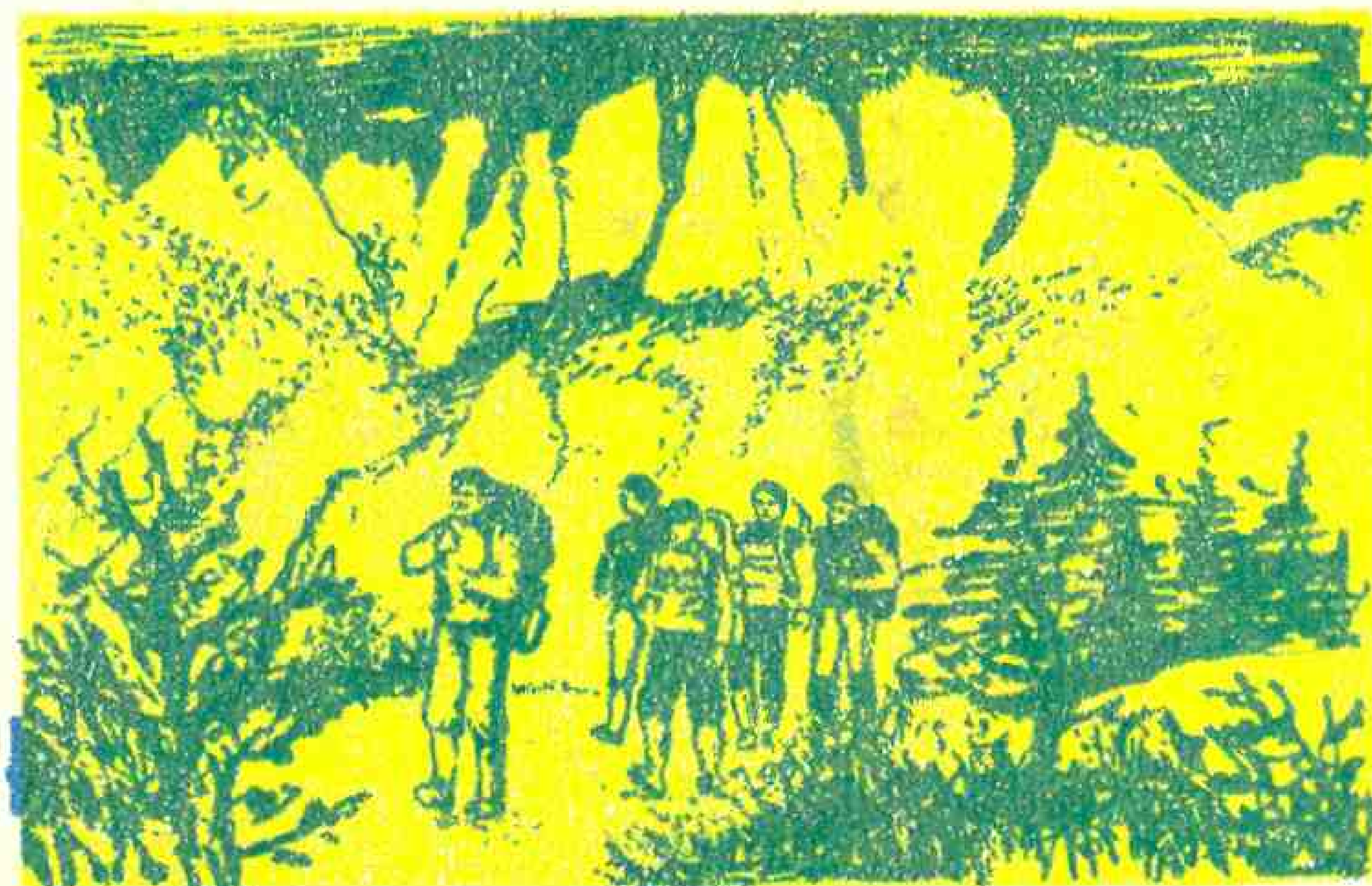

traseul de la cabana Babele spre cabana Omul prin „Cerdac".

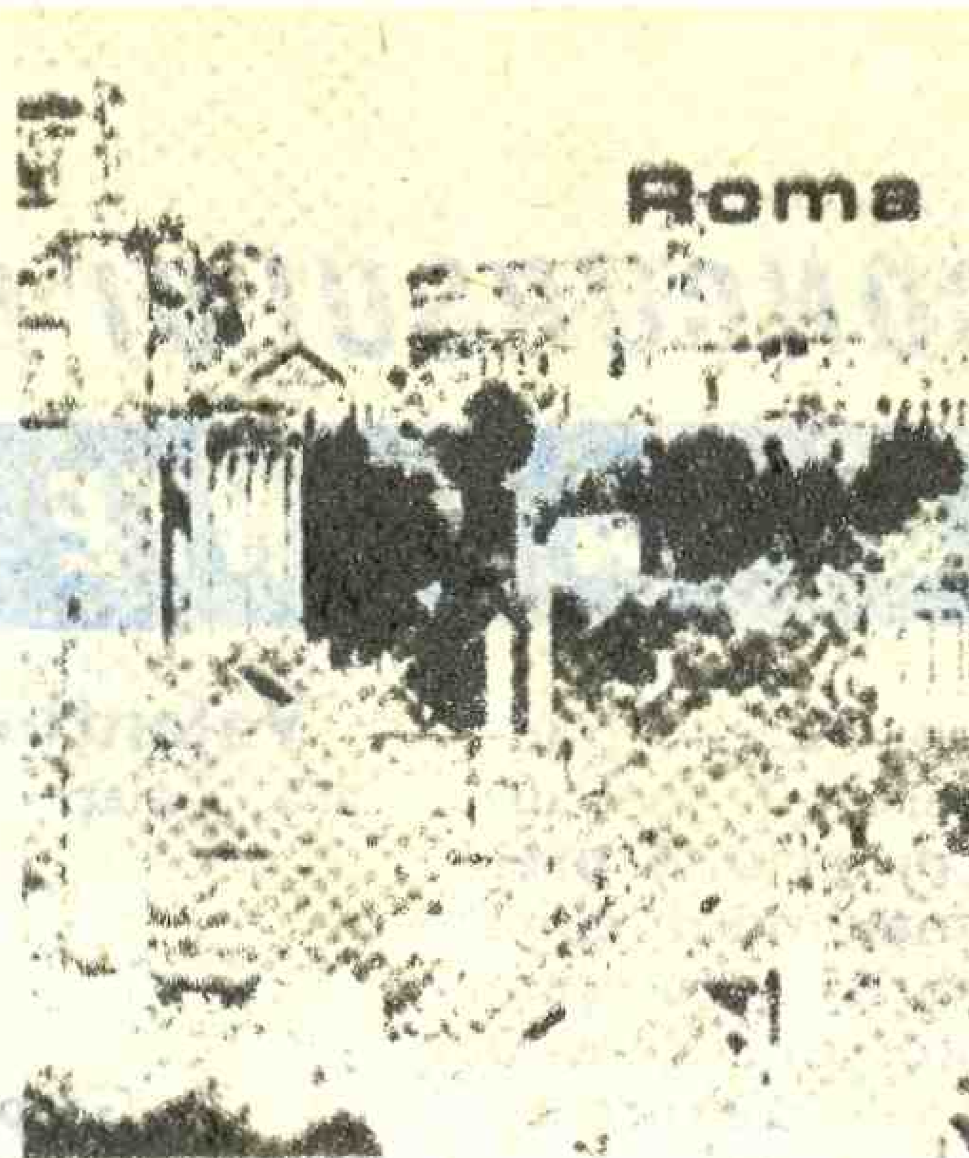
traseul pe Culmea Doamnelor — Bătrîna ce face legătura între cabana Padina şi cabana Omul.

traseul de la Hotel Peştera prin Obîrşia Ialomiţei — Cascadă — Mecetul Turcesc — cabana Omul.

Aceste trasee sînt deosebit de dificile iarna, în condiţiile unor zăpezi mari şi instabile (sau imediat după topirea zăpezii şi formarea stratului de gheaţă).

Cel mai vechi oraș, cunoscut pînă acum de arheologi, e orașul Ierichon din Iordania. Carbonul radioactiv i-a indicat vîrsta de aproximativ nouă mii de ani. Construit cu șapte milenii înaintea erei noastre, Ierichonul a avut o populație de aproximativ trei mii de oameni.

Cea mai veche capitală din lume e orașul sirian Damasc. Stagiul lui de metropolă a început în mileniul al II-lea î.e.n.

Atena, Beyrut, Roma și Delhi sînt cele mai vechi orașe dintre capitalele existente. Înaintea erei noastre au existat în afară de acestea. Londra (Iordonium), Paris (Luteția), Viena (Vindobona), Lisabona (Olisipo), Sofia (Serdika), Belgrad (Singhidinum).

Dacă pînă acum n-ați știut, aflați că orașul cel mai vechi din U.R.S.S. este Erevan, capitala Armeniei. La această concluzie s-a ajuns după ce săpăturile arheologice efectuate în cetatea Erebuni, situată la periferia Erevanului, au arătat că ea a fost construită în anul 782 î.e.n. de către Arghiști I, regele statului Urartu. Piața Lenin din Erevan este considerată, din punct de vedere arhitectural, unică în lume ca frumusețe. Puține orașe de pe mapamond se pot lăuda cu vechimea Erevanului, dar și mai puține își pot preciza data nașterii, fără a recurge la legende.

Kievul este numit „mama orașelor rusești", fiind prima capitală a puternicului stat rus din sec. X—XIII, care reunise popoarele Rusiei, Ucrainei și Belorusiei. În biserica Sf. Berestovo din Kiev, se află mormîntul prințului Iurii Dolgoruki, întemeietorul Moscovei.

Cel mai vechi oraș din Albania este Elbasen. El a fost ridicat pe ruinele vechii cetăți romane din Scampa și este situat la 55 km de Tirana.

Unicul oraș invulnerabil din lume este Fontaine de Vocluise din Franța, care și-a creat o securitate deplină privind bomba atomică. Această invulnerabilitate la monstruoasa armă se supune hotărîrii municipalității care a fost astfel formulată.

Art. 1 Se interzice cu desăvîrșire fabricarea și depozitarea bombelor atomice pe teritoriul orașului Fontaine de Vocluise.

Art. 2 Cu aducerea la îndeplinire a prezentei hotărîri este însărcinată garda orașului.

Conform unei statistici recente, titlul de orașul cel mai cețos al Angliei nu se cuvine — cum s-ar presupune Londrei — ci orașelor Nottingham și Manchester.

Calais s-a dovedit a fi orașul cu cel mai pronunțat „simț al măsurii" din toată lumea. În anul 1960 s-au înregistrat aici 1890 de nașteri: 945 băieți și 945 fete. E drept că de atunci...

Hamburgul este singurul oraș din lume în care coexistă două societăți hipice de trap. Una are capitala și n-are hipodrom, cealaltă invers. De fuzionat nu se poate, din cauză de... concurență!

La Paz, capitala Boliviei se află în fundul unui imens crater dominat de masivul Illimaoni care are o altitudine de 6 800 m. Ea are cel mai înalt aeroport din lume, „El Alto" (4 086 m) și cel mai înalt stadion de fotbal de pe mapamond (Ulla-Ulla, la 4 870 m). Chiar și cartierele sale cele mai joase sînt situate la 3 300 m deasupra nivelului mării. Curios este că aici fierberea unui ou necesită cam 12 minute, iar fumatul unei țigări (din lipsă de oxigen) face să dureze cu 10 minute mai mult decît la nivelul mării! Turiștilor străini, cărora „sorroche"-ul (răul de munte) le produce unele neplăceri, localnicii le recomandă o infuzie locală din frunze de coca, așa numită mate de coca, despre care afirmă că face minuni. Oraș fascinant, La Paz, are împrejurimi uluitoare.

Capitala italiană a automobilelor, Torino — este și „capitala" unde furturile acestora ating anual cifre incredibile. Tristă celebritate.

Skoplje este primul oraș din lume reconstruit în întregime după criterii științifice care au luat în considerare influența seismelor.

La San Diego, în California, există o așezare unică în lume, formată din 9 blocuri ai căror locatari au în fiecare moment o altă perspectivă! Blocurile se rotesc în jurul axei lor, într-un interval de trei ore.

În orașul vestgerman Helmstadt există unicul club al bărbaților amatori de tricotat. Membrii acestui club tricotează zilnic cîteva ore în timpul liber. Unii entuziaști pot fi văzuți tricotînd chiar în stațiile de autobuz.

Parisul este orașul cel mai vizitat din lume. Conform unei statistici recente, în ultima vreme el a fost vizitat de un milion de turiști mai mult decît Londra și de două milioane mai mult decît New-Yorkul. De menționat că al doilea oraș francez ca mărime se află... în Canada. Este vorba de Montreal; în ce privește numărul locuitorilor care vorbesc limba franceză, el nu este întrecut decît de Paris.

Orașul cu cele mai multe accidente de circulație mortale din lume este Tokio. Anual, la fiecare sută de mii de locuitori sînt înregistrate, în medie, 9 cazuri mortale.

Singurul „cimitir vertical" din lume care poate adăposti 41 200 de sicrie și 125 800 de urne, în cele 15 etaje ale sale a fost proiectat la Rio de Janeiro, din cauza terenurilor foarte scumpe și a „strîmtorării" orașului.

Delhi, Bombay și Calcutta se numără printre orașele cele mai zgomotoase din lume, cu un nivel sonor de 90 de decibeli. Zgomotul de această intensitate este extrem de vătămător pentru oameni, putînd cauza pierderea auzului, tulburări psihologice, palpitații cardiace, creșterea tensiunii și insomniei.

ORAȘELE ÎN SUPERLATIVE

REZULTATELE CONCURSULUI DE EPIGRAME

TINERII DE LA MUNTE LA MARE

Conform regulamentului publicat în placheta „Monumentele construcţiei socialiste", apărută în luna iunie, 1982, **„fiecare participant are dreptul să prezinte minimum trei epigrame, maximum cinci epigrame".** Tematica viza subiecte turistice, precum şi aspecte criticabile din viaţa anumitor tineri. Totodată, în vederea acordării de şanse egale concurenţilor, se indicau ca fiind obligatorii cuvintele rimă: **MUNTE — AMĂNUNTE — CĂRUNTE — FRUNTE — MARE — ONOARE — VIITOARE — ÎNTREBARE.**

Participarea a fost ca o ploaie de vară: scurtă dar intensă! Adică s-au primit zeci de scrisori pe metru pătrat. N-am avut şi n-am de gînd să mă eschivez în vreun fel de la citirea atentă a fiecărei corespondenţe în parte. Nici suficienţa, nici nonşalanţa celui foarte exigent nu m-au făcut să dau deoparte vreun plic în migăloasa îndeletnicire de triere. Astfel că pe drumul spre frunţile gînditoare ale comisiei au pornit cu toţii, participanţii vreau să zic, ca să le descreţească. Iată, aşadar, prezentarea, cu bune, cu rele, a celor dornici de a culege laurii lui Marţial, în ordinea sosirii corespondenţei:

Emilian Frâncu, 26 ani, inginer stagiar din Rîmnicu Vîlcea, mă asigură din capul locului că „l-a cucerit ideea unor concursuri atît de diverse", dar nu uită să-mi şoptească despre cele trei epigrame că sînt primele din viaţa sa. O citez pe cea din urmă în speranţa că nu va fi ultima:

În întreceri viitoare
Se va situa în frunte
Pe panoul de onoare...
Şi la mare şi la munte!

Există şi o artă în a redacta dedicaţiile. Să-i zicem catrenului de mai sus — **Biroului de turism pentru tineret.**

Dorin Mardare, 16 ani, elev, Cîmpulung Moldovenesc, Suceava. O singură epigramă din cele patru respectă norma rimelor obligatorii. Din ea am reţinut versul **Eu iaş pune o-ntrebare.** S-o pun şi eu: Mardare, ce notă ai la gramatică?

Iulian Marinescu, mecanic, Cîmpulung, Argeş. Încep să apară şi epigramele. Iată o opţiune serioasă pentru premiere:

Părere

Viţelul prost îi puse o-ntrebare
tatălui bou: ce-o fi-nsemnînd onoare?
Iar celălalt rînjind cu gura-i mare:
— Flecuri băiete... Coarne viitoare!

Păcat că aria tematică este oarecum depăşită. Oricum, catrenul merită atenţie.

Viorel Ţenea, 34 ani, Arad. Lăsînd la o parte rebusismele, e notabilă epigrama dedicată lui

Monsiu Şarlă

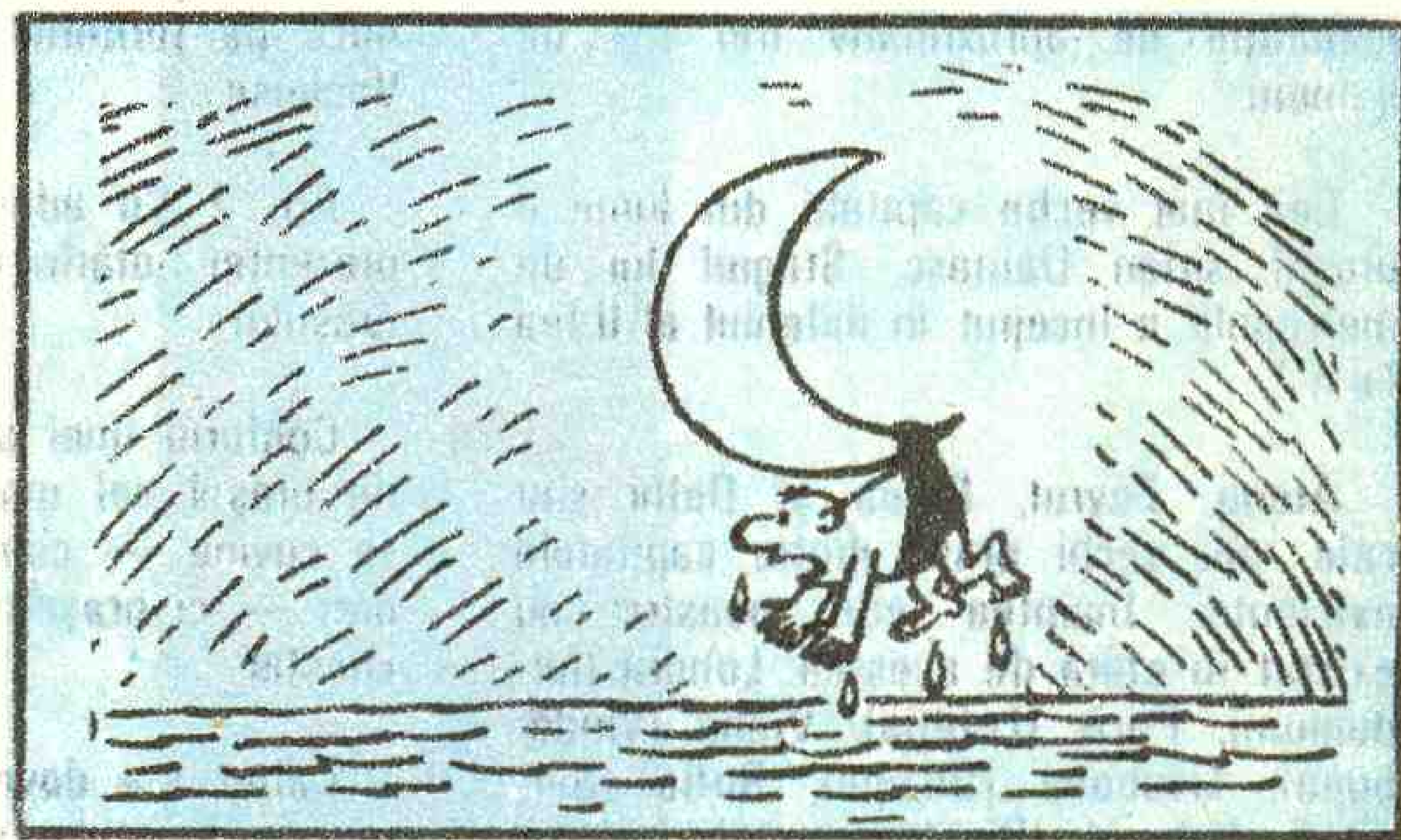
El a vrut să fie „mare" —
Deşi munca-i o onoare —
Pîn' la vara viitoare.
Acum şade ÎNTRE BARE!

Valentina Teclici Brînză, 30 ani, bibliotecară, Galaţi. Da, e ceva. Iată:

Unor excursionişti care la plecare lasă „urme".

Grupul pleacă de la munte
Lăsînd în viteza mare
Amintiri, mici amănunte,
Sticle, resturi... de onoare!

„Micul amănunt" este că pista s-a cam bătut, iar poanta nu-i explozivă.

Elisabeta Coculescu, 16 ani, elevă, municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Citez pentru a nu fi acuzat de subiectivism:

Stîncile ce par „cărunte"
Au acum cununi pe frunte:
Gogoloşi de foi volante.
Frumuseţea lor i-aparte!

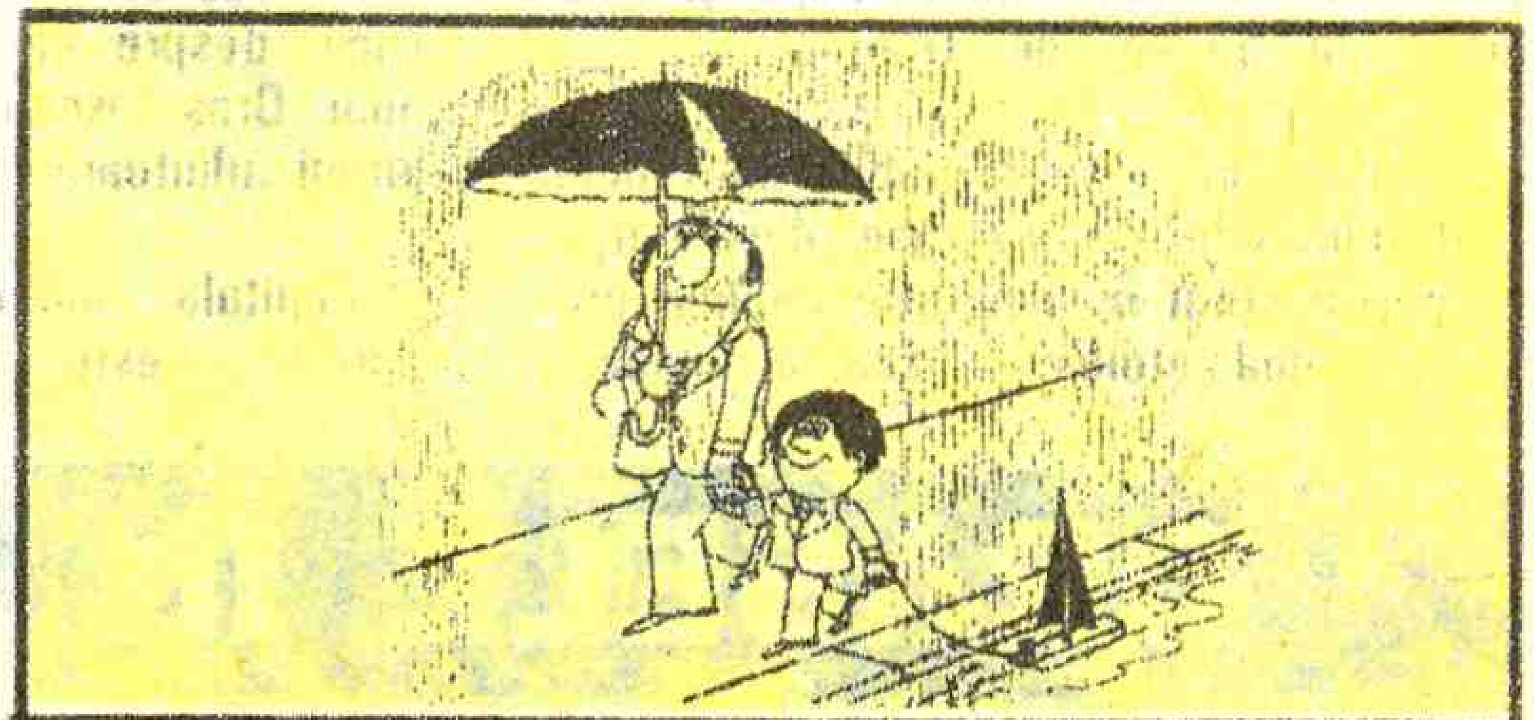
Este, intr-adevăr, aparte.

Olimp Maglan, 38 ani, macaragiu, Cumpăna, Constanţa. N-am putut selecţiona nimic pentru comisie. Poate data viitoare.

Magdalena Lazăr, 24 ani, Galaţi. Insolită ideea munte—mare, din catrenul

Nedumerire (celor care aruncă gunoaie în mare).

Nu am răspuns la o-ntrebare.
Deşi, mă vezi, am tîmplele cărunte,
Ce-ar spune cei din era viitoare
Că-n loc de mare vor găsi un munte?

Emanoil Aruxandrei, 34 ani, Vorona, Botoşani. Trei din cinci, ca la volei! Să zîmbească şi alţii:

Unui amic birocrat.

Vin la el c-o întrebare:
— Mergi la mare sau la munte?
Duce degetul la frunte:
— Vino data viitoare!

Unui turist... delapidator.

Cînd la mare, cînd la munte,
Totdeauna era-n frunte.
— Unde-i azi?, pun o-ntrebare.
A intrat la apă... mare!

Unuia care „bate apa în piuă".

Răspunzînd la întrebare,
A intrat în amănunte:
Munte mare,
Mare munte...

Karina Fărcăşescu, 22 ani, contabilă, Reşiţa. Cu părere de rău n-am ales nimic. N-aţi luat în calcul... rimele obligatorii.

Ion Bătăturescu, 65 ani, consilier juridic, Buzău. Citabile cele două catrene „de moravuri".

„Armonie conjugală".

Cînd le puneţi o-ntrebare,
De ce pleacă el la munte
Iar ea se duce la mare,
Nu intraţi în amănunte.

Drumeţie.

Şef, cu tîmplele cărunte,
Îi propune: „Mergi la munte?"
Ea întreabă: „Cu onoare
De soţie viitoare?!"

Alexandru Trombiţaş, 17 ani, elev, Dej. Mi se adresează cu „Stimate Cititor". Mulţumesc pentru aprecierile la adresa plachetei. Poantele catrenelor sînt reuşite, dar versurile mai şchioapătă. O excursionistă nu merge la munte pentru că n-are tenişi cu toc. O echipă de fotbal a stat la mare şi a ajuns într-o categorie inferioară. Cît priveşte pe „soţul şmecher", care-şi face delegaţie pînă la încheierea sezonului, va fi pedepsit... nu de soţie...

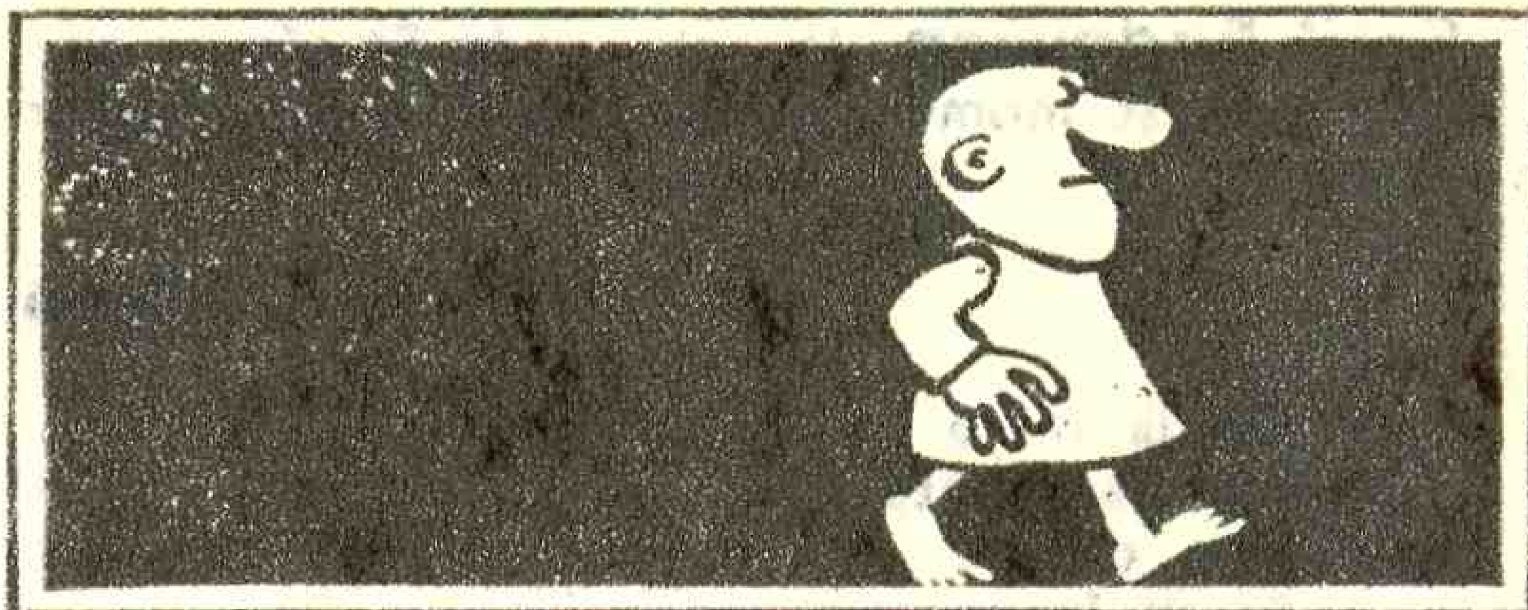
Izidor Gîlcoi, Rîu de Mori, Hunedoara. Ne scrie de pe Şantierul II, Brădăţel, Rîul Mare, Retezat.

Unuia certat cu legea.

Lat în spate, lat în frunte,
Dragul mamei, cît un munte,
Făcea bişniţă la mare
... Cu cuvîntul de onoare.

Unora ce fac pe grozavii.

Se credeau cu stea în frunte
În drum spre glorii viitoare:
El — boxer — „cocoş de munte";
Ea — actriţă — „stea de mare".

Florin Lazăr, dispecer, Galaţi, 25 ani. Prima e cea mai bună:

Unui birocrat.

Pentr-o hîrtie (om de-onoare),
Îţi cere munţi de amănunte.
Şi astfel ca s-ajungi la mare
Va trebui să urci un munte!

Constantin Irimia, 34 ani, Suceava. Deosebit de originală epigrama „dulce":

Marea... publicitate.

Proaspăt însurat (şi-n frunte
La panoul de onoare),
Schimb... o lună miere, munte,
Pe-un borcan, măcar, la mare!

şi, deasemenea, cea conjugală:

Cerere în căsătorie.

Fără lux de amănunte,
Subsemnatul, cu onoare,
Vă cer mîna ici la munte
Şi libretul CEC la mare!

George Gîlea, 61 ani, pensionar, Predeal. Se vede limpede experienţa „de-o viaţă". Toate cele cinci epigrame sînt citabile, publicabile... Dar cam atît. Nu ies din comun. Reproduc pe prima:

Nu se complică-n amănunte,
Nu-şi pune nici o întrebare;
Cu „cioc" şi „plete"-i cît un munte
De... mare!

Viorica Lică, 31 ani, învăţătoare, Bucureşti. Încă o opţiune pentru premii:

Unui tînăr medic navetist.

N-a fost absolvent de frunte
Dar e medic... de onoare:
El consultă-n sat la munte
Şi tratează doar... în mare!

Unui elev codaş, aflat în vacanţă la mare.

Vă spun, pe cuvînt de-onoare,
Fără alte amănunte:
Cu ce are el sub frunte
Nu-l văd înecat la mare!

Unui parazit de-o viaţă.

N-a privit ca pe-o onoare
Munca, pentru-a fi în frunte,
Dar şi-aşa ajunse „mare":
E cu... tîmplele cărunte.

Emil Fodorean, 19 ani, Turda. Să oferim cititorilor şi acest moment divers (cu folosirea rimelor obligatorii):

Dilemă

De la mare
Pîn' la munte,
E o onoare
Să fii în frunte.
Dar se pune o-ntrebare,
Fără alte amănunte:
Doar ca... „mare"?
Doar ca... „munte"?

Zeno Turdeanu, 55 ani, artist, Turda. Am ales două:

Repartizare de sarcini.

— Iubita mea, aici, la munte,
Rucsacul ia-l şi treci în frunte
Căci şi eu dus-am cu onoare
Umbrela cînd eram la mare...

Circuit.

Scufiţa Roşie, azi mare,
Uitînd demult de mama mare
A fost văzută-n Baia Mare
Stînd bot în bot c-un lup-de-mare!

Felicitări pentru performanţa rimei omonim „mare".

Gheorghe Chirilă, 56 ani, contabil, Bucureşti. Ca orice participant şi dumneavoastră aveţi

Speranţe.

Iubesc Mamaia cu albastra-i mare
Ştiu s-o descriu cu lux de amănunte,
Şi de-o să merit premiul de onoare,
Îmi iau bilet prin BTT... la munte.

Irimela Irimescu, 33 ani, Ploieşti. Năravul cu pricina a fost bine prins.

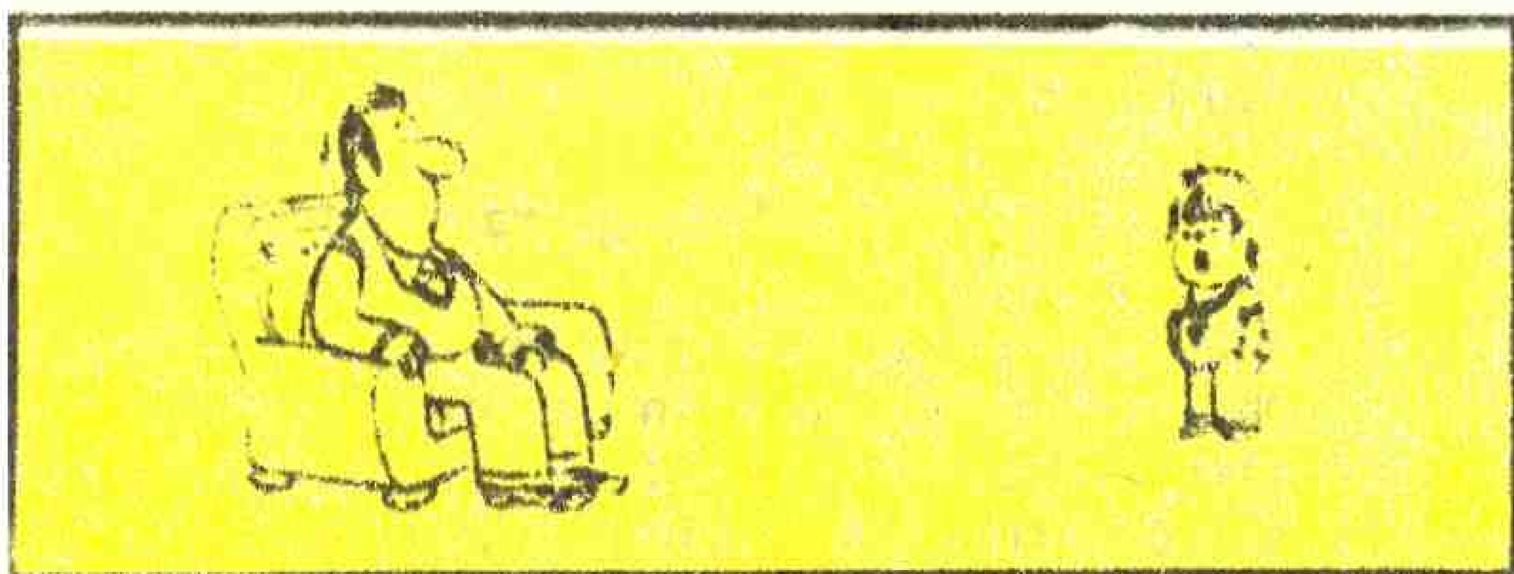
Consecvenţă.
Unui vînzător necinstit.

Îl zării vînzînd la munte,
Ca acum un an la mare:
„Cinş'pe bani? Ce amănunte!
N-am!" Dar n-are nici onoare.

Grigore Chiţul, student, Braşov. Deşi nici celelalte două nu-s rele, catrenul reprodus se detaşează:

Răspuns şcolăresc.

Un dascăl cu tîmple cărunte
I-a pus lui Gigel o-ntrebare:
„— Aş vrea să-mi explici ce-i un munte.
Elevul răspunse: — E... mare!"

Ioan Frenţescu, 32 ani, proiectant, Huşi. Strict turistice, strict pe rime date:

Disciplina muntelui.

Mai tînăr sau cu tîmplele cărunte,
De-nchei plutonul sau de eşti în frunte,
Dac-ai să rişti uitînd de amănunte,
Te paşte... naufragiul şi la munte!

Unor tineri neglijenţi.

Vrem să vă punem o-ntrebare
Privind vreo două „amănunte":
— Cînd părăsiţi plaja, la mare,
De ce-i gunoiul cît... un munte?!

Constantin Manea, 24 ani, învăţător, Negreşti, Vaslui. Ideea de mai sus altfel versificată şi o rimă-dată ligamentată cu talent:

Unor tineri care aruncă gunoaie în apa mării.

Voi, tineri fără de onoare,
Să ştiţi aceste amănunte:
Tot aruncînd gunoiu-n mare
Veţi înălţa şi-aici... un munte!

Unui portar de fotbal care „a vîndut" un meci.

Cînd şade leneş între bare,
Îmi vine-n gînd o întrebare:
Şi mă întreb: are onoare?
Răspund ecouri: o, n-o are!

Ştefan Tropcea, Brăila. Reproduc madrigalul:

Veteranii marilor şantiere.

Azi, cu tîmplele cărunte,
Îi găsim mergînd în frunte,
Pe un drum ce, cu onoare,
Leagă Dunărea de Mare!

Smarandache Naum, 56 ani, profesor, Sibiu. Cum se ştie tinerii participă cu avînt la realizarea Canalului Dunărea-Marea Neagră. Iată că şi lor li se dedică un madrigal:

Madrigal pentru tineretul României Socialiste.

Ei au excavat un munte
Ei, tinerii ce sînt în frunte.
Prin generaţii viitoare
E un Canal Dunăre-Mare.

Mai reproduc şi epigrama cu poantă atît de frecventă pe litoral:

„Angajamentul" unei tinere necăsătorite.

E tînără şi e la mare
Şi fără să-i pun o-ntrebare,
Şi-a dat cuvîntul de onoare
Că-i mamă-n vara viitoare!

Aurel Dobre, inginer, Călăraşi. O epigramă cu tematică majoră în noianul de poante cu „plete, Dealul Mare, vînzători necinstiţi" etc.:

Unor nechibzuiţi.

În ploaie utilajele stau munte
Şi-astfel eficienţa lor e mare:
În planul pentru vara viitoare
Vom fi din nou la fiare-vechi în frunte!

Mihai Neatzer, 27 ani, tehnician, Bucureşti.

Curiozitate.

Fără să-mi daţi amănunte
Eu vă pun o întrebare:
De nu voi fi acum în frunte,
Am şanse data viitoare?

Categoric, da. Cele patru epigrame trimise pot fi publicate. Dar mai este nevoie de puţin exerciţiu privind prozodia şi condensarea poantei în „bombă" ultimului vers.

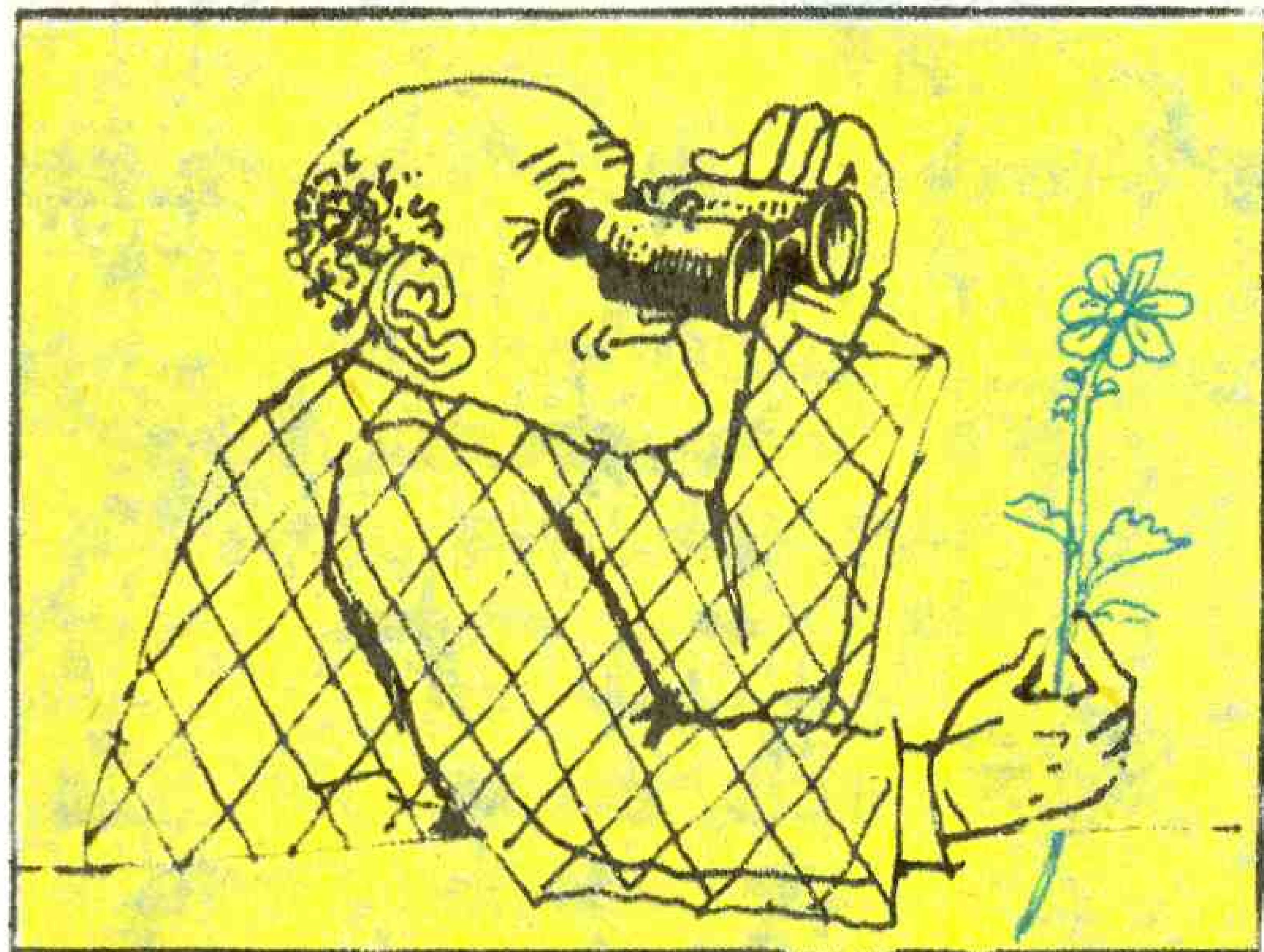
Nicolae Adrian Popescu, 22 ani, profesor, Pîrscov, Buzău. Înclinaţia către meditaţie, stilul aforistic, au făcut o notă aparte între concurenţi:

Unuia care cam încearcă să fugă de problemele vieţii.

În fiecare val adînc de mare,
În piscurile-nalte şi cărunte,
Să cauţi — nu să fugi de întrebare,
Şi sa pătrunzi adînc în amănunte.

Unui tînăr cu plete mari, dar cu cunoştinţe... mici.

Priveşti în jur şi parcă-ţi văd pe frunte,
Nelămurit, un semn de întrebare:
Că una-nseamnă pletele cărunte
Şi alta-nseamnă să ai părul mare!

Ion Cozmei, 31 ani, Suceava. Recomand o străduinţă spre limpezire în general şi mai ales claritate în exprimarea poantei.

Visul geologului amator

Tot căutînd de zor din munte-n munte
Să pescuiască scoici şi cai de mare
Ajunse om cu tîmplele cărunte
Şi geolog cu... diplomă de-onoare.

D.C. Mazilu, 63 ani, tehnoredactor, Bucureşti. Ca vechi colaborator al publicaţiilor editate de BTT recolta de data aceasta este cam subţirică:

Sinceritate...

Deşi tîmplele-s cărunte
Încă n-am avut onoare
De-a vedea sirenă-n mare...
(Însă nici în amănunte!).

Oricum, suficient pentru a întări rîndurile pretendenţilor la premiere.

Eugen Anuţa, 21 ani, lăcătuş, Muscel. Uşurele catrenele, dar frumuşel redactate. Le pun pe tapeţel:

Enigmă

Cum că Iezerul e mare
Toţi susţin printre-amănunte,
Dar se naşte-o întrebare:
Cum e mare, cînd e munte?!

Sezon estival

Valuri de spumă, cărunte,
Soarele ieşind din mare,
Oameni — cîţi brazi sînt pe munte;
Bere — vara viitoare!

Niculae Popescu, 25 ani, lăcătuş-mecanic, Bucureşti. Mulţumesc pentru cuvintele frumoase. Aştept materiale, cum spuneţi, pentru „alcătuirea unui colţ sau pagini de poezie dintr-un almanah turistic de calitate". Dacă aş fi primit materialele promise din timp n-ar fi fost exclus să vă citiţi în „coala" literară a almanahului pe care în această clipă îl ţineţi în faţă.

Maxim Sohorca, 20 ani, conducător auto, Livezile, Bistriţa-Năsăud. Citabilă introducerea la cele cinci epigrame (care nu respectă rimele fixe): „Vă trimit alăturat şi modestele mele încercări de epigrame că poate e vreo una de ceva. Cuvintele care le-am încadrat în ghilimele pentru ca să rimeze le-am folosit cu sens figurat iar formula „Nu tot ce zboară aparţine de NASA" am inventat-o ca să rimeze în epigrame şi sper ca formula să nu dăuneze cu nimic pentru că nu am avut nici o intenţie rea, în caz contrar vă cer scuze anticipat". Primesc scuzele deşi, sincer să fiu, nu mi-a dăunat cu nimic.

Pavel Lică, 32 ani, redactor, Bucureşti.

Unui „cap-sec"

Nu mai intru-n amănunte,
Dar mă-ncearcă o-ntrebare:
Cînd tu ştii ce ai sub frunte,
Te mai temi de-nec la mare?

Parcă am mai întîlnit această epigramă chiar în cadrul acestui concurs. A, da. Să verific. **Viorica Lică** scria ceva asemănător la adresa unui elev nesîrguincios. Una peste alta, totuşi, doi concurenţi, chiar înrudiţi fiind, participă cu alte opt epigrame „aproximativ" diferite. Calitativ lucrurile se prezintă bine. Mai reproduc un catren (din „recuzita" bărbatului):

Scenariu.

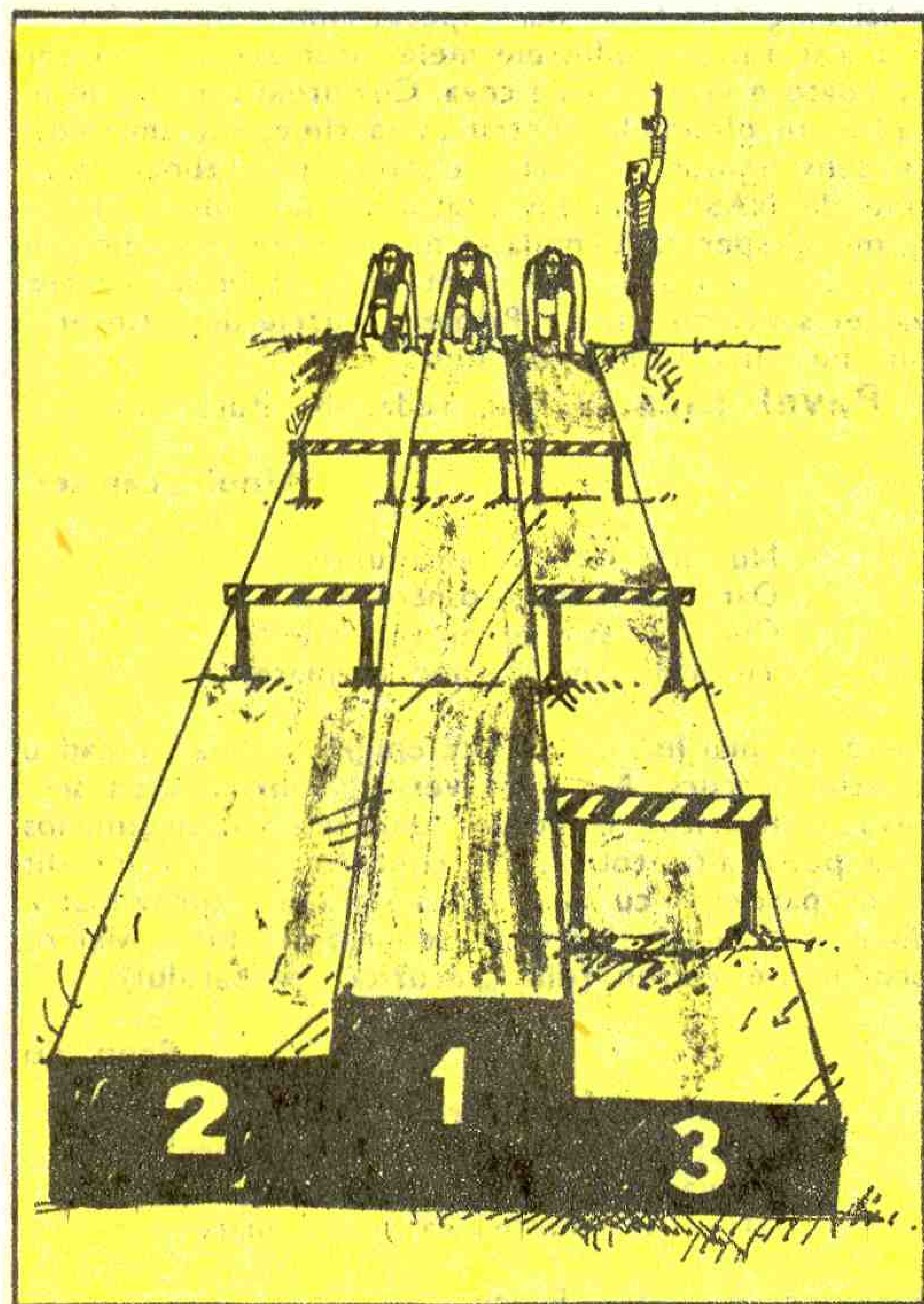
Mare. El, la o-ntrebare:
„Jur! Te iau! Sînt om de-onoare!"
În vacanţa viitoare:
El — la munte. Ea — la mare

Fără nici o aluzie. Felicitări.

Înainte de a trece la mult așteptata ierarhizare valorică — la propriu și la figurat — vom consemna numele celorlalți participanți care, deși nu au trecut de faza eliminatorie a calității, au destule șanse ca într-un viitor concurs să-și vadă catrenele premiate. Pe drumul către comisie mulți dintre următorii concurenți n-au îndeplinit una sau mai multe din condițiile participării la acordarea premiilor. Unii n-au respectat rimele fixe date sau le-au folosit parțial, alții n-au ales subiectele din viața tineretului sau din tematica turistică, alții — puțini, nimic de zis, n-au reușit să îmbrace ideile nimerite în versuri acceptabile sau, din contra, au îmbrăcat în „versuri scăpărătoare" idei vechi sau mai puțin epigramatice. Și acum iată lista:

Valeriu Satmaru, 20 ani, București; **Petru Varga,** Brădet, Anina; **Vasile Ciucur,** 31 ani, Timișoara; **Nicolae Ionel Petricsek,** 26 ani, meteorolog; Baia Mare; **Romeo Drăgulinescu,** 22 ani, student, Ploiești; **Sorin Vasilescu,** 27 ani, jurist, Ploiești; **Iuliana Popescu,** 19 ani, cadru medical, Bala, Mehedinți; **Ion Cristea,** 28 ani, electromecanic, Rm. Sărat; **Ananei Ganiuc,** 25 ani, inginer, Baia Mare; **Gheorghe Borugă-Popescu,** 30 ani, operator hidraulic, Turceni, Gorj; **Iulian Barbu,** frigotehnist, Slatina; **F. Teodor,** 38 ani, economist, București; **George Vasile,** 25 ani, Munteni-Buzău, Ialomița; **Cornel Sofronie,** 30 ani, metodist, București; **Andrei Ferțigan,** 28 ani, Baia Mare, **Eugen Mănică,** 20 ani, student, Tîrgoviște; **Candim-Silviu Drăguț,** 27 ani, merceolog, București; **Gabi** și **Vasile Călăuz** (soți), traducătoare și respectiv student, Ploiești; — ca să nu interpretați necalificarea vă reproduc catrenul critic la adresa BTT: „Ne-am cam săturat de munte/ Vrem să mergem și la mare/ Însă cel ce stă în frunte (la ghișeu)/ Ne-a spus: vara viitoare." Toate celelalte catrene sînt variante; **R. Olteanu** îmi trimite „fișa personală": 35 ani, oficiant medical, Rm. Vîlcea; **Bogdan Feru,** 20 ani, student, Galați; **Ioan Romanescu,** 26 ani, Tîrgu-Frumos, **Nic. Petrescu-Redi,** 31 ani, profesor, Olari-Gherghița, Prahova; **Nicolae Orășanu,** 20 ani, student, Brăila; **Georgeta Manea,** 20 ani, I.A.S., Tîmboiești, Vrancea; **Doru Hasna,** 24 ani, electromecanic, Orăștie; **Daniel Felea,** elev, București, **Gheorghe Pîrvu,** 28 ani, inginer, Turda; **Pompiliu Preotesoiu,** 22 ani, Drobeta Turnu Severin; **Anghel Roman,** impiegat, Ploiești; **Virginia Roman,** Negoiești-Brazi, Prahova; **Aurel Drăghici,** 25 ani, mecanic, Brazi, Prahova; **George Ceaușu,** Dunăreni, Dolj; **R. Ioan,** Sibiu; **Ioan Onic Irimie,** impiegat, Lacul Crișului, Negreni, Cluj; **Mihai Rusceac,** 28 ani, Caransebeș; **Vasile Drăgan,** 30 ani, operator chimist, Iași; **Viorel N. Anton,** 24 ani, Zapodeni, Vaslui; **Anton Petrișor Parlagi,** student, București; **Radu Potop,** 31 ani, București; **Păun Albu,** 32 ani, maistru constructor, Uliești, Dîmbovița; **Otto A. Levai,** 40 ani, București; **Vasile Dutescu,** 62 ani, jurist, Tabăra Cumpăna, Constanța; **Constantin Doja,** 33 ani, strungar, București; **Gheorghe Ploscaru,** 18 ani, Valea Jiului, Iscrani; **Emil Matei,** controlor, Craiova; **Mihai Moleșag,** 30 ani, tehnician, Tulcea **(Unui turist... prevăzător:** „Ca să-nfrunte cu onoare/ Piscurile, sus la munte,/ A servit o țuică mare/ Și vreo patru... amănunte.) Se vede experiența. Alegeți subiecte majore;**Constantin Irimia,** 15 ani, elev, Ploiești; **Conrad Vollrath,** 67 ani, arhitect, pensionar, București; **Petre Ghiță,** 32 ani, lăcătuș-mecanic, București; **Constantin Dunăre,** 26 ani, impiegat, Bistrița, Neamț; **Liliana Buligă,** Cîmpina; **Virgil Nițu,** 34 ani, învățător, Bogați, Argeș; **Florian Frunză,** 21 ani, militar în termen, București; **Marin Prodan,** I.A. Pitești; **Ilie Chelariu,** 33 ani, Brașov; **Vasilica Edelhaid,** elevă, București (prietenii tăi Cristina, Mihaela, Radu, Cătălin, Valentina și Marin vor citi, sper, epigramele la gazeta de perete a clasei); **Florin Păiuș,** 30 ani, București (atenție la originalitate!).

Toma Michinici

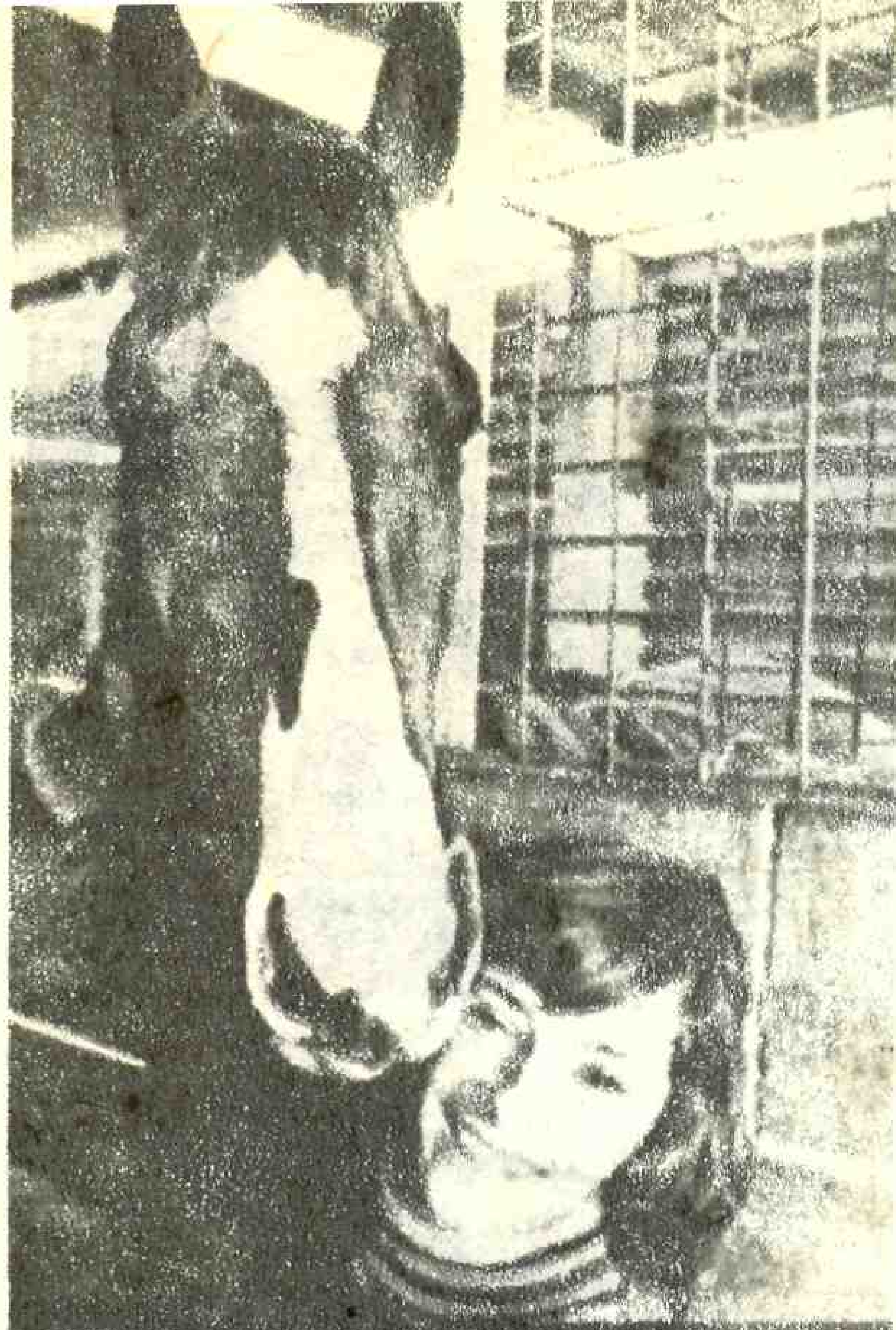
PREMIILE CONCURSULUI DE EPIGRAME

PREMIUL I - 500 lei
- Nicolae Adrian Popescu

PREMIUL II - 400 lei
- Aurel Dobre, Ioan Freuțescu, Viorica și Pavel Lică

PREMIUL III - 300 lei
- D.C. Mazilu, Smarandache Naum, Zeno Turdeanu

3 MENȚIUNI a 100 lei fiecare
- Emanoil Aruxandrei, Constantin Irimia, Iulian Marinescu

DIN CONTINENTUL CANGURULUI

Prima femeie jocheu

Conducerea clubului de specialitate din statul Victoria a acordat tinerei Barbara Rankin, de 35 de ani, din Swan Hill titlul de jocheu, ea fiind acum, cea de a doua femeie jocheu din Australia, după Pam O'Neill din Brisbane, statul Queensland.

Barbara şi-a făcut debutul ca jocheu în cursele de la Mildura, unde s-a clasat pe locul al treilea, cu calul Verdot. Pe lingă acest titlu de curînd cucerit, Barbara este cunoscută ca o foarte bună asistentă medicală, la spitalul din Swan Hill.

Ferocele... deosebit de blînd

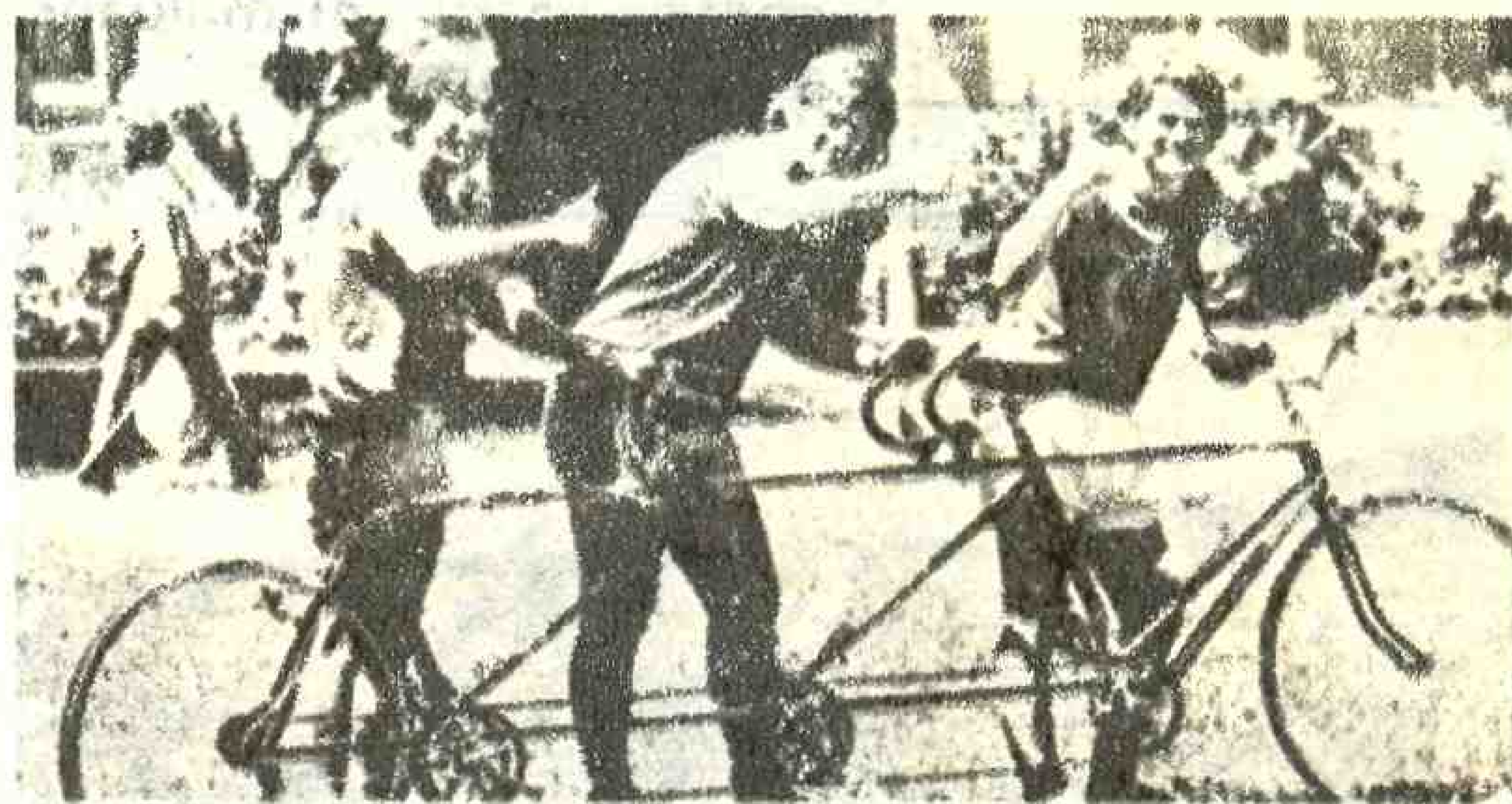
Cei mai mulţi şi-l închipuie pe regele animalelor ca pe o sălbăticiune înspăimîntătoare gata în orice moment să ne ia ca pe o... gustare rece. Şi aceasta numai pentru că nu-l cunosc pe marele Ferocious.

Trăind în apropierea oamenilor, Ferocious şi-a adoptat multe gusturi omeneşti din fericire însă, nu şi gustul pentru... oameni. Acolo, în marea rezervaţie din Wannero Lion Park, Ferocious îndeplineşte un rol foarte important: între orele 9 şi 5 după amiază el se plimbă maiestuos, pe o alee anume, în jurul parcului, scoţînd din cînd în cînd răgete puternice stîrnind panica în rîndul turiştilor. Şi îşi face acest serviciu plin de importanţă! Totuşi, cînd observă că ultimul vizitator dispare, Ferocious vine la locul său de odihnă şi îşi pune labele pe masă, să se relaxeze. Alături de îngrijitorul său, John Gilberston, leul îşi îngăduie marea lui slăbiciune — îngheţata! În timp ce John îşi consumă liniştit porţia sa în vafe, Ferocious se năpusteşte cu capul în uriaşul său pahar cu îngheţată. Cînd o termină însă, ochii lui par să spună: „Alta vă rog, de data aceasta, cu... căpşuni!"

O călătorie incredibilă

...a fost calificată temerara „excursie" făcută de Anne-Marie Lescot în nord-vestul Australiei. Strunind caii putere ai unei motociclete „Suzuki" îndrăzneaţa fată a străbătut asprul deşert Tanami şi odată cu acesta cîteva dintre cele mai sălbatice locuri ale continentului.

Spirit aventuros, tînăra Anne-Marie a ţinut să vadă nemijlocit Australia şi astfel, de-a lungul traseului parcurs, întins pe mii de kilometri, a cunoscut deşertul, flora acestuia, a întîlnit o mulţime de cai sălbatici, canguri, cîini dingo, cămile... „Am ţinut să descopăr locuri noi, a spus ea la sfîrşitul călătoriei. A fost greu, am străbătut tărîmuri uscate şi drumuri pline de pulbere dar, tot timpul, culorile peisajului s-au înnoit, deschizîndu-mi orizonturi nebănuite, înfrumuseţîndu-mi călătoria."

Trei... pe două roţi

Criza petrolului nu mai reprezintă o problemă dacă ai puterea pedalelor şi... un vehicul ca acesta, par să spună cei trei entuziaşti din fotografie.

Andrew Christaly, Ian Brunton şi Paul Crowther din Cronulla a plecat din Sydney (statul Noua Galie de Sud), într-o zi de vineri la ora 10.30 şi după ce în timpul cursei au înlocuit axul tridemului de două ori şi au făcut numeroase reparaţii la cauciucuri, au sosit la universitatea din Melbourne, statul Victoria, în lunea următoare la ora 14,00.

Tinereţea şi inventivitatea şi-au spus cuvîntul!

Lidia Nicolae

EL MUNDIAL

Hero Lupescu văzut de Al. Clenciu

Se zice că o fotografie bună poate să comunice mai multe decît 1 000 de cuvinte, fie ele şi dintre acelea bine meşteşugite. Pornind de la această idee am încercat să selectăm cîteva dintre cele mai izbutite secvenţe ale filmului campionatului mondial de fotbal ediţia XI. De altfel „El mundial '82", turneul final cu cele mai multe echipe participante — 24, va oferi subiecte de discuţie pentru patru ani milioanelor de iubitori ai fotbalului de pe toate meridianele globului pămîntesc.

1 şi 1'. Duminică, 13 iunie 1982, pe marele stadion „Nou Camp" din Barcelona a început turneul final al celei mai disputate ediţii a campionatului mondial de fotbal. În imaginea de sus apare o splendidă panoramă realizată cu un obiectiv „ochi de peşte". Amintim că spectacolul inaugural a fost regizat de către compatriotul nostru Hero Lupescu, de la Opera Română. A doua fotografie prezintă un moment dintre cele mai emoţionante ale acestei ceremonii de deschidere – tinere fete lansează flori.

ESPANA '82

2. Iată-l pe brazilianul Falcao după gratii. Dar el, care joacă în Italia – ţara Mafiei, n-a păţit nimic. Pur şi simplu acordă un interviu în spatele grilajului stadionului „Saria" din Barcelona

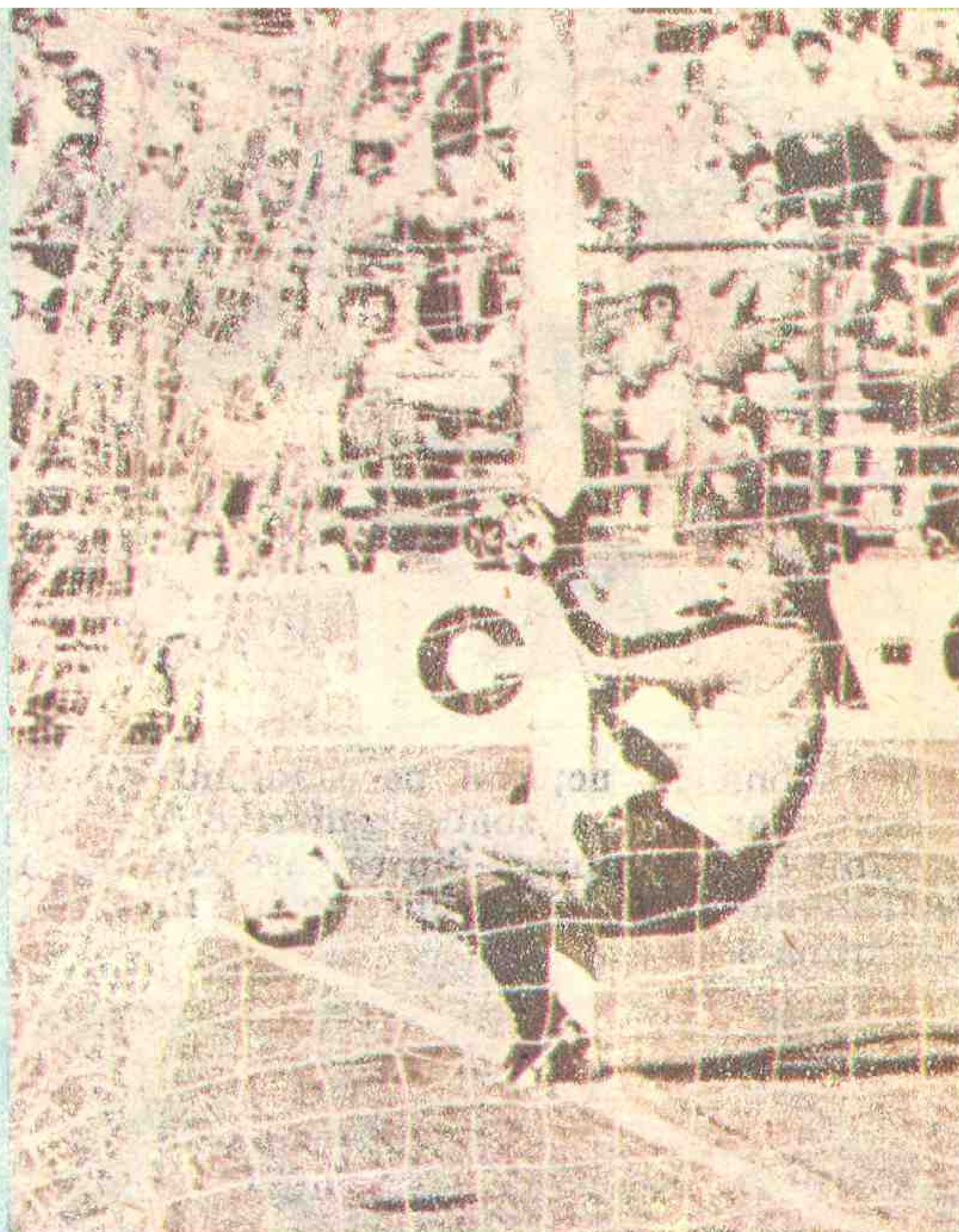
3. Italia a învins Argentina, dar nu scorul contează. Priviţi o imagine grăitoare despre tratamentul la care a fost supus continuu Maradona. Toate ziarele spaniole au criticat felul în care Gentile l-a împiedicat pe acesta să joace. Aflat la centru, arbitrul român Nicolae Rainea a avut o misiune dificilă, imputîndu-i-se faptul că n-a protejat atacanţii şi fotbalul spectacol a fost în mare suferinţă. După ce i-a acordat un cartonaş galben la începutul partidei, Rainea a fost mult prea gentil cu Gentile.

4. La Sevilla, echipa U.R.S.S., a lăsat o impresie deosebit de bună, fiind învinsă într-un final electrizant, doar cu 2–1 după ce avusese conducerea. Rinat Dasaev a trecut drept unul dintre cei mai buni portari ai El mundialului.

5. După ce a stat aproape doi ani pe tuşă fără vreo vinovăţie dovedită, italianul Paolo Rossi a strălucit sub soarele Spaniei. În meciul Italia-Polonia, din semifinale, a înscris ambele goluri, fiind cel mai bun om de pe teren. Iată-l pe autorul calificării Italiei în finală, Paolo Rossi după marcarea primului gol, în cea mai frumoasă fotografie a sa ca învingător.

6. Victoria Franţei asupra Austriei a însemnat un mare pas spre semifinală. Portarul austriac Koncilia se ţine de stîlpul porţii şi balonul a intrat în plasă. E 1-0 în turul al doilea al Cupei mondiale.

7. Bucuria calificării contra Braziliei se poate citi pe feţele lui Paolo Rossi, Gentile şi a antrenorului Bearzot.

8. Maradona în acțiune pe stadionul „Nou Camp", dar el s-a zbătut zadarnic, nefiind sprijinit de coechipieri, dintre care Kempes a deziluzionat total. Fază din meciul Brazilia-Argentina 3—1

9. Căpitanului echipei Italiei, veteranul Dino Zoff i se înmînează Cupa de către regele Juan Carlos al Spaniei.

10. Tifosii în delir.

11. Un antrenor fericit — ENZO BEARZOT — purtat pe sus de nu mai puțin fericiții săi elevi.

Grupaj realizat de Ion Predoșanu

Golurile finalei

Ultimul meci al turneului final al Campionatului mondial 1982 s-a disputat după cum se știe, în ziua de 11 iulie, la Madrid, între echipele Italiei și R.F. Germania. Jucătorii peninsulari au cîștigat cu scorul de 3—1, Italia reușind astfel să devină pentru a treia oară campioană a lumii. Iată formațiile aliniate în finala disputată pe stadionul Santiago Bernabeu de antrenorii Enzo Bearzot și, respectiv, Jupp Derwall :

ITALIA : Zoff, Bergomi, Cabrini, Collovati, Gentile, Scirea, Oriali, Tardelli, Conti, Graziani (min. 8, Altobelli, min. 88, Causio), Rossi.

R.F.G. : Schumacher — Kaltz, Briegel, Stielike, K.H. Förster, B. Förster, Dremmler (min. 62, Hrubesch), Breitner, Fischer, Littbarski, Rummenigge (min. 72, D. Müller).

În diagramele din pagina 251 vă prezentăm golurile finalei Mondialului spaniol, după fazele petrecute în minutele 57 (golul lui **Rossi), 69 (Tardelli), 81 (Altobelli)** și respectiv 82 **(Breitner).**

1. Fault al lui Briegel asupra lui Conti, în urma căruia se dictează lovitură de la 11 metri.

2. Penaltyul este însă ratat de Cabrini, care trage afară și scorul rămîne 0—0.

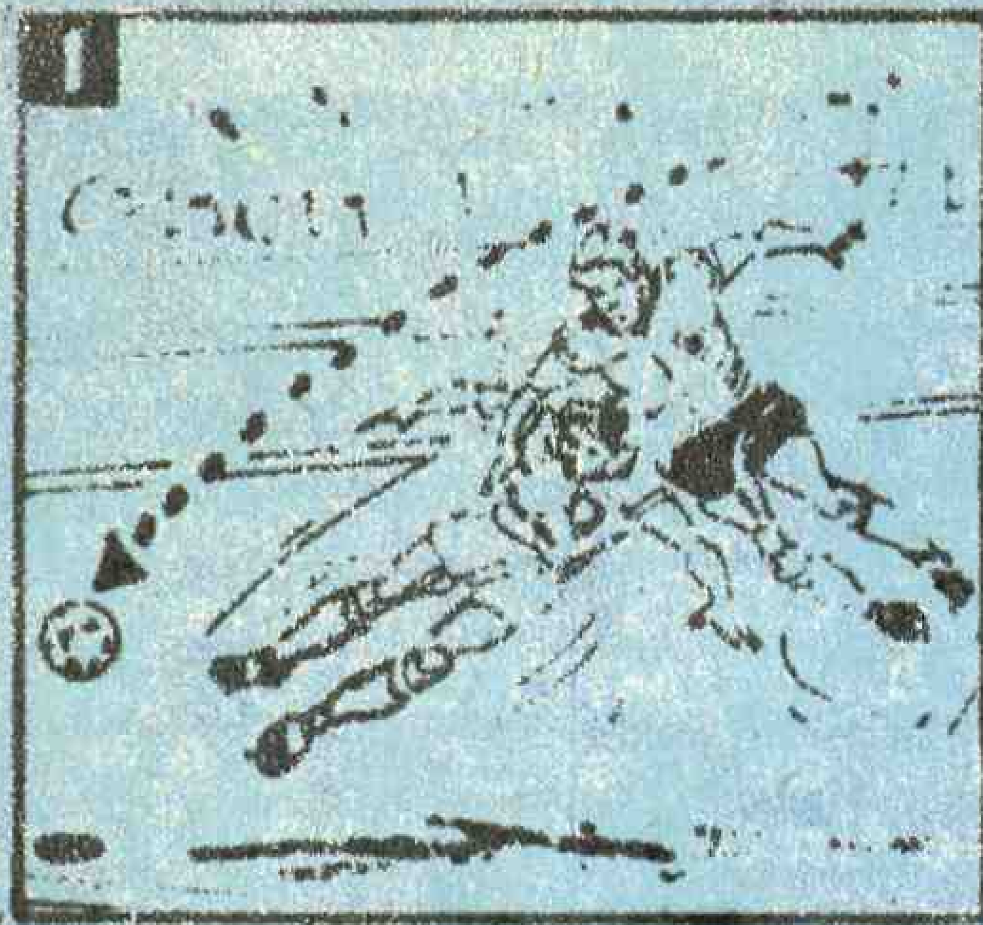
3. Centrare a lui Gentile, deviată în gol cu capul de Rossi : 1—0.

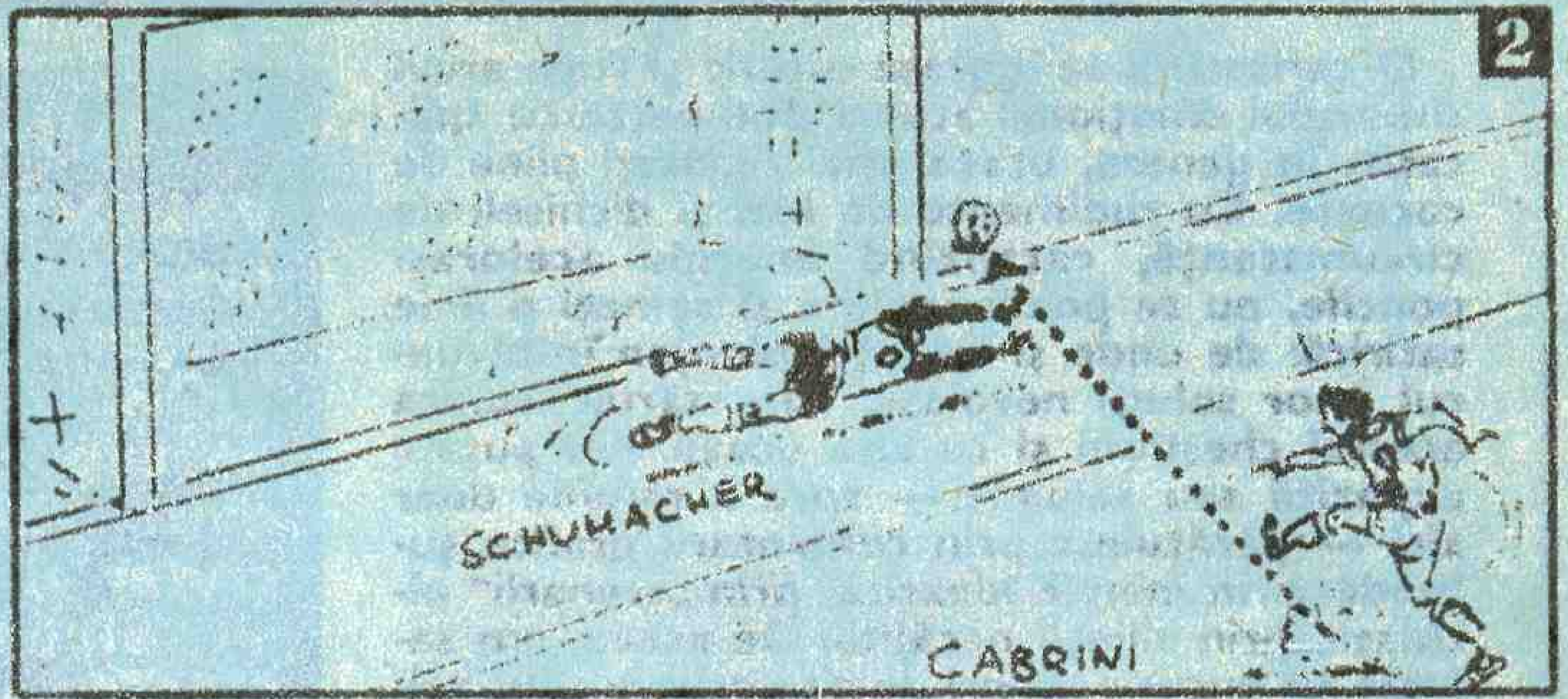
4. Pasă Scierea, dribling și șut de la marginea careului al lui Tardelli, Schumacher rămîne neputincios : 2—0.

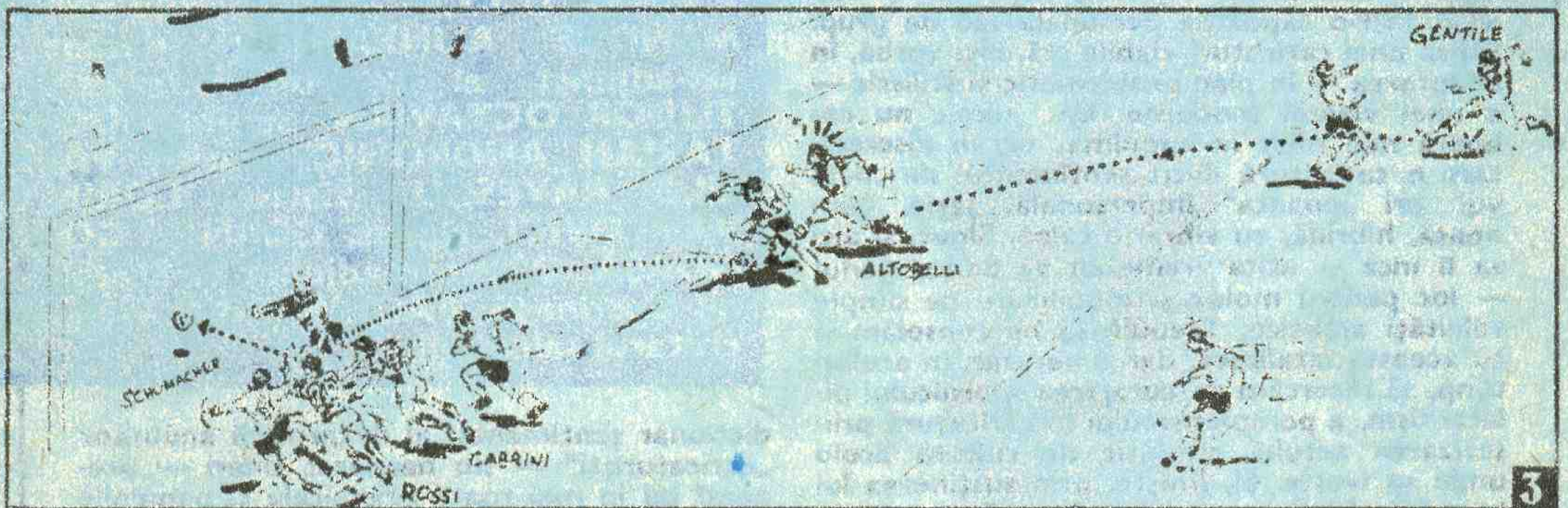
5. Centrare a lui Conti, Altobelli se descurcă între trei apărători vest-germani și înscrie : 3—0 !

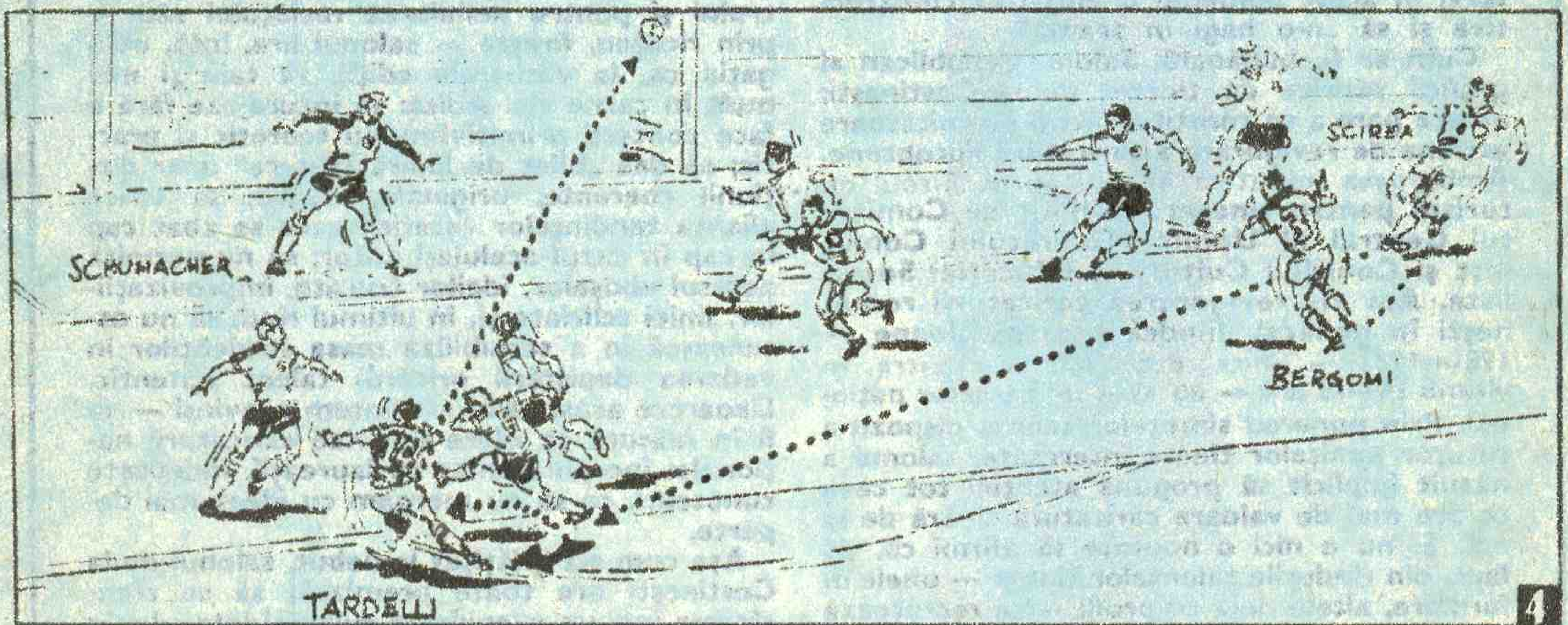
6. Breitner reduce scorul, înscriind totodată ultimul gol al Mundialului spaniol : 3—1.

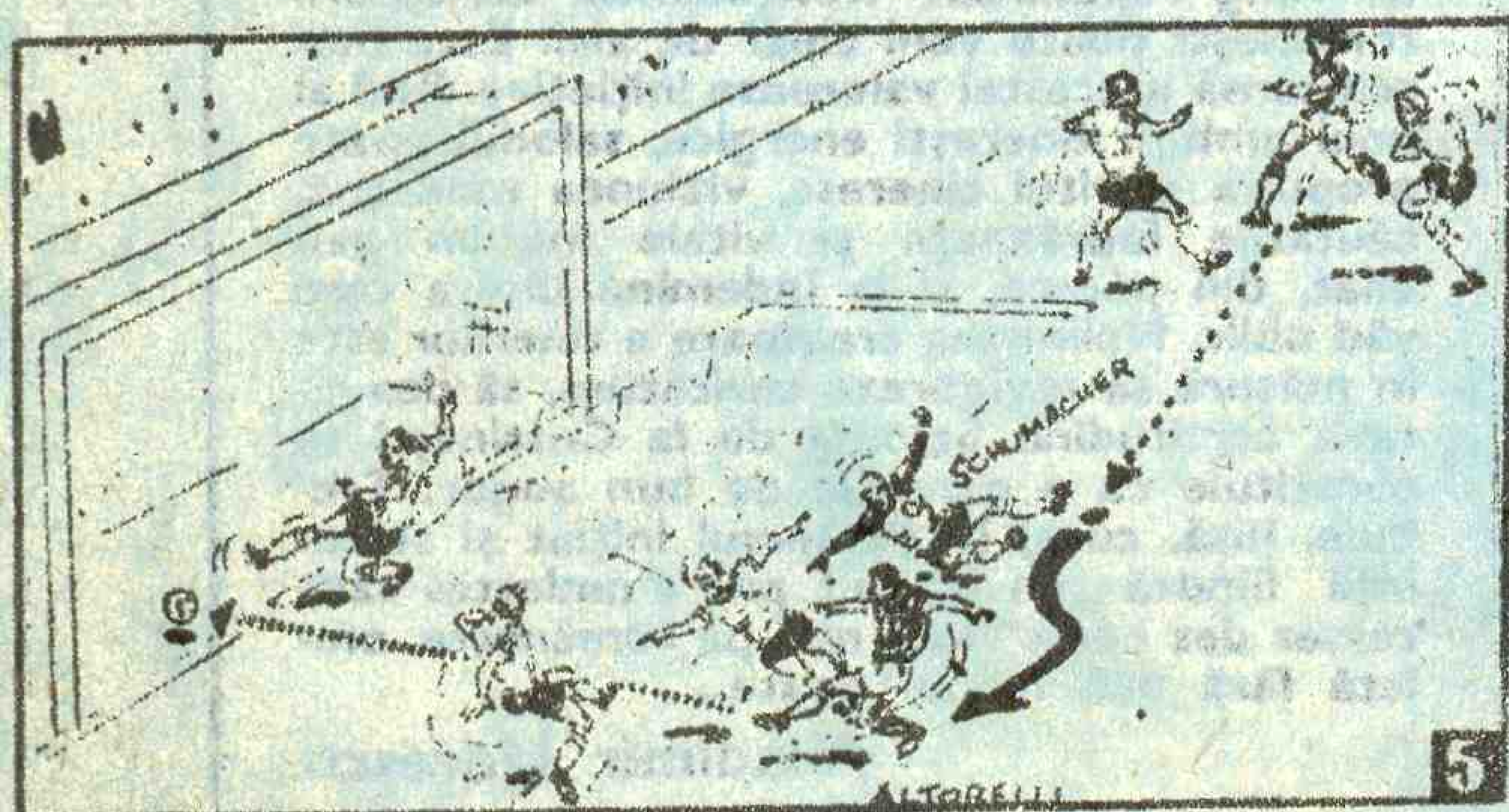
11 iulie 1982, Madrid: Italia — R. F. Germania: 3-1 (0-0)

„OMLETĂ FĂRĂ OUĂ NU SE POATE!"

O caricatură se îngrașă estetic și rupe arcul cîntarului emoțional atunci cînd paște cu aplicație, în genere, otava unei realități pline de cocoașe. Cu rudimente de idei și dichiseli de circumstanță, catalizînd energia acelorași poncife, nu se poate înviora și semeți o linie satirică: de unde și truditul plonjon în bivuacul unor soluții nevoiașe. Am stăruit asupra acestei chestiuni și cu alte ocazii. Nu puține expoziții sau saloane — spre a rămîne doar aici — păcătuiesc prin comentarii grafice șubrede, prin inerție ideatică, prin „scenarii" pîcloase, prin silință necăjită. De aceea, am salutat cu bucurie — ori de cîte ori am avut prilejul — abandonul clișeelor, la un autor sau altul, într-o expoziție personală sau de grup. Șansa unei caricaturi viabile stă, nici vorbă, în adoptarea — în plan problematic și stilistic — a unei viziuni moderne. Căci nimic nu coboară mai mult în anonimat ori în discreditare o caricatură decît sentimentul de „déjà vu" ori „poanta" impersonală, sașie, găunoasă, hibridă, cu vibrație calpă. Sigur, și aici va fi încă — atîta vreme cît va dăinui genul — loc pentru moloz și mobilizare de simple veleități artistice. Trebuie să ne consolăm și cu această fatalitate; dar e necesar, în același timp, să încercăm descurajarea spornicului diletantism, a pompierismului în caricatură prin sesizarea actului autentic de cultură acolo unde se ivește. Și, firește, prin susținerea lui hotărîtă. Ar fi un semn de imoralitate să observi în acest domeniu o inițiativă constructivă și să „n-o bagi în seamă".

Cum ar fi, bunăoară, Salonul republican al graficii satirice de tineret de la Costinești; acesta pare a se constitui într-o promițătoare acțiune de revigorare a caricaturii autohtone. Ambițioasa inițiativă are ca autor Biroul de turism pentru tineret, sprijinit de Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist și Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Am zis revigorarea caricaturii românești în general, fiindcă aceste saloane — 1981—1982 — unice, după știința noastră, în ultimii 14—15 ani — au avut un caracter național. Prin punerea simezelor sale la dispoziția tuturor penițelor tinere interesate, salonul a năzuit implicit să propună atenției tot ceea ce are mai de valoare caricatura tînără de la noi. Și nu e nici o noutate să afirmi că, de fapt, din rîndurile talentelor tinere — unele în formare, altele deja cu profil — se recrutează numele de mîine ale genului pe plan național. Redimensionarea graficii noastre satirice se poate pune, așadar, în directă relație cu „cei ce vin", vorba lui Lovinescu. Mai clar spus, cu tinerețea lor (care nu e întotdeauna și creatoare!), cu lipsa de inhibiții artistice, cu temperamentul lor psihic mai puțin crispat și schimonosit, cu viziunea modernă a conceptului de estetic, cu inexistența prejudecăților anihilante. Fără îndoială, din tinerii prezenți cu planșe grafice în sala polivalentă și holul hotelului „Forum" din Costinești, cîțiva autori se constituie în garanții sigure pentru viitor. Pentru evoluția acestui gen, pe care mulți cetățeni cumsecade îl confundă, încă din pricini felurite, cu zdrăngănitul balalaicii, în acest sens, salonul poate fi socotit și un

Juriul ediției a II-a, 1982

VALENTIN SILVESTRU, scriitor — președinte; **IOAN HIDECUTI**, vicepreședinte al BTT — vicepreședinte; **VIOREL OPREA**, directorul Oficiului de expoziții al CCES — vicepreședinte; **MIRCEA DUMITRESCU**, secretar al secției de grafică a U.A.P. — vicepreședinte; **ELISABETA NAGY**, adjunct de șef de secție la C.C. al U.T.C. — vicepreședinte; **MANOLE AUNEANU**, redactor șef-adjunct al revistei „Urzica"; **TUDOR OCTAVIAN**, scriitor; **OCTAVIAN ANDRONIC**, ziarist; **VASILE RAVESCU**, ziarist; **LORIN VASILOVICI**, ziarist; **CORNEL GOGOAȘĂ**, Director adjunct al Stațiunii Costinești; **PAUL BÂRBOI** — secretarul salonului.

dicționar sentimental al dezarmării anumitor „caricaturiști" — nu neapărat tineri — prezenți pe la mai toate praznicele și pomenile grafice. Pentru o mai bună reperare a mediocrului și pentru anihilarea răsfățului său — prin ricoșeu, firește — salonul are, însă, obligația ca, la viitoarele ediții, să taie și mai mult în carne vie. Adică: să încurajeze fără a face concesii primitivismului teoretic și practic; să dea „bilet de liberă trecere" doar dicțiunii coerente, originale, febrile; să strice alianța tendințelor estetice care se zbat cap în cap în cazul aceluiași autor; să nu permită accesul eboșelor, ideilor trucate, improvizațiilor, liniei scîlciate și, în ultimul rînd, să nu ostenească în a sensibiliza masa studenților în vederea depistării oricărui talent autentic. Deoarece acest salon — sîntem convinși — va fi în măsură să ofere surprize caricaturii naționale: începînd chiar cu laureații, îndeobște cunoscuți, ca să nu mergem cu ideea mai departe.

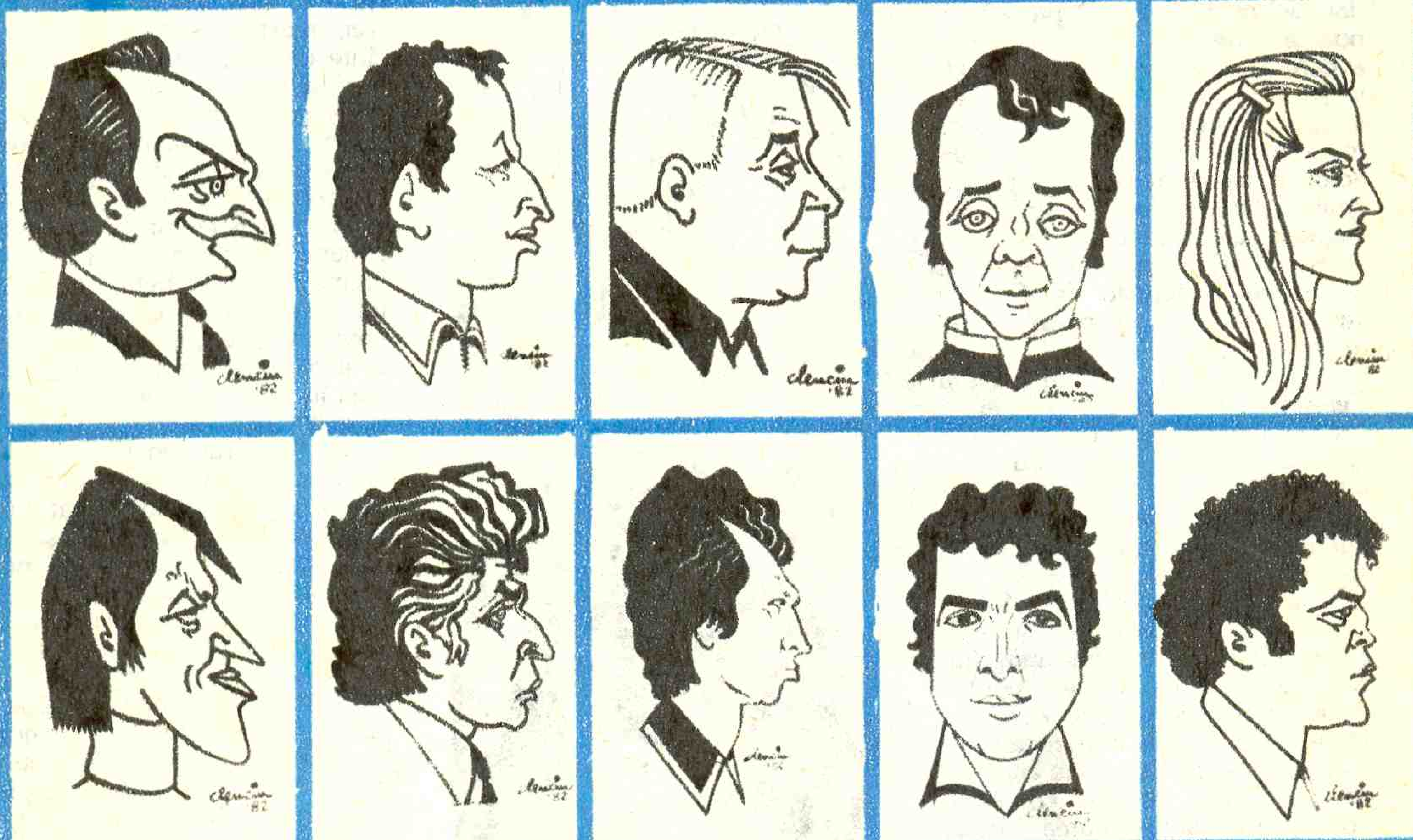
Așa cum s-a înfățișat la debut, salonul de la Costinești are toate premizele să se transforme într-un eveniment cultural într-adevăr de rang republican. Revirimentul caricaturii românești poate veni chiar de aici. Este marea șansă a acestei valoroase inițiative. Rod al unei ambiții tinerești energice, salonul poate propulsa spiritul tineresc, viziunea modernă, căutările îndrăznețe și vitale într-un gen aflat, din păcate, și la îndemîna unora care văd oblic. Neliniștea creatoare a tinerilor este în măsură să revigoreze caricatura, să dea cîteva certitudini. Salonul de la Costinești se constituie ca o garanție de bun augur. Trebuie, însă, curaj în demersul inițiat și stăruință fiindcă „on ne fait pas d'omelettes sans casser des oeufs" sau, mai pe românește, omletă fără ouă nu se poate...

Vladimir Udrescu

Salonul republican al graficii satirice de tineret

Costinești, 1982

Juriul văzut de Al. Clenciu

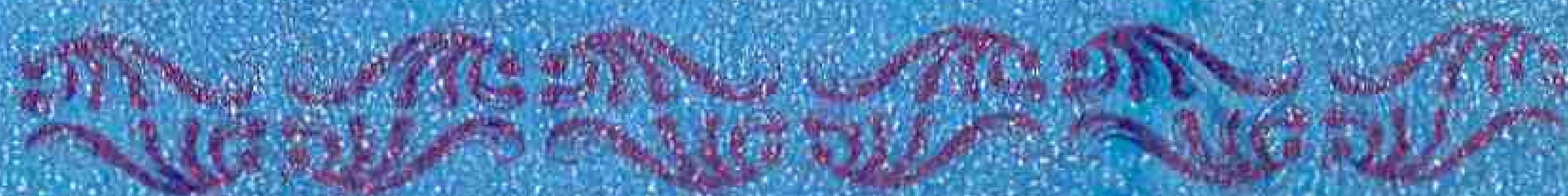

1982 • FERICIȚII CÎȘTIGĂTORI • 1982

— adică aceia cărora membrii juriului de mai sus le-au acordat următoarele distincții:

MARELE PREMIU, 3.500 lei
— Pavel Constantin
PREMIUL I, 2.500 lei
— Leonte Năstase
2 PREMII II, 2.000 lei
— Gh. D. Constantinescu
Ion Barbu
3 PREMII III, 1.500 lei
— Octavian Covaci
Daniel Ionescu
Deneș Molnar

PREMII SPECIALE
PREMIUL revistei „Flacăra"
— Dragoș Anton
PREMIUL revistei „Viața studențească"
— Nicolae Ioniță
PREMIUL Stațiunii Costinești
— Horia Crișan

Un cîntăreț pentru cei mari

Dacă pînă nu demult m-ar fi întrebat cineva ce știu despre Tudor Heica, trebuie să recunosc că, după o scurtă ezitare, aș fi afirmat, convins de ceea ce spun, că e un cîntăreț bun de muzică populară. Nu greșeam prea mult, dar nici nu reușeam să par a-l cunoaște îndeajuns. Întîi de toate, aveam să aflu că omul plin de viață și cu zîmbetul pe buze, ca stare permanentă, este în viața de toate zilele un tătic fericit și un actor strălucit al teatrului pentru copii și tineret „Ion Creangă" din Capitală. Ce să-i faci, cei trei copii ai mei sînt încă prichindei și n-au trecut cu pretențiile de Tom și Jery sau de Circ, neapărat cu animale.

Strecurat prin sala arhiplină a Teatrului „Ion Creangă" am încercat să-l cunosc pe actorul îndrăgit al celor mici. Am început cu spectatorii. Copiii erau încîntați. Fetițele își așezau în poala rochiței punguța cu bomboane și aplaudau cu mînuțele murdare de ciocolată, în timp ce îngînau melodia fredonată de Tudor Heica. Aici, am priceput, cît de cît, ce înseamnă un actor adevărat la un teatru pentru copii. El trebuie să știe să cînte, să danseze, să dea în mintea copiilor, dacă se poate spune așa, altfel, cine știe, aruncă cu bomboane, cu elastic și numai pe actor nu-l ascultă. Și Tudor Heica le face pe scenă pe toate acestea. Este volubil, plin de temperament și idei, improvizează cînd copiii urcă pe scenă și pun întrebări. Cel mai adesea stau locului fascinați de peripețiile eroului preferat. Urmăresc acțiunea și jocul actoricesc cu sufletul la gură.

După spectacol, Tudor Heica a găsit timp să se destăinue. Este, așa cum bănuiam, una și aceeași persoană cu cîntărețul de muzică populară Tudor Heica, mai exact e singurul actor-interpret de muzică populară de la noi. Absolvent din 1961 al I.A.T.C.-ului, clasa Moni Ghelerter și Sorana Coroamă, a ajuns să joace pentru cei mici și ceea ce este mai important, să fie îndrăgit de ei. Îmi spune prietenește: „Nu poți juca oricum în fața copiilor; muncesc mult și cu pasiune, acesta-i adevărul. Îndrăgesc atît de mult lumea feerică a copilăriei de parcă toți cei 500 de prichindei din seara respectivă sînt ai mei. Trec cu ușurință și plăcere de la „Albă ca zăpada și cei șapte pitici" la „Trei grăsani", piesa sovieticului Oleșin, la „Cînd bunicii erau mici" după Vasile Alecsandri, la „Scufița cu trei iezi" sau la Șoul meu cu Barbu Lăutaru", la „Coana Chiriță", trec de la ied la lup și chiar dacă micuții spectatori îmi zic „răule", eu știu că lor le-a plăcut. Împărătesei rele, desigur, îi arunca vorbe pe potrivă, iar Albei ca zăpada, se înțelege, îi șoptesc și o sfătuiesc să nu muște din mărul otrăvit. Copiii sînt puri, ei vor ca totdeauna binele să învingă răul".

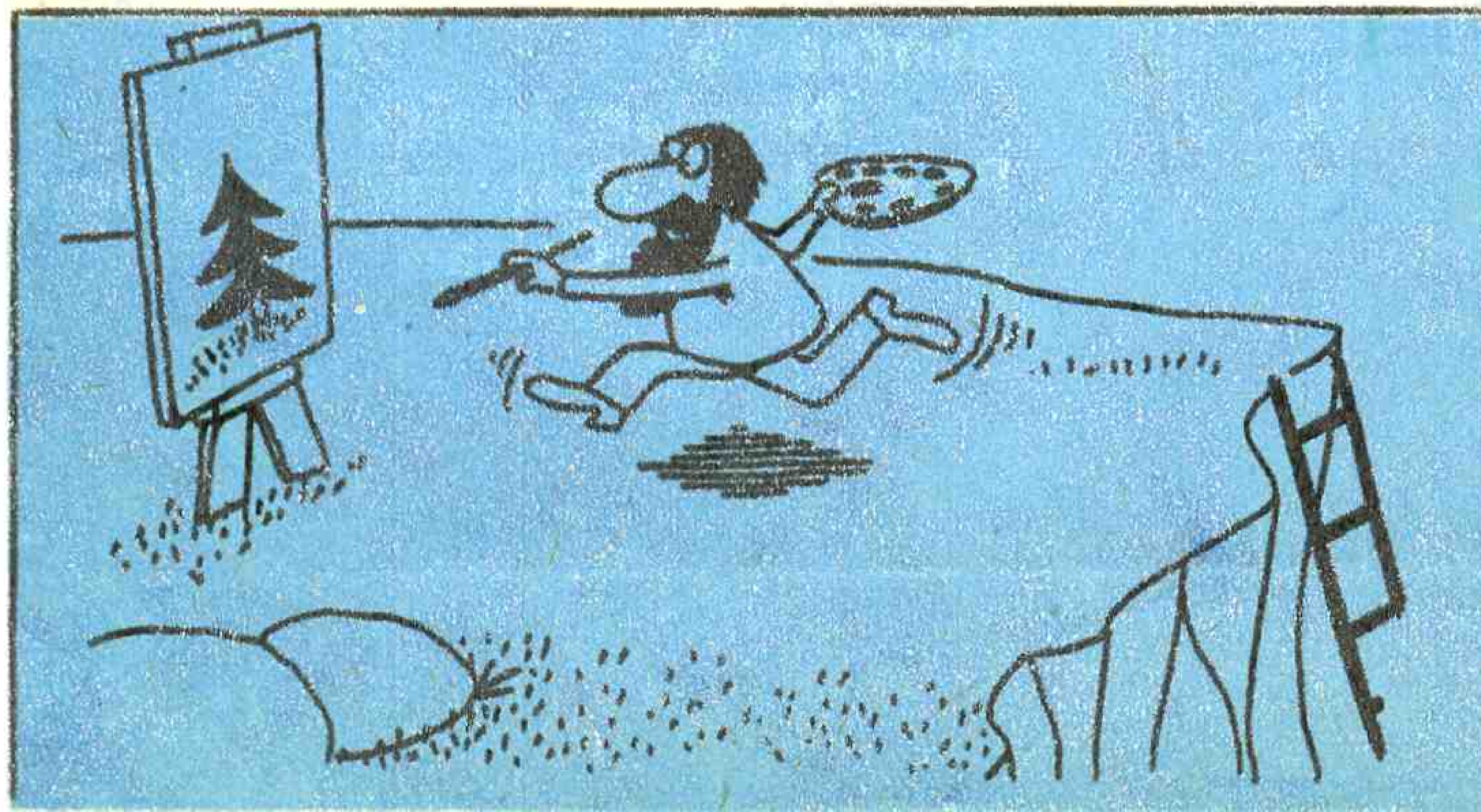

....

Fire deschisă, om sincer cu care o discuție se leagă repede și riscă să alunece pe panta prieteniei, mărturisește că îi place să cînte de mic, a fost și în corul de copii al radioului, a dansat, a făcut și teatru de păpuși cu magnet, iar de muzica populară s-a apropiat pe la 14 ani, fiind laureat al mai multor festivaluri. Între anii 1956-1978 a cîntat cu Ansamblul Uniunii Tineretului Comunist și o vreme a mai cochetat cu dispărutul ansamblu de cîntece și jocuri populare „Perinița", al cărui prezentator și cîntăreț a fost din 1961 pînă în 1971. A colindat toată țara și multe alte meleaguri străine cu Maria Pietraru, Ion Luican, Ștefania Rareș, Ana Pop Corondan, îmbrăcat în suman alb brodat cu negru, pălărioară de pai. Așa cum zice cîntecul său „Mi-e necaz c-am bătrînesc", pe care l-a făcut cunoscut la radio și prin concerte încă din 1968, ulterior preluat de alte stele ale muzicii populare, într-adevăr acest cîntăreț bisat de public, răsfățat de iubitorii muzicii populare e încă tînăr, deci nu are de ce să-i fie necaz, dar încă nu are scos un disc. E drept că nici n-a bătut la porțile „Electrecordului", numai că o casă de discuri serioasă are specialiștii ei ce trebuie să bată vîrf de munte și metropolă spre a găsi valorile autentice. Chiar nu interesează pe nimeni faptul că el cîntă extraordinar? Se împiedică cineva de faptul că e actor? Mira-m-aș? Este un suflet pur, cu părinți și copilărie la țară, un om școlit ce aduce folclorul la oraș. Nu umblă să schimbe melodia, nici n-ar îndrăzni așa ceva. Cîntă așa cum el înțelege lumea, țara a folosi cuvinte neștiute. Idolii săi: Ion Luican, Emil Gavriș, Maria Tănase și Felician Fărcașu. Cine a auzit „Mugurel de sălcioară" cu Tudor Heica înțelege ce vrea artistul de la cîntec. Trăiește pentru folclor și prin folclor. Nici nu-l strică nici nu-l poluează. Îl păstrează așa cum este și poate că îi dă prin arta sa o haină ceva mai călcată, mai cu dungă. Cam acesta este Tudor Heica actorul celor mici și cîntărețul celor mari, artist autentic încă nedescoperit de Electrecord. Dar nu e tîrziu.

Ion Predoșanu

Ana Ciobanu între film şi muzică

Cu un timbru care este numai al ei, Ana Ciobanu a devenit o prezenţă familiară pe ecranele televizoarelor noastre sau în emisiunile de radio. Piese originale sau din repertoriul internaţional şi-au găsit în glasul ei nuanţele şi exploziile pe care autorii le-au visat în lupta lor cu armoniile scării muzicale.

Iat-o şi în film, cîntînd „Ce cauţi tu în viaţa mea" a lui H.Mălineanu („Un om în loden") sau în „Agentul straniu", unde e tot o cîntăreaţă, în rolul Feliciei din „Ultimele zile ale verii" sau tînăra englezoaică din „Falansterul". Firescul replicilor sau numerele sofisticate de spectacol în spectacol sînt datele esenţiale sub care am întîlnit-o pe ecran, părînd însă că ar avea mult mai mult de spus.

Ana Ciobanu a venit din Bucovina, de la Suceava şi a început să apară în spectacole cînd n-avea decît 15 ani, în cadrul ansamblului „Ciprian Porumbescu" din Suceava. Întîi a fost în ansamblul de muzică populară, apoi actriţă de proză şi dansatoare. Debutul în muzica uşoară i-l datorează lui Sergiu Malagamba care, venind la Suceava să dirijeze un spectacol, a remarcat-o şi i-a încredinţat imediat cîteva piese. Maestrul de balet Viorel Vatamaniuc i-a îndreptat primii paşi în dans. Cînd a cîntat prima oară, s-a-ntîmplat bineînţeles, ca în filme: lipsea solista. Fireşte, Ana ştia cîntecele, regizorul de culise o ascultase cum fredona melodia şi i-a şoptit: „Du-te la microfon..." S-a dus, orchestra repeta, Malagamba era în sală. „la mai cîntaţi o dată" zise maestrul. Şi-apoi i-a încredinţat nu mai puţin de patru piese.

Cînd am stat de vorbă cu ea tocmai înregistrase cîteva piese pentru emisiunea lui Tudor Vornicu: între ele „De bucurie" şi „Tu, dragostea mea dintîi", din repertoriul Barbarei Streisand, ca şi o bosanovă a lui Johnny Răducanu. În repertoriul ei, între piesele cele mai cunoscute se numără şi altă piesă a lui Johnny: „Vechiul port", pe versurile Ninei Cassian, care are consistenţa şi subtilitatea parcă a unui *LIED*. Altă piesă a lui Johnny şi-a Ninei, pe care o cîntă Ana e „Nu veni, nu pleca". Să mai recunoaştem lirismul, frazarea neaşteptată, acurateţea intonaţiei din piese ca „Inimă de artist" de Radu Şerban, „Casa din pădure" de Nino Ferrer sau „Graiul românesc" de Vasile Veselovschi, ca şi marea dezinvoltură din şlagărele cîntate la radio şi fredonate de toată lumea: „O sută de stele" de Gelu Solomonescu, „Toată viaţa" de Camelia Dăscălescu sau „Florile îndrăgostite" de Aurel Giroveanu.

Deşi în plin succes, Ana Ciobanu studiază tot timpul, caută piese noi, caută modalităţi diverse, interesîndu-se acum foarte mult de jazz şi de forme moderne ale rock-ului şi blues-ului. Îmi vorbeşte cu multă căldură de profesorii ei de canto Edmond Deda şi Camelia Dăscălescu, de Gaby Pascu, de pasiunea pentru muncă şi în muzică şi în film şi în dans şi urîndu-i mult succes, regret că nu pot oferi acum cititorilor o melodie interpretată de ea, cum s-ar fi putut dacă aş fi făcut o emisiune de radio şi nu un articol scris.

În cele două fotografii pe care le propun însă, una în ipostaza de cîntăreaţă, alta de actriţă de film (din „Agentul straniu" de Savel Stiopul) pun în faţa cititorilor imaginea acestei fete, frumoasă dar modestă, cu splendizi ochi albaştri şi cu o dragoste de muncă pe care o au numai vedetele autentice.

Dumitru Dinu

Greşeli de tipar

Cine se ŞCOALĂ de dimineaţă, departe ajunge.
Capul ce se pleacă, sabia NUL taie.
Cine sapă groapa altuia, ŞADE singur în ea.
Unde nu e cap, DAI de picioare.
Copilul cu moaşe multe rămîne cu BUNICUL netăiat.
Vrabia mălai BISEAZĂ.
Nu lăsa pe MINE ce poţi face azi.
Pisica BLONDĂ zgîrie rău.
Cîinele care nu latră, PUŞCĂ.
RUDELE murdare se spală în familie.
ORB la ORB nu-şi scoate ochii.
POŞTA vine mîncînd.
O mînă SPADĂ pe alta.
PITICA cu clopoţei nu prinde şoareci.
În ţara orbilor, chiorul e ÎMPĂCAT.
TĂIEREA e de aur.
Leneşul mai CULT aleargă.
Cine GÎDE la urmă, rîde mai bine.
Vorba dulce MUST aduce.
Cînd BOI se ceartă, al treilea cîştigă.
Capul face, capul RAGE.
Minciuna are picioare SCURSE.

Peste 3000 de roluri

Tony Bulandra, care a fost unul din cei mai de seamă artiști ai teatrului nostru, s-a îndrăgostit de pe vremea cînd era copil, de tot ceea ce reprezenta mirajul îmbietor al scenei.

Elev strălucit al marelui profesor Constantin Nottara, Tony Bulandra și-a afirmat, încă de pe cînd se afla pe băncile conservatorului, reale însușiri cu care era înzestrat. După absolvire el a plecat la Paris pentru perfecționarea studiilor, unde timp de doi ani a luat lecții cu profesori renumiți ai vremii ca: Leloiu, Lebargy și Silvain. La întoarcerea în țară, bogatele sale resurse actoricești l-au impus repede atenției publicului și oamenilor de teatru. Alexandru Davilla a fost acela care a deschis drum **„tînărului înflăcărat, cu glas splendid și atitudini armonioase"**, distribuindu-l în „Gallus" și oferindu-i ocazia de a interpreta un rol de amploare pe măsura posibilităților sale.

Activitatea neobosită, plină de respect față de profesiune și față de public, era încununată de un tot mai mare succes. Succes trainic, bazat pe muncă, pe muncă stăruitoare și talent. În pilduitoarea sa carieră, Tony Bulandra a interpretat peste 300 de roluri de o mare diversitate, înscriind creații impunătoare, cu adevărat memorabile.

Hamlet, Cidul, Othello, Ruy Blas, Cyrano de Bergerac, Ivan din „Frații Karamazov", Baronul din „Azilul de noapte", Goring din „Soțul ideal", Karl Heinz din „Heidelbergul de altădată" sînt numai cîteva din neuitatele sale apariții. Susținător al dramaturgiei originale, a creat rolurile principale din piesele „Păianjenul" de A. de Herz, „Cocoșul negru" și „Prometeu" de Victor Eftimiu, „Domnișoara Nastasia" de George Mihail Zamfirescu. Ca director de teatru, *promovînd literatura dramatică autohtonă*, a montat o serie de piese între care „Porumbița fără aripi" de Ion Minulescu, „Nae Niculae" de George Ciprian, „Sosesc deseară" de Tudor Mușatescu, „Apă vie" de Victor Ion Popa și multe altele.

Susținător pasionat al scenei, neîntrecut animator, om de cultură, Tony Bulandra și-a închinat întreaga sa forță de muncă și capacitatea creatoare teatrului românesc, afirmării și propășirii artei noastre scenice. Înalta sa conștiință profesională nu l-a părăsit nici în ultimile zile ale carierei sale. După ce s-a înapoiat dintr-un turneu efectuat în orașele țării cu „Soțul ideal" a repetat la „Teatrul Municipal" în „Marchizul de Priola" și a jucat în „Stăpîna din La Paz" pînă în seara de 13 februarie 1943, cînd, grav bolnav, a trebuit să fie înlocuit de Al. Critico.

De atunci din acea seară, cînd Tony Bulandra a căzut leșinat, el nu a mai putut să apară pe scenă, în fața publicului, în lumina reflectoarelor. Și cît de mult dorea acest lucru.

Ne-a părăsit la 5 aprilie 1943, pe cînd avea 62 de ani.

Vasilache

L-ați cunoscut pe Vasilache? L-ați văzut cumva apărînd pe scenă cu acel farmec irezistibil cu care te făcea dintr-o dată să te simți aproape de el și să-l îndrăgești? Nu? Ce mare păcat! Vasilache – victimă a războiului, plecat dintre noi dramatic la 4 aprilie 1944 – a fost unul dintre cei mai populari și mai iubiți slujitori ai teatrului nostru muzical. Desigur, cei care au avut prilejul să-i urmărească evoluțiile, să-l aplaude frenetic pentru talentul și originalitatea sa, la „Majestic", „Alhambra", la „Cărăbuș", la „Savoy" și la atîtea și atîtea alte teatre, nu l-au uitat; nu-l vor putea uita niciodată. Cîtă dreptate a avut artistul Mircea Șeptilici făcînd această remarcă despre dragul său coleg și prieten: **„Vasilache continuă să însemne muzică și orchestră, să rămînă mai departe între lămpile aparatelor de radio"...**

Într-adevăr, Vasilache a fost mai mult decît un actor înzestrat, un comic plin de fantezie, un instrumentist și un compozitor inspirat, el a fost mai ales un creator neastîmpărat, un pasionat și neîntrecut animator al genului revuistic din țara noastră. A făcut și a desfăcut companii artistice, înjghebînd trupe teatrale și organizînd – de multe ori – spectacole fără fast și montare, realizate, de el și de partenerii lui, mai mult cu elan, muncă și pasiune. Pasiunea pentru ridicarea pe o treaptă tot mai înaltă a teatrului revuistic românesc, pentru formarea cît mai trainică a gustului publicului față de genul atît de dificil și atrăgător, genul revistei.

Deosebit de aportul strălucitor ca *actor* și *cîntăreț*, ca *animator* la realizarea spectacolului, Vasilache își marca – mai întotdeauna – o prezență activă, cu rezultate dintre cele mai îmbucurătoare și în calitate de *compozitor*. Muzica lui, cu pronunțate accente lirice, degajînd căldură și sensibilitate, – căldura și sensibilitatea omului minunat de suflet și de caracter care a fost Vasilache, îndrăgostit de viață și de frumos – s-a bucurat de prețuirea și admirația *ascultătorilor de ieri*, așa cum se bucură de prețuirea și admirația *ascultătorilor de astăzi*. Cele mai multe dintre melodiile sale le-a lansat chiar el, întotdeauna într-o interpretare emoționantă și semnificativă, acasă, ca și în turneele ce le-a efectuat în străinătate.

Transmisă cu regularitte la posturile noastre de radio, muzica lui Vasile Vasilache a trecut de mult granițele țării.

L-ați cunoscut pe Vasilache? Nu? Ce mare păcat! A fost o figură luminoasă de autentic și desăvîrșit artist...

„Drag îmi e bădița..."

Originară din Craiova, orașul în care Ion Vasilescu a fost deopotrivă elev și profesor, Dorina Drăghici a găsit, încă de la începuturile ei artistice, în frumusețea, poezia și generozitatea compozițiilor acestuia, imbolduri nebănuite pentru împlinirea visurilor de solistă... Și chiar de atunci, în acea vreme, Ion Vasilescu i-a descifrat talentul, încurajînd-o și sfătuind-o să vină la București. Față de lucrurile regretatului și neîntrecutului făuritor de muzică, Dorina Drăghici a manifestat întotdeauna o preferință cu totul specială.

În 1952, una dintre creațiile de seamă ale lui Ion Vasilescu, *„drag îmi e bădița cu tractorul"* (pentru care maestrului i s-a conferit Premiul de Stat), i-a adus Dorinei Drăghici, datorită originalei sale interpretări, confirmarea și recunoașterea deplină a meritelor sale, fiind angajată la Teatrul de Estradă din Capitala țării. Pe tot parcursul carierei sale a stabilit, datorită seriozității, grijii permanente și deosebite pentru alegerea și pregătirea repertoriului o legătură indisolubilă cu publicul. Dintotdeauna cînd e vorba să lanseze o melodie, populara artistă o studiază temeinic, îi caută cele mai „ascunse" înțelesuri, cele mai adînci subtilități, o reia singură, cu corepetitorul, cu orchestra și apoi înțelege s-o transmită auditoriului. Iubirea aceasta mare ce o are pentru muzica ușoară românească o menține tînără, îi dă forță, îi aduce bine meritate satisfacții și bucurii. Astăzi în plină maturitate artistică, ea repetă cu aceiaș însuflețire și ambiție, indiferent dacă întîlnirea ce o are cu publicul este la Sala Palatului, la o casă de cultură, într-un cămin cultural sau într-o fabrică. Cu vocea ei de o dulceață rară, continuă – uneori cu soțul ei, Nicu Stoenescu, să prezinte cele mai frumoase și mai melodioase piese din tezaurul muzicii ușoare românești, între care neuitată „Drag îmi e bădița cu tractorul" a lui Ion Vasilescu.

Prietenic

Actorul Iurie Darie este un *vechi și bun prieten al copiilor.* Legătura lui cu cei mici a devenit permanentă pe diferite căi. Multe sînt cărțile destinate copiilor ale căror ilustrații sînt semnate: *IURIE DARIE.* În diferite emisiuni ale micului ecran, simpaticul actor cîntă împreună cu bunii lui prieteni, îi învață să deseneze, le povestește fapte și întîmplări dintre cele mai interesante, le stîrnește curiozitatea. Ciocănitoarea, gaița sau veverița din povestea „Cioc, cioc,

cioc" a lui Emil Gîrleanu sau peștii, vulpea, ursul din „Ursul păcălit de vulpe" a lui Ion Creangă și cîte și cîte altele ne sînt, ne devin, binecunoscute și datorită lui Iurie Darie. Convorbirile lui Iurie Darie cu copii sînt pline de poezie. Într-o formă sau alta, el îi stimulează la învățătură, le recomandă lucruri cît mai folositoare pentru viață. Și întîlnirile dintre ei sînt nu numai frumoase, dar și folositoare. În felul acesta, nu e de mirare că și *PĂRINȚII* îl consideră pe Iurie Darie ca pe un foarte bun prieten al lor.

Puișorul

V-a cucerit și pe dumneavoastră inimitabilul artist care este Puiu Călinescu? Ați rîs și dumneavoastră, în hohote, la spectacolele în care apare și în care este deopotrivă *AUTOR ȘI INTERPRET?* Bineînțeles, pentru că în ambele ipostaze face pur și simplu ravagii, iar publicul își ia, de fiecare dată greu, foarte greu „la revedere" de la el, aplaudîndu-l la scenă deschisă minute și minute în șir. De la cinematografele de cartier de altă dată ale Bucureștiului, unde a jucat o vreme în pauzele dintre filme și unde a înveselit cu umorul său proaspăt, suculent, un public numeros și entuziast, și pînă la vedeta de astăzi, vedetă incontestabilă, în sensul bun al cuvîntului, care apare pe prima scenă satiric muzicală a țării, Teatrul „C. Tănase", este o cale lungă și grea pe care a străbătut-o cu seriozitate, perseverență și ambiție. Succesele lui se datorează unei îndelungate și temeinice pregătiri, măiestriei dobîndite de-alungul carierei sale, căutărilor lui continue, permanentului său neastîmpăr creator. Jocul lui încîntă. *CEEA CE SPUNE ȘI CUM SPUNE,* o face cu verva inepuizabilă, cu farmec, cu umor și fantezie într-o manieră directă, spontană, irezistibilă...

Și mai este ceva îmbucurător: pentru poveștile, realizările și demonstrațiile lui scenice își ia, cu încredere și fidelitate, într-una ca aliați oamenii și viața, viața de fiecare zi. Din acest izvor nesecat al faptelor și întîmplărilor mari și mici, adevărate, obișnuiește Puiu Călinescu să-și procure subiectele umoristice pentru teatru și public, să le adune cu grijă și, aș spune cu pasiune, pentru ca apoi să le „trateze" și să le „interpreteze" cum numai el știe s-o facă. Aliații lui Puiu Călinescu oamenii și viața, fac parte integrantă din munca, frămîntările și izbînzile acestui comic de renume.

Sandu Naumescu

tabăra de sculptură „Brâncușiana" Hobița

ZĂVOIUL CU SCULPTURI

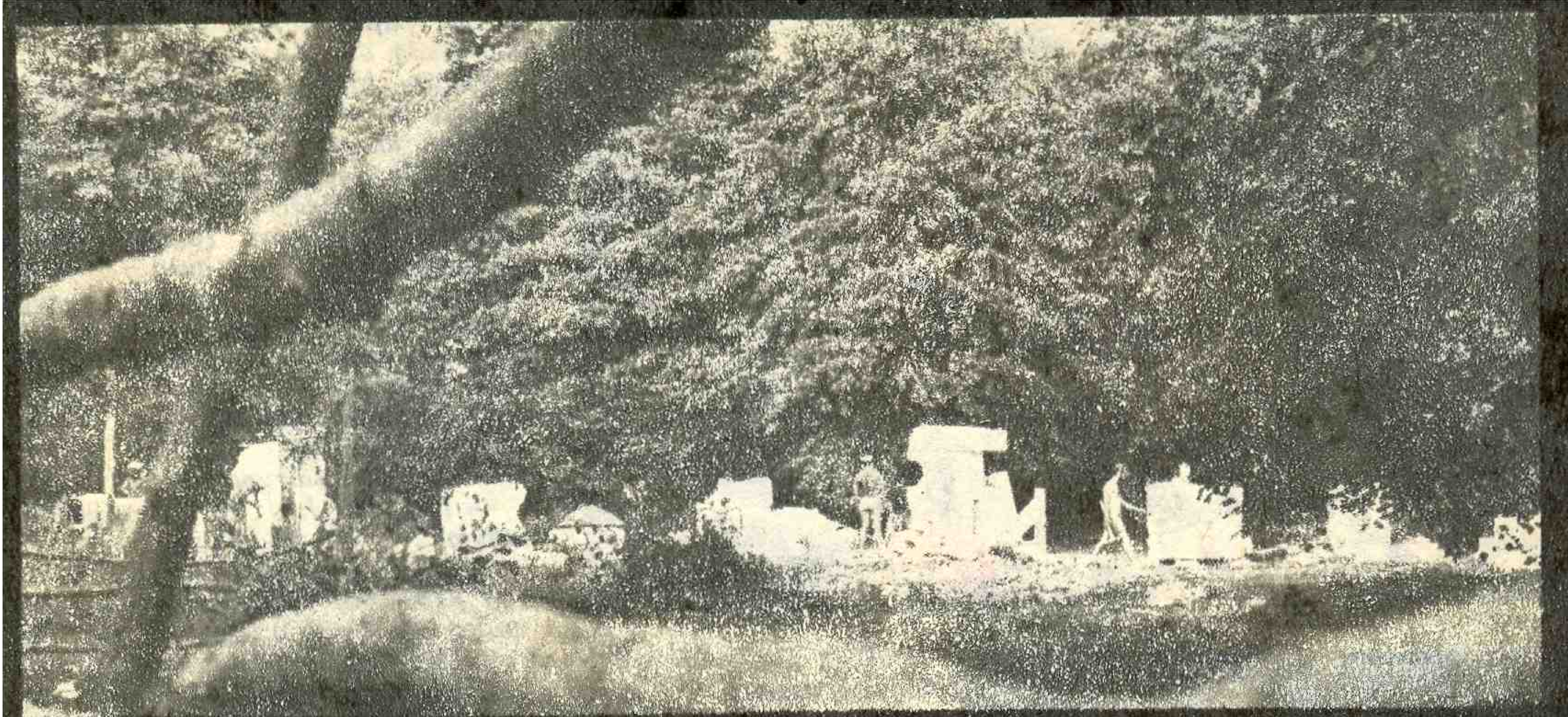
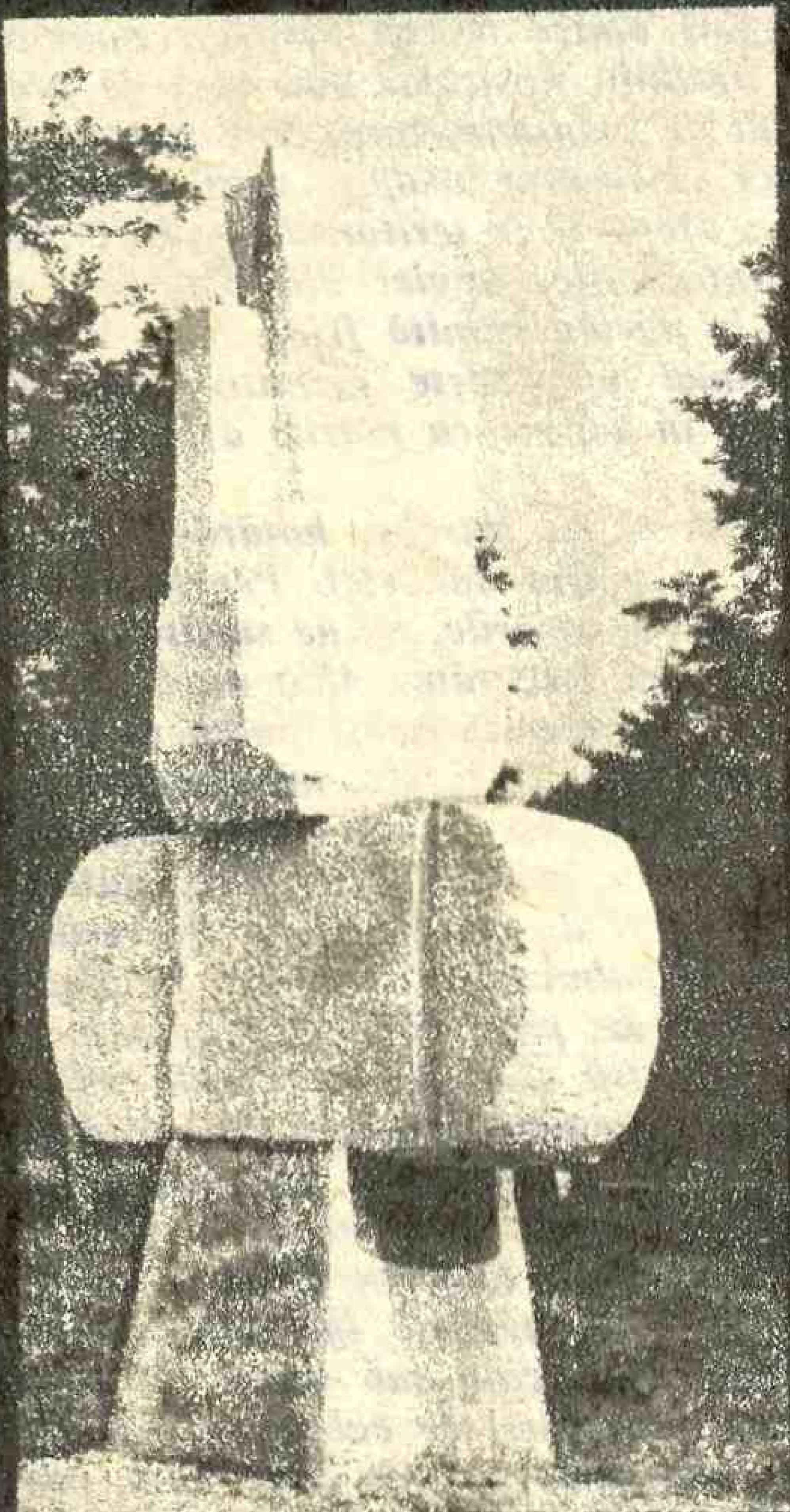
De cîțiva ani buni, în fiecare august, tineri sculptori din toată țara își iau sculele lor de cioplitori și se îndreaptă spre Hobița Gorjului. Aici, prin grija organelor de partid și de stat județene, a Comitetului județean de cultură și educație socialistă își instalează tabăra an de an grupuri gălăgioase de artiști. Mai apoi își aleg piatra și locul unde să așeze lucrarea lor între alte sculpturi ce se adaugă anual zestrei cu care tabăra „Brâncușiana" se îmbogățește spre a se prezenta turiștilor români și străini veniți să cunoască locul unde a văzut lumina zilei cel care este pe drept considerat părintele sculpturii moderne. Casa memorială le este deschisă și muzeograful Ion Blendea îi poartă din lumea copilăriei lui Brâncuși pînă către amurgul vieții sale, în atelierul parizian din Impasse Ronsin.

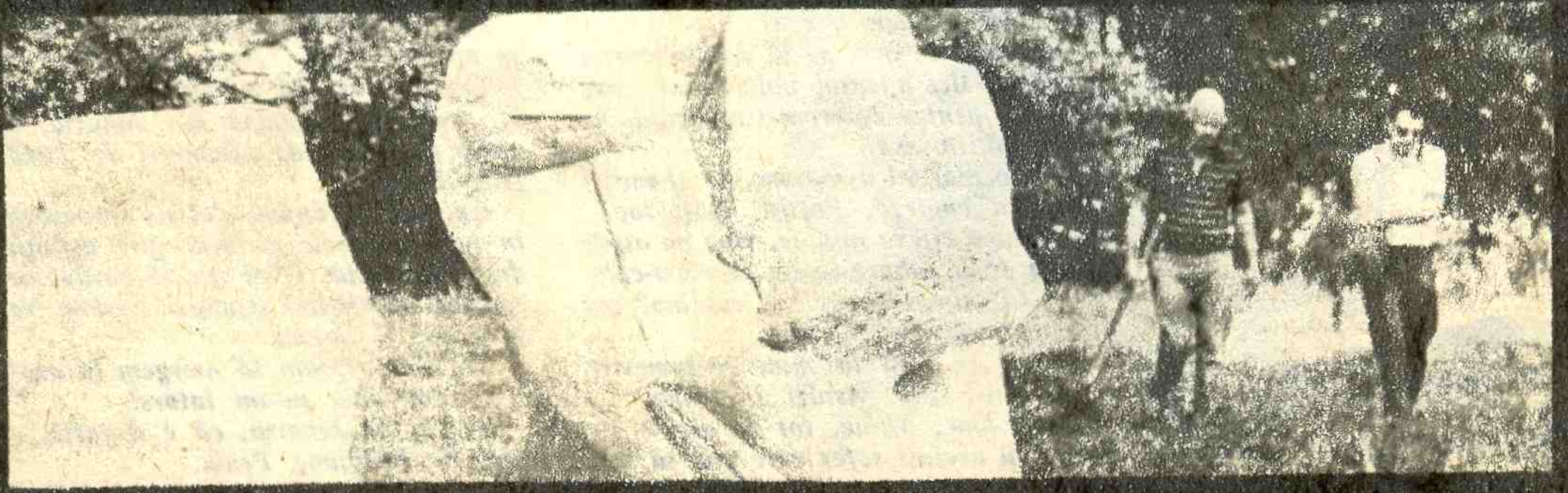
„Muzeul" în aer liber este și el o mare atracție. Revenind la sculpturi, să spunem că aceste minunate sculpturi din Zăvoiul Hobiței aproape că nu mai aparțin autorilor, chiar dacă sînt semnate. Sînt, toate la un loc, un frumos omagiu adus celui care a fost Constantin Brâncuși de către tinerii artiști români trecuți prin această tabără ce tinde să devină o adevărată școală. Zăvoiul din jur e o pădure ce însoțește albia rîului Bistrița, în care s-a scăldat copilul Costache de nenumărate ori. Din malurile rîului zmulgea argila și modela felurite forme ce-i creaseră o faimă de prunc precoce, faimă rămasă pînă astăzi în amintirea celor din satul lui. Într-un zăvoi stăpînit de civilizația lemnului, un lemn moale cum au aninul și pluta, iată că artiștii au preferat piatra, cu rigorile ei, dar și cu trăinicia necesară exponatelor unui muzeu în aer liber.

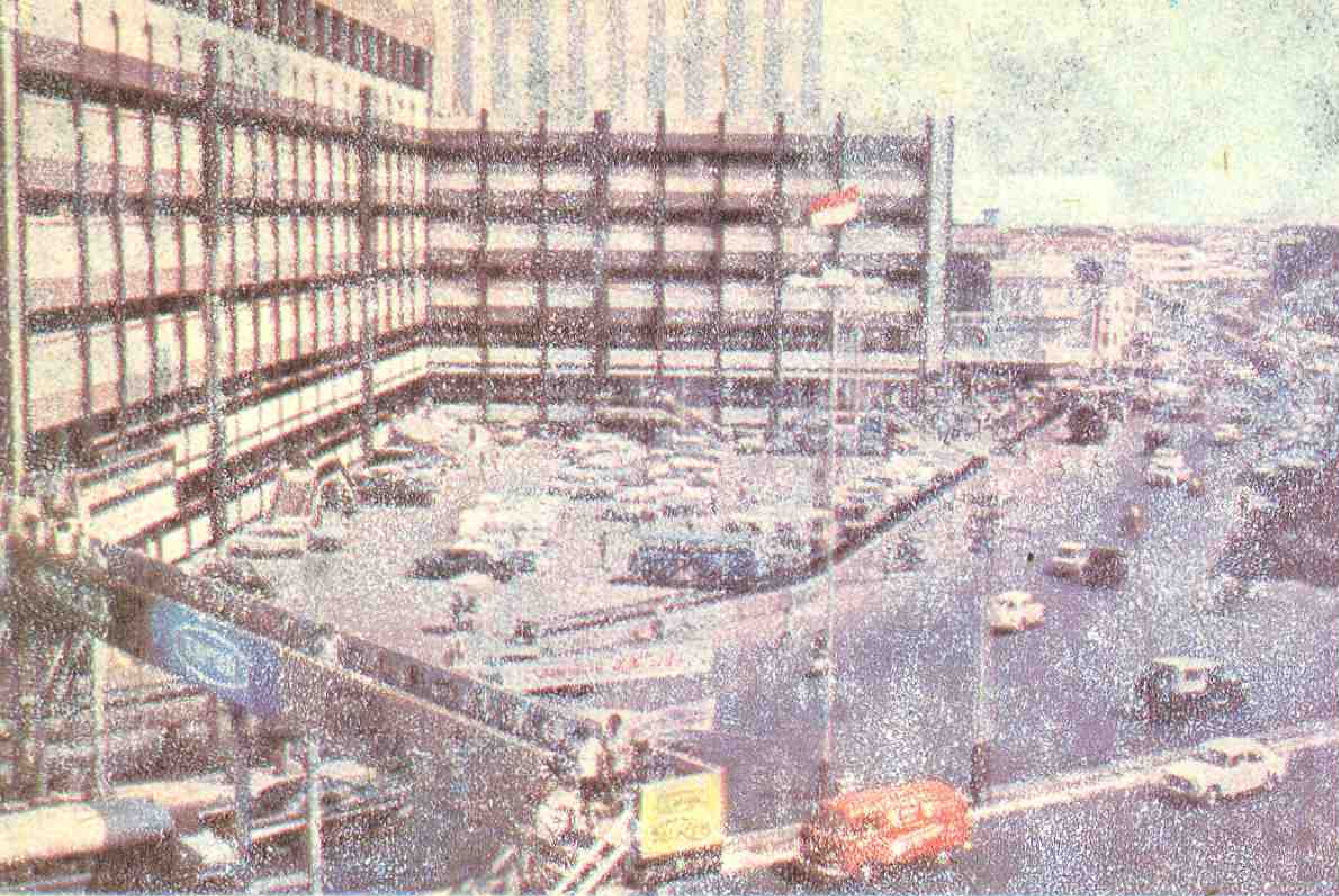
Lucrările desăvîrșite aici de mulți dintre sculptorii tineri și talentați atestă încă odată ideea că taberele de sculptură, unde după cum se știe nu se impun criterii și teme, depășesc, evident, nivelul unei expoziții de rutină. Este cazul acestui mare atelier în aer liber în care se asudă din belșug, dar se și ciopleşte firesc și liber; fiecare își vede doar de piatra sa, conduși în cele 30 de zile, cît rămîn în Hobița, numai de talentul și forța lor de creație.

A exista și a crea într-un spațiu în care a respirat și Brâncuși nu-i copleșește cu nimic pe aspiranții la gloria făuritorilor de metafore vizuale tridimensionale. Înseamnă că în spațiul în care s-a născut și a zburdat Brâncuși e loc și pentru căutări pe alte căi decît cele deschise de Maestru. Chiar dacă influența sa este mai puțin vizibilă, mai toate pietrele capătă forme ce se circumscriu tradiției românești și reușitelor sculpturii universale.

Ion Predoșanu

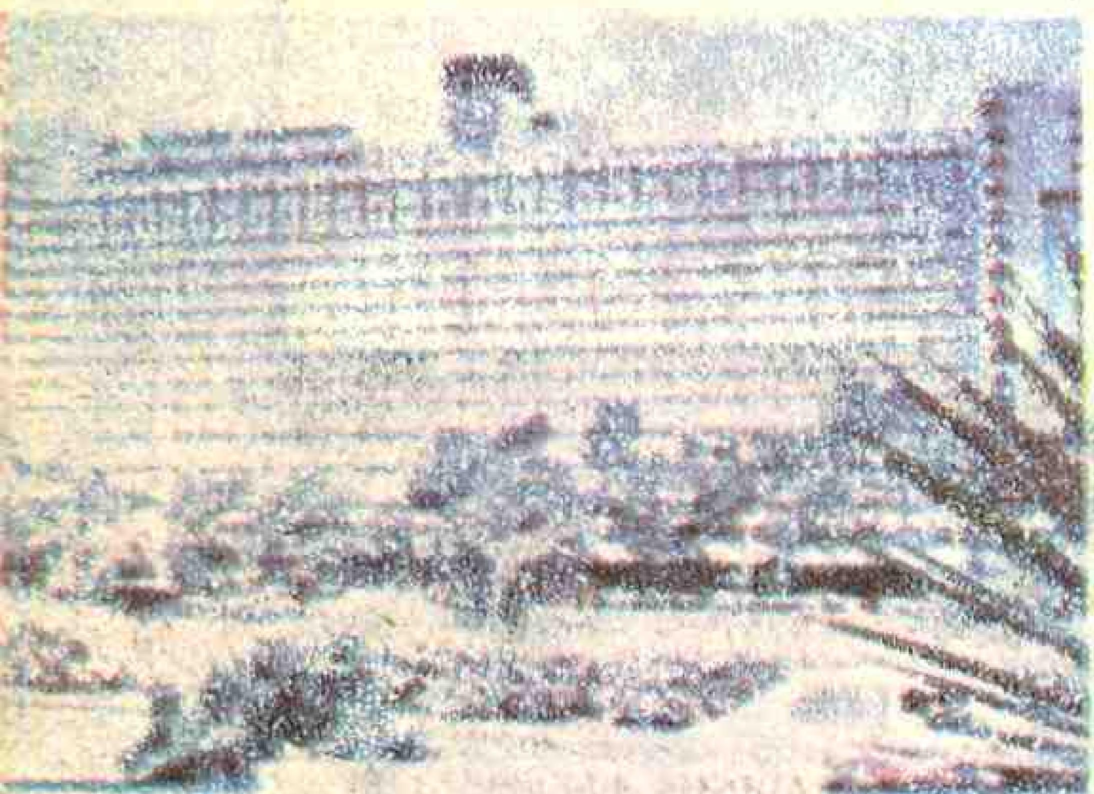

BĂIEȚII DIN PRIOK

Sîntem în radă la Tandjung Priok. La șase, cînd mă trezesc, cerul este acoperit de nori negri, care s-au lăsat jos, jos de tot, parcă gata să-i atingi cu mîna. Mi se pare foarte curios. N-am întîlnit așa ceva pînă aici, în Indonezia. Fulgeră și tună puternic, și se pornește o ploaie torențială, încît nu se mai vede nimic în jur. Pe uscat, această aversă sînt convins că ar inunda totul. Puțin mai înainte, pilotul și-a anunțat sosirea cu șalupa. Timpul fiind neprielnic întîrzie manevrele celor din port. Ne întîrzie și dorințele noastre de a coborî, de a simți pămîntul puternic sub picioare, dorul de a porni la descoperirea frumosului oraș care ne așteaptă... După aproape două ore, furtuna aleargă în altă parte, izgonită ca de cineva de deasupra noastră. Vîntul se liniștește și el și la ora zece ridicăm ancora, îndreptîndu-ne spre intrarea portului, unde ne primesc două remorchere, de care sîntem legați prin parîme puternice.

De sus, de la comandă, admir panorama portului cu zeci de dane la care sînt prinse, ca de căpăstru, vapoare, de diferite tonaje, venite aici de pe toate continentele...

Azi, spre deosebire de celelalte zile, sînt bucuros. Cerul este senin, iar de sus soarele strălucește blînd. Îmi iau geanta cu un carnet și aparatul de fotografiat și merg la cabina ofițerului de punte, Petre Victor.

— Ești gata?

— Chiar vroiam să trec pe la dumneavoastră.

— Deci, putem pleca!

Trecem mai întîi pe la administrația portului. Aici agentul indonezian, care lucrează pentru Navrom-Constanța, ne întîmpină în ușă.

— Tocmai vă așteptam, ne spune el în limba engleză. Poftiți, luați loc.

Și, după cîteva minute, vine un ospătar cu două pahare înalte cu coca-cola.

— Cît timp vă trebuie mașina? mă întreabă agentul.

Victor se uită la mine nedumerit.

— Două zile. Astăzi și mîine.

— E bine. Mîine, tot de aici o s-o luați, cu același șofer care știe să vorbească puțin românește. A lucrat la ambasada din București.

Plecăm. Mașina, un autoturism mare se pune instantaneu în mișcare. Noi ne așezăm amîndoi pe canapeaua din spate. Din cînd în cînd, șoferul ne privește prin oglindă. Străbatem mai întîi străzile orașului-port, Tandjung Priok, cu magazine înghesuite unul în altul, cu restaurante și baruri, cu hoteluri, mici și mari, prin care mișună o lume pestriță, din toate națiile globului. Șoferul rupe tăcerea.

— Marinari români?

— Da, români!

— Ați mai fost pe aici?

— Nu, niciodată — îi răspundem, întîmplător, într-un glas.

Omul din țara celor trei mii de insule parcă atît aștepta. Și numai ce-l auzim, așa, ca pe o bandă de magnetofon... Indonezia are cinci mari orașe cu populație între sute de mii și un milion: Jakarta, Medan, Semarang, Bandung și Surabaia. În toate acestea sînt multe grupuri etnice de un amestec poliglot rar întîlnit, încurajat mai ales de procesul de industrializare, care a avut un efect înviorător asupra vieții oamenilor... Departe în teritoriul de vînătoare, în întinderile junglei din Kalimanten, sau în partea numită Irian-Jaya, satele continuă un foarte primitiv mod de viață, în raport cu marile așezări moderne...

Fără să ne întrebe, hotărăște să ne ducă în golful Jakartei. Pentru că nu cunoaștem locurile, nu ne supărăm, dar nici nu ne bucurăm. Abia după ce sosim ne fericim în acest liman al liniștei, un grup de insule, un splendid loc de evadare din zarva vieții orașului. Privim aici, parcă pentru prima dată în viață, plaje de aur mărginite de verdele curat al palmierilor. Apele de un albastru limpede, pline cu pești tropicali, ce se strecoară vioi printre coralii multicolori, întregesc imaginea de paradis a locului. Pe insula Putri, aproape de locul în care poposim, este un serviciu de elicoptere care te poate ajuta să admiri de sus, de la înălțime, încîntătoarea panoramă strălucind sub soare. În apropiere, o mulțime de cabane micuțe, ca niște căsuțe de poveste stau gata, pentru închiriat, ca multe altele, mai mari, gen vilișoare. Trecem pe lîngă un restaurant și ne întoarcem iar spre malul cu ape limpezi și adînci unde poți plonja și înota în voie.

Pe neașteptate, șoferul ne anunță că se apropie ora de final a plimbării cu taximetrul, așa că îl rugăm să ne lase la Ambasada română din Jakarta, la circa patruzeci de kilometri de Tandjung Priok.

Cu mașina ambasadei ne întoarcem în port. Soarele se lasă spre asfințit, dar e tot cald. Cînd urc la bordul vaporului, marinarul strungar Șerban Necula mă întîmpină:

— Vă așteptam să mergem în oraș.

— Păi abia m-am întors!

— Nu în Jakarta, că e departe, ci aici în Tandjung Priok.

Îmi schimb repede hainele, apoi pornesc iarăşi la drum, de data aceasta însoţit de Necula şi Canef. Cutreierăm pe jos străzile largi şi înguste. Intrăm în magazinele încărcate cu tot felul de mărfuri, de la ace pînă la autoturisme, majoritate de fabricaţie japoneză şi americană. Prin baruri ne uimeşte amestecul babilonian de limbi vorbite. Se aud în acelaşi timp fraze franţuzeşti, englezeşti, nemţeşti, chinezeşti, arabe, ruseşti, spaniole, româneşti. Intrăm într-un local. Barmana ne uimeşte: are tenul închis la culoare, părul blond, blond şi un decolteu provocator. Pe la mese perechi de bărbaţi şi femei. Acolo unde sînt singure, femeile privesc zîmbind, invitîndu-ne să luăm loc lîngă ele. Le mulţumim de amabilitate, deocamdată, şi ieşim grăbiţi din vacarmul şi fumul încins. Soarele apune. E lumină şi parcă e mai cald decît în prăvălii. Doi băieţi la vreo unsprezece-doisprezece ani, ne întîmpină spunîndu-ne ceva în limba lor maternă pe care n-o înţelegem. Necula scoate portmoneul şi le dă cîte un dolar. Copiii se uită cu nedumerire, cînd la banul din palmă, cînd la marinar.

— Parcă nu sînt mulţumiţi, zic eu.

— Mai mult nu le dau, replică strungarul.

Plecăm mai departe. Cotim la dreapta, apoi la stînga şi ne oprim pe terasa unui restaurant, la răcoare. Comandăm bere. Ospătara soseşte imediat cu trei sticle de cîte şase sute cincizeci de grame fiecare şi cu trei halbe de cîte un kilogram, cu cuburi de gheaţă, peste care toarnă berea. Pe o căldură de plus treizeci şi patru de grade, o asemenea bere este binefăcătoare. Şi în timp ce discutam despre cele văzute pînă atunci, deodată Necula tresare, zbătîndu-se să-şi tragă piciorul de sub masă. Cînd mă aplec, să văd ce se petrece, rămîn uimit: cei doi băieţi cărora le dăduse banii îl ţin zdravăn de picioare lustruindu-i de zor pantofii. Impresionaţi i-am lăsat să-şi termine treaba. Cînd au ieşit de sub masă, emoţionat, Necula le-a mai întins cîte un dolar. Culmea însă. Copiii au dat din mîini, în semn că nu e nevoie. Au salutat şi au plecat bucuroşi.

— Formidabil, se minunează Necula, înseamnă că ne-au urmărit pînă aici şi nu s-au lăsat pînă nu au făcut un serviciu pentru dolarul primit...

— De aceea se uitau ei nedumeriţi cînd le-ai dat cele două bancnote — intervine Canef — şi eu credeam că nu sînt mulţumiţi... mă şi miram...

Mi-au venit atunci în minte cele spuse de ambasadorul nostru la Jakarta: „Indonezienii se deosebesc mult de celelalte popoare cu influenţă indiană. Aici, în ţara celor trei mii de insule — cum i se mai spune Indoneziei — fiecare om, mic sau mare, trebuie să muncească pentru a cîştiga un ban". Într-adevăr, aşa-i! Cei doi copii ne-au impresionat adînc. Pe mine cel puţin m-au urmărit multă vreme întîmplarea aceea, chipurile lor...

Mircea Novac

Horă în blugi

Ajuns la Bucureşti, cu trenul, sîmbătă dimineaţa în costumul lui maro de stofă bună, Gheorghe Mihăică s-a dus direct la un prieten, Viorel Bîcu, care stă la căminul de nefamilişti al Uzinei de motoare de avioane. Amîndoi au 23 de ani şi sînt din acelaşi sat, Adăşeni, mai departe de Botoşani care e şi el foarte departe.

Gheorghe Mihăică este excavatorist într-o carieră de cărbuni, la Rovinari, unde pînă una-alta sînt mai mult bărbaţi, aşa că şi-a dorit să petreacă cele două zile libere pe care le avea într-un loc în care băieţii dansează şi cu fete. Viorel Bicu e strungar, cunoaşte o mulţime de oameni şi a urmat un curs de dansuri moderne la Ecran-Club. Aici, la Ecran-Club, unde e şi discotecă, l-a adus sîmbătă şi duminică seara pe prietenul său Mihăică care nu se simte prea în largul lui şi transpiră des în costumul de stofă maro, cu cămaşă crem şi cravată, printre băieţii din Bucureşti care poartă blue geans, pulovere stridente pe care scrie „pan-american", „suzuki" sau „pilot" şi pantofi cu tocuri înalte, teşite la calcîi, ca în filmele cu John Wayne. Îl obosesc pe Mihăică, şi luminile colorate care taie în joacă obscuritatea discotecii. Trece prin holul imens al clubului, neatent la tablourile expuse de un grup de artişti amatori şi la jocurile mecanice pe care stau ciorchine băieţi de 14—15 ani. Observă doar garderobiera tînără care răsfoieşte o revistă colorată, îşi cumpără de la bufet ţigări şi o pepsi-cola şi iese pe terasă — o platformă mare, betonată, mărginită de un rînd de arbori umbroşi — unde e multă lume dar e lumină şi aer curat. Prin prietenul său, Viorel Mihăică a cunoscut cîţiva băieţi şi chiar fete, mai ales dintre ai lor, din Moldova. Într-un grup chiar a povestit, ca să se fălească, o şotie inventată de el: cum ei, care sînt mineri şi cîştigă foarte bine, şi-ar fi lipit pe tot geamul, acasă, în camera lor, hîrtii de 100 de lei ca să nu-i bată soarele în ochi. Cu asta, crede, a devenit mai interesant aşa că i-a fost mai uşor cînd taraful a început să cînte, să intre şi el în joc, să ia o fată de mijloc şi s-o învîrtească în horă.

Aici, eu, reporterul, mi-am desprins privirea de eroul reportajului şi am urmărit îndelung, nu fără mirare, cercurile spontane şi multicolore ale horei. Pentru că, trebuie să recunosc, obişnuit cu spectacolele îndelung cizelate la repetiţii cu costume din recuzită, am crezut că paşii vechilor noastre dansuri populare au cedat în faţa forţei de atracţie a ritmurilor moderne. Am crezut că cele mai vechi dansuri se păstrează doar de către ansamblurile folclorice, oricît ar fi ele de numeroase. Dar într-o seară de duminică a anului 1982 am văzut cîteva sute de tineri calificaţi în pretenţioase profesii industriale, încingînd hore şi sîrbe cu paşi siguri, hătuşi din tot sufletul, chiar dacă nu purtau pitorescul strai strămoşesc ci Blue-jeans şi pulovere col-roulé.

...În aceeaşi noapte Gheorghe Mihăică a avut, la ora 2.35, tren spre Rovinari...

G. Ostroveanu

Trăim amurgul societăţii de consum. Materiile prime se împuţinează, energia se scumpeşte, în ţările industriale avansate tot mai multe braţe de muncă nu mai sînt solicitate în economie. Cu toate acestea, progresul nu-şi încetineşte ritmul, întrucît funcţia gîndirii în societate devine tot mai importantă. Niciodată ingeniozitatea n-a fost mai preţuită decît astăzi, cînd se pune în întreaga lume, problema economiilor, a recondiţionării, a refolosirii, a optimizărilor în care singura risipă acceptată este în domeniul îndrăznelii ideii.

Medicina participă la înnoirea modului de a gîndi lumea, urmează aceeaşi strategie a progresului. Nu s-a schimbat ierarhia priorităţilor în privinţa studiului maladiilor, nici orientarea predominant profilactică a asistenţei medicale, dar pare a se fi descoperit iar izvorul de sănătate pe care îl ascunde medicina tradiţională. În întreaga lume, cercetătorii din domeniul medicinii caută noi medicamente în plantele elogiate în cărţile culegătorilor de folclor medical, se studiază cu sîrg homeopatia, acupunctura, terapia, auriculoterapia, macrobiotica etc.

Ne-am propus să prezentăm astăzi homeopatia, cu limitele, avantajele şi dificultăţile sale, fără a intra în detalii tehnice. Desigur, nici o metodă terapeutică nu este infailibilă, în sensul că ar putea rezolva orice caz. Poate că aceasta este consecinţa directă a existenţei organismului uman, cu sănătatea şi bolile lui în mai multe planuri, cum au remarcat mai toţi cercetătorii, care îl iau în consideraţie şi ca structură fizică, dar şi ca sistem energetic. Homeopatia ne apare drept o metodă terapeutică, între altele, şi anume cea care îşi întemeiază existenţa şi utilitatea pe legea similitudinii, folosind substanţe medicamentoase în doze infinitezimale. Legea similitudinii exprimă paralelismul de acţiune existent între puterea toxicologică a unei substanţe şi puterea ei terapeutică şi poate fi rezumată în 3 propoziţii: 1. Orice substanţă farmacologic activă provoacă indivizilor sănătoşi un ansamblu de simptome caracteristic acestei substanţe. 2. Orice individ bolnav prezintă un ansamblu de simptome morbide caracteristic bolii lui, cuprinzînd toate schimbările survenite în modul de a simţi şi a se comporta al bolnavului. 3. Vindecarea, adică dispariţia ansamblului de simptome morbide poate fi obţinută prin prescrierea în doze infinitezimale a substanţei a căror simptome toxicologice sau experimentale la individul sănătos sînt asemănătoare cu cele ale bolnavului. Ansamblul acestor simptome toxicologice sau experimentale, care trebuiesc cunoscute, constituie patogenezia fiecărei substanţe.

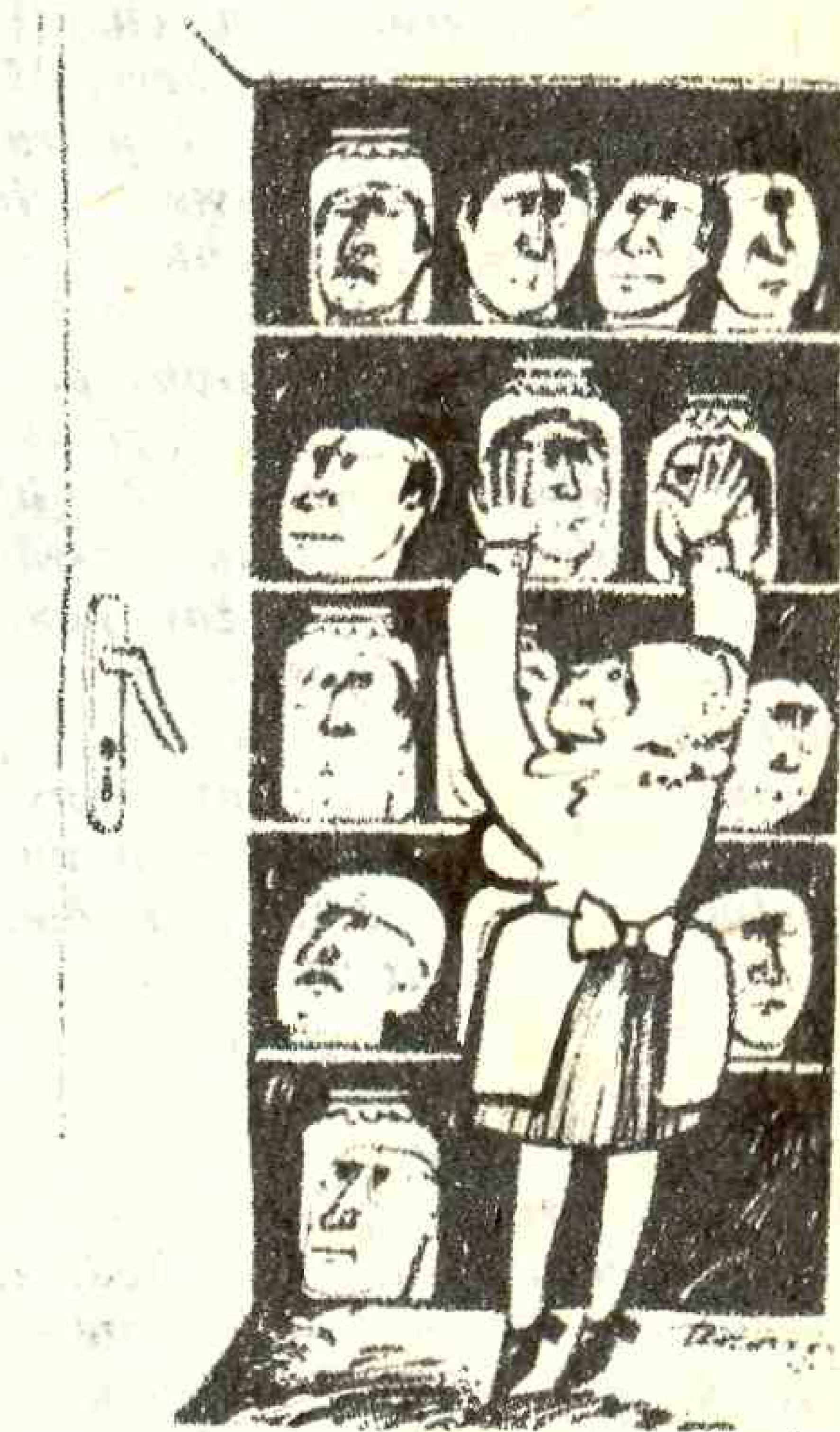
HOMEOPATIA ÎN ACTUALITATE

Tabloul clinic al bolnavului în boala sa cuprinde atît semnele patognominice ale bolii (decelabile cu mijloacele medicinii alopate), cît şi semnele reacţionale specifice bolnavului în boala lui: absenţa sau prezenţa setei, agitaţia sau prostraţia, preferinţe sau respingeri alimentare, ameliorarea sau agravarea simptomelor la căldură, la frig, în funcţie de masă, mişcare, oră, condiţii climatice etc.. Toate aceste particularităţi, din care multe parazitează semiologia clasică, constituie semiologia homeopată în măsură să o completeze pe prima, permiţînd identificarea remediului homeopatic necesar bolnavului. Ne dăm seama că medicina homeopată, este mai dificilă în privinţa punerii diagnosticului de remediu, care trebuie obligatoriu individualizat. În homeopatie însă, găsirea diagnosticului transformă fixarea tratamentului într-o problemă deosebit de uşoară, întrucît, în mare, o include.

Neglijată secole de-a rîndul de către medicina oficială, homeopatia s-a dezvoltat cu mijloace incomparabil mai modeste şi, de aceea, este nevoie de multă prudenţă atunci cînd sîntem tentaţi să abordăm homeopatic o serie de boli grave, mai ales din grupul urgenţelor medico-chirurgicale. Totuşi, în majoritatea cazurilor, homeopatia prezintă avantaje certe: accidente practic neglijabile, costul remediilor practic neglijabil, ca să nu insistăm şi asupra faptului, că în esenţă, reprezintă o modalitate demnă de tratament, stimulînd organismul să depăşească el însuşi impasul biologic denumit boală.

LOCUL REGIMULUI ALIMENTAR ÎN CADRUL TRATAMENTULUI

Fiind o manifestare complexă, care atacă omul în întregime, pînă şi în dimensiunea lui socială, scăzînd contribuţia pe care fiecare dintre noi o aduce pentru progresul civilizaţiei, boala trebuie combătută, pentru a avea un succes deplin, tot printr-un complex de măsuri terapeutice, dintre care prezentăm astăzi regimul alimentar.

Despre rolul alimentaţiei în buna funcţionare a organismului este inutil să mai insistăm, întrucît nu trece o zi fără să aflăm cîte ceva despre alimentaţia raţională, ca şi despre efectele dăunătoare ale fumatului şi ale consumului de băuturi alcoolice.

În cadrul valorificării complete a tezaurului medicinii tradiţionale, este cazul să amintim cîte ceva despre istoria plină de învăţăminte a nutriţiei. În regnul animal există un instinct dezvoltat în acest domeniu. Ierbivorele nu pasc ierburile otrăvitoare, cîinii şi pisicile bolnave de dispepsii mănîncă anumite plante tămăduitoare cărora, cînd sînt sănătoase, nu le acordă nici o importanţă. Pentru a nu crea complexe de inferioritate, precizăm că, dacă animalele ar avea conştiinţă medicală, este neîndoielnic că încrederea în veterinari le-ar toci acest instinct. Felinele mari, cînd suferă de o enterită, nu mănîncă nimic uneori timp de 10–14 zile şi astfel boala se vindecă mai uşor, fără asistenţă medicală.

Hipocrate, acum 2.500 de ani, vindeca bolile interne, exclusiv prin regim dietetic. Pe vremea sa nu existau nici fiole, nici drajeuri, nici capsule, bolnavii primind, de regulă, în afara unei alimentaţii mai uşoare şi în completarea acesteia, fierturi din inflorescenţe, frunze, rădăcini, seminţe, uneori

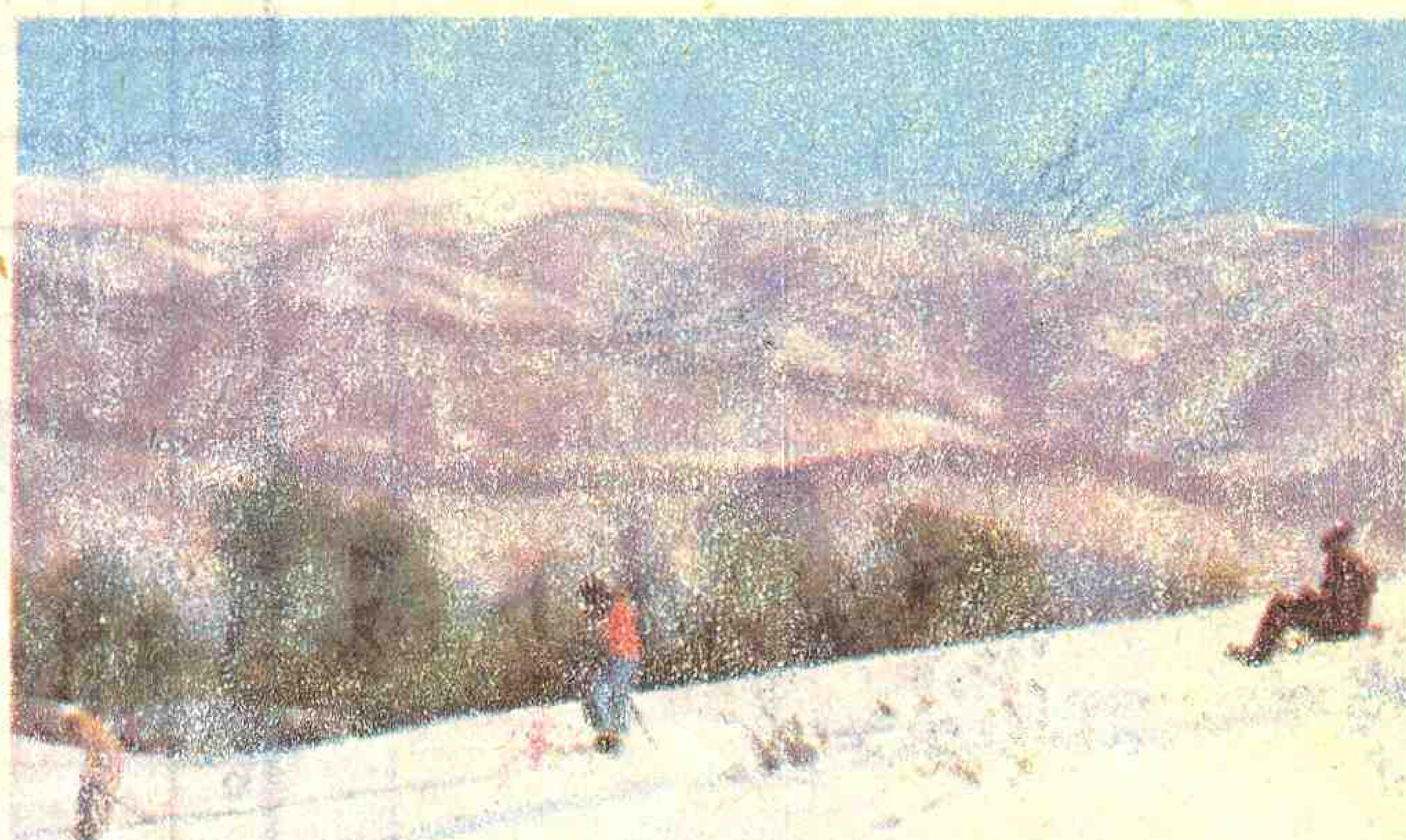
recoltate după un anumit tipic, în cadrul căruia anumite aspecte indică faptul că psihoterapia era și ea mai dezvoltată înainte de intrarea în fabricație a antibioticelor și cortizonului.

Oamenii obișnuiți s-au învățat să disprețuiască evul mediu. Pentru un istoric, atitudinea este asemănătoare cu disprețuirea zilei de joi, de pildă. Mentalitatea este tot atît de neîntemeiată ca încrederea unor tehnicieni agricoli de a stîrpi ulii, care sînt răpitoare, adică ceva condamnabil.

Desigur, evul mediu nu excelează prin dezvoltarea impetuoasă a tehnicii, dar în domeniul medicinii, în ciuda a numeroase erori și a unor cunoștințe totuși rudimentare, existau o serie de manevre terapeutice salutare în multe situații, cum ar fi sîngerarea și purgarea. Exista pe atunci o lipsă de discernămînt, dacă nu susținută, în orice caz răspîndită, căci oamenii învață, în general, un număr exagerat de cunoștințe nefolositoare. Randamentul și eficiența sînt cuvinte mai recente, a căror absolutizare a produs anumite pagube și în aria medicinii. Nu este cazul să analizăm aici condițiile în care a apărut macrobiotica, această știință a menținerii sănătății, a vindecării și a prelungirii vieții prin regim alimentar. Cartea lui Hufeland Macrobiotica a fost cunoscută și aplicată în țările române, e drept - sporadic, pentru puțini oameni, încă de la începutul secolului trecut. După o sută de ani, țăranul român lupta încă din greu cu pelagra și cu alte boli pe care un regim alimentar rațional le-ar fi putut eradica încă de atunci. Aspirația spre acea îndestulare care violează granițele ghiftuirii au făcut zadarnice multă vreme strădaniile școlii românești de dietetică, recunoscută drept extrem de valoroasă, pe plan mondial, încă din perioada interbelică.

Este de mirare că se înțelege rostul dietei în bolile digestive la toate viețuitoarele și în eczeme, numai la cîini, dar adevărul este că populația vădește o anumiă rezistență la acceptarea dietei în alte maladii. S-a inventat în ultimele decenii baubau-colesterol și s-a mai repurtat o victorie mai ales în bolile cardiovasculare. În obezitate însă și în stările prediabetice, am avut de multe ori senzația, discutînd cu diferiți bolnavi, că, dacă respectivele convorbiri s-ar fi desfășurat cu 500 de ani în urmă, aș fi fost ars pe rug. Probabil că sarea amară, înlocuind tentative periculoase de a face educație sanitară, a salvat viața multor medici medievali.

Dr. V.F. Neagu

MONEASA
ARAD

Un pîrîu din România se numește Moneasa. El este afluentul Crișului Alb și izvorăște din Munții Codru-Moma. Pe acest pîrîu, în județul Arad, se află așezată stațiunea balneoclimaterică Moneasa.

Primul om cu care un turist intră în contact într-o stațiune este omul de la Dispeceratul cazare. Șeful dispeceratului la Moneasa este un om tînăr și se numește Moise COSTEA. Fiind în temă, l-am rugat să ne scrie o ilustrată din Moneasa. Iat-o:

MONEASA este cunoscută și vizitată pentru izvoarele sale slab radioactive și mineralizate precum și pentru cadrul pitoresc în care este așezată. Se află la o altitudine de 300 m, dar brusc de lîngă vilele stațiunii pornesc munții și, iată, vîrful Izoi se înalță semeț la peste 1112 m. În rest poeni, pajiști, platouri și un colorit fascinant.

Stațiunea fiind veche, Iosif Vulcan scria la 1874 despre ea: „O atmosferă ce se înalță la ceriu, cu o vegetațiune ce-ți încîntă ochii și-ți îmbată de plăcere simțurile, cu un rîuleț șerpuitor ce curge cu un zgomot potențat de ecoul stîncilor, iată locul băilor Moneasa".

Astăzi Moneasa este una din perlele Apusenilor. Ea s-a îmbogățit an de an, a întinerit mereu spre a fi tînără mereu. Spre a fi vizitată mereu și de neuitat. Cochetă, intimă, zgomotoasă, stațiunea respiră tot timpul anului aerul activității turistice, adică cel al unui anotimp permanent — sezonul continuu!

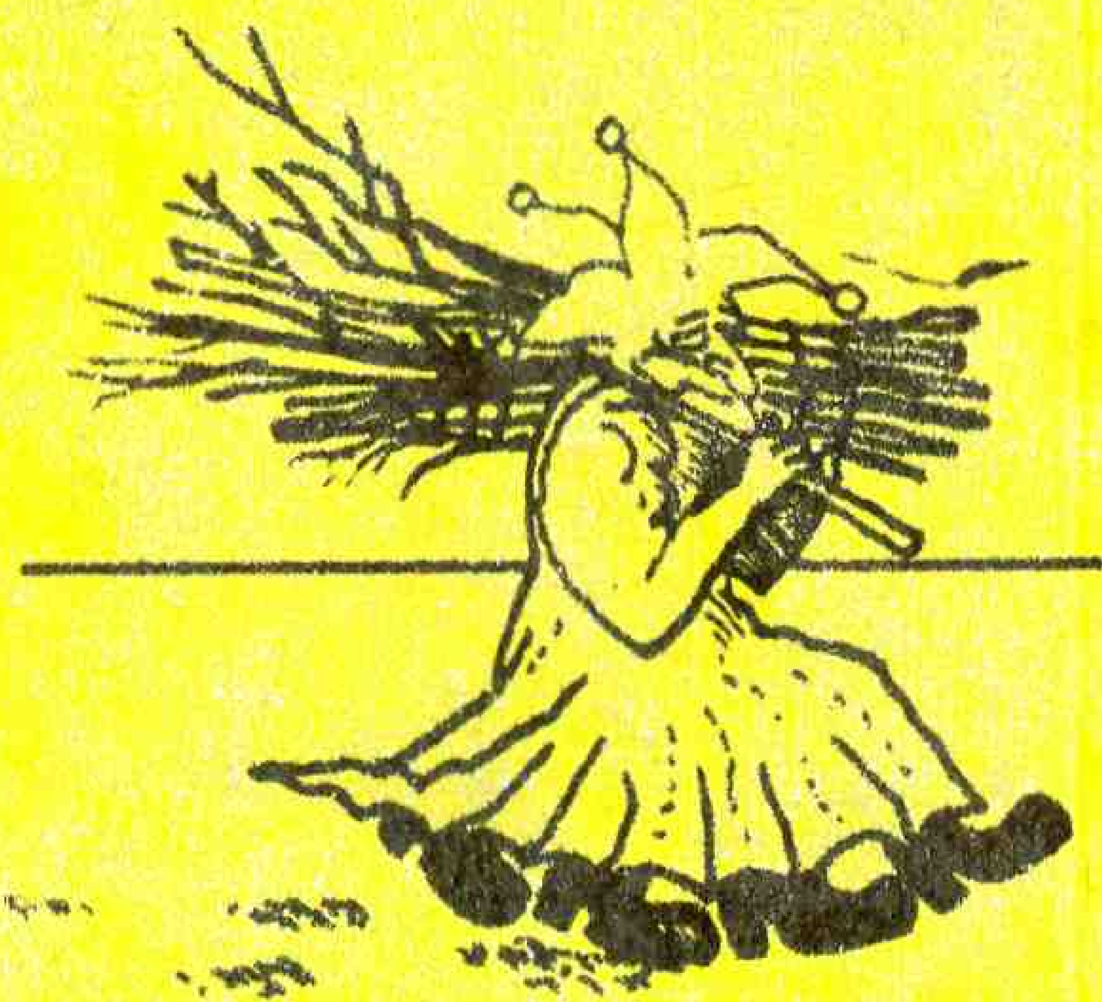
Avem pentru turiști vile splendide, un modern hotel, căsuțe de popas turistic, trei bazine și o piscină olimpică, băi termale acoperite, un lac pentru plimbări cu barca, iar iarna pentru patinaj etc. În acest etc. nu se include și Hanul Dezna care este al stațiunii pentru că are o personalitate deosebită! Într-un cadru natural, plăcut, hanul condus de Doina Mirnea posedă un restaurant de profil, locuri de odihnă, zece căsuțe, patru eleștee și ospitalitatea celor ce gospodăresc această zestre.

O NOUTATE: viitorul va aduce, viitorul apropiat, stațiunii noastre un nou hotel cu 210 locuri și o bază de tratament, un alt hotel (al UNCAP-ului, pentru țărani) de 208 locuri plus modernizarea confortului bazei existente.

Personalul stațiunii, în frunte cu directorul Aurel Brad, adresează tuturor un călduros: Bun Venit!

Moise Costea

P.S. **Iarna a venit și era să uit ce e acum mai important — avem, din acest an, și pîrtii speciale pentru săniuș și schi! Deci vă așteptăm...**

Iarba verde şi...

Botanistul: Maxi-ierbar.
Casierul: Părăluţe şi restul.
Contabilul: Beneficiul naturii.
Croitorul: Haină vegetală.
Cosmeticianul: Tenul pămîntului.
Dentistul: O gură de plai.
Electricianul: Curent continuu.
Farmacistul: Plantă nemedicinală.
Frizerul: Fire netunse.
Librarul: Opera naturii.
Matematicianul: Dreptunghi pentru cerc de turişti.
Muzicologul: Laitmotiv turistic.
Pictorul: Natură vie.
Poetul: Muză botanică.
Şahistul: Cîmp fără pătrăţele.
Ţesătorul: Covor natur.
Tîmplarul: Masă verde.

V.D. Popa

DIRECTE ŞI INDIRECTE

La căsătorie: dă-mi guriţa! – la divorţ: lasă gura!

Nu uita drumul pe care ai mers nesigur.

Limbutul la „Agrosem": Sămînţă de vorbă aveţi?

Cine pune capcane trebuie să aibă ţinere de minte.

Mă vinde şi zice că mă pune în valoare.

Grivei e loial: muşcă dar în prealabil mîrîie.

I s-a spus să bea cu măsură dar nu i s-a spus în ce măsură.

Sînt unii care dacă nu muşcă turbează.

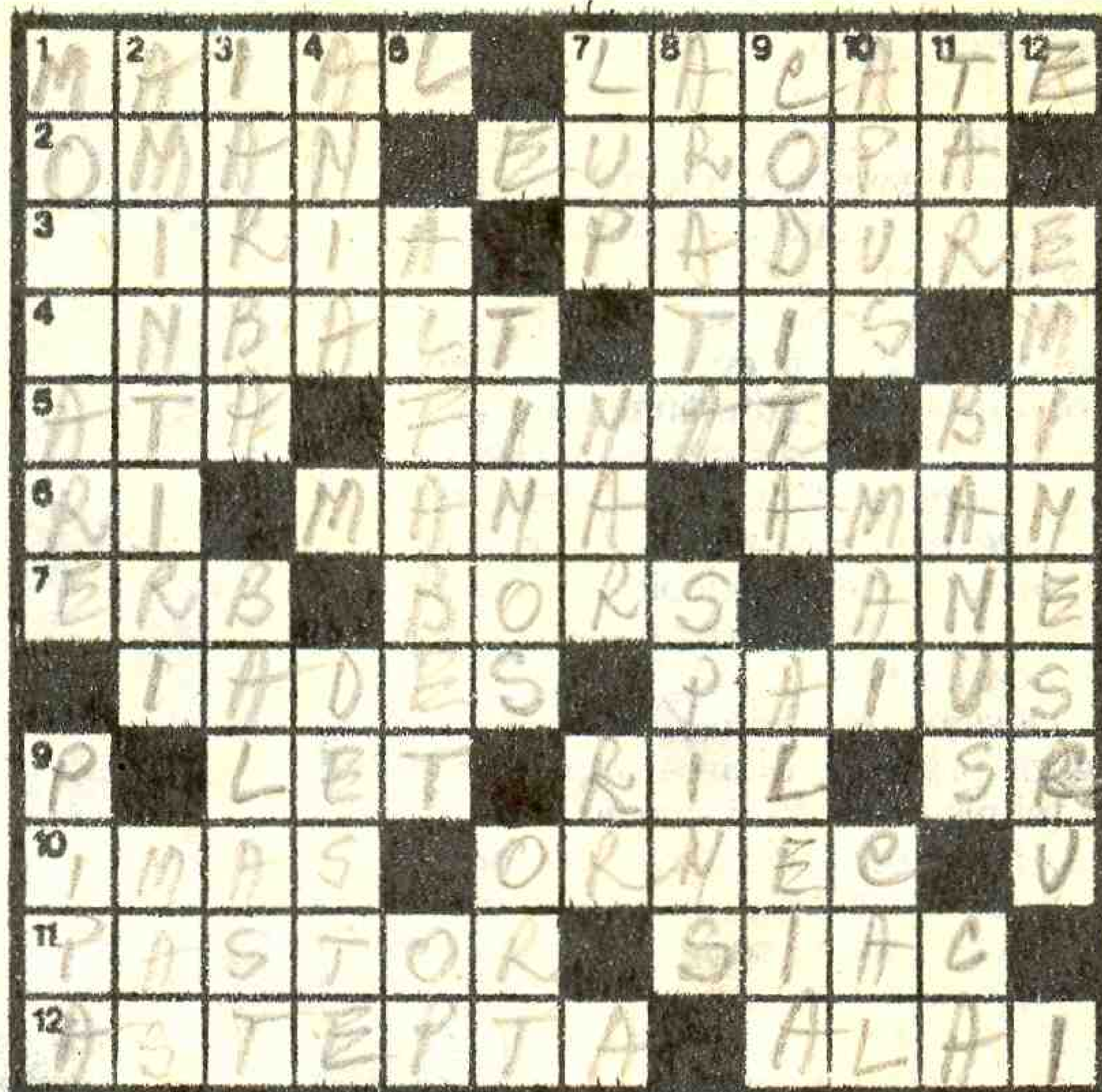
Are un crai de bărbat şi totuşi ea nu se consideră crăiasă.

Nu tot ce e întipărit în minte e bun de tipar.

De ce s-o duci cu vorbe dacă ai maşină?

Cîtă bătaie de cap ca să-i faci să bată din palme.

Aristotel Pîrvulescu

LA IARBĂ VERDE

ORIZONTAL 1) Petrecere cîmpenească în cinstea primăverii, organizată în luna mai — Nu opun rezistenţă în nici un basm în faţa ierbii-fiarelor 2) Frumoasă plantă ierboasă cu flori galbene numită şi iarbă-mare — Poezie din volumul **Fire de iarbă** de Walt Whitman 3) Eroul din Albac — Un rai de verdeaţă. 4) Plantă veninoasă cu frunze mari şi cu flori albe-gălbui, numită şi iarba-tîlharului — Arbore răşinos care poate atinge peste 1000 de ani. 5) ...-**apei**, muşchi de culoare verde-gălbuie ce formează tufe întinse pe marginea pîraielor şi izvoarelor, în cîmpiile mlăştinoase şi pe stîncile umede — Teren pe care creşte iarbă pentru fîn — Ţine loc de doi 6) În frig! — Lichen comestibil care creşte pe stînci în forma unor mici ghemuri cenuşii, purtate de vînt în locuri foarte depărtate care cad ca o ploaie — Pictor român, autorul pînzei **La păscut** (1831—1891). 7) Compozitor german (1858—1944) — Zeamă de ierburi cu sau fără carne — Un măgar la... Paris. 8) Os de... pasăre — Plantă cu flori violacee dispuse în mari panicule piramidale, numită şi iarba-bălţii. 9) Şipcă groasă — Şes cu iarbă de-a lungul unei ape curgătoare — Sec! 10) Teren necultivat pe care creşte iarbă, folosit pentru păşunat — Ceas de perete. 11) Cu oile la iarbă verde — Iarbă verde, otavă. 12) A paşte... murgule iarbă verde! — Cîtă frunză şi iarbă.

VERTICAL: 1) Plantă ierboasă de culoare verde-albăstruie cu flori dispuse în spice cilindrice roşii-închise, numită şi **iarbă-bărboasă** (pl) — Se hrăneşte cu iarba-dracului 2) Neagra luncă de pe vale care zace-n... (**Gerul** — Alecsandri, pl.) — Găzduire peste noapte. 3) Covorul verde al primăverii — Lest. 4) Personaj feminin din **Livada cu vişini** de Cehov — Cinci la o mînă (pop). 5) Toate literele care reprezintă sunetele unei limbi — Opus. 6) Plin de tină — Locul de muncă al minerilor într-o mină. 7) Iarba lui numită şi **iarba-ciutei**, plantă cu flori galbene întîlnită în pădurile montane — Dromader — Două în ierbar! 8) A indica — Plantă cu rizomul gros şi flori roşii-purpurii, numită şi iarba-nebunilor. 9) ... **cocoşului**, plantă ierboasă cu flori albe ce atîrnă în jos, numită şi iarba-de-dureri (dim.) — Pe unde trecea, nici iarba nu mai creştea. 10) Vest — Luna petrecerilor... la iarbă verde — Ierbivor domestic. 11) Titlu dat monarhului în evul mediu la bulgari, sîrbi şi ruşi — Autoarea poeziei **Primăvara în crîng** (n. 1314) — Calciu. 12) Poet român, autorul versurilor **De ce doreşti singurătate / Şi glasul tainic de izvor? / S-auzi cum codrul frunza-şi bate, / S-adormi pe verdele covor?**

Dicţionar: ERB, MAS, NAR.

În călătorie

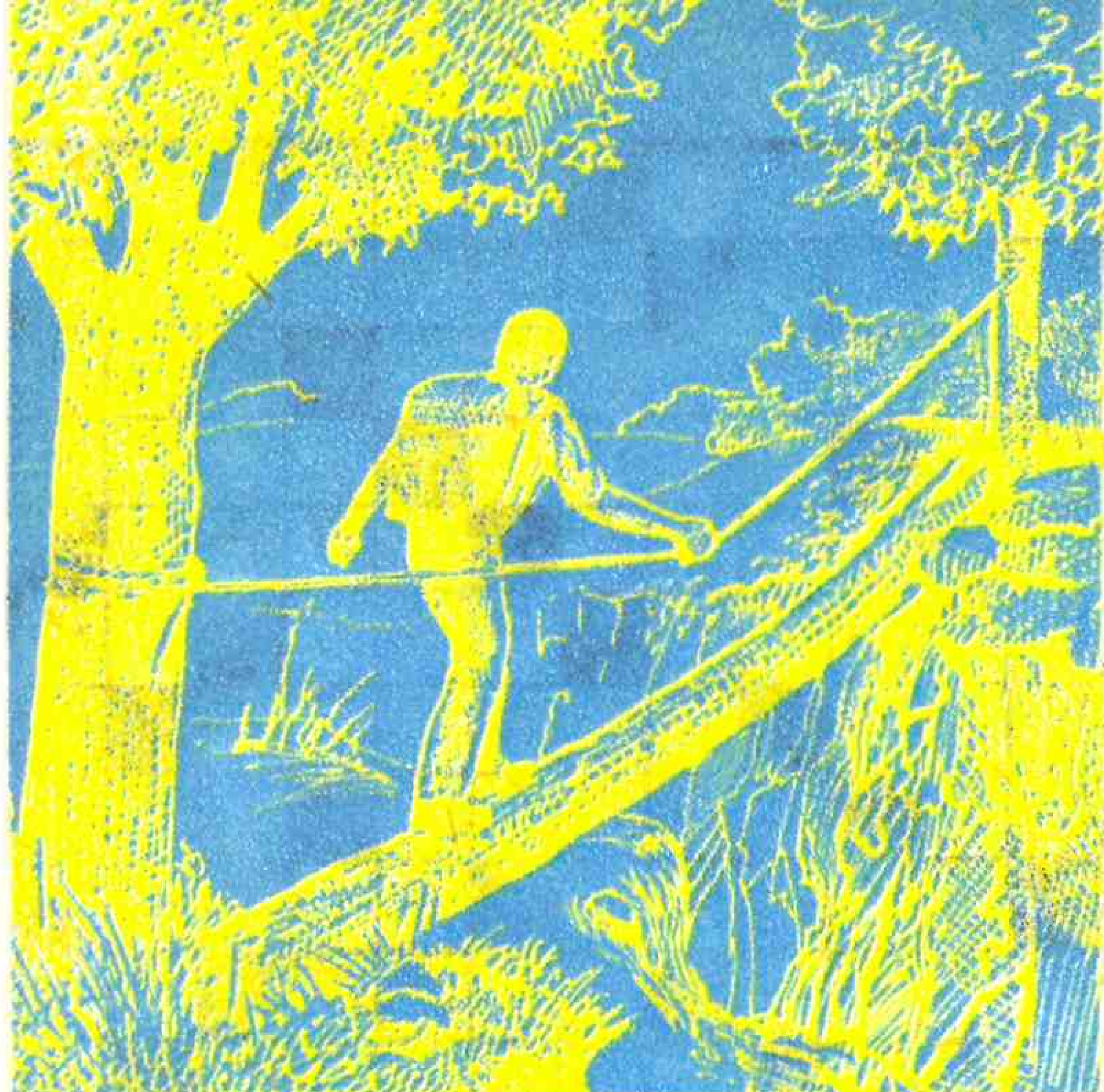
ORIZONTAL: 1) Un loc de rămas... bun — Numele unor pești care călătoresc agățați de burta rechinilor, menționați de Jules Verne în romanul 20 000 de leghe sub mări. **2)** Pasager pe corabia deșertului — Selenaut amator. **3)** Călătoresc fără țintă (fem.) — La capătul pămîntului. **4)** Stau la vară la țară! — Pe-aici ți-e drumul! — Cosmonaut mitologic. **5)** Potrivit zicalei, toate drumurile duc la ea — Geantă de voiaj. **6)** Dispoziție sufletească (pl.) — ...Țzî, filozof chinez (sec. VI î.e.n.) căruia-i aparține cugetarea „Călătoria de o mie de mile începe cu un pas" — Curse!!! **7)** Fost campion mondial de șah — Ca la despărțire. **8)** Eforie nord și sud! — Pentru călătorii aeriene... á la Tarzan (sing.) — Acum prin Moldova. **9)** Trepte spre înălțimi — Navigator portughez care a descoperit calea maritimă spre Indii ocolind Africa (1469—1524). **10)** Grup de păsări... călătoare — Călător pe drum de fier — Negație. **11)** Taxă pentru călătoria pe apa... sîmbetei — Sînt pline de idei. **12)** Chemarea mării — Fluviu în R.P. Chineză, cel mai mare din Asia, a cărui deltă s-a deplasat în mare cu circa 1 km în 40 de ani și o dată cu ea și o insulă numită Tsungming Tao. După 1000 de ani această „insulă călătoare" s-a depărtat spre sud cu aproape 50 km făcîndu-i pe locuitori să-și mute mereu locuința.

VERTICAL: 1) Prilejuiesc un anumit gen de călătorii în spațiu — Apel internațional radiotelegrafic folosit de navele în pericol, pentru a cere ajutor. **2)** Indică mersul trenurilor — „Tu călăuza mea, tu stăpînul și maestrul meu", sînt vestitele epitete pe care Dante le adresează lui Vergiliu: duca (pentru că îl va călăuzi în călătoria în infern), signore (pentru că se va supune voinței lui Vergiliu) și... (pentru că tot el îi va arăta învățămintele acestei călătorii) **3)** Loc de odihnă — Lista oficială a persoanelor care se află pe un vapor — Loc pe un teren, corespunzător unei altitudini marcată pe o hartă. **4)** Locul unde la sfîrșitul călătoriei se taie suflarea — Scriitor român contemporan care a scris cu talent Epopeea Transfăgărășanului. **5)** La capătul ultimei călătorii ale unora — Plecate ultimele! **6)** Columba..., numele latinesc al porumbelului călător (sau de poștă), folosit în primul război mondial în număr de aproape un milion, în unele țări fiind decorat iar în Paris i s-a ridicat chiar un monument — Scurte călătorii fără opriri mari. **7)** Călătorie planificată — Drum de munte ușor de urcat — Drum compact de albine în călătoria de nuntă a reginei. **8)** Te transportă în lumea viselor — Călător prin definiție (fem.) **9)** Pe automobilele din Maroc — Călătorie pe apă — De la coasă la cap, este numele uneia dintre cele trei caravele cu care Columb a făcut prima călătorie în viitoarea Lume Nouă. **10)** Colibe provizorii de lucru pentru pescari, ciobani și muncitori agricoli — Fiu al lui Apolion Delfinios ocrotitorul călătorilor pe mare și al Evadnei, una din fiicele lui Poseidon — În centrul capitalei! **11)** Timp de odihnă — Regina viselor omenești, care călătorește în căruța ei dintr-o coajă de alună, personaj feminin din feeria engleză, înfățișat în chip minunat de Shakespeare în „Romeo și Julieta". **12)** Face schimbări în mersul trenurilor — Autorul volumului de poezii „Dintr-o nouă călătorie în munții Neamțului" — ...de peregrinări, cunoscută culegere de Franz Liszt în care prezintă o serie de impresii muzicale din Elveția și Italia

Un Belmondo al poliției franceze

este Christian Prouteau. Care seamănă cu marele actor, după cum îl arată fotografia pe care-l reprezintă în „Le Quotidien de Paris". E un bărbat de 38 de ani, de loc din Languedoc, tatăl a doi copii, fost ofițer în armată, format de la celebra școală de la Saint-Cyr-Coetquidan. El este omul operațiunilor imposibile, fiind șeful faimosului GIGN (grup de intervenție al jandarmeriei) care este alcătuit din 60 de superjandarmi parașutiști, hiperantrenați în toate tehnicile de luptă. Ei au intervenit în circumstanțe foarte delicate, atît împotriva teroriștilor cît și a criminalilor de drept comun. De la crearea sa, GIGN-ul lui Christian Prouteau a dus la bun sfîrșit circa 200 de operații „imposibile", din care 36 operațiuni de eliberare de ostateci, în cursul cărora au fost eliberate circa 300 de persoane. În cursul unei astfel de operații, acum doi ani, Christian Prouteau a fost atins de o încărcătură de alice trasă de un dement, care se ascunsese la Pauillac, într-o fermă din Gironde. Rănit la față și la gît, Proteau a fost spitalizat la Val-de-Grâce. Acum e bine mersi și-și continuă activitatea lui de Alimănescu al francezilor!

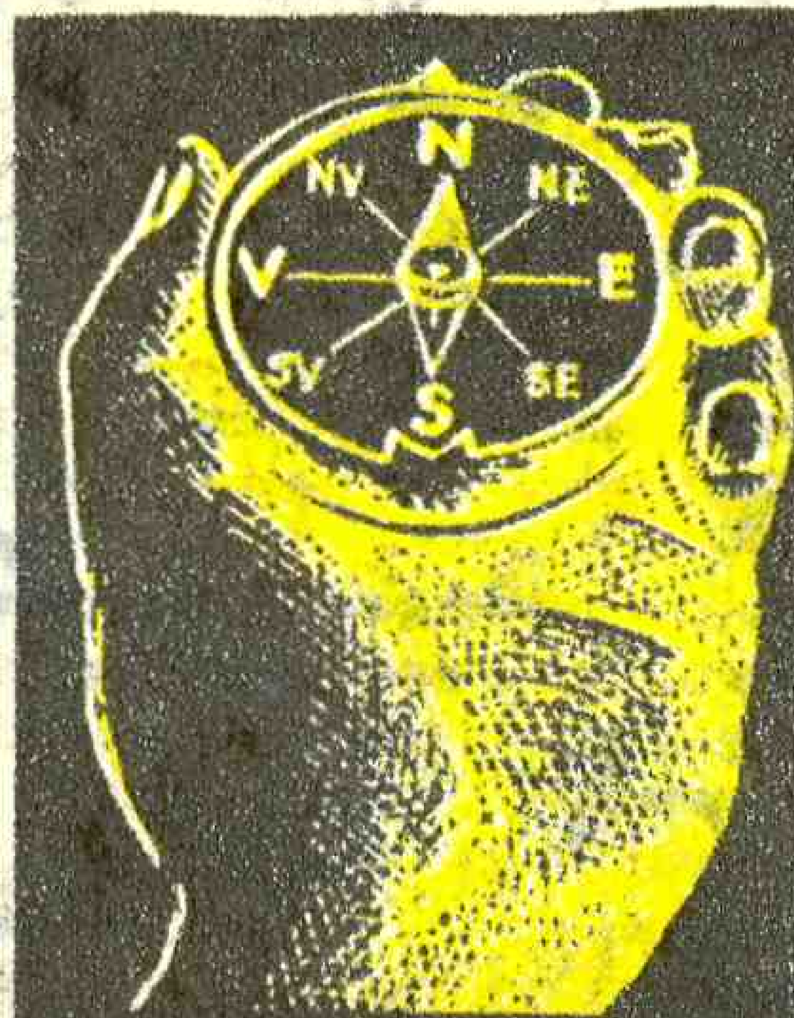
Slănic Moldova

1	2	3	4	5	6	7	8	■	10	11
2							■			
3		■			■			■		
4				■						
5						■				
6								■		
7				■						■
■		■			■				■	
9			■			■				
10							■			
11					■					
12				■				■		

ORIZONTAL: 1) Serdarul Mihalache care, la 20 iulie 1801, în timpul unei vînători, a descoperit primul izvor de apă minerală, iar între anii 1804 și 1807 izvoarele nr. 3, 4 și 5 în zona, nelocuită atunci de nici un suflet omenesc, a Slănicului Moldovei de azi — Drum Național (abr.) **2)** Scriitor român (1777—1849) care a făcut din frumusețile naturale ale Slănicului cadru pentru poezia „Slănicul după 26 de ani" scrisă în anul 1848 (Costache) — Producătoare de struguri. **3)** Udrea Ion — La intrarea în salină — Tudor Cristea — La umbră! **4)** Puternici — Componente de seamă ale apelor minerale din Slănic Moldova cu rol terapeutic important. **5)** Atîrnat — În văzduh! **6)** Domnitor care a ocupat în două rînduri scaunul Moldovei, în al cărui hrisov din 1 ianuarie 7265 (1757) este amintită întreaga vale a Slănicului, împreună cu salina Ocna aflate în proprietatea sa — Ochi de lanț. **7)** Zeița zorilor în credința Indiei antice — Nume, urmat de cifra 2, sub care este cunoscut unul din izvoarele recent descoperite în urma forajelor efectuate de Institutul de balneologie și fizioterapie și utilizat în tratamentul bolilor hepatice. **8)** Icar! — Iată! (mold.) **9)** Vestit automobil de teren românesc — Antene! — Două localități în S.U.A. **10)** Specie de conifere grupată în parc, cu ace lungi de culoare verde-deschis, care cad toamna, ocrotită de lege — Specie de salcie care crește prin pădurile de la munte. **11)** Vîrstă — Izbucnind din piciorul muntelui la locul numit „300 de scări", are o mineralizare foarte redusă, fiind folosit în cura de diureză. **12)** În anul 1846 Adunarea Moldovei trece prin donație, conform dorinței fostului proprietar, localul băilor împreună cu pădurile din jur, izvoarele minerale și toate „acareturile" Eforiei Spitalelor Civile din acest oraș — Afecțiuni oto-rinolaringologice tratate la inhalator prin aerosoli, inhalații și pulverizații — Kovacs Udrea

VERTICAL: 1) Rezervație unde se păstrează una din mîndriile Carpaților, care a dat probabil numele și muntelui Cerbu (886 m) aflat la miazăzi de stațiune — Panglicile minunatului parc al stațiunii, loc de plimbare, de odihnă și de joacă. **2)** Localitate balneo-climaterică situată pe Valea Oituzului la care se poate ajunge printr-o excursie de 2—3 ore cu pornire din Slănic Moldova (2 cuv.). **3)** La inhalator! — Denumirea uneia din vilele stațiunii — Slănic Moldova, stațiune balneară complexă de renume mondial, supranumit pe bună dreptate „Perla Moldovei". **4)** Tip de aerosoli în care este bogat aerul pur încărcat cu ioni negativi de oxigen și puternic ozonat al Slănicului — A se ivi pe neașteptate. **5)** Diminutiv feminin — În aval! — Ca apa de izvor. **6)** Dimitriu Horia — Toiag — Începe urcușul pe Nemira. **7)** Mioara! — În plină vară — Sportul ochitorilor. **8)** Marele povestitor din Humulești care a poposit cîteva veri la Slănic pentru a face „feredeie" (băi) și a bea ape minerale — Zei! **9)** Ușițe — Caz al declinării. **10)** Acțiune pentru care este indicat izvorul de la „300 de scări" descoperit în anul 1832 — Celebru navigator englez (1728—1779). **11)** Munte (1626 m) situat în apropiere de Slănic pentru vizitarea căruia se organizează drumeții — Culme muntoasă situată la sud de stațiune (626 m altitudine) paralelă cu pîrîul care poartă același nume, împădurită cu fag, frasin și brad la care se poate ajunge urcînd o potecă consolidată cu lespezi de piatră care formează o uriașă scară cu 300 de trepte.

Dicționar: USAS, IGA, ATCO, STIS.

Găselnițe

- „Ca să fiu drept,..." zise cocoșatul, dar nu l-a crezut nimeni.
- „În nostrae patriae multe silvae sunt..." ce chestie abundentă!
- Napoleon a zis: „În ranița fiecărui soldat se află bastonul de... invalid!"
- Buletinul meteo: „După ploaie vine soare / lapoviță și ninsoare".
- „Slăbiciuni omenești!" a zis canibalul, refuzînd o pulpă de conchistador într-adevăr prea grasă...
- „A greși este omenesc", dar poate fi uneori inuman!
- Pînă la urmă toate lucrurile se rezolvă la fel: în bine sau în rău.
- „Cum e turcul, și pistolul". Bine, dar pistolul cum e?!!
- Lasă pe poimîine ce puteai să faci alaltăieri, dar nu lăsa pe mine ce poți face azi!
- „Să nu rîvnești la bunul altuia!" a fost învățat. Și de-atunci nu-i rîvnește decît răul...
- Era cu capul în nori, dar nu asta era singurul motiv pentru care dădea în gropi...
- I s-a spus: „Deschide bine ochii!"...; atunci și-a procurat o pereche de ochelari cu 9 dioptrii...
- „Ce, nu ești tu nevasta mea?! N-am făcut cu tine cinci copii și două fete??"...

Șerban Drăgușanu

LA CABANĂ

1 B	2 R	3 A	4 N	■	6 I	7 Z	8 V	9 O	10 R
2 R	I	S	N	O	V	■		Z	
3 A	N	A	■	M	A	L	N	A	S
4 S	C	■	L	U	M	A	■	N	U
5 O	A	S	A	■	D	I	B	A	■
6 V	■	I	L	G		N		■	T
■	I	M	A	U	■	I	Z	B	E
8 B	E	A	■	L	A	C	V	R	I
9 A	Z	I	L	■	M	I		A	■
10 L	E	A	O	T	A	■	A	Z	A
11 E	R	■	N	O	R	D	■	I	R
12 M	■	T	E	R	A	S	A	■	S
13 A	R	P	A	C	■	C	O	T	A

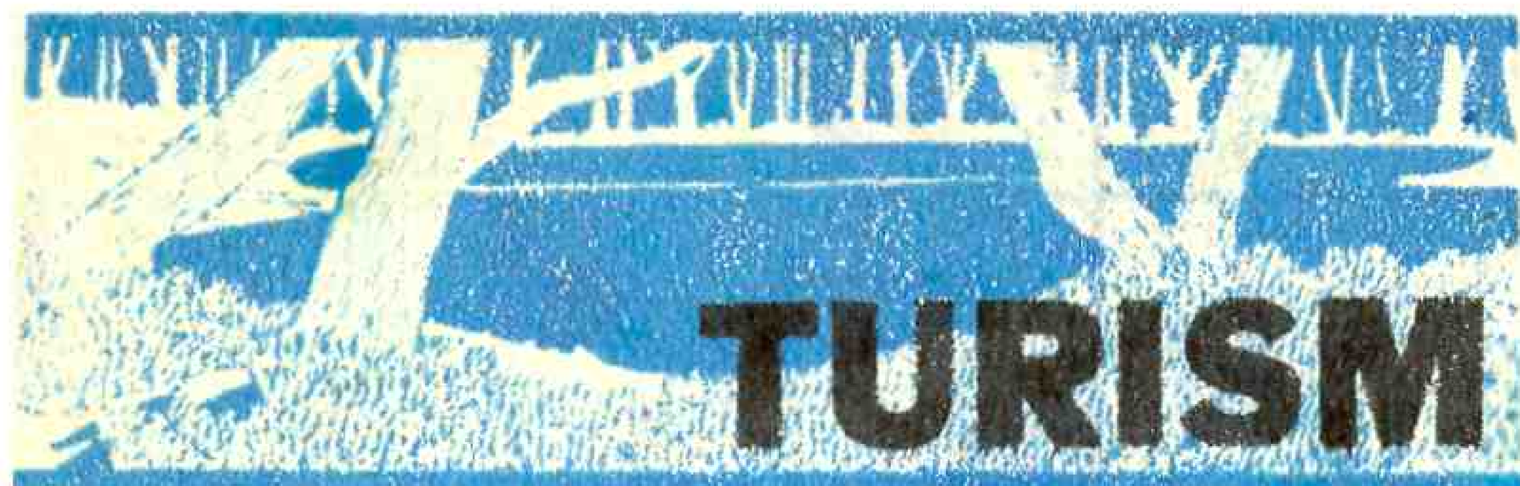
ORIZONTAL: 1) ....-Poartă" și „....-Castel", două cabane întîlnite de turiștii care coboară din Bucegi sau urcă spre vîrful Omu — „...Muntelui", cabană în munții Ceahlău (797 m) la 12 km de Bicaz (neart.). 2) Gară de acces spre cabanele Trei Brazi, Omu, Pîrîul Rece, Poiana, Giuvala 3) Nume masculin. 3) „Lacul Sfînta...", cabană în munții Harghita pe lacul cu același nume la circa 25 km de Băile Tușnad — Stațiune balneoclimaterică în județul Covasna, în apropiere de Băile Tușnad. 4) Sec! — Satelitul Pămîntului — Negație. 5) Cabană în munții Șuriann (1207 m), pe șoseaua alpină Sebeș-Novaci — Vechi instrument de tortură. 6) Cabană turistică în dreptul milei 32 pe malul stîng al brațului Sulina. 7) Vîrf în munții Rodnei (2280 m) în apropierea de lacul Lala — Căsuță (de lemn) specifică unor sate rusești (pl.). 8) A înghiți un lichid — În apele lor se oglindesc cabanele Bîlea, Capra, Urlea etc. 9) Casă de odihnă... viageră — Nume masculin rusesc. 10) Cabană în masivul cu același nume la 1370 m în zona Fieni-Pietroșița — Sinonim cu enzimă. 11) În cerc! — „Eforie-...", perlă din salba litoralului — Alifie (Mold. 12) Loc de odihnă sau de agrement... acasă (rimează!). 13) Cabană folosită ca loc de odihnă și bază de plecare în ascensiunile spre lacul Podragul și spre creasta principală a munților Făgăraș — „...-1500", cabană în... sus de Sinaia.

VERTICAL: 1) Gară de acces spre cabanele Capara Neagră, Postăvarul, Giuvala, Tîmpa, Poiana, Cristianul Mare etc. — Cabană cu restaurant în Retezat, către care drumul este accesibil de la Gura Pui, urmărind triunghiul albastru (circa 5 ore de mers). 2) Cabană situată la 1600 m pe versantul sudic al muntelui Păpușa, pe șoseaua Novaci-Sebeș în apropiere de Tg. Jiu — Cabană în munții cu același nume, în partea de SV a masivului Făgăraș, cu plecarea din Cîmpulung (2463 m). 3) Echipă din Tg. Mureș — Perla Carpaților, punct de plecare spre cabanele Vîrful cu Dor, Babele, Peștera, Piatra Arsă, Omu, Furnica, Padina, Scropoasa, Piscul Cîinelui, Poiana Stînii, Hotel Alpin etc. — Titi Preda. 4) Bine! — Lac de origine glaciară în munții Rodnei la 1815 m — Cabană în munții Șuriana la 950 m. 5) Cabană în apropierea vîrfului cu același nume din Bucegi, aflată la cea mai ridicată altitudine din țară (2507 m) — Hamul dinapoi al calului — „Cîntecul"... pisicii. 6) Comună în Timiș în apropierea căreia se află ruinele unei cetăți medievale — Stațiune balneoclimaterică în Ialomița, pe malul lacului cu același nume, la 7 km de Slobozia. 7) Trecătoare în Carpații Meridionali, pe Valea Jiului, străbătută de șoseaua și calea ferată Bumbești-Livezeni — Doctor în științe, în Anglia. 8) „Valea..." din Bistrița-Năsăud unde se află cabana Casa Scriitorilor (neart.) — Stațiune de interes local cu izvoare minerale asemănătoare cu cele de la Călimănești — Alfa și omega. 9) Apa cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul, evocată cu nostalgie de marele scriitor Ion Creangă — Trei...", renumită cabană și hotel în munții Bîrsei, aflată la 1128 m, cu căi de acces din Predeal, Timișul de Sus și Rîșnov. 10) Cabană la poalele versantului vestic al muntelui Parîngul Mic — „Cascada...", unde se ajunge din Borșa și tot din Borșa la cabana Puzdrele (neart.) — „Piatra...", cabană în Bucegi la 1950 m, accesibilă din Bușteni și Sinaia.

Dicționar: DIBA, IZBE, AZA, GUL, DSC.

După ureche

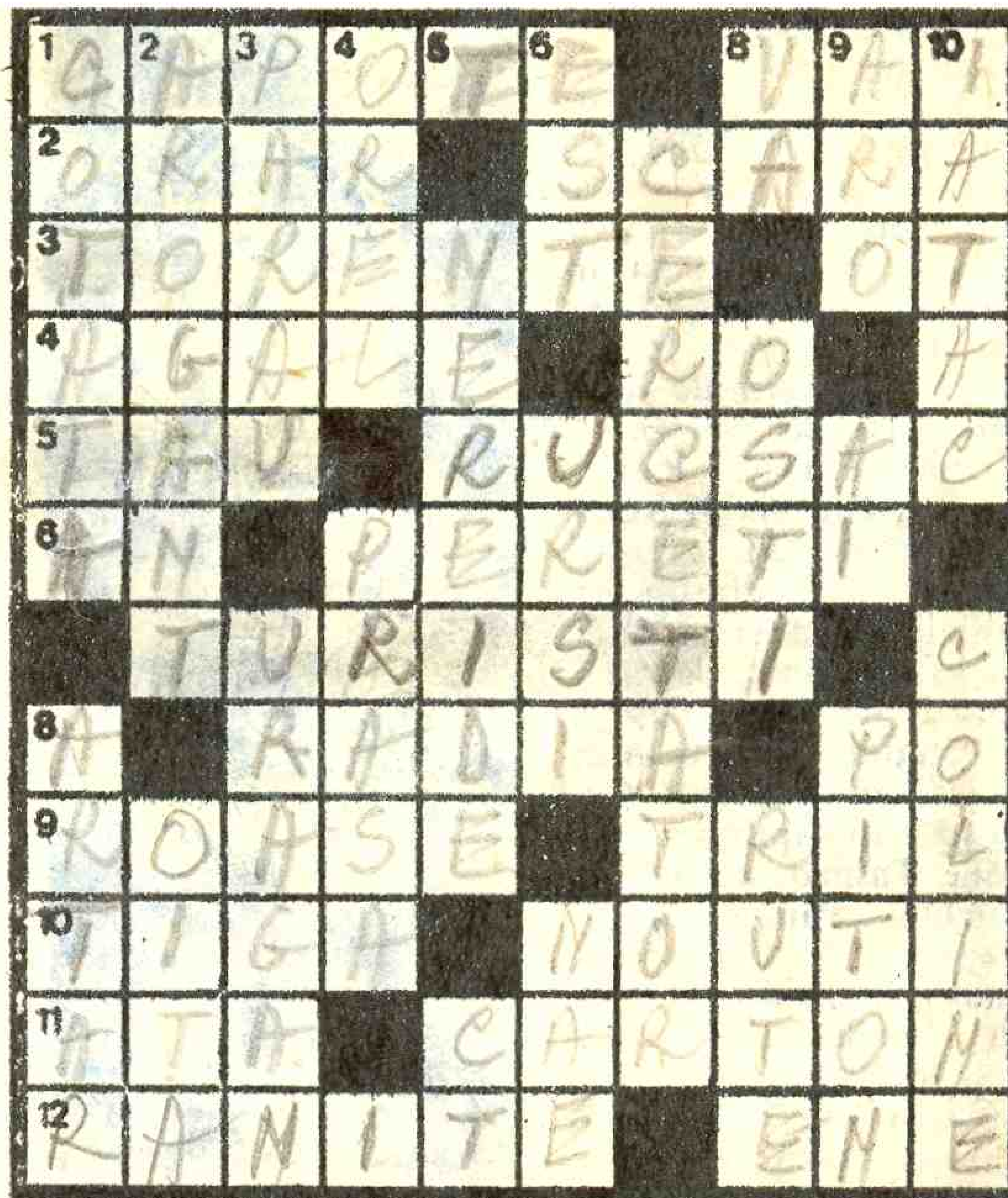
O tempora, o MORSE!
Dura lex, PERPLEX.
Non multa, sed MOLCOM!
Panem et CIREȘE.
MENTOSAN in corpore sano.
Errare humanum VEST.
RODEO castigat mores!
Homo homini-JUPUS.
ȘIC sunt leones!
Vox populi, VAX dei!
Memento SORRY.
ACELEA jacta est!
Ad augusta per LANGUSTA.
PALMA meter.
AURICA Mediocritas.
Aut Caesar, FAULT nihil!
Rara avis in ȚĂRUȘ.
Ars longa, FIȚA brevis.
Cedant arma TOIAG.
Timeo danaos et dona aferente.
Ex nihilo, DUNHILL!
REPETENȚIO mater studiorum est.

Orizontal: **1)** Umbrelă pentru turism (pl.) — Loc de plecare spre înălțimi (pl.) **2)** Indicator de drum — Facilitează lupta cu înălțimile. **3)** Sar din stîncă-n stîncă — Cota... medie! **4)** Pas de voie — Citro! **5)** Oglinda munților — Oficină turistică. **6)** În serpentină! — Anvelopă pentru camere. **7)** Porniți la drum de plăcere. **8)** A scoate din evidență — Începe poteca! **9)** Uzate de drum — Ascensiune deasupra portativului. **10)** La intrarea în Țigănești! — Supernou (pl.). **11)** Parcată pe dreapta! — Foaie groasă. **12)** Merg în excursie pe spinarea noastră — Responsabil la odihnă.

VERTICAL: **1)** Li s-au indicat altitudinea (fem.) — Stă pe lîngă... păltiniș. **2)** Inspiră aer de mare — Pleacă primăvara în grup la munte. **3)** „Turist" grăbit prin cetăți de piatră — Aer tare. **4)** Oraș în U.R.S.S. — Mii cu sapa una cu mapa. **5)** Veneau în ajutorul călătorului pe mări în primejdie (mit.) — Puse în practică! **6)** E... pentru orientare — Masiv în Carpați (pl.) — Nicolae. **7)** Turist... profesionist. **8)** În viitor — Drumuri marcate. **9)** Autoturismul nostru — Coadă la tramvai! — Șarpe... alpinist. **10)** Loc de odihnă în cadru rustic — Muntele mic (pl.).

Dicționar: TIGA, OREL

Mic dicționar explicativ de excursie

Avalanșă — Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare, inclusiv pe tovarășul Răchitan, care n-a ținut cont de spusele celor din vale, că acolo unde vrea el să meargă, e periculos.

Autocar — Cutie pe patru roți, formată sau deformată, înțesată cu turiști, șofer, ghid, microfon, bagaje, voie bună, gălăgie, cîntece de drumeție, sforăituri, firimituri, care se deplasează dintr-un loc într-altul, în funcție de capriciile vremii.

Asigurare — Ehe! Dacă tovarășul Răchitan ar fi avut așa ceva, poate că acum...

Alpinism — Plăcere încordată.

Betete = BTT = Biroul de Turism pentru Tineret.

Bocanci — Ghete la înălțime.

Babele — O cabană în vîrstă.

Călătorie — Excursie elevată.

Cioban — Ghidul oilor.

Cîine ciobănesc — Difuzorul ciobanului.

Cărare — Drum bătut și răsbătut, îngust sau foarte îngust care duce undeva sau altundeva, dacă ai răbdare să mergi pe el pînă la capăt.

Camping — Trei corturi, o căsuță, șapte corturi, două căsuțe, opt corturi, trei căsuțe, zece corturi, o căsuță, un cort, o căsuță, douăzeci de corturi, nici o căsuță, un cort, aproape două, încă o căsuță, 332 de corturi, o căsuță fără acoperiș, corturi, 67 de mașini, un portar, alei, copaci, verdeață, iarbă, flori, sfaturi, reclame, ceva sanitar, indicatoare, stîlpi, cutii poștale, recepție și undeva, în dreapta, ferit de ochii lumii, un cort.

Drumeție — Excursie populară.

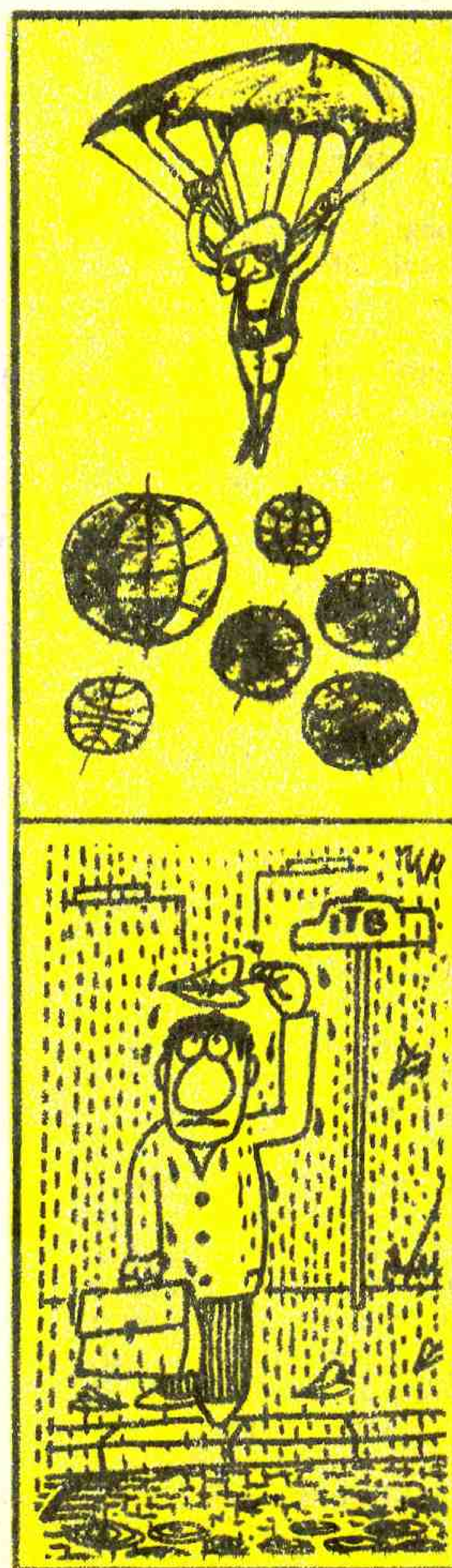
Cort — Căscioară ușoară pentru vacanța de vară.

Excursie — Plecat-am 24 din oraș și cu ghidul vreo 34...

Geamantan — Un dulap la purtător... călător.

Hanorac — Ceva impregnat prin care, în afară de picăturile de ploaie, nu pătrunde nimic altceva.

Han — Cabană cu pretenții.

Muntele de sare de la Slănic Prahova

PRIN STAȚIUNI

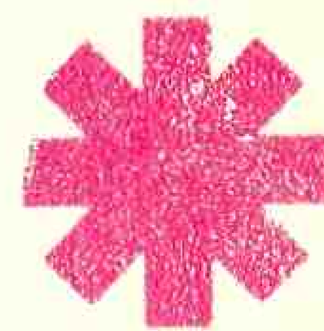
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
M	A	R	A	M	U	R	E	S	E	N	E
2 A	P	E	M	I	N	■	F	E	L	I	X
3 M	U	M	A	■	A	T	O	M	I	S	T
4 A	S	Y	R	I	■	V	R	E	M	I	■
5 I	E	■	A	E	R	■	I	N	■	P	B
6 A	N	A	■	N	E	D	E	I	A	■	U
■	I	U	B	■	C	O	■	C	R	I	S
8 D	■	D	I	V	E	R	S	■	O	L	T
9 E	F	■	X	X	■	M	A	S	■	I	E
10 V	A	R	A	■	B	A	R	A	G	A	N
11 A	K	A	D	A	N	■	E	T	I	C	I

ORIZONTAL: **1)** Plaiurile din NV țării unde întîlnim stațiunile Borșa și Izvoarele **2)** Întreprinderea care valorifică apele izvoarelor noastre minerale — Stațiune balneoclimaterică din Bihor, situată într-o regiune de dealuri și coline. **3)** Mama lui... Ștefan — Specialist în fizica atomică. **4)** Asirieni — Timpuri. **5)** Cămașă țărănească — Factor natural de cură — Plantă textilă — Plumb. **6)** Lac de crater în masivul Puciosul, obiectiv turistic situat în apropiere de cunoscuta stațiune balneoclimaterică internațională permanentă Tușnad — Lac în lunca Dunării, la vest de gura de vărsare a Jiului. **7)** Iubire (Olt.) — Cobalt — Rîul (Negru) pe al cărui mal drept se află stațiunea balneoclimaterică permanentă Tinca. **8)** Diferit — Afluent al Dunării pe valea căruia întîlnim printre altele, stațiunea balneoclimaterică Călimănești—Căciulata. **9)** Elena Florea — Douăzeci — Organ al respirației — Uniune! **10)** Anotimpul în care la Poiana Brașov, radiațiile sînt mai intense și mai bogate în raze ultraviolete iar aerul foarte puternic ozonat — Cea mai importantă regiune cerealieră a țării unde la NV întîlnim stațiunea balneoclimaterică permanenta Lacul Sărat. **11)** Locuitor din... Lipova, stațiunea balneoclimaterică situată la 2 km de orașul cu același nume — Morali.

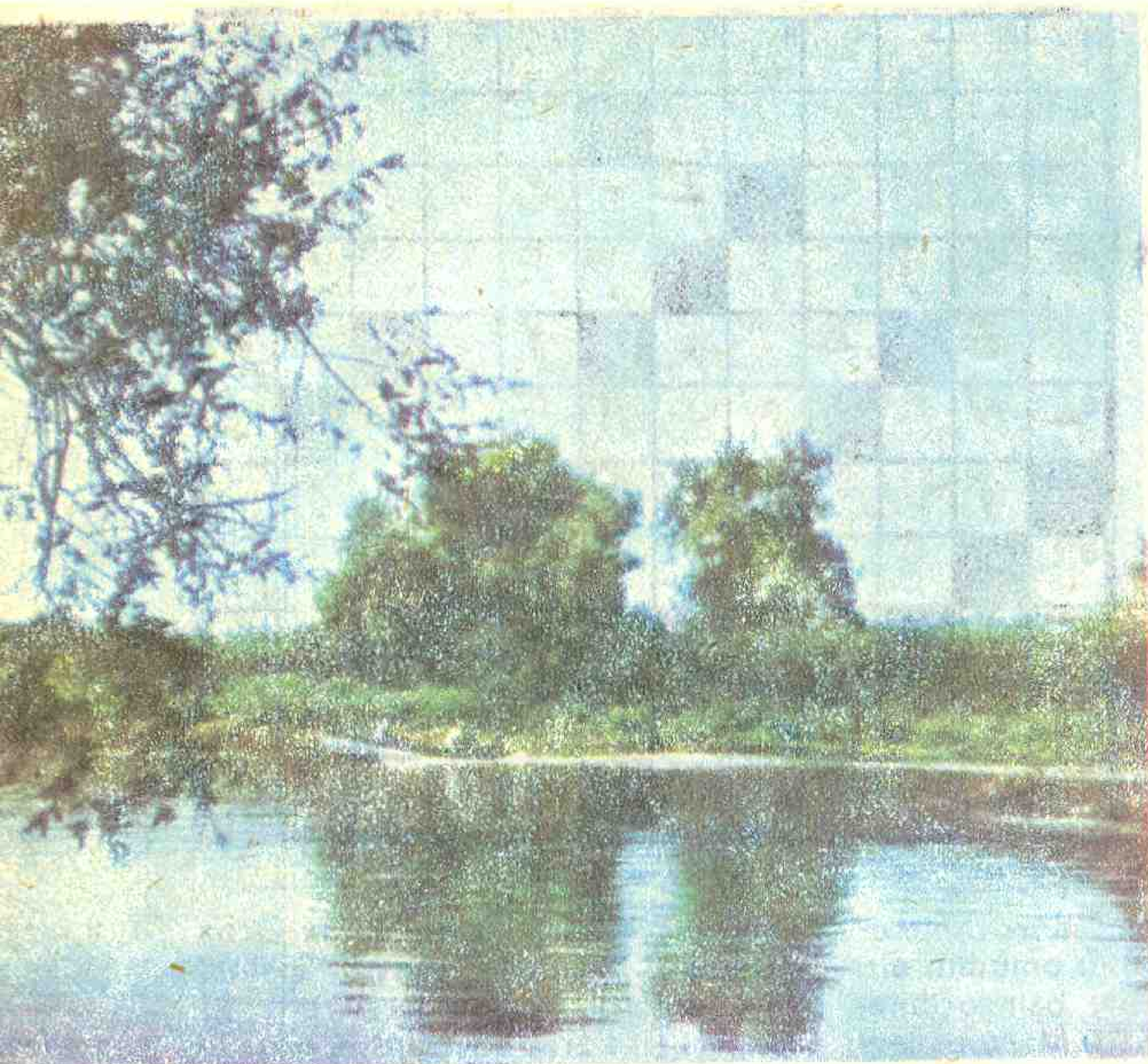
VERTICAL: 1) Renumită stațiune balneoclimaterică sezonieră de pe litoral — Oraș la 58 km de stațiunea balneoclimaterică Vața-băi din județul Hunedoara. **2)** Complex muntos bine încadrat de depresiuni mari, unde întîlnim stațiunea balneoclimaterică permanentă Moneasa din județul Arad — Pe malul Mării la Constanța. **3)** Joc cu pietre — Personificarea norocului la vikingi — Cură! **4)** Stațiune balneoclimaterică în județul lacului omonim din Ialomița — Stațiune balneoclimaterică în județul Satu Mare cu ape minerale carbogazoase. **5)** Notă muzicală — Înaintea erei noastre — Victor Xantopol. **6)** Prima la numărătoare — Pîrîul..., cunoscută cabană în apropiere de Predeal, renumită stațiune climaterică montană deschisă tot timpul anului — Bibi Novac. **7)** Televiziune — Rîu la a cărui confluență cu Bistrița se află Stațiunea balneoclimaterică Vatra Dornei din județul Suceava. **8)** Stațiune balneoclimaterică permanentă din salba litoralului nostru — O conțin în mare cantitate apele de la Ocna Sibiului, Slănic Prahova, Sovata, Techirghiol, Lacul Sărat etc. **9)** Munți în Caraș Severin, la poalele cărora întîlnim stațiunea climaterică permanentă Crivaia — Așezare rurală. **10)** Mile la întoarcere — Automobilul nostru — Gică Ionescu. **11)** Factor natural de cură în stațiunile de pe litoral — Os al bazinului. **12)** Abreviațiune în epigrafia romană pentru „exceptor tribuni" — Stațiune climaterică la poalele munților Caraiman, Jepii Mari și Jepii Mici cu aer pur, ozonat și ape minerale hipotone.

Dicționar: AUU, ELIM, EXT.

Iată în imaginea alăturată o transpunere grafică a cunoscutului obelisc de la Costinești în viziunea artistului plastic Radu Leu. Această imagine face parte din Calendarul BTT 1983, care va apare în curînd.

1	2 R	3 L	4 S	5 A	6	■	8 M	9 I	10 L	11 A
2	O	E	C	A	■	B	A	R	T	■
3 A	S	A	■	A	D	U	L	T	■	
4	U	H	I	■	A	N	T	I	P	A
5	■	O	M	E	N	I	■	S	U	T
■	A	V	E	N	■	C	F	■	I	I
7 D	R	A	N	O	V	■	O	S	I	C
8 U	S	■	S	T	I	R	C	I	■	
9 N	■	V	A	■	L	I	A	M	A	■
10 A	P	E	■	R	A	V	■	O	T	R
11 V	I	N	A	T	■	S	I	N	O	E
12 A	M	I	T	■	P	O	P	I	N	A
13 T	A	T	R		I	R	■	M	I	L

Delta Dunării

ORIZONTAL: 1) Important nod turistic de pe braţul Sulina (mila 13) cu o renumită cherhana, punct de încrucişare a mai multor drumuri principale din Deltă — „...23", sat pescăresc din Deltă, cadru pitoresc folosit în filmul „Ciulinii Bărăganului", după romanul lui Panait Istrati. 2) ...-Buhaiova-Hrecişca, rezervaţie de 15 400 ha situată în nordul Deltei, între braţul Chilia Veche, pădurea Letea şi ghiolul Merheiul Mare — Autorul romanului „Europolis", inspirat din viaţa de altădată a portului Sulina. 3) Întocmai — Om mare. 4) Acţiune cu... complotişti — Biolog român, mare cercetător al Deltei, autorul cărţilor „Fauna ihtiologică a României", „Pescăria şi pescuitul în România", „Marea Neagră" etc. 5) A ospăta — Normă într-o mină. 6) Puţ format în roci solubile (geol.) — Cale ferată (abr.) — Cămăşi rustice. 7) Unul dintre cele trei mari ostroave ale Deltei situat între braţul Sf. Gheorghe, lacul Razelm şi Marea Neagră (celelalte fiind Letea şi Sf. Gheorghe), unde se află importantul canal şi punct pescăresc Dunavăţ — Ciolan... mic. 8) Alături de pelicani, cormorani, lopătari, cocori, flamingi, lebede, califari, egrete, sturzi, ibişi şi multe altele, brăzdează cerul şi apele acestui paradis creat de Dunărea... albastră. 9) Vali Axente — „Periploca graeca", una din numeroasele plante agăţătoare care cresc în pădurea cu subarboret bogat din grindul Letea, care îi dau aspectul de vegetaţie tropicală. 10) Împărăţia..., a vegetaţiei şi a păsărilor, vestitul „monument al muncii omului liber şi al naturii", cum s-a exprimat Sadoveanu despre Delta Dunării (neart.) — Autorul poeziilor „Mori de vînt la Letea" şi „Farul de la Sulina" — Companie indiană de căi ferate (siglă). 11) Reprezentat prin lupi, vidre, nurci, bizami, cîini enoţi, raţe, gîşte, gîrliţe, sitari etc, Delta ocupă un loc de frunte în ceea ce priveşte bogăţia şi diversitatea lui — Lac din complexul lacustru Razelm cu o foarte mare concentraţie de sare, datorită depărtării sale de gura canalelor Dunavăţ şi Dranov (care aduc apă dulce), pe malul căruia se găsesc ruinele cetăţii Histria. 12) „...negru" (alnus glutinosa), raritate ocrotită în rezervaţia naturală de la Erenciuc (pe braţul Sf. Gheorghe la sud de Caraorman) — Insulă în lacul Razelm situată în nordul acestuia. 13) Alături de Sulina, Sf. Gheorghe, Jurilovca, Mila 23, Dranov, Perişor este unul din centrele piscicole importante din Deltă — „Debitul solid" al Dunării cu rol hotărîtor în schimbarea fizionomiei Deltei.

VERTICAL: 1) Peşti din uriaşul acvariu al Deltei care alături de plătici, somoni, babuşte, roşioare, avaţi, ştiuci, bibani, şalăi, nisetri, păstrugi, moruni, scrumbii etc, constituie obiectul unui pescuit intens, asigurînd o bogată producţie harnicilor pescari de la cherhanale — Canal care traversează ostrovul Dranov, alimentînd lacul Razelm cu apă dulce din braţul Sf. Gheroghe. 2) Lac între braţele Sulina şi Sf. Gheroghe cu o interesantă colonie de pelicani, punct turistic al agenţiei BTT Tulcea — Carbonizat — Arată limita. 3) Împreună cu Gorgova, Fortuna, Matiţa, Merheiul şi Roşu, este unul dintre cele mai întinse lacuri din Deltă — Beneficiul substanţial realizat din exploatarea stufului, bogăţie unică în Europa, Delta constituind, prin resursele sale naturale, o unitate economică deosebită. 4) Sile Chivu — Mare... — Frînghie de care sînt suspendate cîrligele carmacelor. 5) Istria! — Animal de vînat cu blană preţioasă asemănător cu un cîine, făcînd parte din fauna Deltei — Carte! 6) Autorul poeziilor „Delta" şi „La gura Dunării" — Casă de odihnă — 3,14. 7) Cu nepoţi — Apă curgătoare (dim.). 8) Folosit la fabricarea berii — Mamifer acvatic polar întîlnit şi în apele litorale ale Mării Negre, avînd abdomenul alb şi purtînd denumnirea de „...de Caliacra" — Ion Popescu. 9) Afluent pe stînga fluviului Obi — Identic. 10) Lac între grindul Caraorman şi lacul Roşu — Care suferă de atonie (pl.). 11) Lac între grindurile Chilia şi Letea, unul dintre cele mai mari din Deltă — Veritabil.

Dicţionar: AVEN, OTR.

Peisaj de iarnă

1 L	2 A	3 P	4 O	5 V	6 I	7 T	8 A	■	10 P	11 E	12 N	13 E
2 A	V	A	R	■	E	R	I	E	■	G	E	R
3 V	A	R	■	C	R	E	S	T	E	■	T	A
4 I	L	A	R	■	H	I	■	I	S	T	E	T
5 N	A	S	U	R	I	■	A	C	E	■	D	I
6 A	N	C	I	E	■	N	E	A	N	T	■	T
■	S	H	■	A	L	E	S	■	I	U	T	E
8 L	E	I	T	■	O	C	■	I	N	I	E	■
9 I	■	V	O	L	B	U	R	A	■	C	U	C
10 V	R	E	M	E	■	L	A	■	A	D	■	E
11 I	A	S	I	■	S	U	C	I	T	■	B	A
12 D	I	C	■	P	A	T	I	N	A	T	O	R
13 A	D	U	S	A	■	A	T	A	C	A	T	A

ORIZONTAL: 1) Compromis între ploaie și zăpadă — Fulgi mai mari. 2) Strînge bani albi... — Lac în S.U.A. — Îngheață apele. 3) Zăpadă pe perete (fig.) — Vîrfuri înzăpezite — Omețică pe dreapta! 4) Bun de rîs — În sanie! — Dezghețat. 5) Îngheață iarna (pl.) — De gheață — Îndemn la sanie. 6) Tremură... la clarinet — Abis. 7) Sinus hiperbolic (mat.) — Bob triat — Dezghețat (fig.). 8) Picătură (fig.) — Ocupă în față — Sloi de gheață. 9) Vîrtej de zăpadă — Își spune singur numele. 10) Iarna, spre exemplu! — Către — Una și una! 11) Dulce tîrg moldovean... — Întors — Negație. 12) Siglă pentru „Dreptul internațional contemporan" — Lasă urme pe gheață. 13) Transportată — Asaltată.

VERTICAL: 1) Avalanșă — Albă ca zăpada (fig.). 2) Puhoaie de zăpadă — Incursiune pe munte. 3) A scris poezia „Zăpezi". 4) Ore! — La oricare cărăruie! — Vine de la Tomiță. 5) Vreme cu viscol — Cale — Salutare în zăpadă. 6) Vin cu zăpadă — Îngheață la ureche — Pe cal. 7) „...Brazi", la Sinaia — Poezia „Noapte de iarnă" îi aparține. 8) La stînga (reg.) — Vine seara... de la coadă! — Înghețat. 9) Morală — Începe iarna! — O fată din Sinaia. 10) Autorul poeziei „Ah, voi sănii, sănii" — Cea mai bună apărare (la hochei)! 11) A lega la mijloc! — Te dezgheață pentru moment — Dîre de săniuță) 12) Luciu (fig.) — Bun pentru linii — În fața saniei. 3) Blocuri de gheață — Albă ca zăpada (fig.).

Nic. Amariei

O ȘTII P-AIA CU TRENUL

— Spuneți-mi vă rog, Rapidul de Rădăuți vine la timp?
— Cu siguranță. Cățelușul mecanicului de locomotivă este deja la capătul peronului.

*

— Stai bine, dragostea mea?
— Formidabil, dragule.
— Nu e strîmt locul, porumbelul meu?
— De loc, dragule.
— Nu e curent de la geam, turturica mea?
— Nu, dragule.
— Atunci, canarul meu scump și dulce, nu vrei să schimbi locul cu mine?

*

— La ce mai folosește mersul trenurilor, cînd trenul nu vine la timp?
— Atunci, la ce-ar mai servi sălile de așteptare?

*

— Se poate fuma în acest compartiment?
— Nu.
— Și mucurile de țigări de pe jos?
— Provin de la cei care n-au întrebat dacă se poate fuma aici.

*

Într-un compartiment, o femeie corpolentă, excesiv de corpolentă și un bărbat care duhnește a băutură. Mirosul o deranjează pe femeie.
— Știi, ce ți-aș fi făcut dacă erai bărbatul meu?
— Ce?
— Ți-aș fi dat otravă în loc de supă.
— Dar, dumneata știi ce-aș fi făcut dacă erai soția mea?
— Nu?
— Ai fi mîncat-o!

*

Într-un compartiment de clasa I-a. Două prietene discută.
— Știi, am auzit așa, din întîmplare, că ai rupt-o cu George.
— Era normal. Devenise imposibil. Mă critica tot timpul cum mă îmbrac, îmi făcea tot timpul reproșuri, nu se înțelegea deloc cu mama. Și colac peste pupăză am aflat că s-a căsătorit cu alta!

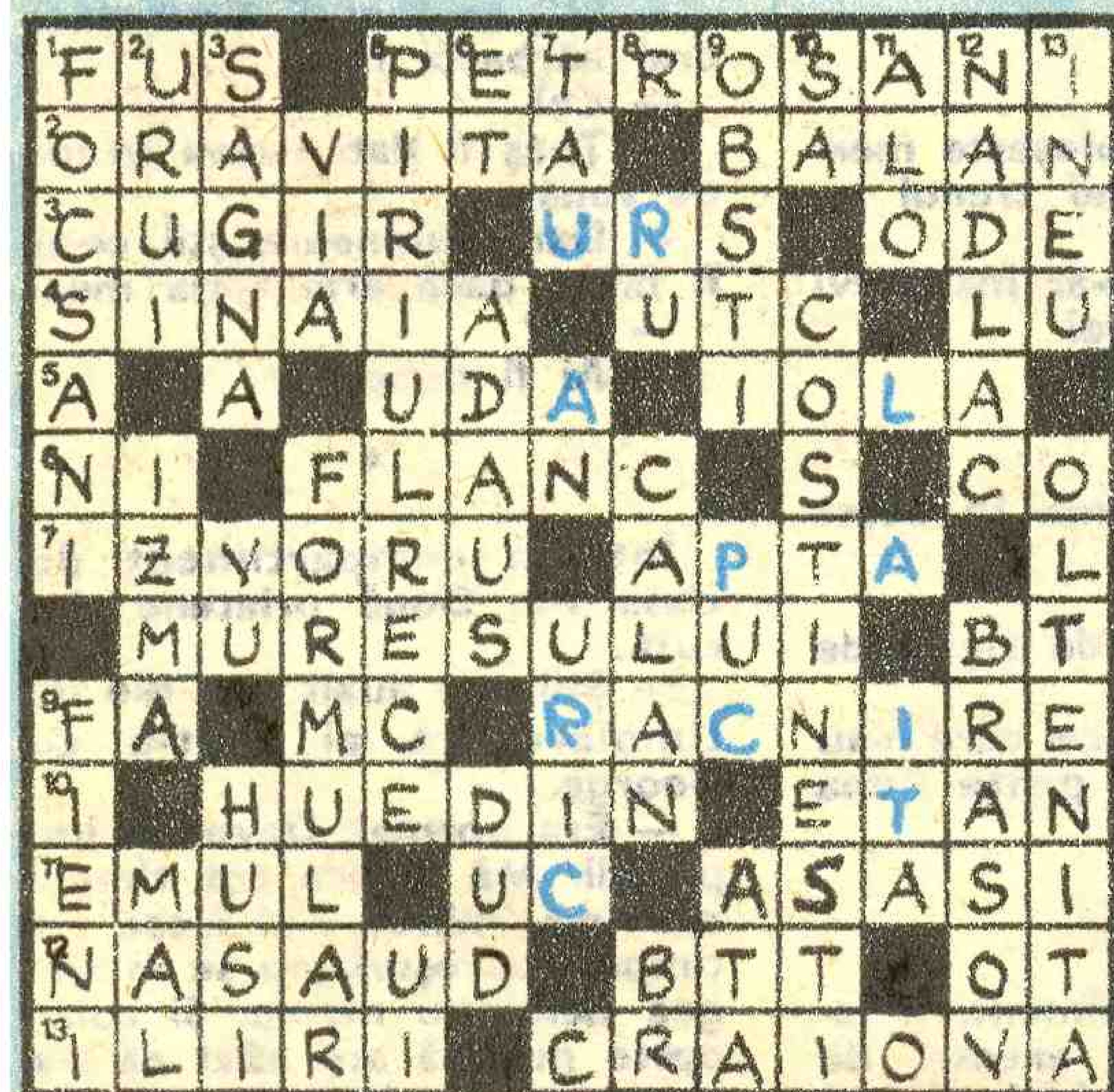
Rezultatele fazei de masă a concursului de careuri

SĂ NE CUNOAŞTEM PATRIA SOCIALISTĂ

În urma trierii problemelor trimise, s-au stabilit următoarele rezultate:

1) Ionel CALCAN, N. CIOCÂLTEU, T. FRASIN, Nic. GHEORGHIU, Nic. HERESCU, George MAGHERU, A. MITU, Ion PĂTRAŞCU-Bucureşti 137 p. 2) Nic. CONSTANTIN-Tulcea 134 p. 3) Gh. NICULESCU-Murgeni (Vaslui), Vasile POPA-Sibiu 132 p. 4) Viorel ABRUDAN-Timişoara, Doru BĂNCULESCU-Bucureşti, Florinel RUSU-Jibou (Sălaj), Carmen STÎNGACIU-Bucureşti 130 p. 5) Dan CĂLINESCU-Bucureşti, Victor Marin UDRIŞTE-Crevedia Mare 128 p. 6) Liviu PINTILIE-Bucureşti, Puiu SCÂRLĂTESCU-Brăila 127 p. 7) Cornel CĂLUGĂR-Iclănzel (Mureş) 126 p. 8) Gabriel MUREŞAN-Sibiu, Mircea POPA-Jidvei (Alba), Costică VIŞINESCU-Piteşti 124 p. 9) Paul COJOACĂ-Tr. Măgurele, George GALEA-Predeal 123 p. 10) Octavian BURUIANĂ-Măcin 122 p. 11) Aurel CRISTESCU-Plopeni (Prahova) 121 p. 12) Petru BLANĂ-Oradea, Ioan SĂRĂNCIUC-Botoşani 120 P. 13)Traian BALACI-Timişoara, Rodica-Eleonora KISSLING-Bîrlad 119 p. 14) Ioan ROMAN-Sibiu, Veron ENE-Brăila 118 p. 15) Dumitru BAKOS-Constanţa, Marin MARIAN-Constanţa, Doina MOLDOVEANU-Predeal 117 p.

16) Angela DEAK-Brăila (116). 17) Costel CEAUŞ-Brăila (115). 18) Doru COTEŢ-Brăila (114), Florin GEORGESCU-Cîmpulung, Argeş (114), Marcel NEGRILĂ-Săftica, Ilfov (114). 19) Ioan DIACONU-Bucureşti (113), Vasile POPA-Breaza, Prahova (113), Adriana TUNARU-Bîrlad (113). 20) Viorel CHIRIC-Ploieşti (112). 21) Sorin COZMA-Bacău (111), Ileana RADU-Bucureşti (111), Dumitru ŞUSA-Vişeul de Sus (111). 22) Adrian SPIŢĂ-Brăila (110). 23) Sorin VASILESCU-Ploieşti (109). 24) Minu BURUIANĂ-Brăila (107), Petru PARDĂU-Hunedoara (107). 25) Laurenţiu LUCA-Braşov (106). 26) Dănuţ CHIŞOZAN-Lugoj (105). 27) Florian LAZĂR-Galaţi (102), Delia OGREAN-Baia Mare (102). 28) Oliviu ROŞCA-Hunedoara (95), Nic. ORĂŞANU-Brăila (95). 29) Emilian Valentin FRÎNCU-Rm. Vîlcea (87). 30) Elena LUPEI-Arad (80).

Toţi aceşti concurenţi s-au calificat în faza de masă a concursului şi urmează să participe, pentru acordarea premiilor în bani, la faza finală. Concursul va consta din realizarea unui careu de 13 X 13 cu folosirea cuvintelor din lista tematică publicată în placheta MONUMENTELE CONSTRUCŢIEI SOCIALISTE, apărută în iulie 1982.

Facem o specificare necesară. Încrucişarea este liberă în cadrul dimensiunilor de 13 X 13, în sensul că nu se impun drept obligatorii nici cuvinte, nici puncte negre. Cei mai buni să învingă! Totodată amintim că regulamentul publicat în plachetă rămîne valabil. Şi încă ceva: cum de obicei participanţii — şi mai ales cîştigătorii — concursurilor de compunere de careuri sînt rebusişti încercaţi şi deci la curent cu normele enigmiste şi competiţionale, participarea lor se va desfăşura sub incidenţa regulamentului rebusist în vigoare la revista de specialitate „Rebus". Se înţelege aşadar că pe viitor vor fi eliminaţi concurenţii care trimit careuri identice sau cu similitudini. În caz de egalitate departajarea se va face în primul rînd pe baza punctajului obţinut în faza de masă.

Termen de expediere (data poştei, prin scrisoare recomandată): 1 februarie 1983. Adresa exactă: Biroul de turism pentru tineret, Sectorul propagandă, strada Oneşti nr. 4 — 6, sectorul 1, Bucureşti, cu specificaţia PENTRU CONCURSUL DE CAREURI.

Rezultatele definitive vor fi publicate în suplimentul nostru VACANŢA '83 ce urmează să apară la începutul lunii mai, 1983.

Urăm tuturor participanţilor succes!

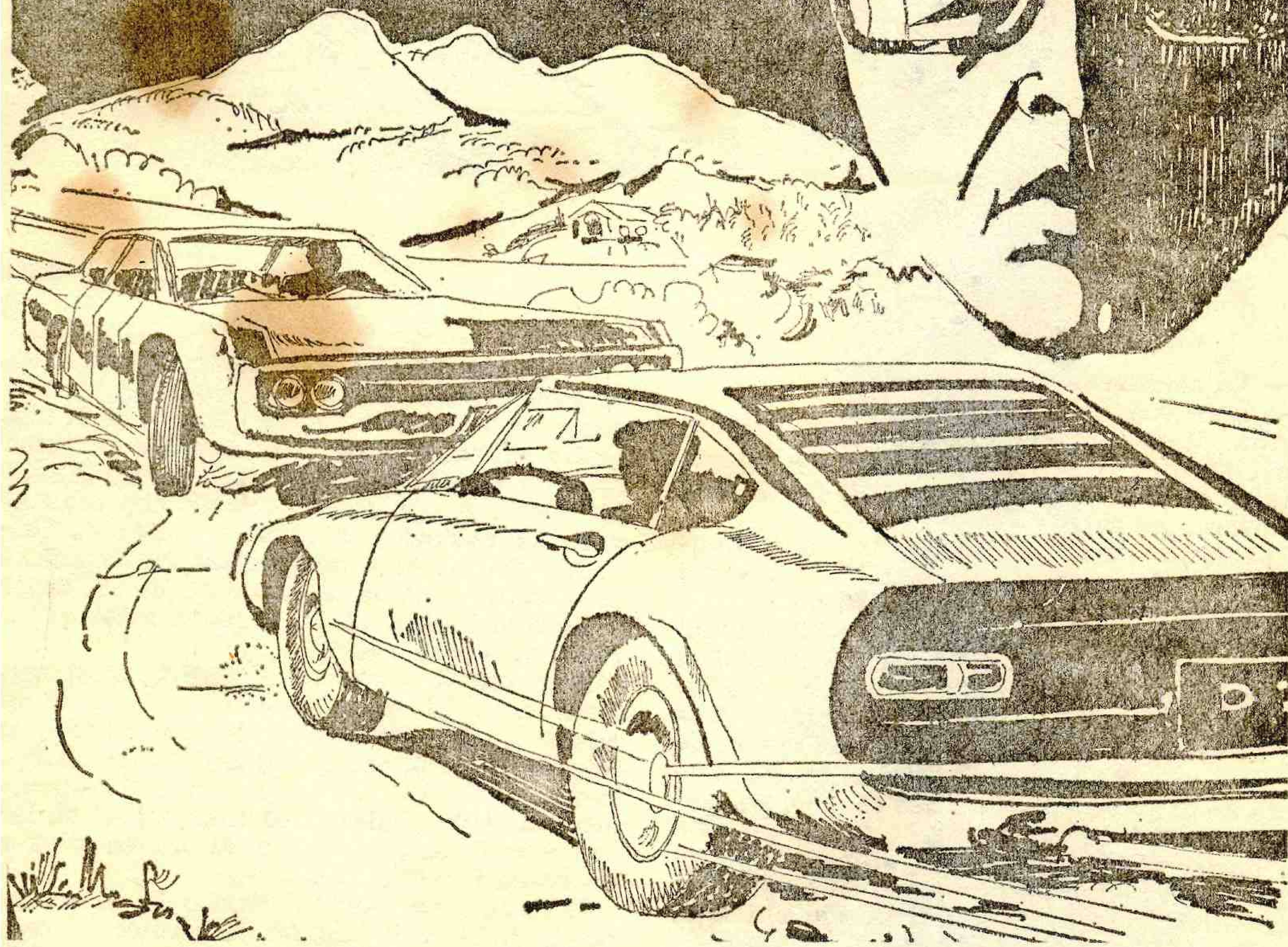
CONCURENŢII ELIMINAŢI PENTRU GREŞELI TEHNICE (menţionăm numai cîte un exemplu)

Alex. BOCANCEA—Iaşi (UAPT), Valentina BRÎNZĂ—Galaţi (LMN), Mariana BUCALET—Giurgiu (NAE), Ana-Maria BUCUŢĂ—Sibiu (APLIC), Vasile CĂLĂUZ—Bacău (ALPI), Dan CĂLINESCU—Bucureşti (familie de cuvinte: IUI-IUIT), Mihaela-Marilena CERNICA—Braşov (EOR), Adrian COSTEA—Vaslui (ADU), Dan DINCĂ—Buzău (27 puncte negre), Mihai DOBRIŢOIU—Bacău (OŞARI), Anton DODE—Modelu, Călăraşi (GCS), Romeo DRĂGULINESCU—Ploieşti (ŢIE), Mariana DUMITRESCU—Bucureşti (colţ semiinchis), George DUŢĂ—Piteşti (LDH), Elena IOAN—Constanţa (IBI), Ioan Samson IORGOVICI (SER-SERIC), Daniel FĂRCĂŞESCU— Reşiţa (ADI), Elisabeta LAZĂR—Petroşani (INACTIVATOARE), Corneliu LUPEI—Arad (OŞARI), Marius MARIN—Comuna Valea Nucarilor, Tulcea (DTM), Oliviu OPROIU—Cîmpina (PLO), Victor PATENTAŞU—Piteşti (27 puncte negre), Bică PISOSCHI—Craiova (UALA), Grigore POPA—Rm. Vîlcea (ESTE), Cornel RACOVIŢĂ—Galaţi (27 puncte negre), Ioana RADU—Bucureşti (ŢIE), Ioan ROMANESCU—Tg. Frumos (ASIA), Alex. ROŞU—Urziceni, Ilfov (ŞUER), Miron SBÎRNEA—Giurgiu (FGL), Liliana ŞUŞNEA—Bucureşti (OUD).

Comisia de omologare

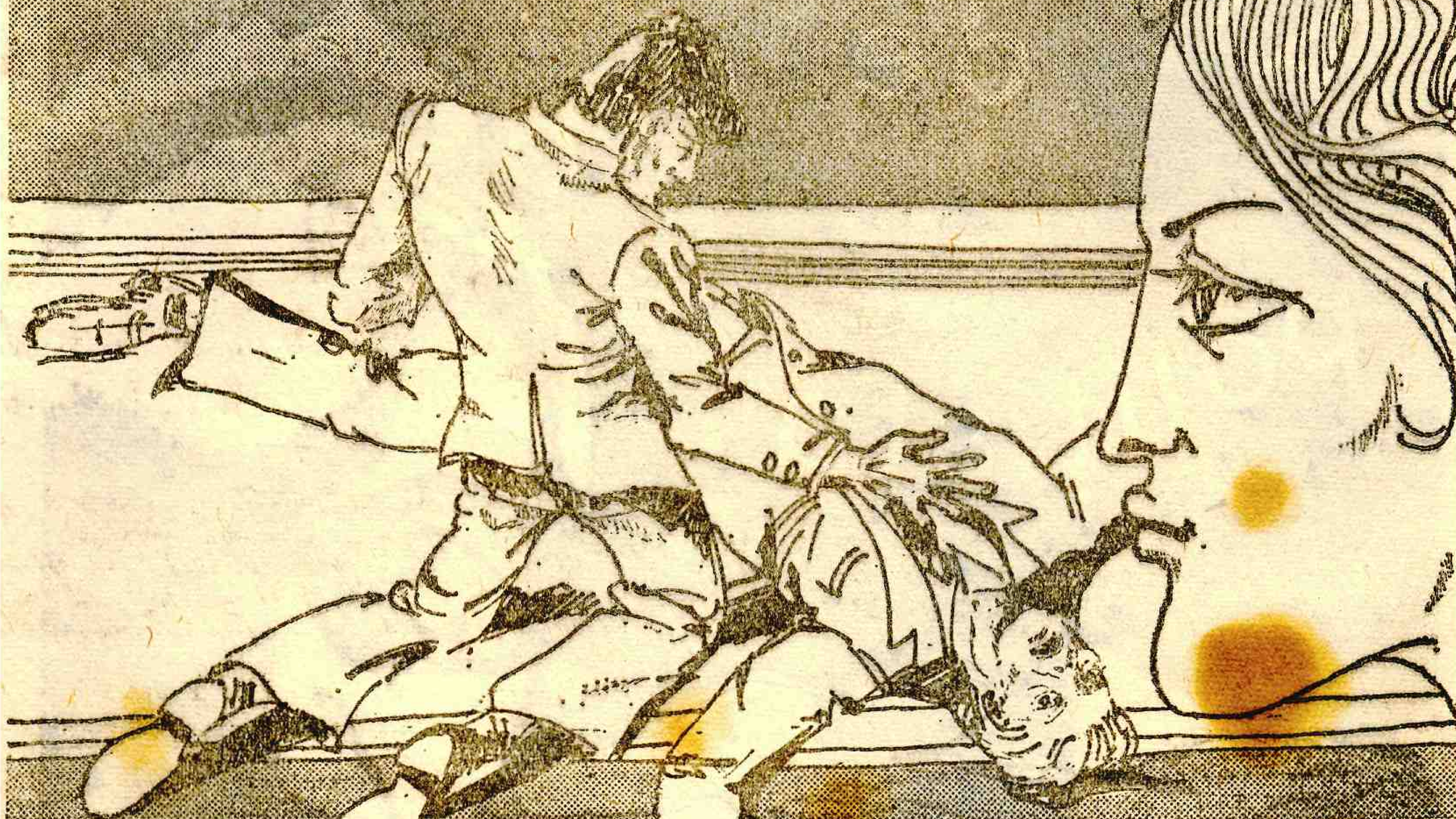
Careul (identic) prezentat de primii 8.

ANTOLOGIE de proză polițistă

● VILA „FILOMELA" de Agatha Christie ● AR FI PĂCAT ! de Agatha Christie ● UN COMPLOT REUȘIT ESTE ATUNCI CÎND... de William Reese ● WEEKEND de Momo Kapor ● AVIZ AMATORILOR DE ROMANE POLIȚISTE de G. B. Gilford ● NICI O MIȘCARE, SAU MÎINE VEȚI AVEA ÎNMORMÎNTAREA ! de Frank Allan ● CINE SAPĂ GROAPA ALTUIA... de Peter Jordan.

Vila „FILOMELA"

de Agatha Christie

— La revedere, iubirea mea !

— La revedere, dragule !

Alix Martin stătea aplecată peste portiţa micii grădini şi urmărea cu privirea silueta soţului ei, din ce în ce mai mică, pe drumul ce ducea spre sat.

Dispăruse deja după o cotitură a drumului, dar Alix continua să rămînă în aceeaşi poziţie, cu ochii visători, fixaţi în gol.

Alix Martin nu era o frumuseţe. Nu era nici măcar deosebit de drăguţă, dar pe obrazul ei se putea citi o bucurie şi linişte pe care prietenii ei din trecut nu le-ar fi recunoscut. Alix nu avusese o viaţă uşoară. Timp de 15 ani, de la 18 la 33 de ani, a trebuit să-şi poarte singură de grijă (şi timp de 7 ani să aibă, de asemenea, şi grija mamei sale bolnave). Lucrase ca dactilografă, era curată, eficientă, pricepută la afaceri. Dar lupta pentru asigurarea existenţei îi asprise liniile blînde ale feţei tinere.

Este adevărat că avusese un fel de legătură amoroasă cu Dick Windyford, un coleg funcţionar. Deşi, din afară, ei păreau a fi numai buni prieteni, Alix ştia, în inima ei, că el o iubea. Dick muncise din greu pentru a economisi, din salariul său modest, suficienţi bani pentru a-şi putea trimite la o şcoală bună fratele mai mic. El nu se putea gîndi încă la însurătoare.

Pe neaşteptate, fata a fost trezită din viaţa ei anostă de zi cu zi printr-o întîmplare de necrezut. I-a murit un văr care i-a lăsat moştenire cîteva mii de lire. Aceasta i-a oferit lui Alix libertate, o viaţă mai uşoară şi independentă. Acum, ea şi Dick nu mai erau nevoiţi să aştepte pentru a se putea căsători.

Dar Dick avu o comportare nefirească. El nu-i vorbise lui Alix niciodată direct despre dragostea lui pentru ea şi părea acum şi mai puţin dispus să o facă.

Începuse să o evite, devenise tăcut şi nefericit. Alix îşi dădu repede seama care era adevărul. Ea devenise o femeie bogată, iar mîndria nu-i permitea lui Dick să o ceară de nevastă. Ea îl iubi nu mai puţin pentru aceasta şi se gîndea dacă n-ar trebui să facă ea primul pas, cînd, un al doilea fapt de necrezut, i se întîmplă.

Îl întîlni pe Gerald Martin în casa unor prieteni. El se îndrăgosti fulgerător de ea şi, după o săptămînă, o ceru de nevastă. Alix, care se considerase totdeauna calmă şi sensibilă, era absolut depăşită de situaţie.

Găsise, fără să vrea, un mod de a-l face pe Dick Windyford să iasă din tăcerea sa. Dar acesta îi răspunse înecîndu-se de furie :

— Bărbatul acesta îţi este absolut străin ! Nu ştii nimic despre el !

— Ştiu că-l iubesc !

— Cum poţi să ştii asta într-o săptămînă ?

— Nu toţi au nevoie de unsprezece ani ca să-şi dea seama că iubesc o fată, îi ripostă Alix furioasă.

El se făcu alb ca varul :

— Te-am iubit de cînd te-am întîlnit. Am crezut că şi tu simţi acelaşi lucru pentru mine.

— Aşa am crezut şi eu, recunoscu ea. Dar asta pentru că nu ştiam ce înseamnă dragostea adevărată !

Dick izbucni din nou, încercă s-o convingă să renunţe, mai întîi cu rugăminţi, apoi cu ameninţări, ameninţări la adresa bărbatului care îi luase locul. Alix era uimită de focul puternic care ardea în omul pe care ea crezuse că-l cunoaşte atît de bine.

Cum stătea încă la poarta vilei în această dimineaţă însorită, gîndurile ei se întoarseră la acea discuţie cu Dick. Era căsătorită de o lună şi era deosebit de fericită. Dar, din cînd în cînd, trăia anumite momente de nelinişte care umbreau fericirea ei perfectă. Şi cauza acelei nelinişti era Dick Windyford. De trei ori de cînd se măritase avusese acelaşi coşmar. Deşi locul de desfăşurare era mereu altul, în esenţă faptele rămîneau aceleaşi. *Ea îşi vedea soţul zăcînd mort şi pe Dick Windyford deasupra lui şi ea ştia, cît se poate de clar, că Dick fusese cel care-l doborîse.*

Dar dacă asta era deja îngrozitor, era ceva încă mai îngrozitor, deşi în vis totul părea absolut normal şi de aşteptat. *Ea, Alix Martin, era bucuroasă că soţul ei era mort ;* ea întindea mîinile cu recunoştinţă înspre ucigaş şi uneori îi mulţumea. Coşmarul se sfîrşea întotdeauna în acelaşi fel : se vedea pe sine însăşi în braţele lui Dick Windyford.

Nu-i spusese nimic despre acest coşmar soţului ei, dar în sinea ei era profund tulburată, mai mult decît ar fi vrut ea să admită. Era oare un semnal de alarmă — o avertizare în legătură cu Dick Windyford ?

Alix fu trezită din gîndurile ei de sunetul ascuţit al telefonului din casă. Intră în vilă şi ridică receptorul. Dintr-o dată simţi că-i fuge pămîntul de sub picioare şi se sprijini cu mîna de perete.

— Cine spuneaţi că este la aparat ?

— Cum ? Alix, ce-i cu vocea ta ? Te-am recunoscut cu greu. Sînt eu, Dick !

— Oh ! spuse Alix. Oh ! Unde, de unde vorbeşti ?

— De la hanul „Traveller's Arms", cred că ăsta-i numele corect, nu-i aşa ? Sau tu nici nu ştii de existenţa, în satul vostru, a unui han ? Sînt în concediu şi vreau să pescuiesc un pic pe aici. Ai avea ceva împotrivă să vin să vă văd astăseară după cină ?

— Nu, spuse Alix tăios. Nu trebuie să vii.

Urmă o pauză stînjenitoare, după care Dick, cu o voce care se voia indiferentă, convenţională, spuse din nou :

— Vă rog să mă iertaţi, desigur, nu vreau să vă deranjez...

Alix se grăbi să-i explice. El gîndea, cu siguranţă, că modul ei de a se comporta era ieşit din comun. Aşa şi era, de fapt. Trebuie să fi fost într-o stare foarte proastă.

— Am vrut numai să spun că în seara asta ieşim undeva, spuse ea, încercînd ca vocea să-i sune cît se poate de normal. Poţi, poţi să vii mîine seară să cinăm împreună ?

Dar Dick îşi dădu seama de lipsa de entuziasm din vocea ei.

— Mulţumesc foarte mult, — zise el cu acelaşi ton convenţional, dar s-ar putea să plec în orice clipă. Aştept să mă întîlnesc cu un prieten. La revedere, Alix. Făcu o pauză şi adăugă apoi în grabă, cu vechiul său ton prietenesc : Şi mult noroc, draga mea !

Alix puse telefonul în furcă cu un sentiment de uşurare. „Nu trebuie să vină aici" îşi repeta în sinea sa. „Nu trebuie să vină aici. Oh, cît de nebună sînt ! Dar chiar şi aşa, sînt bucuroasă că nu vine."

Luă o veche pălărie de ţară de pe masă şi ieşi din nou în grădină, oprindu-se pentru a privi în sus, la numele vilei, care era săpat în piatră, deasupra uşii — „Vila Filomela".

— Ce nume ciudat*, nu-i aşa ? îi spusese odată lui Gerald, înainte de a se fi căsătorit. El rîsese.

— Eşti o fetiţă tare hazlie, spusese el drăgăstos. Nu cred că tu ai auzit vreodată o privighetoare. Şi eu sînt bucuros că n-ai auzit-o. Ele ar trebui să cînte numai pentru îndrăgostiţi. Noi o vom asculta împreună, într-o noapte de vară, în curtea noastră.

Iar cînd Alix, stînd în uşa casei lor, îşi aminti cum o ascultaseră de fapt, zîmbi fericită.

Gerald fusese cel care descoperise „Vila Filomela". Venise la Alix extaziat. Îi spusese că găsise căminul ideal pentru ei — o adevărată bijuterie, un palat ! Şi cînd Alix a văzut-o la rîndul ei, s-a îndrăgostit şi ea, pe loc, de „Vila Filomela". E adevărat că era situată destul de izolat, o despărţeau două mile de cel mai apropiat sat, dar vila în sine era încîntătoare. Arăta bine, avea o baie confortabilă, un sistem bun de apă caldă, lumină electrică, telefon şi Alix fu imediat fermecată de ea. Dar urmă o mare dezamăgire. Gerald află că proprietarul, deşi bogat, nu vroia s-o închirieze numai. Vroia să o vîndă.

Gerald Martin avea bani destui, dar marea lor majoritate erau investiţi şi prin urmare nu-i putea folosi ca atare. El ar fi putut să adune cel mult o mie de lire sterline. Proprietarul vroia trei mii. Dar Alix, care se ataşase de vilă, îi veni în ajutor. Ea-i dădu jumătate din banii ei pentru a cumpăra vila. Astfel, „Vila Filomela" devenise proprietatea lor şi Alix nu regretase nici măcar o clipă. Era adevărat că servitorilor nu le plăceau locurile singuratice de la ţară, şi ca atare în acel moment nu aveau nici unul ; dar Alix, care nu avusese înainte prea multă vreme pentru viaţa de familie, era veşnic încîntată de ocazia ce i se oferea de a găti mîncăruri apetisante, de a avea grijă de locuinţă. Grădina, plină de cele mai frumoase flori, era întreţinută de un bătrîn din sat care venea la ei de două ori pe săptămînă.

Cum dădu colţul casei, Alix fu surprinsă să-l vadă pe bătrînul grădinar trebăluind în

* „Philomel", în engleza poetică, este echivalent cu „Privighetoare".

straturile de flori. Era surprinsă pentru că zilele în care acesta venea de obicei erau luni și vineri, iar în ziua aceea era joi.

— George, ce faci aici ? îl întrebă apropiindu-se de el.

— Știam că o să fiți surprinsă, doamnă. Dar am un motiv special. Vineri va fi la noi o serbare cîmpenească și mi-am zis că nici domnul Martin și nici buna lui soție nu se vor supăra dacă voi veni o dată joi în loc de vineri.

— E-n regulă, spuse Alix. Sper că te vei distra bine la serbarea cîmpenească.

— Am de gînd să petrec pe cinste, spuse George simplu. Dar doamnă, nu cred că o să ne mai întîlnim înainte ca dumneavoastră să plecați, așa că vă rog să-mi spuneți cum doriți să fac stratul de pe margini. Cred că nu știți cînd o să vă înapoiați, nu ?

— Dar nu plec nicăieri !

George o privi mirat.

— Nu plecați mîine la Londra ?

— Nu. De unde ți-a venit ideea asta ?

George ridică din umeri.

— L-am întîlnit ieri pe stăpînu' în drum spre sat. El mi-a spus că o să plecați amîndoi la Londra mîine și că nu se știe exact cînd o să reveniți.

— Prostii, spuse Alix rîzînd. Probabil că ai înțeles greșit.

Oricum, se întreba ce i-o fi spus Gerald bătrînului de l-a făcut să înțeleagă una ca asta. Să meargă la Londra ? Ea nu vroia să se mai ducă niciodată la Londra.

— Urăsc Londra, spuse ea cu amărăciune, pe neașteptate.

— Aha, spuse George calm. Probabil că m-am înșelat eu, și totuși dînsu' a zis clar, sau cel puțin așa mi s-a părut mie. Mă bucur că rămîneți aici. Mie nu-mi place tot acest dute-vino, iar Londra nu-mi place deloc. N-am simțit niciodată nevoia să merg acolo. Prea multe mașini — asta e pacostea zilelor noastre. De îndată ce careva își cumpără o mașină, pare că nu mai poate sta pe loc. Domnul Ames, care a fost proprietarul acestei vile, era un domn plăcut, liniștit, pînă să-și fi cumpărat o drăcovenie dintr-astea. Nu s-a împlinit nici o lună după aceea și a scos vila la vînzare. Și doar cheltuise o groază de bani cu casa asta pentru a instala lumina electrică și pentru alte îmbunătățiri. „N-o să vă scoateți banii pe care i-ați investit“ i-am spus. „Ba o să iau două mii de lire pe casa asta“ mi-a răspuns. Și, în mod cert a reușit !

— A luat trei mii, spuse Alix zîmbind.

— Două mii, repetă George. S-a vorbit foarte mult la vremea respectivă despre suma pe care a pretins-o.

— În realitate au fost trei mii, spuse Alix.

— Femeile nu se pricep niciodată la cifre, spuse George ferm. N-o să-mi spuneți mie că domnul Ames a fost atît de îndrăzneț, ca să vă ceară trei mii !

— Nu mie mi-a cerut, spuse Alix, i-a cerut soțului meu.

George se aplecă din nou asupra stratului de flori.

— Prețul a fost de două mii de lire, spuse el cu hotărîre în glas.

Alix nu mai catadicsi să continue disputa cu el. Făcu cîțiva pași spre stratul alăturat și începu să culeagă un buchet de flori.

Îndreptîndu-se spre casă, observă un obiect mic, verde închis, printre frunzele de pe strat. Se opri și-l ridică, recunoscînd agenda pentru activitățile cotidiene a soțului ei.

O deschise și o răsfoi rapid, amuzîndu-se. Aproape de la începutul vieții ei comune cu Gerald, realizase că deși era un tip vesel și spontan, acesta avea o înclinație deosebită spre exactitate și organizare. Ceruse ca mesele să se ia la ore fixe și-și planifica activitatea zilnică cu mare atenție.

Răsfoind agenda, fu amuzată să citească la data de 14 mai : „Căsătoria cu Alix la ora 14,30“. Alix rîse și întoarse pagina. Dintr-odată se opri.

— Joi, 18 iunie. Dar asta e astăzi ! ?

În spațiul afectat acelei zile, Gerald notase, cu scrisul său citeț și exact, „orele 21“ și nimic mai mult. Ce plănuia să facă Gerald la ora 9 seara ? se întreba Alix. Își zîmbi în sine la gîndul că dacă ar fi să se ia după cele ce se scrie deobicei în romane despre găsirea unei agende, atunci ar trebui să găsească și ea o surpriză neplăcută. Ar trebui să conțină, cu siguranță, numele unei alte femei. Răsfoi distrată paginile. Erau înscrise date, întîlniri, scurte referiri la afaceri, dar numai numele unei singure femei — numele ei.

Băgînd agenda în buzunar și intrînd cu florile în casă, simțea o ușoară neliniște. Își reaminti vorbele lui Dick Windyford atît de clar ca și cînd el s-ar fi aflat alături de ea, repetîndu-i-le : „Bărbatul acesta îți este total străin. Nu știi nimic despre el“.

Asta era adevărat ! Ce știa ea despre el ? Gerald avea 40 de ani. La 40 de ani probabil că în viața lui existaseră și alte femei...

Alix își scutură capul înciudată. Nu trebuia să se gîndească la așa ceva. Avea ceva mai urgent de făcut. Să îndrăznească sau nu să-i spună soțului ei că Dick Windyford îi telefonase ?

Era foarte probabil ca Gerald să-l fi întîlnit deja în sat. Dar, în acest caz, el îi va menționa cu siguranță această întîlnire, imediat după întoarcerea acasă și ea i-ar fi putut spune, fără nici un fel de probleme, despre telefon. Și dacă nu, ce să facă ? Alix simțea o dorință puternică de a nu-i spune nimic despre acest telefon.

Dacă ea i-ar fi spus, cu siguranță el ar fi sugerat să-l invite pe Dick Windyford la „Vila Filomela“. Atunci ea ar fi trebuit să-i explice că Dick o întrebase dacă poate să-i viziteze și că ea găsise un motiv pentru a-l împiedica să vină. Și cînd el ar fi întrebat-o de ce a făcut asta, ce i-ar fi putut ea spune ? Să-i povestească coșmarurile ei ? Dar cu siguranță el ar fi rîs numai, sau ceea ce ar fi fost și mai grav, și-ar fi dat seama că ea dă importanță unor lucruri pe care el le considera lipsite de sens.

În cele din urmă, deși îi era într-un fel rușine, Alix hotărî să nu-i spună nimic. Era

primul lucru pe care i-l ascundea soţului ei şi conştiinţa o făcea să se simtă vinovată.

★
★ ★

Cînd îl auzi pe Gerald întorcîndu-se din sat, la vremea prînzului, se grăbi să intre în bucătărie prefăcîndu-se ocupată cu pregătitul mesei, pentru a-şi ascunde starea de nelinişte.

Alix îşi dădu seama imediat că Gerald nu se întîlnise cu Dick Windyford. Răsuflă uşurată, dar rămase un pic preocupată pentru că trebuia să-l împiedice pe Gerald să afle ce s-a întîmplat.

Numai după ce terminaseră cina lor simplă, stînd în sufragerie, cu ferestrele larg deschise pentru a lăsa să intre aerul dulce al serii şi parfumul florilor, Alix îşi reaminti de agendă.

— Iată ceva cu care ai „udat" florile ! spuse ea întinzîndu-i agenda.

— Mi-a căzut printre straturile de flori, nu-i aşa ?

— Da. Acum îţi cunosc toate secretele !

— Inocent ! declară Gerald.

— Da ? Atunci ce treabă secretă ai astă seară la ora 9 ?

— Oh ! Asta... El păru surprins pentru o clipă, dar apoi zîmbi ca şi cînd acel ceva l-ar fi amuzat în mod special. E o întîlnire cu o fată frumoasă, foarte deosebită, Alix. Are părul castaniu şi ochii albaştri şi-ţi seamănă foarte mult.

— Nu înţeleg, spuse Alix încercînd să pară supărată. Încerci să eviţi răspunsul.

— Nu. Nu încerc. De fapt, este o însemnare pentru a-mi aminti că în seara asta am de developat cîteva filme şi că am nevoie de ajutorul tău.

Gerald Martin era foarte interesat de arta fotografică şi avea un aparat mai vechi, dar excelent. Îşi făcea fotografiile în mica pivniţă a vilei pe care o amenajase corespunzător.

— Şi chestia asta trebuie făcută la ora 9 fix? spuse Alix rîzînd.

Gerald privi puţin încurcat.

— Fata mea dragă, spuse el, uşor enervat, orice activitate trebuie planificată pentru o anumită oră. Astfel orice se poate face repede şi corespunzător.

Alix rămase un minut sau două în tăcere, privindu-şi soţul. El şedea în scaun fumînd, cu capul său negricios rezemat de spătar şi liniile perfect trasate ale feţei sale se proiectau pe fundalul negru. Şi pe neaşteptate, Alix se simţi cuprinsă de un val de frică şi strigă, fără a se mai putea controla :

— Oh, Gerald, aş vrea să ştiu mai multe despre tine !

Soţul ei o privi surprins.

— Dar, draga mea Alix, tu ştii totul despre mine. Ţi-am vorbit despre mine, despre copilăria mea de la Northumberland, despre perioada petrecută în Africa de Sud, despre aceşti ultimi zece ani petrecuţi în Canada şi care mi-au adus succesul.

— Oh ! Afacerile ! spuse Alix cu dispreţ.

— Aha, ştiu la ce te referi — legăturile sentimentale. Voi femeile sînteţi toate la fel. Nu vă interesează nimic decît problemele personale.

Alix îşi simţi gîtul uscat în timp ce spunea, cu nu prea multă convingere :

— Bine, dar trebuie să fi existat şi legături sentimentale, măcar dacă aş şti...

Tăcerea domni din nou pentru un minut sau două. Gerald Martin părea preocupat şi nehotărît. Cînd vorbi din nou, vocea îi era serioasă, fără nici o urmă din veselia de la început :

— Alix, crezi că e bine să cunoşti totul ? Da, au fost femei în viaţa mea. Nu susţin că asta nu ar fi adevărat şi chiar dacă aş face-o tu tot nu m-ai crede. Dar pot să-ţi jur cu mîna pe inimă, că nici una nu a fost importantă pentru mine.

Vocea lui era atît de sinceră încît Alix îşi recăpătă încrederea.

— Eşti mulţumită, Alix ? întrebă el zîmbind. Şi-o privi apoi curios. Ce te-a făcut să te gîndeşti astă seară, în mod deosebit, la lucrurile astea neplăcute ?

Alix se ridică şi-ncepu să se plimbe prin cameră.

— Oh, nu ştiu, spuse ea. Dintr-un motiv sau altul astăzi am fost foarte neliniştită toată ziua.

— Asta-i ciudat, spuse Gerald, cu o voce joasă, ca şi cînd şi-ar fi vorbit lui însuşi. Asta-i foarte ciudat !

— De ce-i aşa de ciudat ?

— Oh, draga mea, n-o lua chiar aşa ! Am spus numai că e ciudat pentru că de obicei tu eşti atît de fericită şi veselă.

Alix se strădui să zîmbească.

— Parcă totul s-a străduit să mă supere astăzi, mărturisi ea. Pînă şi bătrînul George cu ideea lui stranie că plecăm la Londra ! El spunea că tu i-ai comunicat asta !

— Cînd l-ai văzut ? întrebă Gerald răspicat.

— A venit la lucru azi, în loc de vineri.

— Nebun bătrîn, spuse Gerald furios.

Alix îl privi surprinsă. Faţa soţului ei exprima o furie violentă. Nu-l văzuse niciodată aşa. Cînd îi văzu mirarea, Gerald făcu un efort să se stăpînească.

— Ei bine, e un bătrîn nebun, se plînse el.

— Ce i-ai fi putut spune ca el să înţeleagă aşa ceva ?

— Eu ? Eu nu i-am spus nimic. Sau cel puţin... Ah, îmi amintesc ; am spus în glumă, că trebuie să mă scol de dimineaţă dacă vreau să ajung la Londra, sau cam aşa ceva şi pesemne că el a luat-o în serios. Sau poate că nu m-a auzit bine. Sper însă că tu l-ai lămurit, nu ?

Aştepta cu nerăbdare răspunsul ei.

— Desigur, dar el este un tip de bătrîn pe care este greu să-l lămureşti, odată ce a apucat să-i intre lui în cap ceva.

Şi-i povesti apoi cît de încăpăţînat fusese George în legătură cu preţul de cumpărare al vilei.

Gerald tăcu pentru un minut sau două, şi apoi spuse răspicat :

— Ames a dorit să încaseze două mii de lire imediat, iar restul de o mie, în rate, timp de cîteva luni. Bănuiesc că asta stă la originea acestei confuzii.

— Probabil, încuviință Alix.

Apoi, ea privi la pendulă și i-o arătă rîzînd :

— Trebuia să ne fi apucat de treabă, Gerald. E deja 9 și 5 minute.

Pe fața lui Gerald Martin apăru un surîs deosebit.

— M-am răzgîndit, spuse el liniștit. N-o să facem fotografii astă-seară.

*

* *

Mintea unei femei este un lucru curios. Cînd Alix s-a dus la culcare în acea seară de joi, mintea-i era împăcată și mulțumită. Deși fericirea ei fusese pentru o clipă în pericol, ea era acum la fel de deplină ca înainte.

Dar înspre seara zilei următoare își dădu seama că lucrurile încep din nou să i se învălmășească în minte. Dick Windyford nu telefonase, dar ea simțea că se afla din nou sub influența vorbelor sale. I se părea că aude din nou, și mereu, vorbele sale *„Bărbatul acesta îți este complet străin. Nu știi nimic despre el !"* În același timp îi reveneau în memorie, figura soțului ei și modul în care acesta-i spusese „Alix, crezi că e bine să vrei să știi totul ?". De ce spusese vorbele acelea ? Era parcă un semnal de alarmă în ele ! Era ca și cînd el i-ar fi spus „Ar fi mai bine să nu-mi afli trecutul, Alix. S-ar putea să ai o surpriză neplăcută dacă l-ai afla".

Spre vineri dimineața Alix avu certitudinea că în viața lui Gerald era o femeie și că el făcea mari eforturi să-i ascundă acest fapt. Gelozia ei, care apăruse treptat, deveni acum violentă.

Urma să-ntîlnească o femeie în acea seară la ora 9 ? A mințit cînd i-a spus că urma să developeze niște filme ?

Cu trei zile în urmă ar fi fost în stare să jure că-și cunoaște bine soțul. Acum i se părea că el este un străin despre care nu știa nimic. Își reaminti furia lui lipsită de sens împotriva bătrînului George, care era atît de diferită de modul său calm de a se comporta deobicei. Era poate ceva neînsemnat, dar îi dovedea că nu-l cunoștea bine pe bărbatul care-i era soț.

Vineri după amiază Alix avu de făcut mai multe cumpărături din sat. Ea sugeră că ar fi bine să se ducă ea, iar Gerald să rămînă în grădină ; dar spre surprinderea ei, el se opuse vehement acestui plan și hotărî să meargă el însuși în sat, iar ea să rămînă acasă. Alix fu nevoită să cedeze, dar modul lui hotărît, aproape dur, de a lua această decizie o tulbură și o îngrijoră. De ce era el oare atît de pornit s-o împiedice să meargă în sat ?

Pe neașteptate ea găsi explicația care-i lipsea, lucrurile devenindu-i clare. Era imposibil, chiar dacă el nu-i spusese nimic, ca Gerald să nu-l fi întîlnit pe Dick Windyford. Chiar ea începuse să fie geloasă după căsătorie. Același lucru i s-ar fi putut întîmpla și lui Gerald. S-ar putea ca el să fie preocupat de a o împiedica să-l întîlnească din nou pe Dick Windyford. Această explicație se potrivea atît de bine cu faptele și era atît de binevenită pentru mintea ei tulburată, încît o acceptă cu ușurință.

Dar pe la vremea ceaiului, ea era din nou tulburată. Se lupta cu o tentație care o ispitea de cînd plecase Gerald. În cele din urmă, după ce-și spusese de nenumărate ori că trebuie să facă curățenie în camera lui Gerald, urcă scările. Luă cu ea o perie de șters praful pentru a salva aparențele și a juca mai bine rolul de femeie gospodină. „Măcar dacă aș putea fi sigură" — își repetă în gînd. „Dacă aș putea fi sigură !"

Încercă să se convingă că Gerald distrusese orice i-ar fi putut aminti de vreo femeie din trecutul său. Dar tentația de a se convinge cu proprii ochi era din ce în ce mai puternică și, în cele din urmă, ea nu-i mai putu rezista. Deși îi era rușine de ea însăși, căută cu înfrigurare prin teancurile de scrisori și hîrtii, prin sertare și chiar prin buzunarele costumelor soțului ei. Scăpaseră căutărilor ei doar două sertare : cel de jos de la comodă și cel din stînga biroului, ambele încuiate. Dar Alix uitase de acum de rușine. Era sigură că într-unul din acele sertare va găsi ceva legat de femeia imaginară din trecutul soțului ei, femeie care-i invadase mintea.

Își reaminti că Gerald lăsase neglijent cheile pe masa de la parter. Le aduse și începu să le încerce una cîte una. Cea de a treia se potrivi la sertarul biroului. Îl deschise cu nerăbdare. În interior erau un cec bancar și cîteva bancnote, iar spre fundul sertarului, un teanc de scrisori legate cu o panglică. Alix respira neregulat în timp ce deznoda panglica. Apoi rearanjă scrisorile și le aruncă la loc în sertar, îl închise și-l încuie. Erau propriile-i scrisori, pe care i le trimisese lui Gerald înainte de căsătoria lor !

Se întoarse apoi spre comodă. Nu se așteptase să găsească ce văzuse, dar vroia să continue pentru a nu lăsa operațiunea începută neterminată.

Fu încurcată cînd constată că nici una dintre cheile lui Gerald nu se potrivește la sertarul respectiv. Dar de acum, Alix era hotărîtă să nu se dea bătută. Strînse din celelalte camere toate cheile, alcătuindu-și o adevărată colecție și descoperi, în cele din urmă, că una dintre cheile de la servanta din sufragerie se potrivea la sertarul comodei. Descuie sertarul de jos al comodei și-l deschise. Era gol, cu excepția unui sul de tăieturi din ziare vechi și prăfuite.

Alix răsuflă din nou ușurată. Dar chiar și așa aruncă o privire rapidă articolelor decupate din ziare, deoarece era curioasă să știe ce subiect îl preocupase pe Gerald atît de mult încît le păstrase. Erau aproape toate decupaje din ziare americane, vechi de vreo șapte ani, ce relatau despre procesul lui Charles Lemaitre. Charles Lemaitre era bănuit de a lua în căsătorie femei pe care apoi le ucidea pentru a le moșteni. Sub podeaua uneia dintre casele pe care el le închiriase se găsiseră oase umane, iar majoritatea femeilor cu care se „căsătorise" dispăruseră fără urmă.

El se apărase la proces cu mare măiestrie, fiind asistat de unii dintre cei mai buni avocați din Statele Unite. Tribunalul fusese incapabil să dovedească acuzația principală, cea de crimă, dar îl găsise vinovat de alte cîteva infracțiuni mai puțin grave pentru care fusese închis.

Alix își aminti vîlva stîrnită de cazul respectiv ca și de evadarea din închisoare a lui Lemaitre, cam la trei ani după aceea. El nu mai fusese prins niciodată și i se pierduse urma. Presa engleză prezentase pe larg acest personaj și puterea extraordinară pe care o avea de a subjuga femeile și descrisese comportamentul său exaltat în timpul procesului, precum și stările neașteptate de slăbiciune datorate unei maladii cardiace.

Într-una dintre tăieturile din ziare era o fotografie a sa la care Alix privi îndelung. Fotografia prezenta un bărbat gînditor, cu barbă.

De cine-i amintea această figură? Dintr-o dată, își dădu seama cu groază, că în fotografie era Gerald însuși. Ochii, ochii erau ai lui. Poate că de aceea și păstrase decupajele din ziare. Începu să citească informațiile care însoțeau fotografia. Se părea că în agenda lui Lemaitre erau înscrise unele date și se sugera că acelea erau datele la care acesta își ucisese soțiile. La proces, o femeie declarase că Lemaitre avea pe partea interioară a încheieturii de la mîna stîngă o cicatrice de la o rană mai veche.

Alix scăpă hîrtiile din mînă și se sprijini de zid. *Soțul ei avea pe partea interioară a încheieturii de la mîna stîngă o cicatrice de la o rană mai veche !*

I se părea că încăperea se învîrte cu ea ! Gerald Martin era Charles Lemaitre ! Își dădu seama și acceptă această realitate instantaneu. Faptele fără nici o legătură aparentă se potriveau între ele dintr-odată, ca într-un puzzle.

Banii care se plătiseră pentru casă erau banii ei, numai ai ei. Coșmarurile ei căpătau acum sens. În adîncurile minții sale, chiar dacă nu realizase în mod conștient acest fapt, ei îi fusese dintotdeauna frică de Gerald Martin. Ea dorea să scape de el și în mod inconștient apelase la ajutorul lui Dick Windyford. De aceea acceptase adevărul acesta dramatic atît de ușor, fără îndoială sau ezitare. Lemaitre plănuia să o ucidă și pe ea. Foarte curînd, poate...

Aproape că-i scăpă un strigăt de groază cînd își aminti *„Joi, orele 21“*. Pivnița podită cu pietre care puteau fi scoase atît de ușor ! El îngropase deja, într-o situație anterioară, pe una dintre victimele sale în pivniță. Totul fusese plănuit pentru acea joi seara. Era oare nebun să-și înscrie în agendă data și ora crimei ? Nu. Gerald își nota întotdeauna data întîlnirilor de afaceri : iar pentru el crima, crima era o formă de afacere.

Ce o salvase oare pe ea ? Ce ar fi putut s-o salveze ? Renunțase oare el, în ultima clipă ? Nu. Într-o străfulgerare află răspunsul : *bătrînul George !*

Ea înțelese acum furia de necontrolat a soțului ei. Fără îndoială el îi pregătise dispariția spunînd unui număr cît mai mare posibil de persoane că urmau să plece, a doua zi, la Londra. Apoi George venise la treabă pe neașteptate. El menționase plecarea la Londra și ea îi spusese că nu-i adevărat. Ar fi fost prea riscant s-o ucidă în seara aceea, pentru că s-ar fi putut ca bătrînul George să mai povestească și altora conversația cu ea. Scăpase ca prin urechile acului ! Dacă ea nu i-ar fi relatat lui Gerald discuția cu George... Alix se cutremură.

Dar nu avea timp de pierdut. Trebuia să fugă înainte de înapoierea lui. Puse repede la loc sulul de decupaje din ziare, închise sertarul și-l încuie.

Deodată încremeni pe loc, ca și cînd ar fi devenit o stană de piatră. Auzise zgomotul porții de la intrare. *Soțul ei se înapoiase.*

Pentru o clipă Alix rămase împietrită. Se deplasă ușor la fereastră privind de după perdele.

Da, era soțul ei. Era el, zîmbind în sinea lui, fredonînd un cîntecel. Ținea în mînă un obiect care aproape că opri pe loc bătăile inimii fetei speriate. Era o sabie...

Dintr-odată, Alix înțelese. *Trebuia să se întîmple în seara aceea...*

Dar mai avea o șansă. Gerald, fredonînd cîntecelul său, dădu colțul spre partea din dos a vilei. Ea nu mai ezită nici o clipă. Alergă jos pe scări și ieși din vilă. Dar chiar în momentul în care ieșea pe ușa din față, soțul ei reapăru de cealaltă parte a casei.

— Hei, spuse el, unde alergi atît de grăbită ?

Alix făcu un efort supranatural să rămînă calmă, ca de obicei. Șansa o părăsise deocamdată, dar putea s-o ajute din nou, mai tîrziu, dacă ea era atentă pentru a nu-i trezi suspiciunile. Chiar acum, poate...

— Tocmai vroiam să fac cîțiva pași pînă la cotul drumului și-napoi, spuse ea cu o voce care i se păru slabă și nesigură.

— În regulă, zise Gerald, vin cu tine.

— Mulțumesc, nu trebuie să te deranjezi, Gerald. Nu mă simt prea bine și mai de grabă aș merge singură.

O privi cu atenție. Ei i se păru că-i citește în ochi o bănuială de o clipă.

— Ce-i cu tine, Alix ? Ești palidă și tremuri toată.

— Nimic deosebit. Se strădui să zîmbească și să-și controleze vocea. Am o durere de cap, asta-i tot, iar o plimbare mi-ar face bine.

— Bine bine, dar nu poți să spui că nu vrei să vin cu tine, spuse Gerald rîzînd. Am să te însoțesc indiferent dacă vrei sau nu.

Ea nu îndrăzni să se mai opună. Dacă el ar fi bănuit că ea știe...

Cu un efort își redobîndi modul ei obișnuit de a se comporta. Dar avea sentimentul neplăcut că era supravegheată cu coada ochiului, din cînd în cînd, ca și cînd lui bănuielile nu i-ar fi fost pe deplin risipite.

După ce au revenit în casă el a făcut-o să se întindă pe pat și a îngrijit-o ca orice soț tandru. Alix se simțea atît de neajutorată ca și cînd ar fi fost prinsă într-o capcană, cu mîinile și picioarele legate.

Nu o lăsa singură nici o clipă. O însoți la bucătărie și o ajută să aducă mîncarea pe care

ea o pregătise deja pentru cină. Ea știa acum că luptă pentru viața ei. Era singură cu acest bărbat, orice posibilitate de ajutor era la cîteva mile depărtare ; era absolut singură, la cheremul lui. Singura ei șansă era să-i risipească bănuielile așa încît el să o lase singură un timp suficient pentru ca ea să ajungă la telefonul din hol și să sune după ajutor. Asta era singura ei șansă !

Avu o clipă de speranță cînd își reaminti cum el renunțase înainte la planul său. Era pe punctul să-i spună că Dick Windyford va veni seara aceea la cină, dar își dădu seama că asta nu ar schimba lucrurile cu nimic. Acest bărbat nu mai putea fi oprit, o secundă măcar, din înfăptuirea celor ce-și propusese. Din comportamentul său calm răzbătea o asemenea hotărîre încît ea se simțea de-a dreptul îngrozită. El ar fi ucis-o imediat și i-ar fi telefonat după aceea calm lui Dick Windyford pentru a-și exprima regretul că nu se pot întîlni deoarece ei trebuiau să plece undeva. Oh ! Dacă Dick Windyford ar veni la ei seara asta ! Dacă Dick...

Brusc fu străfulgerată de-o idee. Privi rapid la soțul ei ca și cînd i-ar fi fost teamă că acesta-i citise gîndurile. Acum că avea un plan, își redobîndi curajul. Se comporta acum absolut normal.

Ea făcu cafelele, pe care ca de obicei cînd erau seri frumoase, le băură pe terasa din curte.

— Oh, da, spuse Gerald dintr-odată, mai tîrziu o să facem fotografiile acelea.

Lui Alix i se păru că-i îngheață sîngele în vene dar răspunse :

— Nu poți să te descurci singur ? Sînt destul de obosită seara aceasta.

— Nu va dura prea mult, spuse el zîmbind în sinea lui. Și pot să-ți promit că după aceea nu vei mai simți nici o oboseală...

Vorbele păreau să-l amuze. Alix închise ochii. Acum era hotărîtă să-și încerce noul plan. Se ridică în picioare.

— Mă duc să telefonez măcelarului, spuse ea destul de natural. Nu te deranja.

— Măcelarului ? La ora asta tîrzie ?

— Oh, desigur, dragul meu, magazinul său e închis. Dar el e acasă, nu ? Mîine e sîmbătă și am uitat să-i spun să-mi aducă ceva carne pentru sfîrșitul de săptămînă. Drăguțul de el va face orice pentru mine.

Intră repede în casă, închizînd ușa după ea. Îl auzi pe Gerald spunînd „Nu-nchide ușa" și-i răspunse veselă „Ți-e frică să nu te înșel cu măcelarul, dragul meu ?".

De îndată ce fu înăuntru, ridică telefonul și ceru hanul „Traveller's Arms". I se făcu imediat legătura :

— Cu domnul Windyford. Este încă acolo ? Pot vorbi cu el ?

Inima-ncepu să-i bată mai repede. Ușa se deschise iar soțul ei intră în cameră.

— Du-te, Gerald, — spuse ea furioasă, nu-mi place ca cineva să mă asculte cînd telefonez !

El rîse pur și simplu și se așeză.

— Ești sigură că telefonezi într-adevăr măcelarului ? rîse el.

Alix era disperată. Planul ei eșuase. Într-o clipă Dick Windyford urma să răspundă la telefon. Putea să-și asume oare riscul de a striga după ajutor ?

Neliniștită, începu să apese și să ridice mica cheie care conecta și deconecta receptorul, și în clipa aceea un nou plan i se contură în minte. Cînd cheia era apăsată vocea nu putea fi auzită la celălalt capăt al firului, iar cînd era ridicată se auzea.

„Va fi dificil", gîndi ea. „Trebuie să fiu calmă, să-mi aleg cu grijă cuvintele necesare și să nu ezit nici o clipă, dar cred că sînt în stare. Trebuie să fiu".

Și în clipa aceea auzi vocea lui Dick Windyford la celălalt capăt al firului. Alix trase aer adînc în piept. Ridică apoi cheia telefonului și spuse :

— *Sînt doamna Martin, vorbesc de la „Vila Filomela". Vă rog să veniți* (apăsă cheia telefonului) mîine dimineață cu o bucată frumoasă de carne de vită, pentru două persoane (ridică din nou cheia) *Este foarte important* (apăsă din nou cheia). Vă mulțumesc foarte mult, domnule Hexwarthy, sper că nu v-ați supărat, c-am sunat atît de tîrziu, dar carnea este realmente (ridică din nou cheia) *o problemă de viață și moarte* (apăsă cheia). Foarte bine, pe mîine dimineață, (ridică cheia) *cît se poate de repede.*

Lăsă receptorul în furcă și se întoarse către soțul ei.

— Așa-i vorbești tu măcelarului ? spuse Gerald.

— E un truc de-al nostru, al femeilor, — zise Alix. Tremura de emoție. El nu realizase nimic din ce se întîmplase. Dick va veni, chiar dacă nu înțelesese despre ce era vorba

Trecu în sufragerie și aprinse lumina. Gerald o urmă.

— Acum pari într-o foarte bună dispoziție, spuse el privind-o curios.

— Da, spuse Alix. Mi-a trecut durerea de cap.

Se așeză în scaunul pe care îl folosea de obicei și zîmbi soțului ei în timp ce acesta se lăsa să alunece în fotoliul de vis-a-vis. Era salvată ! Era numai 8 și 25 de minute. Dick va putea fi aici cu mult înainte de 9.

— Nu mi-a plăcut foarte mult cafeaua pe care mi-ai dat-o seara asta, se plînse Gerald. Avea un gust foarte amar.

— Era un tip nou pe care l-am încercat. Dacă nu ți-a plăcut n-o să-l mai folosesc, dragule.

Alix își luă ceva de cusut. Gerald citi cîteva pagini din cartea sa. Privi apoi la pendulă și puse cartea alături.

— E opt și jumătate. E timpul să coborîm în pivniță și să începem treaba.

Alix scăpă lucrul din mînă.

— Oh, nu încă. Să așteptăm pînă la nouă.

— Știi că atunci cînd fixez o oră, o respect întotdeauna. Să mergem, Alix. Nu voi mai aștepta nici un minut în plus.

Alix își ridică privirea spre el. Mîinile lui tremurau, iar ochii îi străluceau, își trecea limba peste buzele uscate. Nu mai încerca să-și ascundă nerăbdarea.

Alix gîndi „E adevărat — nu mai poate aștepta — este ca nebun".

Veni spre ea, o prinse pe după umeri și-o ridică în picioare.

— Vino, fata mea, sau te voi duce eu, acolo.

Vorbea degajat, dar în vocea lui se percepea o cruzime îngrozitoare. Cu mare greutate reuși să-l împingă de lîngă ea și să se rezeme de perete. Nu exista scăpare. Nu avea unde să mai fugă, nu mai putea să facă nimic, iar el venea spre ea...

— Acum, Alix...

— Nu, nu, urlă ea încercînd, fără șanse, să-l îndepărteze cu mîinile. Gerald, oprește-te. Vreau să-ți spun ceva, vreau să-ți mărturisesc...

El se opri.

— Să-mi mărturisești ? spuse el curios.

— Da. Să-ți mărturisesc. Ea nu alesese special acele cuvinte dar continua să le repete cu disperare, sperînd să-i atragă atenția.

Pe fața lui se citi o expresie de dezgust.

— Presupun că un fost iubit ! ?

— Nu, spuse Alix. Altceva. Presupun că tu o vei numi.., da tu o vei numi crimă !

Văzu instantaneu că spusese ceea ce trebuia. Reușise să-i capteze interesul. Dîndu-și seama de asta, își recăpătă curajul. Simți cum controlează, din nou, situația.

— Mai bine ai lua loc, spuse ea liniștită.

Ea însăși traversă camera așezîndu-se în vechiul ei fotoliu. Ba chiar se aplecă și-și luă lucrul. Dar în spatele calmului, mintea ei inventa cu înfrigurare o poveste care să-i mențină interesul treaz pînă la sosirea unui ajutor.

— Ți-am spus, — zise ea rar, că am fost timp de 15 ani dactilografă. Asta nu este absolut adevărat. Au existat două întreruperi. Prima cînd aveam 22 de ani. Am cunoscut un bărbat, un bărbat în vîrstă, care avea o mică proprietate. El s-a îndrăgostit de mine și m-a cerut în căsătorie. Am acceptat. Ne-am căsătorit, zise Alix, făcînd apoi o pauză. L-am convins să încheie o asigurare pe viață în favoarea mea.

Ea văzu interesul subit ce se putu citi pe obrazul soțului ei și continuă cu și mai mult curaj.

— În timpul războiului am lucrat o vreme într-un spital. Acolo am fost în situația de a mînui tot felul de otrăvuri rare.

Acum nu mai era nici un dubiu că Gerald era extrem de interesat de vorbele ei. Criminalul manifestă întotdeauna interes față de crimă. Ea încercase, și avusese șansa să reușească. Privi rapid la pendulă. Era 9 fără douăzeci și cinci.

— Există o otravă — o pudră albă — din care numai un grăunte poate provoca moarte. Probabil că știi cîte ceva despre otrăvuri ?

Pusese întrebarea cu oarecare teamă. Dacă el ar fi știut, ea ar fi trebuit să fie foarte atentă.

— Nu, — spuse Gerald. Știu foarte puțin despre ele.

Se simți ușurată.

— Cred că ai auzit, totuși, despre o otravă denumită hyascină, nu ? Otrava despre care vorbesc acționează în așa fel încît după puțină vreme de la moarte este imposibil să mai dai de vreo urmă a ei în corp. Orice doctor ar crede că moartea s-ar datora unei crize cardiace. Am furat o mică cantitate din acea otravă și am păstrat-o.

Se opri.

— Zi mai departe, — spuse Gerald.

— Nu. Mi-e teamă. Nu pot să-ți spun. Poate altă dată.

— Nu, acum, — spuse el cu nerăbdare. Vreau să știu.

— Eram căsătoriți de o lună. Eu eram foarte bună cu soțul meu destul de bătrîn. El mă lăuda la toți vecinii. Oricine știa ce soție iubitoare eram. Îi făceam eu însămi cafeaua, în fiecare seară. Într-o seară, cînd eram singuri, am pus un grăunte de otravă în cana lui...

Alix făcu o pauză și puse ață în ac cu multă atenție. Nu jucase teatru niciodată în viața ei, dar în acel moment putea rivaliza cu marile actrițe ale lumii. Trăia intens rolul unei otrăvitoare lipsită de milă.

— Eram foarte liniștită. Stăteam și-l priveam. Dintr-odată el a tușit un pic și a spus că are nevoie de aer. Am deschis fereastra. După aceea el mi-a spus că nu se mai poate ridica din fotoliul său. *În cele din urmă a murit.*

Alix se opri zîmbind. Era 9 fără un sfert. În mod sigur, în curînd, trebuia să sosească.

— Cîți bani, cîți bani ai luat de al asigurări ? spuse Gerald.

— Aproape două mii de lire. I-am folosit în mod nechibzuit și am rămas fără ei. M-am întors la biroul la care lucrasem, dar nu mă gîndeam să rămîn prea mult. Am întîlnit un alt bărbat. Nu știa că am mai fost căsătorită înainte. Era un bărbat tînăr, arăta destul de bine și avea și ceva bani. Ne-am căsătorit, fără vîlvă, în Sussex. El n-a vrut să facă asigurare pe viață, dar, în mod normal, banii lui îmi reveneau dacă el ar fi murit. Îi plăcea, ca și primului meu soț, să-i fac eu însămi cafeaua.

Alix zîmbi dusă pe gînduri și adăugă simplu :

— Eu fac cafele foarte bune.

Apoi adăugă :

— Aveam foarte mulți prieteni în satul în care locuiam. Le-a fost tare milă de mine cînd, în mod subit, soțul meu a murit, într-o seară, după cină, de un atac de inimă. Doctorul nu mi-a prea plăcut. Nu cred că m-a bănuit, dar el a fost, în mod cert, foarte surprins de moartea neașteptată a soțului meu. De data asta am pus mîna pe vreo patru mii de lire pe care le-am păstrat. Apoi, vezi...

Dar fu întreruptă. Cu o mînă tremurîndă îndreptată spre ea, și cu cealaltă ținîndu-se de gît, Gerald Martin strigă :

— Cafeaua, era cafeaua !

Ea îl privi surprinsă.

— Înțeleg acum de ce era amară. Ești un diavol ! M-ai otrăvit !

Se apucă cu mîinele de brațele fotoliului. Era gata să se repeadă asupra ei. Alix se retrase spre șemineu. Era, din nou, îngrozită. Deschise gura pentru a-i spune adevărul, dar se opri în ultima clipă. În următorul moment va sări asupra ei. Își mobiliză întreaga energie. Îl privi dur și cu o atitudine poruncitoare.

— Da, spuse ea, te-am otrăvit. Otrava a-nceput deja să-şi facă efectul. Din acest moment tu nu mai poţi să te ridici din fotoliu, tu nu mai poţi să te ridici din fotoliu...

Dacă l-ar putea ţine acolo, măcar încă cîteva clipe.

Ah, dar ce-i asta ? Auzea paşi pe drum. Auzea zgomotul porţii de la intrarea în grădină. Paşi pe scările exterioare şi uşa vilei deschizîndu-se.

— *Tu nu poţi să te ridici !* — spuse din nou.

Apoi se strecură pe lîngă el şi ieşi în fugă din cameră pentru a cădea, leşinată, în braţele lui Dick Windyford.

— Doamne, Alix ! strigă el.

Apoi se întoarse spre cel care-l însoţea, un poliţist înalt şi solid :

— Du-te şi vezi ce se întîmplă în camera aceea !

O culcă pe Alix cu multă atenţie pe un fotoliu şi se apleacă deasupra ei :

— Fetiţa mea, — zise el cu blîndeţe. Sărmana mea fetiţă ! Ce ţi-a făcut ?

Pleoapele îi tresăriră, iar buzele şoptiră numele lui.

Poliţistul se întoarse şi-l bătu pe Dick pe umăr :

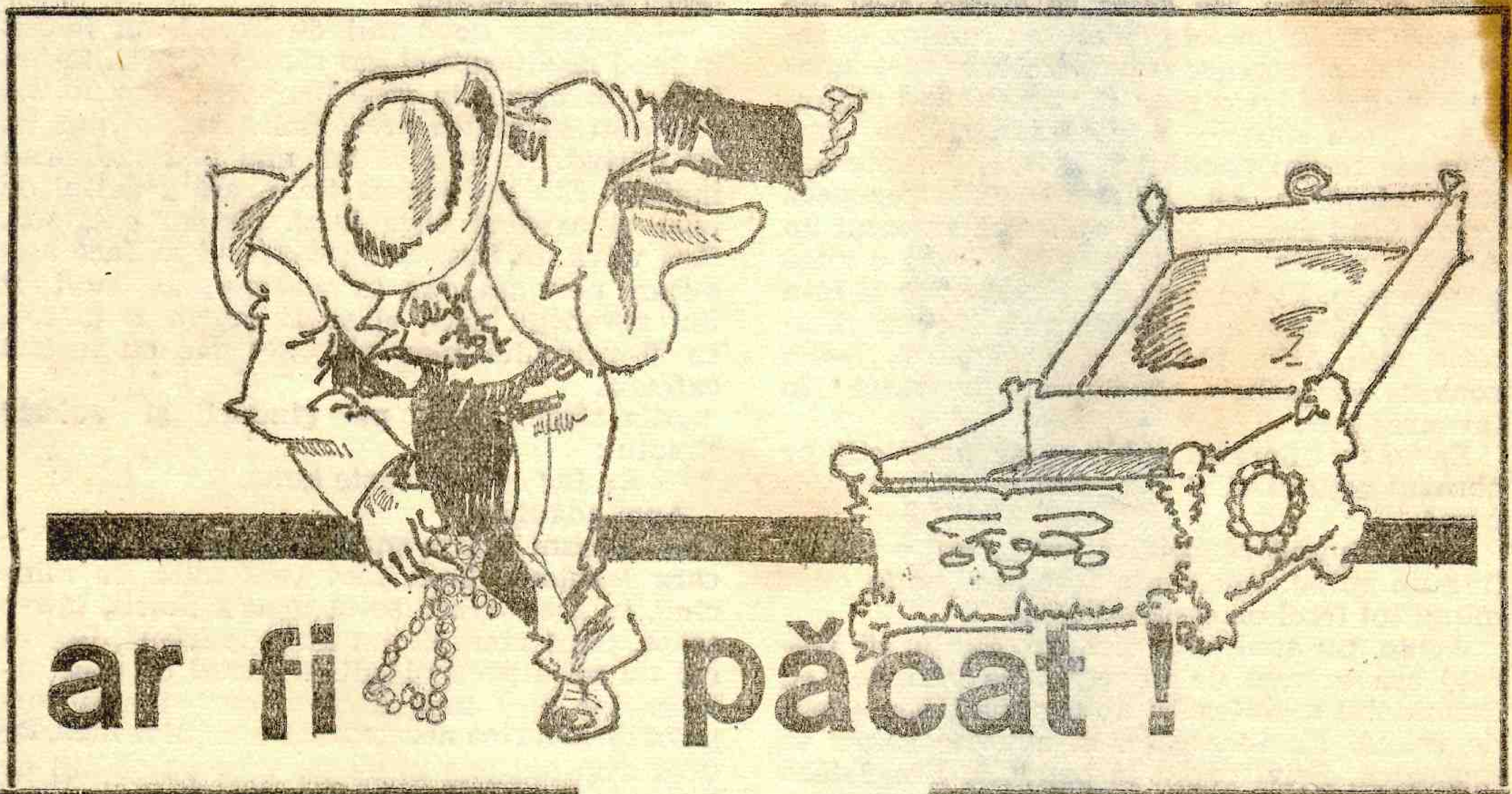
— În cameră nu este nimic altceva decît un bărbat pe un scaun. Arată de parcă ar fi fost îngrozitor de speriat de ceva şi...

— Şi ?

— Ei bine, domnule, e... mort !

Fură amîndoi surprinşi cînd o auziră pe Alix :

— *Şi în cele din urmă*, zicea ea vorbind ca în vis, *a murit*.

ar fi păcat !

de Agatha Christie

Am trecut pe la prietenul meu Poirot, pe care l-am găsit trist şi obosit. Ajunsese atît de faimos încît toate cucoanele bogate care-şi rătăceau vreo brăţară sau îşi pierdeau vreo pisicuţă îndrăgită se grăbeau să-şi asigure serviciile marelui Hercule Poirot. Prietenul meu era un amalgam ciudat de zgircenie flamandă şi exuberanţă artistică. Accepta multe cazuri sub influenţa unei prime impresii, deşi nu prezentau vreun interes deosebit.

Se ocupa şi de cazuri prost, sau chiar deloc, remunerate, pur şi simplu pentru că-l interesa problema ridicată. Rezultatul era, aşa cum spuneam, că se obosea prea mult. Recunoştea şi el toate acestea aşa că nu am avut de depăşit dificultăţi prea mari ca să-l conving să mă însoţească într-o vacanţă de o săptămînă în bine cunoscuta staţiune Ebermonth, de pe coasta sudică.

Petrecusem patru zile deosebit de plăcute cînd Poirot veni la mine cu o scrisoare deschisă în mînă.

— *Mon Ami*, îţi aminteşti de prietenul meu Joseph Aarons, agentul teatral ?

Mi-am amintit după un moment de gîndire.

Prietenii lui Poirot sînt deosebit de numeroşi şi de diferiţi, de la măturători la duci.

— *Eh bien*, Hastings, Joseph Aarons se află la Charlock Bay. Nu se simte prea grozav şi este foarte îngrijorat de o anumită problemă. Mă imploră să trec pe la el. Cred, *mon ami*, că trebuie să-i satisfac dorinţa. Este un prieten credincios, bunul meu Joseph Aarons, şi m-a ajutat mult în trecut.

— Desigur, dacă aşa crezi tu că se cuvine, — spusei eu. Charlock Bay este un loc minunat şi, întîmplător, eu n-am fost încă acolo.

— Deci vom împleti afacerile cu distracţia, — zise Poirot. Te vei interesa tu de trenuri, da ?

— Probabil că va trebui să schimbăm trenul odată sau de două ori, — spusei eu cu o grimasă. Ştii şi tu cum e cu liniile acestea regionale. Pentru a merge de pe coasta Devon-Sud pînă pe coasta Devon-Nord îţi poate lua şi o zi întreagă.

Şi totuşi, cînd m-am interesat, am aflat că puteam călători şi numai cu o singură întrerupere, la Exeter, şi că trenurile erau bune. Tocmai mă grăbeam să-l anunţ şi pe Poirot cînd am trecut prin faţa biroului „Autocare Rapide“ şi am văzut scrise următoarele : „Mîine — excursie de o zi la Charlock Bay. Plecarea la orele 8,30. Se trece prin cea mai splendidă zonă din Devon“.

Am cerut cîteva detalii şi m-am întors la hotel plin de entuziasm. Din păcate, mi-a fost foarte greu să-l fac şi pe Poirot să-mi împărtăşească bucuria.

— Prietene, ce-i cu pasiunea asta pentru autocare ? Trenurile sînt sigure, nu ? Cauciucuri— nu sînt, deci nu pot exploda ! Accidentele nu sînt prea obişnuite. Călătorul nu este incomodat de prea mult aer curat. Ferestrele se pot închide, deci nu se face curent !

I-am dat a înţelege, subtil, că avantajul cu aerul curat mă atrăgea în mod deosebit la varianta cu autocarul, mai ales din cele cu platformă deschisă :

— Şi dacă plouă ? Clima voastră engleză este atît de instabilă.

— Bine, dar se poate trage capota. Şi apoi, dacă va ploua tare se va anula excursia.

— Aha, — zise Poirot. Atunci să sperăm că va ploua.

— Ei bine, dacă-i aşa...

— Nu, nu, *mon ami*. Văd că te atrage foarte mult această excursie. Din fericire, am cu mine o haină groasă şi două fulare. (Suspină). Dar oare vom avea suficient timp la dispoziţie în Charlock Bay ?

— Păi, mă tem că va trebui să rămînem peste noapte acolo. Vezi tu, ruta trece prin Dartmoor. Vom lua prînzul la Monkhampton. Vom ajunge la Charlock Bay pe la ora 16, iar autocarul pleacă înapoi la 17 şi ajunge aici seara la 10.

— Aşa, — zise Poirot. Şi sînt unii care fac excursia asta de plăcere ? ! Noi vom obţine, nici nu mă îndoiesc, o reducere de preţ din moment ce nu ne vom întoarce cu ei, nu-i aşa ?

— Nu prea cred.

— Dar trebuie să insişti.

— Ei hai, Poirot, nu fi zgîrîie-brînză.

— Prietene, asta nu este zgîrcenie. Este spirit de afaceri. Chiar dacă aş fi milionar tot nu aş plăti decît aceea ce este normal şi cinstit să plătesc.

Aşa cum mă aşteptam totuşi, Poirot nu avea şansa de cîştig a acestei cauze. Domnul de la ghişeul de bilete al biroului „Autocarele Rapide“ era calm şi impasibil, dar foarte încăpăţînat. El susţinea că trebuia să ne întoarcem oricum. Ba chiar a lăsat să se înţeleagă că, de fapt, ar fi trebuit să plătim ceva suplimentar pentru concesia ce ni se va face de a părăsi autocarul la Charlock Bay.

Înfrînt, a plătit preţul cerut şi a părăsit biroul.

— Englezii ăştia nu au simţul banului, — bodogăni el. L-ai văzut, Hastings, pe tînărul acela care a plătit preţul întreg al excursiei, dar a zis că intenţionează să rămînă la Monkhampton ?

— Nu cred să-l fi văzut. De fapt...

— Ai văzut-o pe tînăra aceea drăguţă care are locul 5 ; locul de lîngă noi. Ei, ei ! Da, prietene, te-am prins. Acesta este momentul pentru care, tocmai cînd eram pe punctul de a cere locurile 13 şi 14 — care sînt la mijlocul autocarului şi sînt, deci, mai la adăpost — te-ai înfipt în faţă, îmbrîncindu-mă, şi ai zis că locurile 3 şi 4 ar fi mai bune.

— Într-adevăr, Poirot, — admisei eu înroşindu-mă.

— O roşcată, ca întotdeauna, o roşcată !

— Oricum, merită mai mult să te uiţi la ea decît la tînărul acela ciudat.

— Asta depinde de punctul de vedere al fiecăruia. Pentru mine, tînărul era interesant.

Ceva cu o anumită semnificaţie în tonul lui Poirot mă făcu să-mi îndrept privirea spre el rapid :

— De ce ? Ce vrei să spui ?

— Ei, nu te ambala aşa. Să zicem că mi-a stîrnit interesul pentru că se hotărîse să-şi lase mustaţă dar deocamdată rezultatul nu era cel scontat. Poirot îşi mîngîia tandru propria lui mustaţă stufoasă. Este o adevărată artă, — şopti el, să porţi mustaţă. Îi admir pe toţi cei care încearcă.

Cu Poirot întotdeauna e dificil de ştiut cînd vorbeşte serios şi cînd se amuză pe seama interlocutorului său. Am considerat cel mai prudent să nu mai zic nimic.

*

* *

Zorii celei de a doua zile se iviră cu un soare strălucitor. O zi absolut minunată ! Poirot însă nu vroia să rişte. Aşa că îşi pusese o vestă de lînă, un pardesiu, o pelerină de ploaie, două fulare şi toate acestea peste costumul său cel mai gros. Înghiţise şi două pastile antigripale înainte de plecare, din care îşi luase şi cu el pe drum.

Am luat cu noi două genţi de voiaj. Tînăra drăguţă pe care o observasem cu o zi înainte avea o valiză micuţă, dealtfel la fel ca şi tînărul pe care bănuiam că-l simpatizase Poirot. Alte bagaje nu mai erau. Şoferul puse cele 4 valize în portbagaj, iar noi ne ocuparăm locurile.

Poirot, oarecum maliţios, îmi cedă mie locul de la margine, — tot eram eu maniac cu aerul curat ! — iar el se aşeză lîngă vecina

noastră roşcată. Dar nu trecu mult şi rectifică amplasarea. Bărbatul de pe locul 6 era un tip gălăgios, se vedea că-i place s-o facă pe grozavul, aşa că Poirot o întrebă pe fată, în şoaptă, dacă nu ar vrea să schimbe locul cu el. Ea primi cu recunoştinţă şi, după ce se mutară, intră în vorbă cu noi şi, nu după mult timp, pălăvrăgeam toţi trei veseli.

Era în mod evident foarte tînără, nu avea mai mult de 19 ani, şi era ingenuă ca un copil. În scurt timp ne mărturisi motivul călătoriei pe care o făcea. Era, se pare, într-o călătorie de afaceri în numele mătuşii sale care avea un magazin de antichităţi deosebit de interesant la Ebermonth.

Această mătuşă rămăsese într-o situaţie financiară foarte precară la moartea tatălui său şi-şi folosise micul capital şi lucrurile minunate din casa moştenită de la tată pentru a-şi înfiripa un mic negoţ. Avusese mult succes şi devenise faimoasă în branşă. Fata aceasta, Mary Durrant, venise să locuiască cu mătuşa ei şi învăţase meseria, care îi şi plăcea foarte mult — oricum o prefera celeilalte alternative, de a fi guvernantă sau domnişoară de companie.

Poirot se arăta interesat şi aproba din cap toate acestea.

— Domnişoară, sînt sigur că veţi reuşi, — zise el cu un ton galant. Dar aş vrea să vă dau un sfat. Nu trebuie să manifestaţi prea multă încredere, domnişoară. Oriunde în lume sînt hoţi şi vagabonzi, ar putea fi chiar şi în acest autocar. Trebuie să fii în permanentă alertă, prevăzător.

Ea îl privea cu gura întredeschisă, iar el dădea din cap atoatecunoscător :

— Da, da, aşa este cum vă spuneam. Cine poate şti ? Chiar eu, care vă vorbesc acum, aş putea să fiu un răufăcător de ultimă speţă.

Şi-i sclipiră ochii la vederea mutrişoarei ei surprinse.

Ne-am oprit pentru prînz la Monkhampton şi, după ce a schimbat cîteva vorbe cu chelnerul, Poirot a reuşit să ne facă rost de o masă pentru 3 persoane lîngă fereastră. Afară, în imensa curte interioară, erau parcate vreo 20 de autocare venite din toate colţurile ţării. Restaurantul era plin, şi zgomot... din belşug.

— Se pare că unii debordează de voioşie în vacanţă — remarcai eu cu o grimasă.

Mary Durrant era de aceeaşi părere :

— Ebermonth-ul a devenit insuportabil vara în ultimul timp. Mătuşa mea spunea că înainte era cu totul altfel. Acum, de abia te mai poţi mişca pe trotuare în mulţime.

— Dar a devenit rentabil pentru afaceri, domnişoară.

— Nu neapărat şi pentru ale noastre. Noi vindem numai lucruri rare şi foarte valoroase. Nu ne ocupăm de mărunţişuri ieftine. Mătuşa mea are clienţi din toată Anglia. Dacă doresc o măsuţă sau un scaun dintr-o anumită perioadă, sau o anumită piesă de porţelan, îi scriu şi ea se străduieşte să facă rost de aşa ceva. Aşa s-a întîmplat şi acum.

Pe faţa noastră se citea interesul, aşa că ea explică în continuare. Un anumit american, domnul J. Baker Wood, este cunoscător şi colecţionar de miniaturi. Pe piaţă apăruse recent un set valoros de miniaturi iar domnişoara Elizabeth Penn, mătuşa Mary-ei, le achiziţionase. Ea îi scrisese domnului Wood, descriindu-i miniaturile şi informîndu-l în legătură cu preţul. El îi răspunsese imediat, anunţînd-o că era interesat să le cumpere dacă miniaturile erau întocmai cum îi fuseseră descrise şi-i ceruse să trimită pe cineva cu ele să le vadă la Charlock Bay, unde se afla acum. Ca urmare, domnişoara Durrant fusese trimisă ca reprezentantă a firmei.

— Sînt minunate, fără nici o îndoială, — spuse ea. Dar eu nu înţeleg cum poate da cineva atîţia bani pe ele. Cinci sute de lire ! Gîndiţi-vă numai ! Sînt făcute de Cosway. Da, cred că Cosway îl cheamă. Le cam încurc eu, chestiile astea.

Poirot zîmbi :

— Nu aveţi încă experienţă, domnişoară.

— Nu am pregătirea necesară, — spuse Mary liniştită. Nu am fost educată în cultul lucrurilor vechi. Mai am multe de învăţat. Oftă. Apoi, deodată am văzut cum i se măresc ochii de uimire. Stătea cu faţa spre geam şi privea acum afară, în curte. Se ridică grăbită şi ieşi în fugă din încăpere. Se întoarse peste cîteva minute şi-şi ceru scuze, respirînd din greu :

— Scuzaţi-mă că am plecat aşa. Dar mi s-a părut că am văzut un bărbat care-mi lua valiza din autocar. Am alergat după el, dar am constatat că era a lui. Are o valiză identică cu a mea. M-am simţit foarte prost. Parcă l-aş fi acuzat de furt.

Rîse singură de această idee.

Dar Poirot nu rîdea de fel :

— Cine era, domnişoară ? Descrie-mi-l !

— Purta un costum maro. Un tînăr înalt şi străveziu, cu un început de mustaţă.

— Aha, — făcu Poirot. Prietenul nostru de ieri, Hastings. Îl cunoaşteţi pe tînărul acesta, domnişoară ? L-aţi mai văzut vreodată ?

— Nu, niciodată. De ce ?

— Aşa. Mi se pare cam ciudat, atîta tot.

Se cufundă în tăcere şi nu mai participă la conversaţie pînă cînd îi atrase atenţia ceva ce spunea domnişoara Durrant.

— Cum, domnişoară, cum spuneaţi ?

— Spuneam că la întoarcere va trebui să fiu atentă la răufăcători, cum le spuneaţi dumneavoastră. Din cîte ştiu, domnul Wood plăteşte întotdeauna cu bani gheaţă. Cu 500 de lire în bancnote asupra mea voi fi demnă de atenţia oricărui răufăcător.

Ea rîse, dar nici de data aceasta Poirot nu-i împărtăşi voioşia. În schimb, o întrebă la ce hotel urma să tragă în Charlock Bay.

— Hotelul Ancora. E mic şi nu e scump, dar este destul de bun.

— Aha, — făcu Poirot. Hotelul Ancora. Exact acolo a hotărît şi Hastings, aici de faţă, că ar fi bine să înnoptăm. Ce ciudat !

Îmi făcu cu ochiul.

— Staţi mult în Charlock Bay ? întrebă Mary.

— Numai o noapte. Am ceva de rezolvat acolo. Sînt sigur, domnişoară, că nu veţi putea ghici ce profesie am.

O vedeam pe Mary cum analiza diverse ipoteze şi le abandona, probabil din precauţie. În cele din urmă îşi luă inima în dinţi

și spuse că Poirot ar putea fi iluzionist. Asta îl distră copios.

— Oh, dar asta este o idee colosală! Credeți că aș putea fi din aceia care scot iepuri din pălărie? Nu, domnișoară. Eu sînt tocmai reversul unui iluzionist. Iluzionistul face lucrurile să dispară. Eu le fac să reapară. Se aplecă peste masă, într-o poză de efect care să dea și mai multă substanță cuvintelor sale:

— Este un secret, dar dumneavoastră domnișoară, vă voi spune: sînt detectiv!

Se rezemă din nou, mulțumit de efectul produs. Mary Durrant îl privea ca vrăjită. Dar orice conversație ulterioară fu imposibilă din cauza claxoanelor de afară care anunțau că monștrii șoselelor erau gata de plecare.

Ieșind împreună cu Poirot făceam comentarii în legătură cu farmecul vecinei noastre. Poirot era de aceeași părere cu mine.

— Da, este fermecătoare. Dar cam prostuță, nu?

— Prostuță?

— Nu fi oribil! O fată poate fi frumoasă, poate avea părul roșcat și totuși să fie prostuță. Este culmea prostiei să ai încredere în doi străini, așa cum a făcut ea cu noi.

— Bine, dar și-a dat seama că sîntem oameni de încredere!

— Ceea ce spui tu, prietene, este o mare imbecilitate. Oricine își cunoaște meseria va părea, la prima vedere, „de încredere". Micuța spunea că va trebui să fie atentă cînd va avea 500 de lire asupra ei. Dar ea are și acum 500 lire cu ea.

— Miniaturile.

— Exact. Miniaturile. Între cele două valori nu este nici o diferență, **mon ami.**

— Dar nu mai știe nimeni altcineva despre ele decît noi doi.

— Și chelnerul și cei de la masa vecină. Și fără nici o îndoială, nenumărați alții din Ebermouth! Domnișoara Durrant este încîntătoare, într-adevăr, dar dacă aș fi eu în locul d-rei Elizabeth Penn, aș iniția-o în primul rînd pe noua mea asistentă în regulile de bun simț. Tăcu și apoi reluă cu un ton absolut diferit:

— Îți dai seama, prietene, că ar fi fost cel mai ușor lucru din lume să iei o valiză din unul dintre autocarele acestea în timp ce noi luam masa.

— Ei, hai, Poirot, e imposibil să nu te vadă cineva.

— Și ce ar zice? Un pasager își ia valiza. Pe față și cu multă naturalețe și nimeni n-ar avea de ce să se amestece.

— Adică, Poirot, vrei să zici că... Bine, dar tipul în costum maro, ...era valiza lui, nu?

Poirot se încruntă:

— Așa se pare. Oricum, e ciudat, Hastings, că nu-și luase valiza mai înainte, imediat după ce am ajuns. Nu a luat masa aici, ai observat, nu?

— Dacă domnișoara Durrant nu ar fi stat cu fața spre fereastră, nu l-ar fi observat, — spusei eu rar.

— Și dacă tot era valiza lui, asta nici nu ar fi contat, — zise Poirot. Așa că să nu ne mai gîndim la asta, **mon ami.**

Oricum, după ce ne-am reluat locurile în autocar, în timp ce ne îndreptam în plină viteză spre destinație, Poirot profită de ocazie și-i ținu lui Mary Durrant o lecție despre pericolul indiscreției, lecție pe care ea o recepționa resemnată dar cu aerul că o lua drept o glumă.

Am ajuns la Charlock Bay la orele 16,00 și am fost destul de norocoși că am reușit să obținem camere la hotelul „Ancora" — un fel de han de pe timpuri, pe o străduță lăturalnică.

Poirot tocmai își scosese cîteva lucruri strict necesare din bagaj și-și pomădase mustața pregătindu-se să plece la Joseph Aarons, cînd se auzi un ciocănit nerăbdător la ușă. Am strigat eu „Intră!" și, spre marea mea uimire, apăru Mary Durrant, albă la față și cu ochii plini de lacrimi.

— Vă rog mult să mă scuzați, dar... dar s-a întîmplat cel mai îngrozitor lucru posibil. Și dumneavoastră parcă spuneați că sînteți detectiv, nu? Se referea la Poirot.

— Ce s-a întîmplat, domnișoară?

— Am deschis valiza. Miniaturile erau într-o casetă de crocodil — încuiată, bineînțeles. Acum, priviți!

Ne arătă o casetă mică, pătrată, ornată cu piele de crocodil. Lacătul era rupt. Poirot i-o luă din mînă. Încuietoarea fusese forțată. Fusese nevoie de multă forță. Urmele erau suficient de evidente. Poirot o examină clătinînd din cap.

— Și miniaturile? — întrebă el, deși amîndoi cunoaștem răspunsul destul de bine.

— Nu mai sînt. Au fost furate. Vai! Ce să mă fac?

— Nu vă faceți griji, — spusei eu. Prietenul meu este Hercule Poirot. Ați auzit, probabil, despre el. El este singurul care vi le poate returna, dacă așa ceva este posibil.

— Domnul Poirot? Marele Hercule Poirot?

Poirot era suficient de vanitos ca să-i facă plăcere să observe admirația sinceră din tonul ei:

— Da, fata mea, — spuse el. Eu sînt, eu în carne și oase. Încredințează-mi mie această afacere. Voi face tot ce se poate face. Dar mă tem, mă tem foarte tare, că va fi prea tîrziu. Spune-mi, încuietoarea de la valiză a fost și ea forțată?

Ea negă cu o mișcare a capului.

— Vreau să o văd, te rog.

Ne-am dus toți trei în camera ei, iar Poirot examină cu atenție valiza. Era evident că fusese deschisă cu cheia.

— Nici nu este de mirare. Toate încuietorile de valize sînt făcute pe același calapod. **Eh, bien**, să chemăm poliția și să luăm legătura cu domnul Baker Wood cît mai curînd cu putință. Voi avea eu însumi grijă de asta.

Am plecat cu el și l-am întrebat la ce se referea atunci cînd spunea că s-ar putea să fie prea tîrziu.

— **Mon cher,** spuneam astăzi că eu sînt tocmai reversul unui iluzionist — adică pot face lucruri dispărute să reapară — dar să presupunem că cineva s-ar fi aflat pe lîngă mine. Nu înțelegeți? Stai numai o clipă, și vei vedea.

Se făcu nevăzut în cabina telefonică. Ieşi după cinci minute cu o figură foarte gravă :

— Este aşa cum bănuiam. O doamnă i-a dus domnului Wood miniaturile acum o jumătate de oră. S-a prezentat ca venind din partea domnişoarei Elizabeth Penn. El a fost foarte încîntat de miniaturi şi le-a plătit pe loc.

— Acum o jumătate de oră..., înainte de a ajunge noi aici.

Poirot zîmbi cu un aer enigmatic :

— „Autocarele Rapide" sînt destul de rapide, dar o maşină bună, plecînd de la Monkhampton, ar putea ajunge aici uşor cu o oră mai devreme.

— Şi ce vom face acum ?

— Bunul meu Hastings, întotdeauna practic ! Vom anunţa poliţia, vom face tot ce ne va sta în putinţă pentru domnişoara Durrant şi, — da, asta cu siguranţă, — vom avea o întrevedere cu domnul J. Baker Wood.

Am realizat toate aceste puncte din program. Biata domnişoară Durant era îngrozitor de tulburată la gîndul că mătuşa ei ar putea să o găsească vinovată pentru tot necazul.

— Şi probabil că aşa va şi face, — comentă Poirot, în vreme ce ne îndreptam spre Hotelul „Litoral" unde stătea domnul Wood. Şi încă pe bună dreptate. Ce idee, să laşi bunuri în valoare de 500 de lire într-o valiză ordinară şi să pleci la masă ! Oricum, **mon ami**, cazul acesta prezintă una sau chiar două ciudăţenii. Caseta aceea, de exemplu, de ce a fost nevoie să fie forţată ?

— Pentru a scoate miniaturile !

— Şi vrei să spui că asta nu e prostie curată ? Să zicem că hoţul se ocupă de valiză în timpul prînzului sub pretext că-şi ia propriul său bagaj. Cu siguranţă că ar fi mult mai simplu să deschidă valiza, să ia caseta nedeschisă şi s-o şteargă frumuşel decît să-şi piardă timpul forţînd încuietoarea, nu ?

— Dar trebuia să se asigure că în casetă sînt miniaturile !

Poirot nu părea convins, dar cum tocmai eram primiţi în apartamentul domnului Wood, nu mai aveam timp de discuţii.

De la început, domnul Baker Wood nu mi-a făcut o impresie bună.

Era un tip masiv, vulgar, împopoţonat, purta inel cu briliant. Era ostentativ şi zgomotos.

Bineînţeles, nu bănuia nimic în neregulă. Ce-ar fi putut bănui ? Femeia îl anunţase că are miniaturile. Şi încă nişte piese atît de minunate ! Dacă avea seriile bancnotelor ? Nu, nu le avea. Şi, în fond, cine era domnul, ...domnul Poirot, care vine şi-i pune astfel de întrebări ?

— Domnule, tot ce vă mai rog este să-mi descrieţi femeia care vi le-a adus. Era tînără şi drăguţă ?

— Nu, d-le, nu era. Mai mult ca sigur nu era nici tînără, nici drăguţă. Era o femeie înaltă, între două vîrste, căruntă, cu un ten pătat şi un început de mustaţă. Nici într-un caz o frumuseţe.

— Poirot, — strigai eu, imediat după ce-am ieşit de la domnul Wood. Mustaţa ! Ai auzit ?

— Încă nu mi-am pierdut auzul, mulţumesc oricum, Hastings.

— Ce tip antipatic !

— Da, n-are nimic atrăgător.

— Bine, va trebui să punem mîna pe hoţ, remarcai eu. Acum îl putem identifica.

— Dai dovadă de atîta simplitate naivă, Hastings. Tu nu ştii oare că pe lumea aceasta mai există şi alibiuri ?

— Crezi că va avea un alibi ?

Răspunsul lui Poirot mă luă prin surprindere.

— Sper din toată inima să fie aşa !

— Vezi, necazul cu tine este că tu întotdeauna vrei ca lucrurile să fie complicate, — zisei eu.

— Ai dreptate, **mon ami**. Nu-mi place să împuşc ciorile de pe gard.

Profeţia lui Poirot se adeveri pe deplin. Tovarăşul nostru de călătorie în costum maro se dovedi a fi un oarecare domn Norton Kane. El se dusese direct la hotelul George din Monkhampton unde-şi petrecuse toată după-amiaza. Singura mărturie împotriva lui era cea a domnişoarei Durrant care declarase că-l văzuse scoţîndu-şi valiza din autocar în timp ce ne aflam la masă.

— Ceea ce, în sine, nu este nimic dubios, — zise Poirot dus pe gînduri.

După ce făcu această remarcă, se cufundă în tăcere şi refuză să mai discute, spunîndu-mi totuşi, după ce insistasem eu foarte mult, că se gîndea la mustaţă în general, şi că ar fi foarte bine să fac şi eu acelaşi lucru.

Am descoperit oricum că-l rugase pe Joseph Aarons — cu care-şi petrecuse seara — să-i spună tot ce ştia despre dl. Baker Wood. Întrucît amîndoi locuiau la acelaşi hotel, exista o şansă să mai afle cîte ceva, chiar dacă numai amănunte disparate, fără nici o legătură. Oricum, chiar dacă Poirot aflase ceva, păstrase numai pentru sine.

Mary Durrant răspunsese nenumăratelor întrebări puse de cei de la poliţie, după care se întorsese la Ebermonth cu un tren în zori. Noi am luat prînzul cu Joseph Aarons şi, după masă, Poirot mă anunţă că rezolvase satisfăcător problemele impresarului teatral şi că ne puteam întoarce la Ebermonth în orice clipă.

— Dar, nici într-un caz cu autocarul, **mon ami** ; de data aceasta vom călători cu trenul.

— Ţi-e frică de hoţii de buzunare sau ţi-e să nu mai dăm peste vreo fetişcană cu necazuri.

— Ambele, Hastings, mi se pot întîmpla şi în tren. Nu, dar mă grăbesc să ajung la Ebermonth să mă ocup în continuare de cazul nostru.

— Cazul nostru ?

— Bineînţeles, prietene. Domnişoara Durrant a făcut apel la serviciile mele. Chiar dacă problema e acum în seama poliţiei, asta nu înseamnă că eu m-am spălat pe mîini de ea. Am venit aici să servesc un bun prieten, dar niciodată nu se va putea spune despre Hercule Poirot că a părăsit un străin la necaz ! Şi se ridică semeţ.

— Cred că începuse să te intereseze chiar dinainte, zisei eu cu şiretenie. În biroul de turism, cînd l-ai văzut prima oară pe tînărul

acela, deşi nu-mi dau seama ce ţi-a atras atenţia la el.

— Nu-ţi dai seama, aşa-i ? ar trebui totuşi ! Da, da, acesta va rămîne însă secretul meu.

Înainte de a pleca, am mai stat puţin de vorbă cu inspectorul de la poliţie care se ocupa de cazul nostru. El îl interogase pe dl. Norton Kane şi-i spuse lui Poirot, pe un ton confidenţial, că nu-i plăcuse felul lui de a se purta. Se fîstîcise, negase şi se contrazisese.

— Dar exact cum s-au petrecut lucrurile, nu pot să spun, — recunoscu el. Ar fi putut să predea prada unui complice care să fi plecat cu ea în cea mai mare viteză. Dar asta este numai o ipoteză. Ar trebui să găsim maşina cu care s-ar fi deplasat şi complicele pentru a clarifica lucrurile.

Poirot dădu din cap gînditor.

— Crezi că aşa s-a întîmplat ? îl întrebai eu în tren.

— Nu, prietene, nu s-a întîmplat aşa. A fost mult mai isteţ gîndit.

— Şi nu vrei să-mi spui ?

— Nu încă. Ştii doar, am şi eu slăbiciunile mele, îmi place să-mi ţin secretele pînă la capăt.

— Şi mai e mult pînă la capăt ?

— Nuuu, acuşi, acuşi !

*

* *

Am ajuns la Ebermonth un pic după ora şase şi Poirot, care conducea, ne duse direct la prăvălia ce purta numele „Elizabeth Penn". Magazinul era închis, dar Poirot sună şi imediat fu deschisă uşa de Mary Durrant, pe faţa căreia se citea surprindere şi plăcere la vederea noastră.

— Vă rog să poftiţi şi să v-o prezint pe mătuşa mea, — zise ea.

Ne conduse într-o încăpere în spatele magazinului. O doamnă în vîrstă ne ieşi în întîmpinare ; avea părul alb şi arăta şi ea ca o miniatură, cu pielea alb-roz şi cu ochii albaştri. Pe umerii destul de aduşi purta un şal deosebit de valoros din dantelă veche.

— Dumneavoastră sînteţi marele Hercule Poirot ? — întrebă ea cu o voce joasă, încîntătoare. Mary mi-a povestit tot. Nici nu-mi venea să cred. Şi chiar ne veţi ajuta în marele nostru necaz ? Ne veţi sfătui ce să facem ?

Poirot o privi o clipă, apoi se înclină :

— Domnişoară Penn, efectul este într-adevăr încîntător ! Dar ar trebui să vă lăsaţi mustaţă.

Domnişoara Penn scoase un sunet de mirare şi făcu un pas înapoi.

— Aţi lipsit ieri de la magazin, nu-i aşa ?

— Am fost dimineaţă aici. Mai tîrziu am avut o migrenă îngrozitoare şi m-am dus acasă.

— Nu acasă, domnişoară. Ca să vă treacă durerea de cap aţi încercat să schimbaţi aerul, nu ? Aerul de la Charlock Bay este foarte reconfortant, cel puţin aşa cred.

Mă apucă de braţ şi mă trase spre uşă. Acolo se opri şi vorbi peste umăr :

— Vă daţi seama că ştiu totul. Această mică farsă trebuie să înceteze.

Avea un ton ameninţător. Domnişoara Penn, albă ca o stafie, aprobă din cap. Poirot se întoarse spre fată :

— Domnişoară, — zise el amabil, sînteţi tînără şi încîntătoare. Dar participînd la astfel de înscenări veţi ajunge să vă ascundeţi tinereţea şi şarmul în spatele gratiilor, iar eu, Hercule Poirot, vă garantez că ar fi păcat.

Apoi ieşi în stradă, iar eu îl urmai stupefiat :

— Încă de la început, mon ami, m-a interesat. Cînd tînărul acela îşi lua bilet numai pînă la Monkhampton am văzut că fata începe să-l privească cu interes. De ce ? El nu era genul de bărbat după care să întoarcă femeile capul. Cînd s-a pus autocarul în mişcare am avut o presimţire că ceva se va întîmpla. Cine l-a văzut pe tînăr luîndu-şi bagajul ? Domnişoara şi numai domnişoara, şi adu-ţi aminte că ea fusese cea care-şi alesese locul la masă cu faţa spre geam — ceea ce nu prea este caracteristic pentru femei. Apoi vine la noi cu povestea aceea cu furtul — cutia forţată — ceea ce, aşa cum ţi-am explicat şi atunci, nu avea nici un sens. Şi acum, care-i rezultatul ? Domnul Baker Wood a plătit bani grei pentru nişte lucruri furate. Miniaturile urmau să-i fie returnate domnişoarei Penn. Iar ea le va vinde din nou şi astfel va căpăta pe ele o mie de lire sterline, în loc de numai cinci sute. Eu am făcut nişte investigaţii discrete şi am aflat că afacerile îi merg prost. Aşa că mi-am zis : mătuşa şi nepoata sînt amîndouă complice în jocul acesta.

— Deci nu l-ai bănuit nici o clipă pe Norton Kane ?

— Mon ami ! Cu mustaţa aceea ! Un infractor sau e ras sau are o mustaţă serioasă pe care să şi-o poată rade cînd e cazul. Dar ce şansă grozavă pentru isteaţa domnişoară Penn — o bătrînică mărunţică, cu un ten alb-roz, aşa cum am văzut-o. Dacă stă dreaptă, dacă poartă nişte cizme mari, dacă-şi face nişte pete pe faţă şi — lovitură de maestru — îşi pune cîteva fire rare de mustaţă sub nas... Ei, bine ? O femeie cam bărbătoasă, spunea domnul Wood, şi... „un bărbat deghizat" am zis noi repede.

— Chiar s-a dus la Charlock Bay ieri ?

— Cu siguranţă. Trenul, dacă-ţi aduci aminte chiar tu mi-ai spus, pleacă de aici la 11 şi ajunge la Charlock Bay la orele 14. Iar trenul de întoarcere face şi mai puţin, cel cu care am venit noi. Pleacă de la Charlock Bay la 16 şi 5 minute şi ajunge aici la 18 şi un sfert. Bineînţeles, miniaturile nu fuseseră niciodată în caseta forţată. Aceea fusese artistic aranjată înainte de a fi împachetată. Domnişoara Mary trebuia numai să găsească doi fraieri care s-o compătimească şi s-o admire în nenorocirea ei. Numai că unul dintre fraieri nu era fraier de loc, era Hercule Poirot !

Nu prea mi-a căzut bine subînţelesul. Aşa că m-am grăbit să zic :

— Deci, atunci cînd spuneai că ajuţi un străin, nu făceai decît să mă induci în eroare cu bună ştiinţă.

— Eu nu te induc pe tine în eroare niciodată, Hastings. Numai cît îţi permit uneori să te induci singur în eroare. Eu mă refeream la domnul Baker Wood — un străin pe aceste

meleaguri. Fața i se întunecă. Ah, cînd mă gîndesc la escrocheria aia, la inechitatea de a mă pune să plătesc același preț chiar dacă nu m-am mai întors cu ei, simt cum îmi fierbe sîngele în vine și simt nevoia să-i apăr pe străini ! Nu e deloc un tip plăcut, acest domn Baker Wood. Dar oricum, nu e englez. Iar pe aceste meleaguri, noi, străinii, Hastings, trebuie să ne ajutăm. Eu cel puțin, întotdeauna sînt gata să-i ajut !

Traduceri de Ligia Ivan

de William Reese

UN COMPLOT REUȘIT ESTE ATUNCI CÎND...

Dar cînd se întîlnesc doi de soiul acesta, cum mă întîlnisem eu în apartamentul meu, în dimineața aceea de vineri, cu Barbara Morseby, atunci faptul trebuie să aibă urmări. Ceea ce-mi propusese Barbara făcu să-mi tremure mîinile așa de tare că am vărsat pe pătură jumătate din whisky-ul din pahar.

— Dacă te-am înțeles bine, i-am spus, asta ar însemna moartea lui Arthur. Trebuie să-l împușc eu, în timpul nopții ?

— Vorbesc foarte serios, Henry !

Arthur era soțul Barbarei și ex-amicul meu, în același timp.

— Este vorba de 150.000 de dolari, spuse Barbara, iar vocea ei sună dulce ca mierea,

cînd pronunță suma. Asta înseamnă cîte 75.000 de dolari pentru fiecare din noi...

— Dumnezeule, Arthur are o asigurare așa de mare ?

Stăteam și priveam cum pătrundea în pătură whisky-ul vărsat. Fata aceasta care stătea pe patul meu și sorbea ușor din scotch, îmi deveni dintr-odată străină și aceasta în ciuda intimității în care ne aflam. O neurastenică, de zece ori neurastenică ! Pentru ceea ce intenționa Barbara să facă, în California ajungi la camera de gazare.

— Nu că Arthur mi-ar mai fi prieten, am început eu, dar avem amîndoi de bătut fierul atît timp cît mai este cald încă.

— Da, toți trei avem de bătut un fier cît e cald, numai că fierul se află acolo, în foc, și se topește la căldură, incontinuu.

Spusele Barbarei erau adevărate. Timpul care trecea pentru toți trei prea încet, era cauza pentru care Arthur și cu mine nu mai eram prieteni.

— Cît a trecut de atunci, Barbara ? am întrebat-o, pentru a-i distrage atenția.

Barbara mă mîngîie cu mîna ei delicată pe spatele, chipurile rănit, în timp ce mă privea cu ochi adînci, ca lacurile de munte.

— De cînd ți-ai frînt osul coccigian ?

— Acum un an și ceva, în ziua de 3 iulie. Ziua aceea n-o voi uita niciodată... Totul a decurs întocmai cum am planificat noi trei : Arthur, Barbara și cu mine.

— Așadar, nu vrei să mă ajuți, mormăi Barbara, speriindu-mi gîndurile... amintindu-mi iarăși de groaznica ei propunere de a-l omorî pe Arthur, soțul ei...

— Nu-mi place deloc treaba asta ! Este prea ultimativă ! Paharul meu era gol așa că am mai luat o înghițitură din scotch-ul Barbarei. Vezi, i-am spus cu voce convingătoare, avocatul meu este de părere că asigurările „Phoenix" trebuie să plătească, în sfîrșit. Nu mai există nici o posibilitate de a cîștiga, cel mult poate să ceară o nouă amînare în fața tribunalului.

— Încă o amînare ?, explodă Barbara. Asta înseamnă, dacă ne luăm după calendarul tribunalelor, o întîrziere de cel puțin nouă luni ! Timp suficient pentru a naște un copil !

Înțelegeam bine argumentele Barbarei. Mi se părea și mie că sînt ani buni de atunci, din ziua aceea cînd am fost în garajul lui Arthur Morseby. Totul era pregătit cu migală. Motorul de bord, care se fixa în afară și pe care el îl folosea la barcă, era împrăștiat în tot garajul. Podeaua de beton era acoperită cu ulei de la motor, întins ca siropul pe o savarină. Așa cum am stabilit, m-am înfățișat pe la zece și jumătate dimineața la garajul lui Arthur, pur și simplu pentru a aluneca în prezența lui Arthur, a Barbarei și a altor cîțiva vecini uimiți, pe o baltă de ulei. Această cădere reușită mă transformă, pentru asigurările „Phoenix", într-un infirm...

Am simțit din nou degetele fine ale Barbarei pe spinare. Ochii i se îngustară, niciodată n-am crezut că ochii căprui pot privi cu atîta duritate... Vocea ei era în schimb dulce :

— Să mai fac cîte o băutură pentru noi, vom mai fi drăgăstoși încă puțin unul față de celălalt și apoi...

— Apoi ce ?

— Trebuie să-mi împrumuți mașina ta, dragule, numai pentru o oră. Arthur a plecat astăzi la birou cu mașina mea, iar a lui este în revizie. Am de făcut niște cumpărături.

Barbara coborî din pat. O vedeam cum merge spre bucătărie, cu paharele în mînă. Era o ființă dulce, înaltă, cu picioare lungi. Ea a fost cea care mi-a dat ideea cu asigurarea „Phoenix". Arthur încheiase cu această societate o asigurare cu garanție. Căderea mea se încadra în această prevedere de asigurare. Totul era în ordine, numai că asigurările „Phoenix" aveau un funcționar de urmărire cu numele Sneed, căruia i-a fost încredințat cazul meu și care, cercetînd totul cu neîncredere și pe toate fețele, împiedicase plata sumei de asigurări...

Arthur, Barbara și cu mine nu uitam nici un moment că suma maximă de asigurare reprezenta 995.000 de dolari, motiv suficient pentru a aștepta plata chiar și un timp mai îndelungat. Dar lunile treceau și era păcat de mine să tot stau în scaunul pe roți. Totuși, continuam să fac asta numai de dragul Barbarei, pentru a-i fi în preajmă, cu toate că șederea aceasta permanentă mă făcu cu cinsprezece kilograme mai greu decît fusesem.

Barbara se întoarse din bucătărie cu două pahare cu whisky.

— Te-ai mai gîndit între timp, micul meu invalid ? Nu vrei să-i dai o mînă de ajutor micuței tale Barbara ?

— Șira spinării mele nu se mai pretează pentru așa ceva, i-am răspuns. Știu doar că atunci cînd în garajul lui Arthur mi-am...

Vorbeam iarăși despre Arthur. Barbara începu să-l denigreze. Spunea că nu mai poate să-i suporte nici cea mai mică atingere. Singurul lui interes era să stea în fața televizorului, să iasă în larg cu barca cu motor și să sară cu parașuta în fiecare vineri seara. Sărea dintr-un avion tip sport. Tu poți înțelege ceva ? Sărituri cu parașuta numai așa, pentru că lui îi face plăcere să sară cu parașuta...

Eu nu-l mai înțelegeam de mult pe Arthur și nu înțelegeam mai ales de ce nu se îngrijește de Barbara. Pe de altă parte, așteptarea la infinit a încasării sumei de asigurare devenise un chin pentru Arthur, pentru Barbara și pentru mine. Mai ales pentru mine. Din cauza cheltuielilor pentru doctor, pentru terapie și pentru viața mea în general, am fost nevoit să mă ating de economii... Arthur se comportă nu tocmai plăcut. Cînd îi vorbeam despre greutățile mele financiare se mulțumea să zîmbească. În definitiv, el a fost acela care a plătit ani de-a rîndul ratele pentru asigurarea cu garanție !

Din această cauză eram, se-nțelege, din lună în lună mai supărat pe Arthur. Cu toate acestea, ura mea nu era suficientă pentru a-l omorî, așa cum voia Barbara.

Cam pe la amiază, Barbara se îmbrăcă și dispăru cu mașina mea în care, la bagaje, se afla un alt scaun pe roți, rabatabil, pentru oraș. O rugasem să nu întîrzie peste ora trei pentru a avea și eu timp să ajung la radioterapie. N-aș face o impresie prea bună dacă nu m-aș duce, cu toate că nu aveam nevoie de ea cîtuși de puțin. Barbara reveni cu un

sfert de oră înainte de ora trei, apoi luă un taxi pentru a se întoarce acasă. I-am telefonat lui Marty, un tip tînăr care locuia în aceiași clădire și care, contra plată, mă plimba cu scăunelul meu pe roți. El trebuia să mă ducă la medic și la radioscopie. La radioscopia șirei spinării, chipurile atît de grav rănită...

Sneed, urmăritorul de la asigurări, mă surprinse tocmai cînd mă aflam culcat sub lumina roșie. L-am întrebat ironic :

— Ați făcut între timp poze reușite ? Știam doar că el nu urmărea altceva decît să mă surprindă mergînd pe picioare sau dansînd undeva, poate chiar cu două blonde în brațe... Își trase un scaun alături de mine.

— Dintr-o sută de tipi care plănuiesc să ducă de nas societățile de asigurări, nouăzeci și nouă la sută sînt demascați. Doar unul singur continua cursa. Îmi este greu s-o spun deschis, dar cred că dumneavoastră sînteți probabil acel unu la sută care continuă cursa !

— Resping acuzația dvs., dar accept suma de asigurare, i-am răspuns.

Sneed își deschise mapa cu acte și scoase din ea un cec pe care era scrisă suma de 100.000 de dolari. Îmi spuse : Cu acest cec puteți să dansați în continuare, tot restul vieții, în ciuda spatelui dvs... lezat. Aveți noroc, că microfotografiile nu au putut depista cu claritate dacă sînteți infirm sau nu...

Am ezitat. Mă vedeam într-un avion, la clasa întîia, în drum spre Rio. În fața mea, stătea o friptură zemoasă și un pahar cu șampanie rece. Tocmai mă gîndeam dacă să comand ca desert un lichior franțuzesc sau unul italian. Eram bine dispus deoarece stewardesa îmi strecurase numărul ei de telefon din Rio. M-am întors din nou la realitate. Am luat cecul pe care mi-l întinsese Sneed și l-am rupt în bucățele. Pe fața lui nu tresări nici un mușchi.

— Suma de asigurare se ridică în cel mai bun caz la 995.999 de dolari. Să presupunem că tribunalul va confirma dreptul la 500.000 de dolari. Ce se întîmplă cu avocatul dvs. ? El va cere cel puțin o treime din sumă, mormăi.

— Chiar așa ?

— Vă vor rămîne aproximativ 265.000 de dolari, dar nici această sumă nu vă aparține în exclusivitate. În cîte va trebui s-o mai împarți ? În două sau în trei ?

L-am privit fix pe Sneed. Acesta continuă :

— Desigur că va trebui să împărțiți bani și cu Arthur Morseby, în al cărui garaj ați alunecat... Poate și cu cîțiva vecini, în calitatea lor de martori ! Vin tocmai de la tribunal, societatea mea de asigurări a reușit să obțină aprobarea cererii sale de amînare a dezbaterilor ! Asta înseamnă că aveți de așteptat pînă la proces și, astfel, pînă la primirea banilor, cel puțin încă nouă luni. Nouă luni în care va trebui să rămîneți înlănțuit în continuare în scaunul dvs. pe roți... nouă luni în care noi nu vă vom slăbi din ochi !

Sneed îmi întinse încă un cec sub nas.

— Aceasta este ultima noastră ofertă ! Luați banii, chestiunea rămîne între noi, în plus, nu va mai trebui să-i împărțiți cu complicii dvs. Puteți să vă petreceți viața după placul inimii.

Priveam fix cecul. De data aceasta el reprezenta suma de 150.000 de dolari. În mai puțin de zece minute am semnat contractul pe care mi-l oferea Sneed. Am luat cecul. I-am urat ironic „la revedere", apoi i-am spus lui Marty, care mă ducea mereu la plimbare, să mă împingă pe ușile de sticlă ale clinicii. L-am întrebat pe Marty :

— Nu-i așa că astăzi este vineri ?

Marty confirmă dînd din cap.

— Băncile sînt deschise astăzi mai mult, am spus. După ce voi fi primit suma de pe cec, aș dori să mă duci la ghișeurile „Trans-Ocean-Airlines".

Aveam 150.000 de dolari și nu mai trebuia să-i mai împart cu cineva. Nici măcar cu Barbara !

Biletele de avion spre Tahiti fuseseră cumpărate pentru ziua următoare, sîmbătă, ora nouă și jumătate. Seara în ajunul plecării, mi-am petrecut-o în fața radioului, fără ca somnul să se lipească de mine. Către miezul nopții am auzit vocea crainicului :

„Cunoscutul săritor cu parașuta Arthur Morseby, și-a pierdut viața astăzi după amiază la o săritură în care parașuta nu i s-a deschis. Soția sa, doamna Barbara, care asista la accident, a suferit un șoc nervos..."

Mi-am turnat whisky într-un pahar mare. Mă gîndeam că prin moartea lui Arthur, Barbara se află în situația fericită de a putea încasa 150.000 de dolari din asigurarea pe viață a soțului ei. Ea avea acum tot atîția bani ca și mine și nu mai trebuia să-mi fac mustrări de conștiință pentru faptul că nu mi-am împărțit cu ea cîștigul de la asigurări.

A doua zi dimineața, am plecat spre aeroport. Cînd am ajuns, tocmai se anunța cursa spre Tahiti, am luat-o spre ieșire, apoi spre pista de decolare. Un bărbat scund, cu un ziar sub braț, veni direct la mine. Îmi pomeni numele și cînd încuviințai că eu sînt mi-a potrivit în cîteva secunde niște cătușe la mîini...

Eram atît de năucit de parcă mă lovise cineva în moalele capului.

— Bine, dar ce se întîmplă ? l-am întrebat pe bătrînul scund și gras din fața mea. De ce sînt acuzat ? De escrocherie la asigurări ?

— Nu, de crimă !, răspunse el. M-am văzut înconjurat dintr-odată de o mulțime de polițiști. Am fost împins apoi în spatele mașinii poliției și am plecat spre sediul acesteia.

Așadar, Barbara cea cu ochi căprui și drăguți, mă fentase așa cum aș fi vrut eu s-o fentez. Vineri, cînd ne drăgosteam, mi-a propus să-l omor pe Arthur, soțul ei, și să împărțim între noi prima de asigurare în valoare de 150.000 de dolari. După ce am refuzat-o, ea s-a dus cu mașina mea în garajul lui Arthur acoperit cu băltoace de ulei... Acolo n-a lăsat numai urmele cauciucurilor mașinii mele ci și urmele mai înguste ale scaunului meu pe roți, aflat în mașină, în spate, la bagaje...

Cu acidul de la bateria mașinii, Barbara a distrus frînghiile parașutei lui Arthur, astfel încît după ce a sărit din avion Arthur a căzut ca din cer, vertical, ca o piatră. Și asta, în

prezența Barbarei, care, după toate astea, a suferit un șoc nervos în mijlocul mulțimii. Bineînțeles, în calitatea sa de soție, nu de escroc de asigurări...

Am spus-o mereu : neurastenicii n-au nici un fel de sentimente..., iar acum, în loc să mă aștepte Barbara, mă așteaptă camera de gazare. Găsiți că-i drept așa ?

de Momo Kapor

— Este pentru ultima dată că pun piciorul în baraca asta blestemată !

— Tot așa ai spus și data trecută.

— Am spus și pînă la urmă am venit iar, ca proasta. Da-n veci n-o mai fac !

— Așteaptă numai să terminăm și-apoi o să te odihnești.

— S-o terminăm ? Păi de șapte ani o tot terminăm...

— Sînt unii care au început înaintea noastră și au făcut mai puțin decît noi.

— În șapte ani am văzut trei filme...

— Tot nu-s bune de nimic, numai violență și pornografie.

— Ultima dată la coafor — acum trei luni !

— Dar părul îți stă foarte bine.

— Nici nu-mi mai amintesc de cînd n-am mai intrat într-un restaurant, ca toți ceilalți...

— Care ceilalți ?

— Care știu să-și trăiască viața !

— Asta numești tu viață ?

— Ca să nu mai vorbesc de-un teatru, de-un balet, de-un concert... Uită-te la mîinile mele ! Uită-te te rog, mi le vezi ? Distruse ! Le-ascund cînd se uită cineva la ele ! Ai făcut din mine un constructor. Beton. Beton. Beton și iar beton... Și tu numești asta weekend ?

— Ce te plîngi... n-ai fost la aer curat ?

— Ba daaa... mai ales cînd eram la bucătărie ! Acum o jumătate de oră am terminat de spălat ultima farfurie.

— Da, dar ai să vezi cînd o s-o terminăm...

— Termin-o tu singur ! Pe mine baraca asta nu mă mai privește. De altfel, nici nu m-ai întrebat cînd te-ai apucat de ea. Parcă nu știu eu că numai pentru tine o faci ?

— Pentru mine ? Exagerezi ! Am tăcut și ți-am ascultat prostiile 35 de kilometri, dar acum ai întrecut orice măsură ! Pentru mine, ai ? !

— Nu țipa la mine !

— Nu țip !

— Ba țipi !

— Cunosc eu trucurile tale... cînd nu mai ai ce spune, vrei să mă convingi că țip... După cum vezi, vorbesc în șoaptă...

— Ba țipi ! Și dacă nu încetezi eu ies din mașină !

— Iar eu îmi ies din pepeni !

— O, domnu' s-a supărat că am zis că pentru el... Cîtă sensibilitate !

— Și voiai să nu mă supăr ? Alerg șapte ani ca un cal numai ca să vă asigur un weekend la iarbă verde și asta vă este recunoștința ?

— Bine, atunci dacă nu ai făcut-o pentru tine, pentru cine ?

— Pentru copii, dacă vrei să știi !

— Da ? Și copiii unde-s ?

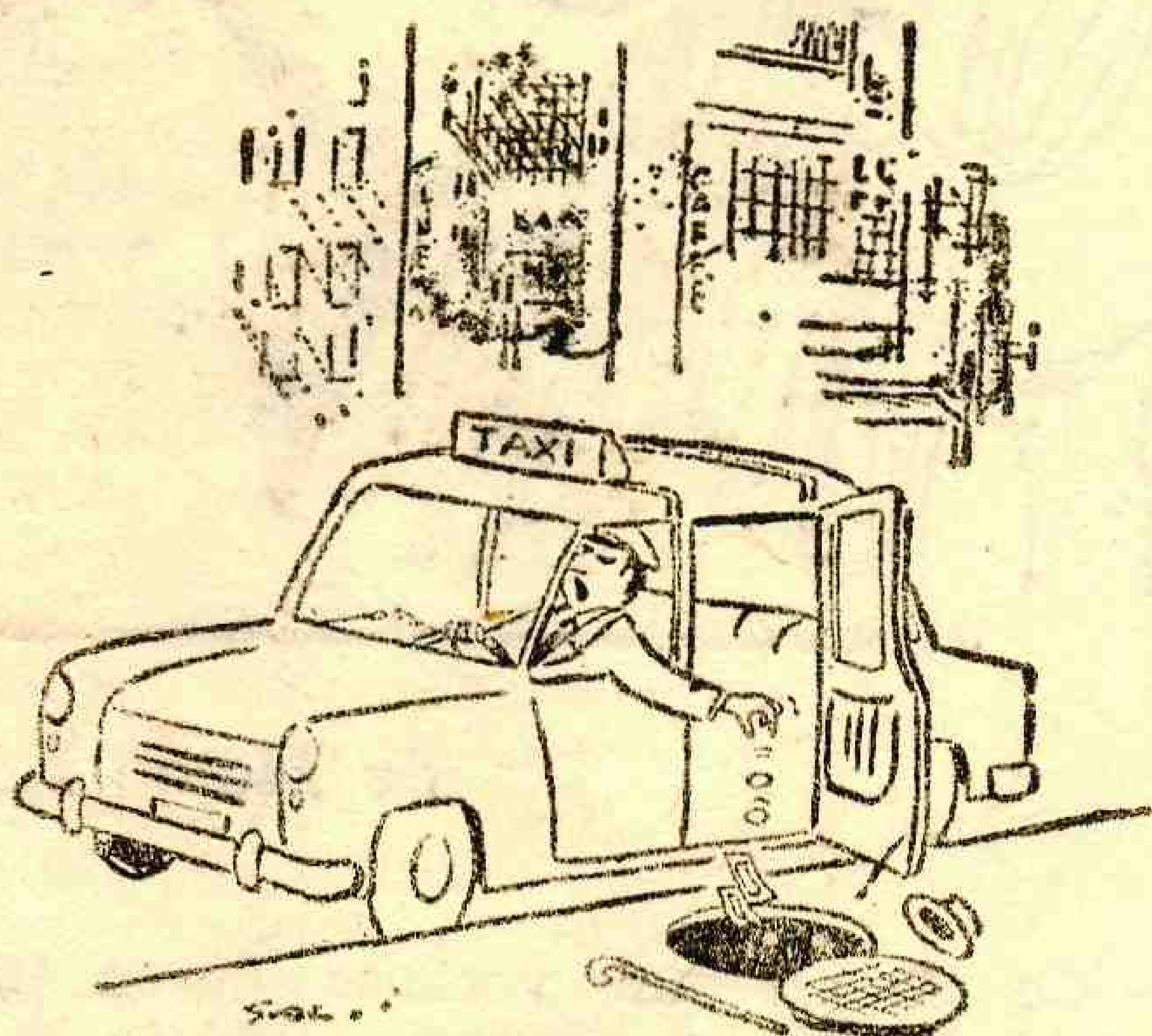
— Deocamdată n-au venit cu noi. Liliana e la școală iar Fedia...

— Nici data trecută... Nici data răstrecută... Nici... Întîmplarea face ca pe copii să nu-i intereseze baraca asta a ta. Preferă să stea toată vara în cort, ca vagabonzii, numai să nu trebuie să fie împreună cu tine. Și știi de ce ?

— Tare-aș vrea să aflu !

— Pentru că ești un egoist respingător și un dictator și pentru că... Pot să continui ?

— Dar cum de-ai putut tu să trăiești atîția ani lîngă un egoist respingător, lîngă un dictator ?

— Asta mă-ntreb și eu !

— De ce nu divorțezi ?

— De ce nu divorțez ? Din cauza copiilor, de aia ! Altfel aș divorța mîine. Mîine ! Mîine la prima oră !

— Bineeee... Cred că noi doi ne-am spus tot ce-am avut să ne spunem...

— Fii mai bine atent cum conduci ! Vezi că ăla din față frînează !

— Îți mulțumesc, sincer îți mulțumesc că mi-ai atras atenția. Singur nu-mi dădeam seama...

— Păi să știi că nu. Cît p-aci să te urci pe el... Nu ți-am spus să nu bei vinul ăla ?

— Beau ca să te pot suporta. Nu te mai pot suporta decît cînd sînt beat ! Ai reușit și de data asta să-mi strici weekendul.

— Ți-am stricat eu ție weekendul ? ! Trei zile n-am stat locului... Și domnu' ce-a făcut în timpul ăsta ? S-a jucat de-a fermierul și a primit oaspeți, fălindu-se cu proprietatea lui : „Aici este pivnița pentru vin și aici locul pentru piersicile pe care le-am sădit cu mîinile mele. Aici este căminul. Dacă se poate topi ceva pe el. Nu, de topit nu !" Și eu a trebuit să fac pe entuziasta ! Nu mai pun că au venit neanunțați și că a trebuit să alerg să aduc de băut și gheață pentru toanta aia cu două clase de liceu terminate și să fiu drăguță cu foca aia de bărbatu-su și să îndur bancurile lor stupide... Crezi că de asta am studiat limba și literatura engleză, ca să fiu slujnică la niște tîmpiți care pică cînd nu ți se năzare ?

— Ai studiat, dar examenul nu l-ai luat !

— E drept, nu l-am luat, dar știi de ce ?

— Pentru că ți-am distrus eu viața...

— Chiar dacă o spui cu ironie, să știi că așa este. În timp ce colegele mele au făcut carieră, eu m-am sacrificat pentru un egoist, să aibă el în fiecare dimineață cămașă curată și pantaloni călcați...

— Uiți că pe atunci copiii erau mici...

— Acum au crescut... Am să încep să am grijă și de mine. Privește numai la mîinile mele. Cum să ies în oraș cu ele ? Cum ? Și ce să spun ? Că am betonat bazinul ?

— Acum de ce țipi ?

— N-am să țip, am să urlu ! Să mă audă toți !

— Nu vrei să parcăm undeva ?

— De ce ?

— Păi, să te liniștești puțin... Știi, nervii te-au...

— Aha, acuma domnul o să mă scoată că-s nebună !

— N-am spus că ești nebună, am spus doar că...

— Știu eu bine ce ai spus ! Poate ai de gînd să mă bagi în vreun ospiciu... Ca să-ți fie ție bine...

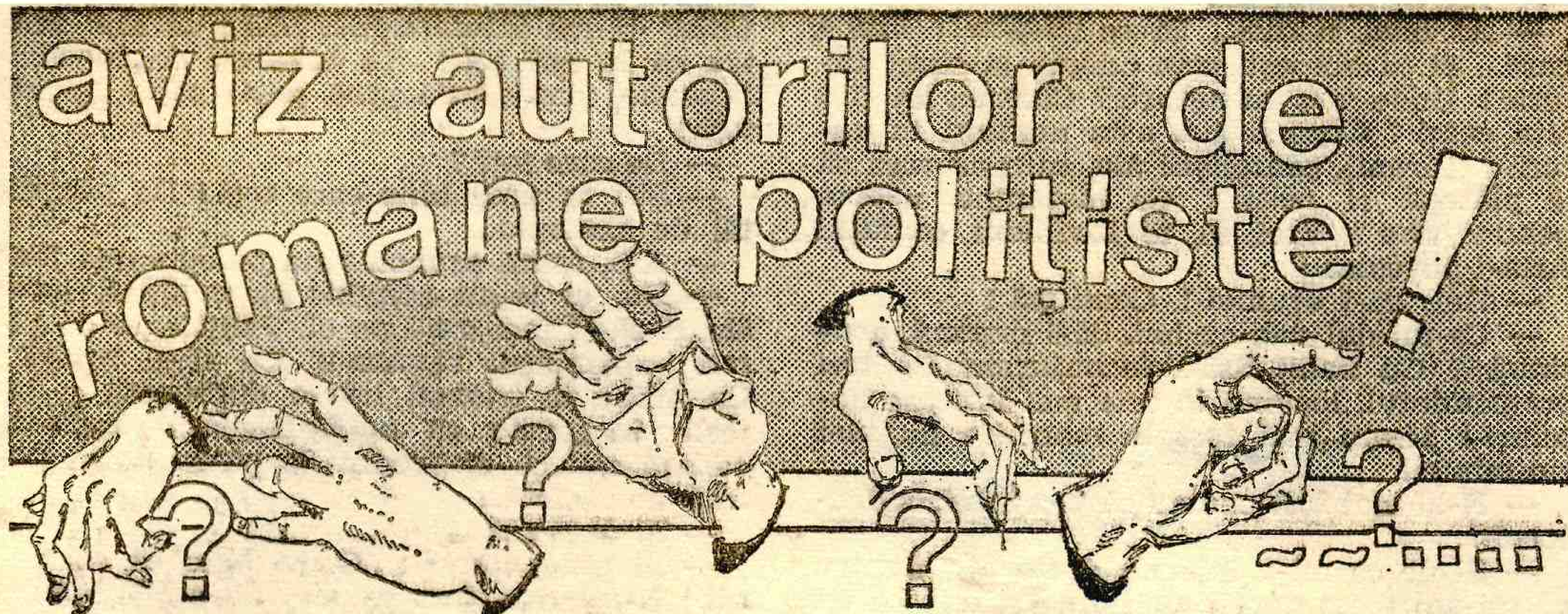
— Păi mai ospiciu decît ăsta în care trăim...

— Mai bine te-ai uita în retorvizoarea aia ! Să vezi ce-ai făcut din tine !

— Și, mă rog, ce-am făcut ?

— Uită-te la ochii tăi injectați, la burduhanul tău... Duhnești a vin de la o poștă !

— Am băut numai...
— Ai băut numai... Ţi se plimba-n limbă gură... Şi tu numeşti asta odihnă la sînul naturii ! Unde vezi tu natură ? Cărarea aia din faţa casei ? Copacii ăia, asta numeşti tu natură ? Ţăranii, şantajiştii ăia, care ar vrea să le plăteşti şi aerul ? Ce înseamnă natura pentru tine ? Vrei să te invidieze ceilalţi ! Asta-i povestea !
— Hai, dă-i drumul ! Continuă !
— Ce-mi dai mie cu hai, dă-i drumul, continuă !? Cu banii ăştia înconjuram de trei ori pămîntul, locuind la cele mai luxoase hoteluri ! N-am mai fost la mare de nu mai ţin minte !
— N-ai mai fost pentru că ţi-a interzis doctorul !
— Şi de ce mi-a interzis doctorul ? Pentru că mi-am tocat nervii cînd am tot tras ca un catîr ! Ca să am, vezi doamne, casă la ţară la care nici măcar n-am voie să privesc, şi bărbat ! Şi bărbat...
— ...pe care nu-l poţi vedea în faţa ochilor !
— Copiii îşi văd de-ale lor. Cine mă întreabă şi pe mine unde am fost ? Ce-am făcut ? Nimeni. Am pierdut trenul, asta-i...
— Eu cred că-i tocmai timpul să-ţi găseşti unul. Categoric eşti într-o criză profundă...
— Cine ţi-a spus că nu mi-am găsit deja ?
— Nu mai spune ! !
— Nici un nu mai spune ! Chiar dacă mi-aş găsi un regiment de iubiţi tot nu te-aş întrece... „Ştiţi, soţul dv. lipseşte momentan. Vreţi să-i lăsaţi vreun mesaj ?" Fîţele alea vopsite de la biroul tău !
— Am impresia că te-ai abătut de la tema discuţiei noastre... Vorbeai parcă de casa noastră...
— Iarăşi îţi iese superioritatea pe faţă ! Mă dezguşti dacă vrei să ştii adevărul. Cine îţi dă dreptul să te cocoţi aşa de sus, să te uiţi de acolo la mine, cînd toată viaţa eu am fost mai bună ca tine ! ! Şi sînt !
— La ce ? La croşetat ?
— Şi la croşetat, dacă chiar vrei să ştii ! Am fost cea mai bună elevă din tot gimnaziul ! Cîntam şi la pian !
— Doamne, iarăşi despre vremurile alea minunate !
— Mi-ai îndepărtat toate prietenele. Puteam să mă mărit şi eu cu cineva mai acătări ! Şi cînd colo uite unde am ajuns ! Ce-am ajuns ! Spălătoare de vase la un carierist superficial, care a reuşit cu chiu cu vai să-şi adauge un „dr." în faţa numelui ! Doamne ! Arată-mi mie unul care nu-i astăzi doctor în ceva ! Măcar ştii cum se scrie corect dr. ? Cu literară mare sau mică ?
— Cu literă medie.
— Nu-ncerca să fii spiritual, nu-i de tine...
— Uită-te, domnule, nici nu ştiam că sînt căsătorit cu o luptătoare pentru drepturile femeii. Cu o feministă !
— Ai ceva împotrivă ?
— Nu, în afară de faptul că astea toate-s...
— Nu-mi povesti tu mie, ţi-aş putea spune ceva despre...
— Te nemulţumeşte ceva ?
— Ce să mă nemulţumească ? Şi de ce rîzi ? Ce găseşti tu de rîs ? Vrei să spui că ai spor la fîţele alea de la biroul tău ? Da ? Chiar că mă interesează... Merg cu tine pentru că le eşti şef ! Te foloseşti de funcţie ! Doamne, sînt sătulă pînă peste cap ! De voi toţi !
— De care toţi ?
— Ştii tu prea bine care toţi ! De părinţii tăi de exemplu...
— Aşa, acum aruncă vina pe spinarea lor !
— Da, ei te-au convins să cumperi locul ăla şi să-ţi faci casă pe el. Psihologie de ţăran : „pămîntul rămîne !" Ce să-ţi spun ! ? Ca mîine te trezeşti într-o dimineaţă şi citeşti în gazete că naţionalizează casele de odihnă sau că ai dreptul la patru metri pătraţi de căciulă...
— Şi dacă nu ! ?
— Şi pînă atunci : „O, ce bine că aţi venit ! N-aţi mai fost pe aici de o săptămînă, ne-am făcut griji... Luaţi loc şi faceţi-vă comozi... Vine imediat şi prînzul ! Ce zici, nevestică, faci tu repede prînzul ăla ? Avem o vizită ! Vai, putem să vă ajutăm şi noi cu ceva ? Da de unde, nici să nu vă gîndiţi ! Luaţi frumuşel loc şi odihniţi-vă, îţi fi obosiţi... Doamne, ce frumos e aici la voi. Mereu îi zic neveste-mi : vezi, ăştia ştiu pentru ce trăiesc ! Nu ca noi, tot timpul pe drumuri, tot timpul prin hoteluri ! Cu banii ăştia ne-am fi putut construi o casă... Şi după ce pleacă : De unde crezi că au ăştia banii ? În mod sigur nu din leafă ! Azi fură toată lumea... Da, dar trebuie să fii într-un loc de unde se poate fura ! Eu n-aş fura dacă aş avea de unde ? Hoţi ! Toţi sînt nişte hoţi !" Oh, doamne ! M-am săturat de toţi ! Aş vrea să mă bag într-o cadă şi să mă întind puţin...
— De unde cadă la cabană ? Avem duş...
— Dar n-avem apă. Adică avem dar numai pentru oaspeţi. „Poftiţi, faceţi un duş... Avem un bazin cu apă de ploaie. Şi frigider cu gaz avem !" La noi toate sînt pe gaz. Pînă şi fierul de călcat. Sîntem în plină epocă gazoasă ! O să vină ea şi apa cît de repede. Cam două mii pe an ! Şi cu asta, gata raiul. Păcat că n-o să apucăm să vedem minunea asta...
— Tu ţi-ai ales greşit meseria, ar fi trebuit să te faci actriţă.
— Eu cred că am greşit soţul !
— Ce naiba, tu nu te-ai plictisit de placa asta pe care mi-o pui de ani şi ani ?
— Las-o mai încet ! Nu vezi că din direcţia opusă vine un camion ? !
— Încetezi odată ?!
— Tu ai început primul !
— Eu primul ! N-ai spus tu : „Este pentru ultima dată că pun piciorul în baraca asta blestemată" ?
— Am spus. Şi ? De ce m-ai provocat ? Tot timpul mă provoci ! Şi tu, tu ce mi-ai spus ?
— Eu nimic.
— Pentru că eşti un prost... Unde dracu' parcăm acum ? Pe strada asta nu-i loc nici pentru un ac...
— Bună copii !
— Bună, mămico ! Bună, tăticule ! Cum a fost ?
— Fantastic ? Ce-avem deseară la televizor ?

de G. B. Gilford

— Horatio Lamb, care va să zică, repeta agentul de bunuri imobiliare Jones, privindu-mă fix. Acesta este numele dv. adevărat ?

— Acesta, am răspuns, credeam că-l cunoașteți, sînt cunoscut și eu cît de cît în rîndul opiniei publice...

— N-ați fost, sper, condamnat pînă acum, sau ați fost, mă întrebă el dintr-odată.

M-am simțit măgulit de întrebarea lui.

— Ești pe aproape ! am răspuns. Eu scriu romane polițiste.

Spusele mele n-au produs asupra lui absolut nici o impresie.

— Ascultați-mă-ți pe mine, domnule, locuința asta trebuie închiriată.

— Sînt în bani, l-am întrerupt, cauțiunea și chiria pe o lună le am în buzunar !

Luă banii, dar se uită la ei ca și cînd i-ar fi crezut falși. În cele din urmă se liniști și-mi întinse peste masă un formular pentru a-l completa.

1. VIOLA GREEN

Începutul a fost totuși promițător. Am închiriat aripa centrală a unei case cu o mulțime de camere, căreia în mod romantic i se spune „apartament cu grădină". În realitate nu era nici o grădină, nici măcar copaci nu erau, nici vreun fir de iarbă. Ciment și iar ciment.

Cum era, era a mea. Aveam un mic dormitor, o sufragerioară, un bar și o bucătărie. În felul acesta nu mai trebuia să mă duc după mîncare cînd mă apuca foamea tocmai în momentele de maximă inspirație. Și-apoi, cele patru încăperi aveau suficiente colțuri prin care să-mi pot arunca rufele murdare !

M-am așezat puțin pe pat pentru a putea medita mai profund.

Pe agentul acela de bunuri imobiliare l-am cam subestimat. E drept că meseria mea n-a făcut asupra lui nici o impresie, dar asta nu l-a împiedicat să-l pomenesc și pe el printre cei care populau micul „apartament cu grădină".

A treia sau a patra zi de cînd m-am mutat aici am auzit soneria. Pînă atunci nici unul dintre vecinii mei — oameni tipici pentru marile orașe — nu mi-au arătat nici un pic de ospitalitate, nici măcar curiozitate. Cît negru sub unghie, măcar ! Din această cauză am stat pe gînduri dacă să deschid sau nu. Și numai după ce soneria s-a auzit destul de mult m-am ridicat de pe pat și m-am îndreptat spre ușă. Cu o noapte în urmă am scris pînă pe la vreo două și acum eram tare obosit și somnoros.

Tabloul pe care l-am văzut deschizînd ușa m-a trezit însă complet. Nu-mi place cuvîntul „sexy", e foarte tocit, dar n-am altul la îndemînă. În plus, era blondă. Era îmbrăcată în uniforma femeilor de la periferie, în halat adică. Dar dacă stăm să ne gîndim că n-a avut timp suficient pentru a pune ceva pe ea, putem spune că era îmbrăcată perfect !

— Ciao ! zise. Tonul pe care rostise acest cuvînt spunea despre ea cît un întreg paragraf. Dumneavoastră sînteți domnul Horatio Lamb ?

— Da.

— Scriitorul ăla celebru de romane polițiste ?

— Păi..., m-am gîndit că ar putea fi o nouă admiratoare și cărui scriitor nu-i plac admiratoarele...

— Eu cred că romanele polițiste sînt ceva colosal.

— Păi...

— Iar oamenii care le scriu trebuie să fie și ei niște colosali.

— Păi...

— Îmi spuneți ceva despre dv. ?

N-am poftit-o înăuntru, dar s-a poftit singură.

— E ca-n rai la dv., zise după ce cercetă interiorul. E ceva așa de... de scriitoricesc la dv., de boem...

Voia o țigară așa că i-am dat una. Cred că a fost foarte decepționată văzînd că nu-i marijuana. Am schimbat între noi cîteva date autobiografice, timp în care ea s-a vîrît peste tot.

— Eu locuiesc aici, la stînga, la numărul unu. Eu și soțul... Copii nu avem... El se numește Monty... Monty Green, e agent comercial și e veșnic plecat de acasă. Pe mine mă cheamă Viola Green. Fabulos nume, nu vi se pare ? Nu găsiți ? Cel mai mișto e atunci cînd

Monty zice că nu sînt nici violetă, nici verde... că sînt roșie și albă !

O priveam cu teamă crescîndă, prin asta vreau să spun că nici o femeie nu-mi vorbise pînă la ea atît de îngrozitor de natural.

Asta-i nebună, mi-am zis. Dacă-i pe bune, atunci casa asta-i o vizuină ! Doar nu cumva își închipuie că sînt un scriitor bogat ? !

— Eu cred că prin romanele dv. circulă și femei, nu-i așa ? Nu-i așa, domnule Lamb ? mă întrebă ea tam-nisam. Și se așeză pe canapea atît de aproape de mine, încît genunchii ni se atinseră. Trebuie să circule pentru că nu pot exista romane polițiste fără femei...

— Păi..., am răspuns, coperțile te induc uneori în eroare...

— Ah, eu am citit niște cărți dintr-astea !

Se așeză pe canapea în așa fel încît de data asta ajunse cu capul exact pe umărul meu.

— Domnule Horatio, nu vă amintesc cumva de fetele alea de pe coperți ?

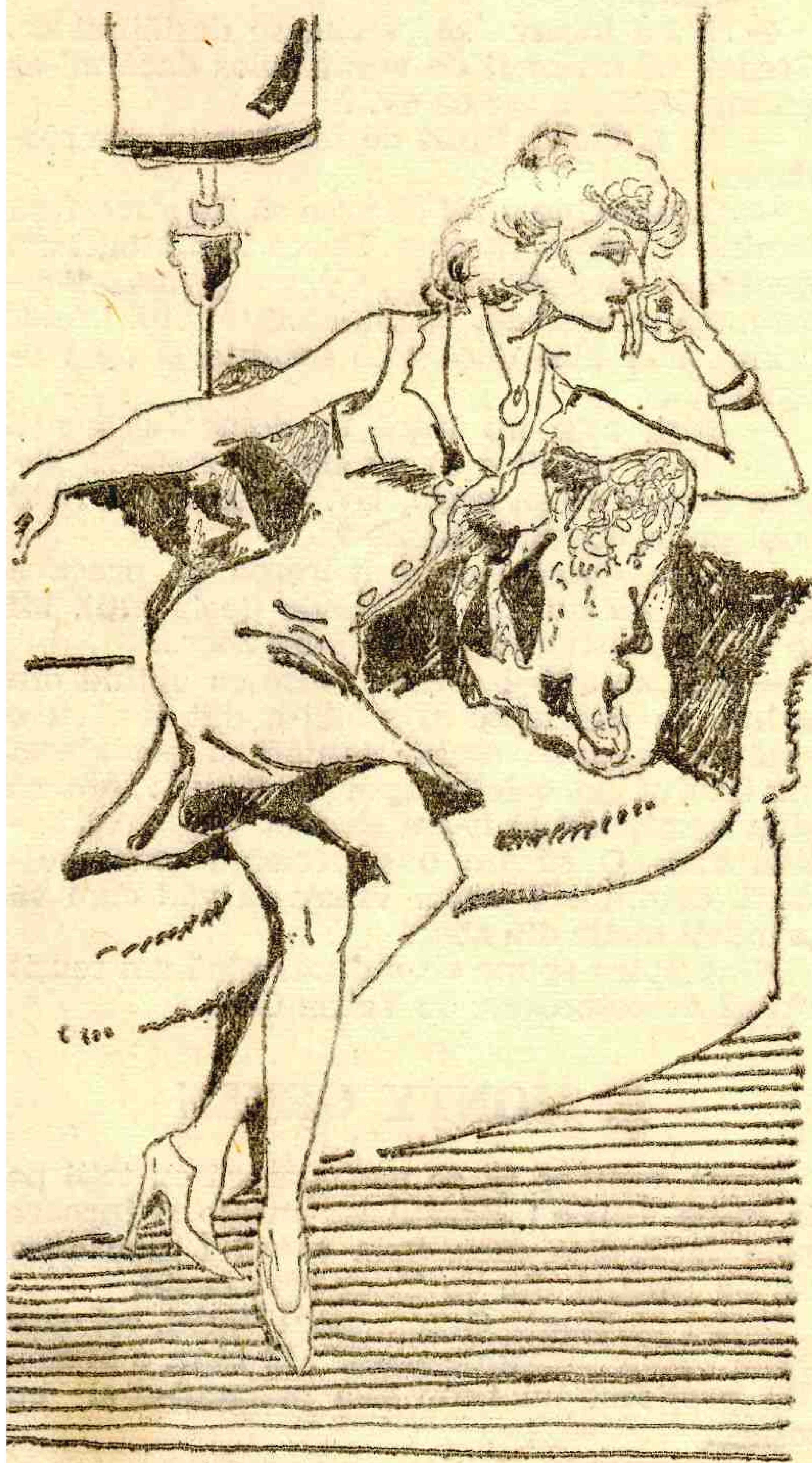
— Păi... ba da. Mi-amintiți, i-am răspuns, văzîndu-mă silit să recunosc.

— Și stricată sînt exact ca ele...

— Chiar ?

— Știi, Horatio, că eu aș fi un personaj formidabil pentru cărțile tale ?

Nimic nu m-ar fi putut îngrozi mai mult decît această propunere.

— Fiți puțin atentă, am început. Mai mult ca sigur că dv. n-ați citit nimic din ce-am scris eu. Eu nu fac parte din școala aceea specială care... Știți...

Restul discuției nu mai are rost s-o consemnez. Mai menționez doar că a durat groaznic de mult pînă cînd am reușit să scap de Viola Green.

2. DUKE CORNELL

A doua întîmplare a fost asemănătoare cu prima, puțin diferită totuși.

Era în seara zilei în a cărei dimineață mă vizitase Viola Green. N-am scris ziulica întreagă, nici măcar un rînduleț, am stat tot timpul întins pe canapea cu o pernă pe față. Nu dormeam, voiam să mă concentrez, să fac să mă stăpînească din nou sentimentul acela plăcut de proprietate, să intru din nou în legătură cu muza mea cea bună...

Am auzit cum s-a deschis ușa de la hol și nici n-am apucat bine să-mi dau perna la o parte de pe cap, că iată-l în mijlocul camerei ! Primul lucru, prima mișcare pe care am fost tentat să o fac a fost să chem poliția. Mi-am dat însă seama că n-am telefon așa că cel de al doilea gînd care mi-a trecut prin cap a fost să strig.

Nu era prea înalt, dar avea niște lăboaie ! Cisme soldățești, pantaloni à la Texas, o bundă neagră din piele cu stele argintii pe umeri...

— Tu ești tipul ăla care scrie polițiste ? se înșurubă el spre mine.

Dv. cum ați fi răspuns la o asemenea întrebare ? Da sau ba ? Vă rog să vă gîndiți o clipă...

— Eu sînt scriitor, am răspuns în cele din urmă.

Insul aruncă o privire disprețuitoare prin încăpere.

— Da' știi că aici arată ca-ntr-o vizuină ? !

Asta era și părerea mea, dar știți că omului nu-i cade tocmai bine cînd i-o spune altcineva. Începu să se plimbe în jurul camerei, dar nu mergea decît pînă ajungea să vadă prin ușă celelalte încăperi. Ce-o fi avînd de gînd să facă ? m-am întrebat în gînd, doar vede cît de colo că la mine nu-i nimic de furat ! Se întoarse apoi și se aplecă spre mine.

— Și ce fel de povestiri zici tu că scrii ? mă întrebă.

— Păi... polițiste, de aventuri.

Se strîmbă cînd auzi răspunsul meu. Era un copil urît de la natură, dar cînd se strîmba era și mai și...

— Vrei să știi ceva ? mă întrebă.

— Ce să vreau să știu ?

— Eu sînt M.P.

— Cine ?

— M.P.

— Mda, trebuia să-mi dau seama... Dar știți, genul de literatură pe care-l practic...

— Uite ce, tăticu, te-am întrebat eu ceva ?

— Păi, nu...

— Atunci de ce vrei să-mi răspunzi la ceva care nu te-am întrebat ?

Am tăcut mîlc, ceea ce i-a plăcut foarte mult, după cîte mi-am dat seama, pentru că iar s-a strîmbat...

— Eu sînt Duke Cornell, zise. Locuiesc aici, vizavi de dumneata...

Am apreciat repede în gînd cît valorează un contract de închiriere !

— N-ai o fumegantă, tipule ? !

Am arătat spre cadrul ferestrei unde se găsea un pachet de țigări. Își luă o țigară și o aprinse. Trase două fumuri apoi o aruncă pe o pagină de manuscris. Zvîrli apoi tot manuscrisul pe podea și începu să-l calce în picioare. Aveam sentimentul că nu-i ardea de țigară, ci căuta o ocazie pentru a putea face acest gest...

— Fii atent, tipule, zise. Să nu-ți închipui că te joci cu mine de-a baba-oarba ! Eu sînt mai puternic !

Nici prin cap nu mi-ar fi trecut să mă joc cu el de-a baba-oarba...

— Există un camion de cărți despre criminali tineri, nu ?

— Da, există, a trebuit să recunosc.

— Ți-aș putea vinde o groază de lucruri făcute de mine...

— Chiar ?

— Vrei să ți le torn ?

— Mai încape vorbă... ?

— Și o să le scrii, nu ?

— Păi...

Mult mi-a mai trebuit pînă să scap și de Duke Cornell ăsta...

3. STEVE MARS

— N'mele meu este Steve Mars...

Și zicînd acestea, începu să umble prin camera mea pufăind dintr-o lulea neagră și părea foarte important în îmbrăcămintea lui dungată pe fond roșu, chiar dacă nu era prea înalt de statură. Se îndreptă apoi spre locul în care stăteam eu și își sfredeli privirea în mine aidoma unui burghiu.

— Oh ! am făcut.

— Eu am făcut parte din gașca lui Tring, de ce să zic că nu ? Dar m-am lăsat. Locuiesc aici lîngă dv., ca un cetățean onorabil, mă port ca un om cuminte acum. Dar nu pricep de ce-mi dați roată și mă adulmecați ?

— Eu nu adulmec pe nimeni ! am protestat.

— Ha ! zise el ducîndu-și arătătorul spre fața mea și umplîndu-mă tot cu scrum. Să nu credeți cumva că și-a cerut scuze, dimpotrivă, continuă : Asta să i-o spui lu' mutu ! Altfel ce motive ar avea un scriitor ca dv. să se mute aproape de un băiat cum mă aflu eu ? ! Strîngi material, știu eu, nu ? Vreți să vă povestesc viața mea, ai ? Să vă fie clar : nu veți reuși !

Și iarăși cenușa din luleaua lui ajunse pe hainele mele.

— Eu n-am nevoie de nici un material de la dv., l-am asigurat. Îmi căutam cuvintele pentru a-i explica cît mă simt de ușurat la gîndul că nu vreau să scriu despre viața lui. Eu nu scriu despre acte de violență ! Subiectele mele sînt...

— Fii atent, camarade, mă întrerupse. O să scrii ceva despre mine și-apoi o să te citească cineva care n-ar fi trebuit să citească, și-o să-ți pară rău. Ce părere ai de-o țigară aprinsă pe călcîiul piciorului ? Ți-ar place ?

— Nu.

— Okey, camarade, asta așa, ca să știi... Și să știi că am să te supraveghez, am să trec pe aici din cînd în cînd să văd ce ai în mașină...

Casă particulară... mică, plăcută... Pe dracu, particulară !

Mi-a trebuit ceva timp pînă să scap de Steve Mars, care era plin de fel de fel de istorioare convingătoare, pe lîngă cea cu țigara aprinsă sub călcîiul piciorului...

4. VERNA GAL

— Locuiesc acolo, în ultima cameră, zise ea plină de morgă, și mă cheamă Verna Gal.

— Încîntat să vă cunosc, am mințit.

Se ghemui pe canapeaua mea ca o pasăre speriată și nervoasă. Nici vorbă, nu era tipul Violei Green, dar ar fi putut fi foarte bine la fel de ispititoare dacă n-ar fi fost îmbrăcată ca un băiețoi, dacă nu și-ar fi făcut părul castaniu foarte strîns într-un coc mare, și dacă n-ar fi purtat ochelari cu rame de os, care îi mascau ochii căprui. Se uită prin încăpere apoi oftă...

— E-așa o atmosferă scriitoricească la dv...

— Chiar ?

— Și eu încerc să scriu, se destăinui ea. Credeți că mi-ar fi de vreun folos dacă mi-aș aranja locuința așa ca dv. ?

— Ar fi foarte lipsit de feminitate, am răspuns.

— O, dar cine a zis că vrea să fie atmosferă feminină ? mi-o întoarse. Epoca feminității am depășit-o demult, merçi. Crima, crima, domnule, mă interesează acum. Ea este totul ! Ador crima, mai ales dacă este însoțită și de violență și...

— Știți, asta nu intră în domeniul meu...

— Haiul naibii e că nu sînt în stare să găsesc despre ce să scriu. Dv. de unde vă luați subiectele, domnule Lamb ?

— Spre deosebire de părerea și practica generală eu nu îmi iau ideile de la alții. Mi le imaginez singur, le prind din zbor...

— O, dar asta-i colosal ! zise ea bătînd din palme ca din niște aripi. Și-a dat jos, cu o singură mișcare, ambii pantofi și s-a așezat cu fundul pe călcîie apoi continuă : Am să stau nemișcată și n-am să scot nici o vorbuliță, zise. O să fie o experiență extraordinară, domnule Lamb... Vreau să văd cum vă prindeți ideile din zbor.

N-aș putea spune cît a durat pînă am reușit să mă descotorosesc de Verna Gal...

5. MONTY GREEN

Eram convins că se perindaseră cu toții pe la mine. Iluzie ! Marșul lor încolo și încoace prin fortăreața mea, prin castelul meu avea să fie lung și din ce în ce mai rapid.

Iată-l pe Monty Green, soțul Violei, cel care „este veșnic plecat de acasă". Ei bine, o brumă din prețiosul lui timp și-a petrecut-o și cu mine...

— Care-i povestea cu nevastă-mea ? voia el să știe. Măsura peste 1800 cm., era lat în umeri, iar mîinile lungi îi atîrnau pe lîngă corp ca două ciocane.

— Nu știu despre ce anume vorbiți, am răspuns politicos. Dați-mi voie să vă spun, domnule Monty, că soția dv. a venit să mă viziteze, și nu invers !

— Și asta înseamnă că dumneata, prietene, nu ai nici o vină ? Care va să zică, ai și dumneata un sex-appeal pe care pînă la nevastă-mea nu ți l-a băgat nimeni în seamă...

— Eu și sex-appealul ! am zis, dar îmi venea să plîng, pur și simplu îmi venea să plîng.

— Ascultă, prietene, zise, dumneata știi cu ce femeie m-am căsăorit ? Cu una gingașă, cu o fetiță rușinoasă, sfioasă și fără pic de încredere în ea, în puterile ei... Nimeni n-a sărutat-o pînă la mine ! Într-o seară cînd a văzut o reclamă la desuuri, la televizor, a roșit ca o sfeclă...

— Vorbiți de Viola ? am întrebat evenindu-mi să cred.

— Că doar nu despre regina din Saba !

Bine-nțeles că nu vorbea despre regina din Saba !

— Pe urmă veniți dumneavoastră aici și Viola se aprinde. A început să se boiască groaznic... Umblă aproape goală... Cînd merge își mișcă șoldurile à la moliendo café... Acum e cu totul altă femeie... Eu știu una și bună, domnule Lamb : că soția mea a venit în locuința dv. Și-acum vă rog să-mi spuneți pentru ce toate astea ? sau credeți cumva că-i cazul să vă spun eu ? !

Am încercat să-i explic, să-i vorbesc despre ciudata manie a unora care fac eforturi disperate pentru a deveni nemuritori prin intermediul literaturii, dar...

— Vă avertizez, domnule, că dacă n-o lăsați în pace pe Viola, am să vă evacuez din cocina asta, iar pe dv. am să vă folosesc drept cîrpă... !

6. ELSIE CORNELL

Elsie Cornell era o doamnă grasă, normală și veselă. Ea se așeză lîngă mine pe canapea și începu să plîngă. Adusese cu ea o cutie cu zahăr și în timp ce vorbea mînca. Mînca și plîngea...

— Roger s-a schimbat ! îmi zise.

— Roger ? am întrebat-o. Dar cine-i Roger ?

— Roger Cornell. E cunoscut ca Duke, dar se numește Roger...

Un nume ca acesta poate spune o mulțime de lucruri despre băiat, dar am preferat să nu-i divulg doamnei Cornell teoria mea.

— Și care-i problema cu Roger ? am întrebat. Mărturisesc că am pus cu frică întrebarea, de teamă să nu-mi dea răspunsul pe care-l bănuiam.

— Era așa un băiat cuminte. Serios, drăguț și o iubea nespus pe mama lui. Își făcea lecțiile totdeauna și nu umbla după fete. Serile ni le petreceam împreună vizionînd programul de la televizor... Îmi ținea ghemul cînd croșetam...

— Pare a fi copilul ideal, am încercat eu să comentez.

— A fost un copil ideal, se jelui femeia, pînă acum cîteva zile. Pînă a început să vină la dv... Acum e unul dintre cei mai... cei mai nimeni ! Dă rar pe acasă și atunci numai ca să-mi fure bani din portofel. Se îmbracă cu cele mai anapoda lucruri că arată ca o comédie... Nu vrea să se spele și se exprimă groaznic... Într-un cuvînt este respingător !

M-am declarat de acord cu ea.

Am încercat cu răbdare să-i explic particularitățile psihologiei adolescentului, dar Elsie Cornell nu era o raționalistă, ea era un munte de sentimente, care vibrau puternic.

— Și toate astea numai din cauza dv., repetă după ce în prealabil îmi lăudase explicațiile. Țin să vă avertizez, domnule Lamb... Nu-i așa că există o crimă care se cheamă „instigarea minorului la crimă" ? Să știți că eu pun poliția pe dv., domnule Lamb... !

7. JOE BEAGLE

A trecut apoi pe la mine Joe Beagle. Avea pe el un fîș strîns în talie și o căciulă pleoștită, trasă peste ochi.

— Joe Beagle, detectiv particular, zise și-mi arătă o legitimație.

— Ce-ați pofti ? l-am întrebat posac.

— Ceva numai între patru ochi, domnule Lamb, zise. Se poate ?

— Se poate, am răspuns cu precauție.

— Atunci aflați că domnul Green m-a angajat ca să-i urmăresc nevasta. Și tot el mi-a mai spus că dv. scrieți romane polițiste și de aventuri, domnule Lamb...

Așteptam să pice bomba.

— Eu citesc toate ocnele astea de cărți pe care le scriu băieții a-ntîia ca dv. Și-mi zic de fiecare dată că sînteți pe dinafară, aerieni. Pe dracu' realism... Știți ce cred eu ? Uitați-vă numai la mine, sînt un ins cu o grămadă de subiecte dramatice. Stați jos, domnule Lamb, și eu am să vă povestesc totul despre mine. Un tip formidabil cum sînt eu, l-ați putea folosi într-una din cărțile dv. Da ce zic eu într-una, eu aș putea fi eroul din cîteva zeci dintre cărțile dv., termină el.

Nebunii ăștia mi-ajunseseră pînă peste cap ! Duke, care venea odată pe zi pentru a-și stinge țigara pe manuscrisul meu ; nefericita doamnă Elsie, care m-a amenințat și m-a înjurat... Zăpăcita aia de Verna, care mi-a lustruit fereastra vrînd să vadă pe unde intră ideile în casa mea ; Joe Beagle, care atîta m-a trăncănit la cap, de-mi vîjîia și acum urechile, debitîndu-mi cele mai incredibile, mai caraghioase și mai născocite povești pe care le-am auzit vreodată ; Monty Green, cu pumnii lui enormi, și Steve Mars... Și biata Viola, care s-a sfîrșit și s-a făcut ghem, care s-a legănat și mi-a tras cu coada ochiului, poleită cu aroma unui parfum ieftin și jucînd ceva între o prințesă țigancă, Mata Hari și Marlene Dietrich...

N-am mai scris nici un rînduleț, pe claviatura mașinii au început să apară pînze de păianjen. Ce-o să se aleagă de mine, mă întrebam adesea... Un scriitor dacă nu scrie, moare !

Şi nici una din otrăvile astea care nu conteneau să mă necăjească, nu-mi oferea un material mai acătări, eu nepricepîndu-mă să scriu despre gangsteri şi blonde tulburătoare, despre soţi geloşi şi detectivi particulari, nici despre lichele. Le-am explicat mereu şi mereu la fiecare că specialitatea mea sînt cazurile enigmatice, raţionalitatea, detectivii-gentlemeni etc. Dar nimeni, absolut nimeni nu asculta ce spuneam...

Din această pricină am vrut să plec de aici. Un contract de închiriere ici, unul colea, deh ! Mi-am promis să plec şi nu aşteptam decît clipa în care nimeni — nici măcar Verna — să nu mă mai supravegheze. Totul a fost însă în zadar. S-a întîmplat ceva care a făcut imposibilă plecarea mea...

8. VIOLA GREEN A FOST ASASINATĂ !

Ştiţi, Viola spunea mereu că ar vrea să ajungă eroina unei cărţi, ea le ura de moarte pe fetele acelea frumoase de pe copertile atîtor publicaţii, închizînd între ele întîmplări cu crime. Voia să fie una dintre ele, ele să fie ca ea... N-aş putea spune dacă ea ştia cu adevărat ce anume dorea... O mare parte dintre fetele acelea, de fapt majoritatea, erau nişte cadavre...

Şi a ajuns exact cum şi-a dorit. Garantat, acum se vor vinde o sută de mii de exemplare cu coperţi înfăţişînd-o întinsă pe pat cu un fular de mătase în jurul gîtului şi cu capul pe marginea patului, încît părul ei strălucitor se revărsa spre podea aidoma unei Niagare...

Aşa o găsise soţul ei într-o dimineaţă cînd s-a întors acasă după o absenţă de o zi şi o noapte. El chemă poliţia iar cînd s-a auzit sirena maşinii, toţi vecinii ieşiră să vadă ce şi cum. Elsie Cornell gemea şi se smiorcăia ; fiul ei fuma ţigară de la ţigară şi se străduia să pară cît mai otrăvit de aşa întîmplare, dar eu cred că, în realitate, era exact pe dos ; Steve Mars o ţinea într-una că de ce nu l-a întrebat şi pe el cineva, că el are alibi, că el vrea să vorbească cu avocatul lui... ; Verna Gal alerga de colo-colo ca o pasăre în colivie, ciripind că a apucat însfîrşit, să vadă cu ochii ei viaţa „în toată goliciunea ei..." Cea mai mare parte din timp Monty Green se răţoi la Joe Beagle, nu era el cel care trebuia să o păzească pe Viola ? ! Iar Joe Beagle explica la nesfîrşit că nimeni nu poate fi la datorie douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru. Sau poate ? !

Ne-am adunat cu toţii în jurul uşii de la intrare uitîndu-ne înăuntru la poliţiştii care îşi făceau datoria. După ce au terminat cu fotografiatul, au acoperit-o şi al luat-o. M-aş fi putut duce la ei şi cu cunoştinţele pe care le am să le dau o mînă de ajutor. Am preferat însă să aştept pînă îmi va veni şi mie rîndul. Şi el mi-a venit în cele din urmă...

Se înţelege că bănuiala a căzut asupra soţului nefericitei de Viola şi asta se putea vedea foarte bine după felul cum se uitau poliţiştii la Monty Green. În ce ne priveşte pe noi, noi cine eram ? Nişte nimeni, colea... Nici unul dintre noi n-a fost în stare să furnizeze poliţiei o informaţie cît de cît... Mai mult am încurcat lucrurile.

— Oameni buni, duceţi-vă acum pe la casele dv., zise detectivul şef. Şi dacă o să vă amintiţi ceva despre noaptea trecută, daţi-ne de veste...

Am găsit că este momentul ca eu, Horatio Lamb, să dau la iveală cunoştinţele mele de specialist, de aceea am zis :

— Dv. vreţi să-i lăsaţi pe toţi aceşti oameni să plece ?

Detectivul şef mă privi cu duşmănie.

— Dar ce vă imaginaţi că am să fac cu ei ?

— Păi... eu sînt de părere că dv. o luaţi în joacă, am zis. Dv. îi lăsaţi pe aceşti oameni să plece şi nici nu vă puneţi întrebarea dacă nu cumva unul din ei avea vreun motiv s-o ucidă pe doamna Green ! Nu credeţi că unul dintre ei avea un motiv pentru a o ucide ? !

— Nu mi-a trecut prin cap chestia asta, recunoscu detectivul. Poate ştiţi dv. motivul, domnule. Daţi-i drumul ! Avea vreunul dintre aceşti oameni vreun motiv să o omoare ?

— Toţi ! am răspuns.

Îşi scoase puţin în afară buza de jos, îşi pipăi nasul şi mă privi supărat.

— Dv. vreţi să-mi faceţi greutăţi ? mă întrebă în cele din urmă.

— Eu mă străduiesc să vă ajut...

— Bun, atunci vă ascult, zise după o clipă, dar daţi-i drumul repede, am o groază de treburi...

— Cred că ar fi mai bine dacă am discuta între patru ochi.

— Gata, zise el vădit otrăvit, să mergem înăuntru.

Am intrat în camera familiei Green unde unii, ocupaţi încă cu luarea amprentelor digitale, nici nu ne observară. Rămăsese un colţ ceva mai liber şi acolo, stînd în picioare, am început să discutăm.

I-am spus la început, pe scurt, cine sînt. După aceea i-am vorbit despre interesul provocat printre vecini de venirea mea, despre dorinţa lor morbidă de a deveni modele pentru unele personaje negative din romanele mele.

— Bine, bine, zise el, vrînd să pară foarte blazat, ca şi cînd s-ar întîlni la tot pasul cu autori de romane poliţiste. Dar care să fie motivul ?

— Cum, dv. încă nu vă sînt clare toate lucrurile ? l-am întrebat. Acum mergeţi pe soţul ei, dar fără să căutaţi să aflaţi şi motivul geloziei lui. Ştiţi că era gelos pentru că soţia lui a venit la mine ?

Poliţistul făcu ochii mari.

— În al doilea rînd, mai e şi Joe Beagle, pe care eu îl învinuiesc indirect. Viola a fost o fată pudică şi fină. Sub influenţa mea ea a devenit o adevărată femeie. Joe Beagle, după cîte ştiu, i-a acordat o atenţie nu tocmai de... gentlemen. Şi dv. ştiţi la ce duce asta...

Mă privi acru.

— Eu nu cunosc nimic, zise, povestiţi-mi.

— Şi-apoi mai este şi Steve Mars cu felul lui de-a fi. Locuieşte aici de o lună de zile şi nici măcar odată nu s-a uitat la ea. Şi-apoi dintr-odată ea se schimbă... Poate s-a încurcat

cu ea... Şi-n cazuri din astea ştiţi, cineva trebuie lichidat...

Mai este şi Roger Cornell, care a-nceput să-şi zică şi Duke de cînd am apărut eu pe aici. De ce nu-i el în stare numai ca să producă o impresie puternică asupra mea ? să devină eroul unaia din cărţile mele... ? Şi de crimă e-n stare ! Da, este foarte posibil ce vă spun. Duke suferă de megalomanie...

— Ca să ajungă în cărţile dv. ?

— Categoric. Cred că a ajuns la concluzia că gloria din ziare este trecătoare... Dar într-o carte, într-o carte omul poate deveni nemuritor...

— Aha... deci asta-i ? !

— El probabil s-a încurcat cu Viola... ca admirator, se-nţelege. Fapt care a făcut-o pe mama lui să sară ca arsă ! Eu sînt convins că Elsie Cornell e-n stare şi de crimă numai să-şi vadă odrasla salvată.

— Aţi omis pe cineva, zise detectivul. Pe smintita aia de Verne Gal.

— Ah, da, Verna Gal ! În cazul ei mă simt vinovat şi mi-e necaz pe mine. Ce să-i fac, inspiraţia mea de scriitor ! Voia idei, iar eu n-am fost în stare s-o învăţ cum să facă rost de ele ! Asta cred că a împins-o la crimă, numai pentru a găsi un subiect pe care să-l trateze în cartea ei...

— Înţeleg... înţeleg...

— Asta-i, locotenente. Situaţia clasică : fiecare dintre cei de faţă avea un motiv pentru a făptui crima. Deci, cu toţi sînt bănuiţi...

— N-aţi vrea să-mi spuneţi dv. la care v-aţi opri, domnule Lamb ?

Sînt gata să jur că în momentul cînd a pus această întrebare, locotenentul era foarte fîstîcit.

— N-aş prea vrea, i-am răspuns. Nu-mi plac scriitorii care cred că poliţiştii sînt proşti, şi le bagă sub nas romanele lor poliţiste, scrise de amatori la urma urmelor... Mai bine las toată problema în seama dv., domnule. Dacă însă veţi întîmpina greutăţi, puteţi să mă sunaţi oricînd...

Şi ne-am despărţit. Ca prieteni, sper...

9. APELE LINE SÎNT ADÎNCI

M-a căutat mai repede decît m-aş fi aşteptat. De fapt, în dimineaţa zilei următoare. A bătut politicos la uşă, iar eu l-am poftit înăuntru. Rămase puţin surprins de starea locuinţei mele, dar i-am explicat că este tipică pentru un scriitor...

— De fapt, eu am venit la dv. în legătură cu crima aceea...

— Ei, cum merge ?

— Păi, am mers pe drumul cu care dv., n-aţi fost de acord, domnule Lamb : amprentele digitale, analizele de laborator, multă alergătură. Dar l-a descoperit pe asasin !

Am rămas pur şi simplu surprins.

— Dar sfaturile mele v-au fost de vreun folos ?

— Păi... judecaţi şi dv., domnule Lamb, zise el începînd să rîdă. Mai întîi că asasinul este de genul masculin...

— Ah...

— Este vorba despre cineva care avusese legături cu Viola Green cu mult înainte de venirea dv. aici, domnule Lamb.

— Oh, am făcut şi mai surprins ca prima dat. Şi ameţit de cap de-abinelea.

— După cum aţi spus şi dv. şi soţul ei, Viola Green a fost o fată gingaşă şi pudică... Dar ştiţi şi dv., apele line sînt adînci... Ştiu că nu-i foarte original ce vă spun eu acum, dar...

— Nu, i-am răspuns, nu-i prea original, i-am răspuns.

— Să ştiţi şi dv., domnule Lamb, că o femeie nu se schimbă tam-nisam peste noapte. Nici dacă-i vorba de un eveniment deosebit de important, cum ar fi de pildă venirea dv. Ar fi nelogic dacă ar fi altfel. Numai că lucrul acesta nu l-aţi sesizat nici dv., nici soţul ei...

— Adică eu...

— Ea s-a-ntins cu bărbatul acela, el însă voia să scape de ea. Avea ocazia să „mărite" nişte bani iar ea îi stătea în drum. Viola îi cerea o sumă importantă pentru tăcerea ei. El însă s-a gîndit că fata ar putea prinde gustul banului, că i-ar putea cere în continuare... De aceea a ucis-o !

— Cine ? Cine a ucis-o ?

— Unul Jones pe nume.

— Jones ? mi-am scormonit eu în memorie. Care Jones ?

— Agentul imobiliar care are în răspundere locuinţele acestea.

M-am aşezat pe scaun şi n-am mai scos o vorbă. Cui i-ar fi trecut prin cap ? Totdeauna apare cîte o figură din astea ! E de faţă dar n-o vezi. Mereu apare cîte cineva mai suspect decît el, are motive mai întemeiate, şi de figura asta uiţi. Şi de fiecare dată el este făptaşul ! Doar aşa mi-am scris toate povestirile şi romanele poliţiste...

Poliţistul o porni încet spre uşă şi, ajuns acolo, se întoarse şi zîmbi.

— Domnule Lamb, problema mea este dezlegată. A dv. însă abia acum începe ! Priviţi pe fereastră...

Am privit pe fereastră. Da, erau cu toţii acolo : Duke, Elsie, Monty, Joe, Steve şi Verna. Steve avea, se putea altfel, luleaua cu el. Monty cu mîinile lui ca două ciocane. Cînd privirile, lui Duke şi a mea, se întîlniră, el s-a întors şi a scuipat. Joe plîngea încă, dar nici Verna şi Elsie nu arătau a face altceva...

În clipa aceea mi-a venit ideea ! Jones ! ! am strigat nebun de fericire. Jones are blestematul ăla de contract de închiriere şi tocmai acum are necazuri ! Iată singura mea şansă...

În felul acesta am ajuns să mă pot muta într-o nouă locuinţă.

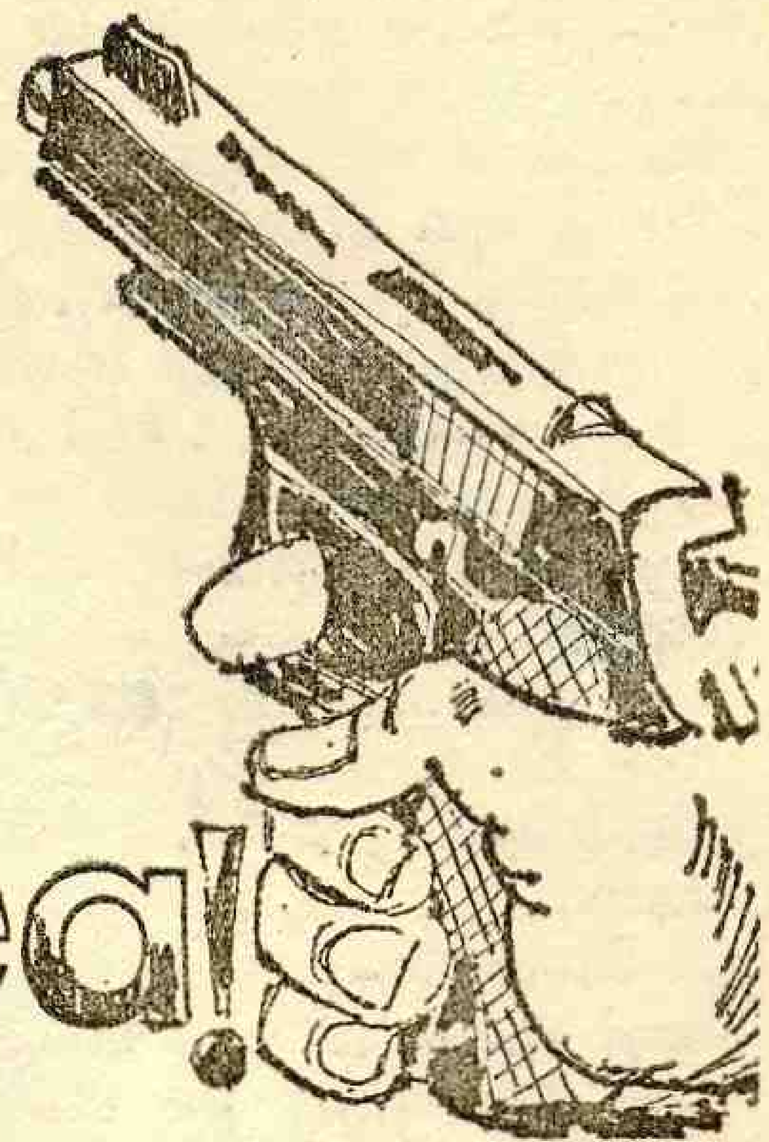
10. EPILOG

— Ce scrieţi, domnule Lamb ?

— Filologie sistematică, le răspund. Nu ştie nimeni ce-nseamnă asta şi astfel mă lasă în pace toată lumea...

Omul învaţă cît trăieşte !

Nici o mișcare, sau mîine veți avea înmormîntarea!

de Frank Allan

Stanley Mathes se trezi imediat după ora opt. Dormise excelent și se simțea foarte odihnit, foarte proaspăt. Aceasta era un bun cîștigat, pentru că astăzi are nevoie de o bună condiție fizică. Și ca în fiecare zi cînd se trezea, voii să sară din pat, dar de data aceasta rămase lungit mai departe pe pat. Nu, domnule, azi nu-i nici o grabă, trebuie să te obișnuiești ! își zise în gînd. Planul său, elaborat în cele mai mici detalii, prevedea că trebuie să părăsească patul abia la opt și jumătate. El știa bine că dacă va fi consecvent în respectarea acestui program la orele cinci după amiază va sta din nou trîntit pe pat, va trage liniștit din trabuc, privindu-și prada, va fi deci cu mult mai bogat, va avea mulți dolari și, în plus, va fi probabil și criminal !

Se dădu jos din pat fix la opt și jumătate. Conform planului, urmă dușul, bărbieritul, micul dejun consistent. Ascultarea emisiunilor postului local de radio trebuia să se facă în continuu, pentru a nu se ivi ceva neprevăzut. În continuare o oră de plimbare, expunere la soare undeva într-un parc — jur împrejur copii care se joacă ! — cu alte cuvinte, o deconectare totală.

Soarele domina fierbinte bolta albastră. Încă o oră și căldura va fi insuportabilă, oamenii se vor mișca agale, ca muștele pe un perete. Atunci va fi ora lui, ora cînd soarele se va afla la punctul său culminant.

Stanley închise ochii și își simți corpul inundat de o căldură plăcută. Tresări. Ce-ar fi dacă nu m-aș scula, dacă nu m-aș bărbieri, și în general dacă n-ar mai exista nici un plan... Dacă nu vreau eu n-o să fie nimic... Pentru ce trebuie să se întîmple toate astea ? Doar putea merge la birou cum făcea în fiecare zi și să lucreze. Să lucreze și iar să lucreze...

Ușor de spus, dar mai exista și Fiona !

Era cît se poate de clar că ea nu va accepta în ruptul capului să fie soția unui tînăr care toată viața lui va fi desenator tehnic. Nu, hotărît lucru, Fiona nu era femeia dispusă să-și piardă toată viața făcînd pe gospodina, să stea într-o casă semiconfortabilă și să-și toace nervii cu datoriile neachitate. Fiona avea nevoie de strălucire, de lume bună. Numai admirația acestei lumi va putea pune în evidență adevărata ei frumusețe...

Stanley sări ca ars. Trebuie ! Trebuie s-o facă neapărat ! Mîine se va întoarce desigur din nou în fața planșetei dar aceasta va fi numai ceva temporar !

Se ridică în picioare. Era tocmai timpul.

Mai întîi va trebui să facă rost de o mașină, drept pentru care se duse în piața gării. Ocazia i se ivi ca la comandă și Stanley Mathes respiră ușurat. Era un automobil de mărime mijlocie, de culoare gri. Nu avea nici un semn care ar fi putut atrage atenția, nimic care să bată la ochi. Proprietarul lăsă mașina deschisă și cheile în contact...

Stanley rîse. Așteptă puțin, timp în care îl văzu pe proprietarul mașinii așezîndu-se la o coadă imensă în fața unui ghișeu. Se urcă la volan și porni. Frumoasă mașină, se gîndi. De cînd se știa aceasta era marca lui preferată, dar nu-i mai puțin adevărat că așa ceva nu-i de nasul Fionei. Ea are nevoie de... Dar nu, acum nu trebuie să mă gîndesc la așa ceva. Deocamdată trebuie să mi-o scot din cap pe Fiona, planul îmi va reuși numai cu această condiție, își zise.

Îi apărură în față primele case din Schewood și pe măsură ce se apropia tot mai mult de punctul final se gîndea : totul nu-i decît o nebunie ! Nu voi avea nervii atît de tari ca să reușesc !

Mașina opri în fața Filialei Băncii orășenești într-un loc unde parcarea era interzisă. La orele acelea de amiază strada părea moartă. Coborî lăsînd motorul în stare de funcționare. Își făcu ochii roată. Simțea cum îi tremură picioarele. Făcu doi pași către intrarea în bancă. Se scutură îndreptîndu-și spatele. Nu fi laș ! Nu mai poți da înapoi ! Pînă acum totul a mers strună, încă trei minute și totul se va sfîrși ! Își ridică gulerul, își trase pălăria pe ochi și intră în bancă.

— Mîinile sus !

Glasul sună sec, dar hotărît, aproape că nici el nu și-l recunoscu. Nu se putea stăpîni.

Bolborosi pentru sine : Este un caz serios, deși după plan trebuia să spună — acum este momentul atacului, momentul decisiv !

Constată deodată ceva care-l surprinse : se speriaseră cu toții de el, le era o frică de moarte !

Ajutoarea casierului avea fața albă, ca de var iar pe obraji îi curgeau lacrimi. Casierul care stătea lîngă ea tremura ca varga.

Stanley se simți dintr-odată puternic, superior, totul mergea după planul lui. Se stăpînea perfect !

— La perete cu toții ! Întoarceți-vă cu fața la perete ! Puneți mîinile pe perete... Mai sus... mai, și mai sus !, i se adresă el ajutoarei de casier.

Se supuneau cu toții fără să opună rezistență. Stanley așeză în fața casei de fier o geantă jerpelită.

— Puneți în ea toți banii ! Repede ! Repede !

Casierul îl asculta mut și aruncă în geantă prima legătură cu bani. În același moment ușa de la intrare în bancă se deschise.

Doamne, un client ! își zise Stanley.

Deveni foarte grav. Să fie clipă de criză ? !

Stanley făcu un pas înapoi în așa fel încît noul venit să nu-l vadă. Trebuia să-i permită vizitatorului să intre iar pe urmă fie că va deveni înțelegător, fie că unu, poate doi indivizi vor trebui să moară...

Deodată în fața lui Stanley apăru o fată de vreo doisprezece ani, poate treisprezece, cu părul blond, și se uita neînțelegînd nimic la arma care o țintea amenințător.

— Domnule, se auzi glasul fetei, eu n-am făcut nimic !

— Nu, copiii nu știu ce înseamnă pericolul.

Și Stanley capitulă în fața acestui copil. O clipă, poate două, privi nehotărît fața acestei fete, neștiind ce să facă mai departe. Clipele acestea se dovediră suficiente casierului pentru a ieși din raza de bătaie a pistolului.

Pot folosi fata drept scut, gîndi Stanley și întinse mîna liberă.

— Nu, vă rog nu... se sperie fata și o zbughi înapoi.

Tîrziu, se gîndi Stanley, acum este prea tîrziu !

Afurisitul de casier avu suficient timp pentru a apăsa pe butonul de alarmă !

Trebuie să fug... trebuie să dispar cît mai repede !

Se aruncă spre ușă, dar aceasta tocmai se deschise și în ea apăru un bărbat rotofei, de statură mijlocie. Cu privirea îngrozită, se uita la țeava armei pe care Stanley o îndreptase asupra lui. Bineînțeles că se înșelase căci Stanley nu încerca decît să-l evite. Nu-i mai puțin adevărat însă că și omul dorea același lucru.

Acum trebuie să trag ! se gîndi Stanley, acum trebuie să trag, deși nu mai are nici un rost !

Simțind că viața îi este în pericol, necunoscutul se aruncă asupra lui Stanley, acesta încercă să-l lovească cu patul armei... Trebuia să se grăbească, trebuia să dispară. Prima dată îl lovi pe necunoscut în piept dar a doua lovitură nimeri în plin. Omul se prinse cu mîinile de cap și aruncă servieta din mînă. Fără să știe de ce, Stanley luă servieta și o rupse la fugă cu ea !

Dintr-o săritură ajunse în stradă. Sări în mașină și mai auzi cum în spatele lui cineva striga :

— Ajutor ! Ne-au atacat ! Ajutor !

Mașina se puse în mișcare : East Road, viraje, drumuri laterale, faleza, o scurtă oprire, aruncă puloverul. Totul a mers după plan. Ah, ce plan frumos !

Și acum, Stanley Howard Mathes era din nou singur în după amiaza aceea fierbinte de vară. De la atacul asupra băncii trecură zece minute. De-acum nimeni nu-l va mai putea prinde !

Stanley Howard Mathes atacase banca ! Planul său a fost excelent, dar cînd să-l pună în aplicare a eșuat. Acasă se duse cu autobuzul. Servieta străinului o aruncă într-un dulap. Asta era prada ! O luă mai mult ca pe o dovadă că odată a avut curaj să facă ceva neobișnuit !

De ce n-a tras ? De ce n-a folosit fata drept scut ? Dacă primul venit la bancă ar fi fost omul acela rotofei... gîndi Stanley, dar a venit fetița, IAR ÎN COPII NU SE TRAGE !

Își făcu o cafea. Răsuci butonul și ascultă emisiunile stației locale de radio. Făcea și asta parte din planul său. Trebuia să-și ia toate măsurile pentru a se simți în siguranță. Pentru că atacurile banditești rămîn atacuri banditești atît și nimic mai mult. Iată de ce trebuia să afle ce făcea poliția.

„Astăzi, la orele 12,15 un individ încă neidentificat a atacat filiala din Sherwood a băncii. Hoțul, înalt cam de 1,87 m a intrat înarmat și cu mască pe față în camera unde se află casieria și i-a cerut casierului să-i predea toți bani. Atacul n-a fost însă decît o înscenare ! În realitate, hoțul l-a așteptat pe trimisul băncii care tocmai aducea încasările de dimineață de la „Supermarket Co". Cînd trimisul băncii apăru în ușă, atentatorul s-a aruncat asupra lui. Trimisul a încercat să se apere, dar nu l-a putut împiedica pe hoț, care i-a luat servieta în care se aflau cca. 280.000 de dolari, să fugă. Analizînd desfășurarea atacului, poliția a ajuns la concluzia că hoțul cunoștea perfect atît locul acțiunii cît și obiceiurile și sistemul de funcționare a filialei. Mașina hoțului a fost găsită abandonată în afara orașului, lîngă pădure. Era o mașină de furat. Deocamdată nu există alte indicii. Poliția întreprinde cercetări ample".

Stanley sări ca ars. Luă servieta din dulap și o deschise. Găsi două săculețe din piele. Rupse sigiliile. Dolari... dolari... 280.000 de dolari în diferite bancnote, încasările din ziua respectivă.

...și Stanley rîse, rîse !

Se trezi abia către seară. Emisiunile stației locale nu conțineau nimic nou : „Cu toate cercetările febrile întreprinse de poliție nu s-a reușit încă să se dea de urma hoțului. Poliția face apel către populație pentru a colabora la descoperirea lui !"

...și Stanley rîse mai departe. Rîse, rîse !

Își luă 150 de dolari, închirie o mașină, cumpără un buchet de flori și se duse la atelier

după Fiona. Fiona Kirkun, cea mai delicată femeie pe care o văzuse în viața lui, fata cu părul de aur și ochi albaștri...

Tocmai venea. Era înaltă, subțire, mlădioasă ca un mesteacăn bătut de vînturi, cu pași galeși. Venea... agățată de brațul lui Donald M. !

Trecură pe lîngă el la o depărtare de nici cinci pași. Fiona nu-l observă. El îi auzi însă rîsul ei de clopoțel și asta-l duru cel mai tare.

Donald M. o îmbrățișă fără ca ea să opună cea mai mică rezistență.

Stanley simțea că i se împăienjenesc ochii și îi văzu pe cei doi ca printr-o ceață densă. Florile îi căzură din mînă. Simți în palmă fierul rece al armei.

Trase, trase cu sete pînă descărcă tot încărcătorul...

Pe Fiona a mai văzut-o numai la proces, dar nu se uită la el nici de data aceasta. Lui nu-i mai păsa, zîmbi chiar mulțumit.

Îl condamnară. Primi un an și jumătate muncă silnică.

— Îmi pare rău, iertați-mă, spuse Stanley după pronunțarea sentinței.

— Un caz obișnuit, cotidian, îi răspunse bătrînul judecător.

Misterul atacului de la bancă poliția n-a reușit însă să-l dezlege niciodată...

CINE SAPĂ GROAPA ALTUIA...

de Peter Jordan

— Atît pentru astăzi, domnilor, și vă mulțumesc. Vă mulțumesc pentru atenția cu care m-ați urmărit...

Jim Daly se ridică și puse în servietă hîrtiile care cu puțin timp în urmă se aflau pe masa de conferințe. Era impozant, elegant îmbrăcat. Îi privi încă o dată pe directorii societății „Bellington“, societate pe acțiuni, directori care îi ascultaseră conferința și care țințeau cu toții la postul lui de director general al concernului. Holman zîmbea cu dispreț. Jim se gîndi că în persoana lui toți văd doar o anexă a bogatei sale soții, pe soțul care ocupase postul de director general îndată după moartea socrului său...

În antecameră îl aștepta, zîmbindu-i dulce, secretara.

— Domnule director general, domnul Holman vă roagă să-i semnați cererea pentru concediu.

Daly semnă repede apoi se urcă într-un lift special care-l scoase pe Hardee Avenue chiar în locul unde-l aștepta, într-un Chreysler negru, șoferul său particular.

— Acasă ! porunci el șoferului.

În scurtul timp cît dură drumul pînă acasă, Jim se gîndi la ambițiosul de Sam Holman, care dorea să ajungă director general cu orice preț. Planurile lui s-au năruit, însă, în momentul cînd Jim Daly s-a căsătorit cu fiica directorului. De atunci și-a început Jim Daly cariera la firma „Bellington & Comp." și cu toate că Sam Holman ocupa în concern un loc destul de important, Jim nu se temea de el.

— Poftiți, îi spuse șoferul după ce-i deschise portiera mașinii pentru a coborî. Trezit parcă dintr-un vis, Jim își ridică privirea. Coborî și-i mulțumi șoferului. Urcă încet scările largi de marmoră ce duceau spre niște uși grele, de culoare neagră.

— Unde-i doamna ?, o întrebă pe femeia de serviciu, care venise în întîmpinare.

— În salonul verde, răspunse femeia.

Marda Daly stătea întinsă pe divan și tocmai vorbea cu cineva la telefon :

— „...vin peste două zile... mă bucur mult, da, da, nu-i nici o problemă", și zărindu-l pe Jim : da, chiar el este. Mai vorbim noi, acum, la revedere !". Puse receptorul în furcă, își așeză mîinile sub cap și rămase întinsă mai departe. Îl privi pe Jim cu ochii intredeschiși.

— Vrei să pleci, Marda ?

— Te interesează cumva ?

— Normal că mă interesează planurile soției mele.

— Nu fi ridicol, Jim. Sper că n-ai de gînd să joci rolul soțului gelos și fidel. Nu te prinde.

— Îți atrag atenția, Marda, că depășești limitele bunei cuviințe.

— Bună cuviință ? Ce spui de micuța ta Betty ? Îți închipui că nu știu nici acum cu cine am de-a face, ipocritule ! ? Crezi că nu știu ce urmărești ? Eu nu valorez pentru tine nici cît o ceapă degerată, numai banii și puterea mea te interesează !

— Te rog, Marda, să încetezi o dată cu refrenul ăsta al tău, de care sînt sătul...

— Sătul ? Fii liniștit n-o să mai ai ocazia să-l auzi mult timp !

— E-adevărat atunci că tu și Sam Holman...

— E-adevărat !

Se așeză pe divan lîngă ea și încercă să o îmbrățișeze. Marda se ridică brusc, cu toate acestea îi părea bine că Jim dorea să-i cîștige prietenia.

— Înțelege-mă, Jim, este prea tîrziu, trebuie să mă îmbrac.

— Unde ai de gînd să te duci ? o întrebă el privind-o în ochi.

— O să plec la munte peste o săptămînă, la schi. După aceea o să mă ocup de divorț. Mîine dimineață, după ce serata de adio de la „Astoria" va lua sfîrșit, voi pleca cu avionul. Biletul, dacă vrei să-l vezi, e-n camera mea, pe masă.

— Cu Holman ? Și eu care i-am semnat cererea de concediu ! Îți închipui că o să-l impresionezi pe judecătorul care va proclama divorțul dacă o să te afișezi cu... amantul tău ?

— Asta mă privește, răspunse Marda. Sam va veni la cîteva zile după mine. Și acum, lasă-mă în pace !

Încercă s-o îmbrățișeze, dar ea îl zgîrie pe față cu unghiile. Îi dădu drumul imediat. Ea sări de pe divan, strigînd :

— Om fără minte, ipocritule !

Atunci, în momentul acela, s-a hotărît Jim Daly s-o omoare pe Marda Daly, născută Bellington, soția sa !

Serată la „Astoria". Pînă la miezul nopții mai rămăseseră numai cîteva minute. Jim Daly bău ultimul pahar. Cu Sam Holman, noul ei favorit, Marda se distra la bar. Nimeni nu observă plecarea lui Jim Daly, acesta se așeză la volanul mașinii și se îndreptă în direcția parcului.

— Tu ești, Jim ? La ora asta ? Credeam că ești la „Astoria" cu ea ! îl întîmpină Betty Grables. Pari obosit, dragule, ai grijă de tine, îi zise Betty și îi așeză un pahar în față. Ați avut o nouă scenă ?

Jim o prinse de mînă.

— Betty, am vorbit de atîtea ori cum s-ar desfășura viața noastră dacă n-ar fi ea. N-ar mai trebui să avem nici un secret, să ne mai jucăm de-a v-ați ascunselea !

Ochii ei se umplură de lumină. Respirația i se acceleră.

— Ar fi minunat, Jim. Ai de gînd să divorțezi ?

— Te rog, nu întreba nimic.

— Dar...

— Nu întreba nimic, draga mea. Doar și tu vrei să fim împreună tot restul vieții, nu ? Vei face tot ce-ți voi cere ?

— Oare n-am făcut întotdeauna ce mi-ai cerut ?

Îi mîngîie părul negru.

— Am încredere în tine, Betty. Marda pleacă mîine dimineață la ora 6 cu avionul. O să mergi tu în locul ei. Cobori la Hartford și te întorci la New York, ne-am înțeles ?

Jim Daly duse mașina în garaj, încuie ușa și intră, prin bucătărie, în cameră. Se opri o clipă și ascultă tic-tacul vechiului ceasornic. Urcă scările.

Marda stătea întinsă pe pat și citea o carte.

— De ce ai dispărut ? îl întrebă Marda în momentul cînd Jim intră pe ușă. Ai fost la amantă să i te plîngi ?

Jim se apropie de patul ei. Zîmbi.

Ghicindu-i intenția, Marda azvîrli cartea și încercă să fugă. Mîinile grele ale lui Jim loviră în plin și ea se prăbuși înapoi în pat. Peste puțin timp trupul ei zăcea rece, în nemișcare. O așeză pe podea. Cămașa de noapte îi era ruptă. Își privi o clipă victima. Îl cuprinse o sudoare rece.

Își schimbă costumul și se repezi în pivniță de unde se întoarse cu un geamantan foarte mare în care așeză corpul Mardei. Fugi apoi în garaj. Betty ședea pe scaunul din spate al mașinii și dormea. O luă în brațe.

— Să ne grăbim !

— Jim, eu...

— Nu vorbi !

O duse în dormitorul Mardei.

— Va fi în scurt timp camera ta, draga mea.

Betty încuviință dînd din cap.

Jim Daly deschise dulapul Mardei luă de acolo un costum sport și i-l întinse lui Betty.

— Și pantofii trebuie să-ți vină bine. Ține și lenjeria, dar grăbește-te.

Betty își schimbă hainele. Tremura toată.

— Unde sînt hainele tale, Betty ?
— Lîngă pat, arătă ea spre dormitor.
Jim le luă.
— E-n ordine. Mîine le voi da foc.
— Mi-e frică, Jim. Unde-i Marda ?
— Fii calmă, draga mea, zise Jim, doar te-am învățat ce să spui.
Deschise toate robinetele de la chiuvete apoi formă numărul de telefon al șoferului său particular.
— Domnule Pent, spuneți-i, vă rog, lui Charles că o duc eu la aeroport pe soția mea. Stați puțin, doamna vrea să spună ceva. Jim duse receptorul lîngă baie, unde se afla Betty. Ce vrei să-i spui domnului Pent ?
Jim tăcu o clipă, ca și cînd ar asculta ce i se spune din baie.
— Ați auzit, domnule Pent ? Zice să supravegheați personalul !
— Se-nțelege de la sine, domnule. Îi doresc doamnei voiaj plăcut.
— Mulțumesc, Pent ! Puse receptorul în furcă apoi se întoarse în baie și închise robinetele.
— Repede, Betty, repede... !
Îi puse lui Betty o pălărioară albă pe cap, o măsură din cap pînă-n picioare și îi dădu poșeta Mardei.
Cînd duse ultimul geamantan la mașină răsuflă ușurat : corpul Mardei atîrna destul de greu ! În camera domnului Pent perdeaua se dădu la o parte. Jim se bucură : „Bătrîna va jura că a văzut-o pe Marda plecînd“ își zise el în gînd.
Ajunseseră la aeroport.
— Să nu mă uiți, îi spuse ea de pe scara avionului.
O mai privi o dată, apoi se îndreptă spre locul de parcare unde își lăsase mașina în al cărei portbagaj mai avea un geamantan.

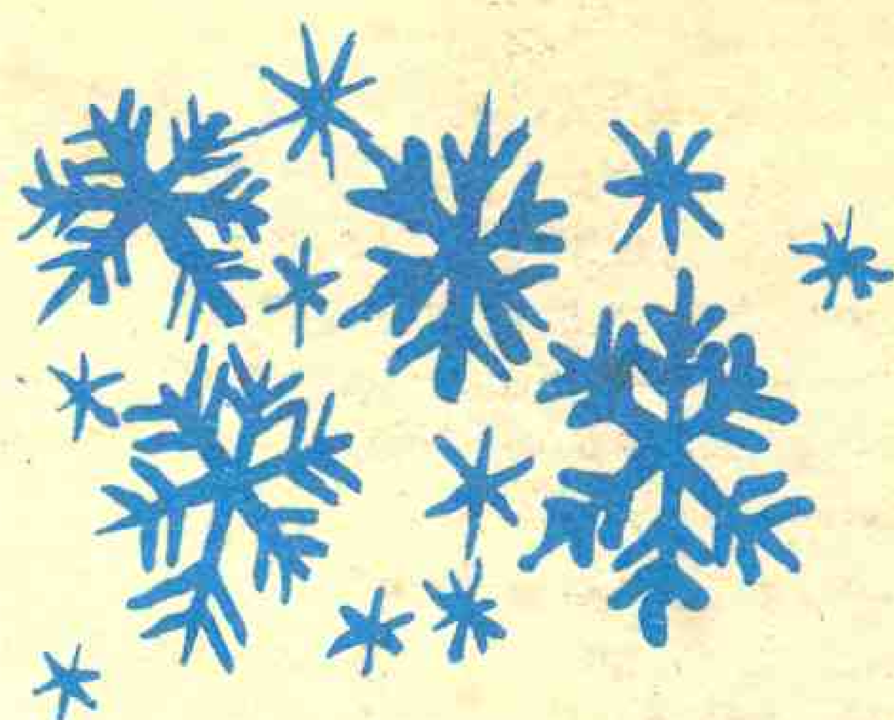
Peste Hudson se lăsase o ceață densă în dimineața aceea. Găsi în cele din urmă locul unde se aflau stîncile. Aruncă geamantanul greu pe care-l ținea pe umăr, iar în momentul cînd acesta dispăru în apă zise :
— Și acum, draga mea Marda, în loc să zbori, vei înota !
Cînd apăru soarele și ceața densă dispăru, Jim ajunse acasă. Se întinse pe pat și adormi. Se trezi la amiază. Telefonă la birou că nu se duce. Și cum sta și se gîndea ce să facă să-i treacă mai repede timpul, îi fu anunțată o vizită urgentă.
— Nu sînt acasă pentru nimeni. Cine vrea să discute cu mine, să vină mîine dimineață la birou.
— Dar este ceva foarte urgent, domnule !
— Ce anume este foarte urgent ?
— Domnul acela...
— Unde se află ?
— În bibliotecă.
Jim intră în bibliotecă. Aici îl aștepta un domn înalt, cu fața numai riduri. Privea o fotografie a Mardei.
— Vreți să discutați ceva cu mine, domnule ?
Bărbatul încuviință dînd din cap.
— Sînt Hank Gill, de la poliție, domnule Daly.
Jim Daly simți o apăsare ciudată în stomac.
— Vreo contravenție de circulație, cumva ? Chestiunile de genul acesta le aranjează, pentru mine, avocatul meu !
— Domnule Daly, soția dv. a luat azi dimineață avionul spre Hartfort.
— Exact, să-și vadă niște prieteni. Am condus-o chiar eu la aeroport.
— Nu știu dacă ați citit ziarele de astăzi, domnule Daly.
— Am alte lucruri mai bune de făcut.
Omul de la poliție se apropie cu încă un pas de Jim.
— Din nefericire eu sînt acela care trebuie să vă anunț că avionul cu care zbura soția dv. s-a prăbușit. Sincerile mele condoleanțe.
— Cum ! strigă Daly. Își înfipse mîinile în păr și se prăbuși pe scaun.
— Vă rugăm să veniți mîine la Hartfort, să identificați bagajele soției dvs., domnule Daly.
— Lăsați-mă, vă rog, singur, zise Jim.
Hank Gill îi respectă dorința.
Jim se duse la bar, luă un pahar, turnă whisky și-l goli dintr-o sorbitură. Începu să vadă mai limpede situația : ironia soartei, desigur.

A doua zi, Charles îl duse la aeroportul din Hartford unde luă bagajul Mardei. Comandă la New York, la cea mai luxoasă firmă de pompe funebre, cele necesare pentru înmormîntare... Mardei.
Se întoarse acasă. Cînd coborî din mașină, privi cu mîndrie la casa care acum era numai a lui. Rămase foarte surprins cînd văzu în hol doi bărbați pe care nu-i cunoștea.
— Domnul Daly ?
— Pe cine căutați ?
Primul gînd care-i veni în minte a fost că au găsit cadavrul Mardei, dar respinse ideea tot atît de repede pe cum îi venise.
— Domnule Daly, împotriva dv. a fost emis un mandat de arestare, pentru crimă... spuse unul din cei doi necunoscuți.
— Crimă ? Pe cine să fi omorît pentru numele Domnului ?
— Pe o anume Betty Grables...
— Eu... nu cunosc... nici o Betty Grables !
— Asta o veți spune judecătorului de instrucție. Să mergem, acum.
Judecătorul de instrucție îi citi actul de acuzare. Avocatul lui Jim Daly ceru ca clientul său să fie eliberat pe cauțiune, dar judecătorul se opuse. Avea motive serioase : în soba din locuința lui Jim, poliția găsise urme ale costumului lui Betty, iar pe mașina lui, amprentele ei digitale. În plus, doi vecini depuseră, sub jurămînt, mărturie cum că-l văzuseră, adeseori, pe Jim Daly conducînd-o acasă pe frumoasa secretară.
Procurorul dovedi că Betty Grables era amanta lui Jim Daly. Iată cum pledă el : „Jim Daly, care depindea de milionara sa soție, se temea că în cazul în care aceasta va afla de legătura lor, l-ar alunga de acasă fără un ban în buzunar. Pentru asta voia să scape de frumoasa fată“.
După o scurtă deliberare, fu pronunțată sentința : muncă silnică pe viață !

Traduceri de Nicolae Nicoară

ALMANAHUL TURISTIC
PENTRU TINERET, 1983
este editat de
BIROUL DE TURISM
PENTRU TINERET

La mulţi ani, 1983!

S-au folosit reproduceri după ilustraţii şi fotografii de: Adrian Alessiu, Aurel Şt. Alexandrescu, Octavian Andronic, Petruţa Ardeleanu, Janos Bencsik, Dan Bontaş, George Buţu, Olga Calboreanu, Al. Clenciu, Marian Constantinescu, Flavia Creangă, Florin Creangă, Mircea Croitoru, Constantin Dragomir, Dan Dumitrescu, Gheorghe Daragiu, Florin Eremia, Sandu Florea, I. Gion, Constantin Grigore, Haralambie Lerea, Florin Ilie, Victor Ilie, Dan Ioaniţescu, Gabriel Leancu, Linu, Dumitru Maican, Mihai Matei, C. Mihail, Georgeta Moise, Ion Munteanu, Viorel Teoc Nasta, Corneliu Nicolae, Lidia Nicolae, Lucia Martin Niţă, Nic. Nicolaescu, Gheorghe Ostroveanu, Liviu Pintilie, Sorin Postolache, Ion Predoşanu, Florin Pucă, Mihai Pupeza, C. Săvulescu, Victor Stamate, C. Stan, Mircea Stoian, Gheorghe Ştefănescu, Pavel Tânjală, Victor Marin Udrişte, Emilian Urse, Gheorghe Vasile, C. Veluda, Mircea Ştefan Vlad.

Maria PREDOŞANU, C. TEODOR (corectura); Nicolae AMARIEI, Liviu PINTILIE (dactilografia); George BUŢU (coperta); M. TOMA (prezentarea grafică); Lucian TEODORESCU (tehnoredacţie).

Redactor responsabil:
TOMA MICHINICI

Tiparul executat sub comanda nr. 20479 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Bucureşti, R.S. România

Apărut: decembrie, 1982

LEI 25